

ALLAH DOSTLARININ DÜNYASI
HİLYETU'L-EVLİYÂ
ve-Tabakâtu'l-Asfiyâ
حلية الأولياء
وطبقات الأصفياء
Ebu Nuaym el-Isbehânî
10
HADİSLER BÖLÜMÜ

Hilyetu'l-Evliyâ
(Hadisler Bölümü)
1. baskı – İstanbul
Cilt 10
Ocak 2015
Özgün adı: Takrîbu'l-Buğye bi-tertîbi ehâdîsi'l-Hilye
Yazarı: Nûreddîn Ali b. Ömer el-Heysemî (öl. 807/1404).
Arapça neşir: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 3 cilt, yayına hazırlayan: Muhammed Hasan Muhammed Hasan İsmâîl, Beyrut 1420/1999).
İSBN: 978-605-4659-10-4

Tercüme: Hüseyin Yıldız, Hasan Yıldız ve Zekeriya Yıldız
Redaksiyon: Yusuf Özbek
Kapak: Edib Agagjyshi
Baskı ve Cilt: Step Ajans Matbaacılık Ltd Şti.
Göztepe Mah. Bosna Cad. No. 11
Bağcılar/ İSTANBUL
Tel: 0212.4468846 Matb. Sertifika No: 12266

İsteme ve Haberleşme Adresi
www.ocakyayincilik.com
OCAK YAYINCILIK
Millet Cad. Gülsen Apt.
No. 19 Kat: 4 D. 7
Yusufpaşa
Aksaray, İstanbul
GSM: 05353107416 (Yusuf Özbek)

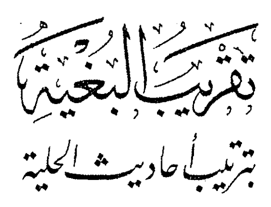
HİLYETU'L-EVLİYÂ

ve-Tabakâtu'l-Asfiyâ

HADİSLER BÖLÜMÜ

EBÛ NUAYM el-ISBEHÂNÎ

Takrîbu'l-Buğye bi-tertîbi ehâdîsi'l-Hilye

Nûreddîn el-Heysemî

Cilt 10

İÇİNDEKİLER

ZEKAT KİTABI

Zekatın Farz Kılınması

١٣٢١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُقْبَةَ الشَّيْبَانِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ عَلِيًّا يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ ﷻ فَرَضَ لِلْفُقَرَاءِ فِي أَمْوَالِ الأَغْنِيَاءِ قَدْرَ مَا يَسَعُهُمْ، فَإِنْ مَنَعُوهُمْ حَتَّى يَجُوعُوا، أَوْ يَعْرُوا، أَوْ يُجْهَدُوا، حَاسَبَهُمُ اللَّهُ فِيهِ حِسَابًا شَدِيدًا، وَعَذَّبَهُمْ عَذَابًا نُكْرًا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ، لا يُعْرَفُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣/١٧٨]

1321- Hz. Ali der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah zenginlere, mallarından imkanları dahilinde fakirlere bir miktarı vermelerini farz kıldı. Şâyet fakirleri aç veya çıplak veya yoksun bırakırlarsa Allah onları ağır bir hesaba çekecek ve yine ağır bir şekilde cezalandıracaktır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Malı Zekatla Korumak

١٣٢٢- حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " حَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ، وَدَاوُوا مَرْضَاكُمْ بِالصَّدَقَةِ، وَأَعِدُّوا لِلْبَلاءِ الدُّعَاءَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَكَمِ وَإِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُوسَى [٤/٢٣٧]

1322- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mallarınızı zekatla koruyun, hastalarınızı sadakayla tedavi edin, belalara da duayla karşı koyun"* buyurmuştur.[2]

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/162).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/128 (10196).

Tek kanallı bir hadistir.

Malın Üçtebirini Zekat Olarak Vermek

١٣٢٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ كَيْسَانَ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ اللَّيْثِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " بَيْنَمَا رَجُلٌ فِي فَلاةٍ إِذْ سَمِعَ رَعْدًا فِي سَحَابٍ، فَسَمِعَ فِيهِ كَلامًا: اسْقِ حَدِيقَةَ فُلانٍ بِاسْمِهِ، فَجَاءَ ذَلِكَ السَّحَابُ إِلَى حَرَّةٍ ، فَأَفْرَغَ مَا فِيهَا مِنَ الْمَاءِ، ثُمَّ جَاءَ إِلَى ذُنَابَى شَرْجٍ، فَانْتَهَى إِلَى شَرْجَةٍ، وَاسْتَوْعَبَ الْمَاءُ، وَمَشَى الرَّجُلُ مَعَ السَّحَابَةِ حَتَّى انْتَهَى إِلَى رَجُلٍ قَائِمٍ فِي حَدِيقَتِهِ فَسَقَاهَا، فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، مَا اسْمُكَ؟ قَالَ: وَلِمَ تَسْأَلُ؟ أَنَا فُلانٌ، قَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ فِيَ سَحَابِ هَذَا الْمَاءِ: اسْقِ حَدِيقَةَ فُلانٍ بِاسْمِكَ، فَمَا تَصْنَعُ فِيهَا إِذَا صَرَمْتَهَا؟ قَالَ: أَمَا إِذْ قُلْتَ ذَلِكَ، فَإِنِّي أَجْعَلُهَا عَلَى ثَلاثَةِ أَثْلاثٍ: أَجْعَلُهَا ثُلُثًا لِي وَلأَهْلِي، وَأَرُدُّ ثُلُثًا فِيهَا، وَأَجْعَلُ ثُلُثًا فِي الْمَسَاكِينَ، وَالسَّائِلِينَ، وَابْنِ السَّبِيلِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدَةَ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، وَأَبِي خَيْثَمَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ هَارُونَ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ[٢٧٥/٣]

1323- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Adamın biri ıssız bir yerde giderken bir bulutun içinden şimşeği andıracak şekilde: «Filan kişinin bahçesine gidip sula» diyen bir ses işitti. Sonrasında bu bulut taşlık bir araziye geldi ve içindeki bütün suyu boşalttı. Sonra adam orada su kanalları olduğunu ve kanallardan birinin buluttan inen bütün suyu içine aldığını gördü. Adam buluttan inen suyu alan kanalı takip edince bahçesinin başında olan bir adamla karşılaştı. Adam kanaldan gelen suyla bahçesini suladı. Yanına yaklaşıp: «Ey Allah'ın kulu! Adın ne?» diye sordu. Bahçe sahibi adını söyledi ve: «Neden soruyorsun?» dedi. Adam: «Bu suyun geldiği bulutun içinde «Filan kişinin bahçesini sula» şeklinde bir ses işittim ki senin adını söylemişti» karşılığını verdi ve: «Mahsulü topladığın zaman ne yapıyorsun?» diye sordu. Bahçe sahibi şöyle dedi: «Madem sen sordun ben de söyleyeyim. Topladığım mahsulü üçe bölüyorum. Bir bölümünü kendime ve aileme*

ayırıyorum. Bir bölümünü yine bahçe için kullanıyorum. Kalan bir bölümünü de yoksullara, isteyenlere ve yolda kalmışlara veriyorum»."[1]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

Zekatta Nisab Miktarı

١٣٢٤- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو الضَّبِّيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا صَدَقَةَ فِي الزَّرْعِ، وَلا فِي الْكَرْمِ، وَلا فِي النَّخْلِ، إِلا مَا بَلَغَ خَمْسَةَ أَوْسُقٍ، وَذَلِكَ مِائَةُ فَرَقٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، لَمْ يَجْمَعْهُمَا إِلا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ [٣/٣٥٣]

1324- Câbir b. Abdillah ile Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: "*Beş vesaktan (650kg) daha az olan tahılda, meyvede ve hurmada zekât olmaz. Bu da yüz farak etmektedir.*"[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٣٢٥- ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا مِنْدَلُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنِ الشَّيْبَانِيِّ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قَدْ عُفِيَ لَكُمْ عَنْ صَدَقَةِ الْخَيْلِ وَالرَّقِيقِ، فَأَدُّوا صَدَقَةَ مَا سِوَى ذَلِكَ مِنْ أَمْوَالِكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زِرٍّ وَالشَّيْبَانِيِّ وَاسْمُهُ سُلَيْمَانُ بْنُ فَيْرُوزَ، وَالْمَشْهُورُ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ الشَّعْبِيِّ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ [٤/١٨٦]

1325- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: "*Atlarınız ile köleleriniz için zekat vermeniz gerekmez. Bunların dışında kalan mallarınızın ise zekatını verin.*"[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Müslim (45/2984) ve Ahmed, *Müsned* 2/396 (7960).

[2] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 4/215 (7471) ve Dârakutnî, *Sünen* 2/94 (2).

[3] Ebû Dâvud 2/103 (1574), Tirmizî 3/7 (620) ve Nesâî (5/27).

١٣٢٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنَا أَبُو عُبَيْدٍ وَحَدَّثَنَا حَبِيبٌ، ثنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنَا عَبَّاسُ بْنُ مُجَاشِعٍ، ثنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، قَالُوا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنَا سُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: وَأَقْرَأَنِي سَالِمٌ كِتَابًا كَتَبَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَبْلَ أَنْ يَتَوَفَّاهُ اللَّهُ تَعَالَى فِي الصَّدَقَةِ: " فِي كُلِّ خَمْسٍ ذَوْدٍ شَاةٌ "، وَذَكَرَ الْحَدِيثَ بِطُولِهِ [٢٩/٩]

1326- Sâlim'in, babasından naklen bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Her beş deve için zekât olarak bir koyun vardır..."* Sonrasında ravi hadisin devamını aktarır.[1]

Zührî der ki: "Sâlim bana bununla ilgili bir mektup okuttu. Bu mektubu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefatından önce zekat miktarları hakkında yazmıştı."

Zekatı Olmayan Mallar

١٣٢٧- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ بَرِيَّةَ الْهَاشِمِيُّ إِمْلاءً، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْوَرْدِ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ، يَقُولُ: رَحَلْتُ إِلَى عِيسَى مَاشِيًا عَلَى قَدَمَيَّ فَأَكْرَمَنِي وَأَدْنَانِي، وَقَالَ لِي: مَا الَّذِي أَقْدَمَكَ؟ قُلْتُ: أَحْبَبْتُ لِقَاءَكَ وَالنَّظَرَ إِلَيْكَ، قَالَ: يَا أَخِي، وَمَنْ أَنَا، وَأَيُّ شَيْءٍ عِنْدِي مَا أَحْسَنَ، ثُمَّ قَالَ: مَعَكَ شَيْءٌ تَسْأَلُ عَنْهُ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، حَدِيثُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، فَقَالَ عِيسَى: نَعَمْ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ فِي عَبْدِهِ وَلا فِي فَرَسِهِ صَدَقَةٌ " [٣٥٦/٨] [٣١٦/١٠]

1327- Bişr b. el-Hâris der ki: İsa b. Yûnus'un yanına yürüyerek gittim. Beni en güzel şekilde ağırladı ve sıcak davrandı. Bana: "Seni buraya getiren nedir?" diye sorduğunda: "Seninle görüşmeyi ve sana bakmayı istedim" dedim. Bana: "Kardeşim! Ben kimim ki? Neyim var ki başkalarına vereyim!" dedi ve: "Bana sormak istediğin bir şey var mı?" diye sordu. Ben: "Evet! Irâk b. Mâlik'in hadisini öğrenmek istiyorum" karşılığını verdim. Bunun üzerine

---

[1] Tirmizî 3/8 (621), Ebû Dâvud 2/99 (1568), İbn Mâce 1/577 (1805) ve Ahmed, *Müsned* 2/21 (4631).

şöyle dedi: "Olur! Abdullah b. İrâk b. Mâlik'in, babasından, onun da Ebû Hureyre'den bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Müslümanın, kölesi ve atı için zekât vermesi gerekmez»* buyurmuştur."[1]

١٣٢٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، ثنا إِسْحَاقُ الْحَنْظَلِيُّ، أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، ثنا ابْنُ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ فِي آخَرِينَ، عَنْ خَيْثَمٍ، عَنْ عِرَاكٍ، عَنْ أَبِيهِ،

1328- Başka bir kanalla aynısı bildirilmiştir.[2]

١٣٢٩- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَوُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ خَيْثَمِ بْنِ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ فِي فَرَسِ الْمُؤْمِنِ وَلا فِي غُلامِهِ صَدَقَةٌ " [٣٥٦/٨]

1329- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanın, atı ve kölesi için zekât vermesi gerekmez"* buyurmuştur.[3]

Zekatını Getirene Dua Etmek

١٣٣٠- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّي، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، وَأَبُو الْوَلِيدِ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى، يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَتَاهُ أَهْلُ بَيْتٍ بِصَدَقَةٍ صَلَّى عَلَيْهِمْ، فَتَصَدَّقَ أَبِي بِصَدَقَةٍ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى آلِ أَبِي أَوْفَى "[٩٦/٥]

1330- Abdullah b. Ebî Evfâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zekâtlarını kendileri getiren ailelere dua ederdi. Babam da zekâtını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Ebû Evfâ'nın ailesine hayırlar ihsan et"* diye dua etti.[4]

---

[1] Buhârî (1463) ve Müslim (8/982).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

[4] Buhârî (1497) ve Müslim (176/1078).

Fıtır Sadakası

١٣٣١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْجَرَّاحِ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَدُّوا صَاعًا مِنْ طَعَامٍ "، يَعْنِي فِي الْفِطْرِ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، [٣/١١] [٦/٢٦٢]

1331- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) fıtır sadakası konusunda: *"Bir sâ' (2,5kg) buğday verin"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٣٣٢- وَحَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ الرَّازِيُّ، فِي كِتَابِهِ إِلَيَّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْجَرَّاحِ بِهِ

1332- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı bildirilmiştir.

١٣٣٢/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمَرْوَزِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: " كَانَ قُوتِي عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ صَاعًا فَلا أَزِيدُ عَلَيْهِ حَتَّى أَلْقَى اللَّهَ ﷻ "، كَذَا رَوَاهُ ابْنُ حُبَيْشٍ فِيمَا أَفَادَنَا عَنْهُ الدَّارَقُطْنِيُّ، فَقَالَ عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، وَحَدَّثَنَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ حَبَّانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، مِثْلَهُ وَقَالَ: " فِي كُلِّ شَهْرٍ " [٨/٢٥٠]

1332/a- Ebû Zer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında (bir günlük) yiyeceğim bir sâ' (2kg hurma) idi. Ölüp Allah'a kavuşana kadar da bunu arttırmam."

Başka bir kanalla aynısı "Aylık yiyeceğim bir sâ' (hurma) idi" lafzıyla rivayet edilmiştir.

١٣٣٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، ثنا قَبِيصَةُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " أَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ، بِصَدَقَةِ

---

[1] Tirmizî 3/510 (1214), Nesâî (7/267) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 4/280 (7705).

الْفِطْرِ عَنْ كُلِّ صَغِيرٍ، وَكَبِيرٍ، حُرٍّ، أَوْ عَبْدٍ، صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ، فَعَدَلَ النَّاسُ بِمُدَّيْنِ مِنْ بُرٍّ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [١٣٦/٧]

1333- İbn Ömer der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) küçük büyük, hür köle her bir müslümanın fıtır sadakası (fitre) olarak bir sâ' arpa veya bir sâ' hurma verilmesini emretti. Müslümanlar daha sonra bunu buğday cinsinden iki müd (1kg) olarak takdir etmişlerdir."[1]

Sahih sabit bir hadistir.

١٣٣٤- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدَانَ. ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، قَالا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَامِرٍ الْمُخَرِّمِيُّ، ثنا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا شُعْبَةُ، وَوُهَيْبٌ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: " كُنَّا نُخْرِجُ صَدَقَةَ الْفِطْرِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَفَّانُ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ عَنْهُ [١٦٠/٧]

1334- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında fıtır sadakası olarak bir sâ' (2kg) buğday veya bir sâ' arpa veya aynı ölçüde benzeri bir yiyecek verirdik."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Zekat Memurları

١٣٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ. ح وثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمَّارٍ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، حَدَّثَنِي الْحَارِثُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنِ الْمُسْتَوْرِدِ بْنِ شَدَّادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ كَانَ لَنَا عَامِلًا فَلْيَكْتَسِبْ زَوْجَةً فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ خَادِمٌ فَلْيَكْتَسِبْ خَادِمًا فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَسْكَنٌ فَلْيَكْتَسِبْ مَسْكَنًا "، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَارِثُ،

[1] Buhârî (1504), Müslim (15/984) ve Nesâî (5/51).

[2] Buhârî (1506), Müslim (18/984), Nesâî (5/51) ve İbn Huzeyme, *Sahîh* (2408).

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَرَوَاهُ ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنِ الْحَارِثِ، مِثْلَهُ وَرَوَاهُ: " مَنْ أَصَابَ سِوَى ذَلِكَ فَهُوَ غَالٌّ أَوْ سَارِقٌ " [٢٩١/٨]

1335- Müstevrid b. Şeddâd der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Zekat memuru olarak görevlendirdiğimiz kişinin şâyet karısı yoksa (devlet hazinesinden) biriyle evlenecek kadar mal alabilir. Hizmetçisi yoksa hizmetçi edinecek kadar mal alabilir. Meskeni yoksa mesken ihtiyacını giderecek kadar mal alabilir."*[1]

Başka bir kanalla *"Bunların dışında mal alan kişi hıyanet veya hırsızlık etmiş olur"* lafzıyla rivayet etmiştir.

١٣٣٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، حَدَّثَنَا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ الْمُطَّلِبِ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْبَقِيعِ، قَالَ: " أُفٍّ أُفٍّ أُفٍّ "، لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ غَيْرِي، فَقُلْتُ: بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي مَا هَذَا، قَالَ: " صَاحِبُ هَذِهِ الْحُفْرَةِ اسْتَعْمَلْتُهُ عَلَى بَنِي فُلانٍ، فَخَانَ فِي بُرْدَةٍ، فَأُرِيتُهَا عَلَيْهِ تَلْتَهِبُ " [١٨٤/١]

1336- Ebû Râfi' der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bakî mezarlığına uğradığında yanında benden başka kimse olmamasına rağmen: *"Vah! Vah! Vah!"* dediğini duydum. "Ey Allah'ın Resûlü! Anam babam sana feda olsun! Neden öyle dedin?" diye sorduğumda: *"Bu kabrin içinde bulunan kişiyi filan oğullarının mallarının zekatlarını toplamakla görevlendirmiştik. Ancak topladığı mallardan bir cübbe çalmıştı. Bu cübbenin üzerinde alev aldığını gördüm"* karşılığını verdi.

١٣٣٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْوَزَّانُ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرٍ الْهُذَلِيُّ، قَالا: ثنا الشَّعْبِيُّ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا جَاءَكُمْ

---

[1] Ebû Dâvud 3/134 (2945), Ahmed, *Müsned* 4/281 (18038) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/304 (725).

الْمُصَدِّقُ فَلا يَصْدُرْ إِلا وَهُوَ عَنْكُمْ رَاضٍ "، رَوَاهُ عَنِ الشَّعْبِيِّ الشَّيْبَانِيُّ، وَبَيَانٌ، وَإِسْمَاعِيلُ، وَمُغِيرَةُ، وَمُجَالِدٌ، وَجَابِرٌ فِي آخَرِينَ [٤/٣٣٣]

1337- Cerîr b. Abdillah el-Becelî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zekât memuru size geldiğinde yanınızdan memnun olarak ayrılsın"* buyurdu.[1]

١٣٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، ثَنَا حَوْشَبٌ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَتُفْتَحُ مَشَارِقُ الأَرْضِ وَمَغَارِبُهَا عَلَى أُمَّتِي، أَلا وَعُمَّالُهَا فِي النَّارِ، إِلا مَنِ اتَّقَى اللَّهَ وَأَدَّى الأَمَانَةَ " [٦/١٩٩]

1338- Hasan'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yeryüzünün doğu ile batısını fethedeceksiniz. Ancak Allah'tan korkup emanetleri sahiplerine verenler dışında zekat memurları cehennem ateşinde olacaktır."*

١٣٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ قِلاصٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ إِسْمَاعِيلَ بْنَ أَبِي خَالِدٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ قَيْسَ بْنَ أَبِي حَازِمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَدِيَّ بْنَ عُمَيْرٍ الْكِنْدِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ عَمِلَ لَنَا مِنْكُمْ عَمَلا فَكَتَمَنَا مِخْيَطًا فَمَا فَوْقَهُ فَهُوَ غُلٌّ يَأْتِي بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ [٧/٣٣٥]

1339- Adiy b. Umeyr el-Kindî der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinizi zekat toplama işinde görevlendirdiğimiz zaman bir iğne ve daha küçüğünü dahi gizlerse bu hırsızlıktır ve kıyamet gününde huzura onunla birlikte çıkar"* buyurduğunu işittim.[2]

١٣٤٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمْدَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ. ح وَثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سِرَاجٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ مَاهَانَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْفَزَارِيِّ، عَنْ أَبَانَ بْنِ

---

[1] Müslim (29/989), Tirmizî 3/30 (647), Ebû Dâvud 2/108 (1589) ve Ahmed, *Müsned* 4/440 (19210).

[2] Müslim (30/1833), Ebû Dâvud 3/299 (3581) ve Ahmed, *Müsned* 4/236 (17736).

أَبِي عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " هَدَايَا الأُمَرَاءِ غُلُولٌ "،
[١١٠/٧]

1340- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Devlet görevlilerinin aldığı hediyeler hırsızlık sayılır"* buyurmuştur.

١٣٤١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْوَهَّابِ، حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ السَّرَّاجُ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، وَوَكِيعٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، قَالَ: " لَمَّا قُبِضَ النَّبِيُّ ﷺ وَاسْتَخْلَفُوا أَبَا بَكْرٍ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ، فَاسْتَعْمَلَ أَبُو بَكْرٍ عُمَرَ عَلَى الْمَوْسِمِ، فَلَقِيَ مُعَاذًا بِمَكَّةَ وَمَعَهُ رَقِيقٌ، فَقَالَ: هَؤُلاءِ أُهْدُوا إِلَيَّ، وَهَؤُلاءِ لأَبِي بَكْرٍ، فَقَالَ عُمَرُ: إِنِّي أَرَى لَكَ أَنْ تَأْتِيَ أَبَا بَكْرٍ، قَالَ: فَلَقِيَهُ مِنَ الْغَدِ، فَقَالَ: يَا ابْنَ الْخَطَّابِ لَقَدْ رَأَيْتُنِي الْبَارِحَةَ وَأَنَا أَنْزُو إِلَى النَّارِ، وَأَنْتَ آخِذٌ بِحُجْزَتِي، وَمَا أُرَانِي إِلا مُطِيعُكَ، قَالَ: فَأَتَى بِهِمْ أَبَا بَكْرٍ فَقَالَ: هَؤُلاءِ أُهْدُوا لِي، وَهَؤُلاءِ لَكَ، قَالَ: فَإِنَّا قَدْ سَلَّمْنَا لَكَ هَدِيَّتَكَ، فَخَرَجَ مُعَاذٌ إِلَى الصَّلاةِ، فَإِذَا هُمْ يُصَلُّونَ خَلْفَهُ، فَقَالَ: لِمَنْ تُصَلُّونَ هَذِهِ الصَّلاةَ؟ قَالُوا: لِلَّهِ ﷻ قَالَ: فَأَنْتُمْ لِلَّهِ، فَأَعْتَقَهُمْ "، رَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ، وَعُمَارَةُ بْنُ غَزِيَّةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ

1341- Ebû Vâil der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Muâz'ı zekat memuru olarak Yemen'e gönderdikten sonra vefat etti ve yerine Ebû Bekr halife oldu. Ebû Bekr de hac mevsiminde Ömer'i hac emiri olarak gönderdi. Ömer, Mekke'de Muâz'la karşılaştığında yanında bazı köleler gördü. Muâz: "Kölelerden şunlar bana hediye olarak verildi, şunlar da Ebû Bekr'indir" deyince, Ömer: "Bence bu konuda Ebû Bekr ile görüşmelisin" karşılığını verdi. Diğer gün Muâz, Ömer'le karşılaşınca: "Ey İbnu'l-Hattâb! Dün gece rüyamda beni cehennemin kenarına getirdiklerini, senin ise kuşağımdan tutup geri çektiğini gördüm. Onun için köleler konusunda senin dediğini yapacağım" dedi.

Sonrasında Muâz köleleri Ebû Bekr'e götürdü ve: "Bunlar bana hediye edilmişti. Bunlar da senin" dedi. Ebû Bekr: "Sana hediye olarak verilenleri biz de sana veriyoruz" karşılığını verdi. Muâz namaza çıkınca kölelerin de arkasında namaza durduklarını gördü. Onlara: "Kim için namaz kılıyorsunuz?" diye sorunca, köleler: "Allah için kılıyoruz" karşılığını verdiler. Bunun üzerine Muâz: "O zaman siz de Allah için özgürsünüz" dedi ve onları azat etti.

Zekatlarını Vermeyenler

١٣٤٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَكَمِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلاةَ رَجُلٍ لا يُؤَدِّي الزَّكَاةَ حَتَّى يَجْمَعَهُمَا، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ جَمَعَهُمَا فَلا تُفَرِّقُوا بَيْنَهُمَا " [٩/٢٥٠]

1342- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah zekatını da vermedikçe kişinin kılacağı namazı kabul etmez. Allah namaz ile zekatı bir arada zikretmiştir, siz onları ayırmayın."*

١٣٤٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: أَقْبَلَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: " لَمْ يَمْنَعْ قَوْمٌ زَكَاةَ أَمْوَالِهِمْ، إِلا مُنِعُوا الْقَطْرَ مِنَ السَّمَاءِ، وَلَوْلا الْبَهَائِمُ لَمْ يُمْطَرُوا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ أَبِيهِ [٣/٣٢٠]

1343- İbn Ömer der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bize doğru döndü ve: *"Bir topluluk mallarının zekatlarını vermedikleri zaman onlara yağmur da verilmez. Şâyet hayvanları da olmasa asla yağmuru göremezler"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٣٤٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ.ح وثنا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خُزَيْمَةَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ.ح وثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ دِينَارٍ، قَالا: ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ، وَهُوَ يَقُولُ: " هُمُ الأَخْسَرُونَ، وَرَبِّ الْكَعْبَةِ "، قُلْتُ: مَنْ أُولَئِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " هُمُ الأَكْثَرُونَ أَمْوَالا، إِلا مَنْ قَالَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا "، ثُمَّ قَالَ: " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا يَمُوتُ رَجُلٌ فَيَدَعُ إِبِلا، أَوْ بَقَرًا أَوْ غَنَمًا لَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهَا إِلا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْظَمَ مَا

---

[1] İbn Mâce 2/1332 (4019) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/446 (13619).

تَكُونُ وَأَسْمَنَهُ، تَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا، وَتَطَؤُهُ بِأَخْفَافِهَا، كُلَّمَا ذَهَبَتْ أُخْرَاهَا رَجَعَتْ أُولاهَا كَذَلِكَ، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ النَّاسُ، عَنِ الأَعْمَشِ [٣٦٤/٧]

1344- Ebû Zer der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardığımda Kâbe'nin gölgesinde oturuyordu ve: *"Kâbe'nin Rabbine andolsun ki en çok zararı onlar çekeceklerdir!"* diyordu. "Ey Allah'ın Resûlü! Onlar kim?" diye sorduğumda, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mallarını çoğaltanlardır! Ancak mallarını şöyle şöyle (sağına soluna) dağıtanlar bunun dışındadır"* buyurdu. Ardından şöyle devam etti: *"Canım elinde olana yemin olsun ki zekâtını vermedik deve veya sığır veya koyun bırakıp ölen kişiye kıyamet gününde bu hayvanlar en iri ve en semiz haliyle gelip ayaklarıyla kendisini tepeler, boynuzlarıyla süserler. En son hayvan üzerinden geçince en baştaki hayvandan bir daha başlayarak tekrar tekrar üzerinden geçerler. Bu durum tüm insanların hesabı görülünceye kadar devam eder."*[1]

١٣٤٥- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ مَعْدَانَ، عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ تَرَكَ بَعْدَهُ كَنْزًا مُثِّلَ لَهُ شُجَاعًا أَقْرَعَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَهُ زَبِيبَتَانِ يَتْبَعُهُ، وَيَقُولُ: مَنْ أَنْتَ وَيْلَكَ؟ فَيَقُولُ: أَنَا كَنْزُكَ الَّذِي تَرَكْتَ بَعْدَكَ، فَلا يَزَالُ يَتْبَعُهُ حَتَّى يُلْقِمَهُ يَدَهُ فَيَقْضِمُهَا، ثُمَّ يَتْبَعُهُ سَائِرُ جَسَدِهِ " [١٨١/١]

1345- Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Sevbân'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi zekatını vermediği bir mal bırakıp da öldüğü zaman bu mal kıyamet gününde iki boynuzu olan kel bir yılan şeklinde karşısına çıkar. Kişi: «Yazık sana! Sen de kimsin?» diye sorduğunda: «Ben, biriktirip geriye bıraktığın (zekatı verilmemiş) malım» der ve onu kovalamaya başlar. Kişi ilk önce ona elini kaptırır. Elini kaptırınca ardından bedeninin diğer yerlerini kaptırır."*[2]

---

[1] Buhârî (6638) ve Müslim (990).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/91 (1408).

١٣٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الضَّحَّاكِ، حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عِيسَى بْنِ يَزِيدَ الأَعْرَجِ، حَدَّثَنَا أَرْطَأَةُ بْنُ الْمُنْذِرِ، عَنْ أَبِي عَامِرٍ، عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ أَحَدٍ يَتْرُكُ ذَهَبًا وَلا فِضَّةً إِلا جَعَلَ اللَّهُ لَهُ صَفَائِحَ ثُمَّ كُوِيَ بِهِ مِنْ قَدَمَيْهِ إِلَى ذَقْنِهِ "، قَالَ أَبُو عَامِرٍ: فَقَالَ لِي ثَوْبَانُ: أَبَا عَامِرٍ، إِنْ كَانَ لَكَ شَاةٌ فَكَانَ فِي لَبَنِهَا فَضْلٌ فَاجْرُزْ فَضْلَ لَبَنِهَا [١/١٨١]

1346- Sevbân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi öldüğünde zekatı verilmedik gümüş veya altın bırakmışsa (kıyamet gününde) Allah bu altın ile gümüşleri tabakalara dönüştürür ve onu ayaklarından çenesine kadar bunlarla dağlar"* buyurdu.

Ravi Ebû Âmir der ki: Sevbân bunu rivayet ettikten sonra bana: "Ey Ebû Âmir! Şâyet bir koyunun varsa ve bu koyun ihtiyacından fazla süt veriyorsa o fazla olan kısmından uzak dur!" dedi.

١٣٤٦/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا جَرِيرٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: إِنَّهُ قَدْ فَضَلَ عِنْدَنَا مَالٌ، وَقَدْ أَعْطَيْتُ النَّاسَ بِحُقُوقِهِمْ، فَكَيْفَ تَرَوْنَ فِيهِ؟ قَالُوا: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، لَكَ حَوَائِجُ، وَتَنُوبُكَ أَشْيَاءُ، فَخُذْهُ فَاقْضِ بِهِ حَاجَتَكَ، فَإِنَّ أَنْفُسَنَا لَكَ بِهِ طَيِّبَةٌ قَالَ وَعَلِيٌّ سَاكِتٌ، فَقَالَ لَهُ: أَلا تَتَكَلَّمُ يَا أَبَا الْحَسَنِ، فَقَالَ: أَشَارَ عَلَيْكَ الْقَوْمُ، فَقَالَ: لَتَقُولَنَّ، قَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، أَتَجْعَلُ عِلْمَكَ جَهْلا وَيَقِينَكَ ظَنًّا؟ قَالَ: قُلْتُ قَوْلا لَتَخْرُجَنَّ مِنْهُ، قَالَ: أَجَلْ، أَمَا تَذْكُرُ حِينَ بَعَثَكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَاعِيًا عَلَى الصَّدَقَةِ، فَأَتَيْتَ الْعَبَّاسَ فَمَنَعَكَ الصَّدَقَةَ، فَأَتَيْتَنِي فَقُلْتُ: إِنَّ الْعَبَّاسَ قَدْ مَنَعَنِي الصَّدَقَةَ، فَانْطَلِقْ مَعِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَانْطَلَقْتُ مَعَكَ، فَوَجَدْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَهْمُومًا، فَرَجَعْنَا وَلَمْ نَقُلْ لَهُ شَيْئًا، قَالَ: ثُمَّ أَتَيْنَاهُ بَعْدَ ذَلِكَ، فَوَجَدْنَاهُ قَدْ طَابَتْ نَفْسُهُ، فَقَالَ: " إِنَّهُ فَضَلَ عِنْدِي دِينَارَانِ، فَكَانَا يُهِمَّانِي حَتَّى وَجَّهْتُهُمَا "، فَقُلْتُ: إِنَّ الْعَبَّاسَ مَنَعَ الصَّدَقَةَ، قَالَ: " عَمُّ الرَّجُلِ صِنْوُ أَبِيهِ "، قَالَ: لا جَرَمَ، لأَشْكُرَنَّ لَكَ فِي الْمَرَّتَيْنِ كِلْتَيْهِمَا، قَالَ: " إِنَّكَ تُؤَخِّرُ الشُّكْرَ وَتُعَجِّلُ الْعُقُوبَةَ "، رَوَاهُ جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، فَذَكَرَ نَحْوَهُ، وَقَالَ فِيهِ: لَتَخْرِجَنَّ مِمَّا قُلْتُ أَوْ لأُعَاتِبَنَّكَ[٤/٣٨١]

1346/a- Ebu'l-Bahterî anlatıyor: Ömer b. el-Hattâb: "Tüm insanlara haklarını verdikten sonra yanımızda (beytülmalde) mal arttı. Bu malları ne

yapmamı önerirsiniz?" diye sorunca: "Ey müminlerin emiri! Senin de bazı ihtiyaçların var ve bizden farklı olarak bazı şeyleri yapman gerekiyor. Bu malı alıp ihtiyaçlarında kullan. Bu konuda bizim içimiz rahattır" dediler. Müslümanlar bu şekilde görüş belirtirken Hz. Ali susuyordu. Ömer: "Ey Ebu'l-Hasan! Sen de bir şeyler söylesene" deyince, Ali: "Buradakiler yapman gerekeni söylediler" karşılığını verdi. Ömer: "Sen de görüşünü söyleyeceksin!" dedi.

Ali: "Ey müminlerin emiri! Bilgini cehalete, yakînini de zanna mı çevireceksin!" deyince, Ömer: "Bir söz söyledin ve bu sözü de açıklığa kavuşturacaksın" karşılığını verdi. Ali: "Olur" dedi ve şöyle devam etti:

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) seni zekat memuru olarak gönderdiği zamanı hatırlar mısın? Hani Abbâs'ın yanına geldiğinde sana zekatı vermemişti. O zaman yanıma geldin ve: "Abbâs bana zekatı vermedi. Benimle birlikte Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gel" dedin. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğimizde onu düşünceli görmüş, bir şey demeden geri dönmüştük. Daha sonra yanına bir daha gittiğimizde keyfi yerindeydi ve: *"Yanımda iki dinar artmıştı ve bundan dolayı düşünceliydim. Sonunda onları dağıtıp kurtuldum"* buyurmuştu. Ona: "Abbâs zekatı vermiyor" dediğimde: *"Kişinin amcası baba yarısıdır"* buyurmuştu." Ömer: "Sakıncası yok, her ikisi içinde sana şükranlarımı sunarım" deyince, Ali: "Sen teşekkürü geriye atıp cezayı öne alıyorsun" karşılığını verdi."

Başka bir kanalla rivayet edilirken Ömer'in: "Ya söylediğini açıklarsın, ya da seni cezalandırırım" dediği zikredilmiştir.

Zekat Alması Caiz Olmayanlar

١٣٤٧- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، ثنا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، قَالُوا: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَمُرُّ بِالتَّمْرَةِ فِي الطَّرِيقِ، فَيَقُولُ: " لَوْلا أَنِّي أَخْشَى أَنْ تَكُونَ مِنَ الصَّدَقَةِ لأَكَلْتُهَا " وَمَرَّ ابْنُ عُمَرَ بِتَمْرَةٍ، فَأَكَلَهَا.رَوَاهُ زَائِدَةُ بْنُ قُدَامَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ مِثْلَهُ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، عَنْ طَلْحَةَ [٢١/٥]

1347- Enes b. Mâlik bildiriyor: Bazen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolda bir hurma tanesi bulur ve: *"Zekat malı olmasından endişe etmesem onu yerdim"* buyururdu. İbn Ömer ise yolda bir hurma tanesi bulunca onu alıp yedi.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

١٣٤٨- ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، ، أَنّ النَّبِيّ ﷺ قَالَ: " إِنِّي لأَرَى التَّمْرَةَ فَمَا يَمْنَعُنِي مِنْ أَكْلِهَا إِلا مَخَافَةَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الصَّدَقَةِ " [٢٥٢/٦]

1348- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bazen gördüğüm bir hurmayı sadece zekat malı olmasından endişe ettiğim için yiyemiyorum"* buyurmuştur.[2]

١٣٤٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَمُرُّ بِالتَّمْرَةِ فِي الطَّرِيقِ فَلا يَعْرِضُ لَهَا، فَيَقُولُ: " لَوْلا أَنِّي أَخْشَى أَنْ تَكُونَ مِنْ تَمْرِ الصَّدَقَةِ لأَكَلْتُهَا "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [٨٦/٧]

1349- Enes b. Mâlik bildiriyor: Bazen Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yolda bir hurma tanesi bulurdu. Ancak onu almaz ve: *"Zekat malı olmasından endişe etmesem onu yerdim"* buyururdu.[3]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٣٥٠- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ.ح وثنا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خُزَيْمَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنِّي لأَنْقَلِبُ إِلَى أَهْلِي فَأَجِدُ التَّمْرَةَ سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي، فَلا أَدْرِي أَمِنْ تَمْرِ الصَّدَقَةِ أَمْ مِنْ تَمْرِ أَهْلِي فَلا آكُلُهَا "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ مَعْمَرٍ [١٨٧/٨]

---

[1] Buhârî (2431) ve Müslim (164/10712).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

1350- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bazen eve girdiğimde yatağın üzerinde bir hurma tanesi görürüm. Ancak zekat malından mı, yoksa evdekilerin malından mı olduğunu bilmediğim için onu yemem."*

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٣٥١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ أَبِي الرَّيَّانِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ.ح وَثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مِقْسَمٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: اسْتَعْمَلَ النَّبِيُّ ﷺ الأَرْقَمَ بْنَ أَبِي الأَرْقَمِ عَلَى الصَّدَقَاتِ، فَاسْتَتْبَعَ أَبَا رَافِعٍ، فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَسَأَلَهُ، فَقَالَ: " يَا أَبَا رَافِعٍ، إِنَّ الصَّدَقَةَ حَرَامٌ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، وَإِنَّ مَوْلَى الْقَوْمِ مِنْ أَنْفُسِهِمْ " [٩٧/٧]

1351- İbn Abbâs der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Erkam b. Ebi'l-Erkam'ı zekat memuru olarak göndermek istedi. Erkam yanına Ebû Râfi'yi almak isteyince Ebû Râfi' gelip bunu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ey Ebû Râfi'! Zekat malı Muhammed'e ve ailesine haramdır. Bir ailenin azatlısı da onlardan biri sayılır"* buyurdu.[1]

Humsta, Yakınlara (Zevil-Kurbâ'ya) Ait Olan Pay

١٣٥٢- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، قَالَ: أَخْبَرَنِي جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ، أَنَّهُ جَاءَ وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ يُكَلِّمَانِ النَّبِيَّ ﷺ فِيمَا قَسَمَ مِنْ خُمْسِ خَيْبَرَ بَيْنَ بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ، فَقَالا: قَسَمْتَ لإِخْوَانِنَا بَنِي الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ، وَلَمْ تُعْطِنَا، وَقَرَابَتُنَا مِثْلُ قَرَابَتِهِمْ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " إِنَّمَا الْمُطَّلِبُ وَهَاشِمٌ شَيْءٌ وَاحِدٌ " [٣٧/٩]

1352- Cübeyr b. Mut'im bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'den (ganimet olarak) gelen humsun (beşte birin) bir kısmını Hâşim

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/379 (12059).

oğulları ile Muttalib oğulları arasında paylaştırmıştı. Osman b. Affân ile birlikte yanına gittik ve: "Humstan kardeşlerimiz olan Muttalib b. Abdimenâf oğullarına pay verdin, ama bize bir şey vermedin. Oysa bizim sana olan yakınlığımızla onların yakınlığı aynıdır" dedik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hâşim oğulları ile Muttalib oğulları birdir"* buyurdu.[1]

١٣٥٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، قَالَ: قَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَوِي الْقُرْبَى بَيْنَ بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ، فَأَتَيْتُهُ أَنَا وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَؤُلاءِ بَنُو هَاشِمٍ لا يُنْكَرُ فَضْلُهُمْ لِمَكَانِكَ الَّذِي جَعَلَكَ اللَّهُ مِنْهُمْ، أَرَأَيْتَ إِخْوَانِنَا مِنْ بَنِي الْمُطَّلِبِ أَعْطَيْتَهُمْ وَمَنَعْتَنَا؟ فَقَالَ: " إِنَّمَا نَحْنُ وَهُمْ شَيْءٌ وَاحِدٌ "، وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ، رَوَاهُ هُشَيْمٌ وَجَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، وَرَوَاهُ يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ،

1353- Cübeyr b. Mut'im der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ganimetten yakınlarına düşen payı Hâşim oğulları ile Muttalib oğulları arasında paylaştırdı. Osman b. Affan'la birlikte yanına gittik ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah'ın seni onlardan biri kılması dolayısıyla Hâşim oğullarının değerini inkar etmiyoruz. Ama bizi bırakıp Muttalib oğullarından olan kardeşlerimize de humstan pay verdin" dedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biz ile onlar (Muttalib oğulları) biriz"* buyurdu ve parmaklarını birbirine geçirdi.[2]

١٣٥٤- حدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا هَارُونُ بْنُ كَامِلٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، حدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، أَنَّ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ أَخْبَرَهُ، أَنَّهُ جَاءَ هُوَ وَعُثْمَانُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يُكَلِّمَانِهِ فِيمَا قَسَمَ مِنْ خُمْسِ خَيْبَرَ بَيْنَ بَنِي هَاشِمٍ، وَبَنِي الْمُطَّلِبِ فَذَكَرَ نَحْوَهُ، وَحَدَّثَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ يُونُسَ.

1354- Cübeyr b. Mut'im bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'den gelen humsun (beşte birin) bir kısmını Hâşim oğulları ile Muttalib oğulları arasında paylaştırmıştı. Osman b. Affân ile birlikte bu

---

[1] Buhârî (3140), Ebû Dâvud 3/145 (2978), İbn Mâce 2/961 (2881) ve Ahmed, *Müsned* 4/100 (16746).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

konuyu konuşmak için yanına gittik..." Sonrasında ravi bir öncekinin aynısını aktarır.[1]

١٣٥٥- حدَّثنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، أَخْبَرَنِي جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ، أَنَّهُ جَاءَ هُوَ وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ، يُكَلِّمَانِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِيمَا قَسَمَ مِنْ خُمْسِ خَيْبَرَ بَيْنَ بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ، فَذَكَرَ نَحْوَهُ، رَوَاهُ عُثْمَانُ بْنُ عَمْرِو بْنِ وَهْبٍ، وَنَافِعُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ يُونُسَ، نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ عُبَيْدٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ [٩/٦٥]

1355- Cübeyr b. Mut'im bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hayber'den gelen humsun (beşte birin) bir kısmını Hâşim oğulları ile Muttalib oğulları arasında paylaştırmıştı. Osman b. Affân ile birlikte bu konuyu konuşmak için yanına gittik..." Sonrasında ravi bir öncekinin aynısını aktarır.[2]

١٣٥٦- حَدَّثنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنَا مُحَمَّدٌ، ثنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، ثنَا حُجَيْرُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنَا أَبُو عُثْمَانَ ثِقَةٌ، حدَّثنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، أَنَّهُ قَالَ: مَضَيْتُ أَنَا وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانٍ، إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَعْطَيْتَ بَنِي الْمُطَّلِبِ، وَتَرَكْتَنَا وَإِنَّمَا نَحْنُ وَهُمْ مِنْكَ بِمَنْزِلَةٍ وَاحِدَةٍ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " إِنَّمَا بَنُو الْمُطَّلِبِ وَبَنُو هَاشِمٍ شَيْءٌ وَاحِدٌ "، وَرَوَاهُ النُّعْمَانُ بْنُ رَاشِدٍ [٩/٦٦]

1356- Cübeyr b. Mut'im der ki: Osman b. Affân ile birlikte Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittik ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Humstan Muttalib oğullarına pay verdin, ama bize bir şey vermedin. Oysa bizim sana olan yakınlığımızla onların yakınlığı aynıdır" dedik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muttalib oğulları ile Hâşim oğulları birdir"* buyurdu.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

١٣٥٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ، حدَّثَنِي أَبِي، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ رَاشِدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ، سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ حِينَ أَعْطَى بَنِي هَاشِمٍ، وَبَنِي الْمُطَّلِبِ مِنْ خُمْسِ خَيْبَرَ، وَلَمْ يُعْطِ بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ وَلا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ، فَقَالَ: " إِنَّ بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ شَيْءٌ وَاحِدٌ "، وَرَوَاهُ قَتَادَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ جُبَيْرٍ،

1357- Cübeyr b. Mut'im bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'den gelen hums'tan Hâşim oğulları ile Muttalib oğullarına verip Abduşems oğulları ile Abdimenâf oğullarına vermeyince Osman b. Affân ona gidip bunun sebebini sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hâşim oğulları ile Muttalib oğulları birdir"* buyurdu.[1]

١٣٥٨- حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ كَثِيرٍ، ثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ صَاعِدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْعَبَّاسِ الرَّمْلِيُّ، ثَنَا ضَمْرَةُ بْنُ رَبِيعَةَ، عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، أَنَّ جُبَيْرَ بْنَ مُطْعِمٍ، أَخْبَرَهُ قَالَ: انْطَلَقْتُ أَنا وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ، إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَكَانَ قَدْ وَضَعَ سَهْمَ ذَوِي الْقُرْبَى فِي بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ، فَذَكَرَهُ، وَغَايَةُ الْمُشَرَّفِ أَنْ يَكُونَ شَرَفُهُ مُتَّصِلا بِأَفْضَلِ الْخَلْقِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ أَفْضَلُ الصَّلاةِ وَأَزْكَى السَّلامِ

1358- Cübeyr b. Mut'im der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ganimetten yakınlarına düşen payı Hâşim oğulları ile Muttalib oğulları arasında paylaştırdı. Bu konuyu konuşmak için Osman b. Affan'la birlikte yanına gittik..." Sonrasında ravi bir öncekinin aynısını aktarır.[2]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Zengine ve Gücü Yerinde Olana Zekatın Helal Olmaması

١٣٥٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا تَحِلُّ الصَّدَقَةُ لِغَنِيٍّ وَلا لِذِي مِرَّةٍ سَوِيٍّ "،

1359- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendine yetecek kadar malı olana veya çalışıp kazanmak için gücü kuvveti yerinde olana zekat helal değildir"* buyurmuştur.[1]

١٣٦٠- ثنا أَبُو الْحَسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثنا مُعَلَّى بْنُ مَنْصُورٍ الرَّازِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ سَالِمٍ، وَأَبِي صَالِحٍ إِلا أَبُو بَكْرٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ عَبْدِ السَّلامِ الطَّائِيُّ، ثنا فُرَاتُ بْنُ مَحْبُوبٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ لَمْ يَرْوِهِ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ سَالِمٍ، وَأَبِي صَالِحٍ، إِلا أَبُو بَكْرٍ [٣٠٨/٨]

1360- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı bildirilmiştir.[2]

١٣٦٠/أ- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زِيَادٍ الْعَجْلِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا الْغِنَى؟ قَالَ: " الْيَأْسُ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو بَكْرٍ فِيمَا أَرَى. [٣٠٤/٨]

1360/a- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Zenginlik nedir?" diye sorulunca: *"Başkalarının elinde olandan ümit kesmektir"* karşılığını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] İbn Mâce 1/589 (1839) ve Ahmed, *Müsned* 2/500 (8930).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Başkasına El Açmamak

١٣٦١- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا عَاصِمٌ، قَالا: حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قَيْسٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ مُعَاوِيَةَ، عَنْ ثَوْبَانَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ تَقَبَّلَ لِي وَاحِدَةً تَقَبَّلْتُ لَهُ بِالْجَنَّةِ، قَالَ ثَوْبَانُ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: لا تَسْأَلْ أَحَدًا شَيْئًا، قَالَ: فَلَرُبَّمَا سَقَطَ السَّوْطُ لِثَوْبَانَ وَهُوَ عَلَى بَعِيرٍ فَلا يَسْأَلُ أَحَدًا أَنْ يُنَاوِلَهُ حَتَّى يَنْزِلَ إِلَيْهِ فَيَأْخُذَهُ " [١٨١/١]

1361- Abdurrahman b. Yezîd b. Muâviye bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bana bir konuda garanti verirse ben de ona cenneti garanti ederim"* buyurunca, Sevbân: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben veririm" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hiç kimseden bir şey isteme"* buyurdu. Bundan dolayı bazen Sevbân devesi üzerindeyken kamçısı düşer, ancak kimseden onu vermesini istemez, kendi inip alırdı.[1]

١٣٦٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ يَتَكَفَّلُ لِي أَنْ لا يَسْأَلَ النَّاسَ، وَأَتَكَفَّلُ لَهُ الْجَنَّةَ ؟ " فَقَالَ ثَوْبَانُ: أَنَا، فَكَانَ ثَوْبَانُ لا يَسْأَلُ أَحَدًا شَيْئًا [١٨١/١]

1362- Ebu'l-Âliye bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bana hiç kimseden bir şey istemeyeceğine dair garanti verir? Buna karşılık ben de ona cenneti garanti edeyim"* buyurunca, Sevbân: "Ben veririm" dedi. Bundan dolayı Sevbân hiç kimseden bir şey istemezdi.[2]

١٣٦٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ سُفْيَانَ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، ثنا حُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ، ثنا ابْنُ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَزَالُ الْعَبْدُ يَسْأَلُ وَهُوَ عَنْهُ غَنِيٌّ حَتَّى يَخْلَقَ وَجْهُهُ، فَمَا يَكُونُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ وَجْهٌ " [٢١/٢]

---

[1] İbn Mâce 1/588 (1837), Ebû Dâvud 2/124 (1643) ve Ahmed, *Müsned* 5/325 (22429).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

1363- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurmuştur: *"Kişi ihtiyacı olmadığı halde dilenip durdukça yüzü eriyip yok olur. Allah'ın huzuruna çıktığında da bakılacak bir yüzü kalmaz."*

١٣٦٤- حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّرِيِّ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ سَهْلٍ الْجَوْنِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُمْحٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ صَفْوَانَ، أَخْبَرَهُ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَزَالُ الْعَبْدُ يَسْأَلُ النَّاسَ حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهَ ﷻ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَا عَلَى وَجْهِهِ مُزْعَةُ لَحْمٍ "، ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ حَمْزَةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي يَحْيَى الأَسْلَمِيُّ [٣/١٦٤]

1364- Hamza b. Abdillah b. Ömer'in, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi dilenip durur da kıyamet günü huzura çıktığında yüzünde bakmaya bir parça et dahi bulunmaz"* buyurmuştur.[1]

Sahih bir hadistir.

١٣٦٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ، وَعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ، قَالا: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَأَلَ مَسْأَلَةً وَهُوَ عَنْهَا غَنِيٌّ كَانَتْ شَيْنًا فِي وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [١/١٨١]

1365- Sevbân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi ihtiyacı olmadığı halde bir şeyi başkasından istediği zaman kıyamet gününde bu istediği yüzünü lekeler"* buyurmuştur.[2]

١٣٦٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سَعِيدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ عُلَيَّةَ، حَدَّثَنِي أَبِي.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَتْحِ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ، ثنا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ عُقْبَةَ، قَالَ: قَالَ الْحَجَّاجُ: مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَسْأَلَنِي؟ فَقُلْتُ: قَالَ سَمُرَةُ بْنُ جُنْدُبٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّمَا هَذِهِ الْمَسَائِلُ كَدٌّ يَكِدُّ بِهَا الرَّجُلُ وَجْهَهُ،

---

[1] Buhârî (1474) ve Müslim (103/1040).

[2] Ahmed, *Müsned* 5/331 (22482) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/91 (1407).

فَمَنْ شَاءَ أَبْقَى عَلَى وَجْهِهِ، وَمَنْ شَاءَ تَرَكَ، إِلا أَنْ يَسْأَلَ الرَّجُلُ ذَا سُلْطَانٍ، أَوْ يَنْزِلَ بِهِ مِنَ الأُمُورِ أَمْرٌ لا يَجِدُ مِنْهُ بُدًّا "، قَالَ: فَإِنِّي ذُو سُلْطَانٍ، فَسَلْ حَاجَتَكَ، قَالَ: وُلِدَ لِي غُلامٌ، قَالَ: أَلْحَقْنَاهُ عَلَى مِائَةٍ، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَزَائِدَةُ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَجَرِيرٌ، وَشَيْبَانُ، فِي آخَرِينَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ [٣٦٢/٧]

1366- Zeyd b. Ukbe der ki: Haccâc bana: "Benden bir şeyler istemene engel olan şey nedir?" diye sorunca şu karşılığı verdim: "Semure b. Cundub'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kişinin başkalarına el açması yüzünü tırmalatması demektir. İsteyen yüzünü tırmalatsın, isteyen de bundan uzak dursun. Ancak kişinin resmi makamlardan istemesi veya istemeyi kaçınılmaz kılan bir şey için istemesi bunun dışındadır*» buyurmuştur."

Haccâc: "Ben de resmi bir makamım, ihtiyacın varsa söyle" deyince, ona: "Bir oğlum doğdu" karşılığını verdim. Haccâc: "Ona yüz (dirhem veya dinar) verdik" dedi.[1]

Sahih bir hadistir.

١٣٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ: ثنا نَصْرُ بْنُ رَبَابٍ، عَنِ الْحَجَّاجِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَأَلَ مَسْأَلَةً وَهُوَ عَنْهَا غَنِيٌّ جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كُدُوحًا فِي وَجْهِهِ، وَلا تَحِلُّ الصَّدَقَةُ لِمَنْ لَهُ خَمْسُونَ أَوْ عَرْضُهَا مِنَ الذَّهَبِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا الْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ [٢٣٧/٤]

1367- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: "*Kişi ihtiyacı olmadığı halde bir şeyi başkasından istediği zaman kıyamet gününde bu istediği yüzünde bir çizik olarak yer alır. Elli dirhem veya buna denk altını olan kişiye sadaka almak helal olmaz.*"[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٣٦٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ

---

[1] Ebû Dâvud 2/123 (1639), Tirmizî 3/56 (281) ve Ahmed, *Müsned* 5/14 (20128).

[2] Ebû Dâvud 2/119 (1626), Nesâî (5/72) ve Ahmed, *Müsned* 1/504 (3674).

حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، قَالَ: بَلَغَ الْحَارِثَ رَجُلاً كَانَ بِالشَّامِ، مِنْ قُرَيْشٍ أَنَّ أَبَا ذَرٍّ بِهِ عَوَزٌ، فَبَعَثَ إِلَيْهِ بِثَلاثِ مِائَةِ دِينَارٍ، فَقَالَ: مَا وَجَدَ عَبْدًا لِلَّهِ تَعَالَى هُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ مِنِّي؟ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ سَأَلَ وَلَهُ أَرْبَعُونَ فَقَدْ أَلْحَفَ "، وَلآلِ أَبِي ذَرٍّ أَرْبَعُونَ دِرْهَمًا، وَأَرْبَعُونَ شَاةً، وَمَاهِنَانِ [١٦١/١]

1368- Muhammed b. Sîrîn der ki: Kureyşli olan Hâris, Şam'dayken Ebû Zer'in ihtiyaç içinde olduğu haberini alınca ona üç yüz dinar gönderdi. Ebû Zer buna şu karşılığı verdi: "Allah'ın kulları arasından benden daha ihtiyaç sahibi olan birini bulamadı mı? Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Kırk dirhemi olduğu halde el açan kişi haddini aşmış demektir»* buyurduğunu işittim. Ebû Zer'in ailesinin de kırk dirhemi, kırk koyunu ve iki hizmetçisi vardır."[1]

١٣٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، قَالَ: سَمِعْتُ وَهْبَ بْنَ مُنَبِّهٍ، فِي دَارِهِ بِصَنْعَاءَ، وَأَطْعَمَنِي مِن جَوْزَةٍ فِي دَارِهِ، يُحَدِّثُ عَنْ أَخِيهِ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا تُلْحِفُوا فِي الْمَسْأَلَةِ، فَوَاللَّهِ لا يَسْأَلُنِي أَحَدٌ مِنْكُمْ شَيْئًا فَتُخْرِجَهُ لَهُ مِنِّي الْمَسْأَلَةُ فَأُعْطِيَهُ إِيَّاهُ وَأَنَا لَهُ كَارِهٌ فَيُبَارَكَ لَهُ فِي الَّذِي أَعْطَيْتُهُ "، هَذَا مِنْ صَحِيحِ حَدِيثِ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ شَيْخٍ لَهُ، عَنْ سُفْيَانَ [٨٠/٤]

1369- Muâviye'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İstemekte haddi aşmayın! Vallahi biriniz benden bir şey istediği zaman vermek istemediğim halde ısrar ederek sonunda alırsa aldığının bir bereketi olmaz."*[2]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

Başkasına Açılan El

١٣٧٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سَعْدَانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحِ بْنِ السَّمَّاكِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْهَجَرِيِّ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/150 (630).

[2] Müslim (99/1038), Nesâî (5/73) ve Ahmed, *Müsned* 4/121 (16898).

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:" الأَيْدِي ثَلاثَةٌ : يَدُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ الْعُلْيَا ، وَيَدُ الْمُعْطِي الَّتِي تَلِيهَا ، وَيَدُ السَّائِلِ السُّفْلَى إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ"

1370- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç çeşit el vardır. Birincisi Allah'ın elidir ki en üstün olan eldir. Ondan sonra veren el gelir. Daha sonra da kıyamete dek en altta kalacak olan el gelir ki, o da başkasına açılan eldir."*[1]

İhtiyaç Sahibinin İstemeden Verileni Alması

١٣٧١- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْجُنَيْدِ، حَدَّثَنَا أَبُو هَمَّامٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، حَدَّثَنَا رَجُلٌ مِنَ أَهْلِ الْبَصْرَةِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا الَّذِي يُعْطِي مِنْ سَعَةٍ بِأَعْظَمَ أَجْرًا مِنَ الَّذِي يَقْبَلُ مِنْ حَاجَةٍ "، قَالَ إِبْرَاهِيمُ: فَلَقِيتُ يُوسُفَ بْنَ أَسْبَاطٍ، فَحَدَّثَنِي عَنْ عَائِذِ بْنِ شُرَيْحٍ، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا يُوسُفَ [٢٤٥/٨]

1371- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bolluk içindeyken verenin sevabı, ihtiyaçtan dolayı verileni kabul edenin sevabından daha büyük değildir"* buyurmuştur.[2]

١٣٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدِ الْعُثْمَانِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَلِيلِ بْنِ سَابِقٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ عَائِذِ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا الْمُعْطِي بِأَعْظَمَ أَجْرًا مِنَ الآخِذِ إِذَا كَانَ مُحْتَاجًا [٢٤٥/٨]

1372- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir şeyi verenin sevabı, ihtiyaçtan dolayı onu kabul edenin sevabından daha büyük değildir"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Ebû Dâvud 2/126 (1649) ve Ahmed, *Müsned* 3/575 (15896).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 8/150 (8235).

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

١٣٧٢/أ- حَدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ جَمِيلٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنَا سَيَّارٌ، ثَنَا جَعْفَرٌ، حَدَّثَنِي رَجُلٌ، عَنْ ثَوْرٍ، يَرْفَعُ الْحَدِيثَ، قَالَ: " إِذَا وَقَفَ السَّائِلُ عَلَى الْبَابِ وَقَفَتِ الرَّحْمَةُ مَعَهُ قَبِلَهَا مَنْ قَبِلَهَا وَرَدَّهَا مَنْ رَدَّهَا، وَمَنْ نَظَرَ إِلَى مِسْكِينٍ نَظَرَ رَحْمَةٍ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ نَظَرَ رَحْمَةٍ، وَمَنْ أَطَالَ الصَّلاةَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْهُ الْقِيَامَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ وَمَنْ أَكْثَرَ الدُّعَاءَ، قَالَتِ الْمَلائِكَةُ: صَوْتٌ مَعْرُوفٌ، وَدُعَاءٌ مُسْتَجَابٌ وَحَاجَةٌ مَقْضِيَّةٌ "، [٦/٩٥]

1372/a- Sevr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İhtiyaç sahibi biri bir kapıda durduğu zaman rahmet de onunla birlikte o kapıda durur. Artık isteyen (ihtiyaç sahibine ihtiyacını vererek) bu rahmeti kabul eder, isteyen de (ihtiyacını vermeyerek) bu rahmeti reddeder. Miskin birine şefkatle bakan kişiye Allah da rahmetiyle bakar. Namazını uzun tutan kişinin Allah, kıyamet gününde, herkesin âlemlerin Rabbinin huzurunda durduğu bir günde duruşunu kısa tutar. Çokça dua eden kişi için ise melekler: «Tanıdık bir ses! Duası kabul görecek ve ihtiyacı giderilecektir» der."*

Kimlerden Bir Şey İstenmez?

١٣٧٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ الشُّرُوطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ كُلَيْبٍ الرَّازِيُّ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ مَعْقِلٍ، عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ، عَنْ أَخِيهِ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " قَالَ دَاوُدُ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلامُ: إِدْخَالُكَ يَدَكَ فِي فَمِ التِّنِّينِ إِلَى أَنْ تَبْلُغَ الْمِرْفَقَ فَيَقْضِمُهَا، خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ تَسْأَلَ مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ شَيْءٌ ثُمَّ كَانَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ [٤/٨١]

1373- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Dâvud peygamber: «Kolunu dirseğe kadar bir ejderhanın ağzına sokup kolunu yemesi, sonradan varlıklı olan birinden bir şey istemenden daha iyidir» demiştir."*

Tek kanallı bir hadistir.

Bağışlar

١٣٧٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا شَيْخٌ بِوَادِي الْقُرَى، يُقَالُ لَهُ: سُلَيْمُ بْنُ مُطَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: حَجَجْتُ بِخَالَةٍ لِي وَرَفِيقِهَا فَلَمَّا كُنَّا بِالسُّوَيْدَاءِ نِمْتُ وَانْتَبَهْتُ فَإِذَا عِنْدَهَا رَجُلٌ يَطْلُبُ دَوَاءً يَطْلُبُ الْحَضَضَ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: حَدَّثَنِي مَنْ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: وَقَالَ غَيْرُهُ: حَدَّثَنِي أَبُو الزَّوَائِدِ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " خُذُوا هَذَا الْعَطَاءَ مَا كَانَ عَطَاءً، فَإِذَا تَجَاحَفَتْ قُرَيْشٌ عَلَى الْمُلْكِ وَكَانَ رِشْوَةً عَنْ دِينِ أَحَدِكُمْ فَدَعُوهُ " [١٠/٢٧]

1374- Süleym b. Mutayr, babasından bildiriyor: Teyzelerimden biri ve kızıyla birlikte hacca gitmiştim. Süveydâ'ya ulaştığımızda biraz uyudum. Kendime geldiğimde ilaç almak için gelen bir adamın konuşmasını duydum. Adam şöyle diyordu: "İşiten birinin (başka bir rivayette: Ebu'z-Zevâid'in) bana bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bağışları bağış oldukları sürece alın. Ancak Kureyşlilerin yönetimi ele geçirme yarışında dininiz karşılığında bir rüşvete dönüşürse almayın»* buyurmuştur."[1]

Kişinin İhtiyacını Allah'tan İstemesi

١٣٧٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا بَشِيرُ بْنُ سَلْمَانَ، عَنْ سَيَّارٍ أَبِي الْحَكَمِ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ نَزَلَتْ بِهِ حَاجَةٌ فَأَنْزَلَهَا بِالنَّاسِ لَمْ يَسُدَّ فَاقَتَهُ، وَإِنْ أَنْزَلَهَا بِاللَّهِ أَوْشَكَ لَهُ بِالْغِنَى إِمَّا أَجْرٌ آجِلٌ، وَإِمَّا غِنًى عَاجِلٌ "، غَرِيبٌ لَمْ يَرْوِهِ عَنْ طَارِقٍ إِلا سَيَّارٌ، وَلا عَنْهُ إِلا بَشِيرٌ [٨/٣١٤]

1375- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi muhtaç duruma düşer de bu ihtiyacının giderilmesini insanlardan isterse bu ihtiyacı giderilmez. Ancak bu ihtiyacının giderilmesini Allah'tan istediği zaman ya sonradan (sabrına karşılık) bir mükafat veya acilen bir zenginlik ile muhtaç olma durumundan kurtulur."*[2]

---

[1] Ebû Dâvud 3/137-138 (2958).

[2] Ebû Dâvud 2/125 (1645), Tirmizî 4/563 (2326) ve Ahmed, *Müsned* 1/529 (3868).

Tek kanallı bir hadistir.

El Açmaktan Utanan Miskinler

١٣٧٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ يَعْنِي الْهَجَرِيَّ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ الْمِسْكِينُ الطَّوَّافَ الَّذِي تَرُدُّهُ اللُّقْمَةُ وَاللُّقْمَتَانِ، وَلَكِنَّ الْمِسْكِينَ الَّذِي لا يَجِدُ مَا يُغْنِيهِ وَيَسْتَحِي أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ، وَلا يُفْطَنُ لَهُ فَيُتَصَدَّقُ عَلَيْهِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ [١٠٨/٧]

1376- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Miskin kişi, bir iki hurma veya bir iki lokma için başkalarına el açan kişi değildir. Aksine miskin, muhtaç olduğu halde utancından dolayı başkasına el açmayan, hali bilinmediği için de kendisine sadaka verilmeyen kişidir."*[1]

١٣٧٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سَعْدَانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحٍ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْمِسْكِينَ لَيْسَ بِالطَّوَّافِ الَّذِي تَرُدُّهُ اللُّقْمَةُ وَاللُّقْمَتَانِ، وَالتَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ "، قَالُوا: فَمَا الْمِسْكِينُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " الْمِسْكِينُ الَّذِي لَيْسَ لَهُ مَالٌ يُغْنِيهِ وَيَسْتَحِي أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ وَلا يُفْطَنُ لَهُ فَيُتَصَدَّقُ عَلَيْهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ السَّمَّاكِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ إِسْحَاقُ [٢١٤/٨]

1377- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Miskin kişi, bir iki lokma veya bir iki hurma için dolaşıp başkalarına el açan kişi değildir"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Peki, miskin kimdir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendisine yetecek malı olmadığı halde hayâsından dolayı başkasına el açmayan, hali bilinmediği için de kendisine sadaka verilmeyen kişidir"* karşılığını verdi.[2]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 1/499 (3635).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Tek kanallı bir hadistir.

İhtiyaç Anında İffetli Davranmak

١٣٧٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ، عَنْ هِلالِ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَنَزَلْتُ مَنْزِلا لأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: فَجَمَعَنِي وَإِيَّاهُ الْمَجْلِسُ، قَالَ: فَسَمِعْتُهُ يُحَدِّثُ، قَالَ: أَصَابَنِي جُوعٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: حَتَّى شَدَدْتُ عَلَى بَطْنِي حَجَرًا، قَالَ: فَقَالَتِ امْرَأَتِي: لَوْ أَتَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَسَأَلْتَهُ؟ فَقَدْ أَتَاهُ فُلانٌ فَسَأَلَهُ فَأَعْطَاهُ، قَالَ: فَقُلْتُ: لا أَسْأَلُهُ حَتَّى لا أَجِدَ شَيْئًا، قَالَ: فَانْطَلَقْتُ إِلَيْهِ، فَوَجَدْتُهُ يَخْطُبُ، قَالَ: فَأَدْرَكْتُ مِنْ قَوْلِهِ، وَهُوَ يَقُولُ: " مَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ، وَمَنِ اسْتَعَفَّ يُعِفَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ سَأَلَنَا فَإِمَّا أَنْ نَبْذُلَ لَهُ، وَإِمَّا أَنْ نُوَاسِيَهُ، وَمَنِ اسْتَغْنَى أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّنْ سَأَلَنَا "، قَالَ: فَرَجَعْتُ، فَمَا سَأَلْتُ أَحَدًا بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ شَيْئًا، قَالَ: وَجَاءَتِ الدُّنْيَا، قَالَ: فَمَا أَهْلُ بَيْتٍ مِنَ الأَنْصَارِ أَكْثَرَ أَمْوَالا مِنَّا، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ [٢٠٣/٧]

1378- Hilâl b. Husayn anlatıyor: Medine'ye geldiğimde Ebû Saîd el-Hudrî'nin evlerinden birinde misafir oldum. Bir defasında denk gelip aynı mecliste oturduğumuzda şöyle anlattı: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında şiddetli bir açlığa maruz kaldım. Bundan dolayı da karnıma taş bağlamıştım. Karım bana: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) git ve ondan bir şeyler iste. Zira falan kişi gidip isteyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona verdi" deyince, ben: "Ancak yiyecek hiçbir şey bulamazsam yanına giderim" karşılığını verdim. Açlığımızı giderecek bir şey bulamayınca Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gittim. Yanına vardığımda hutbe veriyordu ve şu sözleri söylüyordu: *"Kanaat ederek istemekten kaçınan kimseyi Allah kimseye muhtaç etmez. Hayâ ederek el açmaktan kaçınan kimseyi Allah iffetli kılar. Bizden bir şey isteyene varsa yardım eder, yoksa da gönlünü alırız. Ancak kişinin iffetli kalıp bizden bir şey istememesi istemesinden daha iyidir."* Bunun üzerine bir şey istemeden geri döndüm. Ondan sonra Allah bize dünyalıklar ihsan etti ki Ensâr içinde bizden daha fazla malı olan aile yoktu."[1]

---

[1] Buhârî (6470) ve Müslim (124/1053).

١٣٧٩- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّ أَهْلَهُ شَكَوْا إِلَيْهِ الْحَاجَةَ، فَخَرَجَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لِيَسْأَلَ لَهُمْ شَيْئًا، فَوَافَقَهُ عَلَى الْمِنْبَرِ، وَهُوَ يَقُولُ: " أَيُّهَا النَّاسُ، قَدْ آنَ لَكُمْ أَنْ تَسْتَعِفُّوا مِنَ الْمَسْأَلَةِ، فَإِنَّهُ مَنْ يَسْتَعْفِفْ يُعِفَّهُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا رُزِقَ عَبْدٌ مِنْ رِزْقٍ أَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ، وَإِنْ أَبَيْتُمْ إِلا تَسْأَلُونِي لأُعْطِيَنَّكُمْ مَا وَجَدْتُ "، رَوَاهُ عَطَاءُ بْنُ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ نَحْوَهُ [١/٣٧٠]

1379- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Ailem ihtiyaçlarından yana bana yakınınca bir şeyler istemek üzere Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim. Vardığımda minber üzerindeydi ve şöyle buyuruyordu: *"Ey insanlar! Artık el açmaktan vazgeçip iffetli davranma vaktiniz gelmiştir. Allah iffetli olmak isteyeni iffetli kılar, başkasına el açmayan kişileri de kimseye muhtaç bırakmaz. Muhammed'in canı elinde olana yemin olsun ki kula sabırdan daha geniş bir rızık ihsan edilmiş değildir. Yine de isteyecekseniz ne bulursam onu size vereceğim."*[1]

١٣٨٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ يَصْبِرْ يُصَبِّرْهُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْأَلْنَا نُعْطِهِ، وَمَا أُعْطِيَ عَبْدٌ رِزْقًا أَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ " [١/٣٧٠]

1380- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Sabretmek isteyene Allah sabır verir. El açmayıp iffetli olmak isteyeni Allah iffetli kılar. Yine de bizden bir şeyler isteyenlere veririz. Ancak kula sabırdan daha geniş bir rızık verilmiş değildir."*[2]

Kanaat

١٣٨١- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ الدَّقَّاقُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ الْعَطَّارُ، ثنا مُضَارِبُ بْنُ نزيلٍ الْكَلْبِيُّ، ثنا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

عَجْلانَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُؤْمِنُ يَسِيرُ الْمَؤونَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، وَابْنِ عَجْلانَ، وَالزُّهْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُضَارِبٍ

1381- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin, erzakını az tutan biridir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

Nafakalar

١٣٨٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ بُجَيْرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبَ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَا أَطْعَمْتَ زَوْجَتَكَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ، وَمَا أَطْعَمْتَ وَلَدَكَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ، وَمَا أَطْعَمْتَ خَادِمَكَ ، فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ وَمَا أَطْعَمْتَ نَفْسَكَ فَهُوَ لَكَ صَدَقَةٌ " [٣٠٩/٩]

1382- Mikdâm b. Ma'di Kerib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hanımına yedirdiğin senin için bir sadakadır. Çocuğuna yedirdiğin senin için bir sadakadır. Hizmetçine yedirdiğin senin için bir sadakadır. Kendi yiyeceğin için yaptığın harcama da senin için bir sadakadır."*[1]

١٣٨٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْمُفَضَّلِ الأَسْقَاطِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثَنَا رِيَاحُ بْنُ عَمْرٍو، ثَنَا أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: بَيْنَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذْ طَلَعَ شَابٌّ مِنَ الثَّنِيَّةِ فَلَمَّا رَأَيْنَاهُ رَمَيْنَاهُ بِأَبْصَارِنَا، فَقُلْنَا: لَوْ أَنَّ هَذَا الشَّابَّ جَعَلَ شَبَابَهُ وَنَشَاطَهُ وَقُوَّتَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَسَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَقَالَتَنَا، فَقَالَ: " وَمَا سَبِيلُ اللَّهِ إِلا مَنْ قُتِلَ؟ مَنْ سَعَى عَلَى وَالِدَيْهِ فَفِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَمَنْ سَعَى عَلَى عِيَالِهِ فَفِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَمَنْ سَعَى مُكَاثِرًا فَفِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ "، تَفَرَّدَ بِهِ رِيَاحٌ، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ[١٩٦/٦]

1383- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte giderken tepenin birinden bir genç karşımıza çıktı. Onu gördüğümüzde hepimiz bakışlarımızı ona çevirdik ve: "Keşke bu kişi gençliğini, gücünü

---

[1] Ahmed, *Müsned* 4/162 (17184) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/268 (634).

kuvvetini Allah yolunda sarf etseydi" demeye başladık. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu söylediklerimizi duyunca: *"Kişi ancak öldürülmesi halinde mi Allah yolunda sayılır? Anne babası için çalışan kişi de Allah yolunda sayılır. Çoluk çocuğu için çalışan kişi de Allah yolunda sayılır. Ancak mal biriktirmek için çalışan kişi tağutun yolunda demektir"* buyurdu.

١٣٨٤- حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِلانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَمِّيُّ، ثَنَا أَبُو رَوْحٍ سَعِيدُ بْنُ دِينَارٍ، ثَنَا الرَّبِيعُ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ الْجِهَادُ أَنْ يَضْرِبَ بِسَيْفِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِنَّمَا الْجِهَادُ مَنْ عَالَ وَالِدَيْهِ وَعَالَ نَفْسَهُ وَعَالَ وَلَدَهُ، فَهُوَ فِي جِهَادٍ، وَمَنْ عَالَ نَفْسَهُ يَكُفُّهَا عَنِ النَّاسِ فَهُوَ جِهَادٌ "[٣٠٠/٦]

1384- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cihad sadece Allah yolunda kılıç sallamak değildir. Kişinin anne babasının, kendisinin ve çoluk çocuğunun geçimini sağlamak için çalışması da cihaddır. Kişinin başkalarına muhtaç olmamak için çalışması da cihaddır."*

١٣٨٥- ثنا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمُخَرِّمِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَرْمِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبْجَرَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو إِذْ جَاءَهُ قَهْرَمَانٌ لَهُ، فَدَخَلَ فَقَالَ: أَعْطَيْتَ الرَّقِيقَ قُوتَهُمْ؟ قَالَ: لا، قَالَ: فَانْطَلِقْ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " كَفَى إِثْمًا أَنْ تَحْبِسَ عَلَى مَنْ تَمْلِكُ قُوتَهُ ". غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ سَعِيدٌ الْجَرْمِيُّ، وَحَدِيثُ عَلْقَمَةَ تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ قَادِمٍ [٢٣/٥]

1385- Hayseme der ki: Abdullah b. Amr'ın yanında otururken bir ara kahyâsı gelip içeriye girdi. Abdullah ona: "Kölelerin azığını verdin mi?" diye sorunca, adam: "Hayır!" karşılığını verdi. Bunun üzerine Abdullah şöyle dedi: "Gidip ver! Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kişiye, elinin altında bulunanlara azıklarını vermemesi günah olarak yeter*» buyurduğunu işittim."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Müslim (40/996).

١٣٨٦- ثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنِ حَمْزَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: ثنا إِبْرَاهِيمَ بْن عَبْد اللَّهِ الْمُخَرِّمِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَرْمِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبْجَرَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو إِذْ جَاءَهُ قَهْرَمَانٌ لَهُ، فَدَخَلَ فَقَالَ: أَعْطَيْتَ الرَّقِيقَ قُوتَهُمْ؟ قَالَ: لا، قَالَ: فَانْطَلِقْ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " كَفَى إِثْمًا أَنْ تَحْبِسَ عَلَى مَنْ تَمْلِكُ قُوتَهُ ".غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ سَعِيدٌ الْجَرْمِيُّ، وَحَدِيثُ عَلْقَمَةَ تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ قَادِمٍ

1386- Hayseme der ki: Abdullah b. Amr'ın yanında otururken bir ara kahyâsı gelip içeriye girdi. Abdullah ona: "Kölelerin azığını verdin mi?" diye sorunca, adam: "Hayır!" karşılığını verdi. Bunun üzerine Abdullah şöyle dedi: "Gidip ver! Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kişiye, elinin altında bulunanlara azıklarını vermemesi günah olarak yeter*» buyurduğunu işittim."[1]

١٣٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ.ح وَأَخْبَرَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ وَهْبِ بْنِ جَابِرٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بِبَيْتِ الْمَقْدِسِ، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا، أَنْ يُضَيِّعَ مَنْ يَقُوتُ " [١٣٥/٧]

1387- Vehb b. Câbir der ki: Beytu'l-Makdis'te Abdullah b. Amr ile otururken bir ara şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kişiye, sorumlu olduğu kişilerin iaşesini temin etmemesi günah olarak yeter*» buyurduğunu işittim."[2]

١٣٨٨- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا أَبُو طَالِبٍ عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو الرَّقِّيُّ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ ثَوْبَانَ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ أَفْضَلَ دِينَارٍ دِينَارٌ أَنْفَقَهُ رَجُلٌ عَلَى عِيَالِهِ، أَوْ عَلَى دَابَّتِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوْ أَنْفَقَهُ عَلَى أَصْحَابِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ " [٣٥١/١]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ebû Dâvud 2/136 (1692), Ahmed, *Müsned* 2/218 (6502) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/382).

1388- Sevbân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"En faziletli dinar, kişinin çoluk çocuğu için harcadığı veya Allah yolunda bineği için harcadığı veya Allah yolunda arkadaşları için harcadığı dinardır."*[1]

١٣٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ. ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالا: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَتْ هِنْدُ أُمُّ مُعَاوِيَةَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ شَحِيحٌ، فَهَلْ عَلَيَّ جُنَاحٌ أَنْ آخُذَ مِنْ مَالِهِ سِرًّا؟ قَالَ: " خُذِي أَنْتِ وَبَنُوكِ مَا يَكْفِيكِ بِالْمَعْرُوفِ " [١٣٨/٧]

1389- Hz. Âişe der ki: Muâviye'nin annesi Hind: "Ey Allah'ın Resûlü! Ebû Süfyân eli sıkı biridir. Haberi olmadan onun malından (parasından) alabilir miyim?" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aşırıya kaçmadan sana ve çoluk çocuğunu yetecek kadarını alabilirsin"* buyurdu.[2]

Cömertlik ve Cimrilik

١٣٩٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ السِّنْدِيِّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْخَطَّابِ التُّسْتَرِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ السَّخَاءَ شَجَرَةٌ فِي الْجَنَّةِ، وَأَغْصَانُهَا فِي الدُّنْيَا، فَمَنْ أَخَذَ بِغُصْنٍ مِنْهَا جَرَّهُ إِلَى الْجَنَّةِ، وَالْبُخْلَ شَجَرَةٌ فِي النَّارِ وَأَغْصَانُهَا فِي الدُّنْيَا، فَمَنْ أَخَذَ بِغُصْنٍ مِنْهَا جَرَّهُ إِلَى النَّارِ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْعَزِيزِ، وَعَنْهُ عَاصِمٌ [٩٢/٧]

1390- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cömertlik, cennet ağaçlarından bir ağaçtır ve dalları dünyaya sarkmıştır. Kişi dünyadayken bu dallardan birine tutunduğu zaman bu dal onu doğruca cennete götürür. Cimrilik de cehennem ağaçlarından bir ağaçtır ve dalları dünyaya sarkmıştır. Kişi dünyadayken bu dallardan birine tutunduğu zaman bu dal onu doğruca cehenneme götürür."*

---

[1] Müslim (38/994), Tirmizî 4/344 (1966) ve Ahmed, *Müsned* 5/326 (22443).

[2] Buhârî (2211), Müslim (7/1714), Dârimî (2/159) ve Ahmed, *Müsned* (6/39, 50, 206).

١٣٩٠/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا بِشْرُ بْنُ هِلالٍ، ثنا مُعَاذُ بْنُ سَيْفٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى: يَا عَائِشَةُ، " لا تُوكِي فَيُوكَى عَلَيْكِ، أَنْفِقِي يُنْفَقْ عَلَيْكِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاذٌ [١٣٩/٧]

1390/a- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Verirken elini sıkı tutma ki sana da verilirken el sıkı tutulmasın. İnfak et ki sana da infak edilsin"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

١٣٩١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مَرْوَانَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " شَرُّ مَا فِي الرَّجُلِ شُحٌّ هَالِعٌ وَجُبْنٌ خَالِعٌ " [٥٠/٩]

1391- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişide bulunabilecek en kötü şey, hırsa sebep olan cimrilik ile aşırı korkaklıktır"* buyurmuştur.[1]

١٣٩٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَرَجِ بْنِ مَيْسَرَةَ، ثَنَا حَبِيبٌ، كَاتِبُ مَالِكٍ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَجْمَعُ اللَّهُ تَعَالَى بَيْنَ مَنْ يُنْفِقُ فِي سَبِيلِهِ، وَبَيْنَ مَنْ يَشِحُّ بِمَا أَعْطَاهُ اللَّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَرَجِ عَنْ حَبِيبٍ [٣٣٤/٦]

1392- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah, yolunda malını infak eden kişi ile kendisine verdiği mal konusunda cimri davranan kişiyi bir araya getirmez."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٣٩٢/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ جَرِيرِ بْنِ جَبَلَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الدَّارِسِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ

---

[1] Ebû Dâvud 3/12 (2511) ve Ahmed, *Müsned* 2/404 (8030).

الْعَتَكِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَجَاوَزُوا لِلسَّخِيِّ عَنْ ذَنْبِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَأْخُذُ بِيَدِهِ عِنْدَ عَثْرَتِهِ " [٥٨/٥]

1392/a- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cömert olan kişinin hatalarını görmezden gelin, zira tökezlediği zaman Allah onun elinden tutar"* buyurmuştur.

١٣٩٢/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ الدَّسْتُوَائِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمَّادٍ الأَزْدِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَمَّادٍ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَجَافُوا عَنْ ذَنْبِ السَّخِيِّ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى آخِذٌ بِيَدِهِ كُلَّمَا عَثَرَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٠٨/٤]

1392/b- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cömert olan kişinin hatalarını görmezden gelin, zira her tökezlemesinde Allah onun elinden tutar"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

١٣٩٢/ج- حَدَّثَنَا أَبُو الْفَضْلِ بَحْرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِيَادٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ الْوَثَائِقِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ صُلَيْحٍ الْفَيُّومِيُّ، ثنا أَبُو الْفَيْضِ ذُو النُّونِ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَجَافُوا عَنْ ذَنْبِ السَّخِي فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى آخِذٌ بِيَدِهِ، كُلَّمَا عَثَرَ "، رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عُقْبَةَ الْمَكِّيُّ، عَنْ فُضَيْلٍ، مِثْلَهُ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْجَدْعَانِيُّ، ثنا تَمِيمُ بْنُ عِمْرَانَ الْقُرَشِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُقْبَةَ الْمَكِّيِّ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ، مِثْلَهُ [٤/١٠]

1392/c- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cömert olan kişinin hatalarını görmezden gelin, zira her tökezlemesinde Allah onun elinden tutar"* buyurmuştur.

İnfakın Emredilmesi

١٣٩٣- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ بْنُ مَسْرُوقٍ، ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ قَرِيبٍ الأَصْمَعِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ سَلامٍ مَوْلَى الرَّشِيدِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَكَانَ مِنْ أَهْلِ الدِّينِ وَالأَدَبِ، عَنِ الرَّشِيدِ، عَنِ الْمَهْدِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: بَلَغَ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الزُّبَيْرِ إِمْسَاكٌ، فَأَخَذَ بِعِمَامَتِهِ فَجَذَبَهَا إِلَيْهِ، وَقَالَ: " يَا ابْنَ الْعَوَّامِ أَنَا رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكَ وَإِلَى الْخَاصِّ وَالْعَامِّ، يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَنْفِقْ أُنْفِقْ عَلَيْكَ، وَلا تَرُدَّ فَيَشْتَدُّ عَلَيْكَ الطَّلَبُ إِنَّ فِي هَذِهِ السَّمَاءِ بَابًا مَفْتُوحًا يَنْزِلُ مِنْهُ رِزْقُ كُلِّ امْرِئٍ بِقَدْرِ نَفَقَتِهِ أَوْ صَدَقَتِهِ، وَنِيَّتِهِ فَمَنْ قَلَّلَ قُلِّلَ عَلَيْهِ وَمَنْ كَثَّرَ كُثِّرَ عَلَيْهِ "، فَكَانَ الزُّبَيْرُ بَعْدَ ذَلِكَ يُعْطِي يَمِينًا وَشِمَالا [٢١٦/١٠]

1393- İbn Abbâs der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Zübeyr b. el-Avvâm'ın malı konusunda cimri davrandığı haberini alınca sarığından tutup kendine doğru çekti ve şöyle buyurdu: *"Ey İbnu'l-Avvâm! Ben Allah'ın hem sana, hem de özel ve genel manada bütün insanlara gönderdiği peygamberim. Allah da: «İnfak et ki, ben de sana infakta bulunayım» buyurur. Senden bir şeyler isteyenleri geri çevirme ki sana ihsan edilecek rızıkta da bir kısıtlama olmasın. Bu semada açılmış bir kapı vardır. Bu kapıdan her bir kula ihtiyacı veya infak ettiği kadarıyla ve niyetine göre rızkı indirilir. Az verene az rızık inerken, çok verene çok rızık iner."* Bu olaydan sonra da Zübeyr malını sağa sola dağıtırdı.

١٣٩٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ الطَّيَالِسِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ دَاوُدَ، قَالُوا: ثَنَا هِلالُ بْنُ الْعَلاءِ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ الْعَبْدِيُّ، عَنْ حَوْشَبٍ، وَمَطَرٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِطَرَفِ عِمَامَتِي مِنْ وَرَائِي فَجَذَبَهَا، فَقَالَ: " يَا عِمْرَانُ، أَنْفِقْ وَلا تُصِرَّ صَرًّا فَيَعْسُرُ عَلَيْكَ الطَّلَبُ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ السَّمَاحَةَ وَلَوْ عَلَى تَمَرَاتٍ، وَيُحِبُّ الشَّجَاعَةَ وَلَوْ عَلَى قَتْلِ حَيَّةٍ، وَيُحِبُّ الْعَقْلَ الْكَامِلَ عِنْدَ هَجْمِ الشُّبُهَاتِ " [١٩٩/٦]

1394- İmrân b. Husayn der ki: Bir defasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) arka taraftan sarığımın ucundan tutup çekti ve şöyle buyurdu: *"Ey İmrân! Elini sıkı tutma ve infak et ki rızkı elde etmen zorlaştırılmasın. Allah'ın, birkaç hurma*

da olsa cömert davranılmasını, bir yılanı öldürmek için dahi olsa cesur olunmasını ve şüpheli durumlarda akıllıca davranılmasını sevdiğini bilmiyor musun?"

١٣٩٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، فِي كِتَابِهِ وَحَدَّثَنِي عَنْهُ، مَنْصُورُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُمَيَّةَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ كَزَالَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشِيرٍ الْمَكِّيُّ، ثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْعَبْدَ أَخَذَ عَنِ اللَّهِ أَدَبًا حَسَنًا إِذَا وُسِّعَ عَلَيْهِ وَسَّعَ، وَإِذَا أُمْسِكَ عَلَيْهِ أَمْسَكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُعَاوِيَةَ سَنَدًا مُتَّصِلا مَرْفُوعًا [٦/٣١٥]

1395- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Mümin) kul, Allah'ın güzel bir ahlakını almıştır ki, o da Allah rızkını bol kılınca elini açması, rızkını az kılınca onun da elini sıkı tutmasıdır"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

Dünyanın Çekiciliği

١٣٩٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرٌ حُلْوٌ " [٢/١٩٠]

1396- Hârice b. Zeyd b. Sâbit'in, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünya çekici ve güzeldir"* buyurmuştur.[1]

١٣٩٧- ثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو مَعْشَرٍ، عَنْ سَعِيدٍ يَعْنِي الْمَقْبُرِيَّ، عَنْ عُبَيْدِ سَنُوطَا، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى خَوْلَةَ بِنْتِ قَيْسٍ الَّتِي كَانَتْ عِنْدَ حَمْزَةَ، فَقُلْنَا: يَا أُمَّ مُحَمَّدٍ حَدِّثِينَا، فَقَالَ زَوْجُهَا: يَا أُمَّ مُحَمَّدٍ، انْظُرِي مَا تُحَدِّثِينَ، فَإِنَّ الْحَدِيثَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِغَيْرِ تَثَبُّتٍ شَدِيدٌ، فَقَالَتْ: بِئْسَ مَا لِيَ أَنْ أُحَدِّثَكُمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِمَا يَنْفَعُكُمْ فَأَكْذِبَ عَلَيْهِ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ، مَنْ يَأْخُذْ مَالا بِحِلِّهِ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ، وَرُبَّ مُتَخَوِّضٍ فِي مَالِ اللَّهِ ﷻ

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 5/137 (4872).

وَمَالِ رَسُولِهِ فِيمَا شَاءَتْ نَفْسُهُ، لَهُ النَّارُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ".رَوَاهُ اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ كَثِيرِ بْنِ أَفْلَحَ، عَنْ عُبَيْدٍ سَنُوطًا مِثْلَهُ [٢/٦٤]

1397- Ubeyd Senût der ki: Hz. Hamza'nın hanımı olan Havle binti Kays'ın yanına girdiğimizde ona: "Ey Ümmü Muhammed! Bize hadis aktar" dedik. Kocası: "Ey Ümmü Muhammed! Ne diyeceğine dikkat et! Zira Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) sabit olmayan bir şeyi aktarmanın vebali ağırdır" diyerek araya girince, Havle: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) sizin faydanıza olacak bir şeyi aktarırken onun adına yalan söylemem ne kötü olurdu!" karşılığını verdi ve şöyle devam etti: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Dünya, tatlı ve çekicidir. Malı harama bulaşmadan alan kişi bereketini görür. Allah'ın malları ile Resûlünün mallarına canının çektiği gibi dalan nice kişi vardır ki, kıyamet gününde kendisi için (cehennemdeki) ateşten başka bir şey olmayacaktır»* buyurduğunu işittim."[1]

١٣٩٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ: " إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ بَعْدِي مَا يُخْرِجُ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ نَبَاتِ الأَرْضِ وَزَهْرَةِ الدُّنْيَا "، فَقَالَ رَجُلٌ: أَيْ رَسُولَ اللَّهِ، أَوَ يَأْتِي الْخَيْرُ بِالشَّرِّ؟ فَسَكَتَ حَتَّى رَأَيْنَا أَنَّهُ يُنْزَلُ عَلَيْهِ، قَالَ: وَغَشِيَهُ بُهْرٌ، وَعَرَقٌ، فَقَالَ: " أَيْنَ السَّائِلُ؟ " فَقَالَ: هَا أَنَا ذَا، ولَمْ أُرِدْ إِلا خَيْرًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْخَيْرَ لا يَأْتِي إِلا بِالْخَيْرِ، قَالَهَا ثَلاثًا، وَلَكِنَّ الدُّنْيَا خَضِرَةٌ حُلْوَةٌ، وَإِنَّ مِمَّا يُنْبِتُ الرَّبِيعُ مَا يَقْتُلُ خَبَطًا، أَوْ يُلِمُّ الآكِلَةَ الْخَضِرَ، فَإِنَّهَا أَكَلَتْ، حَتَّى إِذَا امْتَدَّتْ خَاصِرَتَاهَا اسْتَقْبَلَتْ عَيْنَ الشَّمْسِ فَثَلَطَتْ وَبَالَتْ، ثُمَّ عَادَتْ فَأَكَلَتْ، فَمَنْ أَخَذَهَا بِحَقِّهَا بُورِكَ لَهُ فِيهِ، وَمَنِ اتَّخَذَهَا بِغَيْرِ حَقِّهَا لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ، وَكَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلا يَشْبَعُ "، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: وَقَالَ: أَيْ قَالَ سُفْيَانُ: كَانَ الأَعْمَشُ يَسْأَلُنِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، قَدْ رُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ، وَأَتَمُّهُمْ سِيَاقًا أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ

1398- Ebû Saîd el-Hudrî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) minber üzerinde: *"Benden sonra sizin için en çok Allah'ın size bahşedeceği dünyanın yiyecekleri ile güzelliklerinden yana endişe ediyorum"* buyurdu. Adamın biri:

---

[1] Tirmizî (2374) ve Ahmed, *Müsned* 3/9 (11041).

"Hayır olan bir şey başımıza kötülükler getirir mi ki?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) sustu ki, biz kendisine vahiy nazil olduğu için susup cevap vermediğini düşündük. Bu arada Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bir bitkinlik kapladı ve terlemeye başladı. Sonra: *"Soruyu soran kişi nerede?"* diye sordu. Adam: "Buradayım! Ama bunu sorarken hayırdan başka bir niyetim yoktu" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç defa: *"Hayırlı olan bir şey hayırdan başka bir şey getirmez"* buyurdu ve şöyle devam etti: *"Ancak dünya, tatlı ve çekicidir. Bazen baharla birlikte yetişip yeşeren ölüme de yol açar, bazen öldürmese de ölüme yaklaştırır. Ancak otla beslenenler bunun dışındadır. Zira onlar doyana kadar yer, doyunca da yemeyi bırakıp güneşe döner, dışkısını ve idrarını yapar. Ardından bir daha yemeye başlar. Malı harama bulaşmadan alan kişi bereketini görür. Malı hakkı olmayan bir yolla elde eden kişi de, bunun bereketini göremez ve yiyip de doymayan kişi gibidir."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

١٣٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ كَثِيرِ بْنِ أَفْلَحَ، عَنْ عُبَيْدٍ سَنُوطَا، قَالَ: سَمِعْتُ خَوْلَةَ بِنْتَ قَيْسٍ، امْرَأَةَ حَمْزَةَ، تَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ، فَمَنْ أَخَذَهَا بِحَقِّهَا بُورِكَ لَهُ فِيهَا، وَرُبَّ مُتَخَوِّضٍ فِي مَالِ اللَّهِ وَمَالِ رَسُولِهِ، لَهُ النَّارُ يَوْمَ يَلْقَاهُ "، وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ: " يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [٣١١/٧]

1399- Hz. Hamza'nın karısı Havle binti Kays der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Dünya, tatlı ve çekicidir. Malı harama bulaşmadan alan kişi bereketini görür. Allah'ın malları ile Resûlü'nün mallarına canının çektiği gibi dalan nice kişi vardır ki, Allah'ın huzuruna çıktığı günde kendisi için (cehennemdeki) ateşten başka bir şey olmayacaktır»* buyurduğunu işittim."

Süfyân bazen rivayet ederken *"Allah'ın huzuruna çıktığı günde"* ifadesi yerine *"Kıyamet gününde"* lafzını kullanmıştır.[2]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Dünya Hırsı

١٤٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو يَعْقُوبَ يُوسُفُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُوسَى السَّهْمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ، ثنا أَبُو عُمَرَ عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُسْتَامِ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ سَيَّارٍ أَبِي الْحَكَمِ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ، وَلا تَزْدَادُ النَّاسُ عَلَى الدُّنْيَا إِلا حِرْصًا، وَلا تَزْدَادُ مِنْهُمْ إِلا بُعْدًا "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ مَخْلَدٌ مَرْفُوعًا مَوْصُولا [٧/٢٤٢]

1400- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet saati yaklaştı! İnsanların dünyaya olan hırsı giderek artarken dünya da giderek onlardan uzaklaşmaktadır."*

Tek kanallı bir hadistir.

Çok Mala Sahip Olmak

١٤٠١- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ أَحْمَدَ الْكِنَانِيُّ، نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُزَنِيُّ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأُمَوِيُّ، نا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْلَى، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: جِئْتُ لَيْلَةً فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَاتَّبَعْتُهُ فِي ظِلِّ الْقَمَرِ، فَالْتَفَتَ فَأَبْصَرَنِي، فَقَالَ: " مَنْ هَذَا؟ " فَقُلْتُ: أَبُو ذَرٍّ، فَقَالَ: " إِنَّ الأَكْثَرِينَ هُمُ الأَقَلُّونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلا مَنْ أَعْطَاهُ اللَّهُ خَيْرًا " يُشِيرُ بِيَدِهِ هَكَذَا وَهَكَذَا مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ وَعَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ.غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ عَنْ حَبِيبٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْحَمِيدِ الأُمَوِيُّ [٥/٦٥] [٧/٢٣٤]

1401- Ebû Zer der ki: Bir gece ay ışığında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) peşine takıldım. Dönüp beni görünce: *"Kim o?"* diye seslendi. "Ebû Zer'im" karşılığını verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyada malı çok olanlar, kıyamet gününde nimetleri en az olacak kişilerdir. Ancak Allah'ın hayra yöneltip malını şu şekilde dağıtanlar bunun dışındadır"* buyurdu ve eliyle önüne arkasına sağına soluna işaret etmeye başladı.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (6443) ve Müslim (32/94).

١٤٠٢- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ إِمْلاءً، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ وَهْبٍ، ثنا عَمِّي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ الأَشَجِّ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ الْغِفَارِيِّ، عَنِ النُّعْمَانِ الْغِفَارِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: يَا أَبَا ذَرٍّ، اعْقِلْ مَا أَقُولُ لَكَ: " إِنَّ الْمُكْثِرِينَ هُمُ الأَقَلُّونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِلا مَنْ قَالَ كَذَا اعْقِلْ مَا أَقُولُ لَكَ، إِنَّ الْخَيْلَ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَإِنَّ الْخَيْرَ فِي نَوَاصِي الْخَيْلِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَعْقُوبَ، وَعَمْرٍو تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ابْنُ وَهْبٍ [٣٢٥/٨]

1402- Ebû Zer el-Ğifârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **bana şöyle buyurdu:** *"Ey Ebû Zer! Sözümü iyi anla! Elindeki malı şöyle şöyle (etrafındakilere) dağıtanlar dışında dünyada malı çok olanlar, kıyamet gününde nimetleri en az olacak kişilerdir. Diyeceğimi iyi anla! Kıyamet gününe dek hayırlar atların perçemlerinde asılı durur. Hayırlar atların perçemlerindendir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٠٢/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنِي نَصْرُ بْنُ عَلْقَمَةَ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَوَالَةَ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَشَكَوْنَا إِلَيْهِ الْفَقْرَ وَالْعُرْيَ وَقِلَّةَ الشَّيْءِ، فَقَالَ: " أَبْشِرُوا، فَوَاللَّهِ لأَنَا مِنْ كَثْرَةِ الشَّيْءِ أَخْوَفُ عَلَيْكُمْ مِنْ قِلَّتِهِ، وَاللَّهِ لا يَزَالُ هَذَا الأَمْرُ فِيكُمْ حَتَّى تُفْتَحَ لَكُمْ أَرْضُ فَارِسَ وَالرُّومِ، وَأَرْضُ حِمْيَرَ، وَحَتَّى تَكُونُوا أَجْنَادًا ثَلاثَةً جُنْدٌ بِالشَّامِ وَجُنْدٌ بِالْعِرَاقِ وَجُنْدٌ بِالْيَمَنِ، وَحَتَّى يُعْطَى الرَّجُلُ الْمِائَةَ دِينَارٍ، فَيَتَسَخَّطَهَا " [٣/٢]

1402/a- Abdullah b. Havâle der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) **yanındayken yiyeceğimizin, giyeceğimizin ve her türlü şeyin azlığından yana yakındık. Bunun üzerine Hz. Peygamber** (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Sevinin! Vallahi ben sizin için malın azlığından değil çokluğundan endişe ediyorum. Vallahi durumunuz bu şekilde devam edecek, ancak sonunda Fars, Rum ve Himyer topraklarını fethedeceksiniz. Yine biri Şam'da, biri Irak'ta biri de Yemen'de olmak üzere üç askeri karargâhınız olacak. Öyle ki birine yüz dinar verildiği zaman bunu çok az bulacak."*

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

١٤٠٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْمُنْذِرِ الْحُجْرِيُّ، ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا ابْنُ الأَجْلَحِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمُ الدِّينَارُ وَالدِّرْهَمُ، وَهُمَا مُهْلِكَاكُمْ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنِ الأَعْمَشِ، إِلا ابْنُ الأَجْلَحِ [١٠١/٢]

1403- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden öncekileri helak eden dinar ve dirhemler sizleri de helak edecektir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٠٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، وَأَحْمَدُ بْنُ عُمَيْرٍ، قَالا: ثنا مُؤَمَّلُ بنُ أَهَابٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ هَذَا الدِّرْهَمَ وَالدِّينَارَ أَهْلَكَا مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، وَلا أُرَاهُمَا إِلا وَهُمَا مُهْلِكَاكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْ شُعْبَةَ، إِلا أَبُو دَاوُدَ، وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَحَدِيثُ أَبِي دَاوُدَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ: مُؤَمَّلٌ، وَحَدِيثُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هَاشِمٍ الطُّوسِيُّ [١١٢/٤]

1404- Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu dinar ile dirhemler sizden öncekileri helak etmişti. Gördüğüm kadarıyla sizleri de bunlar helak edecektir"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Kişinin İnfakta Bulunması

١٤٠٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي الأَنْصَارِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ عُثْمَانَ، ثنا عَمِّي يَحْيَى بْنُ عِيسَى، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ طَلْحَةَ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: أُهْدِيَ لَنَا شَاةٌ مَشْوِيَّةٌ فَقَسَمْتُهَا إِلا كَتِفَهَا، فَلَمَّا جَاءَ

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 2/294 (2022).

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَكَرْتُ لَهُ، فَقَالَ: " بَقِيَ لَكُمْ إِلا كَتِفُهَا ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ طَلْحَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى بْنُ عِيسَى [٥/٢٣]

1405- Hz. Âişe der ki: Bir defasında hediye olarak bize pişirilmiş bir koyun getirildi. Koyunun kürek kısmı dışında geri kalan kısmını infak ettim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelince bunu ona anlattığımda: *"Koyunun kürek kısmı dışında hepsi (sevap olarak) size kalmış"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٠٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَيُّكُمْ مَالُ وَارِثِهِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ؟ قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا مِنَّا أَحَدٌ إِلا مَالُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِ وَارِثِهِ، قَالَ: " اعْلَمُوا أَنَّ مَا مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلا مَالُ وَارِثِهِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ، مَا لَكَ مِنْ مَالِكَ إِلا مَا قَدَّمْتَ، وَمَالُ وَارِثِكَ مَا أَخَّرْتَ " وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا تَعُدُّونَ الصُّرَعَةَ فِيكُمْ؟ " قَالَ: قُلْنَا: الَّذِي لا يَصْرَعُهُ الرِّجَالُ، قَالَ: " لا، وَلَكِنَّ الصُّرَعَةَ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ " وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا تَعُدُّونَ الرَّقُوبَ فِيكُمْ "، قَالَ: قُلْنَا: الَّذِي لا وَلَدَ لَهُ، قَالَ: " لا، وَلَكِنَّ الرَّقُوبَ الَّذِي لَمْ يُقَدِّمْ مِنْ وَلَدِهِ شَيْئًا "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ: حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ، وَجَرِيرٌ، وَأَبُو الأَحْوَصِ، وَأَبُو عَوَانَةَ، فِي آخَرِينَ [٤/١٢٩]

1406- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinizden kim varisinin malını kendi malından daha çok sever?"* diye sorunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Her birimiz kendi malımızı varislerimizin mallarından daha çok severiz" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilmelisiniz ki içinizden her bir kişi varislerinin malını kendi malından daha çok seviyor. Zira infak edip (âhirete) önden gönderdiğin mallar ancak senindir. Geriye kalan malların ise varislerinindir"* buyurdu ve: *"İçinizden kimlere pehlivan dersiniz?"* diye sordu. "Hiç kimsenin yenemediği kişiye deriz" karşılığını verdiğimizde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır! Asıl pehlivan olan kişi, öfkelendiği zaman kendine hâkim olan kişidir"* buyurdu ve: *"İçinizden kimlere rakûb dersiniz?"* diye sordu.

---

[1] Tirmizî 4/644 (2470).

"Çocuğu olmayan kişilere rakûb deriz" karşılığını verdiğimizde: *"Hayır! Asıl rakûb olan kişi, kendisinden önce çocuğu ölmeyen kişidir"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Müslümanın Her Gün Sadaka Vermesi

١٤٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُظَفَّرِ بْنِ عِيسَى الْحَافِظُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّيْرَفِيُّ، ثنا وَفَاءُ بْنُ سَهْلٍ أَبُو مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو حَازِمٍ عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْهَجَرِيِّ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ "، قَالَ: قُلْنَا: وَمَنْ يُطِيقُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " إِنَّ سَلامَكَ عَلَى الْمُسْلِمِ صَدَقَةٌ، وَعِيَادَتَكَ الْمَرِيضَ صَدَقَةٌ، وَصَلاتَكَ عَلَى الْجَنَازَةِ صَدَقَةٌ، وَإِمَاطَتَكَ الأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ، وَعَوْنَكَ الصَّانِعَ صَدَقَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْغَفَّارِ [١٠٨/٧]

1407- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her müslümanın her bir günde sadaka vermesi gerekir"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Buna kimin gücü yeter ki?" dediğimizde: *"Müslümana selam vermen bir sadakadır. Hastayı ziyaret etmen bir sadakadır. Birinin cenaze namazını kılman bir sadakadır. Yoldan eziyet verecek bir şeyi kaldırman sadakadır. Çalışan birine yardım etmen de bir sadakadır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٠٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُقْبَةَ الشَّيْبَانِيُّ، وثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، مِنْ أَصْلِهِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَكْثَمَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ فِي ابْنِ آدَمَ ثَلاثَ مِائَةٍ وَسِتِّينَ عَظْمًا، فَعَلَيْهِ لِكُلِّ عَظْمٍ مِنْهَا فِي كُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَنْ يَسْتَطِيعُ ذَلِكَ؟ قَالَ: " إِرْشَادُكَ ابْنَ السَّبِيلِ صَدَقَةٌ، وَإِمَاطَتُكَ الأَذَى صَدَقَةٌ، وَإِنَّ فَضْلَ بَيَانِكَ عَنِ الأَرْثَمِ صَدَقَةٌ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ ذَلِكَ؟ قَالَ: " يَكُفُّ شَرَّهُ

---

[1] Buhârî (6442) ve Müslim (106/2608).

عَنِ النَّاسِ، فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ يَتَصَدَّقُ بِهَا عَلَى نَفْسِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو بَكْرٍ، وَأَبُو عَوَانَةَ [٣٠٧/٨]

1408- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): " *İnsanda üç yüz altmış tane kemik vardır ve bu kemiklerden her biri için her gün bir sadaka vermesi gerekir"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Buna kimin gücü yeter ki?" denilince: *"Yolcu birine yolunu göstermen bir sadakadır. Yoldan eziyet verecek bir şeyi kaldırman sadakadır. (Dilindeki bozukluktan dolayı) derdini anlatamayan kişiye yardımcı olman da bir sadakadır"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Kişi bunları da yapamıyorsa?" diye sorulunca da: *"İnsanlara zarar vermekten uzak durur. Bu, kişinin kendi adına verebileceği en güzel sadakadır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

İsteyenin Hakkı

١٤٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ الْحَسَنُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الصَّمَدِ الْجُعْفِيُّ الْخَزَّازُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، وَعُثْمَانُ ابْنَا أَبِي شَيْبَةَ، قَالا: ثنا وَكِيعٌ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ يَعْلَى بْنِ أَبِي يَحْيَى، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْحُسَيْنِ، عَنْ أَبِيهَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِلسَّائِلِ حَقٌّ وَإِنْ جَاءَ عَلَى فَرَسٍ "، رَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مُصْعَبٍ [٣٧٩/٨]

1409- Fâtıma binti'l-Hüseyn'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"At üzerinde gelse dahi bir şey isteyene (el açana) hakkı olanı verilmelidir"* buyurmuştur.[1]

Haram Maldan Sadaka Vermek

١٤١٠- مَا حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ، قَالَ: ثنا قَيْسٌ، عَنِ ابْنِ أَبِي الْحُصَيْنِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الْخَبِيثَ لا يُكَفِّرُ السَّيِّئَ، وَلَكِنَّ الطَّيِّبَ يُكَفِّرُ السَّيِّئَ " [٩٧/٢]

---

[1] Ebû Dâvud 2/129 (1665) ve Ahmed, *Müsned* 1/259 (1735).

1410- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir günah, haram olan bir şeyle temizlenmez. Haram olan bir şeyi ancak helal olan bir şey temizleyebilir"* buyurmuştur.

Kıskanılacak Kişiler

١٤١١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، رَفَعَ الْحَدِيثَ إِلَى النَّبِيِّ، قَالَ: " لا حَسَدَ إِلا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٍ آتَاهُ اللَّهُ مَالا فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ، وَرَجُلٍ آتَاهُ اللَّهُ حِكْمَةً فَهُوَ يَعْمَلُ بِهَا وَيُعَلِّمُهَا "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ، رَوَاهُ عَنْهُ شُعْبَةُ، وَهُشَيْمٌ وَالنَّاسُ، وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ أَدْرَكَ اثْنَيْ عَشَرَ نَفْسًا مِنَ الصَّحَابَةِ، مِنْهُمْ مَنْ سَمِعَ مِنْهُ، وَمِنْهُمْ مَنْ رَآهُ [٧/٣٦٣]

1411- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İki kişiden başkası kıskanılamaz. Bunlardan biri, Allah'ın kendisine mal verdiği ve bu malı hak olan yerlerde harcattığı kişidir. Diğeri de, Allah'ın kendisine verdiği hikmetle (ilimle) amel eden ve başkasına öğreten kişidir."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

Sadakanın Fazileti

١٤١٢- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ، ثنا ابْنُ عُلاثَةَ، عَنْ ثَوْرٍ، عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ، عَنْ كَعْبٍ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الصَّدَقَةَ لَتَقَعُ فِي يَدِ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تَقَعَ فِي يَدِ السَّائِلِ، وَإِنَّ اللَّهَ لَيَدْفَعُ بِهَا سَبْعِينَ بَابًا مِنْ مَخَازِي الدُّنْيَا، مِنْهَا الْجُذَامُ، وَالْبَرَصُ، وَسَيِّئُ الأَسْقَامِ، سِوَى مَا لِصَاحِبِهَا مِنَ الأَجْرِ فِي الآخِرَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عُلاثَةَ، عَنْ ثَوْرٍ [٤/٨١]

---

[1] Buhârî (1409) ve Müslim (26/816).

1412- Fadâle b. Ubeyd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi birine bir sadaka verdiği zaman bu sadaka adamın eline düşmeden Allah'ın eline düşer. Allah sadaka veren kişiye âhirette vereceği mükafatın yanında dünyadayken onu cüzam, baras (=akderi, vitiligo) ve ağır hastalıklar gibi yetmiş tür kötülükten korur."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٤١٣- حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْوَاعِظُ، ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ مَعْدَانَ، ثنا أَبُو صَالِحٍ مُحَمَّدُ بْنُ زُنْبُورٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ عُمَيْرٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَصَدَّقُوا فَإِنَّ الصَّدَقَةَ فِكَاكُكُمْ مِنَ النَّارِ " [١٠/٤٠٣]

1413- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sadaka verin! Zira sadaka sizin cehennemden kurtuluşunuzun fidyesidir"* buyurmuştur.

١٤١٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ، قَالَ: ثنا عَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ أَبِي مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُرَبِّي لأَحَدِكُمُ اللُّقْمَةَ، كَمَا يُرَبِّي أَحَدُكُمْ فَصِيلَهُ، حَتَّى يَجْعَلَهَا لَهُ مِثْلَ جَبَلِ أُحُدٍ " [٢/١٨٦]

1414- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah kişinin verdiği bir lokmalık sadakayı sahibi için, birinizin sütten kestiği devesini besleyip büyütmesi gibi büyütür. Sonunda bu bir lokmayı Uhud dağı kadar yapar."*[1]

١٤١٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، وَعَلِيُّ بْنُ هَارُونَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْبَلْخِيُّ. ح وثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا حَرْمَلَةُ بْنُ عِمْرَانَ، سَمِعَ يَزِيدَ بْنَ أَبِي حَبِيبٍ، أَنَّ أَبَا الْخَيْرِ، حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " كُلُّ امْرِئٍ فِي ظِلِّ صَدَقَتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَقْضِيَ اللَّهُ بَيْنَ النَّاسِ "

---

[1] Ahmed, *Müsned* 6/280 (26190).

1415- Ukbe b. Âmir der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet gününde Allah insanlar arasında hükmünü verene kadar her bir kişi verdiği sadakanın gölgesinde durur"* buyurduğunu işittim.[1]

١٤١٦- ثنا عَالِيًا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْمُطَّلِبُ بْنُ مُعَتِّبٍ، ثنا أَبُو صَالِحٍ، ثنا حَرْمَلَةُ، مِثْلَهُ، هَذَا حَدِيثٌ تَفَرَّدَ بِهِ يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ الْبَرْثِيِّ، وَاسْمُهُ مَرْثَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، رَوَاهُ عَنْ يَزِيدَ عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ثنا مُحْسِنُ بْنُ ثَوْبَانَ، وَضِمَامُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، فِي آخَرِينَ. [١٨١/٨]

1416- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı bildirilmiştir.[2]

١٤١٧- وَحَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: نا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، نا الْهُذَيْلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، نا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ حَمَلَ أَخَاهُ عَلَى شِسْعٍ فَكَأَنَّمَا حَمَلَهُ عَلَى دَابَّةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ " [١٨٩/٥]

1417- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Din kardeşine bir ayakkabı veren kişi, Allah yolunda ona bir binek vermiş gibi olur"* buyurmuştur.

Zenginin ve Fakirin Sadakası

١٤١٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَجُلٌ، فَقَالَ: كَانَتْ لِي مِائَةُ أُوقِيَّةٍ، فَتَصَدَّقْتُ بِعَشَرَةِ أَوَاقٍ، وَقَالَ آخَرُ: كَانَتْ لِي عَشْرَةُ أَوَاقٍ، فَتَصَدَّقْتُ مِنْهَا بِأُوقِيَّةٍ، وَقَالَ آخَرُ: كَانَتْ لِي عَشْرَةُ دَنَانِيرَ، فَتَصَدَّقْتُ مِنْهَا بِدِينَارٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّكُمْ فِي الأَجْرِ سَوَاءٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ، رَوَاهُ عَنْهُ الثَّوْرِيُّ، وَإِسْرَائِيلُ، وَغَيْرُهُمَا [١٣٥/٧]

1418- Hz. Ali der ki: Adamın biri Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Yüz ûkiyye gümüşüm vardı, on ûkiyyesini sadaka olarak verdim" dedi.

---

[1] Ahmed, *Müsned* 4/182 (17341).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

Başka biri geldi ve: "On ûkiyye gümüşüm vardı, bir ûkiyyesini sadaka olarak verdim" dedi. Başka biri de gelip: "On dinarım vardı, bir dinarını sadaka olarak verdim" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hepinizin sevabı aynı olacaktır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Az da Olsa Sadaka Vermek

١٤١٩- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَرَّاقُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادِ بْنِ عَجْلانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْقَطَوَانِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ النَّوْفَلِيُّ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، مَا كَتَبْنَاهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

1419- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٢٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سَعْدَانَ، ثنا إِسْحَاقُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِيَقِ أَحَدُكُمْ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ "، لَمْ يَرْوِ هَذِهِ الأَحَادِيثَ عَنِ ابْنِ السَّمَّاكِ، عَنِ الْهَجَرِيِّ، إِلا إِسْحَاقُ [٢١٤/٨]

1420- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip kendinizi cehennem ateşinden koruyun"* buyurmuştur.[3]

١٤٢١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، وَعَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي غَسَّانَ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا سَهْلُ بْنُ سِنَانٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي أَوْفَى، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَلِيفَةَ، وَعَنْ مُحِلٍّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ " [١٦٤/٧]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 1/120 (746).

[2] Müslim (68).

[3] Ahmed, *Müsned* 1/578 (4264).

1421- Adiy b. Hâtim'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun"* buyurmuştur.[1]

١٤٢٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ. ح وَثنا فَارُوقُ بْنُ عَبْدِ الْكَبِيرِ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، وَأَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ. ح وَثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ. ح وَثنا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ. ح وَثنا أَبُو أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، قَالُوا كُلُّهُمْ ثنا شُعْبَةُ، وَاللَّفْظُ لأَبِي دَاوُدَ، أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ مُرَّةَ، أَنَّهُ سَمِعَ خَيْثَمَةَ، أَنَّهُ سَمِعَ عَدِيَّ بْنَ حَاتِمٍ، قَالَ: ذَكَرَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ النَّارَ، فَتَعَوَّذَ مِنْهَا، وَأَشَاحَ بِوَجْهِهِ، فَقَالَ: " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَاخْتُلِفَ عَلَى شُعْبَةَ فِيهِ عَلَى أَقَاوِيلَ سَبْعَةٍ، فَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، وَتَفَرَّدَ بِهِ [١٦٩/٧]

1422- Adiy b. Hâtim der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cehennem ateşinden bahsetti. Bahsederken de ondan Allah'a sığındı ve yüzünü ekşitti. Sonra şöyle buyurdu: *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun. Onu da bulamazsanız birine tatlı bir söz söyleyin."*[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٤٢٣- حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ أَبُو الصَّبَّاحِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَرْعَرَةَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ "، وَرَوَاهُ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْجَنَدِيُّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، وَتَفَرَّدَ بِهِ [١٦٩/٧]

---

[1] Buhârî (1413) ve Müslim (67/1016).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

1423- Adiy b. Hâtim'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun"* buyurmuştur.[1]

١٤٢٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُصْعَبٍ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْقَهْذَاذِيُّ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْجَنَدِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ "، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ جَمَاعَةٍ [١٦٩/٧]

1424- Adiy b. Hâtim'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun"* buyurmuştur.[2]

١٤٢٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ، قَالَا: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا إِسْحَاقَ، يَقُولُ: تَصَدَّقُوا، فَإِنِّي سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَعْقِلٍ ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَدِيَّ بْنَ حَاتِمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ "، لَفْظُ أَبِي دَاوُدَ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ مُحِلِّ بْنِ خَلِيفَةَ، عَنْ عَدِيٍّ، وَعَنْهُ جَمَاعَةٌ [١٦٩/٧]

1425- Adiy b. Hâtim der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun. Onu da bulamazsanız birine tatlı bir söz söyleyin."*[3]

١٤٢٥/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، وَأَبُو أَحْمَدَ، قَالَا: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا أَبُو عُمَرَ الْحَوْضِيُّ، قَالَا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحِلِّ بْنِ خَلِيفَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَدِيَّ بْنَ حَاتِمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ "، وَرَوَى أَحْمَدُ بْنُ أَبِي أَوْفَى، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُحِلِّ بْنِ خَلِيفَةَ، عَنْ عَدِيٍّ، وَعَنْهُ جَمَاعَةٌ [١٧٠/٧]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

1425/a- Adiy b. Hâtim der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun. Onu da bulamazsanız birine tatlı bir söz söyleyin."*

١٤٢٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ. ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، وَأَبُو أَحْمَدَ، قَالا: ثنا خَلِيفَةُ، ثنا أَبُو عَمْرٍو الْحَوْضِيُّ، قَالا: سَمِعْتُ شُعْبَةَ، عَنْ مُحِلِّ بْنِ خَلِيفَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَدِيَّ بْنَ حَاتِمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ "، وَرَوَى أَحْمَدُ بْنُ أَبِي أَوْفَى، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُحِلِّ بْنِ خَلِيفَةَ، عَنْ عَدِيٍّ، وَتَفَرَّدَ بِهِ [١٧٠/٧]

1426- Adiy b. Hâtim der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun. Onu da bulamazsanız birine tatlı bir söz söyleyin."*[1]

١٤٢٧- حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، وَ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا سَهْلُ بْنُ سِنَانٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي أَوْفَى، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحِلِّ بْنِ خَلِيفَةَ، عَنْ عَدِيٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ "، وَرَوَى غُنْدَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ، وَعَنْ سِمَاكِ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ عَدِيٍّ، وَتَفَرَّدَ بِهِ [١٧٠/٧]

1427- Adiy'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun"* buyurmuştur.[2]

١٤٢٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ سِمَاكَ بْنَ حَرْبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبَّادَ بْنَ حُبَيْشٍ يُحَدِّثُ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَسْلَمْتُ فَرَأَيْتُ وَجْهَهُ اسْتَبْشَرَ، ثُمَّ سَأَلُوهُ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، وَقَالَ: " إِنَّ أَحَدُكُمْ مُلاقِ اللَّهَ، فَقَائِلٌ: مَا أَقُولُ؟ أَلَمْ أَجْعَلْكَ سَمِيعًا بَصِيرًا؟ أَلَمْ أَجْعَلْ لَكَ مَالا وَوَلَدًا؟ فَمَاذَا قَدَّمْتَ؟ فَيَنْظُرُ بَيْنَ يَدَيْهِ، وَمِنْ خَلْفِهِ، وَعَنْ يَمِينِهِ، وَعَنْ شِمَالِهِ، فَلا يَجِدُ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

شَيْئًا، فَلا يَتَّقِي النَّارَ إِلا بِوَجْهِهِ، فَاتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ "،
وَرَوَاهُ جَمَاعَةٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ، عَنِ الْمُنْذِرِ بْنِ جَرِيرٍ [١٧٠/٧]

1428- Adiy b. Hâtim der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip selam verdiğimde yüzünün sevinçli olduğunu gördüm. Bazıları gelip ondan bir şeyler isteyince de Allah'a hamdu senâda bulundu ve şöyle buyurdu: *"Biriniz Allah'ın huzuruna çıktığı zaman ona şimdi diyeceğim şeyi diyecektir. Ona: «Seni işiten ve gören biri yapmadım mı? Sana mal ve çocuk vermedim mi? Buna karşılık sen neler yaptın?» diye soracak; kişi önüne arkasına sağına ve soluna bakacak, ama bir şey göremeyecektir. Yüzünü cehennem ateşinden koruyacak bir şey olmayacaktır. Bundan dolayı yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun. Onu da bulamazsanız birine tatlı bir söz söyleyin."*[1]

١٤٢٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمُنْذِرَ بْنَ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِيهِ جَرِيرٍ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ جُلُوسًا فِي صَدْرِ النَّهَارِ، فَجَاءَ قَوْمٌ حُفَاةٌ عُرَاةٌ، مُجْتَابِي النِّمَارِ، عَلَيْهِمُ الْعَبَاءُ، فَرَأَيْتُ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَتَغَيَّرُ لَمَّا رَأَى مَا بِهِمْ مِنَ الْفَاقَةِ، فَخَطَبَ، فَقَالَ: " ﴿يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ ، ثُمَّ قَالَ: ﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ﴾ ، تَصَدَّقَ رَجُلٌ مِنْ دِينَارِهِ، مِنْ دِرْهَمِهِ، مِنْ ثَوْبِهِ، مِنْ صَاعِ بُرِّهِ، مِنْ صَاعِ تَمْرِهِ "، حَتَّى قَالَ: " وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ "، وَرَوَاهُ يَحْيَى بْنُ عَبْدُوَيْهِ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، وَتَفَرَّدَ بِهِ [١٧١/٧]

1429- Cerîr anlatıyor: Gün ortası Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydık. O esnada yalın ayak, çıplak, tek parçalık giysiye sarınmış, üzerine abalar giymiş olan bir topluluk geldi. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), onların bu perişan halini görünce yüzünün renginin değiştiğini gördüm. Ardından kalkıp bir konuşma yaptı. Konuşmasında: **"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üretip yayan Rabbinizden sakının. Adını**

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık haklarına riâyetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir"[1] âyetini okudu. Sonra: **"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve herkes, yarına ne hazırladığına baksın. Allah'tan korkun, çünkü Allah, yaptıklarınızdan haberdardır"**[2] âyetini okudu.

Cemaat bunları duyunca sadaka olarak kimi dinar, kimi dirhem, kimi giysi, kimi buğday, kimi de hurma vermeye başladı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yarım hurma dahi olsa sadaka veriniz"* buyurdu.[3]

١٤٣٠- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عُمَرُ بْنُ سَهْلٍ الدِّينَوَرِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زِيَادٌ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدُوَيْهِ، ثنا شُعْبَةُ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ " [١٧١/٧]

1430- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun"* buyurmuştur.

١٤٣١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَدِيٍّ، لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرٍو إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٢٩/٧]

1431- Adiy b. Hâtim'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yarım hurma olsa dahi sadaka verip cehennem ateşinden kendinizi koruyun. Onu da bulamazsanız birine tatlı bir söz söyleyin."*[4]

---

[1] Nisâ Sur. 1

[2] Haşr Sur. 18

[3] Müslim (69/1017), Nesâî (5/56), İbn Mâce 1/74 (203) ve Ahmed, *Müsned* 4/438 (19197).

[4] Buhârî (6023) ve Müslim (68/1016).

Akrabalara Sadaka Vermek

١٤٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ الْبُرْجُمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ، عَنْ أُمِّ الرَّائِحِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " صَدَقَتُكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ صَدَقَةٌ، وَعَلَى ذِي الرَّحِمِ صَدَقَةٌ وَصِلَةٌ "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ، رَوَاهُ عَنِ ابْنِ عَوْنٍ سَعِيدٌ، وَبِشْرُ بْنُ الْفَضْلِ، وَمُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، وَوَكِيعٌ، وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ فِي آخَرِينَ [١٨٩/٨]

1432- Süleyman b. Âmir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müslümanlardan birine verdiğin sadakanın bir mükafatı olur. Akrabalarından birine verdiğin sadakanın ise hem sadaka verme, hem de akrabayı gözetme yönünden iki mükafatı olur."*[1]

Sabit bir hadistir.

١٤٣٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بن حبيبَ، ثنا أبو داود ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا زَائِدَةَ يحَدِّثُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ زَيْنَبَ الثَّقَفِيَّةِ امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِلنِّسَاءِ: " تَصَدَّقْنَ وَلَوْ بِحُلِيِّكُنَّ "، فَقَالَتْ زَيْنَبُ لِعَبْدِ اللَّهِ: أَيُجْزِئُ عَنِّي أَنْ أَصْنَعَ صَدَقَتِي فِيكَ وَفِي بَنِي أَخِي وَأُخْتِي أَيْتَامٍ؟ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ خَفِيفَ ذَاتِ الْيَدِ، فَقَالَ: سَلِي عَنْ ذَاكَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَتْ زَيْنَبُ: فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ، يقَالُ لَهَا: زَيْنَبُ جَاءَتْ تَسْأَلُ عَمَّا جِئْتُ أَسْأَلُ عَنْهُ، فَخَرَجَ إِلَيْنَا بِلالٌ، فَقُلْنَا: سَلْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَلا تُخْبِرْهُ مَنْ نَحْنُ، فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: " أَخْبِرْهُمَا أَنَّ لَهُمَا أَجْرَيْنِ: أَجْرَ الْقَرَابَةِ، وَأَجْرَ الصَّدَقَةِ " [٦٩/٢]

1433- Abdullah (b. Mes'ûd)'un hanımı Zeyneb bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadınlara: *"Takılarınızdan olsa dahi sadaka verin"* buyurdu. Kocam Abdullah'ın da maddi durumu iyi değildi. Kendisine: "Sadakamı sana ve erkek kardeşimin yetim çocuklarına versem olur mu?" diye sorduğumda Abdullah: "Bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sor" dedi. Bunun üzerine Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim. Kapısında Ensâr'dan Zeyneb adında (başka) bir kadın vardı ve o da benim soracağım şeyi sormak için

---

[1] Tirmizî 3/37-38 (658), Nesâî (5/69), İbn Mâce 1/591 (1844) ve Ahmed, *Müsned* 4/23 (16233).

gelmişti. İçerden Bilâl çıkınca ona: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip bizim için bunu sor, ancak kim olduğumuzu söyleme" dedik. Bilâl gidip bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) söyleyince: *"Onlara, biri akrabayı gözetmeye, biri de sadaka vermeye karşılık olarak onlara iki sevabın verileceğini söyle"* buyurdu.[1]

١٤٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى، ثَنَا مَعْنٌ، قَالُوا: ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ أَنْصَارِيٍّ بِالْمَدِينَةِ مَالا مِنْ نَخْلٍ، وَكَانَ أَحَبُّ أَمْوَالِهِ إِلَيْهِ بَيْرُحَا وَكَانَتْ مُسْتَقْبِلَةَ الْمَسْجِدِ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْخُلُهُ وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهِ طَيِّبٍ فَلَمَّا أُنْزِلَتْ: ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ قَامَ أَبُو طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى، يَقُولُ: ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ وَإِنَّ أَحَبَّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَا، وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ أَرْجُو بِرَّهَا وَذُخْرَهَا عِنْدَ اللَّهِ، فَضَعْهَا حَيْثُ أَرَاكَ اللَّهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَخٍ بَخٍ ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ مَرَّتَيْنِ وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ وَأَنَا أَرَى أَنْ تَجْعَلَهُ فِي الأَقْرَبِينَ "، فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ: أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَسَمَهَا بَيْنَ أَقَارِبِهِ وَبَنِي عَمِّهِ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ فِي الْمُوَطَّأِ [٣٣٨/٦]

1434- Enes b. Mâlik der ki: Ebû Talha, Medine'de malı ve hurmalığı en fazla olanlardan kişiydi. Bahçeleri içinden de en çok Mescid'in karşısında bulunan Beyruhâ adındaki bahçesini severdi. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) bu bahçeye girer ve tatlı suyundan içerdi. **"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz"**[2] âyeti nazil olduğu zaman Ebû Talha, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi ve: "Allah **«Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz»** buyuruyor. Ben de mallarım içinde en fazla Beyruhâ denen bahçeyi seviyorum. İyiliğini ve Allah katındaki sevabını umarak Allah için bu

---

[1] Buhârî (1466), Müslim (45/1000), Nesâî (5/69), İbn Mâce (1/587) ve Ahmed, *Müsned* 6/395 (27113).

[2] Âl-i İmrân Sur. 92

bahçeyi sadaka olarak veriyorum. Onu Allah'ın sana gösterdiği yerde kullan" dedi.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iki defa: *"Ne güzel! Ne güzel! Kazanç getiren mal işte budur!"* buyurduktan sonra şöyle devam etti: *"Dediğini işittim. Fakat bu malı akrabalarının arasında paylaştırmanı daha uygun görüyorum."* Bunun üzerine Ebû Talha bu bahçeyi akrabaları ile amcaoğulları arasında paylaştırdı.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Kadının Kocasına Sadaka Vermesi

١٤٣٥- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ انْصَرَفَ مِنَ الصُّبْحِ يَوْمًا، فَأَتَى النِّسَاءَ فَوَقَفَ عَلَيْهِنَّ، فَقَالَ: " يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ، إِنِّي قَدْ رَأَيْتُ أَنَّكُنَّ أَكْثَرُ أَهْلِ النَّارِ، فَتَقَرَّبْنَ إِلَى اللَّهِ ﷻ بِمَا اسْتَطَعْتُنَّ "، وَكَانَتْ مِنَ النِّسَاءِ امْرَأَةُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، فَانْقَلَبَتْ إِلَى ابْنِ مَسْعُودٍ فَأَخْبَرَتْهُ بِمَا سَمِعَتْ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَخَذَتْ حُلِيًّا لَهَا، فَقَالَ لَهَا ابْنُ مَسْعُودٍ: أَيْنَ تَذْهَبِينَ بِهَذَا الْحُلِيِّ؟ فَقَالَتْ: أَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ، لَعَلَّ اللَّهَ لا يَجْعَلُنِي مِنْ أَهْلِ النَّارِ، فَقَالَ: هَلُمِّي تَصَدَّقِي بِهِ عَلَيَّ وَعَلَى وَلَدِي، فَإِنَّا لَهُ مَوْضِعٌ فَقَالَتْ : لا وَاللَّهِ حَتَّى أَذْهَبَ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَذَهَبَتْ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرَتْهُ بِقَوْلِ ابْنِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " : تَصَدَّقِي عَلَى بَنِيهِ وَعَلَيْهِ ، فَإِنَّهُمْ لَهُ مَوْضِعٌ " [٦٩/٢]

1435- Ebû Hureyre anlatıyor: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazını bitirdikten sonra kadınların bulunduğu tarafa geldi ve: *"Ey kadınlar! Cehennemliklerin çoğunun sizlerden olduğunu gördüm. Bundan dolayı gücünüz yettiğince (sadakayla) Allah'a yaklaşmaya çalışın"* buyurdu. Bu kadınların içinde de Abdullah b. Mes'ûd'un karısı da vardı. Eve gidince Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) söylediklerini kocası İbn Mes'ûd'a aktardı ve takılarını aldı. Abdullah: "Bu takıları nereye götürüyorsun?" diye sorunca, karısı: "Bunları Allah'a ve Resûlüne (sallallahu aleyhi vesellem) vereceğim. Belki Allah beni

---

[1] Buhârî (1461), Müslim (42/998) ve Ahmed, *Müsned* 3/174 (12447).

cehennemliklerden biri yapmaz" karşılığını verdi. Abdullah: "Onları getirip sadaka olarak bana ve çocuklarıma ver, zira biz de bu sadakayı hak ederiz" deyince, karısı: "Vallahi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip bunu sormadan olmaz!" karşılığını verdi.

Abdullah'ın karısı Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gitti ve bu konuda Abdullah'ın dediklerini aktardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Bunları kocana ve çocuklarına sadaka olarak ver. Zira onlar da bunu hak ediyor"* buyurdu.[1]

١٤٣٦- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيِّ، عَنْ أُخْتِهِ لِيطَةَ، وَكَانَتِ امْرَأَةَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، وَكَانَتْ صَنَاعًا تَبِيعُ مِنْ صِنَاعَتِهَا، فَقَالَتْ لِعَبْدِ اللَّهِ: وَاللَّهِ إِنَّكَ شَغَلْتَنِي أَنْتَ وَوَلَدُكَ عَنِ الصَّدَقَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَسَلِ النَّبِيَّ ﷺ فَإِنْ كَانَ لِي فِي ذَلِكَ أَجْرٌ، وَإِلا تَصَدَّقْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ: وَمَا أُحِبُّ أَنْ تَفْعَلِيَ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكِ فِي ذَلِكَ أَجْرٌ، فَسَأَلَتِ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: " أَنْفِقِي عَلَيْهِمْ، فَإِنَّ لَكِ أَجْرُ مَا أَنْفَقْتِ عَلَيْهِمْ " [٢/٦٩]

1436- Abdullah b. Abdillah es-Sekafî bildiriyor: Kız kardeşim Lîta, Abdullah b. Mes'ûd'un hanımıydı ve el işi yapar, bunları satıp para kazanırdı. Bir gün kocası Abdullah'a: "Senin ve çocuklarının geçimiyle uğraşmaktan Allah yolunda sadaka vermeye fırsatım olmadı. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) benim durumu sor; sizlere olan harcamam vereceğim sadakanın sevabını bana telafi eder mi? Aksi halde Allah yolunda sadaka vereceğim" dedi. Abdullah da ona: "Şâyet bize yaptığın harcamanın sana bir sevabı olmayacaksa ben de artık bize böylesi bir harcama yapmanı istemem!" karşılığını verdi. Durumu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) sorduğunda ise: *"Ailene harcamana devam et. Onlara yaptığın bu infakın sevabını alırsın"* buyurdu.[2]

[1] Müslim (132/80) ve Ahmed, *Müsned* 2/494-495 (8884).

[2] Ahmed, *Müsned* 3/608 (16092) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 24/263 (666-670).

Sadaka Vermeye Kimden Başlanır?

١٤٣٧- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، قَالَ: ثنا أَبِي، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " خَيْرُ الصَّدَقَةِ مَا تُصُدِّقَ بِهِ عَنْ ظَهْرِ غِنًى، وَلْيَبْدَأْ أَحَدُكُمْ بِمَنْ يَعُولُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ.رَوَاهُ النَّاسُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ عُرْوَةَ مِثْلَهُ [١٨١/٢]

1437- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*En hayırlı sadaka, ihtiyaç dışı olan maldan verilen sadakadır. Kişi sadaka vermeye bakımından sorumlu olduğu kimselerden başlamalıdır*" buyurmuştur.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

İsteyene Bizzat Vermek

١٤٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ يُوسُفَ الصَّفَّارُ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ حَارِثَةُ بْنُ النُّعْمَانِ قَدْ ذَهَبَ بَصَرُهُ فَاتَّخَذَ خَيْطًا مِنْ مُصَلاهُ إِلَى بَابِ الْحُجْرَةِ، وَوَضَعَ عِنْدَهُ مِكْتَلا فِيهِ تَمْرٌ، فَإِذَا جَاءَ الْمِسْكِينُ فَسَلَّمَ أَخَذَ مِنْ ذَلِكَ الْمِكْتَلِ ثُمَّ أَخَذَ بِطَرَفِ الْخَيْطِ حَتَّى يُنَاوِلَهُ، وَكَانَ أَهْلُهُ يَقُولُونَ لَهُ: نَحْنُ نَكْفِيكَ، فَيَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مُنَاوَلَةُ الْمِسْكِينِ تَقِي مَيْتَةَ السُّوءِ " [٣٥٦/١]

1438- Muhammed b. Osmân, babasından bildiriyor: Hârise b. en-Nu'mân kör olduğu zaman namazgâhından kapıya kadar bir ip bağlamış ve yanında da bir sepet hurma koymuştu. Miskin biri gelip de selam verdiği zaman bu sepetten biraz hurma alıp ipe tutunarak kapıya kadar gelip adama verirdi. Ailesi ona: "Biz senin yerine veririz" derlerdi, ama: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Miskin olana bizzat bir şeyler vermek, kişiyi kötü bir ölümden korur*» buyurduğunu işittim" karşılığını verirdi.[2]

---

[1] Buhârî (1426), Müslim (95/1034), Ebû Dâvud 2/132 (1676), Ahmed, *Müsned* 2/372 (7759) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 4/302 (7769).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 3/228 (3228).

١٤٣٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، نا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْكَرَابِيسِيُّ الدَّيْنُورِيُّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ الْمُبَارَكِ، ثنا بِشْرُ بْنُ عُبَيْسِ بْنِ مَرْحُومٍ، نا يَحْيَى بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ قَعْنَبٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ جُلُوسًا، فَجَاءَ سَائِلٌ فَسَأَلَ فَنَاوَلَهُ رَجُلٌ دِرْهَمًا، فَأَخَذَهُ رَجُلٌ فَنَاوَلَهُ إِيَّاهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَنْ فَعَلَ مِثْلَ هَذَا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ الْمُعْطِي مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْتَقِصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ بِشْرُ بْنُ يَحْيَى [١٠/٥]

1439- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Bir defasında Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturmuşken biri gelip bir şeyler istedi. Yanımızda bulunan bir adam bir dirhem çıkardı ve ona vermesi için birine verdi. O da dirhemi alıp isteyen kişiye verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu şekilde yapan kişiye sadakayı verenin sevabından bir şey eksilmeksizin aynı sevap verilir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Bir Şeyi Ödünç Vermek

١٤٤٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ يَحْيَى بْنِ نَافِعٍ، قَالَ: ثنا حَفْصُ بْنُ جَمِيعٍ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، يَرْفَعُهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " هَلْ تَدْرِي أَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ؟ " قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: " الصَّدَقَةُ الْمَنِيحَةُ، أَنْ يَمْنَحَ الدِّرْهَمَ أَوْ ظَهْرَ الدَّابَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سِمَاكٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ حَفْصٌ، وَحَدِيثُ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ بْنِ عَطِيَّةَ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ مَنْصُورٍ [٤/٢٣٥]

1440- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hangi sadakanın daha üstün olduğunu biliyor musunuz?"* diye sorunca: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" karşılığını verdik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ödünç olarak verilen sadakadır. O da birine kullanması için dirhem (para) veya binek hayvanı verilmesidir"* buyurdu.[1]

---

[1] Ahmed, *Müsned* 1/599 (4414) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/84 (10029), *M. el-Evsat* 5/284 (5326).

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٤١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سَعْدَانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحِ بْنِ السَّمَّاكِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْهَجَرِيِّ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تَدْرُونَ، أَيُّ الصَّدَقَةِ خَيْرٌ؟ " قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: " فَإِنَّ خَيْرَ الصَّدَقَةِ أَنْ تَمْنَحَ أَخَاكَ الدِّرْهَمَ أَوْ لَبَنَ الشَّاةِ " [٨/٢١٤]

1441- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hangi sadakanın daha üstün olduğunu biliyor musunuz?"* diye sorunca: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" karşılığını verdik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"En üstün sadaka, kardeşine kullanması için dirhem (para) veya sütü olan koyun vermendir"* buyurdu.[1]

Az Vermeye Utanmak

١٤٤٢- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُوسَى بْنُ سَهْلٍ الْجَوْنِيُّ، ثنا طَالُوتُ بْنُ عَبَّادٍ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بُجَيْدٍ، عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ بُجَيْدٍ، أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَأْتِينَا فِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ، فَأُعِدُّ لَهُ سُوَيْقَةً فِي قَعْبَةٍ لِي، فَأَسْقِيهِ إِيَّاهَا إِذَا جَاءَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهُ لَيَأْتِينِي السَّائِلُ فَأَتَزَهَّدُ لَهُ بَعْضَ مَا عِنْدِي، فَقَالَ: " يَا أُمَّ بُجَيْدٍ ضَعِي فِي يَدِ السَّائِلِ وَلَوْ ظِلْفًا مُحْرَقًا " [٢/٧٣]

1442- Ümmü Büceyd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Amr b. Avf oğullarına, yanımıza gelirdi. Ona tahta bir kapta sevik çorbası hazırlar, geldiği zaman da ona ikram ederdim. Bir defasında: "Ey Allah'ın Resûlü! Bazen biri gelip benden bir şeyler istiyor. Ama ona vereceğim şeyi çok az buluyorum" dediğimde: *"Ey Ümmü Büceyd! Yanmış bir koyun tırnağından başka verebileceğin bir şey yoksa bile onu eline ver ve boş çevirme"* buyurdu.[2]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Ebû Dâvud 2/130 (1667), Tirmizî 3/43-44 (665), Nesâî (5/61), Mâlik, *Muvattâ* 2/923 (8) ve Ahmed, *Müsned* (6/417).

١٤٤٣- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، عَنِ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بُجَيْدٍ، عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ بُجَيْدٍ، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ الْمِسْكِينَ لَيَقِفُ عَلَى بَابِي حَتَّى أَسْتَحِيَ مِنْهُ، فَمَا أَجِدُ مَا أَدْفَعُ فِي يَدِهِ؟ قَالَ: " ادْفَعِي فِي يَدِهِ وَلَوْ ظِلْفًا مُحْتَرِقًا " [٢/٧٢]

1443- Ümmü Büceyd der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Bazen bir yoksul gelip beni utandıracak kadar kapımda duruyor, ancak ona verebileceğim bir şeyim de bulunmuyor" dediğimde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yanmış bir koyun tırnağından başka verebileceğin bir şey yoksa bile onu eline ver ve boş çevirme"* karşılığını verdi.[1]

Kişinin Bilmeden Yaptığı İyilikler

١٤٤٤- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمْدُونٍ الْمَوْصِلِيُّ.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الطُّوسِيُّ، قَالا: ثنا النُّعْمَانُ بْنُ جَابِرٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَطِيَّةَ الْعَوْفِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ مَلِكٌ، وَكَانَ مُسْرِفًا عَلَى نَفْسِهِ، وَكَانَ مُسْلِمًا، وَكَانَ إِذَا أَكَلَ، طَرَحَ تُفَالَةَ الْعِظَامِ عَلَى مَزْبَلَةٍ، فَكَانَ عَابِدٌ يَأْوِي إِلَى مَزْبَلَتِهِ، فَإِنْ وَجَدَ كِسْرَةً أَكَلَهَا، وَإِنْ وَجَدَ بَقْلَةً أَكَلَهَا وَإِنْ وَجَدَ عَرْقًا تَعَرَّقَهُ، فَمَاتَ ذَلِكَ الْمَلِكُ، فَأَدْخَلَهُ اللَّهُ النَّارَ بِذُنُوبِهِ، وَخَرَجَ الْعَابِدُ إِلَى الصَّحْرَاءِ فَأَكَلَ مِنْ بَقْلِهَا، وَشَرِبَ مِنْ مَائِهَا، فَقَبَضَهُ اللَّهُ تَعَالَى، فَقَالَ لَهُ: هَلْ عِنْدَكَ لأَحَدٍ مَعْرُوفٌ فَأُكَافِئَهُ فِيهِ؟ قَالَ: يَا رَبِّ لا ! قَالَ: فَمِنْ أَيْنَ كَانَ مَعَاشُكَ؟ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِ، قَالَ: كُنْتُ آوِي إِلَى مَزْبَلَةِ مَلِكٍ، فَإِنْ وَجَدْتُ كِسْرَةً أَكَلْتُهَا، وَإِنْ وَجَدْتُ بَقْلَةً أَكَلْتُهَا، وَإِنْ وَجَدْتُ عَرْقًا تَعَرَّقْتُهُ، فَقَبَضْتَهُ، فَخَرَجْتُ إِلَى الصَّحْرَاءِ مُقْتَصِرًا عَلَى مَائِهَا وَنَبَاتِهَا، فَقَالَ لَهُ: هَلْ تَعْرِفُهُ؟ فَأَمَرَ بِهِ، فَأُخْرِجَ مِنَ النَّارِ جَمْرَةً تَنْتَفِضُ ، فَأُعِيدَ قَالَ: نَعَمْ يَا رَبِّ، هَذَا الَّذِي كُنْتُ آكُلُ مِنْ مَزْبَلَتِهِ، قَالَ: فَيُقَالُ لَهُ: خُذْ بِيَدِهِ فَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ لِمَعْرُوفٍ كَانَ مِنْهُ إِلَيْكَ لَمْ يَعْرِفْهُ، أَمَا لَوْ عَرَفَهُ مَا عَذَّبْتُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحُسَيْنُ، عَنْ أَبِيهِ، وَرَوَاهُ أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ حَكِيمٍ الأَوْدِيُّ، عَنِ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، وَكَانَ بِخُرَاسَانَ يَصْحَبُ الزُّهَّادَ، عَنْ مِسْعَرٍ،

1444- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İsrail oğullarından Müslüman, ama müsrif olan bir kral vardı. Bu kral yemek yedikten sonra geriye kalan kemikleri çöpe atardı. Âbidin biri de kralın bu çöplüğüne gelir, bulduğu ekmek kırıntıları ile sebzeleri yer, kemikleri kemirirdi. Bu kral ölünce Allah günahlarından dolayı onu cehenneme soktu. Kral ölünce âbid olan kişi çöle çıktı. Çölün bitkilerinden yiyip, suyundan içmeye başladı. Allah bu âbidin de ruhunu alınca ona: «Sana iyilik yapan biri var mı, ona mükafatını vereyim?» diye sordu. Âbid: «Rabbim! Öyle biri yok!» dedi. Allah iyi bilmesine rağmen ona: «Nasıl geçiniyordun?» diye sorunca, âbid: «Bir kralın çöplüğüne giderdim. Orada bulduğum ekmek kırıntıları ile sebzeleri yer, kemikleri kemirirdim. Onun canını aldığında çöle çıktım ve çölün bitkileri ile suyuyla yetinmek zorunda kaldım» dedi. Allah: «Onu tanıyor musun?» diye sordu ve bu kralın cehennemden çıkarılmasını emretti. Kral çıktığında yanmaktan kor ateşi gibi olmuştu. Eski haline getirildikten sonra âbid: «Rabbim! Evet, tanıdım. Çöplüğünden yediğim kral buydu» dedi. Bunun üzerine Allah: «O zaman elinden tutup cennete götür. Bu, bilmeden sana yaptığı iyiliğin karşılığıdır. Şâyet bilerek yapsaydı onu cezalandırmazdım» buyurdu."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٤٥- حَدَّثَنَاهُ عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ الْقَاضِي الْقَصَبَانِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ الْبَجَلِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ حَكِيمٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ مِسْعَرٍ، مِثْلَهُ [٢٥٢/٧]

1445- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı bildirilmiştir.

Sadaka Sayılan Şeyler

١٤٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ عُبَيْدٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، قَالا: أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، قَالَ: عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ذَهَبَ أَهْلُ الأَمْوَالِ بِالأَجْرِ،

فَقَالَ: أَلَسْتُمْ تُصَلُّونَ، وَتَصُومُونَ، وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، قُلْنَا: نَعَمْ، إِنَّهُمْ يَفْعَلُونَ ذَلِكَ كَمَا نَفْعَلُ، وَيَتَصَدَّقُونَ وَلا نَتَصَدَّقُ، فَقَالَ: " إِنَّ فِيكُمْ صَدَقَةً كَثِيرَةً، إِنَّ فِي فَضْلِ سَمْعِكَ عَلَى السَّيِّئِ السَّمْعِ تَتَكَلَّمُ بِحَاجَتِهِ صَدَقَةً، وَفِي فَضْلِ بَصَرِكَ عَلَى الضَّعِيفِ الْبَصَرِ تُعِينُهُ عَلَى حَاجَتِهِ صَدَقَةٌ، وَفِي فَضْلِ قُوَّتِكَ عَلَى الضَّعِيفِ تُعِينُهُ عَلَى حَاجَتِهِ صَدَقَةٌ، وَفِي رَفْعِكَ الأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ، وَفِي فَضْلِ بَيَانِكَ عَلَى الأَغْتَمِ "، وَقَالَ يَحْيَى: عَلَى الأَرْتَمِ تُعِينُهُ عَلَى حَاجَتِهِ صَدَقَةٌ، " وَفِي مُبَاضَعَتِكَ أَهْلَكَ صَدَقَةٌ "، قُلْتُ: أَيَأْتِي أَحَدُنَا شَهْوَتَهُ وَيُؤْجَرُ؟ قَالَ: " أَرَأَيْتَ لَوْ وَضَعَهُ فِي غَيْرِ حِلِّهِ أَيَأْثَمُ؟ " قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: " فَتَحْتَسِبُونَ بِالشَّرِّ وَلا تَحْتَسِبُونَ بِالْخَيْرِ؟ "، رَوَاهُ أَبُو مُعَاوِيَةَ وَغَيْرُهُ، عَنِ الأَعْمَشِ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَبْدُ الرَّزَّاقِ،

1446- Ebû Zer der ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Zenginler sevapların tümünü aldılar" dediğimizde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz namaz kılmıyor musunuz? Oruç tutmuyor musunuz? Allah yolunda cihad etmiyor musunuz?"* diye sordu. "Evet, bunları yapıyoruz. Onlar da bizim bu yaptıklarımızı yapıyor, ancak onlar sadaka verirken biz veremiyoruz" dediğimizde şöyle buyurdu: *"Sizin de verebileceğiniz birçok sadaka vardır. Kulağı iyi işitmeyen birinin kulağı olup ihtiyacını dile getirmen bir sadakadır. Gözü iyi görmeyen birinin gözü olup ihtiyacında ona yardım etmen bir sadakadır. Gücü kuvveti zayıf olan birine ihtiyacında yardımcı olman bir sadakadır. Eziyet veren bir şeyi yoldan kaldırman bir sadakadır. (Dilindeki bozukluktan dolayı) derdini anlatamayan kişiye yardımcı olman da bir sadakadır. Karınla ilişkiye girmen bile senin için bir sadakadır."* Ona: "Şehvetimizi tatmin ettiğimiz için de mi sevabını alacağız?" dediğimde: *"Bu şehvetini haram yoldan gidersen günaha girmez miydin?"* buyurdu. "Evet!" dediğimde: *"Kötülüğün karşılığının olduğunu düşünüyorsunuz da iyiliğin neden karşılığı olmasın?"* buyurdu.[1]

١٤٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلانَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: ثنا الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو ابْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، نَحْوَهُ مُخْتَصَرًا [٤/٣٨٣]

---

1 Müslim (53/1006), Ahmed, *Müsned* 5/184 (21421) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 6/135 (11440).

1447- Başka bir kanalla kısaca bir öncekinin aynısı bildirilmiştir.[1]

١٤٤٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، عَنْ فَرْقَدٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ لِغَنِيٍّ كَانَ أَوْ فَقِيرٍ " [٣/٤٩]

1448- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zengine olsun, fakire olsun yapılan her iyilik bir sadakadır"* buyurmuştur.[2]

١٤٤٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْفُضَيْلِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا سَعْدُ بْنُ طَارِقٍ أَبُو مَالِكٍ الأَشْجَعِيُّ، عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ خِرَاشٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمَعْرُوفُ كُلُّهُ صَدَقَةٌ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَشُعْبَةُ وَالْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَأَةَ وَأَبُو عَوَانَةَ وَعَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ وَأَبُو عَوَانَةَ، في آخرين، عَنْ أَبِي مَالِكٍ [٤/٣٦٨]

1449- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yapılan her iyilik bir sadakadır"* buyurmuştur.[3]

١٤٥٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ. ح وَثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ نَصْرٍ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ، ثنا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي مَالِكٍ، عَنْ رِبْعِيٍّ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ "، مَشْهُورٌ عَنْ شُعْبَةَ، رَوَاهُ عَنْهُ أَيْضًا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ، وَلِشُعْبَةَ فِي هَذَا أَقْوَالٌ أَرْبَعَةٌ [٧/١٩٤]

1450- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yapılan her iyilik bir sadakadır"* buyurmuştur.[4]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/90 (10047) ve Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (955).

[3] Müslim (52/1005), Ebû Dâvud 4/288 (4947) ve Ahmed, *Müsned* 5/464 (23432).

[4] Tahrici daha önce yapıldı.

١٤٥٠/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ أَبِي عِيسَى، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ نُعَيْمِ بْنِ أَبِي هِنْدَ، عَنْ رِبْعِيٍّ، عَنْ حُذَيْفَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ "، تَفَرَّدَ بِهِ رَوْحٌ، عَنْ شُعْبَةَ [٧/١٩٤]

1450/a- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yapılan her iyilik bir sadakadır"* buyurmuştur.

١٤٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِسْحَاقَ الرَّاشِدِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثنا أَبِي، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ "، تَفَرَّدَ بِهِ دَاوُدُ، عَنْ شُعْبَةَ [٧/١٩٤]

1451- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yapılan her iyilik bir sadakadır"* buyurmuştur.

١٤٥٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُوسُفَ بْنِ أَيُّوبَ الْمَهْدِيُّ، ثنا عَمِّي أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ فَرْقَدٍ السِّنْجِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ، إِلَى غَنِيٍّ كَانَ أَوْ فَقِيرٍ "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ مُسْلِمٌ، عَنْ شُعْبَةَ، وَلا أَعْرِفُ لِشُعْبَةَ، عَنْ فَرْقَدٍ غَيْرَهُ [٧/١٩٤]

1452- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zengine olsun, fakire olsun yapılan her iyilik bir sadakadır"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Hayra Vesile Olmak

١٤٥٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَرَجِ الأَزْرَقُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ أَبُو النُّعْمَانِ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَبَانَ بْنِ تَغْلِبَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

الشَّيْبَانِيِّ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ " [٦/٢٦٥]

1453- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayra vesile olan onu yapmış gibidir"* buyurmuştur.[1]

Köre Yol Göstermek ve Dulun İhtiyaçlarını Gidermek

١٤٥٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبَانَ السَّرَّاجُ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا سَالِمٌ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَادَ أَعْمَى أَرْبَعِينَ خُطْوَةً وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ " [٣/١٥٨]

1454- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kör birine kırk adım attıran kişiye cennet vacip olur"* buyurmuştur.[2]

١٤٥٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا جُبَيْرُ بْنُ عَرَفَةَ، حَدَّثَنَا هَانِئُ بْنُ الْمُتَوَكِّلِ، حَدَّثَنَا أَبُو رَبِيعَةَ سُلَيْمَانُ بْنُ رَبِيعَةَ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَحْسَنَ الصَّدَقَةَ فِي الدُّنْيَا جَازَ عَلَى الصِّرَاطِ، أَلا وَمَنْ قَضَى حَاجَةَ أَرْمَلَةٍ أَخْلَفَ اللَّهُ فِي تَرِكَتِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ سُلَيْمَانُ، عَنْ مُوسَى [٣/٢٢٠]

1455- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Dünyadayken en güzel şekilde sadaka veren kişi, Sırat'tan geçer. Allah, dul bir kadının ihtiyaçlarını karşılayan kişinin öldükten sonra geride kalanlarına kefil olur."*

Tek kanallı bir hadistir.

Su İkramında Bulunmak

١٤٥٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ كُدَيْرَ الضَّبِّيَّ، يَقُولُ: قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ: سَمِعْتُهُ

---

[1] Müslim (133/1893), Ebû Dâvud 4/336 (5129) ve Tirmizî 5/41 (2671).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/353 (13322).

مِنْهُ مِنْ خَمْسِينَ سَنَةً، قَالَ شُعْبَةُ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ أَبِي إِسْحَاقَ، مُنْذُ أَرْبَعِينَ سَنَةً أَوْ أَكْثَرَ، قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ شُعْبَةَ مُنْذُ خَمْسٍ أَوْ سِتٍّ وَأَرْبَعِينَ سَنَةً، قَالَ: أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: أَنْبَأَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: حَدَّثَنِي كُدَيْرٌ الضَّبِّيُّ: أَنَّ رَجُلا أَعْرَابِيًّا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُقَرِّبُنِي مِنَ الْجَنَّةِ، وَيُبَاعِدُنِي مِنَ النَّارِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " أَوَ هُمَا أَعْمَلَتَاكَ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " تَقُولُ الْعَدْلَ، وَتُعْطِي الْفَضْلَ "، قَالَ: مَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقُولَ الْعَدْلَ كُلَّ سَاعَةٍ، وَمَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أُعْطِيَ فَضْلَ مَالِي، قَالَ: " فَتُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتُفْشِي السَّلامَ "، قَالَ: هَذِهِ أَيْضًا شَدِيدَةٌ، قَالَ: " فَهَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ "، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " فَانْظُرْ إِلَى بَعِيرٍ مِنْ إِبِلِكَ وَسِقَاءٍ، ثُمَّ اعْمِدْ إِلَى أَهْلِ بَيْتٍ لا يَشْرَبُونَ الْمَاءَ إِلا غِبًّا فَاسْقِهِمْ، فَلَعَلَّكَ لا يَهْلِكُ بَعِيرُكَ، وَلا يَتَخَرَّقُ سِقَاؤُكَ حَتَّى تَجِبَ لَكَ الْجَنَّةُ "، فَانْطَلَقَ الأَعْرَابِيُّ يُكَبِّرُ، فَمَا انْخَرَقَ سِقَاؤُهُ وَهَلَكَ بَعِيرِهِ حَتَّى هَلَكَ شَهِيدًا "، لَفْظُ حَدِيثِ مَعْمَرٍ [٣٤٦/٤]

1456- Kudeyr ed-Dabbî bildiriyor: Bedevinin biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Beni cennete yaklaştırıp cehennemden uzaklaştıracak bir amel söyle" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Seni amele sevk edecek olan bu ikisi mi?"* diye sorunca, bedevi: "Evet!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sadece hak olanı söyler ve ihtiyacından fazlasını başkalarını verirsin"* buyurunca, bedevi: "Her zaman hakkı söyleyemem ve malımdan ihtiyaç fazlasını başkalarına veremem" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yemek ikramında bulunur, herkese selam verirsin"* buyurunca, bedevi: "Bunu yapmak da bana ağır gelir" dedi.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Develerin var mı?"* diye sorunca, bedevi: "Evet, var" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman develerin içinden bir deve, su tulumlarının içinden de bir tulum seç ve su sıkıntısı çeken bir aileye su taşı. Umarım deven ölmeden ve su kabın parçalanmadan cenneti hak etmiş olursun"* buyurdu. Bunu duyan bedevi tekbir getirerek oradan ayrıldı. Bu uğurda devesi ölmeden, tulumu da parçalanmadan şehit olarak öldü.[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 19/187-188 (422), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 4/312 (7809) ve İbn Huzeyme (2503).

١٤٥٦/أ- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " طُوبَى لِمَنْ تَرَكَ الْجَهْلَ، وَأَتَى الْفَضْلَ، وَعَمِلَ بِالْعَدْلِ " [٢٢١/٣]

1456/a- Zeyd b. Eslem'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cehaleti bırakan, ihtiyaç fazlasını başkalarına bağışlayan ve adilane davranan kişiye ne mutlu!"* buyurmuştur.

Verilen Sadakadan Dönmek

١٤٥٧- حَدَّثَنَاهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الطَّبَّاعِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْمِصِّيصِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ السِّنْدِيِّ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، قَالَا: ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَرَّانِيُّ، قَالَا: ثنا الأَوْزَاعِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَبُو جَعْفَرٍ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَثَلُ الرَّاجِعِ فِي صَدَقَتِهِ كَالْكَلْبِ يَأْكُلُ، ثُمَّ يَقِيءُ فَيَرْجِعُ فِي قَيْئِهِ فَيَأْكُلُهُ "، صَحِيحٌ مِنْ عُيُونِ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، حَدَّثَ عَنْهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ وَالْمُتَقَدِّمُونَ أَصْحَابِهِ كَهِقْلٍ، وَبَقِيَّةَ، وَالْوَلِيدِ وَغَيْرِهِمْ، فَأَمَّا حَدِيثُ يَحْيَى عَنْهُ [١٤٤/٦]

1457- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Verdiği sadakayı geri almak isteyen kişi, yedikten sonra kusan ve kustuğunu da yemek isteyen köpek gibidir"* buyurmuştur.[1]

Sahih bir hadistir.

١٤٥٨- فَحَدَّثْنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الرَّقِّيُّ، ثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ الْمُقْعَدُ، ثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا حُسَيْنٌ الْمُعَلِّمُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيِّبِ حَدَّثَهُ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ حَدَّثَهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الَّذِي يَتَصَدَّقُ ثُمَّ يَرْجِعُ فِي صَدَقَتِهِ كَمَثَلِ

---

1 Buhârî /2621), Müslim (5-8/1622), Ebû Dâvud 3/289 (3538) ve Ahmed, *Müsned* 1/454 (3268).

الْكَلْبِ يَقِيءُ، ثُمَّ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ "، وَرَوَاهُ حَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ مِثْلَهُ، وَيَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ مِنَ التَّابِعِينَ أَدْرَكَ غَيْرَ وَاحِدٍ مِنَ الصَّحَابَةِ أَحَدُ مَنْ يَدُورُ عَلَيْهِ عِلْمُ الآثَارِ ارْتَفَعَ الأَوْزَاعِيُّ بِرِوَايَةِ يَحْيَى عَنْهُ، وَالأَوْزَاعِيُّ مِنْ أَرْوَى النَّاسِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ وَأَكْثَرِهِمْ أَخْذًا عَنْهُ [١٤٤/٦]

1458- Abdullah b. Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Verdiği sadakayı geri almak isteyen kişi, kustuktan sonra kustuğunu yemek isteyen köpek gibidir"* buyurmuştur.[1]

١٤٥٩- فَحَدَّثَنَاهُ أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ.ثنا مُحَمَّدُ بْنُ آدَمَ الْمِصِّيصِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ، يُحَدِّثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَثَلُ الَّذِي يَرْجِعُ فِي صَدَقَتِهِ كَمَثَلِ الْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ فَيَأْكُلُهُ "، اتَّفَقَ الأَثْبَاتُ وَالْكِبَارُ، عَنِ الأوزاعي عَلَى لَفْظِ الصَّدَقَةِ وَبَعْضُهُمْ رَوَاهُ عَلَى لَفْظِ الْهِبَةِ، وَخَالَفَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشَ الأَوْزَاعِيَّ فَرَوَاهُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ "، وَرَوَاهُ مُسْلِمُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ تَفَرَّدَ بِهِ، عَنْهُ ابْنُ عُمَارَةَ [١٤٥/٦]

1459- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Verdiği sadakayı geri almak isteyen kişi, kustuktan sonra kustuğunu yemek isteyen köpek gibidir"* buyurmuştur.[2]

Başka bir kanalla İbn Abbâs'tan *"Yaptığı bağışı geri almak isteyen kişi, kustuktan sonra kustuğunu yemek isteyen köpek gibidir"* lafzıyla rivayet edilmiştir.

١٤٦٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الطَّائِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ، ثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، ثَنَا ابْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ "، وَرَوَاهُ مَسْلَمَةُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ فَخَالَفَ أَصْحَابَهُ وَابْنُ عَيَّاشٍ، فَقَالَ عَنِ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

الأَوْزَاعِيِّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ تَفَرَّدَ بِهِ، عَنْهُ هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ [١٤٥/٦]

1460- İbn Abbâs der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yaptığı bağışı geri almak isteyen kişi, kustuktan sonra kustuğunu yemek isteyen köpek gibidir"* buyurduğunu işittim.[1]

١٤٦١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ لَهُ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي. ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الْمَاسَرْجَسِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، قَالُوا: ثنا وَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ، ثنا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، أَنَّهُ " حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَوَجَدَهَا تُبَاعُ فِي السُّوقِ، وَأَرَادَ أَنْ يَشْتَرِيَهَا، فَسَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَنَهَاهُ وَقَالَ لاَ تَعُدْ فِي صَدَقَتِكَ " [٣٧١/٨]

1461- Zeyd b. Eslem, babasından bildiriyor: Ömer b. el-Hattâb, Allah yolunda kullanılmak üzere bir at bağışladı. Ancak sonradan o atın çarşıda satışa çıkarıldığını görünce kendisi satın almak istedi. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip danışınca, bunu yapmamasını söyledi ve: *"Verdiğin sadakadan dönme!"* buyurdu.[2]

١٤٦٢- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا ابْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَثَلُ الَّذِي يَتَصَدَّقُ بِالصَّدَقَةِ ثُمَّ يَعُودُ فِيهَا كَمَثَلِ الْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ " [٣٧/٩]

1462- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Verdiği sadakayı geri almak isteyen kişi, kustuktan sonra kustuğunu yemek isteyen köpek gibidir"* buyurmuştur.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (3002) ve Müslim (1/1620).

[3] Tahrici daha önce yapıldı.

Müslümana Ölümünden Sonra Sevap Yazılması

١٤٦٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ هَانِئٍ النَّخَعِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْعَرْزَمِيُّ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَبْعٌ يَجْرِي أَجْرُهَا لِلْعَبْدِ بَعْدَ مَوْتِهِ وَهُوَ فِي قَبْرِهِ: مَنْ عَلِمَ عِلْمًا، أَوْ أَجْرَى نَهْرًا، أَوْ حَفَرَ بِئْرًا، أَوْ غَرَسَ نَخْلا، أَوْ بَنَى مَسْجِدًا، أَوْ وَرَّثَ مُصْحَفًا، أَوْ تَرَكَ وَلَدًا يَسْتَغْفِرُ لَهُ بَعْدَ مَوْتِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ قَتَادَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو نُعَيْمٍ، عَنِ الْعَرْزَمِيِّ [٣٤٣/٢]

1463- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kul öldükten sonra kabrindeyken, başkasına öğrettiği ilim veya açtığı su kanalı veya kazdığı kuyu veya diktiği hurma ağacı veya inşa ettiği mescid veya miras olarak bıraktığı mushaf veya geride kendisine bağışlama dileyen bir evlat olmak üzere yedi şeyden dolayı sevabı yazılmaya devam eder."*

١٤٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى الْعَدَوِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ثَلاثٌ تَجْرِي لِلْمُؤْمِنِ فِي قَبْرِهِ: عَالِمٌ تَرَكَ عِلْمًا يَعْمَلُ بِهِ فَهُوَ يَجْرِي لَهُ مَا عُمِلَ بِهِ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَهُوَ يَجْرِي لَهُ مَا عُمِلَ بِمَا جَرَتْ لأَهْلِهَا، وَرَجُلٌ تَرَكَ وَلَدًا صَالِحًا فَهُوَ يَدْعُو لَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ، عَنْ أَبِيهِ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ، وَهُوَ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَأَبِي قَتَادَةَ [٢٦٧/٤]

1464- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Mümin kişi kabrindeyken bile üç şeyden dolayı sevabı kesilmeden yazılmaya devam eder. Âlim biriyse ve birilerine bu ilmi öğretmişse öğrettiği ilimle amel edildiği sürece sevabı devam eder. Sadaka vermişse, verdiği sadaka sahiplerine faydalı olduğu müddetçe o da sevabını alır. Diğeri de, geriye kendisine dua eden salih bir evlat bırakmış olmasıdır."*

Tek kanallı bir hadistir. Ebû Hureyre ile Ebû Katâde'den sahih olarak gelmiştir.

١٤٦٥- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى بْنِ نَصْرٍ.ح وَثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَعْدَانَ، قَالا: ثنا سَعْدَانُ بْنُ نَصْرٍ، ثنا

إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا قَبَضَ اللَّهُ رَوْحَ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ صَعِدَ مَلَكَاهُ إِلَى السَّمَاءِ، فَقَالا: يَا رَبَّنَا وَكَّلْتَنَا بِعَبْدِكَ الْمُؤْمِنِ، نَكْتُبُ عَمَلَهُ، وَقَدْ قَبَضْتَهُ إِلَيْكَ، فَائْذَنْ لَنَا نَسْكُنَ السَّمَاءَ، فَقَالَ: سَمَائِي مَمْلُوءَةٌ مِنْ مَلائِكَتِي يُسَبِّحُونَنِي، فَيَقُولانِ: فَائْذَنْ لَنَا نَسْكُنَ الأَرْضَ، فَيَقُولُ: أَرْضِي مَمْلُوءَةٌ مِنْ خَلْقِي يُسَبِّحُونَنِي، وَلَكِنْ قُومَا عَلَى قَبْرِ عَبْدِي فَسَبِّحَانِي، وَهَلِّلانِي، وَكَبِّرَانِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَاكْتُبَاهُ لِعَبْدِي "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ سَعْدَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ [٧/٢٥٤]

1465- Ebû Saîd der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah mümin kulunun ruhunu aldığı zaman ondan sorumlu olan iki melek huzura çıkar ve: «Rabbimiz! Bizi mümin kulunun amellerini yazmakla sorumlu kıldın. Ama onun ruhunu aldın. İzin ver de semada yerleşelim» derler. Allah: «Sema beni tesbih eden meleklerle doludur» karşılığını verir. İki melek: «O zaman yeryüzünde yerleşmemize izin ver» deyince: «Yeryüzü de beni tesbih eden mahlûkatımla doludur. Ancak siz bu kulumun kabrinin yanında durun. Kıyamet gününe dek beni tesbih, tehlil ve tekbir edin. Bunu da onun adına yazın» buyurur."*

Tek kanallı bir hadistir.

ORUÇ KİTABI

Ramazan Ayının Fazileti

١٤٦٦- حَدَّثَنَا الشَّيْخُ الْحَافِظُ أَبُو نُعَيْمٍ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ رَحِمَهُ اللَّهُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كَانَ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ صُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ وَمَرَدَةُ الْجِنِّ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ، وَفُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ، وَيُنَادِي مُنَادٍ: يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ هَلُمَّ، وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ، وَلِلَّهِ عُتَقَاءُ مِنَ النَّارِ وَذَلِكَ كُلَّ لَيْلَةٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا قُطْبَةُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، وَأَبُو بَكْرٍ [٨/٣٠٦]

1466- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ramazan ayının ilk gecesinde şeytanlar ve azgın cinler zincire vurulur. Cehennem kapıları kapanır ve ay sonuna kadar hiç biri açılmaz. Cennet kapıları da açılır ve ay sonuna kadar hiçbiri kapanmaz. Bir münadi de ay boyunca her gece: «Ey hayır olanı arayan kişi! Hadi hayra koş! Ey kötülüğün peşinden koşan kişi! Bundan uzak dur!» diye seslenir. Allah'ın bu ayda cehennemden azat ettiği kulları olur."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Ramazan Ayının ve Orucunun Fazileti

١٤٦٧- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَعَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، قَالا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا زَائِدَةُ بْنُ أَبِي الرُّقَادِ، ثَنَا زِيَادٌ النُّمَيْرِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا دَخَلَ رَجَبٌ، قَالَ: " اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ " [٦/٢٦٩]

---

[1] Buhârî (1899), Müslim (1-2/1079), Tirmizî 3/57 (682), Nesâî 8(4/101) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/421).

1467- Enes b. Mâlik der ki: Receb ayı girdiği zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Receb ile Şabân aylarını bize bereketli kıl ve bizi Ramazan ayına eriştir"* diye dua ederdi.[1]

Hilâli Görünce Oruca Başlayıp Bir Daha Görünce Bitirmek

١٤٦٨- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ الطَّيَالِسِيُّ، ثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجُمَحِيُّ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَمْرٍو، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " صُومُوا لِرُؤْيَتِهِ، وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَتِهِ، فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَعُدُّوا ثَلاثِينَ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَفَلا نَتَقَدَّمُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِيَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ؟ فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ: " لا "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْ عَمْرٍو، غَيْرُ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ [٣٥٢/٣]

1468- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ramazan hilalini gördüğünüz zaman oruca başlayın. Bir daha gördüğünüzde ise orucu bitirin. Şâyet (Ramazan ayının son gününde) hava bulutlu olursa (ve hilali göremezseniz) orucunuzu otuz güne tamamlayın"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Ramazan'ı karşılama babında bir veya iki gün öncesinden oruca başlayabilir miyiz?" diye sorulunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kızdı ve: *"Hayır!"* karşılığını verdi.[2]

١٤٦٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، قَالَ: خَرَجْنَا لِلْحَجِّ فَلَمَّا نَزَلْنَا بِبَطْنِ نَخْلَةَ رَأَيْنَا الْهِلالَ، فَقَالَ بَعْضُنَا: هُوَ ابْنُ لَيْلَتَيْنِ، وَقَالَ بَعْضُنَا: هُوَ ابْنُ ثَلاثٍ، قَالَ: فَلَقِينَا ابْنُ عَبَّاسٍ، فَقُلْنَا: إِنَّا رَأَيْنَا الْهِلالَ، فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: هُوَ ابْنُ ثَلاثٍ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ: لِلَيْلَتَيْنِ، فَقَالَ: " رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ " إِنَّ اللهَ قَدْ أَمَدَّهُ لِرُؤْيَتِهِ فَهُوَ لِلَيْلَتِهِ الَّتِي رَأَيْتُمُوهُ "، صَحِيحٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي كِتَابِهِ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ وَرَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ عَمْرٍو نَحْوَهُ [٣٨٦/٤]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 4/189 (3939).

[2] Ebû Dâvud 2/308 (2327), Tirmizî 3/63 (688), Nesâî (4/109), Mâlik, *Muvattâ* 1/287 (3) ve Ahmed, *Müsned* 2/297 (1990).

1469- Ebu'l-Bahterî der ki: Hac için çıktığımızda Nahle vadisindeyken hilali gördük. İçimizden bazıları iki günlük olduğunu söylerken bazıları da üç günlük olduğunu söyledi. İbn Abbâs'la karşılaştığımızda ona: "Hilali gördük. Ama kimisi üç günlük, kimisi de iki günlük olduğunu söyledi" dedik. İbn Abbâs: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Allah, hilali görmeniz için müddetini uzun tutmuştur. Bundan dolayı oruç konusunda hilali gördüğünüz geceye itibar edin»* buyurmuştur" karşılığını verdi.[1]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

١٤٧٠- حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: ثنا عَمْرٌو عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ نَحْوَهُ

1470- Başka bir kanalla bir öncekinin aynısı bildirilmiştir.[2]

١٤٧١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ ذَكْوَانَ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا تَقَدَّمُوا رَمَضَانَ بِصَوْمِ يَوْمٍ أَوِ اثْنَيْنِ إِلا رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صِيَامًا فَلْيَصُمْ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى، حَدَّثَ بِهِ الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ رَوْحِ بْنِ عُبَادَةَ، وَرَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، عَنْ حُسَيْنِ بْنِ ذَكْوَانَ نَحْوَهُ [٧٣/٣]

1471- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hiç kimse Ramazan ayını bir iki gün önceden oruca başlayarak karşılamasın. Ancak bu günler kişinin mutad olarak tuttuğu oruca denk geliyorsa bir sakıncası olmaz."*[3]

Sahih sabit bir hadistir.

١٤٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانَ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

---

[1] Müslim (29-30/1088).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

[3] Buhârî (1914), Müslim (21/1082), Ebû Dâvud 2/310 (2335), Tirmizî 3/59 (684), İbn Mâce 1/528 (1650) ve Ahmed, *Müsned* 2/314 (7219).

ﷺ: " لا تُقَدِّمُوا قَبْلَ رَمَضَانَ بِيَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ، إِلا أَنْ يَكُونَ رَجُلٌ قَدْ كَانَ يَصُومُهُ قَبْلَ ذَلِكَ "، رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ، وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنْ هِشَامٍ مِثْلَهُ

1472- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hiç kimse Ramazan ayını bir iki gün önceden oruca başlayarak karşılamasın. Ancak bu günler kişinin mutad olarak tuttuğu oruca denk geliyorsa bir sakıncası olmaz."*[1]

١٤٧٣- ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثَنَا مالك، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " الشَّهْرُ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ، فَلا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْهُ، وَلا تُفْطِرُوا حَتَّى تَرَوْهُ، فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَاقْدُرُوا لَهُ " وَقَالَ: " تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي السَّبْعِ الأَوَاخِرِ "، حَدَّثَ بِهِ رُسْتَةُ، عَنْ رَوْحٍ مِثْلَهُ وَهَى فِي الْمُوَطَّأ

1473- İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir ay yirmi dokuz gündür. Hilali görmeden oruca başlamayın ve yine görmeden orucu bitirmeyin. Eğer hava bulutlu olursa takdir ile bu sayıyı tamamlayın"* buyurdu.[2]

Yine: *"Kadir gecesini Ramazan ayının son yedi günü içinde arayın"* buyurdu.[3]

١٤٧٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا رَأَيْتُمُ الْهِلالَ فَصُومُوا، وَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَأَفْطِرُوا، فَإِنْ غُمَّ عَلَيْكُمْ فَعُدُّوا ثَلاثِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَعُبَيْدِ اللَّهِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو أُمَيَّةَ فِيمَا حَكَاهُ عَنْهُ، سُلَيْمَانُ [١٣٧/٧]

1474- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ramazan hilalini gördüğünüz zaman oruca başlayın. Bir*

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Buhârî (1906-1907), Müslim (6/1080), Ebû Dâvud 2/306 (2320), Mâlik, *Muvattâ* 1/286 (2) ve Ahmed, *Müsned* 2/7 (4487).

[3] Buhârî (2015), Müslim (206/1165), Ebû Dâvud 2/54 (1385) ve Ahmed, *Müsned* 2/154 (5937).

daha gördüğünüzde de orucu bitirin. Şâyet (Ramazan ayının son gününde) hava bulutlu olursa (ve hilali göremezseniz) orucunuzu otuz güne tamamlayın."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Ramazan Orucunu Tutmanın Fazileti

١٤٧٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَزَّارُ، ثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَا: ثنا هِشَامٌ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ "، رَوَاهُ ابْنُ عُلَيَّةَ، وَخَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، وَمُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ هِشَامٍ [٦/٢٨٢]

1475- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İman ederek ve karşılığını Allah'tan bekleyerek Ramazan ayının orucunu tutan kişinin geçmiş günahları bağışlanır."*[2]

١٤٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا أَبُو حَرِيشٍ الْكِلَابِيُّ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ حَرِيشٍ، قَالَا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَوَاشٍ.ح وثنا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَبْسِيُّ.ح وثنا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الْبَزَّارُ، ثنا عَبَّاسُ الرَّقِّيُّ، قَالُوا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُرْطٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ صَامَ رَمَضَانَ فَعَرَفَ حُدُودَهُ وَعَرَفَ مَا يَنْبَغِي أَنْ يَحْفَظَ مِنْهُ كَفَّرَ مَا قَبْلَهُ "، غَرِيبٌ لَمْ يَرْوِهِ عَنْ عَطَاءٍ، إِلا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ قُرْطٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ [٨/١٨٠]

1476- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Uzak durması gereken şeyler ile yapması gereken şeyleri bilerek Ramazan orucunu tutan kişinin geçmiş günahları silinir."*[1]

---

[1] Müslim (17/1081), Nesâî (4/108), İbn Mâce 1/530 (1655) ve Ahmed, *Müsned* 2/347 (7533).

[2] Buhârî (38), Müslim (175/760), Ebû Dâvud 2/50 (1372), Tirmizî 3/58 (683), Nesâî (4/127-130), İbn Mâce 1/526 (1641) ve Ahmed, *Müsned* 2/323 (7299).

Tek kanallı bir hadistir.

Sahur ve Fazileti

١٤٧٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَسَحَّرُوا، فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَلا أَعْلَمُ عَنْهُ رَاوِيًا غَيْرَ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى [٣/٣٢٢]

1477- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahurunuzu yapın, zira sahurda bereket vardır"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٧٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو عَمْرٍو الزُّمَيْلِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْبَصْرِيُّ أَبُو النَّضْرِ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ ، عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْبَصْرِيُّ أَبُو النَّضْرِ [٣/٣٤]

1478- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahurunuzu yapın, zira sahurda bereket vardır"* buyurmuştur.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٧٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّرِيِّ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى الْمَرْوَزِيُّ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ، بِبَيْتِ جِبْرَيْنِ ثنا حَبِيبٌ، كَاتِبُ مَالِكٍ، ثَنَا

---

[1] Ahmed, *Müsned* 3/68 (11530), İbn Hibbân, *Mevârid* (879) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 4/501 (8505), *Şuabu'l-Îmân* 3/310 (3623).

[2] Nesâî (4/115), Ahmed, *Müsned* 2/499 (8920) ve Abdurrezzâk (4/228).

[3] Buhârî (1923), Müslim (45/1095), Tirmizî 3/79 (708), Nesâî (4/114), İbn Mâce 1/540 (1692) ve Ahmed, *Müsned* 3/121 (11956).

مالك، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً "، تَفَرَّدَ بِهِ حَبِيبٌ، عَنْ مَالِكٍ [٣٣٩/٦]

1479- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahurunuzu yapın, zira sahurda bereket vardır"* buyurmuştur.[1]

١٤٧٩/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْخَضِرِ الْمَرْوَزِيُّ بِبَغْدَادَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدَةَ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا أَبُو مُعَاذٍ النَّحْوِيُّ، ثنا أَبُو حَمْزَةَ السُّكَّرِيُّ، عَنْ رُقْبَةَ بْنِ مَصْقَلَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ، قَالَ: " تَسَحَّرُوا فَإِنَّ السَّحُورَ بَرَكَةٌ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو حَمْزَةَ السُّكَّرِيُّ، عَنْ رُقْبَةَ، قَالَ: وَأَحْمَدُ بْنُ الْخَضِرِ، ذَكَرَهُ سُلَيْمَانُ الْمَرْوَزِيُّ، وَذَكَرَ لِي بَعْضُ النَّاسِ أَنَّهُ الْبَلْخِيُّ وَهُوَ مَرْوَزِيُّ الدَّارِ

1479/a- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahurunuzu yapın, zira sahurda bereket vardır"* buyurmuştur.

١٤٨٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ الْخَالِقِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ السَّكَنِ، ثنا نَائِلُ بْنُ نَجِيحٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةٌ "، غَرِيبٌ عَنِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ نَائِلٌ [٩٠/٧]

1480- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahurunuzu yapın, zira sahurda bereket vardır"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٨١- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ بُنْدَارٌ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً "، قِيلَ: إِنَّ اسْمَ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ: شُعْبَةُ [٣٤/٩]

1481- Abdullah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahurunuzu yapın, zira sahurda bereket vardır"* buyurmuştur.[2]

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Nesâî (4/114), Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/138 (10235) ve İbn Huzeyme (1936).

١٤٨٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ الْكُوفِيُّ، أَبُو عَمْرٍو الضَّرِيرُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً " [٣٠٥/٨]

1482- Abdullah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahurunuzu yapın, zira sahurda bereket vardır"* buyurmuştur.[1]

١٤٨٣- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ بُنْدَارٌ، ثنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً "، قِيلَ: إِنَّ اسْمَ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ: شُعْبَةُ [٣٤/٩]

1483- Abdullah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahurunuzu yapın, zira sahurda bereket vardır"* buyurmuştur.[2]

١٤٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ فَضَالَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، ثنا أَبُو زَمْعَةَ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " نِعْمَ السَّحُورُ لِلْمُؤْمِنِ التَّمْرُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ زَمْعَةُ [٣٥٠/٣]

1484- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hurma, mümin için ne güzel bir sahurluktur"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٨٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا إسحاق بن راهويه أنبأ أبو عمرو العقدي ثنا زمعة بن صالح عَنْ عَمْرٍو، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " نِعْمَ السَّحُورُ لِلْمُؤْمِنِ التَّمْرُ "

1485- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hurma, mümin için ne güzel bir sahurluktur"* buyurmuştur.

١٤٨٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ حَفْصٍ النُّفَيْلِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِحْصَنٍ الْعُكَّاشِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ

---

[1] Tahrici daha önce yapıldı.

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ بَارِكْ لأُمَّتِي فِي سُحُورِهَا، تَسَحَّرُوا وَلَوْ بِشَرْبَةٍ مِنْ مَاءٍ، وَلَوْ بِتَمْرَةٍ، وَلَوْ بِحَبَّاتِ زَبِيبٍ، فَإِنَّ الْمَلائِكَةَ تُصَلِّي عَلَيْكُمْ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْعُكَّاشِيُّ وَهُوَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ [٢٤٦/٥]

1486- Ebû Umâme der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu işittim:** *"Allahım! Ümmetime sahurlarını bereketli kıl! Bir yudum su, bir hurma veya birkaç kuru üzüm tanesiyle bile olsa sahur yapın. Zira melekler sahurda size dua ederler."*

١٤٨٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ طَاهِرٍ، ثنا حَرْمَلَةُ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ وَرْدَانَ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَبِي ظَبْيَةَ، قَالا: ثنا إِدْرِيسُ بْنُ يَحْيَى الْخَوْلانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ وَمَلائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى الْمُتَسَحِّرِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ وَهُوَ الْمَعْرُوفُ بِالطَّوِيلِ، وَعَنْهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ عَيَّاشٍ وَهُوَ ابْنُ عَيَّاشٍ الْقِتْبَانِيُّ تَفَرَّدَ بِهِ إِدْرِيسُ فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٣٢٠/٨]

1487- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah ve melekleri sahur yapanlara salât ederler (hayır dilerler)"* **buyurmuştur.**[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٨٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، قَالَ: أَخْبَرَنِي جَرِيرٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ الأَصْبَهَانِيِّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَحْمَرَ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: " كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الصُّفَّةِ فَأَرَادَ بِلالٌ أَنْ يُؤَذِّنَ، فَقَالَ: عَلَى رِسْلِكَ يَا بِلالُ، ثُمَّ قَالَ لَنَا: اطْعَمُوا، فَطَعِمْنَا، ثُمَّ قَالَ لَنَا: اشْرَبُوا فَشَرِبْنَا، ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلاةِ "، قَالَ جَرِيرٌ: يَعْنِي بِهِ السَّحُورَ [٣٥٥/١]

1488- Huzeyfe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **ile birlikte Suffe'deyken Bilâl sabah ezanını okumak istedi. Ancak Hz. Peygamber** (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Bilâl! Acele etme!"* **buyurdu. Sonra bize:** *"Yemek yiyin!"* **buyurdu. Yemek yedikten sonra:** *"Bir şeyler için!"* **buyurdu. İçtikten sonra da sabah namazına kalktı.**

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 6/287 (6434).

١٤٨٩- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثَنَا هُشَيْمٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ: " تَسَحَّرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ خَرَجْنَا إِلَى الصَّلاةِ "، صَحِيحٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ قَتَادَةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، تَفَرَّدَ بِهِ هُشَيْمٌ [٦١/٣]

1489- Yezîd b. Sâbit der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte sahurumuzu yaptıktan sonra namaza çıktık."[1]

Sahih bir hadistir.

١٤٩٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ طَاهِرِ بْنِ حَرْمَلَةَ، ثَنَا جَدِّي حَرْمَلَةُ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، قَالا: ثنا مَالِكٌ، عَنْ حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ بِلالا يُنَادِي بِلَيْلٍ فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُنَادِيَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ "، وَكَانَ الشَّافِعِيُّ يَزِيدُ فِي حَدِيثِهِ: وَكَانَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ لا يُؤَذِّنُ، حَتَّى يقَالَ لَهُ: أَصْبَحْتَ أَصْبَحْتَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ مَالِكٍ، إِلا ابْنُ وَهْبٍ، وَالشَّافِعِيُّ [١٥٦/٩]

1490- Sehl b. Sa'd der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilâl henüz gece iken ezanı okuyor. Onun için İbn Ümmü Mektûm'un ezanını da duyana kadar yiyip içebilirsiniz"* buyurduğunu işittim.[2]

Şâfiî bunu rivayet ederken "İbn Ümmü Mektûm da âmâ biri olduğu için kendisine: «Sabah oldu! Sabah oldu!» denilmeden ezanı okumazdı" eklemesini yapar.

İftar

١٤٩١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ.ح وَثنا أَبِي، وَالْقَاضِي أَحْمَدُ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ نُصَيْرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَزَالُ أُمَّتِي

---

[1] Buhârî (1921), Müslim (47/1097), Nesâî (4/117), İbn Mâce 1/540 (1694) ve Ahmed, *Müsned* 5/217 (21740).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 2/246 (1881) ve *M. el-Kebîr* 6/140 (5773).

بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الإِفْطَارَ "، زَادَ إِسْمَاعِيلُ فِي حَدِيثِهِ: " وَلَمْ يُؤَخِّرُوا الْمَغْرِبَ إِلَى اشْتِبَاكِ النُّجُومِ "، وَتَفَرَّدَ بِزِيَادَتِهِ [١٣٦/٧]

1491- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İftarlarını erkenden yaptıkları sürece ümmetim hayır içindedir demektir"* buyurmuştur.

İsmâil ise bunu: *"İftarlarını erkenden yaptıkları ve akşam namazını yıldızların birbirine girdiği vakte kadar geciktirmedikleri sürece ümmetim hayır içindedir demektir"* lafzıyla rivayet etmiştir.[1]

١٤٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِي، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حدَّثَنَا إِدْرِيسُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْمُقْرِئُ، قَالا: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، حدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يُفْطِرُ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى رُطَبَاتٍ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فَتَمَرَاتٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ حَسَا حَسَوَاتٍ مِنْ مَاءٍ " [٢٢٧/٩]

1492- Enes der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) akşam namazından önce birkaç yaş hurmayla iftarını yapardı. Yaş hurma bulamazsa kuru hurmayla, onu da bulamazsa birkaç yudum su ile iftarını yapardı."[2]

١٤٩٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالا: ثنا وَكِيعٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَقْبَلَ اللَّيْلُ مِنْ هَا هُنَا، وَأَدْبَرَ النَّهَارُ، وَغَابَتِ الشَّمْسُ فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ [٣٧١/٨]

1493- Hz. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Gece şu taraftan gelip gündüz şu taraftan gittiği ve güneş battığı zaman oruçlu olan kişi orucunu açar."*[3]

---

[1] Buhârî (1957), Müslim (48/1098), Tirmizî 3/73 (699), İbn Mâce 1/541 (1697), Ahmed, *Müsned* (5/388) ve İbn Huzeyme (2059).

[2] Ebû Dâvud 2/316 (2356), Tirmizî 3/70 (696), Ahmed, *Müsned* 3/201 (12682) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 4/402 (8131).

[3] Buhârî (1954), Müslim (51/1100), Ebû Dâvud 2/314 (2351), Tirmizî 3/72 (698),

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

İftar Verene Söylenecek Şeyler

١٤٩٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْفَضْلِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَفْطَرَ عِنْدَ قَوْمٍ، قَالَ: " أَفْطَرَ عِنْدَكُمُ الصَّائِمُونَ، وَأَكَلَ طَعَامَكُمُ الأَبْرَارُ، وَتَنَزَّلَتْ عَلَيْكُمُ الْمَلائِكَةُ "، رَوَاهُ وَكِيعٌ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ يَحْيَى، فِيمَا تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ زُهَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ، وَالْمَشْهُورُ رِوَايَةُ وَكِيعٍ، عَنْ هِشَامٍ نَفْسِهِ مِنْ دُونِ الثَّوْرِيِّ، وَرَوَاهُ الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ /يَحْيَى، مِثْلَهُ وَرَوَاهُ طَلْحَةُ بْنُ يَزِيدَ، عَنِ الْخَلِيلِ بْنِ مُرَّةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [٧٢/٣]

1494- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), birilerinin yanında iftarını yaptığı zaman: *"Oruçlular yanınızda iftarını yaptı. İyiler yemeklerinizden yiyip melekler yanınıza indi"* buyururdu.[1]

Cünüp Olanın Orucu

١٤٩٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ جَعْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو الْقَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: مَا أَنَا قُلْتُ " مَنْ أَصْبَحَ جُنُبًا فَقَدْ أَفْطَرَ "، وَلَكِنْ مُحَمَّدٌ ﷺ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ قَالَهُ، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ عَمْرٍو، بِهَذَا اللَّفْظِ إِلا سُفْيَانُ [٣١٦/٧]

1495- Abdullah b. Amr el-Kârî der ki: Ebû Hureyre'nin şöyle dediğini işittim: "(Cünübün orucu konusunda) «Cünüp iken sabahı bulan kişi oruç tutmasın!» sözünü ben söylemiş değilim! Kâbe'nin Rabbine andolsun ki bunu Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) söyledi!"[2]

Ahmed, *Müsned* 1/36 (193) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 4/364 (8004).

[1] Ebû Dâvud 3/366 (3854), Dârimî 2/40 (1772), Ahmed, *Müsned* 3/170 (12415) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 4/493 (8135, 8136).

[2] İbn Mâce 1/543 (1702), Ahmed, *Müsned* 2/333 (7406) ve Humeydî (1018).

Tek kanallı bir hadistir.

Yolculukta Oruç

١٤٩٦- حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ الْقَاضِي الْقَصَبَانِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سِرَاجٍ الْمِصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَيْمُونٍ الْقَدَّاحُ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصِّيَامُ فِي السَّفَرِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا الْقَدَّاحُ [٢٠٢/٣]

1496- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yolculuk esnasında oruç tutmanız sizden istenen bir ibadet değildir"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٤٩٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، وَثنا فَارُوقٌ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ.ح وَثنا حَبِيبٌ أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ حَمْزَةَ، قَالا: ثنا يُوسُفُ، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَأَى رَجُلا قَدْ ظُلِّلَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِ زِحَامٌ، فَسَأَلَ، فَقَالُوا: صَائِمٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصِّيَامُ فِي السَّفَرِ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَاخْتُلِفَ فِي مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، فَأَخْرَجَهُ سُلَيْمَانُ فِي تَرْجَمَةِ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي الرِّجَالِ، وَغَيْرِهِ، أَخْرَجَهُ فِي تَرْجَمَةِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَسْعَدَ بْنِ زُرَارَةَ [١٥٩/٧]

1497- Câbir b. Abdillah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuk esnasında insanların (bitkin/baygın düşmüş) bir adamın etrafında toplandıklarını ve ona gölge yaptıklarını gördü. Adamın durumunu sorunca: "Bu adam oruçlu" dediler. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yolculuk esnasında oruç tutmanız, sizden istenen bir ibadet değildir"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Buhârî (1946), Müslim (92/1115), Ebû Dâvud 2/328 (2407), Ahmed, *Müsned* 3/391 (14439) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 4/408 (8153).

[2] Tahrici daha önce yapıldı.

١٤٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هِشَامٍ، ثنا يَحْيَى الْغَسَّانِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: " خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فِي حَرٍّ شَدِيدٍ، حَتَّى إِنْ كَانَ أَحَدُنَا لَيَضَعُ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ، وَمَا فِينَا صَائِمٌ إِلا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ "

1498- Ebu'd-Derdâ der ki: "Ramazan ayında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte aşırı sıcak bir günde bir yolculuktaydık. Ortalık o kadar sıcaktı ki bazıları başlarını elleriyle kapatmaya çalışıyordu. Bu yolculukta içimizde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile Abdullah b. Revâha'dan başka da oruçlu olan yoktu."

١٤٩٨/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَحْيَى بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: " خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فِي حَرٍّ شَدِيدٍ، حَتَّى إِنَّ أَحَدَنَا لَيَضَعُ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ، وَمَا فِينَا صَائِمٌ إِلا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ " [٢٧٥/٨]

1498/a- Ebu'd-Derdâ der ki: "Ramazan ayında aşırı sıcak bir günde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir yolculuktaydık. Ortalık o kadar sıcaktı ki bazıları başlarını elleriyle kapatmaya çalışıyordu. Bu yolculukta içimizde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile Abdullah b. Revâha'dan başka da oruçlu olan yoktu."

Savaş Esnasında Oruç

١٤٩٩- أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَلِيٍّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مُسْلِمٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، ثنا خَالِدُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ بِشْرِ بْنِ نُمَيْرٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّا مُصَبِّحُوهُمْ غَدًا الْغَارَةُ فَأَفْطِرُوا، وَتَقَوَّوْا، وَإِنْ لَمْ تُصَبِّحُوهُمُ الْغَارَةَ فَأَصْبِحُوا صِيَامًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ بِشْرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يُوسُفَ، عَنْ خَالِدٍ [١٢١/٧]

1499- Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yarın sabah erkenden düşman baskınına maruz kalabiliriz.*

Bundan dolayı yemek yiyip güçlenin. Sabah baskın olmazsa da güne oruçlu bir şekilde devam edin."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Ölen Kişinin Oruç Borcu

١٥٠٠- أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِ جَدِّي أَبِي عُثْمَانَ بِخَطِّهِ حَدَّثَنِي أَبُو صَالِحٍ حَمْدُونُ الْقَصَّارُ صَاحِبُ أَبِي مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيِّ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عَبْثَرٌ، عَنْ أَشْعَثَ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صَوْمُ شَهْرِ رَمَضَانَ أُطْعِمَ عَنْهُ وَلِيُّهُ كُلَّ يَوْمٍ مِسْكِينًا " [١٠/٢٤٦]

1500- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Kişi bir aylık Ramazan orucu borcu varken öldüğü zaman velisi her bir gün için bir miskini doyurur."*[2]

١٥٠١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عَبْثَرُ بْنُ الْقَاسِمِ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يَقْضِيَهُ فَعَلَيْهِ بِكُلِّ يَوْمٍ مُدٌّ لِمِسْكِينٍ "، قَالَ سُلَيْمَانُ: لَمْ يَرْوِهِ عَنْ أَشْعَثَ، إِلا عَبْثَرٌ، وَمُحَمَّدٌ الَّذِي يَرْوِي عَنْهُ أَشْعَثُ هَذَا الْحديث بْنُ سِيرِينَ، وَقِيلَ: مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي لَيْلَى [١٠/٢٤٦]

1501- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir gün Ramazan orucunu yer ve o günü kaza etmeden vefat ederse, her gününün orucu için bir miskine bir müd (0,5 kg tahıl, hurma vs. cinsinden yiyecek) verilmesi gerekir"*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 8/240 (7934).

[2] Tirmizî 3/240 (718) ve İbn Mâce 1/558 (1757).

Oruçlu Kişinin Unutarak Yemesi

١٥٠٢- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا هَوْذَةُ بْنُ خَلِيفَةَ، قَالَ: ثنا عَوْفٌ، عَنْ مُحَمَّدٍ، وَخِلاسٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا صَامَ أَحَدُكُمْ يَوْمًا فَنَسِيَ فَأَكَلَ وَشَرِبَ، فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ " [٢٧٩/٢]

1502- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz oruçlu iken unutarak yer ve(ya) içerse orucunu tamamlasın. Zira Allah ona yedirmiş ve içirmiştir"* buyurdu.[1]

١٥٠٣- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَنْبَأَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ فَأَكَلَ وَشَرِبَ، فَلْيُتِمَّ صَوْمَهُ، فَإِنَّمَا أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ. رَوَاهُ عَنْ مُحَمَّدٍ مِنَ التَّابِعِينَ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: قَتَادَةُ، وَأَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، وَخَالِدٌ الْحَذَّاءُ، وَحَبِيبُ بْنُ الشَّهِيدِ، وَغَيْرُهُمْ [٢٧٣/٦] [٢٧٩/٢]

1503- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim oruçlu iken unutarak yer ve(ya) içerse orucunu tamamlasın. Zira Allah ona yedirmiş ve içirmiştir"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Oruçlu Kişinin Gıybet Etmesi

١٥٠٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَمَرَ النَّاسَ أَنْ يَصُومُوا وَلا يُفْطِرَنَّ أَحَدٌ حَتَّى آذَنَ لَهُ، فَصَامَ النَّاسُ فَلَمَّا أَمْسَوْا جَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَيَقُولُ ظَلَلْتُ مُنْذُ الْيَوْمَ صَائِمًا فَائْذَنْ لِي فَلأُفْطِرْ فَيَأْذَنُ لَهُ، فَيَجِيءُ الرَّجُلُ،

---

[1] Buhârî (1933), Müslim (6669), Tirmizî (721, 722), İbn Mâce (1673) ve Ahmed, *Müsned* (9160, lafız kendisinindir).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

فَيَقُولُ ذَلِكَ فَيَأْذَنُ لَهُ، حَتَّى جَاءَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ فَتَاتَيْنِ مِنْ أَهْلِكَ ظَلَّتَا الْيَوْمَ صَائِمَتَيْنِ، فَأْذَنْ لَهُمَا فَلْتُفْطِرَا فَأَعْرَضَ عَنْهُ، ثُمَّ أَعَادَ عَلَيْهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا صَامَتَا وَكَيْفَ صَامَ مَنْ ظَلَّ يَأْكُلُ لُحُومَ النَّاسِ، اذْهَبْ فَمُرْهُمَا إِنْ كَانَتَا صَائِمَتَيْنِ أَنْ يَسْتَقِيَا " فَفَعَلَتَا فَقَاءَتْ كُلُّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا عَلَقَةً، فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ مَاتَتَا لأَكَلَتْهُمَا النَّارُ " [٦/٣٠٨]

1504- Enes b. Mâlik bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) insanlara oruç tutmalarını emretti ve: *"Ben izin vermeden kimse orucunu açmasın"* buyurdu. Bunun üzerine herkes oruç tuttu. Akşam olunca her kişi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu günü oruçlu geçirdim, izin ver de iftar edeyim" demeye ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara izin vermeye başladı. Bu sırada adamın biri gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü! Ailenden iki genç kız bu günü oruçlu geçirdi. İzin ver de onlar da iftar etsin" dedi. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adamdan yüz çevirdi. Adam aynı şeyi tekrar edince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlar oruç tutmadılar. İnsanların etlerini yiyenler nasıl oruç tutarlar ki! Onlara git, oruç tuttularsa kusmalarını söyle"* buyurdu. (Adam gidip gerekeni söyleyince) onlar da denileni yaptı ve her biri bir kan parçası kustu. Adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) dönerek durumu bildirdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer (kusmayıp bu kan parçaları midelerinde iken) ölseydiler, cehennem ateşi onları yerdi"* buyurdu.[1]

Oruçlu Kişinin Hanımını Öpmesi

١٥٠٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ: أَخْبَرَنِي سَالِمٌ، عَنْ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي الْمَنَامِ، فَرَأَيْتُهُ لا يَنْظُرُ إِلَيَّ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا شَأْنِي؟ قَالَ: " أَلَسْتَ الَّذِي تُقَبِّلُ وَأَنْتَ صَائِمٌ؟ "، فَقُلْتُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ، لا أُقَبِّلُ وَأَنَا صَائِمٌ [١/٤٥]

1505- Hz. Ömer der ki: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) rüyamda gördüm. Bana hiç bakmıyordu. Bu sebeple: "Ey Allah'ın Resûlü! Benim durumum

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (6722).

nedir ki bana bakmıyorsun?" dediğimde, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruçlu iken (hanımını) öpen kişi sen değil misin?"* buyurdu. Bunun üzerine: "Seni hak olarak gönderene yemin olsun ki bundan sonra oruçlu iken (hanımımı) öpmeyeceğim" dedim.[1]

١٥٠٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يُقَبِّلُ بَعْضَ نِسَائِهِ وَهُوَ صَائِمٌ " [١٣٨/٧]

1506- Hz. Âişe: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçlu olduğu halde hanımlarını öperdi" demiştir.[2]

١٥٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يُقَبِّلُ وَهُوَ صَائِمٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ وَاسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْمُغِيرَةِ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو دَاوُدَ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ سَلَمَةَ [١٦١/٧]

1507- Hz. Âişe: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oruçlu olduğu halde hanımlarını öperdi" demiştir.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٠٨- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ دَاوُدَ، ثنا يُوسُفُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَحْيَى، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ فَرُّوخٍ، أَنَّ امْرَأَةً، قَالَتْ لأُمِّ سَلَمَةَ: إِنَّ زَوْجِي يُقَبِّلُنِي وَأَنَا صَائِمَةٌ وَهُوَ صَائِمٌ، فَقَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يُقَبِّلُنِي وَأَنَا صَائِمَةٌ، وَهُوَ صَائِمٌ " [٣٨٨/٨]

1508- Abdullah b. Ferrûh bildiriyor: Bir kadın Ümmü Seleme'ye: "Kocam ikimiz de oruçlu iken beni öpmektedir" deyince, Ümmü Seleme: "Resûlullah

---

[1] İshâk b. Râhuyeh, *Müsned* (1/288), İbn Ebî Şeybe (3/62) ve Bezzâr (118).

[2] Buhârî (1928), Müslim (62/1106), Ebû Dâvud (2382, 2384), Tirmizî (727), İbn Mâce (1683, 1684) ve Ahmed, *Müsned* (25655).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

(sallallahu aleyhi vesellem) kendisi de, ben de oruçlu iken beni öperdi" karşılığını verdi.[1]

١٥٠٩- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " مَا كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَمْتَنِعُ مِنْ وَجْهِي وَهُوَ صَائِمٌ " [٩/٤٤]

1509- Hz. Âişe der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) oruçlu iken kendini yüzümden imtina etmezdi."[2]

١٥١٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ السَّمَيْدَعِ الأَنْطَاكِيُّ، حدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، حدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ الْغَسَّانِيُّ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ طُوَيْعٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ شَيْءٍ لَكَ مِنْ أَهْلِكَ حَلالٌ فِي الصِّيَامِ إِلا مَا بَيْنَ الرِّجْلَيْنِ " [٩/٣٠٩]

1510- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruçlu iken iki bacak arası dışında eşinin her şeyi sana helaldir"* buyurdu.[3]

Oruçlu Kişinin Kan Aldırması

١٥١١- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالُوا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ، ثنا حَبِيبُ بْنُ الشَّهِيدِ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " احْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ مُحْرِمٌ " [٤/٩٥]

1511- İbn Abbâs der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) oruçlu ve ihramlı iken kan aldırdı."[4]

١٥١٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَادَةَ بْنِ مُوسَى، ثنا هُشَيْمٌ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، قَالُوا: عَنْ

---

[1] Buhârî (322, 1929), Müslim (74/1108) ve Ahmed, *Müsned* (26556, lafız kendisinindir).

[2] Nesâî (3(181).

[3] Hâris b. Ebî Usâme, *Müsned* (327).

[4] Buhârî (1937), Müslim (87/1202, lafız Buhârî'nindir), Ebû Dâvud (2373) ve Ahmed, *Müsned* (2593).

يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ مِقْسَمٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " احْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ مُحْرِمٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ السَّمَّاكِ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَادَةَ [٨/٢١٤]

1512- İbn Abbâs der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) oruçlu ve ihramlı iken kan aldırdı."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٥١٣- حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَعْقُوبَ الْمُقْرِي، ثنا أَبُو الطَّيِّبِ مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنُ جَعْفَرٍ الْكَوْكَبِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ بِشْرٍ الْمَقْدِسِيُّ، ثنا بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " ثَلاثٌ لا يُفَطِّرْنَ الصَّائِمَ: الْحِجَامَةُ، وَالاحْتِلامُ، وَالْقَيْءُ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ زَيْدٍ ابْنُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ

1513- Ebû Saîd der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç şey orucu bozmaz. Bunlar; kan aldırmak, ihtilam olmak ve kusmaktır"* buyurdu.[2]

١٥١٤- ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، مِثْلَهُ [٨/٣٥٧]

1514- Başka bir kanalla yukarıdaki hadisin aynısı nakledilmiştir.[3]

Oruçlu Kişinin Bir Şeyler Çiğnemesi

١٥١٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، فِي جماعة قَالُوا: ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَرْدَوَيْهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " مَضَغَ عَقِبًا فِي رَمَضَانَ وَرَصَفَ بِهِ وَتَرَ قَوْسِهِ " [٦/٣٠٦]

1515- Enes bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ramazan ayında (oruçluyken) ipin ucunu ağzıyla çiğneyip ıslattıktan sonra yaya bağlayıp kirişi sağlamlaştırdı."

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tirmizî (719) ve Beyhakî, *el-Kübrâ* (8034).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Visâl Yapmak (İftar Etmeksizin İki Gün Orucu Birleştirmek)

١٥١٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْوِصَالِ "، قِيلَ: إِنَّكَ تُوَاصِلُ !، قَالَ: " إِنِّي لَسْتُ كَأَحَدِكُمْ، إِنِّي أَبِيتُ فَيُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي "، رَوَاهُ الْمَرْزُبَانِ بْنُ مَسْرُوقٍ، وَعَلِيُّ بْنُ عَبَّاسٍ فِي آخَرِينَ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٥٩]

1516- Enes b. Mâlik der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) visal yapmayı yasakladı. Kendisine: "Ama sen visal yapmaktasın denilince: *"Ben sizden biri gibi değilim. Geceleri Rabbim bana yedirip içiriyor"* buyurdu.[1]

İtikâf

١٥١٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، وَأَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَارِثِ، قَالا: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَزْرَمِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يَعْتَكِفُ فِي كُلِّ شَهْرِ رَمَضَانَ عَشَرَةَ أَيَّامٍ، فَلَمَّا كَانَتِ السَّنَةُ الَّتِي قُبِضَ فِيهَا اعْتَكَفَ عِشْرِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حُصَيْنٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو بَكْرٍ. [٨/٣٠٧]

1517- Hz. Âişe der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) her Ramazan ayında on gün itikâfa çekilirdi. Ancak vefat ettiği yıl yirmi gün itikâfa çekildi."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٥١٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبَّاسٌ الأَسْقَاطِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيُّ، قَالا: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنِي أَخِي، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلالٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ، قَالا: عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، أَنَّ صَفِيَّةَ أَخْبَرَتْهُ: أَنَّهَا جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَيْلا تَزُورُهُ وَهُوَ مُعْتَكِفٌ فِي الْمَسْجِدِ،

---

[1] Buhârî (1961), Müslim (60/1104), Tirmizî (778) ve Ahmed, *Müsned* (13287).

[2] Buhârî (2062) ve Müslim (3/1172).

فَحَدَّثْتُهُ، قَالَتْ: ثُمَّ قُمْتُ، فَقَامَ مَعِي، وَكَانَ مَسْكَنُهَا فِي دَارِ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، فَمَرَّ رَجُلانِ مِنَ الأَنْصَارِ، فَلَمَّا رَأَيَا النَّبِيَّ ﷺ أَسْرَعَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَلَى رِسْلِكُمَا، إِنَّهَا صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ "، فَقَالا: سُبْحَانَ اللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: " إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ الإِنْسَانِ مَجْرَى الدَّمِ، وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمَا شَيْئًا "، أَوْ قَالَ: شَرًّا، لَفْظُ مَعْمَرٍ، رَوَاهُ صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ، وَابْنُ مُسَافِرٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ، وَشُعَيْبٌ، فِي آخَرِينَ وَهُوَ مِنْ صِحَاحِ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [١٤٥/٣]

1518- Ali b. el-Hüseyn, Safiyye'den bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'de itikâfa çekilmişti. Bir gece kendisini ziyaret etmek için gidip konuşturdum. Sonra kalktığımda (beni evime götürmek için) kendisi de benimle birlikte kalktı. — Safiyye'nin meskeni Usâme b. Zeyd'in arsasında idi. — Bu sırada Ensâr'dan iki kişi bizimle karşılaştı. Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) görünce (oradan uzaklaşmak için) hızlıca yürümeye başladılar. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yavaş olun, yanımdaki Safiyye binti Huyey'dir"* buyurdu. Onlar: "Ey Allah'ın Resûlü! (Elçisinin uygunsuz bir davranışta bulunmasından) Allah'ı tenzih ederiz" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şeytan insanın vücudunda kan gibi dolaşır. Onun sizin kalbinize bir şey"* veya: *"bir kötü düşünce atmasından korktum"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Kadir Gecesi

١٥١٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا هِشَامٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ "، رَوَاهُ خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، عَنِ ابْنِ عُلَيَّةَ عَنْهُ مِثْلَهُ [٢٨٣/٦]

---

1 Buhârî (2035), Müslim (24(2175), Ebû Dâvud (2470), İbn Mâce (1779) ve Ahmed, *Müsned* (26921).

1519- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim iman ederek ve sevabını Allah'tan bekleyerek Kadir gecesini ibadetle geçirirse geçmiş bütün günahları bağışlanır"* buyurdu.[1]

١٥٢٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبَّاسٍ الْبَجَلِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْحَكَمِ، ثَنَا حَفْصُ بْنُ وَاقِدٍ، عَنْ هِشَامٍ الدَّسْتُوَائِيِّ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا جَاءَتِ الْعَشْرُ الأَوَاخِرُ مِنْ رَمَضَانَ طَوَى فِرَاشَهُ، وَشَدَّ مِئْزَرَهُ، وَاجْتَنَبَ النِّسَاءَ، وَجَعَلَ عَشَاءَهُ سَحُورًا " [٦/٢٨١]

1520- Enes der ki: "Ramazan ayının son on gününde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yatağını dürüp peştamalını sıkı tutar, kadınlara yaklaşmaz ve iftarını sahur yemeği sayardı."

١٥٢١- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، ثَنَا رَجَاءُ بْنُ الْجَارُودِ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأُمَوِيُّ، ثَنَا عَنْبَسَةُ، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنِ أَنَسٍ، قُلْنَا لَهُ أَخْبِرْنَا بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ، يَا أَبَا حَمْزَةَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا شَهِدَ رَمَضَانَ قَامَ وَنَامَ، فَإِذَا كَانَ أَرْبَعًا وَعِشْرِينَ لَمْ يَذُقْ غَمْضًا " [٦/٣٠٦]

1521- Hasan bildiriyor: Enes'e: "Ey Ebû Hamza! Bize Kadir gecesinden haber ver" dediğimizde: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ramazan ayına girdiği zaman geceleri hem ibadet eder, hem de uyurdu. Ancak yirmi dördü olduğu zaman artık gece uykusunu tatmazdı" karşılığını verdi.

١٥٢٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الطَّبَّاعِ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالا: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ، ثنا إِسْحَاقُ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ هُبَيْرَةَ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يُوقِظُ أَهْلَهُ فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [٧/١٣٥]

1522- Hz. Ali der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ramazan ayının son on gününde geceleri ailesini ibadet için uyandırırdı."[2]

---

[1] Buhârî (1901), Müslim (175/760), Ebû Dâvud (1372), Tirmizî (683) ve Ahmed, *Müsned* (7299).

[2] Tirmizî (795, "hasen sahih"), Ahmed, *Müsned* (1118) ve Abdurrezzak (7703).

١٥٢٣- حَدَّثنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، حَدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، حَدَّثنَا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ، حَدَّثنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ الْمَدَنِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ جَلَسَ فِي رَهْطٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ، فَذَكَرُوا لَيْلَةَ الْقَدْرِ، فَتَكَلَّمَ مِنْهُمْ مَنْ سَمِعَ فِيهَا بِشَيْءٍ مِمَّا سَمِعَ، فَتَرَاجَعَ الْقَوْمُ فِيهَا الْكَلامَ، فَقَالَ عُمَرُ: مَا لَكَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ صَامِتٌ لا تَتَكَلَّمُ؟ تَكَلَّمْ وَلا تَمْنَعَكَ الْحَدَاثَةُ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَقُلْتُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ، فَجَعَلَ أَيَّامَ الدُّنْيَا تَدُورُ عَلَى سَبْعٍ، وَخَلَقَ الإِنْسَانَ مِنْ سَبْعٍ، وَخَلَقَ أَرْزَاقَنَا مِنْ سَبْعٍ، وَخَلَقَ فَوْقَنَا سَمَوَاتٍ سَبْعًا، وَخَلَقَ تَحْتَنَا أَرَضِينَ سَبْعًا، وَأَعْطَى مِنَ الْمَثَانِي سَبْعًا، وَنَهَى فِي كِتَابِهِ عَنْ نِكَاحِ الأَقْرَبِينَ عَنْ سَبْعٍ، وَقَسَّمَ الْمِيرَاثَ فِي كِتَابِهِ عَلَى سَبْعٍ، وَنَقَعُ فِي السُّجُودِ مِنْ أَجْسَادِنَا عَلَى سَبْعٍ، وَطَافَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالْكَعْبَةِ سَبْعًا، وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ سَبْعًا، وَرَمَى الْجِمَارَ بِسَبْعٍ لإِقَامَةِ ذِكْرِ اللَّهِ مِمَّا ذَكَرَ فِي كِتَابِهِ، فَأَرَاهَا فِي السَّبْعِ الأَوَاخِرِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ، فَتَعَجَّبَ عُمَرُ، وَقَالَ: مَا وَافَقَنِي فِيهَا أَحَدٌ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلا هَذَا الْغُلامُ الَّذِي لَمْ تَسْتَوِ شُؤُونُ رَأْسِهِ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ، قَالَ: " الْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ "، ثُمَّ قَالَ: يَا هَؤُلاءِ مَنْ يُؤَدِّينِي فِي هَذَا كَأَدَاءِ ابْنِ عَبَّاسٍ؟ [٣١٧/١]

1523- İbn Abbâs bildiriyor: Ömer b. el-Hattâb, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından olan bir grup Muhacirle birlikte oturdu. Mecliste Kadir gecesi söz konusu oldu ve herkes bu gece hakkında duyduklarını aktarmaya başladı. Ancak Kadir gecesinin hangi gün olduğu konusunda bir sonuca varılamadı. Ömer bana: "Ey İbn Abbâs! Neden susmuş hiç konuşmuyorsun? Konuşmaktan geri durma ve bildiklerini sen de söyle!" deyince ben de şöyle karşılık verdim: "Ey müminlerin emiri! Allah vitrdir (tektir) ve vitir olanı sever. Dünyadaki günlerin yedi gün arasında dönüp dolaşmasını takdir etmiştir. İnsanı yedi şeyden yaratmıştır. İnsanın rızkını da yedi şeyden kılmıştır. Üstümüzde yedi kat gök, altımızda da yedi kat yer yaratmıştır. Bizlere Seb'ul-Mesânî'yi vermiştir. Kur'ân'da yedi akrabayla evliliği yasaklamıştır. Secdede iken yedi uzvumuz yere değmektedir. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Kâbe'nin etrafında yedi kez dönmüş, Safâ ile Merve arasında yedi defa gidip gelmiş ve Şeytan'a yedi taş atmıştır. Bunları da Allah'ın Kitabı'nda zikredilen buyrukları uygulamak üzere yapmıştır. Buna dayanarak ben Kadir gecesinin Ramazan ayının son yedi günü içinde olduğunu düşünüyorum. Doğrusunu da Allah bilir." Bunun üzerine Ömer b. el-Hattâb pek şaşırdı ve şöyle dedi:

"Bu konuda bu gençten başka benimle aynı görüşte olan çıkmadı. Zira Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *«Kadir gecesini (Ramazan ayının) son on gün(ü) içinde arayın»* buyurmuştu. Ömer sonrasında: "Hey sizler! Bu konuyu bana İbn Abbâs'ın ifade ettiği gibi kim ifade edebilir?" dedi.[1]

١٥٢٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا الْقَاسِمُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، قَالَ: ثنا شُجَاعُ بْنُ الْوَلِيدِ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ أَبْجَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ زِرَّ بْنَ حُبَيْشٍ، قَالَ: كَانَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ يَحْلِفُ بِاللَّهِ أَنَّ لَيْلَةَ الْقَدْرِ، لَيْلَةُ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ لا يَسْتَثْنِي "، قَالَ: قُلْنَا لَهُ: مِنْ أَيْنَ عَرَفْتَ ذَلِكَ؟ قَالَ: " بِالآيَةِ الَّتِي أَخْبَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَحَسَبْنَا وَحَفِظْنَا أَنَّهَا لَيْلَةُ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ " [٨٦/٥]

1524- Zir b. Hubeyş der ki: Ubey b. Ka'b, Allah adına yemin ederek istisna etmeksizin Kadir gecesinin yirmi yedinci gece olduğunu söylerdi. Kendisine: "Bunu nereden biliyorsun?" dediğimizde: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bize bildirdiği alâmete göre biliyorum. Biz hesab ettik ve yirmi yedinci gece olduğunu öğrendik" karşılığını verdi.[2]

١٥٢٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، قَالَ: " لَيْلَةُ الْقَدْرِ لَيْلَةُ سَبْعٍ وَعِشْرِينَ، بِالآيَةِ الَّتِي حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَنَّ الشَّمْسَ تَطْلُعُ صَبِيحَتَهَا صَافِيَةً لَيْسَ لَهَا شُعَاعٌ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، وَرَوَاهُ عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، وَابْنُ عُيَيْنَةَ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَحَمَّادُ بْنُ شُعَيْبٍ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ فِي آخَرِينَ، وَالْمَشْهُورُ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ رِوَايَتُهُ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ أَبِي لُبَابَةَ عَنْ زِرٍّ، وَرَوَاهُ عَنْ زِرٍّ: الشَّعْبِيُّ، وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ [١٨٦/٤]

1525- Ubey b. Ka'b der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bize bildirdiği alâmete göre Kadir gecesi Ramazan ayının yirmi yedinci gecesidir. O günün

---

[1] Buhârî (2021, 2022), Ahmed, *Müsned* (86) ve Beyhakî, . *el-Kübrâ* 4/508 (8534).

[2] Müslim (179, 180/762), Ebû Dâvud (1378), Tirmizî (793) ve Ahmed, *Müsned* (21248-21258).

sabahı Güneş berrak olup beyaz renkte, parlak olmayan sönük bir ışıkla doğar."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ السِّنْدِيِّ بْنِ بَحْرٍ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هَاشِمٍ، حدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَجُلا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي شَيْخٌ كَبِيرٌ عَلِيلٌ يَشُقُّ عَلَيَّ الْقِيَامُ فَمُرْنِي بِلَيْلَةٍ يُوَفِّقُنِي اللَّهُ فِيهَا لِلَيْلَةِ الْقَدْرِ، قَالَ: " عَلَيْكَ بِالسَّابِعَةِ " [٩/٢٣٠]

1526- İbn Abbâs bildiriyor: Adamın biri Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben çok yaşlı birisiyim. Gece namazına kalkmak bana çok ağır gelmektedir. Bana bir geceyi emret de, ola ki Allah beni onda Kadir Gecesine muvaffak kılar" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yedinci(gece)ye itibar et"* buyurdu.[2]

١٥٢٧- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا سُنَيْدُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا هُشَيْم أخبرنا أَبُو بِشْرٍ جَعْفَرُ بْنُ إِيَاسٍ، عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ، أَنَّهُ كَانَ يَنْزِلُ حَوْلَ الْمَدِينَةِ، فَسَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: مُرْنِي بِلَيْلَةٍ مِنَ الشَّهْرِ أَحْضُرُ فِيهَا الْمَدِينَةَ، " فَأَمَرَهُ بِلَيْلَةِ ثَلاثَةٍ وَعِشْرِينَ مِنْ رَمَضَانَ، فَكَانَ إِذَا جَاءَ تِلْكَ اللَّيْلَةَ، حَشَدَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ تِلْكَ اللَّيْلَةَ " [٢/٥]

1527- Nâfi' b. Cubeyr bildiriyor: Abdullah b. Uneys Medine'nin etrafında bir yerde konaklardı. Bunun üzerine Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) : "Bu ayda bana bir geceyi emret ki o gece Medine'de hazır bulunayım" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ramazan ayının yirmi üçüncü gecesini emretti. O gece geldiği zaman Medine ahalisi (ibadet için) toplanırdı.[3]

١٥٢٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سَهْلٍ الْوَاعِظُ الْحِمْصِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّمْلِيُّ قَالَ: ثنا جَعْفَرٌ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الرَّمْجَانِيُّ، قَالَ: ثنا الصَّلْتُ بْنُ الْحَجَّاجِ، قَالَ: ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ:

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Ahmed, *Müsned* (2145), Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/311 (11836).

[3] Müslim (218/1168), Ebû Dâvud (1379, 1380, lafız kendisinindir) ve Beyhakî, *S. S. el-Kübra* (8536-8538).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ صَلَّى فِي أَوَّلِ شَهْرِ رَمَضَانَ إِلَى آخِرِ شَهْرِ رَمَضَانَ فِي جَمَاعَةٍ فَقَدْ أَخَذَ بِحَظِّهِ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ "، غَرِيبُ الْمَتْنِ وَالإِسْنَادِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٢٥/٧]

1528- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim Ramazan ayının başından sonuna kadar namazlarını cemaat ile kılarsa Kadir gecesinden payına düşeni almış olur"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Aşure Günü Oruç Tutmak

١٥٢٩- حَدَّثَنَا حَبِيبٌ، ثنا يُوسُفُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنَ أَبِي عُبَيْدٍ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ الأَكْوَعِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ أَسْلَمَ: " أَذِّنْ فِي النَّاسِ، أَوْ فِي قَوْمِكُمُ الْيَوْمَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ مَنْ أَكَلَ فَلْيَصُمْ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ، وَمَنْ لَمْ يَأْكُلْ فَلْيَصُمْ " [٣٨٨/٨]

1530- Seleme b. el-Ekva' bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Eslemli bir adama: *"İnsanlar"* veya: *"kavmin arasında: «Bugün Aşure günüdür. Bugün bir şey yiyen kimse, günün kalan kısmını oruçlu olarak geçirsin. Bir şey yemeyen de oruç tutsun» diye duyur"* buyurdu.[1]

١٥٣٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ أَسْلَمَ: " نَادِ فِي قَوْمِكَ أَنَّ مَنْ أَكَلَ فَلْيُتِمَّ أَوْ فَلْيَصُمْ، وَمَنْ لَمْ يَأْكُلْ فَلا يَأْكُلْ "، وَذَلِكَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ " [٣٩٠/٨]

1530- Seleme b. el-Ekva' bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Eslemli bir adama: *"Kavminde: «Bugün bir şey yiyen kimse günün kalan kısmını oruçlu olarak geçirsin. Bir şey yemeyen de artık yemesin (oruç tutsun)» diye çağrıda bulun"* buyurdu.[2]

---

[1] Buhârî (1924), Müslim (135/1135), Nesâî (4/162) ve Ahmed, *Müsned* (16532).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

١٥٣١- حَدَّثَنَاهُ فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ بَكَّارٍ، حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَرْمَلَةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ هِنْدِ بْنِ حَارِثَةَ، عَنْ أَسْمَاءَ بْنِ حَارِثَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعَثَهُ، فَقَالَ: " مُرْ قَوْمَكَ فَلْيَصُومُوا هَذَا الْيَوْمَ "، قَالَ: أَرَأَيْتَ إِنْ وَجَدْتُهُمْ قَدْ طَعِمُوا؟ قَالَ: " فَلْيُتِمُّوا آخِرَ يَوْمِهِمْ "، يَعْنِي يَوْمَ عَاشُورَاءَ [٣٤٩/١]

1531- Esmâ b. Hârise bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), beni kavmime gönderip: *"Kavmine söyle de bu günü oruçlu geçirsinler"* buyurdu. Ben: "Onları yemek yemiş bulursam ne yapayım?" dediğimde: *"Günlerinin kalan kısmını oruçla tamamlasınlar"* karşılığını verdi. Bu olay Aşure günü olmaktaydı.[1]

١٥٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثَنَا شُعْبَةُ، قَالَ: " سَمِعْتُ الْحَكَمَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ مُخَيْمِرَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ، قَالَ: " كُنَّا نُعْطِي صَدَقَةَ الْفِطْرِ قَبْلَ أَنْ تَنزِلَ الزَّكَاةُ وَنَصُومُ عَاشُورَاءَ قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ رَمَضَانُ، فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ وَنَزَلَتِ الزَّكَاةُ لَمْ نُؤْمَرْ بِهِ وَلَمْ نُنْهَ عَنْهُ "، وَكُنَّا نَفْعَلُهُ رَوَاهُ الْمُفَضَّلُ بْنُ صَدَقَةَ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْحَكَمِ مِثْلَهُ [٨٤/٦]

1532- Kays b. Sa'd b. Ubâde der ki: "Zekat âyeti inmeden önce fıtır sadakası verirdik. Ramazan âyeti inmeden önce de Aşure günü oruç tutardık. Ancak Ramazan ve zekat hakkında âyetler inince, fıtır sadakası ve Aşure günü oruç tutmak konusunda bize herhangi bir emir verilmediği gibi bir yasaklama da olmadı. Ancak biz yine de fıtır sadakası veriyor ve Aşure günü oruç tutuyorduk."[2]

١٥٣٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الصُّورِيُّ أَبُو عَامِرٍ النَّحْوِيُّ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَثِيرٍ الطَّوِيلُ الْقَارِئُ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ عَاشُورَاءَ، فَقَالَ: " كَانَ يَوْمٌ يَصُومُهُ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَصُومَهُ فَلْيَصُمْهُ، وَمَنْ كَرِهَ فَلْيُفْطِرْ "، رَوَاهُ عِدَّةٌ عَنْ نَافِعٍ، وَتَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ عَنْ سَعِيدٍ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (15968, 15969), Hâkim, *Müstedrek* (3/529, 530), İbn Hibbân *Mevârid* (933) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 1/296 (869).

[2] Nesâî (5/36) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 18/349 (888).

1533- İbn Ömer der ki: Aşure günü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında idim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cahiliye halkı bugün oruç tutardı. Sizden biri bugünde oruç tutmak istiyorsa tutsun. İstemeyen de tutmasın"* buyurdu.[1]

١٥٣٤- ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا خَلَفُ بْنُ الْفَضْلِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمْدَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ، ثنا شَقِيقٌ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ ثُوَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ " يَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ " [٧٣/٨]

1534- Abdullah b. Zübeyr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Aşure günü oruç tutardı.

١٥٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمَفْتُولِيُّ، حَدَّثَنَا حَاجِبُ بْنُ أَرْكِينَ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبُو أُمَيَّةَ بْنُ يَعْلَى، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَاشُورَاءُ يَوْمُ التَّاسِعِ " [٣٢٢/٩]

1535- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aşure günü (Muharrem ayının) dokuzuncu günüdür"* buyurdu.[2]

Arefe Günü Oruç Tutmak

١٥٣٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ الْحَسَنِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ حَرْبٍ، ثنا حَوْشَبُ بْنُ عَقِيلٍ، عَنْ مَهْدِيٍّ الْعَبدِيِّ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " نَهَى عَنْ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ بِعَرَفَاتٍ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عِكْرِمَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مَهْدِيٌّ، وَعَنْهُ حَوْشَبٌ [٣٤٧/٣]

1536- Ebû Hureyre'den bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Arefe günü Arafat'ta oruç tutmayı yasaklamıştır.[3]

---

[1] Buhârî (4501), Müslim (118/1126), Ebû Dâvud (2443), İbn Mâce (1737) ve Ahmed, *Müsned* (5202).

[2] Müslim (132/1133).

[3] Ebû Dâvud (2440), İbn Mâce (1732), Beyhakî, *S. S. el-Kübra* 4/470 (8390) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/434).

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٣٦/أ- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُرَّةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قال: " دَخَلْتُ عَلَى ابْنِ عُمَرَ بِعَرَفَاتٍ وَهُوَ يَأْكُلُ " [١٦٤/٧]

1536/a- Muhammed b. Sa'd b. Ebî Vakkâs der ki: "Arafat'ta İbn Ömer'in yanına girdiğimde yemek yiyordu."

١٥٣٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا أَبِي ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَدِينِيُّ،: قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا حَوْشَبُ بْنُ عَقِيلٍ، حدَّثَنِي الْعَبْدِيُّ، حدَّثَنِي عِكْرِمَةُ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي هُرَيْرَةَ فِي بَيْتِهِ فَسَأَلْتُهُ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ، فَقَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ بِعَرَفَاتٍ " [٢٠/٩]

1537- İbn Abbâs'ın azatlısı İkrime der ki: Ebû Hureyre'nin evine girip kendisine Arefe günü oruç tutmayı sorduğumda: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Arefe günü Arafat'ta oruç tutmayı yasakladı" karşılığını verdi.[1]

Oruçlu Kişinin Yanında Yemek Yenilmesi

١٥٣٨- ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ التُّرْكِيُّ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مَوْلاةً لَنَا، يُقَالُ لَهَا: لَيْلَى تُحَدِّثُ، عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ عُمَارَةَ بِنْتِ كَعْبٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا، فَدَعَتْ لَهُ بِطَعَامٍ فَدَعَاهَا لِتَأْكُلَ، فَقَالَتْ: إِنِّي صَائِمَةٌ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الصَّائِمَ إِذَا أُكِلَ عِنْدَهُ، صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلائِكَةُ حَتَّى يَفْرُغُوا ".رَوَاهُ شَرِيكٌ، عَنْ حَبِيب نَحْوَهُ [٦٥/٢]

1538- Habîb b. Zeyd der ki: Kendisine: "Leyla" denilen bir azatlımızın, ninesi Ümmü Umâre binti Ka'b'dan naklen şöyle anlattığını işittim: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ümmü Umâre'nin yanına girince, Ümmü Umâre kendisine yemek ikram etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisini de yemeğe davet edince: "Ben orucum" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

vesellem): *"Oruçlu birisinin yanında yemek yenildiği zaman, yiyenler dağılıp gidinceye kadar melekler oruçluya dua ve istiğfar ederler"* buyurdu.[1]

Yılın Tamamını Oruçlu Geçirmek

١٥٣٩- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، قَالَ: ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ذَكَرَ رَجُلٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ رَجُلا يَصُومُ الدَّهْرَ، فَقَالَ: " لا صَامَ وَلا أَفْطَرَ ".رَوَاهُ عَنْ قَتَادَةَ، شُعْبَةُ، وَالْحَجَّاجُ بْنُ الْحَجَّاجِ، وَهِشَامٌ، وَهَمَّامٌ، وَسَعِيدٌ، وَأَبَانُ [٢/٢١١]

1539- Yahya b. Abdillah, babasından bildiriyor: Adamın biri Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bir adamın yılın tümünü oruçlu geçirdiğini zikredince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu kimse ne oruç tutmuş, ne de iftar etmiştir"* buyurdu.[2]

١٥٤٠- حدثنا مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الطَّبَّاعِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا صَامَ مَنْ صَامَ الأَبَدَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، رَوَاهُ الْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ، وَغَيْرُهُ عَنْ عَطَاءٍ [٣/٣٢٠]

1540- Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bütün günlerini oruçla geçiren kişi, hiç oruç tutmamış gibidir"* buyurdu.[3]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Orucun Fazileti

١٥٤١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الْجَنَدِيُّ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى الْمَكِّيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ بَهْرَامَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ،

---

[1] Tirmizî (8390, "hasen sahih"), İbn Mâce (1748), Dârimî (1738), Ahmed, *Müsned* (27126) ve Beyhakî, *S. el-Kübra* (8513).

[2] Nesâî (4/176), İbn Mâce (1705) ve Dârimî (1744).

[3] Buhârî (1977), Müslim (186/1159), Nesâî (4/175), İbn Mâce (1706), Ahmed, *Müsned* (6535), Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/129), Abdurrezzak, *Musannef* (7863) ve Hatîbu'l-Bağdâdî, *Târihu Bağdâd* (1/307).

عَنْ أَبِي ظَبْيَةَ، عَنْ وَبَرَةَ أَبِي كُرْزٍ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خَيْثَمٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نَوْمُ الصَّائِمِ عِبَادَةٌ، وَنَفَسُهُ تَسْبِيحٌ، وَدُعَاؤُهُ مُسْتَجَابٌ " [٥/٨٣]

1541- İbn Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruçlu kimsenin uykusu ibadet, nefesi tesbih ve duası makbuldür"* buyurdu.

١٥٤٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: فيما رواه عن ربه " الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، وَالصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، إِنَّهُ يَذَرُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ مِنْ أَجْلِي، وَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ " [٦/٢٧٣]

1542- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Rabbinden naklederek şöyle buyurdu: *"Her iyiliğe on kat sevap yazılır. Ancak oruç bana aittir ve onun mükafatını ben vereceğim. Çünkü benim rızam için yemeği ve içmeyi bırakmaktadır."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devamında: *"Oruçlu kişinin ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur"* buyurdu.[1]

١٥٤٣- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ.ح وَثنا فَارُوقٌ ثنا أَبُو مُسْلِمٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ "، هَذَا حَدِيثٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَاخْتُلِفَ فِيهِ عَنْ شُعْبَةَ عَلَى أَقَاوِيلَ، فَرُوِيَ عَنْهُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَعَنْ دَاوُدَ بْنِ فَرَاهِيجَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَعَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَعَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ [٧/١٧٢]

1543- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruçlu kişinin ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Buhârî (1904), Müslim (164/1151), Tirmizî (764) ve Ahmed, *Müsned* (7214).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

١٥٤٤- فَحَدِيثُ دَاوُدَ: حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، إِمْلاءً، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ فَرَاهِيجَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " خُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ " [١٧٣/٧]

1544- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruçlu kişinin ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur"* **buyurdu.**[1]

١٥٤٥- حَدثنا عبدالله بن جعفر، ثنا يونس بن حبيب، ثنا أبو داود، ثنا أبو بكر بن خلاد، ثنس محمد بن يونس، ثنا روح بن عبادة، ثنا فاروق الخطابي، ثنا أبو مسلم، ثنا عمرو بن مرزوق، قالوا: ثناشعبة عن الأعمش، عن أبي صالح ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ " [١٧٣/٧]

1545- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruçlu kişinin ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur"* **buyurdu.**[2]

١٥٤٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْجَارُودِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ رُسْتَهْ، ثنا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الصَّوْمُ جُنَّةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ مَهْدِيٍّ [٢٧/٩]

1546- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruç (cehenneme karşı) bir kalkandır"* **buyurdu.**[3]

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٤٧- وَحَدِيثُ أَبِي إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، إِمْلاءً، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ الضَّبِّيُّ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، رَفَعَهُ، قَالَ: " خُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ " [١٧٣/٧]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Buhârî (1894), Müslim (162/1151) ve Ahmed, *Müsned* (7509).

1547- Abdullah (b. Mes'ûd), Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruçlu kişinin ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur"* buyurduğunu nakleder.[1]

١٥٤٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْجَعْدِ، قَالَ: ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ صِلَةَ بْنِ زُفَرَ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَعْنِي قَالَ اللَّهُ ﷻ: " الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ [٤/٣٤٩]

1548- Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah: «Oruç bana aittir ve onun mükafatını ben vereceğim» buyurdu"* dedi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruçlu kişinin ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٤٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ مُطَرِّفٍ، ثنا محمد بن الفضل السدوسي، ثنا حماد بن زيد، عن محمد بن اسحاق، عن سعيد بن ابي هند، عن مطرف، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ فَدَعَا بِلَبَنٍ وَلُقْمَةٍ، فَقُلْتُ: إِنِّي صَائِمٌ، قَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَقُولُ: " الصِّيَامُ جُنَّةٌ كَجُنَّةِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْقِتَالِ "، وَكَانَ آخِرُ عَهْدٍ عَهِدَهُ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ بَعَثَنِي أَمِيرًا عَلَى الطَّائِفِ، قَالَ لِي: " أَقْدِرِ النَّاسَ فَإِنَّ فِيهِمُ السَّقِيمَ وَالضَّعِيفَ وَالْكَبِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ " [٦/٢٦٥]

1549- Mutarrif der ki: (Bir gün) Osmân b. Ebi'l-Âs'ın yanına girdim. Benim için süt ve yiyecek bir şey isteyince, kendisine: "Ben orucum" dedim. Bunun üzerine bana: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Oruç, birinizin savaş kalkanı gibidir»* buyurduğunu işittim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni Tâife vali olarak gönderdiği zaman bana en son vasiyeti şöyle oldu: *"İnsanları gözet. Çünkü onların arasında, hasta olan, zayıf olan, yaşlı olan, küçük olan ve ihtiyaç sahibi olanlar vardır."*[3]

---

[1] Nesâî (4/132-134) ve Ahmed, *Müsned* (4255).

[2] Nesâî (4/132).

[3] Nesâî (4/137-139), İbn Mâce (1639), Ahmed, *Müsned* (16279) ve İbn Hibbân, *Mevârid*

١٥٥٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الطُّوسِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةً، وَزَكَاةُ الْجَسَدِ الصَّوْمُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ حَمَّادُ بْنُ الْوَلِيدِ [١٣٦/٧]

1550- Sehl b. Sa'd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her şeyin bir zekatı vardır. Bedenin zekatı da oruçtur"* **buyurdu.**[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٥١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ الصَّيْرَفِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ الأَزْرَقُ، عَنْ أَبِي جَنَابٍ الْكَلْبِيِّ، عَنْ طَلْحَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْسَجَةَ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: قَالَ النبي ﷺ: " مَنْ صَامَ يَوْمًا لَمْ يَخرِقْهُ كُتِبَتْ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْحَاقُ الأَزْرَقُ [٢٨/٥]

1551- Berâ der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir gün oruç tutar ve (o gün kötü bir amel işleyerek) onu delmezse ona on sevap yazılır"* **buyurdu.**[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٥٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْقَاسِمِ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُمَحِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لِلصَّائِمِينَ بَابٌ فِي الْجَنَّةِ، يُقَالُ لَهُ: الرَّيَّانُ، لا يَدْخُلُ مِنْهُ غَيْرُهُمْ، فَإِذَا دَخَلَ آخِرُهُمْ أُغْلِقَ، مَنْ دَخَلَ مِنْهُ شَرِبَ، وَمَنْ شَرِبَ لَمْ يَظْمَأْ أَبَدًا "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ اتَّفَقَ فِيهِ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ، مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلالٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، وَمِمَّنْ رَوَاهُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ: سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَهِشَامُ بْنُ سَعِيدٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، وَمُبَشِّرُ بْنُ مُكَسِّرَةٍ [٢٥١/٣]

1552- Sehl b. Sa'd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Cennette kendisine «Reyyân" denilen bir kapı vardır ki ondan sadece oruç*

---

(931).

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 6/193 (5973) ve Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* 3/292 (3578).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 7/283 (7502).

tutanlar girer. Oruç tutanların sonuncusu da kendisinden girdiği zaman artık kapanır. Ondan giren kişi içer ve bir daha asla susamaz."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٥٥٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَيْسَانَ، ثنا حَيانُ بْنُ هِلالٍ، قَالَ: ثنا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: أَنْشَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ غَزْوًا، فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ادْعُ اللَّهَ لِي بِالشَّهَادَةِ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ سَلِّمْهُمْ وَغَنِّمْهُمْ "، فَغَزَوْنَا فَسَلِمْنَا وَغَنِمْنَا، ثُمَّ أَنْشَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ غَزْوًا آخَرَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ادْعُ اللَّهَ لِي بِالشَّهَادَةِ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ سَلِّمْهُمْ وَغَنِّمْهُمْ "، فَغَزَوْنَا فَسَلِمْنَا وَغَنِمْنَا، ثُمَّ أَنْشَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ غَزْوًا ثَالِثًا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَتَيْتُكَ مَرَّتَيْنِ تَدْعُو لِي بِالشَّهَادَةِ، فَقُلْتَ: " اللَّهُمَّ سَلِّمْهُمْ وَغَنِّمْهُمْ "، فَغَزَوْنَا فَسَلِمْنَا وَغَنِمْنَا، ثُمَّ أَتَيْتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الرَّابِعَةِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مُرْنِي بِعَمَلٍ آخُذُهُ عَنْكَ، يَنْفَعُنِي اللَّهُ بِهِ، قَالَ: " عَلَيْكَ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لا مِثْلَ لَهُ "، فَكَانَ أَبُو أُمَامَةَ وَامْرَأَتُهُ وَخَادِمُهُ لا يُلْقَوْنَ إِلا صِيَامًا، فَإِذَا رُئِيَ نَارٌ أَوْ دُخَانٌ بِنَهَارٍ فِي مَنْزِلِهِمْ عَرَفُوا أَنَّهُمْ قَدِ اعْتَرَاهُمْ ضَيْفٌ، قَالَ: ثُمَّ أَتَيْتُهُ بَعْدَ ذَلِكَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّكَ قَدْ أَمَرْتَنِي بِأَمْرٍ أَرْجُو أَنْ يَكُونَ اللَّهُ قَدْ نَفَعَنِي بِهِ، فَمُرْنِي بِعَمَلٍ آخَرَ يَنْفَعُنِي اللَّهُ بِهِ قَالَ: " اعْلَمْ أَنَّكَ لَنْ تَسْجُدَ لِلَّهِ سَجْدَةً إِلا رُفِعَ لَكَ بِهَا دَرَجَةٌ، وَحُطَّ عَنْكَ بِهَا خَطِيئَةٌ ".رَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنْ أَبِي نَصْرٍ، عَنْ رَجَاءٍ

[١٧٤/٥]

1553- Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gazveye çıkmak için hazırlık yapmaya başladı. Ben kendisine gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana şehitlik nasip etmesi için Allah'a dua et" dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Onların selametle geri dönmelerini ve ganimetler elde etmelerini nasip et"* diye dua etti. Savaştan selametle çıktık ve ganimetler ele geçirdik. Sonra yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başka bir gazveye çıkmak için hazırlık yapmaya başladı. Ben bir daha: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana şehitlik nasip etmesi için Allah'a dua et" deyince, Allah Resûlü

---

[1] Buhârî (1896), Müslim (166/1152), Tirmizî (765), Nesâî (4/137-140, lafız kendisinindir) ve Ahmed, *Müsned* (22908).

(sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Onların selametle geri dönmelerini ve ganimetler elde etmelerini nasip et"* diye dua etti. Yine savaştan selametle çıktık ve ganimetler ele geçirdik. Sonra üçüncü defa Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gazveye çıkmak için hazırlık yapmaya başladı. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben şehitlik için dua etmen üzere sana iki defa geldim. Ancak: *"Allahım! Onların selametle geri dönmelerini ve ganimetler elde etmelerini nasip et"* diye dua ettin. Biz de savaştık ve ganimetler ele geçirip selametle geri döndük" dedim. Bundan sonra dördüncü defa kendisine gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana bir amel emret ki, onu yaptığımda Allah bana onunla fayda sağlasın" dedim. Bunun üzerine: *"Oruç tutmaya bak. Zira ona denk bir amel yoktur"* buyurdu.

— Ravi der ki: Ebû Umâme, hanımı ve hizmetçisi sürekli oruçlu olarak görülürdü. Onların evinde gündüz ateş veya duman görüldüğü zaman misafirleri olduğu anlaşılırdı. — Sonra bir daha yanına gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana emrettiğin şeyle Allah'ın bana fayda sağlamasını temenni ettim. Allah'ın bana kendisiyle fayda sağlayacağı başka bir şey emret" dedim. Bunun üzerine: *"Bilmiş ol ki, Allah için yaptığın her secde ile mutlaka makamın bir derece yükselir ve bir günahın silinir"* buyurdu.[1]

١٥٥٤- حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نَصْرٍ يُحَدِّثُ عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مُرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، قَالَ: " عَلَيْكَ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لا عَدْلَ لَهُ "، ثُمَّ أَتَيْتُهُ الثَّانِيَةَ، فَقَالَ: " عَلَيْكَ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لا عَدْلَ لَهُ ".حَدَّثَ بِهِ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ عَبْدِ الصَّمَدِ، عَنْ شُعْبَةَ، وَأَبُو نَصْرٍ يُشْبِهُ أَنْ يَكُونَ يَحْيَى بْنَ أَبِي كَثِيرٍ، لأَنَّهُ قَدْ رَوَى عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، وَيُحْتَمَلُ أَنْ يَكُونَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي حَمْلَةَ، فَإِنَّهُ يُكْنَى أَبَا نَصْرٍ، وَرَوَاهُ وَاصِلٌ مَوْلَى ابْنِ عُيَيْنَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ عَنْ رَجَاءَ [١٧٥/٥]

1554- Ebû Umâme der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana bir amel emret ki (Allah onunla) beni cennete soksun" dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruç tutmaya bak.*

---

[1] Nesâî (4/137), Ahmed, *Müsned* (22202), Beyhakî, *Delâil en-Nübüvve* (6/234, 235) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 8/91 (7463, 7464).

Zira ona denk bir amel yoktur" buyurdu. Sonra bir daha kendisine gittiğimde: *"Oruç tutmaya bak. Zira ona denk bir amel yoktur"* buyurdu.[1]

١٥٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، قَالَ: ثنا هِشَامٌ، عَنْ وَاصِلٍ مَوْلَى ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: أَنْشَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ غَزْوَةً، فَأَتَيْتُهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ادْعُ لِي بِالشَّهَادَةِ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ سَلِّمْهُمْ وَغَنِّمْهُمْ ".فَذَكَرَ مِثْلَ حَدِيثِ مَهْدِيٍّ سَوَاءٌ وَحَدَّثَ بِهِ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَالْكُبَّارُ عَنْ رَوْحٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ وَاصِلٍ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الرَّزَّاقِ وَغَيْرُهُ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ، مِنْ دُونَ وَاصِلٍ

1555- Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gazveye çıkmak için hazırlık yapmaya başladı. Ben kendisine gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana şehitlik nasip etmesi için Allah'a dua et" dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Onların selametle geri dönmelerini ve ganimetler elde etmelerini nasip et"* diye dua etti. — Sonrasında Ebû Umâme, daha önce geçen hadisin aynısını aktardı[2]

١٥٥٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا الْحَارِثُ، ثَنَا رَوْحٌ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ وَاصِلٍ، مَوْلَى أَبِي عُيَيْنَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: أَنْشَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ غَزْوَةً فَأَتَيْتُهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ لِي بِالشَّهَادَةِ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ سَلِّمْهُمْ وَغَنِّمْهُمْ "، قَالَ: فَسَلِمْنَا وَغَنِمْنَا، ثُمَّ أَتَيْتُهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مُرْنِي بِعَمَلٍ لَعَلِّي أَبْلَغُ بِهِ، قَالَ: " عَلَيْكَ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لا مِثْلَ لَهُ " فَلَبِثْتُ مَا شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ أَتَيْتُهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمُرْنِي بِعَمَلٍ آخَرَ، قَالَ: " اعْلَمْ أَنَّكَ لَنْ تَسْجُدَ لِلَّهِ سَجْدَةً، إِلا رَفَعَ اللَّهُ لَكَ بِهَا دَرَجَةً، وَحَطَّ بِهَا عَنْكَ خَطِيئَةً " [٦/٢٧٦]

1556- Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gazveye çıkmak için hazırlık yapmaya başladı. Ben kendisine gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana şehitlik nasip etmesi için Allah'a dua et" dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Onların selametle geri dönmelerini ve ganimetler elde etmelerini nasip et"* diye dua etti. Savaştan selametle çıktık ve ganimetler ele geçirdik. Sonra bir daha kendisine gidip: "Ey Allah'ın Resûlü!

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Bana bir amel emret ki belki onunla güzel bir makama gelirim" dedim. Bunun üzerine: *"Oruç tutmaya bak. Zira ona denk bir amel yoktur"* buyurdu. Sonra bir daha yanına gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana başka bir amel emret" dediğimde: *"Bilmiş ol ki, Allah için yaptığın her secde ile mutlaka Allah makamın bir derece yükseltir ve bir günahın siler"* buyurdu.[1]

١٥٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا نَصْرٍ يُحَدِّثُ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مُرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، قَالَ: " عَلَيْكَ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لا عَدْلَ لَهُ "، ثُمَّ أَتَيْتُهُ الثَّانِيَةَ، فَقَالَ: " عَلَيْكَ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لا عَدْلَ لَهُ "، أَبُو نَصْرٍ هُوَ حُمَيْدُ بْنُ هِلالٍ [١٦٥/٧]

1557- Ebû Umâme der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana bir amel emret ki beni (Allah onunla) cennete soksun" dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruç tutmaya bak. Zira ona denk bir amel yoktur"* buyurdu. Sonra bir daha kendisine gittiğimde: *"Oruç tutmaya bak. Zira ona denk bir amel yoktur"* buyurdu.[2]

١٥٥٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا عُمَرُ بْنُ سَهْلٍ الْمَازِنِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنْ أَبِي نَصْرٍ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَزْوَةٍ، فَقُلْتُ: عَلِّمْنِي عَمَلا يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، فَقَالَ: " عَلَيْكَ بِالصَّوْمِ " [١٦٥/٧]

1558- Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir gazvede idim. Kendisine: "Bana bir amel öğret ki (Allah onun sayesinde) beni cennete soksun" dediğimde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oruç tutmaya bak"* buyurdu.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Allah İçin Aç Kalmak

١٥٥٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا جُبَيْرُ بْنُ عِيسَى الْمُقْرِئُ الْمِصْرِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْقُرَشِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ مُوسَى بْنَ عِمْرَانَ مَرَّ بِرَجُلٍ وَهُوَ يَضْطَرِبُ، فَقَامَ يَدْعُو اللَّهَ لَهُ أَنْ يُعَافِيَهُ، فَقِيلَ لَهُ: يَا مُوسَى، إِنَّ الَّذِي يُصِيبُهُ لَيْسَ هُوَ خَبْطٌ مِنْ إِبْلِيسَ، وَلَكِنْ جَوَّعَ نَفْسَهُ لِي، فَهُوَ الَّذِي تَرَى، إِنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ كُلَّ يَوْمٍ مَرَّاتٍ، فَمُرْهُ فَلْيَدْعُ لَكَ، فَإِنَّ لَهُ عِنْدِي كُلَّ يَوْمٍ دَعْوَةً "، وَقَالَ ﷺ: " إِنَّ أَهْلَ الشِّبَعِ فِي الدُّنْيَا هُمْ أَهْلُ الْجُوعِ غَدًا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، وَمَنْصُورٍ، وَعِكْرِمَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ فُضَيْلٍ، إِلا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ، وَفِيهِ مَقَالٌ [٣/٣٤٥]

1559- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Mûsa b. İmrân kıvranan bir adama rastladı ve Allah'ın kendisine afiyet vermesi için dua etmeye başladı. Bunun üzerine kendisine: «Ey Mûsa! Bu kıvranması İblis'in kendisine vurmasından dolayı değildir. Benim için aç kalmasından dolayıdır. Bu sebeple onu öyle görmektesin. Ben ona günde birkaç defa bakmaktayım. Ona senin için dua etmesini söyle. Şüphesiz ki her gün onun kabul buyurduğum duaları vardır» denildi."* Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyada insanların tok olanları, kıyamet günü aç kalacak olanlardır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٦٠- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا جَبْرُونُ بْنُ عِيسَى، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْحَفَرِيُّ، ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ مُوسَى بْنَ عِمْرَانَ عَلَيْهِ السَّلامُ مَرَّ بِرَجُلٍ وَهُوَ يَضْطَرِبُ، فَقَامَ يَدْعُو اللَّهَ ﷻ أَنْ يُعَافِيَهُ، فَقِيلَ لَهُ: يَا مُوسَى إِنَّهُ لَيْسَ يصِيبُهُ خَبْطٌ مِنْ إِبْلِيسَ، وَلَكِنَّهُ جَوَّعَ نَفْسَهُ فَهُوَ الَّذِي تَرَاهُ، إِنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ كُلَّ يَوْمٍ مِرَارًا أَتَعْجَبُ مِنْ طَاعَتِهِ، فَمُرْهُ فَلْيَدْعُ ذلَكَ فَإِنَّ لَهُ عِنْدِي كُلَّ يَوْمٍ دَعْوَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، وَمَنْصُورٍ، وَعِكْرِمَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْحَفَرِيُّ فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٨/١٢٧]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/267 (11693, kısa metinle).

1560- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Mûsa b. İmrân kıvranan bir adama rastladı ve Allah'ın kendisine afiyet vermesi için dua etmeye başladı. Bunun üzerine kendisine: «Ey Mûsa! Bu kıvranması İblis'in kendisine vurmasından dolayı değildir. Benim için aç kalmasından dolayıdır. Bu sebeple onu öyle görmektesin. Ben ona günde birkaç defa bakmaktayım. Onun itaatine mi şaşıyorsun. Ona senin için dua etmesini söyle. Şüphesiz ki her gün onun kabul buyurduğum duaları vardır» denildi."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Ard Arda Oruç Tutmak; Şaban Ayında ve Diğer Aylarda Oruç Tutmak

١٥٦١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ أَبُو غُصْنٍ، حدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيُّ، ثَنَا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَصُومُ الأَيَّامَ يَسْرُدُ، حتَّى يقَالَ: لا يفْطِرُ، وَيفْطِرُ حَتَّى لا يَكَادُ يَصُومُ إِلا يَوْمَيْنِ مِنَ الْجُمُعَةِ، إِنْ كَانَا فِي صِيَامِهِ، وَإِلا صَامَهُمَا، وَلَمْ يَكُنْ يَصُومُ مِنْ شَهْرٍ مِنَ الشُّهُورِ مَا يَصُومُ مِنْ شَعْبَانَ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّكَ تَصُومُ لا تَكَادُ أَنْ تُفْطِرَ، وَتُفْطِرُ حَتَّى لا تَكَادُ أَنْ تَصُومَ إِلا يَوْمَيْنِ، إِنْ دَخَلا فِي صِيَامِكَ، وَإِلا صُمْتَهُمَا؟ قَالَ: " أَيُّ يَوْمَيْنِ؟ " قُلْتُ: يَوْمُ الاثْنَيْنِ، وَيَوْمُ الْخَمِيسِ، قَالَ: " ذَاكَ يَوْمَانِ تُعْرَضُ فِيهِمَا الأَعْمَالُ عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ، فَأُحِبُّ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ "، قَالَ: قُلْتُ: وَلَمْ أَرَكَ تَصُومُ مِنْ شَهْرٍ مِنَ الشُّهُورِ مَا تَصُومُ مِنْ شَعْبَانَ، قَالَ: " ذَاكَ شَهْرٌ يَغْفُلُ النَّاسُ عَنْهُ بَيْنَ رَجَبٍ وَرَمَضَانَ، وَهُوَ شَهْرٌ تُرْفَعُ فِيهِ الأَعْمَالُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ، فَأُحِبُّ أَنْ يُرْفَعَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ " [١٨/٩]

1561- Usâme b. Zeyd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bazen ard arda o kadar oruç tutardı ki, artık bir daha oruca ara vermeyecek diye düşünülürdü. Bazen de artık hiç tutmayacakmış gibi oruca ara verirdi. Ancak haftanın iki gününü mutlaka oruçlu geçirirdi. Şaban ayında tuttuğu oruç kadarını başka aylarda tutmazdı. (Bir gün) kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Bazen artık hiç ara vermeyecekmiş gibi oruç tutuyor, bazen de artık hiç

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

tutmayacaksın gibi oruca ara veriyorsun. Ancak haftanın iki gününü mutlaka oruçlu geçiriyorsun" dediğimde: *"Hangi iki gün?"* diye sordu. Pazartesi ve Perşembe günleri" karşılığını verdiğimde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu iki günde kulun amelleri Allah'a sunulur. Ben de amellerimin ben oruçlu iken Allah'ın huzuruna çıkmasını isterim"* buyurdu. Kendisine: "Şaban ayında tuttuğun oruç kadarını başka aylarda tuttuğunu göremiyorum" dediğimde: *"Şaban ayı, Ramazan ile Receb ayları arasınsa insanların önemsemedikleri bir aydır. Oysa bu ayda kulun amelleri Allah'a sunulur. Ben de amellerimin ben oruçlu iken Allah'ın huzuruna çıkmasını isterim"* buyurdu.[1]

١٥٦٢- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا شُعَيْبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّبَيْلِيُّ، ثنا أَزْهَرُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ، ثنا عُتْبَةُ بْنُ حَمَّادٍ أَبُو خُلَيْدٍ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ يَخَامِرَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَطَّلِعُ اللَّهُ ﷻ عَلَى خَلْقِهِ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ، فَيَغْفِرُ لِجَمِيعِ خَلْقِهِ إِلا لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ "، حَدِيثُ مَكْحُولٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ ثَوْبَانَ وَحَدِيثُهُ عَنْ مَالِكٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الأَوْزَاعِيُّ [١٩١/٥]

1562- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah Şaban ayının ortasındaki gecede yaratıklarına bakar. Müşrik ve kindar kişi dışındaki herkesi bağışlar."*[2]

Kış Mevsimi Müminin Baharıdır

١٥٦٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ التَّمِيمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ دَرَّاجٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الشِّتَاءُ رَبِيعُ الْمُؤْمِنِ "، غَرِيبٌ لا يُحْفَظُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ، عَنْ عَمْرٍو

1563- Ebû Saîd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kış mevsimi, müminin baharıdır"* buyurdu.[3]

---

[1] Ebû Dâvud (2436), Nesâî (4/167-172, kısa metinle) ve Ahmed, *Müsned* (21811).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/108 (215) ve *M. el-Evsat* 7/36 (6776).

[3] Ahmed, *Müsned* (11722) ve Beyhakî, *S. el-Kübra* (8456).

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٦٣/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا فُضَيْلٌ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، عَنِ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، قَالَ: " الشِّتَاءُ غَنِيمَةُ الْعَابِدِ "، لا أَعْلَمُ لِلْفُضَيْلِ، عَنْ سُلَيْمَانَ شَيْئًا مُتَّصِلا غَيْرَهُ [١٣٣/٨]

1563/a- Ömer b. el-Hattâb der ki: "Kış, âbidin ganimetidir." Fudayl'ın, Süleymân'dan bu rivayet dışında muttasıl olarak rivayette bulunduğunu bilmiyorum.

En Faziletli Oruç

١٥٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا بَكَّارُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي ابْنُ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَفْضَلُ الصَّوْمِ صَوْمُ أَخِي دَاوُدَ، كَانَ يَصُومُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ لَمْ يَرْفَعْهُ عَنْهُ إِلا بَكَّارٌ فِيمَا أَعْلَمُ [٤٢/٣]

1564- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"En faziletli oruç kardeşim Dâvud'un orucudur. O bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Pazartesi Günü ve Diğer Günlerde Oruç Tutmak

١٥٦٥- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ، عَنْ غَيْلانَ بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْبَدٍ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ الاثْنَيْنِ؟ فَقَالَ: " ذَاكَ يَوْمٌ وُلِدْتُ فِيهِ، وَأُنْزِلَ عَلَيَّ فِيهِ " [٥١/٩]

1565- Ebû Katâde der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem), Pazartesi günü orucu sorulunca: *"Ben o gün doğdum ve o günde bana ilk vahiy indi"* karşılığını verdi.[1]

---

[1] Müslim (197/1162) ve Ahmed, *Müsned* (22598, lafız kendisinindir).

١٥٦٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " يَتَحَرَّى صَوْمَ الاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، الْفِرْيَابِيُّ [١٢٤/٧]

1566- Hz. Âişe der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Pazartesi ve Perşembe günleri oruçlarını gözlerdi."[1]

١٥٦٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الرَّقِّيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ بَحِيرِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ صَامَ الأَرْبَعَاءَ وَالْخَمِيسَ وَالْجُمُعَةَ كَانَ لَهُ كَعِتْقِ رَقَبَةٍ ".رَوَاهُ حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ، عَنْ بَقِيَّةَ مَوْقُوفًا، وَلَمْ نَكْتُبْهُ مَرْفُوعًا بِهَذَا اللَّفْظِ إِلا مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ عَنْ بَقِيَّةَ [٢١٨/٥]

1567- Abdullah b. Amr bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri oruç tutarsa, ona bir köle azat etmiş gibi sevap yazılır"* buyurdu.

١٥٦٨- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ، ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ قُطْرُبٍ حُدِّثْتُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَامٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: " أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِصِيَامِ ثَلاثَ عَشْرَةَ، وَأَرْبَعَ عَشْرَةَ، وَخَمْسَ عَشْرَةَ " [٣٨٨/٨]

1568- Ebû Zer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her (Kameri) ayın, on üç, on dört ve on beşinci günlerini oruçlu geçirmemizi emretti."[2]

١٥٦٩- ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنِ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ قَتَادَةَ بْنِ مِلْحَانَ الْقَيْسِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَأْمُرُنَا أَنْ نَصُومَ اللَّيَالِيَ الْبِيضَ ثَلاثَ عَشْرَةَ، وَأَرْبَعَ عَشْرَةَ، وَخَمْسَ عَشْرَةَ، فَإِنَّهُنَّ كَهَيْئَةِ الدَّهْرِ " [٢٧٦/٦]

---

[1] Tirmizî (745, hasen garîb), Nesâî (4/168-172) ve Ahmed, *Müsned* (24562, 24563).

[2] Tirmizî (761, hasen), Nesâî (4/191), Ahmed, *Müsned* (21592), Beyhakî *S. el-Kübrâ* (8444) ve İbn Hibbân, *Mevârid* (943, 944).

1569- Katâde b. Milhân el-Kaysî: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize her (Kameri) ayın "Leyeliye'l-Bîd (aydınlık geceler)" denilen on üç, on dört ve on beşinci günlerini oruçlu geçirmemizi emrederdi. Bu günleri oruçlu geçirmek, yılı tamamıyla oruçlu geçirmek gibidir" demiştir.[1]

١٥٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ بَشِيرِ بْنِ مَنْصُورٍ، ثَنَا مِسْكِينٌ، عَنْ حَوْشَبٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ بِثَلاثٍ: الْوِتْرِ قَبْلَ النَّوْمِ، وَصَوْمِ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَغُسْلِ يَوْمِ الْجُمُعَةِ " [١٩٩/٦]

1570- Ebû Hureyre der ki: "Dostum (sallallahu aleyhi vesellem) bana üç vasiyette bulundu; uykudan önce vitir namazı kılmayı, her aydan üç gün oruç tutmayı ve Cuma günü gusletmeyi."[2]

١٥٧١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ، حَدَّثنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، كَانَ فِي سَفَرٍ، فَلَمَّا نَزَلُوا وَضَعُوا السُّفْرَةَ وَبَعَثُوا إِلَيْهِ وَهُوَ يُصَلِّي، فَقَالَ: إِنِّي صَائِمٌ، فَلَمَّا كَادُوا يَفْرُغُونَ جَاءَ فَجَعَلَ يَأْكُلُ الطَّعَامَ، فَنَظَرَ الْقَوْمُ إِلَى رَسُولِهِمْ، فَقَالَ: مَا تَنْظُرُونَ؟ قَدْ وَاللَّهِ أَخْبَرَنِي أَنَّهُ صَائِمٌ، فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: صَدَقَ، إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " صَوْمُ شَهْرِ رَمَضَانَ وَصَوْمُ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ صَوْمُ الدَّهْرِ "، وَقَدْ صُمْتُ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ أَوَّلِ الشَّهْرِ، فَأَنَا مُفْطِرٌ فِي تَخْفِيفِ اللَّهِ، صَائِمٌ فِي تَضْعِيفِ اللَّهِ [٣٨٢/١]

1571- Ebî Osmân en-Nehdî bildiriyor: Ebû Hureyre bir yolculuktaydı. Mola verdiklerinde sofrayı açtılar ve Ebû Hureyre'yi de davet ettiler. Ebû Hureyre namaz kılıyordu. Kendisini çağıran adama: "Ben oruçluyum" dedi. Onlar sofradan kalkmak üzereyken de Ebû Hureyre geldi ve yemeye başladı. Bunun üzerine oradakiler çağırmaya gönderdikleri adama bakmaya başladılar. Adam: "Bana ne bakıyorsunuz? Vallahi oruçlu olduğunu bana kendisi söyledi" deyince, Ebû Hureyre de şöyle dedi: "Adam doğru söylüyor. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Ramazan ayını ve her ayın üç gününü oruçlu geçirmek, yılın tamamını oruçlu geçirmek gibidir»* buyurduğunu

---

[1] Ebû Dâvud (2449), Nesâî (4/191-194), İbn Mâce (1707), Ahmed, *Müsned* (20340-20344) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8442).

[2] Nesâî (4/187) ve Ahmed, *Müsned* 2/440 (8378).

işittim. Ben de bu ayın ilk üç gününde oruç tuttum. Şimdi Allah'ın bize verdiği kolaylığa göre oruçlu değilim, ama vereceği sevaba göre oruçluyum."[1]

١٥٧٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، قَالا: ثنا وَكِيعٌ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ شَيْبَانَ، عَنْ أَبِي نَوْفَلِ بْنِ أَبِي عَقْرَبَ عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ " عَنِ الصَّوْمِ، فَقَالَ: صُمْ مِنَ الشَّهْرِ يَوْمًا، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَقْوَى، قَالَ: صُمْ يَوْمَيْنِ مِنَ الشَّهْرِ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زِدْنِي، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: زِدْنِي زِدْنِي، صُمْ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ " [٣٧٥/٨]

1572- Ebû Nevfel b. Ebî Akreb'in bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) oruç tutma şeklini sorduğumda: *"Her (Kameri) aydan bir gün oruç tut"* buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Benim gücüm bundan daba fazlasına yeter" dediğimde: *"O zaman her (Kameri) aydan iki gün oruç tut"* buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Daha da arttır" dediğimde, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arttır, arttır (diyorsun, o zaman) her (Kameri) aydan üç gün oruç tut"* buyurdu.[2]

Oruçlu Geçirilmesi Yasaklanan Günler

١٥٧٣- حَدَّثَنَا حَبِيبٌ، ثنا يُوسُفُ، ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مُجَالِدٍ، قَالَ أَبُو الْوَدَّاكِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا تَصُومُوا يَوْمَيْنِ: يَوْمَ الْفِطْرِ، وَيَوْمَ النَّحْرِ " [٣٨٨/٨]

---

[1] Nesâî (4/188), Ahmed, *Müsned* (9009), Beyhakî, *es-Sünen el-Kübrâ* (4/291) ve Buhârî, *et-Târihu'l-Kebîr* (7/239).

[2] Nesâî (4/188), Ahmed, *Müsned* (19075), Taberânî, *M. el-Kebîr* 22/316 (798), Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (731), İbn Abdi'l-Ber, *et-Temhîd* (8/149) ve Tahâvî, *Şerh Meâni'l-Âsâr* (2/85, 87).

1573- Ebû Saîd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki gün oruç tutmayın. Ramazan bayramının birinci günü ve Kurban bayramının birinci günü"* buyurdu.[1]

١٥٧٤- حَدَّثَنَا الْقَاضِي مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا سَالِمُ بْنُ عَاصِمٍ الْحَدِيثَ، وَحَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ الزُّهْرِيُّ قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ الْبُرْسَانِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ: " أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُنَادِيًا فِي أَيَّامِ التَّشْرِيقِ: إِنَّهَا أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ "، وَالْمُنَادِي يَوْمَئِذٍ بِلالٌ، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ قَتَادَةَ، وَعِكْرِمَةَ، لا أَعْلَمُهُ رَوَاهُ إِلا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ، عَنْ سَعِيدٍ [٣/٣٤٤]

1574- Ömer b. el-Hattâb der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) teşrîk günlerinde bir münadiye: *"Bu günler yeme içme günleridir"* diye çağrıda bulunmasını emretti. O zaman münadi Bilâl idi.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٧٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ غَسَّانَ بْنِ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ أَبِي الأَخْضَرِ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ بَعَثَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ رَوَاحَةَ، يُنَادِي أَيَّامَ مِنًى: " أَنَّهَا أَيَّامُ أَكْلٍ وَشُرْبٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، مَقْرُونًا عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، وَسَعِيدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُسْلِمٍ، عَنْ صَالِحٍ [٣/٣٨٠]

1575- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Abdullah b. Revâhe'yı gönderip Minâ günleri için: *"Bu günler, yeme içme günleridir"* diye nida etmesini emretti.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (1991), Müslim (141), Ebû Dâvud (2417), Tirmizî (772), İbn Mâce (1721), Dârimî (1753) ve Ahmed, *Müsned* (11046).

[2] Buhârî (1990) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 7/188 (7236, lafız kendisinindir).

[3] İbn Mâce (1719), Taberânî, *el-Evsat* 7/188 (7236, Müslim ve Buhârî'nin şartlarına göre *Sahîh*'tir), Ahmed, *Müsned* (10675) ve İbn Hibbân, *Mevârid* (959).

١٥٧٦- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الخطابي، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا الْقَعْنَبِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا تَصُومُوا يَوْمَ السَّبْتِ إِلا فِيمَا افْتُرِضَ عَلَيْكُمْ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ أَحَدُكُمْ إِلا عُودَ عِنَبٍ أَوْ لِحَاءَ شَجَرَةٍ فَلْيَمْضَغْهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عِيسَى عَنْ ثَوْرٍ [٥/٢١٨]

1576- Abdullah b. Busr bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size farz kılınan dışında Cumartesi günleri oruç tutmayın. Sizden biri o gün (oruçlu olmadığını belirtmek için) üzüm çubuğu kabuğu veya bir ağaç dalından başka bir şey bulamazsa onu çiğnesin"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ebû Dâvud (2421), Tirmizî (744, hasen) ve İbn Mâce (1726).

HAC KİTABI

Hacca Gitmekte Acele Etmek ve Haccı Vacip Kılan Şeyler

١٥٧٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا. ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، قَالا: ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ الْكُوفِيِّ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " عَجِّلُوا الْخُرُوجَ إِلَى مَكَّةَ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لا يَدْرِي مَا يَعْرِضُ لَهُ مِنْ مَرَضٍ أَوْ حَاجَةٍ "، إِسْمَاعِيلُ الْكُوفِيُّ هُوَ ابْنُ أَبِي إِسْحَاقَ أَبُو إِسْرَائِيلَ الْمُلائِيُّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ فُضَيْلٍ [٧/١١٤]

1577- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellam): *"Mekke'ye gitmekte acele ediniz. Zira sizden bir kimse, başına ne gelecek bilmez; hastalanacak mı, yoksa fakir duruma mı düşecek"* buyurdu.[1]

١٥٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْمَكِّيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ قَوْلِهِ: ﴿مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلا﴾ ، قَالَ: " السَّبِيلُ زَادٌ، وَرَاحِلَةٌ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، وَلَمْ يُسْنِدْهُ غَيْرُ إِبْرَاهِيمَ [٧/١٠٦]

1578- İbn Ömer der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): **"Oraya gitmeye gücü yeten herkesin o İbadet Evi'ni ziyaret etmesi de Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır"**[2] buyruğunu sorunca: *"Gücün yetmesi, azık ve binit imkânının bulunmasıdır"* buyurdu.[3]

١٥٧٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ، ثنا حُصَيْنُ بْنُ عُمَرَ الأَحْمَسِيُّ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنِ الْحَارِثِ

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8695), Ebû Dâvud (1732), İbn Mâce (2883) ve Ahmed, *Müsned* (2978).

[2] Âl-i İmrân Sur. 97

[3] Tirmizî (813, "hasen"), İbn Mâce (2896) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* 4/540 (8637.

بْنِ سُوَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: " حُجُّوا قَبْلَ أَنْ لا تَحُجُّوا، فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى حَبَشِيٍّ أَصْلَعَ أَقْرَعَ، بِيَدِهِ مِعْوَلٌ، يَهْدِمُهَا حَجَرًا حَجَرًا "، فَقُلْتُ لَهُ: شَيْءٌ تَقُولُهُ بِرَأْيِكَ، أَوْ سَمِعْتَهُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: لا وَالَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ، وَبَرَأَ النَّسَمَةَ، وَلَكِنْ سَمِعْتُهُ مِنْ نَبِيِّكُمْ ﷺ [١٣١/٤]

1579- Hâris b. Suveyd der ki: Hz. Ali'nin: "Haccedemez olmadan önce haccediniz. Sanki başının ön tarafı saçsız kel olan Habeşî birinin onu (Kâbe'yi) taş taş yıktığını görür gibiyim" dediğini işittim. Kendisine: "Bu dediğin kendi görüşün müdür, yoksa Resûlullah'tan işittiğin bir şey midir?" dediğimde: "Taneyi yaran ve insanı yaratana yemin olsun ki ben bunu Peygamber'inizden (sallallahu aleyhi vesellem) işittim" karşılığını verdi.[1]

Haccetmeye Gücü Yetip de Haccetmeyen Kimsenin Durumu

١٥٨٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ لَمْ يَمْنَعْهُ مِنَ الْحَجِّ حَاجَةٌ ظَاهِرَةٌ، أَوْ مَرَضٌ حَابِسٌ، أَوْ سُلْطَانٌ جَائِرٌ فَمَاتَ وَلَمْ يَحُجَّ فَلْيَمُتْ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا " [٢٥٢/٩]

1580- Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim ki, fakirlik veya hacca engel bir hastalık veya zalim idarecinin engellemesi gibi sebepler olmadığı halde haccetmeden ölürse Yahudi veya Hıristiyan biri gibi ölmüş olur"* buyurdu.[2]

١٥٨١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: " مَنْ أَطَاقَ الْحَجَّ وَلَمْ يَحُجَّ حَتَّى مَاتَ فَأَقْسِمُوا عَلَيْهِ أَنَّهُ مَاتَ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا " [٢٥٢/٩]

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8698) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/448).

[2] Dârimî (1785), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8660) ve İbnu'l-Cevzî (2/210).

1581- Ömer b. el-Hattâb der ki: "Kimin hacca gitmeye gücü yettiği halde gitmeden ölürse onun üzerine yemin olsun ki Yahudi veya Hıristiyan olarak ölür."[1]

Çocuğun Haccetmesi

١٥٨٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ ح وَثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ كُرَيْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: رَفَعَتِ امْرَأَةٌ صَبِيًّا لَهَا مِنْ مِحَفَّةٍ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلِهَذَا حَجٌّ؟ قَالَ: " نَعَمْ، وَلَكِ أَجْرٌ " [٩٥/٧]

1582- İbn Abbâs der ki: Kadının biri yanındaki çocuğu bir sedyesinden yukarı kaldırarak: "Ey Allah'ın Resûlü! Buna hac var mıdır?" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet (vardır, ona hac yaptırdığından dolayı), sana da sevap vardır"* buyurdu.[2]

١٥٨٢/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الضِّيَاءِ، ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، عَنْ أَسَدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى امْرَأَةٍ فِي مِحَفَّةٍ وَمَعَهَا ابْنُهَا فَرَفَعَتْ رَأْسَهَا، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلِهَذَا حَجٌّ؟ قَالَ: " نَعَمْ وَلَكِ أَجْرٌ " [٢٩٤/٨]

1582/a- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), sedyesinde yanında çocuğu olan bir kadına rastladı. Kadın başını kaldırıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Buna hac var mıdır?" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet (vardır, ona hac yaptırdığından dolayı), sana da sevap vardır"* karşılığını verdi.

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8661).

[2] Müslim (409/1336), Ebû Dâvud (1736), Nesâî (5/91), Mâlik, *Muvatta* (244), Ahmed, *Müsned* (1903) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9701).

İhramlı Kimsenin Giysisi

١٥٨٣- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَخْطُبُ وَهُوَ يَقُولُ: " السَّرَاوِيلُ لِمَنْ لَمْ يَجِدِ الإِزَارَ، وَالْخُفَّانِ لِمَنْ لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ "، رَوَاهُ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، وَأَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، وَأَشْعَثُ بْنُ سَوَّارٍ، وَالثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَابْنُ جُرَيْجٍ، وَسَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ، وَهُشَيْمٌ [٩٠/٣]

1583- İbn Abbâs der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hutbe verirken: *"İhramlı olanlardan izar (peştamal) bulamayan şalvar giyebilir. Terlik bulamayan da ayakkabı giyebilir"* buyurduğunu işittim.[1]

Hacda Tevazu Sahibi Olmak

١٥٨٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ مُطَرِّفٍ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا الرَّبِيعُ بْنُ صُبَيْحٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: حَجَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى رَحْلٍ وَقَطِيفَةٍ، ثَمَنُهُ أَرْبَعَةُ دَرَاهِمَ، فَلَمَّا تَوَجَّهَ قَالَ: " اللَّهُمَّ حَجَّةٌ لا سُمْعَةَ فِيهَا وَلا رِيَاءَ " [٥٤/٣]

1584- Enes b. Mâlik der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), üzerinde dört dirhem değerinde bir kadife parçası olan bir binekle hac için yola çıktığında: *"Allahım! Bunu, içerisinde riya ve şöhret olmayan bir hac eyle"* diye dua etti.[2]

١٥٨٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى رَحْلٍ رَثٍّ، وَتَحْتَهُ قَطِيفَةٌ ثَمَنُهَا ثَلاثَةُ دَرَاهِمَ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ هَذِهِ حَجَّةٌ لا رِيَاءَ فِيهَا وَلا سُمْعَةَ " [٣٠٨/٦]

---

[1] Buhârî (1841), Müslim (1178), Ebû Dâvud (1829), Tirmizî (924), Nesâî (5/101), İbn Mâce (2931) ve Ahmed, *Müsned* (1853).

[2] İbn Mâce (2890), Beyhakî, *Delâil en-Nübüvve* (5/444), Tirmizî, *Şemâil* (335, 341) ve İbn Adiy, *el-Kâmil* (3/993, 994).

1585- Enes b. Mâlik der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), binekte eski bir semer üzerinde, altında üç dirhem değerinde bir kadife parçası ile hac için yola çıktığında: *"Allahım! Bunu, içerisinde riya ve şöhret olmayan bir hac eyle"* diye dua etti.[1]

İhramlı İken Ölmek

١٥٨٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا عُتْبَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا أَبُو غَانِمٍ السَّعْدِيُّ يُونُسُ بْنُ نَافِعٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اغْسِلُوا الْمُحْرِمَ فِي ثَوْبَيْهِ اللَّذَيْنِ أَحْرَمَ بِهِمَا، وَاغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ، وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْهِ، وَلا تُمِسُّوهُ بِطِيبٍ، وَلا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ، فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُلَبِّيًا "، رَوَاهُ عَنْ عَمْرٍو: سُفْيَانُ، وَشُعْبَةُ، وَمِسْعَرٌ، وَابْنُ عُيَيْنَةَ، وَابْنُ جُرَيْجٍ، وَأَبُو أَيُّوبَ الإِفْرِيقِيُّ، وَابْنُ أَبِي لَيْلَى، وَحَجَّاجٌ، وَأَبَانُ بْنُ يَزِيدَ الْعَطَّارُ، وَمَطَرٌ الْوَرَّاقُ، وَعُمَرُ بْنُ عَامِرٍ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيُّ، وَعَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، وَمَعْقِلُ ابْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، وَقَيْسُ بْنُ سَعْدٍ، وَشِبْلُ بْنُ عَبَّادٍ، وَعَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ مُجَاهِدٍ، وَمُقَاتِلُ بْنُ سُلَيْمَانَ، وَرَوَاهُ عَنْ سَعِيدٍ غَيْرُ عَمْرٍو وَابْنِ مُجَاهِدٍ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ [٢٩٩/٤]

1586- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İhramlı (ölen) kişiyi ihramları üzerinde iken yıkayın. Onu su ve sidr ile yıkayıp üzerindeki iki parça ihramıyla kefenleyin. Ona koku sürmeyin ve başını örtmeyin. Çünkü o, kıyamet günü telbiye getirerek diriltilecektir."*[2]

١٥٨٧- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَلْمٍ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سَهْلِ بْنِ سَعِيدٍ، وَالسُّكَّرِيُّ مِنْ أَصْلِهِ، وَمَا كَتَبْتُهُ إِلا عَنْهُ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ غَيْلانَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَزِيعٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُمَارَةَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَجُلا وَقَعَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَوُقِصَ، فَسَأَلُوا النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " اغْسِلُوهُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ، وَكَفِّنُوهُ فِي ثَوْبَيْهِ، وَلا تُخَمِّرُوا رَأْسَهُ، فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يُلَبِّي "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Buhârî (1267), Müslim (99/1206), Ebû Dâvud (3238- 3241), Tirmizî (951), Nesâî (5/154), İbn Mâce (3084) ve Dârimî (1852).

سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، وَرَوَاهُ عَنْ سَعِيدٍ: الْحَكَمُ، وَحَمَّادُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، وَعَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ، وَفُضَيْلُ بْنُ عَمْرٍو، وَمَعْنٌ الْكِنْدِيُّ، وَأَبُو بِشْرٍ جَعْفَرُ بْنُ إِيَاسٍ، وَأَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، وَقَتَادَةُ، وَمَطَرٌ، وَحُسَامُ بْنُ مِصَكٍّ، وَأَبُو الزُّبَيْرِ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ، وَالْقَاسِمُ بْنُ أَبِي بَزَّةَ، وَعَبْدُ الْكَرِيمِ الْجَزَرِيُّ، وَسَالِمٌ الأَفْطَسُ، وَرَوَاهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ غَيْرُ سَعِيدٍ: عَطَاءٌ وَطَاوُسٌ، وَمُجَاهِدٌ، وَأَبُو الشَّعْثَاءِ

1587- İbn Abbâs bildiriyor: Adamın biri bineğinden düşüp boynu kırıldı ve öldü. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) onun nasıl yıkanacağını sorduklarında: *"Onu su ve sidr ile yıkayıp üzerindeki iki parça ihramıyla kefenleyin. Başını örtmeyin, zira o (kıyamet günü) telbiye getirerek diriltilecektir"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٥٨٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي بِخَطِّ يَدِهِ، حدَّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ، حدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي الْمُحْرِمِ يَمُوتُ: " يُكَفَّنُ فِي ثَوْبَيْهِ، وَلا يُغَطَّى رَأْسُهُ، وَلا يُمَسُّ طِيبًا، وَيُغَسَّلُ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ، فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُلَبِّي "، لَمْ يَرْوِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ إِلا الأَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ [٩/٢٢٣]

1588- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ihramlı iken ölen kimse için: *"Üzerindeki iki parça ihramıyla kefenlenir. Başı örtülmez ve ona koku sürülmez. O, su ve sidr ile yıkanır. Çünkü o, kıyamet günü telbiye getirerek diriltilir"* buyurdu.[2]

---

[1] Buhârî (1265), Müslim (98/1206) ve İbn Mâce (3084).

[2] Müslim (101, 102/1206) ve Nesâî (5/155).

Mekke Yolunda Ölen Kimsenin Durumu

١٥٨٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا أَبُو يَعْلَى الْمَوْصِلِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا حُسَيْنُ الْجُعْفِيُّ، ثنا ابْنُ السَّمَّاكِ، عَنْ عَائِذِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " مَنْ مَاتَ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ لَمْ يُعْرَضْ وَلَمْ يُحَاسَبْ " [٨/٢١٥]

1589- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mekke yolunda ölen kimse, Mizan'a arz olunmaz ve hesaba çekilmez"* buyurdu.

Haccın ve Hacıların Fazileti

١٥٩٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا أَبُو يَعْلَى الْمَوْصِلِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا حُسَيْنُ الْجُعْفِيُّ، ثنا ابْنُ السَّمَّاكِ، عَنْ عَائِذِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " مَنْ مَاتَ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ لَمْ يُعْرَضْ وَلَمْ يُحَاسَبْ " [٨/٢١٥]

1590- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mekke yolunda ölen kimse Mizan'a arz olunmaz ve hesaba çekilmez"* buyurdu.[1]

١٥٩١- ثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ الطَّبَّاعِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا بِرُّ الْحَجِّ؟، قَالَ: " إِطْعَامُ الطَّعَامِ وَطِيبُ الْكَلامِ "، لَمْ يُوصِلْهُ مِنْ أَصْحَابِ الأَوْزَاعِيِّ، إِلا أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ [٦/١٤٦]

1591- Câbir der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Hacta iyilik nedir?" denildiğinde: *"Yemek vermek ve güzel sözler söylemektir"* buyurdu.[2]

١٥٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو الطَّيِّبِ عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ الْحَسَنِ الْمُقْرِئُ الْكُوفِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شُرَيْحٍ، ثنا أَبُو يَزِيدَ بْنُ طَرِيفٍ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ حَمَّادٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ:

---

[1] Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (4096- 4098), Taberânî, *M. el-Evsat* 5/305 (5388) ve İbn Adiy, *el-Kâmil* (5/1992).

[2] Hâkim, *Müstedrek* (1/483), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10390) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 6/362 (6618).

سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ خَرَجَ حَاجًّا يُرِيدُ وَجْهَ اللَّهِ فَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ، وَشَفَعَ فِيمَنْ دَعَا لَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٧/٢٣٥]

1592- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah rızasını gözeterek hac için yola çıkarsa, Allah o kimsenin gelmiş geçmiş günahlarını bağışlar ve dua ettiği kimselere şefaatçi kılar"* buyurduğunu işittim.

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٩٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ حَجَّ الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ، وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، عَنْ مَنْصُورٍ [٧/٢٦٤]

1593- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Evi (Beytullah'ı) hacceder de kötü söz söylemez (veya eşiyle cinsel ilişkide bulunmaz) ve günah işlemezse, annesinden doğduğu günkü gibi (günahsız olarak evine) döner"* buyurdu.[1]

Sabit meşhur bir hadistir.

١٥٩٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمُؤَذِّنُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ.ح وثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ الزِّيَادِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ، رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.حَدَّثَ بِهِ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ [٨/١٢٥]

1594- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu Evi (Beytullah'ı) hacceder de kötü söz söylemez (veya eşiyle cinsel ilişkide*

---

[1] Buhârî (1521), Müslim (438/1350), Tirmizî (811), Nesâî (5/85), İbn Mâce (2889), Dârimî (1796) ve Ahmed, *Müsned* (9331).

bulunmaz) ve günah işlemezse, annesinden doğduğu günkü gibi (günahsız olarak evine) döner" buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٥٩٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سَيَّارٍ، وَمَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ حَجَّ فَلَمْ يَرْفُثْ، وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ "،

1595- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kötü söz söylemeden ve büyük günah işlemeden hacceden kimse, annesinden doğduğu günkü gibi (günahsız olarak evine) döner"* buyurdu.[2]

١٥٩٦- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا هُشَيْمٌ، ثنا سَيَّارٌ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، مِثْلَهُ، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ [٣١٦/٨]

1596- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.[3]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٥٩٧- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا صَالِحُ بْنُ مِسْمَارٍ، ثنا هِشَامُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنِي سُفْيَانُ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ، أَوِ اعْتَمَرَ فَلَمْ يَفْسُقْ، وَلَمْ يَرْفُثْ كَانَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ سُهَيْلٍ، تَفَرَّدَ بِهِ هِشَامٌ، وَزَادَ لَفْظَةَ الاعْتِمَارِ، وَمَشْهُورُهُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [١٤٣/٧]

1597- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu Evi (Beytullah'ı) hacceder veya umre yapar da kötü söz söylemez (veya eşiyle cinsel ilişkide bulunmaz) ve günah işlemezse, annesinden doğduğu günkü gibi (günahsız) olur"* buyurdu.[4]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٩٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا الْحَكَمُ بْنُ عَبْدَةَ الْبَصْرِيُّ، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرْوِي الْحَكَمُ، قَالَ: " ثَلاثَةٌ مَضْمُونُونَ عَلَى اللَّهِ ﷻ: الْحَاجُّ، وَالْمُعْتَمِرُ، وَالْغَازِي فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﷻ حَتَّى يَرُدَّهُمُ اللَّهُ تَعَالَى بِالأَجْرِ وَالْغَنِيمَةِ، أَوْ يَتَوَفَّاهُمْ فَيُدْخِلَهُمُ الْجَنَّةَ " [١٣/٣]

1598- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurmuştur:** *"Üç kişi vardır ki Allah'ın güvencesi altındadır. Bunlar; hacca giden, umre yapan ve Allah yolunda savaşa çıkan kimselerdir. Bunlar sevap ve ganimet ile geri dönene veya Allah karşılık olarak onları cennete sokana kadar Allah'ın güvencesi altındadırlar."*

١٥٩٨/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَاجِيَةَ .ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ الْجَوْهَرِيُّ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثنا أَبِي، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَثَلُ الْغَازِي فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَثَلُ الأُسْطُوَانَةِ صَائِمًا وَقَائِمًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ [٣٧٦/٨]

1598/a- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah yolunda cihad eden kişi gündüzlerini oruçla, gecelerini de şu sütun gibi dikilip namazla geçiren kişi gibidir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

١٥٩٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْحَارِثِ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ، قَالا: حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُبَاهِي بِأَهْلِ عَرَفَاتٍ مَلائِكَةَ السَّمَاءِ، يَقُولُ: " انْظُرُوا إِلَى عِبَادِي أَتَوْنِي شُعْثًا غُبْرًا مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ، أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عَائِشَةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَلا أَعْلَمُ لَهُ رَاوِيًا إِلا يُونُسَ بْنَ أَبِي إِسْحَاقَ [٣٠٥/٣]

1599- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah, Arafat ehliyle sema meleklerine karşı övünerek: «Kullarıma bakın. Onlar saçları başları dağınık, toz toprak içinde uzak yerlerden bana geldiler. Onları bağışladığıma dair sizleri şahit tutuyorum" buyurur."*[1]

Saîd b. el-Müseyyeb rivayetiyle sahih, buradaki Mücâhid rivayetiyle tek kanallı bir hadistir.

١٦٠٠- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زَيْدٍ الْقَزَّازُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ. ح وثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى، قَالُوا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي مَخْرَمَةُ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَفْدُ اللَّهِ ثَلاثَةٌ: الْحَاجُّ، وَالْمُعْتَمِرُ، وَالْغَازِي "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ مَخْرَمَةُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سُهَيْلٍ [٨/٣٢٧]

1600- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın elçileri üçtür. Bunlar; hacceden, umre yapan ve (Allah yolunda) savaşandır"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦٠١- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ بَرِيَّةَ الْهَاشِمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْوَرْدِ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ، يَقُولُ: رَحَلْتُ إِلَى عِيسَى بْنَ يُونُسَ مَاشِيًا عَلَى قَدَمَيَّ فَأَكْرَمَنِي وَأَدْنَانِي، ثُمَّ قَالَ: مَعَكَ شَيْءٌ تَسْأَلُ عَنْهُ، قُلْتُ: نَعَمْ، حَدِيثُ الْحَسَنِ عَنْ عَائِشَةَ، فَقَالَ: نَعَمْ، ثنا عَمْرُو بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَدِّثُ الْمَذْمُومُ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ عَلَى النِّسَاءِ قِتَالٌ؟ قَالَ: " نَعَمْ، جِهَادٌ لا قِتَالَ فِيهِ: الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ " [٨/٣٥٧]

1601- Bişr b. el-Hâris der ki: Yaya olarak Îsa b. Yûnus'un yanına gittim. Bana ikramda bulunup yanına yakalaştırdı ve: "Soracağın bir şey var mıdır?" dedi. Bunun üzerine: "Evet vardır, Hasan'ın Hz. Âişe'den rivayet etmiş olduğu hadisi soracağım" dedim. O da şu karşılığı verdi: "Evet, kınanmış hadisçi Amr b. Ubeyd'in Hasan kanalıyla bildirdiğine göre Hz. Âişe: "Ey Allah'ın Resûlü! Kadınlara (farz olan bir) cihad var mıdır?"diye sorunca, Allah

---

[1] Ahmed, *Müsned* (8067) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/465).

[2] Nesâî (5/85), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10387) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/441).

Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *«Evet çarpışmasız bir cihad olan, hac ve umre vardır»* buyurmuştur."[1]

Yolculuk Hakkında İki Rivayet

١٦٠٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ جَرِيرٍ الصُّورِيُّ، ثَنَا عَتِيقُ بْنُ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي النَّضْرِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ لا يُهَنِّئُ أَحَدَكُمْ نَوْمَهُ وَلا طَعَامَهُ وَلا شَرَابَهُ، فَإِذَا قَضَى أَحَدُكُمْ نَهْمَتَهُ فَلْيُسْرِعِ الرُّجُوعَ إِلَى أَهْلِهِ "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، اخْتَلَفَتْ عَلَيْهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَقَاوِيلَ، الْمَشْهُورُ مَا فِي الْمُوَطَّأِ سُمَيٌّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، وَتَفَرَّدَ رَوَّادُ بْنُ الْجَرَّاحِ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ رَبِيعَةَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ [٣٤٤/٦]

1602- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yolculuk azaptan bir parçadır. Her birinizin yiyeceğine, içeceğine ve uykusuna engel olur. Öyleyse işini bitiren, ailesine dönmekte acele etsin."*[2]

Sahih bir hadistir. Muvattâ'da yer almıştır.

١٦٠٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سَهْلِ بْنِ سَعِيدٍ مِنْ أَصْلِ كِتَابِهِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى بْنِ كَثِيرِ بْنِ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ الطَّائِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ الْكُوفِيُّ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُسَافِرُ شَهِيدٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، وَأَبِي الزُّبَيْرِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ [٢٢٦/٧]

1603- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yolculuğa çıkan (ve yolculuk esnasında ölen) kimse şehiddir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] İbn Mâce (2901), Ahmed, *Müsned* (25376) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (8758).

[2] Buhârî (1804), Müslim (179/1927), İbn Mâce (28882) ve Ahmed, *Müsned* (7244).

Yolculuğa Çıkarken Aralarından Birini Emîr Tâyin Etmek

١٦٠٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا عَمَّارُ بْنُ خَالِدٍ، قَالَ: ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدٍ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ: " إِذَا كَانَ ثَلاثَةٌ فِي سَفَرٍ فَلْيُؤَمِّرُوا عَلَيْهِمْ أَحَدَهُمْ، ذَاكَ أَمِيرٌ أَمَّرَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ [١٧٢/٤]

1604- Hz. Ömer der ki: "Üç kişi bir yolculuğa çıkacak olurlarsa aralarından birini emîr tâyin etsinler. Böylesi bir durumda emîr seçilen kimse Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) tarafından seçilmiş gibidir."

Tek kanallı bir hadistir.

Yolculukta Yürümek

١٦٠٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَهْزَادَ، ثنا أَبُو الْوَزِيرِ مُحَمَّدُ بْنُ أَعْيَنَ، وثني ابْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلالٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا صَلَّى الْغَدَاةَ فِي سَفَرٍ مَشَى عَنْ رَاحِلَتِهِ قَلِيلا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ، وَيَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ الْمُبَارَكِ [١٨٠/٨]

1605- Enes b. Mâlik der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yolculukta iken sabah namazını kıldığı zaman biraz yürür ve bineğine öyle binerdi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦٠٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهُوَيْهِ، حدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، حدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ قَوْمًا، شَكَوْا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْمَشْيَ، فَقَالَ: " عَلَيْكُمْ بِالانْسِلالِ "، قَالَ: فَانْسَلَلْنَا فَوَجَدْنَاهُ أَخَفَّ، تَفَرَّدَ بِهِ رَوْحٌ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ [٢٣٧/٩]

---

[1] Taberânî, *el-Evsat* 7/92 (6951).

1606- Câbir bildiriyor: Bir kavim yürümenin zorluğundan dolayı Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şikâyette bulununca: *"Hızlıca yürümeye bakın"* buyurdu. Hızlıca yürüdüğümüzde zorluğun daha az olduğunu gördük."[1]

Kadınların Yolculuğa Çıkması

١٦٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا أَبُو ثَوْرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَحِلُّ لامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُسَافِرَ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ، إِلا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ مِنْهَا " [١٥٧/٩]

1607- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a ve âhiret gününe iman eden bir kadının yanında mahremi olmaksızın iki gün iki gece(lik bir mesafeye) yolculuk etmesi helal değildir"* buyurdu.[2]

Yolculukta Kadınlara Yumuşak Davranmak

١٦٠٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا رَوْحٌ، قَالَ: ثنا زُرَارَةُ بْنُ أَبِي الْحَلالِ الْعَتَكِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " يَا أَنْجَشَةُ، كَذَاكَ سَيْرُكَ بِالْقَوَارِيرِ " [١٠٥/٣]

1608- Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Enceşe! Üzerinde şişeler olan binekleri bu şekilde (yavaş) sür (ki onları incitip kırmayasın)"* buyurdu.[3]

١٦٠٩- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ الْحَافِظُ، قَالَ: فِي كِتَابِي عَنِ الْحَسَنِ بْنِ حَمَّادٍ الْوَرَّاقِ، وَعِنْدِي أَنِّي سَمِعْتُهُ مِنْهُ، حَدَّثَنَا عَبْدَةُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، يَعْنِي: ابْنَ الْمُثَنَّى، عَنْ ثُمَامَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَ

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (2/101) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 8/103 (8102).

[2] Buhârî (1088), Müslim (419- 422/1339), Ebû Dâvud (1723- 1725), Tirmizî (1170), İbn Mâce (2899) ve Mâlik, *Muvatta* (37).

[3] Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (6149), Müslim (70- 73/2323) ve Ahmed, *Müsned* (13148, lafız kendisinindir).

الْبَرَاءُ بْنُ مَالِكٍ رَجُلا حَسَنَ الصَّوْتِ، فَكَانَ يَرْجُزُ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَبَيْنَا هُوَ يَرْجُزُ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ إِذْ قَارَبَ النِّسَاءَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِيَّاكَ وَالْقَوَارِيرَ، إِيَّاكَ وَالْقَوَارِيرَ " [٣٥٠/١]

1609- Enes b. Mâlik der ki: Berâ b. Mâlik sesi güzel birisi idi ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kaside okurdu. Bir gün bir seferde Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kaside okurken kadınlara yaklaştı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şişelere (kadınlara) dikkat et, şişelere dikkat et"* buyurdu.[1]

Yolculuğa Çıkacak Kişiyle Vedalaşmak ve Ona Dua Etmek

١٦١٠- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ إِمْلاءً، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زِيدَانَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ الْحِمَّانِي، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ عُبَيْدٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ وَدَّعَ رَجُلا، فَقَالَ: " زَوَّدَكَ اللَّهُ بِالتَّقْوَى، وَغَفَرَ ذَنْبَكَ، وَلَقَّاكَ الْخَيْرَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْهُ [٥٨/٥]

1610- Abdullah (b. Mes'ûd) bildiriyor: Hz. Peygamber (yolculuğa çıkacak) bir adamla vedalaşıp: *"Allah sana azık olarak takvayı versin, günahını bağışlasın ve seni hayra kavuştursun"* diye dua etti.

Tek kanallı bir hadistir.

١٦١١- حَدَّثَنَا جعفر بن محمد بن عمرو ثنا أبو حصين الوادعي ثنا يحيى الحماني ثنا عبد الله بن المبارك، حَدَّثَنَا أُسَامَةُ بن زَيْد، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ يُرِيدُ سَفَرًا فَأَوْصِنِي، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ": أُوصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَالتَّكْبِيرِ عَلَى كُلِّ شَرَف "، حَتَّى إِذَا أَدْبَرَ الرَّجُلُ قَالَ: " اللَّهُمَّ اطْوِ لَهُ الأَرض، وَهَوِّنْ عَلَيْهِ السَّفَرَ " في التقريب فقط .

1611- Ebû Hureyre bildiriyor: Yolculuğa çıkmak isteyen bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Bana tavsiyede bulun" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'tan korkmanı ve her yüksek yere*

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (3/291).

çıktığında tekbir getirmeni tavsiye ederim" buyurdu. Adam dönüp gidince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Bunun yolculuğunu kolaylaştır ve onun için yeri altında dür (uzağı yakınlaştır)"* diye dua etti.[1]

Gece Vakti Yol Almak

١٦١٢- حَدَّثَنَا أَبُو طَاهِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ، حدَّثَنَا زَنْجُوَيْهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، حدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَقِيلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَلَيْكُمْ بِالدُّلْجَةِ فَإِنَّ الأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيْلِ " [٩/٢٥٠]

1612- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Geceleyin yolculuk yapın. Zira yeryüzü geceleyin dürülür (yol almakla kısalır)"* buyurdu.[2]

Yolculuktan Dönüldüğünde Söylenmesi Güzel Olan Şey

١٦١٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ.ح وَثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا قَفَلَ مِنْ سَفَرٍ، قَالَ: " آيِبُونَ تَائِبُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [٧/١٣٢]

1613- Berâ der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bir yolculuğundan geri döndüğü zaman: *"Biz yolculuktan dönen, tövbe eden ve Rabbimiz'e hamd eden kişileriz"* derdi.[3]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Bu hadis elimizdeki mevcut Hilye'de yoktur. Tirmizî (3445, "hasen"), Nesâî, *S. el-Kübrâ* (10339), İbn Mâce (2771) ve Ahmed, *Müsned* (8330).

[2] Ebû Dâvud (2571), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10342) ve Hâkim, *Müstedrek* (1/445).

[3] Tirmizî (3440, "hasen sahih") ve Ahmed, *Müsned* (18505).

Kişinin Yolculuktan Döndüğünde Gece Vakti Ansızın Evine Girmesinin Yasaklanması

١٦١٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَحْمُودٍ، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ أَحْمَدَ الْحِمْصِيُّ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَطَالَ أَحَدُكُمُ الْغَيْبَةَ عَنْ أَهْلِهِ ثُمَّ قَدِمَ فَلا يَطْرُقْ أَهْلَهُ لَيْلا " [٢٦٢/٨]

1614- Câbir b. Abdillah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri (bir yolculuğa çıkıp) ailesinden uzun bir süre ayrı kaldığında ve (yolculuğundan) döndüğünde gece vakti ansızın evine girmesin"* buyurdu.[1]

١٦١٥- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، حدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثَنَا أَبُو مُوسَى، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى أَنْ يَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلا أَوْ يُخَوِّنَهُمْ أو يلتمس عثراتهم "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ [٢٥/٩]

1615- Câbir bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), kişinin (yolculuk dönüşü) ihanet zannına veya eşinin kusurlarını ortaya çıkarmaya sebep olacağı için gece vakti ansızın evine girmesini yasakladı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦١٦- حَدَّثَنَا أبو إسحاق بْنِ حَمْزَةَ ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ ثنا إِبْرَاهِيمُ بن عرعرة ثنا ابن مهدي عن سفيان عن حبيب يعني ابن أبي ثابت عن عطاء عن ابن عباس عن النبي ﷺ مثله.

1616- İbn Abbâs, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bir önceki hadisin aynısını rivayet etti.

١٦١٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ.ح وثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، أَخْبَرَنَا

---

[1] Buhârî (5243), Müslim (183) ve Ahmed, *Müsned* (3/396).

[2] Buhârî (5243), Müslim (184), Dârimî (2631) ve Ahmed, *Müsned* (14242).

شُعْبَةُ، عَنْ سَيَّارٍ، سَمِعَ الشَّعْبِيَّ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى أَنْ يَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ حَتَّى تَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ وَتَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ [٨/٣١٥]

1617- Câbir bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) kişinin (yolculuktan döndüğünde), eşi saçlarını tarayıp etek tıraşını oluncaya kadar evine girmesini yasaklamıştır."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٦١٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا هُشَيْمٌ، أَخْبَرَنَا سَيَّارٌ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي سَفَرٍ، فَلَمَّا رَجَعْنَا ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ، فَقَالَ: " أَمْهِلُوا حَتَّى نَدْخُلَ لَيْلا أَيْ عِشَاءً، وَتَمْتَشِطُ الشَّعِثَةُ، وَتَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ " [٨/٣١٥]

1618- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir yolculukta idik. Yolculuktan döndüğümüz zaman evlerimize girmek istediğimizde: *"Acele etmeyin, evlere gece vakti girelim ki, saçları dağınık kadınlar taranıp etek tıraşı olsunlar"* buyurdu.[2]

١٦١٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى، ثنا هُشَيْمٌ، عَنْ سَيَّارٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي غَزَاةٍ، أَوْ فِي سَفَرٍ، فَلَمَّا رَجَعْنَا تَعَجَّلْتُ عَلَى بَعِيرٍ لِي قَطُوفٍ فَلَحِقَنِي رَاكِبٌ مِنْ خَلْفِي، فَنَخَسَ بَعِيرِي بِعَنَزَةٍ كَانَتْ مَعَهُ، فَانْطَلَقَ بَعِيرِي أَجْوَدُ مَا أَنْتَ رَاءٍ مِنَ الإِبِلِ، فَالْتَفَتَ فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " مَا تَعَجُلُكَ؟، قَالَ: قُلْتُ: إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْسٍ، قَالَ: أَبِكْرًا تَزَوَّجْتَ أَمْ ثَيِّبًا؟ قَالَ: قُلْتُ: بَلْ ثَيِّبًا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: فَهَلا جَارِيَةً تُلاعِبُهَا وَتُلاعِبُكَ؟، قَالَ: ثُمَّ قَالَ: إِذَا قَدِمْتَ فَالْكَيْسَ الْكَيْسَ، قَالَ: فَلَمَّا قَدِمْنَا ذَهَبْنَا لِنَدْخُلَ، فَقَالَ: مَهِّلُوا حَتَّى نَدْخُلَ لَيْلا أَيْ عِشَاءً لِكَيْ تَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ وَتَسْتَحِدَّ الْمُغِيبَةُ " [٨/٣١٥]

1619- Câbir der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir gazvede veya bir seferde idik. Geri dönerken ben yavaş yürüyen bir devenin

---

[1] Buhârî (5246) ve Müslim (182).

[2] Buhârî (5079) ve Müslim (181).

üzerinde acelece dönmek istiyordum. Arkamdan bir süvari bana yetişip değneğiyle devemi dürttü. Bunun üzerine devem görmüş olduğun en güzel deveden daha da hızlı oldu. Dönüp baktığımda bu kişinin Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) olduğunu gördüm. Bana: *"Niçin acele ediyorsun?"* diye sorunca: "Ben yeni evlendim" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bâkire biriyle mi, dul biriyle mi evlendin?"* diye sorunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Dul biriyle evlendim" dedim. Bunun üzerine bana: *"Bâkire biriyle evlenseydin ya, karşılıklı oynaşırdınız"* buyurdu. Sonra: *"Ailenin yanına girdiğin zaman ona iyi davran ve (ilişkinde) iyi olanı (çocuğu) iste"* buyurdu. Yetişip evlerimize girmek istediğimizde: *"Acele etmeyin, evlere gece vakti girelim ki, saçları dağınık kadınlar taranıp etek tıraşı olsunlar"* buyurdu.[1]

١٦١٩/أ- ثنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الطُّوسِيُّ، ثنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، ثنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ، ثنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنْ أَبِي فَرْوَةَ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ، عَنْ عُرْوَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيَّ، يَقُولُ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ غَزَاةٍ لَهُ، فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ وَصَلَّى فِيهِ رَكْعَتَيْنِ وَكَانَ يُعْجِبُهُ إِذَا قَدِمَ أَنْ يَدْخُلَ الْمَسْجِدَ فَيُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ خَرَجَ فَأَتَى فَاطِمَةَ فَبَدَأَ بِهَا فَاسْتَقْبَلَتْهُ فَاطِمَةُ، وَجَعَلَتْ تُقَبِّلُ وَجْهَهُ وَعَيْنَيْهِ وَتَبْكِي، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا يُبْكِيكِ؟ "، قَالَتْ: أَرَاكَ قَدْ شَحَبَ لَوْنُكَ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا فَاطِمَةُ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بَعَثَ أَبَاكِ بِأَمْرٍ لَمْ يَبْقَ عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ بَيْتُ مَدَرٍ وَلا شَعَرٍ، إِلا أَدْخَلَهُ بِهِ عِزًّا أَوْ ذُلا يَبْلُغُ بِهِ حَيْثُ يَبْلُغُ اللَّيْلُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُرْوَةَ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو فَرْوَةَ [١٢٣/٦]

1619/a- Ebû Sa'lebe el-Huşenî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gazvesinden döndüğünde Mescid'e girdi ve iki rekat namaz kıldı. Bir yerden döndüğünde Mescid'e girip iki rekat namaz kılmak hoşuna giderdi. Sonra çıkıp Hz. Fâtıma'yı ziyaret etti. Hz. Fâtıma, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) karşılayıp ağlayarak onu yüzünden ve gözlerinden öpmeye başladı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Niçin ağlıyorsun?"* diye sorunca: "Renginin sarardığını görmekteyim" karşılığını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Fâtıma! Allah, babanı öyle bir iş için gönderdi ki, o iş sebebiyle yeryüzünde her bir çadır ve kulübeye izzet veya zillet sokar. Bu işin kapsayışı gecenin her yeri kapsaması gibidir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Yecuc ve Mecuc'un Çıkışından Sonra Kâbe'nin Haccedilmeye Devam Edilmesi

١٦٢٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبَانِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي عُتْبَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " لَيُحَجَّنَّ الْبَيْتُ وَلَيُعْتَمَرَنَّ بَعْدَ خُرُوجِ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ " [١٦/٩]

1620- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yecuc ve Mecuc'un çıkışından sonra Kabe, hac ve umre yapılmaya devam edecektir"* buyurdu.[1]

Mikât

١٦٢١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ عِيسَى الطَّبَّاعُ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " وَقَّتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ، وَلأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ، وَلأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ، وَلأَهْلِ الطَّائِفِ قَرْنَ "، قَالَ ابْنُ عُمَرَ: وَحَدَّثَنِي أَصْحَابُنَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " وَقَّتَ لأَهْلِ الْعِرَاقِ ذَاتَ عِرْقٍ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ مَيْمُونٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، عَنْهُ [٩٣/٤]

1621- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Medine halkı için Zul-Huleyfe'yi, Yemen halkı için Yelemlem'i, Şam halkı için Cuhfe'yi, Tâif halkı için ise Karn'ı mikât yeri tayin etti. Dostlarımızın bana bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Irak halkı için de Zât-ı Irk'ı mikât yeri tayin etmiştir."[2]

Sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Buhârî (1593) ve Ahmed, *Müsned* (11225).

[2] Buhârî (1525) ve Müslim (13/1182).

١٦٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالا: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ وَبَرَةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " وَقَّتَ لأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ، وَلأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةَ، وَلأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ، وَلأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنًا "، قَالَ: وَذُكِرَتِ الْعِرَاقُ، قَالَ: " لَمْ يَكُنْ يَوْمَئِذٍ كُوفَةٌ، وَلا بَصْرَةٌ "، كَذَا رَوَاهُ أَبُو نُعَيْمٍ، وَخَلادٌ مَوْقُوفًا، وَرَفَعَهُ يَحْيَى بْنُ عِيسَى، وَعَامِرُ بْنُ مُدْرِكٍ

1622- İbn Ömer der ki: "(Hz. Peygamber) Yemen halkı için Yelemlem'i, Medine halkı için Zul-Huleyfe'yi, Şam halkı için Cuhfe'yi, Necd halkı için ise Karn'ı mikât yeri tayin etti."[1]

١٦٢٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْبَخْتَرِيِّ، ثنا يَحْيَى بْنُ عِيسَى، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ وَبَرَةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " وَقَّتَ لأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنًا، وَلأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ، وَلأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ، وَلأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ " [٢٦٧/٧]

1623- İbn Ömer bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Necd halkı için Karn'ı, Medine halkı için Zul-Huleyfe'yi, Şam halkı için Cuhfe'yi, Yemen halkı için ise Yelemlem'i mikât yeri tayin etti."[2]

١٦٢٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حدَّثَنَا مُوسَى، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: سَمِعْتُ مَالِكًا، يَقُولُ: " وَقَّتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لأَهْلِ الْعِرَاقِ قَرْنًا "، فَقُلْتُ: مَنْ حَدَّثَكَ هَذَا يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ؟ قَالَ نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ، فَقَالَ لِي بَعْضُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ: إِنَّ مَالِكًا مَحَا هَذَا الْحَدِيثَ مِنْ كِتَابِهِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَالِكٍ، فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٢٣٧/٩]

1624- Abdurezzak bildiriyor: Mâlik'in: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Irak halkı için Karn'ı mikât yeri tayin etti" dediğini işittim. Kendisine: "Ey Ebû Abdirrahman! Sana bunu kim söyledi?" dediğimde: "Nâfi', İbn Ömer kanalıyla rivayet etti" karşılığını verdi. Ancak Medine halkından bir kişi bana: "Mâlik bu hadisi kitabından silmiştir" dedi.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Umre

١٦٢٥- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَلَفٍ الْبَزَّارُ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيسَى الْقَطَّانُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ حَجَّاجِ بْنِ أَرْطَأَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ عَنِ الْعُمْرَةِ أَوَاجِبَةٌ هِيَ؟ قَالَ: " لا وَأَنْ تَعْتَمِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ فِيمَا أَرَى إِلا ابْنُ الْحَجَّاجِ [١٨٠/٨]

1625- Câbir bildiriyor: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Umre vacip midir?" diye sorulunca: *"Hayır, ancak umre yapmanız sizin için daha hayırlıdır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالا: حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حدَّثَنَا إِدْرِيسُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْحَدَّادُ الْمُقْرِئُ، قالا حدثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبَّادٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ، فَقَالَتْ: " مَا اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلا فِي ذِي الْقَعْدَةِ، وَلَقَدِ اعْتَمَرْنَا ثَلاثَ عُمَرَاتٍ " [٢٢٧/٩]

1626- Abbâd der ki: Hz. Âişe'nin yanına girdiğimde, bana: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hiçbir umreyi Zilka'de ayı dışında yapmamıştır. Üç defa birlikte umre yaptık" dedi.[2]

Hacca Giderken Şart Koşmak

١٦٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا هِشَامٌ، ثنا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ: أَنَّهُ كَانَ يُكْثِرُ الاشْتِرَاطَ فِي الْحَجِّ، وَيَقُولُ: " أَلَيْسَ حسبكم سنة رَسُولِ اللَّهِ ﷺ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مَعْمَرٍ [١٧٦/٨]

---

[1] Tirmizî (931, "hasen sahih"), Ahmed, *Müsned* (14410) ve Dârakutnî, *Sünen* (223-226).

[2] İbn Mâce (2997) ve Ahmed, *Müsned* (25964, lafız kendisinindir).

1627- Sâlim'in bildirdiğine göre babası (İbn ömer) hacca giderken (yolda hastalanma ihtimaline karşı) çokça şart koşar ve: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sünneti sizin için yeterli değil midir?" derdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦٢٨- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ، عَنْ هِلالِ بْنِ خَبَّابٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ ضُبَاعَةَ بِنْتَ الزُّبَيْرِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَتَتْ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ أَفَأَشْتَرِطُ؟ قَالَ: " نَعَمْ ب "، قَالَتْ: فَكَيْفَ أَقُولُ؟ قَالَ: " قُولِي: لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ مَحِلِّي مِنَ الأَرْضِ حَيْثُ تَحْبِسُنِي " [٩/٢٢٤]

1628- İbn Abbâs bildiriyor: Dubâ'a binti'z-Zübeyr b. Abdilmuttalib, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben haccetmek istiyorum, (ihrama girerken) şart koşabilir miyim?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* diye cevap verdi. Dubâ'a: "Nasıl şart koşayım?" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen: «Allahım! Lebbeyk (=Emrine amadeyim). İhramdan çıkacağım yerin, beni aciz kılacağın mahal olması şartıyla Lebbeyk (=Emrine amadeyim)» de"* buyurdu.[2]

İhrama Girerken Koku Sürünmek

١٦٢٩- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَابِرٍ، ثنا أَبُو زَيْدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ طَرِيفٍ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " لَقَدْ طَيَّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لِحُرْمِهِ حِينَ أَحْرَمَ، وَلِحِلِّهِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ "، تَفَرَّدَ بِهِ عُثْمَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بِشْرٍ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٤٦]

---

[1] Tirmizî (942, "hasen sahih"), Nesâî (5/131) ve Ahmed, *Müsned* (4880).

[2] Müslim (108/1208), Ebû Dâvud 1776), Tirmizî (941), Nesâî (5/130), İbn Mâce (2938), Dârimî (1811) ve Ahmed, *Müsned* (3301).

1629- Hz. Âişe der ki: "Ben, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ihrama girerken, ihramdan çıkarken ve Kâbe'yi tavaf etmeden önce güzel koku sürdüm."[1]

١٦٣٠- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " طَيَّبْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لِإِحْرَامِهِ قَبْلَ أَنْ يُحْرِمَ، وَلِحِلِّهِ قَبْلَ أَنْ يَفِيضَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ [٣٢٦/٧]

1630- Hz. Âişe der ki: "Ben, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ihrama girerken ve ihramdan çıkarken güzel koku sürdüm."[2]

١٦٣١- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِدْرِيسَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ سُفْيَانَ الْمِصْرِيُّ بِمِصْرَ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِ الطِّيبِ فِي مَفْرِقِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ " [٩٩/٧]

1631- Hz. Âişe: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ihramlı iken, saç ayrımlarında olan kokunun parlaklığını şu an hâlâ görür gibiyim" demiştir.[3]

١٦٣٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الشَّوَارِبِ، ثَنَا أَبُو عُمَرَ حَفْصُ بْنُ عُمَرَ ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ حَمَّادٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى وَبِيصِ الطِّيبِ فِي مَفْرِقِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ مُحْرِمٌ " [٢٨٤/٦]

1632- Hz. Âişe: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ihramlı iken, saç ayrımlarında olan kokunun parlaklığını şu an hâlâ görür gibiyim" demiştir.[4]

---

[1] Buhârî (1539), Müslim (1189), Ebû Dâvud (1745), Tirmizî (917), Nesâî (5/105), İbn Mâce (2926), Mâlik, *Muvatta* (17) ve Ahmed, *Müsned* (24166).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Buhârî (1538), Müslim (1190), Ebû Dâvud (1746) ve Nesâî (5/107).

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

İhramdan Önce İlişki Kurmak

١٦٣٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا بِشْرٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَشِرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " طَيَّبْتُ النَّبِيَّ ﷺ بِيَدِي، فَطَافَ عَلَى نِسَائِهِ، ثُمَّ أَصْبَحَ مُحْرِمًا "، رَوَاهُ أَبُو أُسَامَةَ، وَوَكِيعٌ، وَعَبَّادُ بْنُ صُهَيْبٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، فَذَكَرُوا كَرَاهَةَ ابْنِ عُمَرَ الطِّيبَ لِلْمُحْرِمِ، ثُمَّ يُصْبِحُ مُحْرِمًا [٢٢٨/٧]

1633- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kendi ellerimle koku sürdüm. Bu halde hanımlarını dolaştı. Sonra da ihrama girdi."[1]

Hac veya Umre İçin Niyet Etmek

١٦٣٤- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ دِينَارٍ، حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " أَهَلَّ حِينَ اسْتَوَتْ بِهِ رَاحِلَتُهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مُصْعَبٌ [٣١٨/٣]

1634- İbn Ömer bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), bineği kalkıp doğrulunca (hac veya umre için) telbiye getirdi (niyet etti)"[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Lohusalarm İhramı

١٦٣٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ بْنِ مُوسَى الْقُرَشِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو حُذَيْفَةَ مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ الثَّوْرِيُّ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " أَمَرَ النُّفَسَاءَ أَنْ تُحْرِمَ وَتَفِيضَ عَلَيْهَا الْمَاءَ "، رَوَاهُ الْفِرْيَابِيُّ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، فَقَالَ: أَمَرَ أَسْمَاءَ يَعْنِي بِنْتَ عُمَيْسٍ [١٨٩/٣]

---

[1] Buhârî (267, 270), Müslim (47- 49/1192), Nesâî (5/107- 109) ve Ahmed, *Müsned* (254).

[2] Buhârî (1552), Müslim (28, 29/1187), Nesâî (5/126- 127), Ahmed, *Müsned* (4934) ve Beyhakî, *Delâil* (5/439).

1635- Câbir bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), lohusalı kadınlara ihrama girmelerini ve su dökünmelerini emretti."[1]

Firyabî, Sevrî kanalıyla rivayet etmiş ve rivayetinde: "Esmâ binti Umeys'e yıkanmasını emretti" demiştir.

١٦٣٦- حَدَّثَنَا أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ، حَدَّثَنَا صُهْبَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، فِي حَدِيثِ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ حِينَ نُفِسَتْ بِذِي الْحُلَيْفَةِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " أَمَرَ أَبَا بَكْرٍ يَأْمُرُهَا أَنْ تَغْتَسِلَ وَتُهِلَّ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ أَبِي غَسَّانَ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ جَرِيرٍ، وَيَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ، مِنْ تَابِعِي أَهْلِ الْمَدِينَةِ [١٩٨/٣]

1636- Câbir bildiriyor: "Esmâ binti Umeys, Zu'l-Huleyfe'de doğum yaptığı zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr'e, Esmâ'nın yıkanmasını ve tehlil getirmesini emretti."[2]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

Telbiye

١٦٣٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ السِّنْدِيِّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمُؤَدِّبُ، حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ النُّعْمَانِ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ غَزِيَّةَ الأَنْصَارِيُّ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا مِنْ مُلَبٍّ إِلا لَبَّى مَا عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ مِنْ حَجَرٍ، أَوْ مَدَرٍ، أَوْ شَجَرٍ حَتَّى تَنْقَطِعَ الأَرْضُ مِنْ هَاهُنَا، وَمِنْ هَاهُنَا، وَإِنَّ أَهْلَ الدَّرَجَاتِ الْعُلَى لَيَرَوْنَ مَنْ أَسْفَلَ مِنْهُمْ، كَمَا تَرَوْنَ الْكَوْكَبَ فِي السَّمَاءِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عُمَارَةُ بْنُ غَزِيَّةَ، وَهُوَ مِنْ تَابِعِي أَهْلِ الْمَدِينَةِ، وَرَوَاهُ عَنْ عَمَّارٍ: مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، وَعُبَيْدُ بْنُ حُمَيْدٍ [٢٠١/٣]

1637- Sehl b. Sa'd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Telbiye getiren hiçbir kimse yok ki; sağından ve solundan, şu ve şu istikametten*

---

[1] Müslim (110/9121), Ebû Dâvud (1905), Nesâî (5/127), İbn Mâce (2913) ve Dârimî (1805).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

yeryüzünün sonuna kadar her taş, her ev ve her ağaç telbiye getirmesin. Yüksek derece sahipleri kendilerinden aşağıda olanları sizin gökyüzünde yıldızları gördüğünüz gibi görürler."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦٣٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مُلَبٍّ يُلَبِّي، إِلا لَبَّى مَا عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ مِنْ حَجَرٍ وَشَجَرٍ "، رَوَاهُ عَنْ عُمَارَةَ، إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، وَعُبَيْدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ مِثْلَهُ، وَتَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ عَنْهُ [٣٢٩/٨]

1638- Sehl b. Sa'd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Telbiye getiren hiçbir kimse yok ki; sağında ve solunda bulunan her taş ve ağaç telbiye getirmesin"* buyurdu.[2]

١٦٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ خَالِدٍ الْخَيَّاطُ، حدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَضْحَى يَوْمًا مُحْرِمًا مُلَبِّيًا حَتَّى غَرَبَتِ الشَّمْسُ، غَرَبَتْ بِذُنُوبِهِ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ " [٢٢٩/٩]

1639- Câbir b. Abdillah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gününü akşama kadar güneş altında geçiren hiç bir ihramlı yoktur ki günahları güneşle beraber batmasın ve annesinden doğduğu günkü gibi (günahsız) olmasın"* buyurdu.[3]

١٦٤٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ رُسْتَهُ، ثنا ابْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ أَبِي عَطِيَّةَ، قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ: إِنِّي لأَعْلَمُ كَيْفَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُلَبِّي: " لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ " [٢٨/٩]

---

[1] Tirmizî (828), İbn Mâce (2921), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9019), Hâkim, *Müstedrek* (1/451) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (5740, lafız kendisinindir).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] İbn Mâce (2925), Ahmed, *Müsned* (15018) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9022).

1640- Hz. Âişe der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl telbiye getirdiğini biliyorum. O: "*Lebbeyk Allahümme Lebbeyk Lebbeyk lâ şerîke leke lebbeyk. İnne'l-hamde ve'n-ni'mete leke (=Buyur Allahım emrine amadeyim. Senin emrine koştum. Senin ortağın yoktur, buyur. Hamd Sana mahsustur, nimet ve mülk Senindir)*" diyerek telbiye getirirdi.[1]

١٦٤١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرٌ، ثنا خَلادٌ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " كَانَتْ تَلْبِيَةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لا شَرِيكَ لَكَ " [١٩٦/٨]

1641- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) telbiyesi: "*Buyur Allahım emrine amadeyim. Senin emrine koştum. Senin ortağın yoktur, buyur. Hamd Sana mahsustur, nimet ve mülk Senindir, Senin ortağın yoktur*" şeklindeydi.[2]

١٦٤٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ يُلَبِّي تَلْبِيَةَ النَّبِيِّ ﷺ يَزِيدُ: " لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ، لَبَّيْكَ وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ، لَبَّيْكَ وَالرَّغْبَاءُ إِلَيْكَ وَالْعَمَلُ " [٣٠٧/١]

1642- Nâfi' bildiriyor: İbn Ömer Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) gibi telbiye getirir ve: "Lebbeyke, Lebbeyke, Lebbeyke ve sa'deyke ve'l-hayru fi yedeyke. Lebbeyke ver-rağbâu ileyke ve'l-amel (=Buyur, emrine amadeyim buyur. Huzur içinde sana itaate hazırım! Hayır senin elindedir. Dilekler sana arzedilir, ameller de sanadır)" eklemesinde bulunurdu.[3]

١٦٤٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ، عَنْ وَبَرَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَنَّهُ سَايَرَ ابْنَ عُمَرَ فَسَمِعَهُ يُلَبِّي، وَهُوَ يَقُولُ فِي تَلْبِيَتِهِ: " لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ، وَالرَّغْبَاءُ إِلَيْكَ وَالْعَمَلُ "

---

[1] Buhârî (1550), Ahmed, *Müsned* (24744) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9030).

[2] Buhârî (1549), Müslim (19/1184), Ebû Dâvud (1812), Tirmizî (825), Nesâî (5/123), İbn Mâce (2918), Mâlik, *Muvatta* (28), Dârimî (1808) ve Ahmed, *Müsned* (4456).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

1643- Ömer b. Zer bildiriyor: Vebere b. Abdirrahman, İbn Ömer ile birlikte (tavafta) bulunmuş ve onun telbiye getirirken: "Buyur, emrine amadeyim. Dilekler sana arzedilir, ameller de sanadır" dediğini işitmiştir.[1]

١٦٤٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَتْحِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا صَالِحُ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنِي صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ بَكْرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ وَأَنَا عِنْدَهُ عَنْ تَلْبِيَةِ النَّبِيِّ ﷺ فَحَدَّثَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا لَبَّى قَالَ: " لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لا شَرِيكَ لَكَ " [١٧٤/٦]

1644- Abdullah b. Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) telbiye getirdiği zaman: *"Buyur Allahım, emrine amadeyim. Senin emrine koştum. Senin ortağın yoktur, buyur. Hamd Sana mahsustur, nimet ve mülk Senindir, Senin ortağın yoktur"* derdi.[2]

١٦٤٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: كَانَتْ تَلْبِيَةُ النَّبِيِّ ﷺ: " لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لا شَرِيكَ لَكَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، وَالثَّوْرِيِّ [٢٠٠/٣]

1645- Câbir der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) telbiye getirmesi: *"Buyur Allahım, emrine amadeyim. Senin emrine koştum. Senin ortağın yoktur, buyur. Hamd Sana mahsustur, nimet ve mülk Senindir, Senin ortağın yoktur"* şeklindeydi.[3]

Sahih sabit bir hadistir.

١٦٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ، ثَنَا حَازِمٌ، وَعَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، وَعُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالُوا: ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَبَانَ بْنِ تَغْلِبَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ذَكَرَ النَّبِيَّ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Ebû Dâvud (1813), İbn Mâce (2919), Tirmizî (82, "hasen sahih"), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (5/44, 45) ve Dârakutnî, *Sünen* (2/225).

ﷺ أَنَّهُ كَانَ يُلَبِّي: " لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ " [٢٦٥/٦]

1646- Abdurrahman b. Yezîd bildiriyor: Abdullah b. Mes'ûd, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Buyur Allahım, emrine amadeyim. Senin emrine koştum. Senin ortağın yoktur, buyur. Hamd Sana mahsustur, nimet Senindir"* şeklinde telbiye getirirdi" dedi.[1]

١٦٤٧- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ، أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ الأَعْرَجَ حَدَّثَهُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: كَانَتْ تَلْبِيَةُ النَّبِيِّ ﷺ " لَبَّيْكَ إِلَهَ الْخَلْقِ " [٤٢/٩]

1647- Ebû Hureyre der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) telbiyesi: *"Ey Halkın ilahı! Emrine amadeyim"* şeklindeydi.[2]

Ne Zaman Kadar Telbiye Getirilir?

١٦٤٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ الرَّازِيُّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الثَّقَفِيِّ، قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ، وَنَحْنُ، غَادِيَانِ إِلَى عَرَفَةَ، فَقُلْتُ كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ فِي هَذَا الْيَوْمِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " يُهِلُّ الْمُهِلُّ بِمِنًى، وَيُكَبِّرُ الْمُكَبِّرُ وَلا يُنْكِرُ ذَلِكَ عَلَيْهِ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ رَوَاهُ أَبُو الشَّعْثَاءِ عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ الْوَاسِطِيُّ، عَنِ إِسْحَاقَ، عَنْ مَالِكٍ مِثْلَهُ.

1648- Muhammed b. Ebî Bekr es-Sekafî der ki: Enes b. Mâlik ile birlikte sabah vakti Arafat'a giderken kendisine: "Siz, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte iken bu günde nasıl hareket ederdiniz?" diye sordum. Bunun üzerine Enes: "Kişi Mina'da iken tehlil edip tekbir getirir; ama bundan dolayı kimse kınanmazdı" karşılığını verdi.[3]

---

[1] Nesâî (5/123- 125) ve eş-Şâşî, *Müsned* (482).

[2] Nesâî (5/123- 125), İbn Mâce (2920) ve Ahmed, *Müsned* (8518).

[3] Buhârî (1659), Müslim (1285) ve Mâlik, *Muvatta* (43).

١٦٤٩- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سُلَيْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ، مِثْلَهُ وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ قَدْ نَسَبَهُ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، فَقَالَ " هُوَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَوْفِ بْنِ رَبَاحٍ ". [٦/٣٣٦]

1649- Farklı kanalla bir önceki hadisin aynısı aktarıldı.[1]

١٦٥٠- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنِي ابْنُ زَيْدَانٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مَرْوَانَ، ثنا أَبِي، ثنا ابْنُ فِرَاسَةَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " قَامَ عِنْدَ الْجَمْرَتَيْنِ مُلَبِّيًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ فِرَاسَةَ [٧/١٠٣]

1650- Amr b. Şu'ayb'ın babasından, onun da dedesinden bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), iki Cemre'nin yanında telbiye getirmeye başlamıştır.

Tek kanallı bir hadistir.

Hacc-ı İfrâd

١٦٥١- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ الْمِصِّيصِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ الْحَلَبِيُّ، ثَنَا مُطَرِّفٌ، ثَنَا مالك، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " أَفْرَدَ الْحَجَّ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّإِ [٦/٣٤٩]

1651- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) hacc-ı ifrâd yapmıştır.[2]

Muvattâ'da geçen meşhur bir hadistir.

Hacc-ı Temettü

١٦٥٢- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، حَدَّثَنَا أُسَامَةُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سَعِيدٍ، قَالا: ثنا عِيسَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْغَافِقِيُّ، ثنا عَبْدُ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Müslim (122/1211), Ebû Dâvud (1777), Tirmizî (820), Nesâî (5/112), İbn Mâce (2964, 2965), Mâlik, *Muvatta* (37) ve Dârimî (1812).

اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ " نَهَى عَنِ الْمُتْعَةِ، فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ، وَقَالَ: فَعَلْتُهَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا أَنْهَى عَنْهَا، وَذَلِكَ أَنَّ أَحَدَكُمْ يَأْتِي مِنْ أُفُقٍ مِنَ الآفَاقِ شَعِثًا نَصِبًا مُعْتَمِرًا فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ، وَإِنَّمَا شَعَثُهُ وَنَصَبُهُ وَتَلْبِيَتُهُ فِي عُمْرَتِهِ، ثُمَّ يَقْدُمُ فَيَطُوفُ بِالْبَيْتِ، وَيَحِلُّ وَيَلْبَسُ وَيَتَطَيَّبُ، وَيَقَعُ عَلَى أَهْلِهِ إِنْ كَانُوا مَعَهُ، حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ أَهَلَّ بِالْحَجِّ وَخَرَجَ إِلَى مِنًى يُلَبِّي بِحَجَّةٍ، لا شَعْثَ، وَلا نَصَبَ، وَلا تَلْبِيَةَ، إِلا يَوْمًا، وَالْحَجُّ أَفْضَلُ مِنَ الْعُمْرَةِ، وَلَوْ خَلَّيْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ هَذَا لَعَانَقُوهُمْ تَحْتَ الأَرَاكِ، مَعَ أَنَّ أَهْلَ هَذَا الْبَيْتِ لَيْسَ لَهُمْ ضَرْعٌ وَلا زَرْعٌ، وَإِنَّمَا رَبِيعُهُمْ بِمَنْ يَطْرَأُ عَلَيْهِمْ ".لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ بِهَذَا التَّمَامِ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ [٢٠٥/٥]

1652- Saîd b. el-Müseyyeb bildiriyor: Ömer b. el-Hattâb, hac aylarında temettü haccını yasakladı ve şöyle dedi: "Ben bunu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte uyguladım ve şimdi yasaklamaktayım. Bu şekilde her biriniz uzak yerlerden saçı başı tozlanıp karışmış, yorgun bir şekilde hac aylarında umre için gelmiş olur. Kişinin saçı başı tozlanıp karışmış olması, yorgun olması ve telbiyesi umre için olur. Sonra gelip tavaf eder. Sonra ihramdan çıkıp, normal giysilerini giyer ve koku sürünür. Sonra karısı yanında ise onunla birlikte olur. Terviye günü hac için ihrama girer ve hac için telbiye getirerek Mina'ya çıkar. Bu şekilde dağınıklığı, yorgunluğu ve telbiyesi sadece bir günlük olur. Hac da umreden daha hayırlıdır. Şâyet temettüye izin verecek olsak insanların Erâk'ta kadınlarla ilişkiye girdikten sonra hacca başlamalarından endişe ederim. Zira bu bölgenin sakinlerinin gece yanlarına girenler dışında ne ekinleri, ne de süt veren hayvanları vardır."

١٦٥٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا عِمْرَانُ الْقَصِيرُ، ثَنَا أَبُو رَجَاءٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: نَزَلَتْ آيَةُ الْمُتْعَةِ فِي كِتَابِ اللَّهِ " وَعَمِلْنَا بِهَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ تَنْزِلْ آيَةٌ تَنْسَخُ آيَةَ الْمُتْعَةِ، وَلَمْ يَنْهَ عَنْهَا النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى مَاتَ " [١٨٠/٦]

1653- İmrân b. Husayn der ki: "Mut'a (temettü) âyeti Allah'ın Kitab'ında nazil oldu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte biz onunla amel ettik.

Mut'ayı nesheden bir âyet te inmediği gibi Resûlullah ta (sallallahu aleyhi vesellem) vefatına kadar onu yasaklamadı."[1]

١٦٥٣/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، حَدَّثَنِي صَدَقَةُ بْنُ يَسَارٍ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عُمَرَ فَجَاءَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ: " إِنِّي تَمَتَّعْتُ وَلَمْ أَجِدْ بَعِيرًا وَلا بَقَرَةً، الصَّوْمُ أَحَبُّ إِلَيْكَ أَوِ الشَّاةُ؟ وَأَنَا أَجِدُ الشَّاةَ، قَالَ: الشَّاةُ " [٨/٢٠١]

1653/a- Sadaka b. Yesâr der ki: İbn Ömer'in yanındayken bir adam gelip: "Temettü haccı yaptım, ancak kurban edecek ne deve, ne de sığır bulamadım. Sen oruç tutmamı mı yoksa oğlak kesmemi mi tercih edersin? Çünkü oğlak bulabilirim" diye sorunca: "Oğlak kes" cevabını verdi.

Hacc-ı Kırân

١٦٥٤- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: " تَمَتَّعْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَرَّتَيْنِ، فَقَالَ رَجُلٌ بِرَأْيِهِ مَا شَاءَ اللَّهُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ حَجَّاجِ بْنِ الشَّاعِرِ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْمَجِيدِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْهُ، وَحَدَّثَ بِهِ الْمُتَقَدِّمُونَ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ: نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، وَأَبُو مَسْعُودٍ الرَّازِيُّ، وَغَيْرُهُمَا [٢/٣٥٥]

1654- Mutarrif b. Abdillah bildiriyor: İmrân b. Husayn: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte iki defa temettü haccı yaptık" dedi. Ancak bir kişi bu konuda kendi görüşünü söyledi.[2]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

١٦٥٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ، وَسُلَيْمَانُ، قَالُوا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَامِرٍ الأَسْلَمِيُّ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ نَاقَةِ رَسُولِ

---

[1] Buhârî, *Tefsîr* (4518), Müslim (172/1226) ve Ahmed, *Müsned* (19930).

[2] Buhârî (1571) ve Müslim (170/1226).

اللَّهِ ﷺ حِينَ لَبَّى، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: " لَبَّيْكَ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ مَعًا "، تَفَرَّدَ بِهِ أَيُّوبُ بْنُ مُوسَى عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَحْمَدَ [٢٢٢/٩]

1655- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) telbiye getirdiği zaman devesinin yanında idik. Onun: *"Umre ile hac için Lebbeyk"* dediğini işittim.[1]

١٦٥٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ الْمَخْزُومِيُّ الْمَكِّيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي الأَسْلَمِيُّ يَعْنِي عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَامِرٍ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ مُوسَى، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: أَنَا كُنْتُ عِنْدَ نَاقَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حِينَ يُلَبِّي، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: " لَبَّيْكَ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ مَعًا " [١٤/٣]

1656- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) telbiye getirdiği zaman ben devesinin yanında idim. Onun: *"Umre ile hac için Lebbeyk"* dediğini işittim.[2]

١٦٥٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانَ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: " أَهَلَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ مَعًا " [٢٨١/٦]

1657- Enes der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), hac ve umre yani her ikisi için telbiye getirdi (niyet etti)."[3]

١٦٥٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الصُّوفِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يُلَبِّي بِحَجَّةٍ، وَعُمْرَةٍ مَعًا " [٣٦٦/٧]

1658- Enes der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), hac ve umre yani her ikisi için niyet edip telbiye getirdiğini işittim."[4]

---

[1] Buhârî (4353, 4354), Müslim (214, 215/1251), Ebû Dâvud (1795), Tirmizî (821), Nesâî (5/113- 117), İbn Mâce (2968, 2969) ve Ahmed, *Müsned* (12903).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

١٦٥٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الصُّوفِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يُلَبِّي بِعُمْرَةٍ وَحَجَّةٍ، وَقَالَ: " لَبَّيْكَ عَمْرَةً وَحَجَّةً مَعًا " [٣٦٧/٧]

1659- Yahya b. İshâk bildiriyor: Enes, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) hac ve umre için telbiye getirip: *"Umre ile hac için Lebbeyk"* dediğini işitmiştir.[1]

١٦٦٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو طَالِبِ بْنُ سَوَادَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَبِي الْعُنَيْسِ، قَاضِي الْكُوفَةِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ شَيْخٌ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ، أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ " يُلَبِّي بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ مَعًا " [٣٦٧/٧]

1660- Enes b. Mâlik der ki: "Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem), hac ve umre yani her ikisi için (ihrama girip) telbiye getirdiğini işittim."[2]

١٦٦١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْقَاضِي الأَهْوَازِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ الْمُوَفَّقِ مَوْلِدُهُ بِالْمَدِينَةِ، وَمَنْشَؤُهُ بِخُرَاسَانَ، وَسَأَلْتُ عَنْهُ أَبَا دَاوُدَ، فَقَالَ: ثِقَةٌ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ هَاشِمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ وَبَرَةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " لَبَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِحَجَّةٍ، وَعُمْرَةٍ مَعًا "، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، عَنْ وَبَرَةَ، إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٦٧/٧]

1661- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), hac ve umre yani her ikisi için (ihrama girip) telbiye getirdi."[3]

١٦٦٢- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حَصِينٍ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَرَوْحٌ، قَالا: حَدَّثَنَا سَعِيدٌ،

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Buhârî (1691), Müslim (174/1227), Ebû Dâvud (1805) ve Ahmed, *Müsned* (6252).

عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " صَرَخَ بِهِمَا جَمِيعًا، أَوْ لَبَّى بِهِمَا جَمِيعًا " [٢٣٠/٩]

1662- Enes bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), hac ve umreyi birleştirip ikisi birden için telbiye getirdi."[1]

١٦٦٢/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ بُكَيْرٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي عُذْرَةَ، أَنَّهُ سَمِعَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ، " لَبَّى بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ مَعًا، قَالَ مِسْعَرٌ: قُلْتُ لِبُكَيْرٍ: طَافَ لَهُمَا طَوَافَيْنِ، وَسَعَى لَهُمَا سَعْيَيْنِ؟ قَالَ: نَعَمْ "، رَوَاهُ عَبَّادُ بْنُ صُهَيْبٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، مِثْلَهُ، وَزَادَ، " هَكَذَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ صَنَعَ " [٢٣١/٧]

1662/a- Atâ'nın bildirdiğine göre Uzreoğullarından bir adam Ali b. Ebî Tâlib'in hac ve umre yani her ikisi için (ihrama girip) telbiye getirdiğini işitmiştir. Mis'ar der ki: Bukeyr'e: "Bu ikisi için iki tavaf edip iki sa'y mı yaptı?" dediğimde: "Evet" karşılığını verdi.

Hac Kurbanı

١٦٦٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ يُوسُفِ الْمُعَدِّلُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصقرِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، أَنَّهُ سَمِعَ قَتَادَةَ يحَدِّثُ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ صَاحِبَ بُدْنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَدَّثَهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ " أَمَرَهُ إِنْ عَطِبَ مِنْهَا شَيْءٌ أَنْ يَنْحَرَهَا، ثُمَّ يَغْمِسُ نَعْلَهَا فِي دَمِهَا، ثُمَّ يَضْرِبُ بِهِ صَفْحَتَهَا، ثُمَّ يَدَعُهَا فَلا يَأْكُلُ هُوَ وَلا أَصْحَابُهُ مِنْهُ " [٣٣٠/٨]

1663- Enes b. Mâlik bildiriyor: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kurbanlık develerine refâkat eden kişi bana, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem), kendisine develerden aciz düşeni kesmesini, (kurbanlık olduğu bilinsin diye) ayakkabısını kanına batırdıktan sonra hörgücüne vurmasını ve sonra onu bırakmasını emrettiğini, öylesi bir deveden Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashabının yemediğini söyledi."[2]

---

[1] Buhârî (1548) ve Müslim (214/1251).

[2] Ebû Dâvud (1762), Tirmizî (910), İbn Mâce (2/3106) ve Mâlik, *Muvatta* (148).

١٦٦٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، ثَنَا مُوسَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حِبَّانَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ حَرْمَلَةَ بْنِ عِمْرَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ غَرَفَةَ بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ: " شَهِدْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَأَتَى بِالْبُدْنِ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ " [٩/٣٧]

1664- Ğarafe b. el-Hâris der ki: "Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem), Veda Haccına (kurbanlık) develerle geldiğine şahit oldum."[1]

١٦٦٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، حدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَيْمُونٍ، حدَّثنَا جَعْفَرٌ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ " أَنَّ الْبُدْنَ الَّتِي نَحَرَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ كَانَتْ مِائَةَ بَدَنَةٍ، نَحَرَ بِيَدِهِ ثَلاثًا وَسِتِّينَ وَنَحَرَ عَلِيٌّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ مَا غَبَرَ، وَأَمَرَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ كُلِّ بَدَنَةٍ بِبَضْعَةٍ فَجُعِلَتْ فِي قِدْرٍ ثُمَّ شَرِبَ مِنْ مَرَقِهَا " [٩/٢٢٩]

1665- Câbir bildiriyor: "(Vedâ Haccında) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kurban ettiği develer yüz taneydi. Altmış üç tanesini kendisi, geriye kalanları da Hz. Ali kesti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her birinden bir parça alınmasını emretti. Bunun üzerine her birinden bir parça alınıp bir kazana konuldu (ve kaynatıldı). Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun suyundan içti."[2]

١٦٦٦- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، فِي جماعة قَالُوا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا جَعْفَرٌ الصَّائِغُ، ثنا قَبِيصَةُ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مِقْسَمٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " سَاقَ النَّبِيُّ ﷺ مِائَةَ بَدَنَةٍ فِيهَا جَمَلٌ لأَبِي جَهْلٍ، عَلَيْهِ بُرَةٌ مِنْ فِضَّةٍ " [٧/٩٧]

1666- İbn Abbâs der ki: "(Vedâ Haccında) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), kurban olarak yüz deve gönderdi. Bu biri de burnunda gümüşten bir halka bulunan Ebû Cehl'in erkek devesi idi."[3]

---

[1] Ebû Dâvud (1766) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 18/261 (655).

[2] Müslim (147/1218), Ebû Dâvud (1905), İbn Mâce (3074) ve Dârimî (1850, 1851).

[3] Ebû Dâvud (1749), İbn Mâce (3076) ve Ahmed, *Müsned* (2432).

(Hac Kurbanı Olarak) Devenin Yerini Tutacak Başka Kurban

١٦٦٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَجُلا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي نَذَرْتُ أَنْ أَذْبَحَ بَدَنَةً وَلَمْ أَجِدْهَا؟ قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اذْبَحْ مَكَانَهَا سَبْعَ شِيَاهٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ [٢٠١/٥]

1667- İbn Abbâs bildiriyor: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben (hac kurbanı olarak) bir deve kesmeyi adadım, ama deve bulamadım (ne yapmam gerekir?" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun yerine yedi koyun kes"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

(Hac Kurbanı Olarak) Deve Kaç Kişi Adına Kesilebilir?

١٦٦٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ اللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: " نَحَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الْحُدَيْبِيَةِ الْبُدْنَةَ عَنْ سَبْعَةٍ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَوْلادُهُ [٣٣٥/٦]

1668- Câbir der ki: "Hudeybiye yılında deveyi yedi kişi adına kestik."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] İbn Mâce (3136), Ahmed, *Müsned* (2843) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9792).

[2] Müslim (350/1318), Ebû Dâvud (2809), Tirmizî (904), Nesâî (7/195), İbn Mâce (3132), Mâlik, *Muvatta* (9), Dârimî (1955, 1956) ve Ahmed, *Müsned* (1435).

Kurbanlık Deveye Binmek

١٦٦٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ غَالِبٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْمُؤَمَّلِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْنٍ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: رَأَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَجُلا يَسُوقُ بَدَنَةً، قَالَ: " ارْكَبْهَا "، قَالَ: إِنَّهَا بَدَنَةٌ، قَالَ: " ارْكَبْهَا وَيْلَكَ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَوْنٍ، عَنْ كَثِيرٍ، وَلِمِسْعَرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنْ أَبِيهِ، وَغَيْرِهِ عِدَّةُ أَحَادِيثَ مَفَارِيدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ كُوفِيٌّ، عِدَادُهُ فِي التَّابِعِينَ، لَقِيَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، وَسَمِعَ مِنْهُ [٥/٦٤] [٧/٢٢٥]

1669- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir adamın bir deve sürdüğünü görüp: *"Bin ona!"* buyurdu. Adam: "O kurbanlıktır" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yazıklar olsun sana, şuna bin"* buyurdu.[1]

١٦٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَخْنَسِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: مُرَّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِبَدَنَةٍ أَوْ هَدِيَّةٍ، فَقَالَ لِلَّذِي مَعَهَا أَوْ لِصَاحِبِهَا: " ارْكَبْهَا "، قَالَ: إِنَّهَا بَدَنَةٌ أَوْ هَدِيَّةٌ، قَالَ: " ارْكَبْهَا، وَيْحَكَ ! "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، رَوَاهُ النَّاسُ [٧/٢٣١]

1670- Enes b. Mâlik der ki: Kurbanlık bir deve ile Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanından geçilince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onun sahibine: *"Bin ona"* buyurdu. Adam: "O kurbanlıktır" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yazıklar olsun sana, şuna bin"* buyurdu.[2]

١٦٧١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ غَالِبٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ دُحَيْمٌ، ثنا أَشْيَبُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: مَرَّ بِالنَّبِيِّ ﷺ رَجُلٌ يَسُوقُ بَدَنَةً، فَقَالَ: " ارْكَبْهَا "، قَالَ: إِنَّهَا بَدَنَةٌ، قَالَ: " ارْكَبْهَا "، قَالَ: إِنَّهَا بَدَنَةٌ، قَالَ: " ارْكَبْهَا وَيْحَكَ ! "، أَوْ " وَيْلَكَ ! "، تَفَرَّدَ بِهِ شُعَيْبٌ، وَأَبُو يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٥٩]

---

[1] Buhârî (2754, 6159) ve Müslim (373/1323), lafız Buhârî'nindir.

[2] Müslim (374/1323) ve Ahmed, *Müsned* (12717).

1671- Enes der ki: Bir adam bir deveyi sürerek Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanından geçince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bin ona!"* buyurdu. Adam: "O kurbanlıktır" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bir daha: *"Bin ona!"* buyurdu. Adam yine: "O kurbanlıktır" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yazıklar olsun sana, şuna bin"* buyurdu.[1]

١٦٧٢- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عمر، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنِ الْمُخْتَارِ بْنِ فُلْفُلٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ بِرَجُلٍ يَسُوقُ بَدَنَةً، قَالَ: " وَيْلَكَ ارْكَبْهَا "، تَفَرَّدَ بِهِ سُفْيَانُ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٦٥/٧]

1672- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), bir deve süren bir adam ile karşılaştı ve: *"Yazıklar olsun sana, şuna bin"* buyurdu.[2]

İhramlı Kişi Hayvanlardan Neleri Öldürebilir?

١٦٧٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا هُشَيْمٌ، حدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَوْنٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ عَمَّا يَقْتُلُ الْمُحْرِمُ؟ قَالَ: " يَقْتُلُ الْعَقْرَبَ وَالْفُوَيْسِقَةَ، وَالْحِدَأَةَ وَالْغُرَابَ، وَالْكَلْبَ الْعَقُورَ "

1673- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "İhramlı kimse ne öldürebilir?" diye sorulunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akrebi, fareyi, çaylak kuşunu, kargayı ve ısırgan köpeği öldürebilir"* buyurdu.[3]

İhramlı Kişinin Çekirge Avlaması

١٦٧٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ الْخُزَاعِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي الْمُهَزِّمِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: كُنَّا

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Buhârî (3315), Müslim (72/1199), Ebû Dâvud (1846), Nesâî (5/147), İbn Mâce (3088), Dârimî (1816) ve Ahmed, *Müsned* (4460, lafız kendisinindir).

مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَاسْتَقْبَلَنَا رَجُلٌ مِنْ جَرَادٍ، فَجَعَلْنَا نَقْتُلُهُنَّ بِسِيَاطِنَا وَعِصِيِّنَا وَيَسْقُطُ فِي أَيْدِينَا، فَقُلْنَا: مَا صَنَعْنَا وَنَحْنُ مُحْرِمُونَ؟ فَسَأَلْنَا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: " لا بَأْسَ هُوَ صَيْدُ الْبَحْرِ "، غَرِيبٌ بِهَذَا اللَّفْظِ فِي حَالِ الإِحْرَامِ لَمْ يَرْوِهِ سِوَى حَمَّادٍ، عَنْ أَبِي الْمُهَزِّمِ وَاسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ سُفْيَانَ [٣٠٢/٨]

1674- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte idik. Bir çekirge sürüsüyle karşılaştık. Kırbaçlarımızla ve değneklerimizle çekirgeleri öldürmeye başladık. Çekirgeler önümüze düşüyordu. Sonra: "Biz ihramlı iken böyle ne yaptık?" dedik. Bu durumu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sorduğumuzda: *"Bunda bir sakınca yoktur. Zira o, bir deniz avıdır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

İhramlı Kişiye Av Etinin Hediye Edilmesi

١٦٧٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ مُعَلَّى بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " كُنَّا مَعَ طَلْحَةَ وَنَحْنُ حُرُمٌ، فَأُهْدِيَ لَهُ طَيْرٌ، وَطَلْحَةُ رَاقِدٌ فَمِنَّا مَنْ أَكَلَ وَمِنَّا مَنْ تَوَرَّعَ، فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ طَلْحَةُ وَافَقَ مَنْ أَكَلَهُ، وَقَالَ: أَكَلْنَاهُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ، عَنْ أَبِي خَيْثَمَةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ [٣٨٤/٨]

1675- Muallâ b. Abdirrahman et-Teymî'nin bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Biz ihramlı iken Talha ile beraberdik. Ona bir kuş hediye edildi. Ancak Talha bu sırada uyuyordu. Bu kuş etinden bazılarımız yerken bazılarımız da çekinip yemedi. Talha uyanınca yiyenleri teyit ederek: "Biz, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte onu yedik" dedi.[2]

Müslim'in rivayet ettiği sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Ebû Dâvud (1854), Tirmizî (850, "ğarîb"), İbn Mâce (3222), Ahmed, *Müsned* (8080) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10016).

[2] Müslim (65/1197), Nesâî (5/142, 143), Dârimî (1829) ve Ahmed, *Müsned* (1387).

Kişinin İhramlı İken Bir Yerinin Kırılması

١٦٧٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَوَّامِ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ أَبِي عُثْمَانَ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ، مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ كُسِرَ أَوْ عُرِجَ فَقَدْ حَلَّ، وَعَلَيْهِ حَجَّةٌ أُخْرَى " [٣٥٧/١]

1676- Haccâc b. Amr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kimin ihramlı iken bir yeri kırılır veya sakatlanırsa ihramdan çıkar ve diğer yıl yeniden hac eder"* buyurduğunu işittim.[1]

Haccı Umreye Çevirmek

١٦٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا وُهَيْبٌ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَأَصْحَابَهُ قَدِمُوا صبيحت رَابِعَةٍ وَهُمْ يُلَبُّونَ بِالْحَجِّ، فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً إِلا مَنْ كَانَ مَعَهُ الْهَدْيُ " رَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ أَيُّوبَ، نَحْوَهُ [١١/٣]

1677- İbn Abbâs bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashâbı Çarşamba sabahı hac için telbiye getirerek geldiler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) kurbanı olmayanlara haclarını umreye çevirmelerini emretti."[2]

Başkasının Yerine Haccetmek

١٦٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، ثنا الثَّوْرِيُّ، عَنِ الشَّيْبَانِيِّ، عَنْ يَزِيدَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَجُلا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: أَحُجُّ عَنْ أَبِي؟ فَقَالَ: " نَعَمْ، إِنْ لَمْ تَزِدْهُ خَيْراً

---

[1] Ebû Dâvud (1862, 1863), Tirmizî (930, "hasen sahih"), Nesâî (5/156), İbn Mâce (3077) ve Ahmed, *Müsned* (15737).

[2] Buhârî (1564), Müslim (198/15737), Ebû Dâvud (1791) ve Ahmed, *Müsned* (2278).

لَمْ تَزِدْهُ شَراً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ، تَفَرَّدَ بِهِ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الشَّيْبَانِيِّ وَهُوَ أَبُو إِسْحَاقَ وَاسْمُهُ سُلَيْمَانُ بْنُ فَيْرُوزٍ، تَابِعِيٌّ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ [٤/١٠٠]

1678- İbn Abbâs bildiriyor: Adamın biri Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Babamın yerine hac edebilir miyim?" diye sorunca: *"Evet, bu haccınla onu hayır yönüyle artırmasan bile şer yönüyle artırmış olmazsın"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Kıran Haccı ve Başka Şey İçin Tavaf Etmek; Makâm'ın Arkasında Namaz Kılmak

١٦٧٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْجَزَّارُ الْكُوفِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَوَّارٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَسَّانٍ الْعَطَّارُ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا هَانِئُ بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " طَافَ طَوَافًا وَاحِدًا لِلْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ " [٩/٦٠]

1679- Câbir b. Abdillah bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), hac ve umre yani her ikisi için bir tavaf yaptı.[2]

١٦٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنِ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا أَبُو ثَوْرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " طَوَافُكِ بِالْبَيْتِ وَسَعْيُكِ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ يُجْزِيكِ لِحَجِّكِ وَعُمْرَتِكِ " [٩/١٥٧]

1680- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Haccın ve umren için Beyt'i (bir defa) tavaf etmen ve (bir defa) Safa ile Merve arasında sa'y yapman sana yeter"* buyurdu.[3]

١٦٨١- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى الْعَطَّارُ، ثنا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيُّ، عَنِ ابْنِ السَّمَّاكِ، عَنْ عَائِذٍ، عَنْ عَطَاءٍ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/245 (13009).

[2] Müslim (140/1215) ve Ebû Dâvud (1895).

[3] Müslim (133/1211), Ebû Dâvud (1897, lafız kendisinindir) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9419- 9420).

عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تعالى يُبَاهِي بِالطَّائِفِينَ "، لَمْ يَرْوِ هَذِهِ الأَحَادِيثَ فِيمَا أَعْلَمُ عَنْ عَطَاءٍ، إِلا عَائِذٍ، وَلا عَنْهُ إِلا ابْنُ السَّمَّاكِ [٢١٦/٨]

1681- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah tavaf edenlerle övünür"* buyurdu.[1]

١٦٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى.ح وثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ صَلاةٌ إِلا أَنَّ اللَّهَ أَحَلَّ فِيهِ الْمِنْطَقَ، فَمَنْ نَطَقَ، فَلا يَنْطِقُ إِلا بِخَيْرٍ "، لا أَعْلَمُ أَحَدًا، رَوَاهُ مُجَرَّدًا، عَنْ عَطَاءٍ إِلا الْفُضَيْلَ [١٢٨/٨]

1682- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beyt'i tavaf, namaz gibidir. Ancak Allah tavaf sırasında konuşmayı helal kılmıştır. Kişi tavaf sırasında ancak hayır konuşsun"* buyurdu.[2]

١٦٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْخَالِدِيُّ الطُّوسِيُّ، فِي كِتَابِهِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بِسَمَرْقَنْدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُسْلِمِ بْنِ رَزِينٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ، عَنْ كُرْزٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " عَلَى الرُّكْنِ الْيَمَانِي مَلَكٌ مُوَكَّلٌ بِهِ مُنْذُ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ، فَإِذَا مَرَرْتُمْ بِهِ فَقُولُوا: ﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾، فَإِنَّهُ يَقُولُ آمِينَ "، وَقَالَ كُرْزٌ: إِذَا مَرَرْتَ بِالْحَجَرِ الأَسْوَدِ، فَكَبِّرْ وَصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ قُلِ: اللَّهُمَّ تَصْدِيقًا بِكِتَابِكَ، وَأَخْذًا بِسُنَّةِ نَبِيِّكَ ﷺ [٨٢/٥]

1683- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah gökleri ve yeri yarattığı zamandan beri Rükn-ü Yemânî'de: «Amin» diyen görevli bir melek vardır. Sizde oraya uğradığınızda:* **«Rabbimiz! Bizlere**

---

[1] Müslim (436/1348), Nesâî (5/202), İbn Mâce (3014) ve Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (4097, lafız kendisinindir).

[2] Tirmizî (960), Dârimî (1847, 1848), Hâkim, *Müstedrek* (1/459) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9292).

dünyada da âhirette de iyilikler ver ve cehennem ateşinden koru»[1] *diye dua edin."*

Kurz rivayetinde şöyle geçmiştir: "Hacer-i Esved'e geldiğinizde tekbir getirip Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) salâtü selam eyle ve: "Allahım! Kitab'ını tasdik ederek ve Peygamber'inin sünnetine uyarak (işte buradayım)" de."[2]

١٦٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الأَعْلَى، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ، قَالَ: رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَبَّلَ الْحَجَرَ، وَالْتَزَمَهُ، فَقَالَ " رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِكَ حَفِيًّا "، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَرَوَاهُ الْحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ رَجُلٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ [١٠٨/٧]

1684- Suveyd b. Ğafele der ki: Ömer b. el-Hattâb'ın, Hacer-i Esved'i öptüğünü gördüm. Sonra ona el sürerek: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sana hürmet ettiğini gördüm" dedi.[3]

١٦٨٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، وَوَكِيعٌ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الأَعْلَى، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ، عَنْ عُمَرَ أَنَّهُ قَبَّلَ الْحَجَرَ، وَقَالَ: " رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِكَ حَفِيًّا "، رَوَاهُ إِسْرَائِيلُ، وَمُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ فِي آخرين، عَنْ إِبْرَاهِيمَ نَحْوَهُ

1685- Suveyd b. Ğafele'nin bildirdiğine göre Hz. Ömer, Hacer-i Esved'i öpüp: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sana hürmet ettiğini gördüm" demiştir.[4]

١٦٨٦- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمْدُونٍ، قَالَ: ثنا مُقَدَّمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا عَمِّي الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا أَبَا مُحَمَّدٍ،

---

[1] Bakara Sur. 201

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Müslim (252/1271), Nesâî (5/180) ve Ahmed, *Müsned* (276).

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

مَا صَنَعْتَ فِي اسْتِلامِ الْحَجَرِ؟ قُلْتُ: اسْتَلَمْتُ وَتَرَكْتُ، قَالَ: أَصَبْتَ ".رَوَاهُ جَمَاعَةٌ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ عُرْوَةَ مُرْسَلا، وَلَمْ يُجَوِّدْهُ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، إِلا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مُقَدَّمُ بْنُ مُحَمَّدٍ [١٨١/٢]

1686- Abdurrahman b. Avf der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebû Muhammed! Hacer-i Esved'i nasıl istilâm ettin?"* diye sorunca: "(El sürerek veya öperek) istilâm ettim ve bıraktım" dedim. Bunun üzerine: *"İsabet ettin"* buyurdu.[1]

١٦٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَيْفَ صَنَعْتَ فِي اسْتِلامِكَ الْحَجَرِ؟ " قَالَ: قُلْتُ: اسْتَلَمْتُ وَتَرَكْتُ، قَالَ: " أَصَبْتَ "، لا يُعْرَفُ إِلا مِنْ حَدِيثِ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، وَرَوَاهُ عَنْهُ غَيْرُ وَاحِدٍ [١٤٠/٧]

1687- Abdurrahman b. Avf der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebû Muhammed! (Hacer-i Esved'i) nasıl istilâm ettin?"* diye sorunca: "(El sürerek veya öperek) istilâm ettim ve bıraktım" dedim. Bunun üzerine: *"İsabet etmişsin"* buyurdu.[2]

١٦٨٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الطَّبَّاعِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " كَانَ يَسْتَلِمُ الرُّكْنَ الْيَمَانِيَّ فِي كُلِّ طَوَافٍ، وَلا يَسْتَلِمُ الرُّكْنَيْنِ الآخَرَيْنِ " [١٩٦/٨]

1688- İbn Ömer bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) her tavafta Rükn-ü Yemânî'yi istilâm ederdi. Diğer iki Rükn'ü istilâm etmezdi."[3]

١٦٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ سَلامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَسْتَلِمُ الرُّكْنَ الْيَمَانِيَّ وَرُكْنَ الْحَجَرِ لا يَسْتَلِمُ غَيْرَهُمَا " [٢٠٣/٨]

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/232).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Buhârî (1609), Müslim (244/1267), Ebû Dâvud (1876), Nesâî (5/184) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9259).

1689- İbn Ömer der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Rükn-ü Yemânî'yi ve Hacer-i Esved'i istilâm ederdi. Başka yeri istilâm etmezdi."[1]

١٦٩٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ الزَّمِّيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَسْتَلِمُ الرُّكْنَ الْيَمَانِيَّ وَالْحَجَرَ الأَسْوَدَ وَلا يَسْتَلِمُ غَيْرَهُمَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ لَمْ نَكْتُبْهُ، إلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي بَكْرٍ [٣١١/٨]

1690- İbn Ömer der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Rükn-ü Yemânî'yi ve Hacer-i Esved'i istilâm ederdi. Başka yeri istilâm etmezdi."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦٩١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " مَا تَرَكْتُ اسْتِلامَ الْحَجَرِ فِي رَخَاءٍ، وَلا شِدَّةٍ مُنْذُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَسْتَلِمُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَيُّوبَ [١١٥/٧]

1691- İbn Ömer der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), Hacer-i Esved'i istilâm ettiğini gördüğüm zamandan beri, ne rahat olduğum zamanlarda, ne de sıkıntılı anlarda istilâm etmeyi bırakmadım."[3]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦٩٢- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى الْمِصْرِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " قَبَّلَ عُمَرُ الْحَجَرَ، ثُمَّ قَالَ: قَدْ عَلِمْتُ أَنَّكَ حَجَرٌ وَلَوْلا أَنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يُقَبِّلُكَ مَا قَبَّلْتُكَ "، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ [٣٢٦/٨]

1692- Sâlim'in bildirdiğine göre babası (İbn Ömer) şöyle demiştir: Hz. Ömer, Hacer-i Esved'i öptü ve: "Senin bir taş olduğunu biliyorum. Eğer

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Buhârî (1606) ve Müslim (245/1268).

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) seni öptüğünü görmeseydim ben de seni öpmezdim" dedi.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri bir hadistir.

١٦٩٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا ابْنُ شِيرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا الْمُثَنَّى بْنُ الصَّبَّاحِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: انْطَلَقْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو إِلَى الْبَيْتِ فَلَمَّا جِئْنَا دُبُرَ الْكَعْبَةِ، قُلْتُ لَهُ: أَلَا تَتَعَوَّذُ؟ قَالَ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ، ثُمَّ مَضَى حَتَّى إِذَا اسْتَلَمَ الْحَجَرَ قَامَ بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْبَابِ فَوَضَعَ صَدْرَهُ وَوَجْهَهُ وَبَسَطَ ذِرَاعَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَعَلَ " [١/٢٨٧]

1693- Amr b. Şuayb'ın bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Abdullah b. Amr ile birlikte Kâbe'ye gittim. (Tavaf edip) Kâbe'nin arkasına geldiğimizde: "(Allah'a) sığınmayacak mısın?" dedim. Bunun üzerine Abdullah: "Cehennemden Allah'a sığınırım" dedi. Hacer-i Esved'i istilâm ettikten sonar Rükn ile kapı arasında durup, kollarını açarak göğsünü ve yüzünü Mültezem'in üzerine koydu. Sonra: "Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) böyle yaptığını gördüm" dedi.[2]

١٦٩٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْأَبَّارُ، حَدَّثَنَا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنْ رَوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " قَرَأَ: ﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، مُسْتَخْرَجٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَجِّ، رَوَاهُ عَنْهُ النَّاسُ، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ رَوْحٍ، إِلا مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ بْنِ زُرَيْعٍ [٣/٢٠٠]

1694- Câbir bildiriyor: Hz. Peygamber (Makâm'ın ardında iki rekat namaz kıldıktan sonra): **"İbrâhîm'in makamını namaz yeri edinin"**[3] buyruğunu okudu.[4]

Sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Tirmizî (860, "hasen sahih").

[2] Ebû Dâvud (1799) ve İbn Mâce (2962).

[3] Bakara Sur. 125

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

١٦٩٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ زَكَرِيَّا، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا مَقَامُ خَلِيلِ رَبِّنَا تَعَالَى، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " أَفَلا نَتَّخِذُهُ مُصَلًّى؟ قَالَ: فَنَزَلَتْ: ﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾ [١٤٥/٤]

1695- Ebû Meysere der ki: Hz. Ömer: "Ey Allah'ın Resûlü! Burası Yüce Rabbimizin dostunun Makâm'ıdır?" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet (öyle)"* buyurdu. Ömer: "Burayı namaz yeri edinelim mi?" dediğinde: **"İbrâhîm'in makamını namaz yeri edinin"**[1] âyeti nazil oldu.[2]

١٦٩٦- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ الْجُنَيْدِ النَّيْسَابُورِيُّ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّفَا "، قَالَ شُعْبَةُ: وَأَخْبَرَنِي أَيُّوبُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ، قَالَ: هُوَ السُّنَّةُ [١٨٦/٧]

1696- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip Kâbe'yi tavaf etti ve Makâm'ın arkasında iki rekat namaz kıldı. Sonra Safâ'ya gitti."[3]

١٦٩٧- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ أَحْمَدَ، وَابْنُ أَبِي دَاوُدَ، قَالا: ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، ثنا بَقِيَّةُ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " هِيَ سُنَّةٌ "، يَعْنِي الرَّكْعَتَيْنِ [١٨٦/٧]

1697- İbn Ömer: "(Makâm'ın arkasında) bu (iki rekat namazı kılmak) sünnettir" dedi.[4]

---

[1] Bakara Sur. 125

[2] Buhârî (402), Müslim (24/2399), Tirmizî (2959, 2960), İbn Mâce (1009) ve Dârimî (1849).

[3] Buhârî (1623) ve Müslim (188/1233).

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Ziyaret Tavafı

١٦٩٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي حَاتِمٍ، ثنا يَزِيدُ بْنُ سِنَانٍ الْمِصْرِيُّ بِمِصْرَ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثنا سُفْيَانُ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ طَارِقٍ، عَنْ طَاوسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَعَائِشَةَ، أن رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " أَخَّرَ طَوَافَ الزِّيَارَةِ إِلَى اللَّيْلِ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى، عَنْ سُفْيَانَ [٧/٩٦]

1698- İbn Abbâs ile Hz. Âişe: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ziyaret tavafını gece vaktine bıraktı" dediler.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٦٩٩- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حِينَ خَرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ وَهُوَ يُرِيدُ الصَّفَا، وَهُوَ يَقُولُ: " نَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ ﷻ بِهِ، فَبَدَأَ بِالصَّفَا "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، رَوَاهُ عَنْهُ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، مِنْهُمْ مَنْ طَوَّلَهُ، وَمِنْهُمْ مَنِ اخْتَصَرَهُ [٣/٢٠٠]

1699- Câbir der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid(-i Harâm)'dan çıkıp Safâ'ya giderken: *"Allah'ın (âyette) başladığı şekilde başlayalım"* dediğini işittim. Sonra da sa'y yapmaya Safâ tepesinden başladı.[2]

Sahih sabit bir hadistir.

١٧٠٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا ابْنُ قَبِيصَةَ ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَيَّانٍ، قَالا: ثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، قَالا: ثنا الشَّافِعِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُؤَمَّلِ الْمَخْزُومِيُّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَحِيصِنٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ قَالَتْ: أَخْبَرَتْنِي بِنْتِ أَبِي تَجْرَأَةَ، مِنْ نِسَاءِ بَنِي عَبْدِ الدَّارِ، قَالَتْ: دَخَلَ مَعِي نِسْوَةٌ مِنْ قُرَيْشٍ دَارَ آلِ بَنِي حسَيْنٍ نَنْظُرُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يَسْعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، فَرَأَيْتُهُ يَسْعَى

[1] Tirmizî (920, "hasen sahih") ve İbn Mâce (3059).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

مِنْ بَطْنِ الْوَادِي وَإِنَّ مِئْزَرَهُ لَيَدُورُ مِنْ شِدَّةِ السَّعْيِ حَتَّى إِنِّي لأَقُولُ إِنِّي لأَرَى رُكْبَتَيْهِ، وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: " اسْعَوْا فَإِنَّ اللَّهَ كَتَبَ عَلَيْكُمُ السَّعْيَ " [٩/١٥٨]

1700- Safiyye binti Şeybe der ki: Abduddâr oğullarının kadınlarından olan Bint Ebî Teczâa bana şöyle anlattı: Kureyş'ten bazı kadınlar benimle birlikte Hüseyn oğullarının avlusuna girdi. Safâ ile Merve arasında sa'y yapan Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) bakıyorduk. Onun vadinin içinden hızlıca çıktığını gördüm. Hızlı yürümesinden dolayı izarı (peştamalı) etrafında sallanıyordu. Hatta neredeyse dizleri görünecekti diyebilirim. Sa'y ederken: *"Sa'y yapın, Allah size sa'y yapmayı farz kıldı"* dediğini işittim.[1]

١٧٠١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَرَقَى عَلَى الصَّفَا: " لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ أَنْجَزَ وَعْدَهُ وَصَدَقَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ "، ثَابِتٌ صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ [٩/٢٢٤]

1701- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Safâ tepesine çıkarak: *"Allah'tan başka ilah yoktur. O, tektir ve hiçbir ortağı yoktur. Mülk Onundur. Hamd da Onadır. O, her şeye gücü yetendir. Allah'tan başka ilah yoktur. Vaadini yerine getirdi. Kulunu tasdik etti ve orduları tek başına hezimete uğrattı"* dedi.[2]

Sabit sahih bir hadistir.

١٧٠٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، ثنا عَمْرٌو، قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ عَنْ رَجُلٍ اعْتَمَرَ، فَلَمْ يَقِفْ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، أَيَقَعُ بِامْرَأَتِهِ؟ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: " قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا، وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ رَكْعَتَيْنِ، وَطَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ "، فَقَالَ: قَالَ اللَّهُ ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنْ عَمْرٍو:

---

[1] Ahmed, *Müsned* (2734) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (5/158).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

شُعْبَةُ، وَالثَّوْرِيُّ، وَالْحَمَّادَانِ، وَأَيُّوبُ، وَابْنُ جُرَيْجٍ، وَالْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ، فِي آخَرِينَ [٣٥٣/٣]

1702- Amr der ki: İbn Ömer'e: "Umre edip te (tavaf eden, ancak) Safâ ile Merve arasında durmayan bir adam hanımıyla birlikte olabilir mi?" diye sorduğumda şu karşılığı verdi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip Beyt'i yedi defa tavaf etti. Makâm'ın arkasında iki rekat namaz kıldıktan sonra Safâ ile Merve arasında sa'y yaptı. Allah: **«Andolsun ki, Resûlullah sizin için güzel bir örnektir»**[1] buyurmaktadır."[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Arafat'ta Vakfe Yapmak

١٧٠٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالا: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ عَامِرٍ الشَّعْبِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ مُضَرِّسٍ أَنَّهُ حَجَّ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمْ يُدْرِكِ النَّاسَ إِلا لَيْلا وَهُوَ بِجَمْعٍ، فَانْطَلَقَ إِلَى عَرَفَاتٍ لَيْلا فَأَفَاضَ مِنْهَا ثُمَّ رَجَعَ إِلَى جَمْعٍ فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: أَعْمَلْتُ نَفْسِي، وَأَنْضَيْتُ رَاحِلَتِي، فَهَلْ لِي مِنْ حَجٍّ؟ فَقَالَ: " مَنْ صَلَّى مَعَنَا صَلاةَ الْغَدَاةِ بِجَمْعٍ، وَوَقَفَ مَعَنَا حَتَّى نُفِيضَ وَقَدْ أَفَاضَ قَبْلَ ذَلِكَ مِنْ عَرَفَاتٍ لَيْلا أَوْ نَهَارًا فَقَدْ تَمَّ حَجُّهُ، وَقَضَى تَفَثَهُ "، رَوَاهُ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ زَكَرِيَّاءَ مِثْلَهُ، وَمِمَّنْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ: إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ وَدَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ وَزُبَيْدُ بْنُ الْحَارِثِ وَابْنُ أَبِي السَّفَرِ وَدَاوُدُ الأَوْدِيُّ وَمُطَرِّفٌ وَسَيَّارٌ وَحَمَّادُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ [٣٣٤/٤]

1703- Âmir eş-Şa'bî der ki: Urve b. Mudarris, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında haccetmişti. Ancak hacılara gece vakti yetişmişti. Gece Arafat'a çıkıp işini bitirdi ve geri döndü. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ben şüphesiz size yetişmek için kendimi de bineğimi de yeterince yordum. Benim haccım geçerli olur mu?" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bizimle beraber sabah namazında hazır bulunur, burayı terk edinceye kadar*

---

[1] Ahzâb Sur. 21

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

bizimle beraber olur ve bundan önce gece veya gündüz olsun Arafat'ta bulunmuş olursa haccı tamam olur, (ihramdan çıkış) temizliğini yapar" buyurdu.[1]

١٧٠٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ.ح وَثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ.ح وَثنا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَسُلَيْمَانُ، قَالا: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي السَّفَرِ، قَالَ: سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ يُحَدِّثُ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُضَرِّسِ بْنِ أَوْسِ بْنِ لامٍ، قَالَ: " أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِجَمْعٍ، قَالَ سُلَيْمَانُ: وَهُوَ مُحْرِمٌ، فَقُلْتُ: هَلْ لِي مِنْ حَجٍّ؟ فَقَالَ: " مَنْ صَلَّى مَعَنَا هَذِهِ الصَّلاةَ، وَوَقَفَ مَعَنَا هَذَا الْمَوْقِفَ حَتَّى نُفِيضَ، أَفَاضَ قَبْلَ ذَلِكَ مِنْ عَرَفَاتٍ لَيْلا أَوْ نَهَارًا تَمَّ حَجُّهُ، وَقَضَى تَفَثَهُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ لِشُعْبَةَ فِيهِ أَرْبَعُ رِوَايَاتٍ، رَوَاهَا فِيهِ عَنْ أَصْحَابِ الشَّعْبِيِّ، عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي السَّفَرِ، وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، وَسَيَّارٌ، وَزُبَيْدٌ، فَحَدِيثُ إِسْمَاعِيلَ،

1704- Urve b. Mudarris b. Evs b. Lâm der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip —Süleyman rivayetinde: "İhramlı iken"—: "Benim haccım geçerli olur mu?" dedim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bizimle beraber bu namazda hazır bulunur, burayı terk edinceye kadar burada bizimle beraber durur ve bundan önce gece veya gündüz olsun Arafat'ta bulunmuş olursa haccı tamam olur, (ihramdan çıkış) temizliğini yapar"* buyurdu.[2]

Sahih sabit bir hadistir.

١٧٠٥- حَدَّثَنَاهُ عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ الْقَاضِي، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ الْبَجَلِيُّ، ثنا مَيْمُونُ بْنُ الأَصْبَغِ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ التَّسْنِيمِيُّ، قَالا: ثنا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُضَرِّسٍ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ بِجَمْعٍ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، جِئْتُ مِنْ جَبَلِ طَيِّئٍ، فَهَلْ لِي مِنْ حَجٍّ؟ فَقَالَ مِثْلَهُ، تَفَرَّدَ بِهِ وَهْبٌ، عَنْ شُعْبَةَ [١٨٩/٧]

---

[1] Ebû Dâvud (1950), Tirmizî (891, "hasen sahih"), Nesâî (5/213), İbn Mâce (3016) ve Ahmed, *Müsned* (16215).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

1705- Urve b. Mudarris der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben Tay dağlarından geldim, benim haccım geçerli olur mu?" dedim. Sonrasında Mudarris bir önceki hadisin aynısını aktardı.[1]

١٧٠٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدَانُ، وَزَكَرِيَّا السَّاجِيُّ.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، أَنْبَأَنَا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمُقْرِئُ.ح وَثنا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ الْبَجَلِيُّ، قَالُوا: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ الدِّرْهَمِيُّ، ثنا أُمَيَّةُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سَيَّارٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُضَرِّسٍ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَتَيْتُ مِنْ جَبَلِ طَيِّئٍ، لَمْ أَدَعْ جَبَلا إِلا وَقَفْتُ عَلَيْهِ، فَهَلْ لِي مِنْ حَجٍّ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ صَلَّى هَذِهِ الصَّلاةَ مَعَنَا، وَقَدْ أَفَاضَ قَبْلَ ذَلِكَ مِنْ عَرَفَةَ لَيْلا أَوْ نَهَارًا، فَقَدْ تَمَّ حَجُّهُ، وَقَضَى تَفَثَهُ "، تَفَرَّدَ بِهِ أُمَيَّةُ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سَيَّارٍ [١٩٠/٧]

1706- Urve b. Mudarris der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben Tay dağlarından geldim. Vakfe yapmadığım hiçbir dağ bırakmadım. Benim haccım geçerli olur mu?" dediğimde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu namazı bizimle birlikte kılar ve bundan önce gece veya gündüz olsun Arafat'ta bulunmuş olursa haccı tamam olur, (ihramdan çıkış) temizliğini yapar"* buyurdu.[2]

١٧٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ الثَّلاثَائِيُّ، وَعُمَرُ بْنُ نُوحٍ الْبَجَلِيُّ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالُوا: ثنا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الزِّيَادِيُّ.ح وَثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ الْحَنَفِيُّ، ثنا مَيْمُونُ بْنُ الأَصْبَغِ، قَالا: ثنا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُضَرِّسٍ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِجَمْعٍ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ لِي مِنْ حَجٍّ؟ فَقَالَ: " مَنْ صَلَّى مَعَنَا هَذِهِ الصَّلَوَاتِ فِي هَذَا الْمَكَانِ وَقَدْ أَفَاضَ قَبْلَ ذَلِكَ مِنْ عَرَفَاتٍ لَيْلا أَوْ نَهَارًا، فَقَدْ تَمَّ حَجُّهُ، وَقَضَى تَفَثَهُ "، تَفَرَّدَ بِهِ سُلَيْمَانُ يَعْنِي، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ زُبَيْدٍ [١٩٠/٧]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

1707- Urve b. Mudarris der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Benim haccım geçerli olur mu?" dediğimde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu namazları bizimle birlikte kılar ve bundan önce gece veya gündüz olsun Arafat'ta bulunmuş olursa haccı tamam olur, (ihramdan çıkış) temizliğini yapar"* buyurdu.[1]

١٧٠٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ عَقِيلٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ ذَرٍّ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَدْرَكَ عَرَفَةَ قَبْلَ أَنْ يَطْلُعَ الْفَجْرُ فَقَدْ أَدْرَكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عُبَيْدٌ [١١٦/٥]

1708- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim tan ağarmadan önce Arafat'a yetişirse hacca yetişmiş olur"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٠٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.ح وَثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ النَّسَائِيُّ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْمَرَ الدُّؤَلِيِّ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ بِعَرَفَةَ، فَجَاءَ أُنَاسٌ أَوْ نَفَرٌ مِنْ أَهْلِ نَجْدَ، قَالَ: فَأَمَرُوا رَجُلا، فَنَادَى: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ الْحَجُّ؟ فَأَمَرَ رَجُلا فَأَذَّنَ: " الْحَجُّ يَوْمُ عَرَفَةَ، مَنْ جَاءَ قَبْلَ صَلاةِ الصُّبْحِ مِنْ لَيْلَةِ جَمْعٍ تَمَّ حَجُّهُ، أَيَّامُ مِنًى ثَلاثَةُ أَيَّامٍ، مَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلا إِثْمَ عَلَيْهِ، وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلا إِثْمَ عَلَيْهِ "، ثُمَّ أَرْدَفَ رَجُلا خَلْفَهُ فَجَعَلَ يُنَادِي بِهِ [١١٩/٧]

1709- Abdurrahman b. Ya'mer ed-Duelî der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Arafat'ta iken yanına gittim. Necdlilerden bazı kimseler" veya: "bir grup geldi ve (içlerinden) bir adama (hacla ilgili sorular sormasını) emretti. Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! (Arafat'ta vakfeye yetişemeyen kimsenin) hacc(ı) nasıldır?" diye sordu. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) emri üzerine de birisi: *"Hac, Arefe günü (vakfe yapmak) demektir. Kim Müzdelife gecesi sabah namazından önce (Arafat'a) gelirse haccı tamam olur. Minâ günleri üçtür. Kim acele eder de iki gün de dönerse ona bir günah yoktur. Minâ'da geciken kimse de*

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/202 (11496), *M. el-Evsat* 5/285 (5329).

günahkar olmaz" diye çağrıda bulundu. Sonra bir kişiyi daha görevlendirerek bunu halka ilan ettirdi.[1]

١٧١٠- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ يُوسُفَ، عَنْ عَاصِمٍ الْبُخَارِيِّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ، عَنْ كُرْزِ بْنِ وَبَرَةَ، عَنْ طَاوُسٍ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ، يَقُولُ: " إِذَا كَانَ صَبِيحَةُ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَقَوَّضَ أَهْلُ مِنًى أَبْنِيَتِهِمْ مُتَوَجِّهِينَ إِلَى عَرَفَاتٍ، نَادَى جِبْرِيلُ بِصَوْتٍ يَسْمَعُهُ مَا بَيْنَ الأَرْضِ إِلَى السَّمَاءِ إِلا الثَّقَلَيْنِ، أَنْ تَوَجَّهُوا فَقَدْ غُفِرَتْ ذُنُوبُكُمْ، وَأُوجِبَتْ أُجُورُكُمْ عَطِيَّةً مِنَ اللَّهِ "، هَكَذَا حُدِّثْنَاهُ مَوْقُوفًا [٨٢/٥]

1710- İbn Abbâs der ki: Arefe günü sabahı Minâ halkı evlerini (çadırlarını) söküp Arafat'a doğru yöneldiklerinde Cibrîl, insanlar ve cinler dışında yeryüzü ve gökyüzü arasında bulunan herkesin işiteceği bir şekilde: "(Arafat'a) yönelin, günahlarınız bağışlandı ve Allah'tan ecir almanız hak oldu" diye seslenir.

Arefe Gününde Edilen Dualar

١٧١١- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا جَعْفَرٌ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ فِرَاسَةَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حُمَيْدٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ كَانَ أَكْثَرَ دُعَائِهِ يَوْمَ عَرَفَةَ، " لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ "، قَالَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ فِرَاسَةَ: وَحَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ بِهِ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ [١٠٣/٧]

1711- Amr b. Şuayb, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Arafat'ta, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) dualarının çoğu: *"Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir ve hiçbir ortağı yoktur. Mülk Onundur. Hamd da Onadır. O her şeye gücü yetendir"* şeklindeydi.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ebû Dâvud (1949), Tirmizî (889, 890), Nesâî (5/206) ve Ahmed, *Müsned* (18798-18800).

Arafat'ta Hutbe ve Hac Görevini Edâ Etme

١٧١٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ هُودٍ، ثنا أَبُو هِشَامٍ عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ هَارُونَ الْغَسَّانِيُّ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَخْلَدٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُسْلِمُ بْنُ حَاتِمٍ أَبُو حَاتِمٍ الأَنْصَارِيُّ، ثنا بَشَّارُ بْنُ بُكَيْرٍ الْحَنَفِيُّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَشِيَّةَ عَرَفَةَ، فَقَالَ: " أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ تَطَاوَلَ عَلَيْكُمْ فِي مَقَامِكُمْ هَذَا فَقَبِلَ مِنْ مُحْسِنِكُمْ وَأَعْطَى مُحْسِنَكُمْ مَا سَأَلَ، وَوَهَبَ مُسِيئَكُمْ لِمُحْسِنِكُمْ إِلا التَّبِعَاتِ فِيمَا بَيْنَكُمْ، أَفِيضُوا عَلَى اسْمِ اللَّهِ "، فَلَمَّا كَانَ غَدَاةَ جَمْعٍ، قَالَ: " أَيُّهَا النَّاسُ، أَنَّ اللَّهَ قَدْ تَطَاوَلَ عَلَيْكُمْ فِي مَقَامِكُمْ هذا فَقَبِلَ مِنْ مُحْسِنِكُمْ وَأَعْطَى مُحْسِنَكُمْ مَا سَأَلَ، وَوَهَبَ مُسِيئَكُمْ لِمُحْسِنِكُمْ، وَالتَّبِعَاتُ فِيمَا بَيْنَكُمْ ضَمِنَ عِوَضًا مِنْ عِنْدِهِ، أَفِيضُوا عَلَى اسْمِ اللَّهِ "، فَقَالَ أَصْحَابُهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَضْتَ بِنَا بِالأَمْسِ كَئِيبًا حَزِينًا، وَأَفَضْتَ بِنَا الْيَوْمَ فَرِحًا مَسْرُورًا؟ قَالَ: " سَأَلْتُ رَبِّي شَيْئًا بِالأَمْسِ لَمْ يَجُدْ لِي بِهِ، فَلَمَّا كَانَ الْيَوْمُ الثَّانِي أَتَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَقَرَّ عَيْنَكَ بِالتَّبِعَاتِ "، السِّيَاقُ لِبَشَّارِ بْنِ بُكَيْرٍ، وَحَدِيثُ أَبِي هِشَامٍ فِيهِ اخْتِصَارٌ، وَقَالَ فِيهِ: " فَإِذَا كَانَ غَدَاةَ جَمْعٍ قَالَ اللَّهُ لِمَلائِكَتِهِ: اشْهَدُوا أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمُ التَّبِعَاتِ وَالنَّوَافِلَ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْعَزِيزِ، عَنْ نَافِعٍ، وَلَمْ يُتَابَعْ عَلَيْهِ [١٩٩/٨]

1712- İbn Ömer der ki: Arefe akşamı Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize bir hutbe verip ve şöyle buyurdu: *"Ey insanlar! Allah şu an bulunduğunuz yerde sizlere bir lütufta bulundu. İyilerinizin bu iyiliklerini kabul edip dilediklerini verdi. Kötülükte bulunanlarınızı da, aranızdaki haklar hariç iyi olanlarınıza bağışladı. Allah'ın adıyla buradan (Müzdelife'ye doğru) akın edin!"*

Müzdelife'deki vakfenin sabahında da şöyle buyurdu: *"Ey insanlar! Allah şu an bulunduğunuz yerde sizlere bir lütufta bulundu. İyilerinizin bu iyiliklerini kabul etti. Kötülükte bulunanlarınızı da iyi olanlarınıza bağışladı. Aranızdaki hakların karşılığını da kendi katından verip telafi etti. Allah'ın adıyla buradan (Minâ'ya doğru) akın edin!"*

Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Dün Arafat'tan buraya üzgün ve karamsar bir şekilde akın ettin. Ancak bugün buradan sevinçli ve neşeli bir şekilde (Minâ'ya) akın ediyorsun, sebebi nedir?" diye sorduklarında, Allah Resûlü

(sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı verdi: *"Dün Allah'tan bir şey (birbirinizin üzerinde olan haklarınızı affetmesini) diledim, ancak kabul görmedi. Bugün ise Cebrâil yanıma geldi ve: «Ey Muhammed! Rabbin, insanların birbirleri üzerinde olan hakları konusunda istediğini kabul etti» dedi."*

Ebû Hişâm kanalıyla gelen rivayette ise *"Müzdelife'deki vakfenin sabahında Allah meleklere: «Siz de şahit olun ki onların birbirleri üzerinde olan haklarını ve kusurlarını bağışlıyorum» buyurur"* lafzı da geçer.

Tek kanallı bir hadistir.

Arafat'tan Geri Dönme

١٧١٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الْبَصْرِيُّ الأَزْرَقُ.ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، قَالَ: ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا هَمَّامٌ، قَالَ: ثنا قَتَادَةُ، عَنْ عَزْرَةَ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: " كُنْتُ رَدِيفَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ عَرَفَةَ، فَلَمْ تَرْفَعْ نَاقَتُهُ رِجْلَهَا غَادِيَةً حَتَّى بَلَغَتْ جَمْعًا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ قَتَادَةُ عَنْ عَزْرَةَ، وَعَزْرَةَ هُوَ ابْنُ تَمِيمٍ الْبَصْرِيُّ، تَفَرَّدَ بِالرِّوَايَةِ عَنْهُ قَتَادَةَ [٣٣٢/٤]

1713- Usâme b. Zeyd der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Arafat'tan ayrılırken beni bineğinin arkasına bindirmişti. Müzdelife'ye ulaşana kadar bineği hiç koşmadı."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧١٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ بَالَوَيْهِ الصُّوفِيُّ الْوَرَّاقُ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الأَنْصَارِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ عِيسَى الزُّهْرِيُّ الْمَرْوَزِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ بْنِ نَافِعٍ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ مَيْسَرَةَ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعَلَيْهِ السَّكِينَةُ، وَأَمَرَهُمْ بِالسَّكِينَةِ، وَأَوْضَعُوا فِي وَادِي مُحَسِّرٍ، وَأَمَرَهُمْ بِمِثْلِ حَصَى الْخَذْفِ، وَقَالَ: " خُذُوا مَنَاسِكَكُمْ، لَعَلِّي لا أَحُجُّ بَعْدَ عَامِي هَذَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْحَاقُ، عَنْ نُعَيْمٍ، وَرَوَى مِسْعَرٌ، عَنْ جَمَاعَةٍ أَسَامِيهُمْ

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9532).

مُحَمَّدٌ، مِنْهُمْ: مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَوْلَى آلِ ابْنِ طَلْحَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، وَمُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَلْقَمَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ إِنْ صَحَّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ قَيْسِ بْنِ مَخْرَمَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الضَّبِّيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ الْيَمَانِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الزُّبَيْرِيُّ، وَمُحَمَّدٌ الأَزْهَرِيُّ، مِنْهُمْ مَنْ أَسْنَدَ عَنْهُ، وَمِنْهُمْ مَنْ رَوَى عَنْهُ مُرْسَلا وَمَوْقُوفًا [٢٢٦/٧]

1714- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ağır ağır Arafat'tan döndü ve bize sükûneti elden bırakmamamızı emretti. Muhassir vadisine geldiklerinde küçük çakıl taşlarını toplamalarını emretti ve: *"Hac ibadetlerini(n uygulamalarını) benden (öğrenip) alın. Bilemiyorum, bundan sonraki yılımda hac ibadetimi yapamayabilirim"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir badistir.

١٧١٥- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ بِشْرٍ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنْ أَشْعَثَ، وَالأَعْمَشِ، وَالْحَجَّاجِ، وَابْنِ أَبِي لَيْلَى، وَأُرَى مِسْعَرًا، ذَكَرَهُ كُلُّهُمْ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ، عَنْ مِقْسَمٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " أَفَاضَ مِنْ عَرَفَاتٍ وَخَلْفَهُ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، وَالْفَضْلُ بْنُ الْعَبَّاسِ، قَالَ: فَمَا رَأَيْتُهَا رَافِعَةً يَدَيْهَا غَادِيَةً حَتَّى أَتَى مِنًى "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ حَفْصٌ، مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ [٢٣٦/٧]

1715- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Arafat'tan ayrılırken arkasında Usâme b. Zeyd ile Fadl b. Abbâs vardı. Minâ'ya ulaşana kadar bineğinin koştuğunu görmedim."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Müzdelife'den Ayrılmak

١٧١٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ مَيْمُونٍ، يَقُولُ: شَهِدْتُ عُمَرَ بْنَ

---

[1] Nesâî (5/219) ve Ahmed, *Müsned* (14432).

[2] Ebû Dâvud (1920), Ahmed, *Müsned* (2431) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9484).

الْخَطَّابِ بِجَمْعٍ بَعْدَ مَا صَلَّى الصُّبْحَ، وَقَفَ فَقَالَ: " إِنَّ الْمُشْرِكِينَ كَانُوا لا يُفِيضُونَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، وَيَقُولُونَ: اشْرِقْ ثَبِيرُ، وَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَالَفَهُمْ، فَأَفَاضَ عُمَرُ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ "، [٤/١٥٠] رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَالْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ، وَإِسْرَائِيلُ، وَقَيْسٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ نَحْوَهُ

1716- Amr b. Meymûn der ki: Ömer b. el-Hattâb'ın Müzdelife'de sabah namazından sonra: "Müşrikler güneş çıkmadan buradan ayrılmazlar ve: «Ey Sebîr! Aydınlan(da kurbanlara koşalım)» derlerdi. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara uymadı" dediğine şahit oldum. Ömer de güneş doğmadan oradan ayrıldı.[1]

١٧١٧- حَدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ بَالَوَيْهِ الْوَرَّاقُ، نا مُحَمَّدٌ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ يُوسُفَ بْنِ عِيسَى، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ مَيْسَرَةَ، نا مِسْعَرٌ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، " أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَفَعَ مَنْ جَمَعَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ عَنْ جَعْفَرٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَرَوَى مِسْعَرٌ عَنْ جَابِرٍ الْجُعْفِيِّ، وَجَمِيعِ بْنِ عُمَيْرٍ، وَجَوَّابِ بْنِ يَزِيدَ، وَجَرَادِ بْنِ مُجَالِدٍ، وَجُبَيْرٍ [٥/٦٥] [٧/٢٣٣]

1717- Câbir der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), güneş doğmadan önce Müzdelife'den ayrıldı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Zayıf Olanların İzdihamdan Dolayı Erkenden Müzdelife'den Ayrılması

١٧١٨- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُتَوَكِّلِ، ثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْحَدَّادُ أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ، أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ، يَقُولُ: " بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي أَهْلِهِ مِنْ جَمْعٍ بِلَيْلٍ " [٦/٢٦٢]

1718- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ailesiyle birlikte beni gece vakti Müzdelife'den (Minâ'ya) gönderdi."[1]

---

[1] Buhârî (1684), Ebû Dâvud (1938), Tirmizî (896, "hasen sahih"), Nesâî (5/215), İbn Mâce (3022) ve Ahmed, *Müsned* (277).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

١٧١٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْعَابِدِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيُّ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " قَدِمَ مِنْ مِنًى إِلَى الْمُزْدَلِفَةِ فِي ضَعَفَةِ أَهْلِهِ "، تَفَرَّدَ بِهِ بِشْرُ بنُ السَّرِيِّ، عنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٨/٣٠١]

1719- İbn Abbâs bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Minâ'dan Müzdelife'ye ailesinden zayıf kişilerle gelmişti."[2]

١٧٢٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنِ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، قَالَ: " كَانَ أَبِي يُقَدِّمُ ضَعَفَةَ أَهْلِهِ مِنَ الْمُزْدَلِفَةِ إِلَى مِنًى، وَيَذْكُرُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَفْعَلُهُ " [١٠/٢٥]

1720- Sâlim der ki: "Babam (İbn Ömer) ailesinden zayıf olanları Müzdelife'den Minâ'ya erkenden gönderir ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde yaptığını söylerdi."[3]

Cemreleri (Şeytanları) Taşlamak

١٧٢١- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَرْعَرَةَ، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبٍ يَعْنِي ابْنِ ثَابِتٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا تَرْمُوا الْجَمْرَةَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ حَبِيبٍ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ مَهْدِيٍّ [٩/٢٥]

1721- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güneş doğmadan (Akabe'deki) cemreyi (Şeytanı) taşlamayın"* buyurdu.[4]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (1677), Müslim (300/1293) ve Tirmizî (892).

[2] Buhârî (1678), Müslim (301, 302/1293), Ahmed, *Müsned* (1925) ve Ebû Dâvud (1939).

[3] Buhârî (1676) ve Müslim (304/1295).

[4] Ebû Dâvud (1940), Tirmizî (893, "hasen sahih"), Nesâî (5/220), Ahmed, *Müsned* (2087) ve Taberânî 11/35 (385, 398).

١٧٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا هَوْذَةُ بْنُ خَلِيفَةَ، قَالَ: ثنا عَوْفٌ الأَعْرَابِيُّ، عَنْ زِيَادِ بْنِ حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ غَدَاةَ الْعَقَبَةِ وَهُوَ عَلَى رَاحِلَتِهِ: " هَاتِ الْقُطْ لِي "، فَلَقَطْتُ لَهُ حَصَيَاتٍ مِنْ حَصَى الْخَذْفِ، فَلَمَّا وَضَعْتُهُنَّ فِي يَدِهِ، قَالَ: " نَعَمْ هَؤُلاءِ، بِأَمْثَالِ هَؤُلاءِ ثَلاثَ مَرَّاتٍ وَإِيَّاكُمْ وَالْغُلُوَّ، فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِالْغُلُوِّ فِي الدِّينِ "

1722- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Akabe sabahı devesinin üstünde olduğu halde bana: *"Bana çakıl taşları ver"* buyurdu. Bunun üzerine kendisine taşlama çakıllarından çakıl taşı topladım. O taşları avucuna koyduğumda üç defa: *"Evet bunlarla, (taşlamayı) bunlar gibisiyle (yapın)"* buyurdu. Sonra: *"Dinde haddi aşmaktan sakının. Çünkü sizden öncekileri dinde aşırılıktan dolayı helak oldu"* buyurdu.[1]

١٧٢٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو عَامِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الصُّورِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَثِيرٍ الطَّوِيلُ الْقَارِيُّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَمَى الْجَمْرَةَ يَوْمَ النَّحْرِ، وَقَالَ: " هَذَا يَوْمُ الْحَجِّ الأَكْبَرِ " [٢٧٤/٨]

1723- İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kurban günü Şeytanı taşladı ve: *"Bugün Hacc-ı Ekber (büyük hac) günüdür"* buyurdu.[2]

١٧٢٤- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَرَّاقُ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا ابْنُ قَبِيصَةَ، ثنا أَبِي، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَيْمَنَ بْنِ نَائِلٍ، عَنْ قُدَامَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ " يَرْمِي جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ عَلَى نَاقَةٍ صَهْبَاءَ، لا ضَرْبَ، وَلا طَرْدَ، وَلا إِلَيْكَ إِلَيْكَ "، رَوَاهُ عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، وَعِيسَى بْنُ جَعْفَرٍ، وَخَالِدٌ الْعُمَرِيُّ، وَغَيْرُهُمْ [١١٨/٧]

1724- Kudâme b. Abdillah der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), Akabe cemresini taşladığını gördüm. Bu taşlamayı kızıl devesi üzerinde kimseye bağırmadan, kimseden yol vermesini ve çekilmesini istemeden yaptı."[3]

---

[1] Nesâî (5/218), İbn Mâce (3029), Ahmed, *Müsned* (1856) ve Taberânî (18/289).

[2] Buhârî (1742), Ebû Dâvud (1945), İbn Mâce (3058) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9613).

[3] Tirmizî (903, "hasen sahih"), Nesâî (5/219), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9385) ve Dârimî (1901).

١٧٢٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حدَّثَنِي أَيْمَنُ بْنُ نَائِلٍ، حدَّثَنَا قُدَامَةُ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يَرْمِي الْجَمْرَةَ يَوْمَ النَّحْرِ عَلَى نَاقَةٍ صَهْبَاءَ، لا ضَرْبَ، وَلا طَرْدَ، وَلا إِلَيْكَ إِلَيْكَ " [١٧/٩]

1725- Kudâme der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), Akabe cemresini Kurban bayramı gününde taşladığını gördüm. Bu taşlamayı kızıl devesi üzerinde kimseye bağırmadan, kimseden yol vermesini ve çekilmesini istemeden yaptı."[1]

١٧٢٦- حدثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الدَّارِيُّ، ثنا عَبْدُ الْمُؤْمِنِ بْنُ عَلِيٍّ الزَّعْفَرَانِيُّ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ حَرْبٍ، عَنِ الْحَجَّاجِ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ، وَالْقَاسِمِ بْنِ الْوَلِيدِ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ رَمْيِ الْجِمَارِ: مَا لَهُ فِيهَا؟ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: " تَجِدُهُ عِنْدَ رَبِّكَ أَحْوَجَ مَا تَكُونُ إِلَيْهِ " غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْمُؤْمِنِ [٢٨/٥]

1726- İbn Ömer der ki: Adamın biri Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem), cemrelerin taşlanmasıyla ne çıkarı olduğunu sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunları Rabbinin katında en fazla ihtiyaç duyacağın şey olarak bulacaksın"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Minâ'ya Gelmek

١٧٢٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زَكَرِيَّا الإِيَادِيُّ، بِمَدِينَةِ جَبَلَةَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ قَيْسٍ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ طَهْمَانَ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ بِمِنًى، يَقُولُ: " لَوْ يَعْلَمُ أَهْلُ الْجَمْعِ بِمَنْ حَلُّوا لاسْتَبْشَرُوا بِالْفَضْلِ بَعْدَ الْمَغْفِرَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَاوُسٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الْحَكَمُ، وَرَوَاهُ عَنِ الْحَكَمِ، الْحَسَنُ بْنُ عُمَارَةَ، أَيْضًا مِثْلَهُ [١٨/٤]

---

1 Tahrici daha önce yapılmıştır.

2 Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/403 (13479) ve *M. el-Evsat* 4/263 (4147).

1727- İbn Abbâs der ki: Minâ'da iken Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Burada bulunan topluluk kimin huzuruna vardıklarını bilselerdi Rablerinden bağışlanmadan öte, kendilerine verilecek lütufla sevinirlerdi."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Tıraş Olmayı veya Taşlamayı veya Tavafı, Sırası Gelmeden Yapmak

١٧٢٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبَّاسُ الأَسْفَاطِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ.ح وثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ رُفَيْعٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، زُرْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ، قَالَ: ارْمِ وَلا حَرَجَ، قَالَ: حَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ، قَالَ: ارْمِ وَلا حَرَجَ، قَالَ: ذَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أَرْمِيَ، قَالَ: ارْمِ وَلا حَرَجَ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو بَكْرٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٣١١/٨]

1728- İbn Abbâs der ki: Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Şeytan taşlamadan önce ziyaret tavafını yaptım (bir sakıncası var mıdır?)" diye sorunca: *"Şimdi taşla, bir zararı yoktur"* buyurdu. Adam: "Taşlamadan önce tıraş oldum" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şimdi taşla, bir zararı yoktur"* buyurdu. Bu sefer adam: "Taşlamadan önce kurban kestim" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yine: *"Şimdi taşla, bir zararı yoktur"* buyurdu.[2]

Sikâye

١٧٢٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، قَالَ: ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: " أَنَّ الْعَبَّاسَ اسْتَأْذَنَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَنْ يَبِيتَ بِمَكَّةَ لَيَالِيَ مِنًى، فَأَذِنَ لَهُ مِنْ أَجْلِ السِّقَايَةِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ بَكْرٌ [٤٣/٣]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/53 (11021).

[2] Buhârî (1722) ve Müslim (334/1307, lafız Buhârî'nindir).

1729- Abdullah b. Ömer bildiriyor: Abbâs, sikâye (hacılara su dağıtma) görevi dolayısıyla Minâ gecelerinde Mekke'de kalmak üzere izin isteyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona izin verdi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Minâ

١٧٣٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَكَرِيَّا، ثَنَا مُحْرِزُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مَالِكٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَلْحَلَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِمْرَانَ الأَنْصَارِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ ابْنُ عُمَرَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كُنْتَ بَيْنَ الأَخْشَبَيْنِ مِنْ مِنًى وَنَحَا بِيَدِهِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ فَإِنَّ هُنَاكَ وَادِيًا يُقَالُ لَهُ السَّرِيرَةُ، سَارَ تَحْتَهَا سَبْعُونَ نَبِيًّا "، رَوَاهُ الْقَعْنَبِيُّ وَالنَّاسُ عَنْهُ فِي الْمُوَطَّأِ مِثْلَهُ، وَلا أَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنَ الصَّحَابَةِ غَيْرَ ابْنِ عُمَرَ [٦/٣٣٦]

1730- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eliyle doğu tarafını işaret ederek: *"İki dağın (Ebu Kubeys ve karşısındaki dağın) arasında Minâ'da, kendisine Serîre denilen bir vadi vardır. Onun altından yetmiş peygamber geçmiştir"* buyurdu.[2]

Hac Hutbesi

١٧٣١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ الْحَضْرَمِيُّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ، وَزَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، قَالَ: سَمِعْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ، كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ وَزَيْدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُوسَى [٤/٣٤٣]

---

[1] Buhârî (1743- 1745), Müslim (346/1315), Ebû Dâvud (1959) ve Ahmed, *Müsned* (4690).

[2] Nesâî (50/200), Mâlik, *Muvatta* (249) ve Ahmed, *Müsned* (6238).

1731- Berâ ile Zeyd b. Erkam derler ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz, sizin kanlarınız ve mallarınız; bu gününüzün, bu ayınızın ve bu beldenizin haram olduğu gibi birbirinize haramdır"* dediğini işittik.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Hac veya Umre Dışında Traş Olmanın Yasaklanması

١٧٣٢- أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَدِيٍّ فِي كِتَابِهِ، وَحَدَّثَنِي عَنْهُ ثَابِتُ بْنُ أَسَدٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ بِشْرٍ الْمَكِّيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ جَرِيرٍ، حَدَّثَنِي عَطَاءٌ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تُوضَعُ النَّوَاصِي إِلا لِلَّهِ فِي حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ فَمَا سِوَى ذَلِكَ فَمُثْلَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٣٩/٨]

1732- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Saçlar ancak Allah için hac veya umrede (kökten) traş edilebilir. Bu yerler dışında yapılması (savaştaki) müsle (canlı canlı organ kesmek) gibidir"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

Beyt'i (Kâbe'yi) Ziyaret Etmek

١٧٣٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزْدَادَ الثَّوْرِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمْزَةَ الرَّقِّيُّ، عَنِ الْخَلِيلِ بْنِ مُرَّةَ، عَنِ الْوَضِينِ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ، قَالَ: إِلَهِي مَا حَقُّ عِبَادِكَ عَلَيْكَ إِذَا هُمْ زَارُوكَ فِي بَيْتِكَ، فَإِنَّ لِكُلِّ زَائِرٍ عَلَى الْمَزُورِ حَقًّا؟ قَالَ: يَا دَاوُدُ، إِنَّ لَهُمْ عَلَيَّ أَنْ لا أُعَاقِبَهُمْ فِي الدُّنْيَا، وَأَغْفِرَ لَهُمْ إِذَا لَقِيتُهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْوَضِينِ وَيزِيدَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، عَنِ الْخَلِيلِ [١٦٦/٥]

1733- Ebû Zer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hz. Dâvud: «İlâhım! Kulların seni evinde ziyaret ettikleri zaman üzerindeki hakları nedir? Zira her ziyaret edenin ziyaret edilenin üzerinde bir hakkı vardır» deyince, Allah: «Ey Dâvud! Onların benim üzerimdeki hakkı, onları dünyada*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 5/191 (5056) ve *M. el-Evsat* 5/339 (5488).

iken cezalandırmamam ve bana kavuştukları zaman onları bağışlamamdır» buyurdu."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Hacceden Peygamberler

١٧٣٤- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى الأَشْيَبُ، وَعَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالا: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ أَتَى عَلَى وَادِي الأَزْرَقِ، قَالَ: " فَمَا هَذَا الْوَادِي ؟ " قِيلَ: وَادِي الأَزْرَقِ، فَقَالَ: " كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ وَلَهُ جُؤَارٌ إِلَى رَبِّهِ تَعَالَى بِالتَّلْبِيَةِ "، ثُمَّ مَرَّ إِلَى ثَنِيَّةٍ، فَقَالَ: " مَا هَذِهِ الثَّنِيَّةُ؟ " فَقَالُوا: ثَنِيَّةُ كَذَا وَكَذَا، قَالَ: " كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى يُونُسَ بْنِ مَتَّى عَلَيْهِ السَّلامُ عَلَى نَاقَةٍ جَعْدَةٍ حَمْرَاءَ خِطَامُهَا مِنْ لِيفٍ، وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ مِنْ صُوفٍ "، حَدِيثُ زِيَادِ بْنِ حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَوْفٌ وَهُوَ مِنْ جِيَادِ خِيَارِ حَدِيثِ أَبِي الْعَالِيَةِ وَعُيُونِهِ، وَحَدِيثُ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ مِنْ صِحَاحِ أَحَادِيثِهِ.رَوَاهُ عَامَّةُ [٢/٢٢٤] أَصْحَابِ قَتَادَةَ عَنْهُ، وَحَدِيثُ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، رَوَاهُ عَنْهُ الْقُدَمَاءُ، وَرَوَاهُ عَنْ عَفَّانَ، وَالأَشْيَبِ، أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَأَبُو خَيْثَمَةَ، وَالأَئِمَّةُ، انْتَهَى

1734- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Ezrak vadisinden geçerken: *"Bu hangi vadidir?"* diye sordu. Kendisine: "Ezrak vadisidir" denilince: *"Sanki Hz. Mûsa'nın yüksek bir sesle Rabbine telbiye edişini görür gibiyim"* buyurdu. Sonra bir tepeye geldiğinde: *"Bu hangi tepedir?"* diye sordu. "Filan filan tepedir" denilince: *"Sanki Yûnus b. Metta'yı, kırmızı tüylü dişi devesini üzerinde, liften yularını tutmuş ve üzerinde yünden bir cübbeyle görür gibiyim"* buyurdu.[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 6/144 (6037).

[2] Müslim (269/166), İbn Mâce (2/965), Ahmed, *Müsned* (1859) ve Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (4004).

١٧٣٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا أَبِي، ثنا يَزِيدُ بْنُ سِنَانٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ مُحْرِمًا فِي هَذَا الْوَادِي بَيْنَ قَطَوَانِيَّتَيْنِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ عَنْ عَاصِمٍ، تَفَرَّدَ بِهِ سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ عَنْ أَبِيهِ

1735- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sanki Mûsa b. İmrân'ı bu vadide kısa saçaklı aba içinde ihrama girmiş bir halde görür gibiyim"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٣٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى بْنِ الْعَرَّادِ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ أَبِي بَدْرٍ، قَالَ: ثنا عَنْبَسَةُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ، عَنْ يُونُسَ، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " عَمَلانِ لا عَمَلَ أَفْضَلُ مِنْهُمَا إِلا مِثْلَهُمَا: حِجَّةٌ مَبْرُورَةٌ، وَعُمْرَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَلَمْ يُجَاوِزْ بِهِ أَبَا قِلابَةَ [٣/٢٧]

1736- Ebû Kılâbe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki amel vardır ve onlar gibisi dışında onlardan daha üstün başka amel yoktur. Bunlar; kabul edilen bir hac ve umredir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٣٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي قَالا: ثنا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ، قَالَ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ قَيْسٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ، فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَالذُّنُوبَ، كَمَا يَنْفِي الْكِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَلَيْسَ لِلْحَجَّةِ الْمَبْرُورَةِ ثَوَابٌ دُونَ الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ عَاصِمٌ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ الْمُلائِيُّ [٤/١١٠]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/142 (10255) ve *M. el-Evsat* 6/307, 308 (6487).

[2] Ahmed, *Müsned* (17029).

1737- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hac ve umreyi birleştiriniz. Zira onlar, altın ve gümüşten, demirin pasını körüğün götürmesi gibi fakirliği ve günahları götürür. Kabul edilen bir haccın sevabı ise ancak cennettir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٣٨- ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمَ بْنُ فَهِدٍ، قَالَ: ثنا حَرَمِيُّ بْنُ حَفْصٍ، قَالَ: ثنا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ الْعَطَّارُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، يَرْجِعُ النَّاسُ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ وَأَرْجِعُ بِحَجَّةٍ؟ قَالَ: " فَبَعَثَهَا مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ إِلَى التَّنْعِيمِ، فَاعْتَمَرَتْ وَحَمَلَهَا عَلَى قَتَبٍ "، هَذَا مِنْ عُيونِ حَدِيثِ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ وَصَحِيحِهِ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ عَنْهُ فِي كِتَابِهِ مِنْ حَدِيثِ أَبَانَ، حَدَّثَ بِهِ عَنْ حَرَمِيٍّ الْمُتَقَدِّمُونَ: عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الصَّفَّارُ، وَعُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ، وَأَشْبَاهُهُمَا [٣٨٨/٢]

1738- Kâsım b. Muhammed bildiriyor: Hz. Âişe: "Herkes hac ve umre görevini yerine getirmiş olarak ayrılıyor. Ben ise sadece haccı ifa etmiş olarak gidiyorum" deyince, kendisini Abdurrahman b. Ebî Bekr ile birlikte Ten'îm'e gönderdi. Böylece umresini ifa etti. Abdurrahman b. Ebî Bekr, onu (deve) semer(i) üzerinde taşıdı.[2]

١٧٣٨/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، قَالَ: قَامَ عُمَرُ فِي النَّاسِ، فَنَهَاهُمْ أَنْ يَسْتَمْتِعُوا بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ، فَقَالَ: إِنْ تُفْرِدُوهَا حَتَّى تَجْعَلُوهَا فِي غَيْرِ أَشْهُرِ الْحَجِّ أَتَمُّ لِحَجِّكُمْ وَعُمْرَتِكُمْ، ثُمَّ قَالَ: وَإِنِّي أَنْهَاكُمْ عَنْهَا وَقَدْ فَعَلَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَفَعَلْتُهَا مَعَهُ ".كَذَا رَوَاهُ طَلْحَةُ، عَنْ يُونُسَ، وَتَفَرَّدَ بِهِ، وَرَوَاهُ ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ يُونُسَ، عَنْ عَطَاءٍ، مِنْ دُونِ الزُّهْرِيِّ [٢٠٥/٥]

1738/a- Saîd b. el-Müseyyeb der ki: Hz. Ömer kalkıp insanlara temettü haccını yasakladı ve: "Eğer mutlaka yapacaksınız hac ayları dışında yapınız. Çünkü böylesi, haccınız ve umreniz için daha tamamlayıcıdır" dedi. Sonra:

[1] Tirmizî (810, "hasen sahih"), Nesâî (5/87) ve Ahmed, *Müsned* (3668).

[2] Buhârî (1561) ve Müslim (134/1211).

"Ben bunu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte uyguladığım halde şimdi size yasaklamaktayım" dedi.

Ramazan Ayında Umre

١٧٣٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ عَنِ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ جَابِرٍ، وَبَيَانٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ وَهْبِ بْنِ خنبش، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً "، تَفَرَّدَ بِهِ الْفِرْيَابِيُّ، عَنْ الثَّوْرِيِّ، عَنْ بَيَانٍ [١٢٠/٧]

1739- Vehb b. Hanbeş der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ramazan ayında yapılan bir umre (sevap olarak) bir hacca bedeldir"* buyurdu.[1]

Kâbe'de Namaz Kılmak

١٧٤٠- ثنا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ الْحَلَبِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، قَالَ: سَمِعْتُ سِمَاكًا الْحَنَفِيَّ، يَقُولُ: " سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ، عَنِ الصَّلاةِ فِي الْبَيْتِ، فَقَالَ: صَلِّ فِيهِ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَدْ صَلَّى فِيهِ، وَسَيَأْتِي آخَرُ فَيَنْهَاكَ فَلا تُطِعْهُ "، فَأَتَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَسَأَلْتُهُ، فَقَالَ: " ائْتَمَّ بِهِ كُلِّهِ، وَلا تَجْعَلْ شَيْئًا مِنْهُ خَلْفَكَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، عَنْ سِمَاكٍ

1740- Simâk el-Hanefî der ki: İbn Ömer'e, Kâbe'de namazı sorduğumda: "Onda namaz kıl. Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onda namaz kıldı. Birileri çıkıp seni bundan men edecek, ancak ona itaat etme" karşılığını verdi. İbn Abbâs'a gidip bu durumu sorduğumda: "Ona tam olarak uy ve dediklerinden hiçbir şeyi önemsiz sayma" dedi.

Hicr'de Namaz Kılmak

١٧٤١- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَاعِدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ بْنِ أَبِي حَفْصَةَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْهَاشِمِيُّ، عَنْ إِدْرِيسَ الأَوْدِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، ، لَمْ يَذْكُرْ أَبَا هُرَيْرَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ إِذَا

---

[1] İbn Mâce (2991, 2992) ve Ahmed, *Müsned* (17611).

صَلَّى فِي الْحِجْرِ قَامَ عُمَرُ عَلَى رَأْسِهِ بِالسَّيْفِ "، قَالَ حَرَمِيٌّ: سَمِعَهُ شُعْبَةُ، مِنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ [١٦٦/٧]

1741- İdrîs el-Evdî, babasından bildirir: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Hicr'de namaz kıldığı zaman Hz. Ömer başında kılıçla beklerdi."

١٧٤١/أ- حَدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ تَمِيمٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ: ثنا الْحَكَمُ بْنُ بَشِيرٍ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، إِنّ النَّبِيَّ ﷺ لَمَّا مَرَّ بِالْحجرِ، قَالَ لأَصْحَابِهِ: " لا تَدْخُلُوا عَلَيْهِمْ فَيصِيبَكُمْ مَا أَصَابَهُمْ " صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، عَنِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَكَمُ بْنُ بَشِيرٍ [١٠٧/٥]

1741/a- İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), (Vâdi'l-Kurâ'da Semûd kavminin helak edildiği yer olan) Hicr'in yanından geçerken ashâbına: *"Onların yanına (mezarlıklarına) girmeyin ki başlarına gelenler sizin de başınıza gelmesin"* buyurdu.

Sahih bir hadistir.

Hayızlı Kişinin Vedâ Tavafı Yapması

١٧٤٢- حَدَّثنا أبو إسحاق إبراهيم بن محمد بن حمزة، ثنا أحمد بن علي بن المثنى، ثنا إبراهيم بن الحجاج، ثنا وهيب، ثنا عبدالله بن طاوس، عن أبيه، قال: سمعت ابن عمر يقول في اول أمره في الحائض: لا تنفر، ثم سمعته يقول: إن رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَخَّصَ لَهُنَّ

1742- Abdullah b. Tâvus'un bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: İbn Ömer'in hayızlı kişi(nin tavafı) hakkında: "Minâ'dan Mekke'ye gitmesin" dediğini işittim. Sonra da: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara ruhsat verdi" dediğini işittim.

Hacer-i Esved ve Şahitliği

١٧٤٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ

جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَجِيءُ الْحَجَرُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَهُ عَيْنَانِ يُبْصِرُ بِهِمَا وَلِسَانٌ يَنْطِقُ بِهِ يَشْهَدُ لِمَنِ اسْتَلَمَهُ بِحَقٍّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ خُثَيْمٍ [٣٠٦/٤]

1743- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet gününde Hacer-i Esved gören gözleriyle, konuşan diliyle gelecek ve kendisini istilâm edenlere şahitlik edecektir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٤٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ. ح وَحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ خَالِدٍ، قَالا: ثنا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَبْعَثُ اللَّهُ الْحَجَرَ الأَسْوَدَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَهُ عَيْنَانِ يُبْصِرُ بِهِمَا، وَلِسَانٌ طَلْقٌ يَشْهَدُ لِمَنِ اسْتَلَمَهُ بِالْوَفَاءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ خُثَيْمٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ بِشْرٍ [٢٤٣/٦]

1744- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah kıyamet gününde Hacer-i Esved'i gören gözleriyle, konuşan diliyle gönderecek ve kendisini hakkıyla istilâm edenlere şahitlik edecektir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Mekke ile Savaşan Kimse

١٧٤٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حُصَيْنٍ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامِ بْنِ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ، قَالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِ عَمِّي عُمَرَ بْنِ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ، ثنا أَبِي، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ الأَغَرِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا تَنْتَهِي الْبُعُوثُ عَنْ غَزْوَةِ بَيْتِ اللَّهِ حَتَّى يُخْسَفَ بِجَيْشٍ مِنْهُمْ "، تَفَرَّدَ بِهِ حَفْصٌ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٤٤/٧]

---

[1] Tirmizî (961, "hasen sahih"), İbn Mâce (2944) ve Dârimî (1839).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

1745- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın Beyt'i ile savaşacak ordular bitmeyecektir. Tâ ki onlardan bir ordu yerin dibine batırılıncaya kadar"* buyurdu.[1]

Mekke'nin Haramlığı

١٧٤٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، ثنا أَبُو حَسَّانَ الزِّيَادِيُّ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ صَفْوَانَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى حَرَّمَ هَذَا الْبَلَدَ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ، وَصَاغَهُ حِينَ صَاغَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ، وَمَا حِيَالُهُ مِنَ السَّمَاءِ حَرَامٌ، وَأَنَّهُ لَمْ يَحِلَّ لأَحَدٍ قَبْلِي، وَإِنَّمَا أُحِلَّ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ، ثُمَّ عَادَ كَمَا كَانَ "، فَقِيلَ لَهُ: هَذَا خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ يَقْتُلُ؟ فَقَالَ: " قُمْ يَا فُلانُ، فَأْتِ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ، فَقُلْ لَهُ: فَلْيَرْفَعْ يَدَهُ مِنَ الْقَتْلِ، فَأَتَاهُ الرَّجُلُ، فَقَالَ لَهُ: إِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: اقْتُلْ مَنْ قَدَرْتَ عَلَيْهِ، فَقَتَلَ سَبْعِينَ إِنْسَانًا، فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ، فَأَرْسَلَ إِلَى خَالِدٍ، فَقَالَ: أَلَمْ أَنْهَكَ عَنِ الْقَتْلِ؟ فَقَالَ: جَاءَنِي فُلانٌ، فَأَمَرَنِي أَنْ أَقْتُلَ مَنْ قَدَرْتُ عَلَيْهِ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ أَلَمْ آمُرْكَ، فَقَالَ: أَرَدْتَ أَمْرًا وَأَرَادَ اللَّهُ أَمْرًا، فَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ فَوْقَ أَمْرِكَ، وَمَا اسْتَطَعْتُ إِلا الَّذِي كَانَ، فَسَكَتَ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ وَمَا رَدَّ عَلَيْهِ شَيْئًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَاوُسٍ، وَعَطَاءٍ، تَفَرَّدَ بِهِ شُعَيْبُ بْنُ صَفْوَانَ

1746- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah gökleri ve yeri yarattığı gün bu beldeyi dokunulmaz kılarak Güneş ve Ay'a şekil verdiği gibi ona da şekil verdi. Üzerindeki gökyüzü de saygın ve dokunulmazdır. Benden önce kimseye helal olmadı. Bana da bir gündüzün bir vakti helal kılındı ve sonra eskisi gibi haram kılındı."* Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Hâlid b. el-Velîd şu anda savaşmakta ve öldürmektedir, buna ne dersin?" denilince: *"Kalk ey filan! Hâlid b. el-Velîd'e gidip savaşa son vermesini söyle"* buyurdu. Adam, Hâlid b. el-Velîd'e gidip: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öldürebildiğini öldür"* buyurmaktadır" dedi. Bunun üzerine Hâlid b. Velîd yetmiş kişiyi öldürdü. Bu haber Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) yetişince, Hâlid b. el-Velîd'e başka birini gönderip yanına çağırttı ve: *"Ben seni, öldürmekten men etmedim mi?"* dedi. Hâlid: "Filan kişi bana geldi ve

---

[1] Nesâî (5/162) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/430).

öldürebildiğimi öldürmemi söyledi" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ilk gönderdiği adamı çağırtıp: *"Ben sana (Hâlid'e gidip savaşa son vermesini söyle) demedim mi?"* buyurunca, adam: "Sen bir şey diledin, Allah ta başka bir şey diledi. Böylece Allah'ın dileği senin dileğine üstün geldi. Bundan başkasını da yapamadım" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) sustu ve ona hiçbir şey demedi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٤٦/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا أَبُو عَمَّارٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَحَدَّ قَوْسًا فِي الْحَرَمِ لِيُقَاتِلَ بِهَا عَدُوَّ الْكَعْبَةِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ أَلْفَ أَلْفِ حَسَنَةٍ حَتَّى يَحْضُرَ الْعَدُوُّ " [٤/٨٠]

1746/a- Muâz b. Cebel der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim yayını alır ve Haram bölgede Kâbe düşmanları ile savaşmak için hazırlanırsa, düşman gelene kadar Allah her gün kendisine bir milyon sevap yazar"* buyurdu.

Kâbe'nin İnşası

١٧٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَوَّامِ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ يُحَدِّثُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: " كَانَ يَنْقُلُ مَعَهُمُ الْحِجَارَةَ لِلْكَعْبَةِ وَعَلَيْهِ إِزَارُهُ "، فَقَالَ لَهُ الْعَبَّاسُ عَمُّهُ: يَا ابْنَ أَخِي، لَوْ حَلَلْتَ إِزَارَكَ فَجَعَلْتَهُ عَلَى مَنْكِبَيْكَ دُونَ الْحِجَارَةِ، قَالَ: فَحَلَّهُ فَجَعَلَهُ عَلَى مَنْكِبَيْهِ، فَسَقَطَ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ، فَمَا رُئِيَ بَعْدَ ذَلِكَ عُرْيَانًا، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، عَنْ جَابِرٍ، حَدَّثَ بِهِ الْبُخَارِيُّ، عَنْ مَطَرٍ، عَنْ رَوْحِ بْنِ خَدِيجٍ [٣/٣٤٩]

1747- Amr b. Dînar der ki: Câbir b. Abdillah'tan işittiğime göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendileriyle birlikte üzerinde izarıyla Kâbe'nin inşası için taş taşımaktaydı. Amcası Abbâs kendisine: "Yeğenim! İzarını (peştamalını) kaldırsan ve omzunda taşın altına koysan" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 4/160 (3866).

(sallallahu aleyhi vesellem) izarını omzuna koyunca düşüp bayıldı. Ondan sonra da bir daha çıplak olarak görülmedi.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Kâbe'nin İçine Girmek

١٧٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْعَدَوِيُّ، ثنا دَاوُدُ بْنُ حَمَّادٍ أَبُو حَاتِمٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ، عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ، قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا، فَقَالَ: " صَنَعْتُ الْيَوْمَ شَيْئًا لَوْ كُنْتُ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا صَنَعْتُهُ "، قَالَتْ: قُلْتُ: وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " دَخَلْتُ الْبَيْتَ، وَخَشِيتُ أَنْ يَأْتِيَ الآتِي مِنْ بَعْدِي، فَيَقُولَ: حَجَجْتُ وَلَمْ أَدْخُلِ الْبَيْتَ، وَإِنَّهُ لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْنَا دُخُولُهُ، إِنَّمَا كُتِبَ عَلَيْنَا طَوَافُهُ "، كَذَا حَدَّثَنَاهُ إِسْحَاقُ بْنُ يَحْيَى، وَصَوَابُهُ طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى، وَالْحَدِيثُ يَتَفَرَّدُ بِهِ يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ طَلْحَةَ [١١٥/٧]

1748- Müminlerin annesi Hz. Âişe der ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma girdi ve: *"Bugün öyle bir şey yaptım ki sonucunun böyle olacağını bilseydim yapmazdım"* buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Ne yaptın?" dediğimde: *"Kâbe'ye girdim. Ancak benden sonra başkasının gelip: «Ben haccettim, ama Kâbe'ye girmedim» demesinden korktum. Zira içine girmek bize farz kılınmamıştır. Tavaf etmek farz kılınmıştır"* karşılığını verdi.

Muhacirin Mekke'de Kalış Süresi

١٧٤٨/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا أَبِي.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، عَنْ سُفْيَانَ، قَالَ: حَدَّثَنِي رَجُلٌ، مِنْ أَهْلِ السُّوقِ يُقَالُ لَهُ: سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ، عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الْعَلاءِ

---

[1] Buhârî (364) ve Müslim (77/340).

بْنِ الْحَضْرَمِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَمْكُثُ الْمُهَاجِرُ بَعْدَ قَضَاءِ نُسُكِهِ بِمَكَّةَ فَوْقَ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ " [٣٠٨/٧]

1748/a- Alâ b. el-Hadramî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhâcir kişi hac ibadetini bitirdikten sonra Mekke'de üç günden fazla kalamaz"* buyurdu.

Kâbe'yi Yıkmak

١٧٤٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الأَخْنَسِ، أَخْبَرَنِي ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ أَسْوَدُ أَفْحَجُ يَنْقُضُهَا حَجَرًا حَجَرًا "، يَعْنِي: الْكَعْبَةَ [٣٨٧/٨]

1749- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sanki siyah ve bacakları ince olan birinin Kâbe'yi taş taş yıktığını görür gibiyim"* buyurdu.[1]

Zemzem Suyu

١٧٥٠- ثنا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا حَامِدُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثنا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ أَبِي الْمُسَاوِرِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " أُتِيَ عَبْدُ الْمُطَّلِبِ فِي الْمَنَامِ، فَقِيلَ لَهُ: احْفِرْ بَرَّةَ، قَالَ: وَمَا بَرَّةُ؟ قَالَ: مَضْنُونٌ ضُنَّ بِهَا عَنِ النَّاسِ وَأُعْطِيتُمُوهَا، قَالَ: فَلَمَّا أَصْبَحَ جَمَعَ قَوْمَهُ فَأَخْبَرَهُمْ، فَقَالُوا: أَلا سَأَلْتَهُ مَا هِيَ؟ فَلَمَّا كَانَ مِنَ اللَّيْلِ أُتِيَ فِي مَنَامِهِ، فَقِيلَ لَهُ: احْفِرْ، قَالَ: وَمَا أَحْفُرُ؟ قَالَ: احْفِرْ زَمْزَمَ بَرَكَةً مِنَ اللَّهِ ﷻ وَمَغْنَمًا تَسْقِي الْحَجِيجَ وَمَعْشَرًا جَمًّا، فَلَمَّا أَصْبَحَ جَمَعَ قَوْمَهُ، فَقَالُوا لَهُ: أَلا سَأَلْتَ أَيْنَ مَوْضِعُهَا؟ فَلَمَّا بَاتَ مِنَ اللَّيْلِ أُتِيَ، فَقِيلَ لَهُ: احْفِرْ، قَالَ: أَيْنَ؟ قِيلَ: مَوْضِعُ زَمْزَمَ، قَالَ: وَأَيْنَ مَوْضِعُهَا؟ قَالَ: مَسْلَكُ الذَّرِّ وَمَوْقِعُ الْغُرَابِ بَيْنَ الْفَرْثِ وَالدَّمِ، فَلَمَّا أَصْبَحَ دَعَا قَوْمَهُ فَأَخْبَرَهُمْ، فَقَالُوا: هَذَا مَوْضِعُ نُصْبِ خُزَاعَةَ وَلا يَدَعُونَكَ، وَكَانَ وَلَدُهُ جَمِيعًا غُيَّبًا إِلا الْحَارِثَ، فَقَامَ هُوَ وَالْحَارِثُ فَحَفَرَا حَتَّى اسْتَخْرَجَا غَزَالا مِنْ ذَهَبٍ فِي أُذُنَيْهِ قُرْطَانِ، ثُمَّ حَفَرَا حَتَّى اسْتَخْرَجَا حِلْيَةً مِنْ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ، ثُمَّ حَفَرَا حَتَّى

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (701) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/121 (11238).

اسْتَخْرَجَا سُيوفًا مَلْفُوفَةً فِي عَبَاءَةٍ، ثُمَّ حَفَرَا حَتَّى اسْتَنْبَطَا الْمَاءَ فَأَتَاهُ قَوْمُهُ، فَقَالُوا: يَا عَبْدَ الْمُطَّلِبِ خُذْ وَاغْنَمْ، فَقَالَ: ائْتُونِي بِقِدَاحٍ ثَلاثَةٍ أَسْوَدَ وَأَبْيَضَ وَأَحْمَرَ، فَجَعَلَ الأَسْوَدَ لِقَوْمِهِ، وَالأَحْمَرَ لِلْبَيْتِ، وَالأَبْيَضَ لَهُ، فَضَرَبَ بِهَا فَخَرَجَ الأَسْوَدُ عَلَى الْغَزَالِ فَصَارَ لِقَوْمِهِ، ثُمَّ ضَرَبَ فَخَرَجَ الأَحْمَرُ عَلَى الْحِلْيَةِ لِلْبَيْتِ، وَصَارَ السُّيوفُ لَهُ " [١٠/١١٤]

1750- İbn Abbâs anlatıyor: Abdulmuttalib'e rüyasında: "Berre denilen yeri kaz" denildi. "Berre nedir?" diye sorduğunda: "İnsanların kendisinden men edilip size has kılınan şeydir" dedi. Sabahladığında kavmini toplayıp durumu haber verdi. Onlar da: "Ona ne olduğunu sormadın mı?" dediler. Yine gece vakti uyurken kendisine: "Kaz!" denildi. Kendisi: "Ne kazacağım?" deyince: "Zemzem'i kaz! O, Allah'tan bereket, hacılar için su ve toplayıcıdır" denildi. Sabahladığında yine kavmini topladı. (Gördüğü rüyayı anlatınca) kavmi: "Onun yerini sormadın mı?" dedi. Akşamladığında yine rüyasında kendisine: "Kaz!" denildi. Kendisi: "Nereyi kazayım?" diye sorunca: "Zemzem'in yerini kaz!" denildi. Zemzem'im yeri neresidir?" diye sorunca: "Kanının aktığı, pisliklerinin de atıldığı yerde bir kuşun gagalayacağı karınca yuvasının olduğu yerdir" denildi. Sabahladığında kavmini çağırıp durumu haber verdi. Kavmi: "Burası Huzâa'lılarındır. Orayı kazman için seni bırakmazlar" dedi. Hâris dışındaki çocuklarının tümü gitmiş ve yanında sadece Hâris kalmıştı. Hâris'le birlikte kazmaya başladı ve altın'dan bir geyik çıkardı. Kulaklarında küpeler vardı. Kazmaya devam edip altın ve gümüşten süs eşyaları çıkardı. Sonra yine kazdı ve bezlerle sarılmış kılıçlar çıkardı. Sonra kazmaya devam etti ve suyu çıkardı. Kavmi gelip: "Ey Abdulmuttalib! Al ve faydalan" deyince: "Bana siyah kırmızı ve beyaz olmak üzere üç bardak getirin" dedi. Siyah bardağı kavmine, kırmızı bardağı Kâbe'ye ve beyazı kendisi için ayırdı. Bardakları atınca siyah bardak geyiğin boynuzlarına takıldı ve geyik kavminin oldu. Sonra bir daha attı ve kırmızı bardak süs eşyalarının üzerine gitti ve eşyalar Kâbe'nin oldu. Kılıçları da kendisi aldı.

Zemzem Suyu

١٧٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ الْحَافِظُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، مِنْ أَصْلِ كِتَابِهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ الطَّيَالِسِيِّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَرَادَ أَنْ

يُتْحِفَ الرَّجُلَ بِتُحْفَةٍ، سَقَاهُ مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، وَمُجَاهِدٍ، وَشُعْبَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْبَاغَنْدِيِّ [٣/٣٠٤]

1751- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) birine bir hediye vermek istediği zaman ona zemzem suyundan içirirdi."

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٥٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنَ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو هِلالٍ الرَّاسِبِيُّ، حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلالٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ، قَالَ: قَالَ لِي أَبُو ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: " قَدِمْتُ مَكَّةَ، فَقُلْتُ: أَيْنَ هَذَا الصَّابِئُ؟ فَقَالُوا: الصَّابِئُ الصَّابِئُ، فَأَقْبَلُوا يَرْمُونَنِي بِكُلِّ عَظْمٍ وَحَجَرٍ حَتَّى تَرَكُونِي مِثْلَ النُّصُبِ الأَحْمَرِ، فَلَمَّا ضَرَبَنِي بَرْدُ السَّحَرِ أَفَقْتُ، وَتَحَمَّلْتُ حَتَّى أَتَيْتُ زَمْزَمَ فَاغْتَسَلْتُ مِنْ مَائِهَا وَشَرِبْتُ مِنْهُ، وَكُنْتُ بَيْنَ الْكَعْبَةِ وَأَسْتَارِهَا ثَلاثِينَ لَيْلَةً بِأَيَّامِهَا، مَا لِي طَعَامٌ وَلا شَرَابٌ إِلا مَاءَ زَمْزَمَ، حَتَّى تَكَسَّرَ عُكَنُ بَطْنِي وَمَا وَجَدْتُ عَلَى كَبِدِي مِنْ سُخْفَةِ جُوعٍ، حَتَّى إِذَا كَانَتْ ذَاتُ لَيْلَةٍ جَاءَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ فَطَافَ بِالْبَيْتِ وَصَلَّى خَلْفَ الْمَقَامِ، فَكُنْتُ أَوَّلَ مَنْ حَيَّاهُ بِالإِسْلامِ أَوْ قَالَ: بِالسَّلامِ، فَقُلْتُ: السَّلامُ عَلَيْكَ، فَقَالَ: وَعَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ " [١/١٥٩]

1752- Ebû Zer anlatıyor: Mekke'ye geldim ve: "Şu Sâbii (atasının dininden dönen) nerededir?" dedim. Bunun üzerine: "Sâbii, sâbii" diyerek kemik ve taşlarla beni kırmızı bir dikili taş gibi bırakana kadar taşlamaya başladılar. Seher vakti soğuğu ile kendime gelip kalktım ve Zemzem'e kadar gittim. Kanlarımı yıkadım, suyundan biraz içtim. Böylece otuz gün boyunca Kâbe ile örtüleri arasında kaldım. Bu esnada Zemzem suyundan başka hiçbir şey yemedim ve içmedim. Buna rağmen şişmanladım ve karnımın kıvrımları arttı. Ciğerimde açlık hissi duymadım. Bir gece Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) gelip Beyt'i tavaf etti ve Makâm'ın arkasında namaz kıldı. Ben kendisine İslam selamı ile ilk selam veren kişi idim. Kendisine: "Es'-selâmu aleykum (=Allah'ın rahmeti üzerine olsun)" dediğimde: *"Ve-aleyke rahmetullah (=Allah'ın rahmeti senin de üzerine olsun)"* karşılığını verdi.[1]

---

[1] Müslim (132/2473) ve Ahmed, *Müsned* (21581).

Özel Olarak Kendisi İçin Yolculuk Yapılabilecek Mescidler

١٧٥٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حدَّثنَا مُوسَى، حدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ زُرْعَةَ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبَ، وَأَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلا إِلَى ثَلاثَةِ مَسَاجِدَ إِلَى الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِلَى الْمَسْجِدِ الأَقْصَى وَإِلَى مَسْجِدِي هَذَا، وَلا تُسَافِرُ امْرَأَةٌ مَسِيرَةَ يَوْمَيْنِ إِلا مَعَ زَوْجِهَا أَوْ ذِي مَحْرَمٍ "

1753- Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Üç mescidin dışındaki mescidlere özel olarak yolculuk yapılmaz. Bunlar; Mescid-i Haram, Mescid-i Aksâ ve şu benim mescidim (Mescid-i Nebevî)ir. Kadın da yanında kocası veya kendisine mahrem olan biri olmaksızın iki günlük mesafeye yolculuğa çıkmaz."*[1]

İlk Olarak Kurulan Mescid

١٧٥٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ مَسْجِدٍ وُضِعَ أَوَّلا؟ قَالَ: " الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ، ثُمَّ الْمَسْجِدُ الأَقْصَى "، قَالَ: ثُمَّ قُلْتُ: وَمَا بَيْنَهُمَا؟ قَالَ: " أَرْبَعُونَ سَنَةً، وَحَيْثُمَا أَدْرَكَتْكَ الصَّلاةُ، فَصَلِّ، فَثَمَّ مَسْجِدٌ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ [٢١٦/٤]

1754- Ebû Zer der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! İlk olarak hangi mescid kuruldu?" dediğimde: *"Mescid-i Haram ve Mescid-i Aksâ"* buyurdu. Kendisine: "Aralarında kaç yıllık bir zaman vardır?" dediğimde: *"Kırk yıl vardır. Namaz vakti nerede olursa orada namaz kıl. Orası mesciddir"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Buhârî (1197), Müslim (415) ve İbn Mâce (1410).

[2] Buhârî (3366) ve Ahmed, *Müsned* (1, 2/520).

١٧٥٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى بْنِ عِيسَى الْبِرْتِيُّ، ثَنَا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ مَسْجِدٍ وُضِعَ فِي الأَرْضِ قَبْلُ؟ قَالَ: " الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ "، قَالَ: قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: " وَمَسْجِدُ الأَقْصَى " قَالَ: قُلْتُ: كَمْ بَيْنَهُمَا؟ قَالَ: " أَرْبَعُونَ سَنَةً، ثُمَّ أَيْنَمَا أَدْرَكْتَ الصَّلاةَ فَصَلِّ فَإِنَّهُ مَسْجِدٌ "، رَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ مَعْمَرٌ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَحَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ، وَجَرِيرٌ، وَالنَّاسُ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الأَعْلَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ،

1755- Ebû Zer der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Yeryüzünde ilk olarak hangi mescid kuruldu?" dediğimde: *"Mescid-i Haram"* buyurdu. "Sonra hangisidir?" dediğimde: *"Mescid-i Aksâ"* buyurdu. Kendisine: "Aralarında kaç yıllık bir zaman vardır?" dediğimde: *"Kırk yıl vardır. Namaz vakti nerede olursa orada namaz kıl. Orası mesciddir"* buyurdu.[1]

١٧٥٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْمُونٍ، ثَنَا دَاوُدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: أَيُّ مَسْجِدٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ أَوَّلا؟ فَذَكَرَ نَحْوَهُ [٢١٦/٤]

1756- Ebû Zer der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "İnsanlar için ilk olarak hangi mescid kuruldu?" diye sordum. Sonrasında Ebû Zer bir önceki hadisin aynısını zikretti.[2]

Mescid-i Haram, Medine Mescidi ve Başka Mescidlerde Kılınan Namaz

١٧٥٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ يَحْيَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا دَاوُدُ بْنُ عَجْلانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ،

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

عَنْ مُقَاتِلِ بْنِ حَيَّانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الصَّلاةُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ مِائَةُ أَلْفِ صَلاةٍ، وَالصَّلاةُ فِي مَسْجِدِي عَشْرَةُ آلافِ صَلاةٍ، وَالصَّلاةُ فِي مَسْجِدِ الرِّبَاطَاتِ أَلْفُ صَلاةٍ "، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحِيمِ، عَنْ دَاودَ [٤٦/٨]

1757- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz yüz bin namaza mukabildir. Benim mescidimde kılınan bir namaz on bin namaza mukabildir. Ribâtât mescidinde (nöbet yerlerinde mescid edinilen yerde) kılınan bir namaz da bin namaza mukâbildir"* buyurdu.[1]

١٧٥٨- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدَّشْتَكِيُّ، قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ح وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الْحَسَنِ الْمُعَدِّلُ الْوَاسِطِيُّ ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَاهِرِ بْنِ قَبِيصَةَ الْفَلَقِيُّ النَّيْسَابُورِيُّ، قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ السُّدِّيِّ، عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ، قَالَ: قَرَأَ عَلَيْنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ صَحِيفَةً قَدْرَ أُصْبُعٍ كَانَتْ فِي قِرَابِ سَيْفِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَإِذَا فِيهَا: " إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَرَامًا وَأَنَا أُحَرِّمُ الْمَدِينَةَ، مَنْ أَحْدَثَ حَدَثًا أَوْ آوَى مُحْدِثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلا عَدْلٌ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُرَّةَ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ السُّدِّيِّ وَلا عَنْهُ إِلا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ [١٦٣/٤]

1758- Murra el-Hemdânî der ki: Ali b. Ebî Tâlib, bize Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kılıcının kınında bulunan parmak kadar bir kağıdı okudu. Onda şöyle yazılıydı: *"Her peygamberin haram kıldığı bir bölge vardır. Ben de Medine'yi haram bölge kılıyorum. Kim (orada) bir bidat ortaya çıkarır veya bidatçıyı barındırırsa, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerinedir. Kıyamet gününde Allah onun, farz veya nafile hiçbir ibadetini kabul etmeyecektir."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] İbn Mende (30).

[2] Buhârî (1870), Müslim (367/1370), Ebû Dâvud (2034), Tirmizî (2127) ve Ahmed, *Müsned* (1301).

١٧٥٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا شُعْبَةُ، وثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، وَأَبُو أَحْمَدَ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، ثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ: عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: مَا عِنْدَنَا شَيْءٌ إِلا كِتَابُ اللَّهِ وَهَذِهِ الصَّحِيفَةُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " أَنَّ الْمَدِينَةَ حَرَامٌ مَا بَيْنَ عِيرٍ إِلَى ثَوْرٍ، مَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا، أَوْ آوَى مُحْدِثًا، فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ، وَالْمَلائِكَةِ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صِرْفًا وَلا عَدْلا، وَمَنْ وَالَى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهِ، فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ، وَالْمَلائِكَةِ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لا يُقْبَلُ مِنْهُ صِرْفٌ وَلا عَدْلٌ "، لَفْظُ شُعْبَةَ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ جَرِيرٌ، وَحَفْصٌ، وَابْنُ نُمَيْرٍ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ، وَالنَّاسُ، عَنِ الأَعْمَشِ [٢١٥/٤]

1759- Hz. Ali der ki: Yanımızda Allah'ın Kitabı'ndan başka ve Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) kalan şu sahife dışında başka bir şey yoktur (sahifede şunlar yazılıydı): *"Medine, Îyr dağından Sevr dağına kadar haram bölgedir. Kim (orada) bir bidat (sapık bir mezhep) ortaya çıkarır veya bidatçıyı barındırırsa, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerinedir. Kıyamet gününde Allah onun farz veya nafile hiçbir ibadetini kabul etmeyecektir. Kim kendini azat eden kimselerin izni olmaksızın bir kavmi kendisine veli edinirse Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerinedir. (Kıyamet gününde) Allah onun, farz veya nafile hiçbir ibadetini kabul etmeyecektir."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٧٦٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، قَالَ: قِيلَ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: إِنَّ رَسُولَكُمْ ﷺ كَانَ يَخُصُّكُمْ بِشَيْءٍ دُونَ النَّاسِ عَامَّةً؟ فَقَالَ: مَا خَصَّنَا رَسُولُ اللَّهِ بِشَيْءٍ لَمْ يَخُصَّ بِهِ النَّاسَ، لَيْسَ شَيْءٌ فِي قِرَابِ سَيْفِي هَذَا، قَالَ: فَأَخْرَجَ صَحِيفَةً فِيهَا شَيْءٌ مِنْ أَسْنَانِ الإِبِلِ، وَفِيهَا: " أَنَّ الْمَدِينَةَ حَرَمٌ مَا بَيْنَ ثَوْرٍ إِلَى عَايَرَ، فَمَنْ أَحْدَثَ فِيهَا حَدَثًا، أَوْ آوَى مُحْدِثًا فَإِنَّ عَلَيْهِ لَعْنَةَ اللَّهِ وَالْمَلائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لا يُقْبَلُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صِرْفٌ وَلا عَدْلٌ "، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ: ذَكَرَ أَبِي الْحَارِثَ بْنَ سُوَيْدٍ، فَعَظَّمَ شَأْنَهُ وَذَكَرَهُ بِخَيْرٍ، وَقَالَ: مَا بِالْكُوفَةِ أَجْوَدَ إِسْنَادًا مِنْهُ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ التَّيْمِيُّ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: وَسَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: مَا بَقِيَ أَحَدٌ يُحَدِّثُ بِهَذِهِ الأَحَادِيثِ غَيْرِي، وَغَيْرُ يَحْيَى بْنِ مَعِينٍ، ذَكَرَهُ بِعَقِبِ أَحَادِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الْحَارِثِ، وَالْحَدِيثُ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [١٣١/٤]

1760- Hâris b. Suveyd der ki: Ali b. Ebî Tâlib'e: "Peygamber'inizin (sallallahu aleyhi vesellem) insanlara genel olarak vermediği, ancak sana has olarak emanet ettiği bir şey var mıdır?" denildiğinde, Ali: "Hayır, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanlardan ayrı has olarak bize bir şey bırakmadı. Ancak kılıcımın kınındaki şu kağıdı bıraktı" dedi. Sonra üzerinde deve dişleri izi bulunan bir kağıt çıkardı. Üzerinde şöyle yazılıydı: *"Medine, Sevr dağından Îyr dağına kadar haram bölgedir. Kim (orada) bir bidat ortaya çıkarır veya bidatçıyı barındırırsa, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerinedir. Kıyamet gününde Allah onun, farz veya nafile hiçbir ibadetini kabul etmeyecektir."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel'in oğlu Abdullah der ki: Babam Hâris b. Süveyd'den onu yücelterek hayırla söz etti ve Kûfe'de (kendi döneminde) en iyi ravi zincirlerine sahip olduğunu söyledi. "Bize onun kanalıyla Alî b. Ebî Tâlib'den İbrâhîm et-Teymî hadis bildirdi. Bu kanaldan gelen hadisleri benimle Yahyâ b. Maîn'den başka nakledecek kimse kalmadı" dedi.

Medine Halkını Korkutan Kimse

١٧٦١- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ، أَنَّ عَطَاءَ بْنَ يَسَارٍ، أَخْبَرَهُ، أَنَّ السَّائِبَ بْنَ خَلادٍ، أَخَا أَبِي الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ أَخْبَرَهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَخَافَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ ظَالِمًا لَهُمْ أَخَافَهُ اللَّهُ، وَكَانَتْ عَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ، لا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهُ صَرْفًا وَلا عَدْلا "
[٣٧٢/١]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

1761- Ebu'l-Hâris b. el-Hazrec'in kardeşi Sâib b. Hallâd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim Medine halkını zulmederek korkutursa Allah ta onu korkutur. Ayrıca Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olur. Kıyamet gününde Allah onun, farz veya nafile hiçbir ibadetini kabul etmeyecektir."*[1]

١٧٦٢- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا أَبُو مَوْدُودٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْقَرَّاظَ، يَقُولُ: قَالَ لِي أَبُو هُرَيْرَةَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ أَرَادَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ بِسُوءٍ أَذَابَهُ اللَّهُ ﷻ كَمَا يَذُوبُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ " [٤٢/٩]

1762- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim Medine halkı için kötülük dilerse, Allah onu tuzun suda eritmesi gibi eritir"* buyurdu.[2]

Medine ve Başka Yerlerin Fazileti

١٧٦٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ رَافِعٍ الرَّمْلِيُّ، ثَنَا ضَمْرَةُ، عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ، عَنْ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيِّ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ عُمَرَ، قَالَ: إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا وَفِي مُدِّنَا " فَرَدَّدَهَا ثَلاثَ مَرَّاتٍ، فَقَالَ الرَّجُلُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَلِعِرَاقِنَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بِهَا الزَّلازِلُ وَالْفِتَنُ وَمِنْهَا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ "، كَذَا رَوَاهُ ضَمْرَةُ، عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ، عَنْ تَوْبَةَ، وَرَوَاهُ الْوَلِيدُ بْنُ مَزْيَدٍ، عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ، عَنْ مَطَرٍ، عَنْ تَوْبَةَ [١٣٣/٦]

1763- Hz. Ömer der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Sâ' ve müddümüze bereket ihsan eyle"* diye dua etti ve bunu üç defa tekrarladı. Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Irak'ımızı da" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zelzeleler ve fitneler oradadır. Şeytanın boynuzu da oradan çıkacaktır"* buyurdu.[3]

---

[1] Nesâî, *S. el-Kübrâ* (4266), Ahmed, *Müsned* (16565) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 7/143 (6631- 6637).

[2] Müslim (492/1386), İbn Mâce (3114) ve Ahmed, *Müsned* (8708).

[3] Buhârî (1037), Tirmizî (3953) ve Ahmed, *Müsned* (5992).

١٧٦٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَامِعٍ الْحُلْوَانِيُّ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ مَزْيَدٍ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا ابْنُ شَوْذَبٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْقَاسِمِ، وَمَطَرٌ، وَكَثِيرٌ أَبُو سَهْلٍ، عَنْ تَوْبَةَ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي مَدِينَتِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي مَكَّتِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي شَامِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي يَمَنِنَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا وَمُدِّنَا "، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَفِي عِرَاقِنَا فَأَعْرَضَ عَنْهُ، فَقَالَ: " فِيهَا الزَّلازِلُ وَالْفِتَنُ وَبِهَا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ " [١٣٣/٦]

1764- Sâlim, babası (İbn Ömer'den) bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Bu şehrimizi bize bereketli kıl. Mekke'mizi bereketli kıl. Şam'ımızı bereketli kıl. Yemen'imizi bereketli kıl"* diye dua etti. Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Irak'ımızı da" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zelzeleler ve fitneler oradadır. Şeytanın boynuzu da oradan çıkacaktır"* buyurdu.[1]

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescidi

١٧٦٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَزْرَقُ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَارِثِ، عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ نَزَلَ عَلَى عُلْوِ الْمَدِينَةِ فِي حَيٍّ يُقَالُ لَهُمْ: بَنُو عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ، فَأَقَامَ أَرْبَعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً، ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى مَلأِ بَنِي النَّجَّارِ، فَجَاءُوا مُتَقَلِّدِينَ سُيُوفَهُمْ، قَالَ: فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَلَى رَاحِلَتِهِ، وَأَبُو بَكْرٍ رَدِيفُهُ، وَمَلأُ بَنِي النَّجَّارِ حَوْلَهُ، قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يصَلِّى حَيْثُ أَدْرَكَتْهُ الصَّلاةُ، وَيُصَلِّي فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ، وَلا يُصَلِّي فِي أَعْطَانِ الإِبِلِ، قَالَ: ثُمَّ أُمِرَ بِالْمَسْجِدِ، فَأَرْسَلَ إِلَى مَلأِ بَنِي النَّجَّارِ، فَقَالَ: ثَامِنُونِي بِحَائِطِكُمْ هَذَا، فَقَالُوا: مَا نَطْلُبُ وَاللَّهِ ثَمَنَهُ إِلا إِلَى اللَّهِ، قَالَ: فَكَانَ فِيهَا قُبُورَ الْمُشْرِكِينَ وَكَانَ فِيهِ خَرِبٌ وَنَخْلٌ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِقُبُورِ الْمُشْرِكِينَ فَنُبِشَتْ، وَأَمَرَ بِالْخَرِبِ فَسُوِّيَتْ، وَأَمَرَ بِالنَّخْلِ فَقُطِعَ، قَالَ: فَوَضَعُوا النَّخْلَ، فَجُعِلَ قِبَلَ الْمَسْجِدِ، فَجَعَلُوا يَنْقُلُونَ ذَلِكَ الصُّخُورَ فَيَرْتَجِزُونَ، وَيَرْتَجِزُ مَعَهُمْ وَهُمْ يَقُولُونَ:

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

اللَّهُمَّ لا خَيْرَ إِلا خَيْرُ الآخِرَةْ   فَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَةْ

، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ أَبِي التَّيَّاحِ، رَوَاهُ عَنْهُ شُعْبَةُ وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ فِي آخَرِينَ، وَأَتَمُّهُمْ سِيَاقًا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْهُ [٨٣/٣]

1765- Enes b. Mâlik anlatıyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Medine'ye geldiği zaman kendisine: "Amr b. Avf oğulları" denilen yüksek mahalleye indi. Orada on dört gece kaldı. Sonra, Neccâr oğullarının ileri gelenlerine haber gönderdi. Onlar da kılıçları kuşanmış bir vaziyette geldiler. Sanki şu anda Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bineğinin üzerinde, bineğinin terkisinde Ebû Bekr'i ve etrafında Neccâr oğullarının ileri gelenlerini görür gibiyim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namaz vakti nerede gelirse, hatta koyun ağıllarında ve deve yataklarında namaz kılardı. Sonra Mescid'in yapılmasını emretti. Neccâr oğullarının ileri gelenlerini çağırıp: *"Bana, şu bahçenizin fiyatını söyleyin"* buyurdu. Onlar: "Vallahi bunun ücretini ancak Allah'tan isteriz" dediler. Ancak bahçede müşriklerin mezarları, harabe evler ve hurma ağaçları vardı. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) emri üzerine müşriklerin mezarları boşaltıldı. Harabe evler onarıldı ve hurmalar da kesildi. Kesilen hurmalar, Mescid'in kıble tarafına dizildi. Kapının kenarlarını taşla yaptılar. Sahâbîler beyitler söyleyerek taş taşımaya başladılar. Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem):

"Allahım! En güzel hayırdır hayrı âhiret

Sen, Ensâr ve Muhacirleri bağışla" diyerek onlarla birlikte taş taşıyordu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٧٦٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صُبَيْحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَطَاءَ بْنَ أَبِي رَبَاحٍ، قَالَ: بَيْنَا ابْنُ الزُّبَيْرِ يَخْطُبُنَا، إِذْ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " صَلاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا، أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ صَلاةٍ فِيمَا سِوَاهُ، إِلا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ "، رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ حَبِيبٍ الْمُعَلِّمِ، عَنْ عَطَاءٍ، مِثْلَهُ [٣٢٢/٣]

1766- Atâ b. Ebî Rebâh der ki: İbnu'z-Zübeyr bize hutbe verirken şöyle dedi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu mescidimde kılınan bir namaz,*

---

[1] Buhârî (428), Müslim (9/524), Ebû Dâvud)453, 454), Nesâî (2/32) ve Ahmed, *Müsned* (13213).

Mescid-i Haram dışında başka mescidlerde kılınan bin namazdan daha hayırlıdır" buyurdu."[1]

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) Minberi ve Mezarı Arası

١٧٦٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرَ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الشَّامِيُّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْقُرَشِيُّ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: حَدَّثَنِي وَالِدِي عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، وَرَبِيعَةَ تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ مُعَاذٍ أَبُو الرَّبِيعِ التَّيْمِيُّ الْبَصْرِيُّ [٣٤١/٦] [٢٦٤/٣]

1767- Hz. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evim ve minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٦٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدِ بْنِ الْحَسَنِ، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي حَسَّانَ، حدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عُثْمَانَ الْجُوعِيُّ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ الْمَدَنِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا بَيْنَ قَبْرِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ، وَإِنَّ مِنْبَرِي لَعَلَى حَوْضِي " [٣٢٤/٩]

1768- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evim ve minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir. Şüphesiz ki minberim de Havz'ımın üzerindedir"* buyurdu.[3]

١٧٦٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (17123), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10278) ve İbn Hibbân, *Mevârid* (1027).

[2] Ukaylî (4/72) ve Dârakutnî (5/209).

[3] Taberânî, *M. el-Evsat* 1/192 (610) ve *M. el-Kebîr* 12/294 (13156).

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ: " مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، تَفَرَّدَ بِهِ الْكُدَيْمِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ [٢٦/٣]

1769- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evim ve minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٧٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْرٍ، ثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، ثَنَا مالك، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ الْمَازِنِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا بَيْنَ بَيْتِي وَبَيْنَ مِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ [٣٤٧/٦]

1770- Abdullah b. Zeyd el-Mâzinî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evim ve minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir"* buyurdu.[2]

Muvattâ'da yer alan meşhur bir hadistir.

١٧٧١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَبُو بِشْرٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُصْعَبٍ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ آدَمَ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَمَّارٍ الدُّهْنِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قَوَائِمُ مِنْبَرِي رَوَاتِبُ فِي الْجَنَّةِ، وَمَا بَيْنَ قَبْرِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ "، تَفَرَّدَ بِهِ الْفَضْلُ، عَنْ سُفْيَانَ [٢٤٨/٧]

1771- Ümmü Seleme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Minberimin direkleri, cennette dikilmiştir. Evim ve minberim arası ise cennet bahçelerinden bir bahçedir"* buyurdu.[3]

Kubâ Mescidi

١٧٧٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ مُسَاوِرٌ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ، قَالا: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ،

---

[1] Ahmed, *Müsned* (15195).

[2] Buhârî (1195), Müslim (500/1390) ve Mâlik, *Muvatta* (11).

[3] Nesâî (29) ve Ahmed, *Müsned* (26532).

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يَزُورُ قُبَاءً رَاكِبًا وَمَاشِيًا "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ، رَوَاهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، جَمَاعَةٌ [٧/٣٣٢]

1772- İbn Ömer bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Kubâ'yı hem binitli, hem de yaya olarak ziyaret ederdi."[1]

Sahih sabit bir hadistir.

١٧٧٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَمْرِيُّ، ثَنَا أَبُو مُصْعَبٍ، ثَنَا مالك، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مُسْلِمٍ سَلَّمَ عَلَيَّ فِي شَرْقٍ وَلا غَرْبٍ، إِلا أَنَا وَمَلائِكَةُ رَبِّي نَرُدُّ عَلَيْهِ السَّلامَ "، فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا بَالُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ؟ فَقَالَ لَهُ: " وَمَا يُقَالُ لِكَرِيمٍ فِي جِيرَتِهِ وَجِيرَانِهِ، إِنَّهُ مِمَّا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ حِفْظُ الْجِوَارِ وَحِفْظُ الْجِيرَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو مُصْعَبٍ [٦/٣٤٩]

1773- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğuda olsun, batıda olsun bana selam gönderen her bir kişinin bu selamına Rabbimin melekleriyle birlikte karşılık veririz"* buyurdu. Biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Medine ahalisine ne var?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cömert olan birinin komşuluğu ve komşuları konusunda ne söylenebilir ki? Allah'ın emrettiği şeylerden biri de, iyi bir komşu olmak ve komşuluk haklarını gözetmektir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Medine Şehri; Medine Halkının Medine'yi Terketmesi

١٧٧٤- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ، وَسُلَيْمَانُ، فِي آخرين، قَالُوا: ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَمَّادٍ، ثَنَا كَهْمَسُ بْنُ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ، عَنْ مِحْجَنِ بْنِ الأَدْرَعِ، قَالَ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِحَاجَةٍ ثُمَّ عَرَضَ لِي وَأَنَا خَارِجٌ مِنْ طَرِيقِ الْمَدِينَةِ، قَالَ: فَأَخَذَ بِيَدِي فَانْطَلَقْنَا، حَتَّى صَعِدْنَا عَلَى أُحُدٍ فَأَقْبَلَ عَلَى الْمَدِينَةِ، فَقَالَ لَهَا

[1] Buhârî (1193, 1194) ve Müslim (515-522/1399).

قَوْلا وَكَانَ فِيمَا، قَالَ: " وَيْلٌ إِنَّهَا قَرْيَةٌ يَدَعُهَا أَهْلُهَا كَأَيْنَعِ مَا تَكُونُ "، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ يَأْكُلُ ثَمَرَهَا؟ قَالَ: " عَافِيَةُ الطَّيْرِ وَالسِّبَاعِ وَلا يَدْخُلُهَا الدَّجَّالُ كُلَّمَا أَرَادَ أَنْ يَدْخُلَهَا يَلْقَاهُ بِكُلِّ نَقْبٍ مَلَكٌ مُسَلَّطٌ " ثُمَّ أَقْبَلَ، حَتَّى إِذَا كُنَّا بِبَابِ الْمَسْجِدِ إِذَا رَجُلٌ يُصَلِّي، قَالَ: " تَقُولُهُ صَادِقًا؟ " قُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، هَذَا فُلانٌ هَذَا أَكْثَرُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ صَلاةً أَوْ مِنْ أَكْثَرِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ صَلاةً، فَقَالَ: " لا تُسْمِعْهُ فَتُهْلِكَهُ " [٢١٤/٦]

1774- Mihcen b. el-Ezra' der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni bir ihtiyacı için bir yere gönderdi. Sonra ben Medine yolunda giderken karşıma çıktı ve elimden tutarak yola devam ettik. Uhud dağına çıktığımızda Medine'ye doğru dönüp Medine hakkında bazı şeyler söyledi. Söylediklerinden biri de: *"Vay yazık, ahalisi bu şehri bulunduğundan daha mamur bir şekilde bırakacaktır"* ifadesi idi. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Onun meyvelerini kim yiyecek?" dediğimde: *"Vahşi hayvanlar ve yırtıcı kuşlar yiyecektir. Oraya Deccâl giremeyecektir. Oraya girmek istediği zaman Medine'nin her girişinde bir melek bulacaktır"* buyurdu. Sonra geri döndü. Mescid'in kapısına geldiğimizde namaz kılan birini gördü ve: *"Sence samîmi midir?"* buyurdu. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu kişi filan filan kişidir. O, Medine'nin en fazla namaz kılan kişisidir" veya: "Medine halkının en fazla namaz kılanlarındandır" dediğimde: *"Onu duyurma, sonra onu helak edersin"* buyurdu.[1]

Revhâ ve Mescidi

١٧٧٥- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالرَّوْحَاءِ نَزَلَ بِعِرْقِ الظُّبْيَةِ وَصَلَّى، ثُمَّ قَالَ: " صَلَّى قَبْلِي فِي هَذَا الْمَسْجِدِ سَبْعُونَ نَبِيًّا، وَلَقَدْ قَدِمَهَا مُوسَى عَلَيْهِ عَبَاءَتَانِ قَطَوَانِيَّتَانِ عَلَى نَاقَةٍ وَرْقَاءَ فِي سَبْعِينَ أَلْفًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ، وَلا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَمُرَّ بِهَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ حَاجًّا أَوْ مُعْتَمِرًا أَوْ يَجْمَعُ اللَّهُ ذَلِكَ لَهُ " [١٠/٢]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (19000) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/296, 297 (704).

1775- Kesîr b. Abdillah b. Amr b. Avf, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir gazveye çıktık. Revhâ'ya geldiğimizde Arak-ı Zabya denilen yerde konakladı ve namaz kıldı. Sonra şöyle buyurdu: *"Benden önce burada yetmiş peygamber namaz kıldı. Mûsa bu vadiden beraberinde İsrâil oğullarından yetmiş bin kişiyle, kısa saçaklı bir abayla gri bir deve üzerinde geçti. Allah'ın kulu ve Resûlü olan İsa b. Meryem hac veya umre veya her ikisi için buraya gelmeden kıyamet kopmayacaktır."*

١٧٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ سُوَيْدٍ، ثنا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، عَنْ رَافِعِ بْنِ عُمَيْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِدَاوُدَ: ابْنِ لِي بَيْتًا فِي الأَرْضِ، فَبَنَى دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلامُ بَيْتًا لِنَفْسِهِ قَبْلَ الْبَيْتِ الَّذِي أُمِرَ بِهِ، فَقَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: يَا دَاوُدُ بَنَيْتَ بَيْتَكَ قَبْلَ بَيْتِي؟ فَقَالَ: أَيْ رَبِّ، هَكَذَا قُلْتَ فِيمَا قَضَيْتَ مِنْ مَلِكٍ اسْتَأْثَرَ، ثُمَّ أَخَذَ فِي بِنَاءِ الْمَسْجِدِ، فَلَمَّا تَمَّ السُّوَرُ سَقَطَ ثُلُثَاهُ، فَشَكَا ذَلِكَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى فَأَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَيْهِ أَنَّهُ لا يَصْلُحُ أَنْ تَبْنِيَ لِي بَيْتًا، قَالَ: أَيْ رَبِّ، وَلِمَ؟ قَالَ: لِمَا جَرَتْ عَلَى يَدَيْكَ مِنَ الدِّمَاءِ، قَالَ: أَيْ رَبِّ، أَوَلَيْسَ ذَاكَ فِي هَوَاكَ وَمَحَبَّتِكَ؟ قَالَ: بَلَى، وَلَكِنَّهُمْ عِبَادِي، وَأَنَا أَرْحَمُهُمْ، قَالَ: فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِ، فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ أَنْ لا تَحْزَنَ، فَإِنِّي سَأَقْضِي بِنَاءَهُ عَلَى يَدَيِ ابْنِكَ سُلَيْمَانَ، فَلَمَّا مَاتَ دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلامُ أَخَذَ سُلَيْمَانُ عَلَيْهِ السَّلامُ فِي بُنْيَانِهِ، فَلَمَّا تَمَّ قَرَّبَ الْقَرَابِينَ، وَذَبَحَ الذَّبَائِحَ، فَجَمَعَ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَأَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَيْهِ: قَدْ أَرَى سُرُورَكَ بِبُنْيَانِكَ بَيْتِي، فَسَلْنِي أُعْطِيكَ، قَالَ: أَسْأَلُكَ ثَلاثَ خِصَالٍ: حُكْمًا يُصَادِفُ حُكْمَكَ، وَمُلْكًا لا يَنْبَغِي لأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي، وَمَنْ أَتَى هَذَا الْبَيْتَ لا يُرِيدُ إِلا الصَّلاةَ فِيهِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَهَيْئَةِ يَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ "، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " أَمَّا ثِنْتَيْنِ فَقَدْ أُعْطِيهُمَا، وَأَنَا أَرْجُو أَنْ يَكُونَ قَدْ أُعْطَى الثَّالِثَةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ [٥/٢٤٦]

1776- Râfi' b. Umeyr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah, Hz. Dâvud'a: «Yeryüzünde benim için bir ev inşa et» buyurdu. Ancak Dâvud emredildiğinden önce kendisi için bir ev inşa etti. Bunun üzerine Allah: «Ey Dâvud! Kendi evini benim evimden önce inşa ettin» buyurdu. Dâvud: «Ey Rabbim! Senin takdirinde melikin kendini tercih etmesini buyurmuşsun» dedi. Sonra Mescidin inşasına başladı. Duvarlarını bitirdiği*

zaman üçte biri yıkıldı. Bu durumu Allah'a şikâyette bulununca, Allah kendisine ev inşa edemeyeceğini vahyetti. Dâvud: «Ey Rabbim! Neden?» deyince, Allah: «Çok kan dökmüş olmandan dolayıdır» buyurdu. Dâvud: «Bu senin muhabbetin için değil miydi?» dediğinde: «Evet, ancak onlar benim kullarımdır ve ben onlara merhamet etmekteyim» buyurdu. Bu durum Dâvud'un ağırına gitmişti. Bunun üzerine Allah: «Üzülme, onun inşasını senin oğlun Süleyman'a kısmet edeceğim» diye vahyetti. Dâvud vefat edince Süleyman onu inşa etmeye başladı. Onu tamamladığı zaman kurbanları getirip kesti ve İsrâil oğullarını topladı. Allah kendisine: «Evimi inşa etmenden dolayı yaşadığın sevinci görmekteyim. Benden iste, (sana istediğini) vereceğim» diye vahyetti. Bunun üzerine Süleyman şöyle dedi: «Senden üç istemekteyim. Hükmüne tevafuk edecek hüküm verme yeteneği, benden sonra kimseye nasip olmayacak bir mülk saltanatı ve bu mescide sadece namaz kılmak için gelen kişinin annesinden doğduğu günkü gibi günahsız olarak geri dönmesi.» İlk ikisi kendisine verildi. Üçüncüsünün de verilmiş olmasını ümit ederim."

Tek kanallı bir hadistir.

KURBANLAR KİTABI

Zilhicce Ayının İlk On Günü

١٧٧٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَالِمٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الأَهْوَازِيُّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ مُجَمِّعٍ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ يَزِيدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ فِيهَا أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ أَيَّامِ الْعَشْرِ "، قِيلَ: وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ قَالَ: " وَلا الْجِهَادُ، إِلا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ، ثُمَّ لَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، عَنْ نَافِعٍ، وَتَفَرَّدَ بِهِ عُمَرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ، وَمَا كَتَبْنَاهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ هَارُونَ بْنِ مُجَمِّعٍ، وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَالِمٍ: مَا كَتَبْتُهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ هَارُونَ [٢٦/٣]

1777- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah katında, Zilhicce ayının ilk on gününde (Eyyâmu'l-Aşr) yapılan amelden daha kıymetlisi yoktur"* buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! (Başka günlerde) Allah yolunda yapılan cihaddan da mı daha kıymetli?" denilince: *"Kişi canı ve malıyla cihada çıkıp bu çıkışında her ikisini de kaybetmemişse müstesna, cihaddan da kıymetlidir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٧٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، قَالا: عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " مَا الْعَمَلُ فِي أَيَّامٍ أَفْضَلَ مِنْهُ فِي عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ قَالَ: " وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِلا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، ثُمَّ لَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ "، صَحِيحٌ

---

[1] Beyhakî, *Şuabu'l-Îmân* (3750).

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، وَرَوَاهُ سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ، وَمِخْوَلٌ، وَحَبِيبُ بْنُ أَبِي عَمْرَةَ، عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، وَرَوَاهُ عَنْ سَعِيدٍ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: أَبُو إِسْحَاقَ السَّبِيعِيُّ، وَالْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ، وَالأَعْمَشُ أَيْضًا، وَالْقَاسِمُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ، وَمَطَرٌ الْوَرَّاقُ، وَأَبُو جَرِيرٍ [٢٩٨/٤]

1778- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Günlerin hiçbirindeki amel Allah katında, Zilhicce ayının ilk on gününde yapılan amelden daha sevimli değildir"* buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Resûlü! Ya Allah yolunda yapılan cihad" dediğinde: *"Allah yolunda yapılan cihad da üstün değildir. Ancak malını ve canını tehlikeye atarak cihada çıkan ve hiç biriyle geri dönmeyen (şehit olan) kimsenin cihadı başkadır"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٧٧٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَسَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمِصِّيصِيُّ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، ثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عَبْدَةَ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ فِيهَا أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ أَيَّامِ الْعَشْرِ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ قَالَ: " وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْجِعْ حَتَّى تَخْرُجَ مُهْجَةُ نَفْسِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ وَعَبْدَةَ عَنْ زِرٍّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١١٦/٦]

1779- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Günlerin hiçbirindeki amel Allah katında, (Zilhicce ayının) ilk on gününde yapılan amelden daha sevimli değildir"* buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Resûlü! Ya Allah yolunda yapılan cihad" dediğinde: *"Allah yolunda yapılan cihad da üstün değildir. Ancak malını ve canını tehlikeye atarak cihada çıkan ve şehit olan kimsenin cihadı müstesnadır"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (969), Ebû Dâvud (2438), Tirmizî (757), Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/12327) ve Beyhakî (4/284).

[2] Taberânî 10/199 (10455).

١٧٨٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مُوسَى الأَنْطَاكِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَهْمٍ الأَنْطَاكِيُّ،، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنَ أَيَّامٍ الْعَمَلُ فِيهِنَّ أَفْضَلُ مِنْ عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ "، قِيلَ: وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ قَالَ: " وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلا مَنْ عَثَرَ جَوَادُهُ وَأُهْرِيقَ دَمُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ الْفَزَارِيُّ، وَالْحَدِيثُ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عِدَّةٌ مِنَ الصَّحَابَةِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ [٨/٢٥٩]

1780- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Günlerin hiçbirindeki amel Allah katında, Zilhicce ayının ilk on gününde yapılan amelden daha sevimli değildir"* buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Resûlü! Ya Allah yolunda yapılan cihad" dediğinde: *"Allah yolunda yapılan cihad da üstün değildir. Ancak atı helak olan ve kanı akıtılan kimsenin cihadı başkadır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٨١-حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي الأَهْوَازِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُعَيْمٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ الطَّوِيلُ، ثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنِ أُمِّ سَلَمَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ كَانَ يُرِيدُ الأُضْحِيَّةَ، فَلا يَأْخُذَنَّ مِنْ شَعْرِهِ وَلا يُقَلِّمَنَّ أَظْفَارَهُ حَتَّى يُضَحِّيَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ [٦/٣٣٣]

1781- Ümmü Seleme bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kurban kesmek isteyen kimse (Zilhicce'nin ilk gününden itibaren) kurbanını kesene kadar saçını kısaltmasın ve tırnaklarını kesmesin"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Müslim (1977), Ahmed (6/301, 311, 289), Tirmizî (1561), Nesâî (7/211, 212) ve İbn Mâce (3150).

١٧٨١/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَزَّازُ، ثنا مَلِيحُ بْنُ وَكِيعٍ، ثنا أَبِي، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: " لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمَدِينَةَ أَمَرَنِي، فَصَلَّيْتُ فِي الْمَسْجِدِ رَكْعَتَيْنِ وَنَحَرَ بَقَرَةً أَوْ جَزُورًا "، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ، عَنْ شُعْبَةَ بِذِكْرِ النَّحْرِ [٣٧٩/٨]

1781/a- Câbir der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Medine'ye geldiği zaman emri üzerine Mescid'de iki rekat namaz kıldım. Sonra bir sığır veya bir deve kesti."

Kurban

١٧٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ حَاتِمٍ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نَسِيَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " خَيْرُ الْكَفَنِ الْحُلَّةُ، وَخَيْرُ الضَّحِيَّةِ الْكَبْشُ الأَقْرَنُ " [٥٨/٩]

1782- Ubâde b. Nesiy bildiriyor: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kefenin en hayırlısı hulle (aynı kumaştan oluşan iki parçalık giysi)dir. Kurbanlığın en hayırlısı ise boynuzlu koçtur"* buyurdu.[1]

١٧٨٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا يَزِيدُ بْنُ الْحُبَابِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ تَوْبَةَ الْعَنْبَرِيِّ، عَنْ سَلامَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " دَمُ شَاةٍ، يَعْنِي عَفْرَاءَ، أَفْضَلُ مِنْ دَمِ شَاتَيْنِ سَوْدَاوَيْنِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ يَزِيدُ [١٢٢/٧]

1783- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beyaz bir koyunu kurban etmek, siyah iki koyunu kurban etmekten daha hayırlıdır"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٨٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: "

---

[1] Ebû Dâvud (3156) ve İbn Mâce (1473, kısa metinle).

[2] Ahmed, *Müsned* (9416), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (19090) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/227).

ضَحَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِكَبْشٍ أَقْرَنَ أَسْوَدَ فَحِيلٍ يَأْكُلُ فِي سَوَادٍ، وَيَشْرَبُ فِي سَوَادٍ، وَيَنْظُرُ فِي سَوَادٍ، وَيَمْشِي فِي سَوَادٍ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ حَفْصٍ [٢٠٥/٣]

1784- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), boynuzlu, kısırlaştırılmamış, kara ağızlı, kara gözlü ve kara ayaklı bir koçu kurban etmişti."[1]

١٧٨٥- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُصَيْنِ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: ضَحَّى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ مَوْجُوءَيْنِ، فَقَرَّبَ أَحَدَهُمَا، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ مِنْكَ وَإِلَيْكَ، اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا عَنْ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ "، ثُمَّ قَرَّبَ الآخَرَ، فَقَالَ: " بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ مِنْكَ وَإِلَيْكَ، اللَّهُمَّ هَذَا عَمَّنْ وَحَّدَكَ مِنْ أُمَّتِي "، مَشْهُورٌ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى

1785- Yahya b. Abdillah'ın babasından bildirdiğine göre Ebû Hureyre şöyle demiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) boynuzlu ve siyahlık karışmış beyaz renkli iki koç kurban etti. Birini yaklaştırıp: *"Allahım! Bu (nimet) Sendendir ve Senin (rızan) içindir. Bu, Muhammed ve ev halkındandır"* dedi. Sonra ikincisini getirip: *"Bismillah, Allahım! Bu (nimet) Sendendir ve Senin (rızan) içindir. Allahım! Bu, ümmetimden seni tevhid eden her kimse yerine adınadır"* dedi.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٨٦- حَدَّثَنَا الْقَاضِي مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الْعَسْكَرِيُّ، مِنْ أَصْلِ كِتَابِهِ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْجَارُودِ الْعَسْكَرِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَسْلَمِيُّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " ذَبَحَ عَنْ

---

[1] Ebû Dâvud (2796) ve Tirmizî (496, "hasen sahih garîb").

[2] İbn Mâce (3122) Taberânî, *M. el-Evsat* 2/250 (1891).

أَزْوَاجِهِ بَقَرَةً "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ مُتَّصِلا إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ [٢٠٦/٣]

1786- Hz. Âişe bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), eşleri adına (ortaklaşa olarak) bir inek kurban etti."[1]

Bubârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

Kişinin, Kurbanının Etinden Yemesi

١٧٨٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، قَالَ: ثنا عَبْدَانُ، قَالَ: ثنا زَيْدُ بْنُ الْحَرِيشِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خِرَاشٍ، عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْهُذَيْلِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِيَأْكُلْ كُلُّ رَجُلٍ مِنْ أُضْحِيَّتِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الإِسْنَادِ [٣٦٢/٤]

1787- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kişi kendi kurbanının etinden yesin"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٨٨- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَيْسَانَ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ بُرْدِ بْنِ سِنَانٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: " كُنَّا نَأْكُلُ لُحُومَ الأَضَاحِيِّ، وَنَتَزَوَّدُ "، بُرْدُ بْنُ سِنَانٍ شَامِيٌّ وَيُكْنَى أَبَا الْعَلاءِ

1788- Câbir der ki: "Kurbanlıkların etini yer ve azık edinip sonra yemek için saklardık."[2]

Kurbanı Bayram Namazından Önce Kesmek

١٧٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَنْبَأَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ أَنَّ خَالَهُ ذَبَحَ أُضْحِيَّتَهُ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: " إِنَّ شَاتَكَ

[1] Ebû Dâvud (1759), İbn Mâce (3135) ve Ahmed, *Müsned* (26399, lafız kendisinindir).

[2] Ahmed (378), Buhârî (1719) ve Müslim (29- 32/1972).

شَاةُ لَحْمٍ " فَقَالَ: إِنَّ عِنْدِي عَنَاقًا خَيْرًا مِنْ شَاتَيْ لَحْمٍ أَفَأَذْبَحُهَا؟ قَالَ: " نَعَمْ وَهِيَ خَيْرُ نَسِيكَتِكَ، وَلا تَفِي جَذَعَةٌ، عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ "، رَوَاهُ عَنْ دَاوُدَ أَيْضًا شُعْبَةُ، وَقَرَنَهُ بِجَمَاعَةٍ مِنْ أَصْحَابِ الشَّعْبِيِّ [٤/٣٣٧]

1789- Berâ b. Âzib bildiriyor: Dayım, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bayram namazı kılmadan önce kurbanını kesmişti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Senin bu koyunun (kurban değil) et koyunudur"* buyurdu. Dayım da: "Ey Allah'ın Resûlü! Bende iki et koyunundan daha besili dişi bir keçi yavrusu vardır (onu kurban edebilir miyim?)" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Olur kes, o senin için hayırlı bir kurbandır. Ancak senden başka bir kimse için (böyle bir oğlağı kurban etmek) asla geçerli olamaz"* buyurdu.[1]

١٧٩٠- حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، قَالَ: ثنا أَبُو السَّرِيِّ مُوسَى بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَبَّادٍ النَّسَائِيُّ، قَالَ: ثنا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي زُبَيْدٌ، وَمَنْصُورٌ، وَدَاوُدُ، وَابْنُ عَوْنٍ، وَمُجَالِدٌ، وَهَذَا حَدِيثُ زُبَيْدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، وَرُبَّمَا قَالَ: ثنا الشَّعْبِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ عِنْدَ سَارِيَةٍ مِنْ هَذَا الْمَسْجِدِ، وَلَوْ كُنْتُ ثَمَّ أُرِيتُكُمْ مَكَانَنَا، قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي يَوْمِ النَّحْرِ، فَقَالَ: " إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ، ثُمَّ نَنْحَرَ، فَمَنْ ذَبَحَ بَعْدَ أَنْ نُصَلِّيَ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا، وَمَنْ ذَبَحَ قَبْلَ أَنْ نُصَلِّيَ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ قَدَّمَهُ لأَهْلِهِ، لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِي شَيْءٍ "، فَقَامَ خَالِي أَبُو بُرْدَةَ هَانِئُ بْنُ نِيَارٍ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي ذَبَحْتُ قَبْلَ أَنْ أُصَلِّيَ، وَعِنْدِي جَذَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُسِنَّةٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اذْبَحْهَا، وَلَنْ تُجْزِي عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ "، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ شُعْبَةَ هَكَذَا مَجْمُوعًا إِلا عَفَّانُ، رَوَاهُ عَنْهُ الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ وَالْكِبَارُ، وَرَوَاهُ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ: يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّاءَ بْنِ أَبِي زَائِدَةَ، وَحَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، وَالْمُفَضَّلُ بْنُ صَدَقَةَ، وَعَبْدُ الْكَرِيمِ بْنُ مَنْصُورٍ، وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، وَرَوَاهُ عَنِ الشَّعْبِيِّ، عِدَّةٌ مِنَ التَّابِعِينَ وَغَيْرِهِمْ: الشَّيْبَانِيُّ، وَبَيَانٌ، وَعَاصِمٌ، وَفِرَاسٌ، وَمُجَالِدٌ، وَجَابِرٌ الْجُعْفِيُّ، وَمُطَرِّفٌ، وَسَيَّارٌ، وَابْنُ أَبِي السَّفَرِ، وَزَكَرِيَّاءُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، وَمُغِيرَةُ، وَأَبُو بُرْدَةَ، وَسَعِيدُ بْنُ مَسْرُوقٍ، وَحُرَيْثٌ، وَدَاوُدُ الأَوْدِيُّ، وَعَبْدُ الأَعْلَى الثَّعْلَبِيُّ، وَأَبُو خَالِدٍ الدَّالانِيُّ، وَابْنُ عَوْنٍ، وَمُسَاوِرٌ الْوَرَّاقُ [٤/٣٣٧]

---

[1] Buhârî (951, 955, 965, 968), Müslim (1961), Ebû Dâvud (2800, 2801), Nesâî (7/196), Tirmizî (4/93), Dârimî (1962), Ahmed (4/281, 282) ve Beyhakî (9/276).

1790- Berâ b. Âzib bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Kurban bayramında bize hutbe verip şöyle buyurdu: *"Bugün yapacağımız ilk şey namaz kılmaktır. Sonra da kurban kesmektir. Kurbanını namazdan sonra kesen kimse sünnetimize uymuş olur. Kurbanını namazdan önce kesen kimse ise, ailesi için et takdim etmiş ve kurban ibadetinden nasibini almamış olur."* Dayım Ebû Burde Hâni b. Niyâr kalkıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben kurbanımı namaz kılmadan önce kestim. Ancak yanımda büyük bir koyundan daha besili bir kuzu var" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu kes, ancak bu senden başka bir kimse için asla geçerli olamaz"* buyurdu.

١٧٩١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْكِنْدِيُّ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَوْفٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَيْرٍ الْقَوَارِيرِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ ذَبَحَ قَبْلَ الصَّلاةِ فَلْيُعِدِ الذَّبْحَ "، كَذَا رَوَاهُ فُضَيْلٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، مُخْتَصَرًا بِهَذَا اللَّفْظِ، وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَغَيْرُهُمَا، عَنْ مَنْصُورٍ مطولا [١٢٤/٨]

1791- Berâ b. Âzib bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kurbanını namazdan önce kesti ise, onu yerine bir başkasını kessin"* buyurdu.[1]

---

[1] Buhârî (6673) ve Müslim (5/1961).

HAYVAN KESİMİ KİTABI

Hayvanlara Merhamet Etmek

١٧٩٢- ثنا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، قَالَ: أَنْبَأَنَا عَلِيُّ بْنُ الْفَضْلِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بنِ قُرَّةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَجُلا، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي آخُذُ الشَّاةَ لأَذْبَحَهَا فَأَرْحَمُهَا، قَالَ: " وَالشَّاةُ إِنْ رَحِمْتَهَا رَحِمَكَ اللَّهُ ".رَوَاهُ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُخْتَارٍ، وَحَجَّاجٌ الأَسْوَدُ، وَزِيَادُ بْنُ مِخْرَاقٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ مِثْلَهُ [٣٠٢/٢]

1792- Muâviye b. Kura, babasından bildiriyor: Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Koyunu kesmek için alıyorum, ama ona acıyorum" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer sen ona acırsan, Allah ta sana acır"* buyurdu.[1]

١٧٩٣- ثنا عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَنِيفَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ حَجَّاجٍ الأَسْوَدِ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُخْتَارِ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بنِ قُرَّةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَجُلا، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَضْجَعْتُ شَاةً لأَذْبَحَهَا فَرَحِمْتُهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رَحِمَكَ اللَّهُ "، عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُخْتَارِ بَصْرِيٌّ عَزِيزُ الْحَدِيثِ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْهُ، وَحَدِيثُ زِيَادِ بْنِ مِخْرَاقٍ [٣٠٢/٢]

1793- Muâviye b. Kura, babasından bildiriyor: Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Koyunu kesmek için yatırdım, ama ona acıdım" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah ta sana acısın"* karşılığını verdi.

١٧٩٤- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْعَمِّيُّ الأَنْطَاكِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَصْرٍ الأَنْطَاكِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ زِيَادِ بْنِ مِخْرَاقٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بنِ قُرَّةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي لأَذْبَحُ الشَّاةَ وَأَنَا أَرْحَمُهَا، قَالَ: " وَالشَّاةُ إِنْ رَحِمْتَهَا رَحِمَكَ اللَّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنْ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (15598), Taberânî, *M. el-Evsat* 3/142 (2736), Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (1221), Taberânî, *M. el-Kebîr* 19/23 (47), Hâkim, *Müstedrek* (3/586) ve Beyhakî, *Edeb* (39).

زِيَادٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بنِ قُرَّةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَصْرٍ، وَرَوَاهُ ابْنُ عُلَيَّةَ، عَنْ زِيَادَةَ مِثْلَهُ [٣٠٢/٢] [٣٤٣/٦]

1794- Muâviye b. Kura, babasından bildiriyor: Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Koyunu kesiyorum, ama ona acıyorum" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer sen ona acırsan, Allah ta sana acır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Hayvanları Hedef Tutmanın Yasaklanması

١٧٩٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الرَّقِّيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ ابْنِ عُمَرَ نَمْشِي، فَمَرَرْنَا عَلَى فِتْيَةٍ مِنْ قُرَيْشٍ يَرْمُونَ دَجَاجَةً قَدْ نَصَبُوهَا غَرَضًا وَهِيَ حَيَّةٌ، فَلَمَّا رَأَوْهُ تَفَارُّوْا، فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: مَنْ فَعَلَ هَذَا؟ وَاللَّهِ مَا أُحِبُّ أَنِّي فَعَلْتُ هَذَا وَلِيَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا أُعَمَّرُ فِيهَا عُمْرَ نُوحٍ، لأَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَرَاهُ قَالَ: " يُلْعَنُ مَنْ مَثَّلَ بِالْحَيَوَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ، وَرَوَاهُ عَنِ الْمِنْهَالِ الأَعْمَشُ، وَالثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ مُخْتَصَرًا، وَلَمْ يَذْكُرُوا قَوْلَ ابْنِ عُمَرَ وَرَوَاهُ الْعَلاءُ بْنُ الْمُسَيَّبِ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، وَرَوَاهُ مُعَانُ بْنُ رِفَاعَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَهُ، وَهُوَ غَرِيبٌ،

1795- Saîd b. Cübeyr anlatıyor: İbn Ömer ile birlikte yürüyüşe çıktık. Ancak birkaç Kureyşli gencin canlı bir tavuğu hedef tutarak ona ok attıklarını gördük. Gençler İbn Ömer'i görünce kaçışıp gittiler. Bunun üzerine İbn Ömer şöyle dedi: "Bunu kim yapmış? Vallahi dünya ve içindekilerin benim olması ve ömrümün Hz. Nuh'un ömrü gibi uzun olması karşılığında olsa bile böyle bir şeyi yapmış olmak istemem. Zira ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Hayvanı canlı hedef yaparak işkence eden kimse lanetlenmiştir»* buyurduğunu gördüm."[2]

---

[1] Buhârî, *el-Edebu'l-Müfred* (373), İbn Ebî Şeybe (8/527), Ahmed (5/34), Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/45, 46), *M. el-Evsat* (1888) ve Hâkim (3/586).

[2] Buhârî (5515), Müslim (3/1549) ve Ahmed (1/338).

Tek kanallı bir hadistir.

١٧٩٦- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو الْمُغِيرَةِ عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ الْحَجَّاجِ، قَالَ: ثنا مُعَانُ بْنُ رِفَاعَةَ، عَنْ مُحَمَّدٍ، بِهِ، يعني كما تقدم من كلامه [٤/٢٩٦]

1796- Farklı kanallarla bir önceki hadisin aynısını aktarmıştır.[1]

١٧٩٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا أَبُو عُبَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ قَتْلِ شَيْءٍ مِنَ الدَّوَابِّ صَبْرًا "، قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ: تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو عُبَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ [٩/٢٤]

1797- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), hayvanı hedef tutarak öldürmeyi yasaklamıştır."[2]

Canlı Hayvandan Kesilen Parça

١٧٩٨- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ مُصْعَبٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " كُلُّ شَيْءٍ قُطِعَ مِنَ الْحَيِّ فَهُوَ مَيِّتٌ "، تَفَرَّدَ بِهِ خَارِجَةُ فِيمَا أَعْلَمُ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي وَاقِدٍ اللَّيْثِيِّ، وَهُوَ الْمَشْهُورُ الصَّحِيحُ [٨/٢٥١]

1798- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Canlıdan kesilen her şey ölüdür"* buyurdu.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Ebû Ubeyd (1/254) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/12430).

[3] Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (1220), Tirmizî (1480), Ebû Dâvud (2858), Ahmed (5/218), Hâkim (4/239) ve Beyhakî (9/245).

Düşen Hayvanı Kesmek

١٧٩٩- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مِقْسَمٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ غَالِبٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيُّ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، حَدَّثَنِي حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي الْعُشَرَاءِ الدَّارِمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فِيمَ تَكُونُ الذَّكَاةُ فِي الْخَاصِرَةِ أَوِ اللَّبَّةِ؟، قَالَ: " لَوْ طَعَنْتَ فِي فَخِذِهَا أَجْزَأَ عَنْكَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ حَمَّادٍ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٦/٣٤١]

1799- Ebû'l-Uşarâ ed-Dârimî'nin babası der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! (Düşen hayvan) böğründen mi, boğazından mı kesilir?" dediğimde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu uyluğundan yaralasan bile bu sana yeter"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٠٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثَنَا أَبُو مَحْذُورَةَ الْبَصْرِيُّ، ثَنَا دَاوُدُ بْنُ شَبِيبٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي الْعُشَرَاءِ الدَّارِمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَمَا تَكُونُ الذَّكَاةُ إِلا فِي اللَّبَّةِ أَوِ الْحَلْقِ؟، قَالَ: " لَوْ طَعَنْتَ فِي فَخِذِهَا أَجْزَأَ عَنْكَ " [٦/٢٥٧]

1800- Ebû'l-Uşarâ ed-Dârimî'nin babası der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! (Düşen hayvan) sadece gerdan ve boğazından mı kesilir?" denildiğinde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu uyluğundan yaralasan bile bu sana yeter"* buyurdu.

Cenînin Kesilmesi

١٨٠١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الأَدِيبُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِيَادٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ عَمْرٍو الرَّازِيُّ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ رَسُولَ

---

[1] Ebû Dâvud (2825), Tirmizî (1481, "garîb"), İbn Mâce (3184), Ahmed (4/434) ve Beyhakî (90/246).

اللَّهِ ﷺ قَالَ: " ذَكَاةُ الْجَنِينِ ذَكَاةُ أُمِّهِ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاوِيَةُ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَعَنْهُ إِسْحَاقُ [٩٢/٧]

1801- Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cenînin kesilmesi, annesinin kesilmesinden ibarettir"* buyurdu.[1]

١٨٠٢- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حدَّثَنَا غِيَاثُ بْنُ بَشِيرٍ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ الْقَدَّاحُ الْمَكِّيُّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ذَكَاةُ الْجَنِينِ ذَكَاةُ أُمِّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الزُّبَيْرِ تَفَرَّدَ بِهِ غِيَاثٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [٩/٢٣٦]

1802- Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cenînin kesilmesi, annesinin kesilmesinden ibarettir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Ehl-i Kitab'ın Kestiği Hayvanlar

١٨٠٣- حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، ثنا لاحِقُ بْنُ الْهَيْثَمِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عِيسَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فَيْرُوزٍ، ثنا بَقِيَّةُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَبِيحَةِ نَصَارَى الْعَرَبِ " [٨/٥٥]

1803- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Arap Hıristiyanların kestikleri hayvanın etlerini yenilmesini yasakladı."[2]

---

[1] Ebû Dâvud (2828), Dârimî (1979, sahih), Dârakutnî (4/273), Hâkim (4/114) ve Beyhakî ()7334, 335).

[2] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* ((18801).

DÜĞÜN VE AKİKA KİTABI

١٨٠٤- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ أَبُو أَحْمَدَ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا خَلَفُ بْنُ عَمْرٍو.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَوْنٍ، قَالا: ثنا مُسْلِمُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " بِئْسَ الطَّعَامُ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ، يُدْعَى إِلَيْهِ الأَغْنِيَاءُ وَيُمْنَعُ مِنْهُ الْفُقَرَاءُ، وَمَنْ لَمْ يُجِبْ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ " [٢٦٧/٨]

1804- Ebû Hureyre der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"En kötü yemek, zenginlerin çağrılıp fakirlerin davet edilmediği düğün yemeğidir"* buyurdu.[1]

١٨٠٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَبِي الأَزْهَرِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ، ثنا بِشْرُ بْنُ ثَابِتٍ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الْوَلِيدِ شَيْخًا حِمْصِيًّا يُحَدِّثُ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَنْ دُعِيَ فَلْيُجِبْ، فَمَنْ لَمْ يُجِبْ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ "، قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ: مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ هُوَ الزُّبَيْدِيُّ [١٦٧/٧]

1805- İbn Ömer der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Davet edilen kimse davete icabet etsin. Davete icabet etmeyen kimse Allah'a ve Resûlüne asi olmuş olur"* buyurdu.[2]

١٨٠٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الأَدِيبُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِيَادٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِمْرَانَ، ثنا يَحْيَى بْنُ الضُّرَيْسِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَجِيبُوا الدَّاعِيَ، وَلا تَرُدُّوا الْهَدِيَّةَ، وَلا تَضْرِبُوا الْمُسْلِمِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى بْنُ الضُّرَيْسِ [١٢٨/٧]

---

[1] Buhârî (5177), Müslim (107/1432, lafız kendisinindir) ve Ebû Dâvud (3742).

[2] Buhârî (5173), Müslim (96, 97/1429) ve Ebû Dâvud (3741).

1806- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Davet eden kimsenin davetine icabet edin. Hediyeyi geri çevirmeyin ve Müslümanları dövmeyin"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Davet Edildiğinde Hoşlanmadığı Bir Şey Gören Kimse

١٨٠٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بن عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ جُمْهَانَ، عَنْ سَفِينَةَ، " أَنَّ رَجُلا، أَضَافَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ، فَصَنَعَ لَهُ طَعَامًا، فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: لَوْ دَعَوْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَكَلَ مَعَنَا، فَدَعَوْهُ فَجَاءَ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى عِضَادَتَيِ الْبَابِ، فَرَأَى الْقِرَامَ قَدْ ضُرِبَ بِهِ فِي نَاحِيَةِ الْبَيْتِ فَرَجَعَ، فَقَالَتْ فَاطِمَةُ لِعَلِيٍّ: الْحَقْهُ، فَانْظُرْ مَا رَجَعَهُ، فَتَبِعْتُهُ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا رَدَّكَ؟ فَقَالَ: " إِنَّهُ لَيْسَ لِي أَوْ لِنَبِيٍّ أَنْ يَدْخُلَ بَيْتًا مُزَوَّقًا " [١/٣٦٩]

1807- Sefîne bildiriyor: Adamın biri yemek yaptı ve Ali b. Ebî Tâlib'i davet etti. Hz. Fâtıma: "Resûlullah'ı da (sallallahu aleyhi vesellem) çağırsak ve bizimle birlikte yese" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü'nü de (sallallahu aleyhi vesellem) çağırdılar. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ellerini kapının iki tarafındaki tahtalara koydu ve evin bir kenarında nakışlı bir örtü görüp geri döndü. Hz. Fâtıma, Ali'ye: "Ona yetiş ve dönmesine sebep nedir, bir bakıver" dedi. Ali, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yetişip: "Ey Allah'ın Resûlü! Geri dönmene sebep nedir?" diye sorunca: *"Benim için veya herhangi bir peygamber için nakışlarla süslü bir eve girmek yoktur"* buyurdu.[2]

Davet Edildiğinde (Beraberinde) Arkadaşlarının da Bulunmasını Şart Koşan Kimse

١٨٠٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مُكْرَمٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ كُرْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سَالِمُ بْنُ نُوحٍ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي السَّلِيلِ، عَنْ

---

[1] Buhârî, *el-Edebu'l-Müfred* (157), Ahmed (1/404, 405), İbn Hibbân, *Mevârid* (1064) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/197 (10444).

[2] Ebû Dâvud (3755) ve İbn Mâce (3360).

صُهَيْبٍ، قَالَ: صَنَعْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ طَعَامًا، فَأَتَيْتُهُ وَهُوَ فِي نَفَرٍ جَالِسٌ، فَقُمْتُ حِيَالَهُ فَأَوْمَأْتُ إِلَيْهِ، وَأَوْمَأَ إِلَيَّ وَهَؤُلاءِ؟ فَقُلْتُ: لا، فَسَكَتَ فَقُمْتُ مَكَانِي، فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيَّ أَوْمَأْتُ إِلَيْهِ، فَقَالَ: " وَهَؤُلاءِ؟ "، فَقُلْتُ: لا، مَرَّتَيْنِ فَعَلَ ذَلِكَ أَوْ ثَلاثًا، فَقُلْتُ: نَعَمْ وَهَؤُلاءِ، وَإِنَّمَا كَانَ شَيْئًا يَسِيرًا صَنَعْتُهُ لَهُ، فَجَاءَ وَجَاءُوا مَعَهُ فَأَكَلُوا حتى شبعوا، قَالَ: وَفَضَلَ مِنْهُ " [١٥٤/١]

1808- Suheyb anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) için yemek yaptım ve (davet etmek için) yanına gittim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir topluluğun arasında oturmaktaydı. İma ile kendisine işaret ettim. Kendisi de: *"Bunlar (da gelsin mi)?"* diye işaret etti. Ben: "Hayır" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) sustu. Ben yerimde durdum. Bana bakınca bir daha kendisine işaret ettim. Kendisi de: *"Bunlar (da gelsin mi)?"* diye işaret etti. Ben yine: "Hayır" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu iki veya üç defa tekrar edince: "Tamam onlar da gelsin" dedim. Ben kendisi için az bir yemek hazırlamıştım. Onlar da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte geldiler. Doyana kadar yediler ve yemek arttı.[1]

(Yeni Doğan) Çocuklar İçin Akîka Kurbanı Kesmek

١٨٠٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، قَالَ: لَمَّا وَلَدَتْ فَاطِمَةُ حُسَيْنًا، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلا أَعُقُّ عَنِ ابْنِي؟ قَالَ: " لا، وَلَكِنِ احْلِقِي رَأْسَهُ، وَتَصَدَّقِي بِوَزْنِ شَعْرِهِ وَرِقًا أَوْ فِضَّةً عَلَى الأَفَاوِضِ وَالْمَسَاكِينِ "، يَعْنِي بِالأَفَاوِضِ: أَهْلَ الصُّفَّةِ [٣٣٩/١]

1809- Ebû Râfi' der ki: Hz. Fâtıma, Hüseyin'i doğurduğu zaman: "Ey Allah'ın Resûlü! Oğlum için akîka kurbanı kesmem gerekir mi?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır kesme, başını tıraş et ve saçları ağırlığınca gümüş veya altını muhtaçlara (Suffe ahalisine) ve yoksullara dağıt"* buyurdu.[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 8/45 (7321).

[2] Ahmed (27251).

١٨١٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ زَكَرِيَّا الرَّمْلِيُّ مِنْ حِفْظِهِ، حَدَّثَنَا قُسَيْمُ بْنُ مَنْصُورٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْكِنْدِيُّ، عَنْ بَسَّامٍ الصَّيْرَفِيِّ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " عَقَّ عَنِ الْحَسَنِ، وَالْحُسَيْنِ كَبْشًا كَبْشًا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي جَعْفَرٍ، عَزِيزٌ مِنْ حَدِيثِ بَسَّامٍ، وَهُوَ أَحَدُ مَنْ يَجْمَعُ حَدِيثَهُ مِنْ مُقِلِّي أَهْلِ الْكُوفَةِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الْكِنْدِيُّ [٣/١٩١]

1810- Câbir b. Abdillah bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Hasan ve Hüseyin için akîka olarak birer koç kesti."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٨١١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ، ثنا سَلامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ غُلامٍ مُرْتَهَنٌ بِعَقِيقَتِهِ يُذْبَحُ عَنْهُ يَوْمَ سَابِعِهِ وَيُحْلَقُ رَأْسُهُ وَيُسَمَّى "، رَوَاهُ عَنْ قَتَادَةَ، غَيْلانُ بْنُ جَامِعٍ، وَشُعْبَةُ، وَحَمَّادٌ، وَسَعِيدٌ، وَهَمَّامٌ، وَعُمَرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ [٦/١٩١]

1811- Semure der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yeni doğan her çocuk, akîkası karşılığında rehindir. Akîkası doğumunun yedinci gününde kesilir, başı tıraş edilir ve kendisine isim verilir"* buyurdu.[2]

١٨١٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ بْنُ عَطَاءٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " عَقَّ عَنِ الْحَسَنِ، وَالْحُسَيْنِ كَبْشًا كَبْشًا "، تَفَرَّدَ بِرِوَايَتِهِ مَوْصُولا عَنِ الثَّوْرِيِّ، يَعْلَى، عَنْ أَيُّوبَ، [٧/١١٦]

1812- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Hasan ve Hüseyin için akîka olarak birer koç kesti."[3]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 3/29 (2573), *M. es-Sağîr* (2/45) ve Beyhakî (8/234).

[2] Ebû Dâvud (2838), Tirmizî (1522), Nesâî (7/147), İbn Mâce (3165), Ahmed (5/7, 8, 12, 22), Hâkim (4/237) ve Beyhakî (9/299).

[3] Ebû Dâvud (2841) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (19267).

١٨١٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ زِيَادٍ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، حَدَّثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالا: حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَحُدِّثْتُ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، وَاللَّفْظُ لَهُ، قَالُوا: حَدَّثَنَا الْجَرَّاحُ بْنُ مِنْهَالٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سُلَيْمٍ مَوْلَى أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ مَوْلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " كَيْفَ بِكَ يَا أَبَا رَافِعٍ إِذَا افْتَقَرْتَ؟ قُلْتُ: أَفَلا أَتَقَدَّمُ فِي ذَلِكَ؟ قَالَ: بَلَى، قَالَ: مَا مَالُكَ؟ قُلْتُ: أَرْبَعُونَ أَلْفًا، وَهِيَ لِلَّهِ ﷻ قَالَ: لا، أَعْطِ بَعْضًا وَأَمْسِكْ بَعْضًا، وَأَصْلِحْ إِلَى وَلَدِكَ، قَالَ: قُلْتُ: أَوَلَهُمْ عَلَيْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ حَقٌّ كَمَا لَنَا عَلَيْهِمْ؟ قَالَ: نَعَمْ، حَقُّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُعَلِّمَهُ الْكِتَابَ " وَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ: كِتَابَ اللَّهِ ﷻ وَالرَّمْيَ، وَالسِّبَاحَةَ، زَادَ يَزِيدُ وَأَنْ يُوَرِّثَهُ طَيِّبًا [١٨٤/١]

1813- Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Ebû Râfi' anlatıyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), bana: *"Ey Ebû Râfi! Ölüm için ne hazırladın?"* buyurunca: "Önden bir şey hazırlayayım mı?" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* dedikten sonra: *"Ne kadar malın vardır?"* diye sorunca: "Kırk bin dirhemim vardır ve Allah yolundadır" dedim. Bunun üzerine bana: *"Hayır, bir kısmını ver ve bir kısmını elinde tutarak çocukların için bırak"* buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizim onlarda hakkımız olduğu gibi onların da bizde hakkı var mıdır?" dediğimde: *"Evet vardır, çocuğun babadaki hakkı, ona okuyup yazmayı öğretmektir"* buyurdu.[1]

١٨١٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانَ، ثنا عِصَامُ بْنُ رَوَّادٍ، ثنا أَبِي، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ رِبْعِيٍّ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كَانَ سَنَةُ خَمْسِينَ وَمِائَةٍ، يُرَبِّي أَحَدُكُمْ جِرْوَ كَلْبٍ وَلا يُرَبِّي وَلَدًا "، تفَرَّدَ بِهِ رَوَّادٌ، عَنِ الثَّوْرِيِّ [١٢٧/٧]

1814- Huzeyfe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüz elli yıl sonra sizden biriniz köpek yavrusu besleyip çocuk beslemeyecektir"* buyurdu.

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (19742, "zayıf").

AVLANMA KİTABI

Avı Okla Avlamak

١٨١٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، وَهُشَيْمٌ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرْمِي الصَّيْدَ وَأَجِدُهُ مِنَ الْغَدِ بِهِ سَهْمِي، قَالَ: " إِذَا وَجَدْتَ بِهِ سَهْمَكَ، وَعَلِمْتَ أَنَّهُ قَتَلَهُ، وَلَمْ تَرَ فِيهِ أَثَرَ سَبُعٍ، فَكُلْ "، رَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ سَعِيدٍ، نَحْوَهُ [٣٠٨/٤]

1815- Adiy b. Hâtim der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Okla avı vuruyor ve ertesi gün onu okum üzerinde olduğu halde buluyorum" dediğimde: *"Eğer üzerinde kendi okunu bulur, onda yırtıcı hayvan izi bulmaz ve okunla öldüğünü anlarsan onu yiyebilirsin"* buyurdu.[1]

١٨١٦- حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، قَالَ: ثنا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ، يُحَدِّثُ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أَرْمِي الصَّيْدَ أَطْلُبُهُ فَلا أَجِدُهُ إِلا بَعْدَ لَيْلَةٍ، قَالَ: " إِذَا رَأَيْتَ سَهْمَكَ فِيهِ، وَلَمْ يَأْكُلْ مِنْهُ سَبُعٌ، فَكُلْ "، اللَّفْظُ لآدَمَ

1816- Adiy b. Hâtim der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! (Bazen) okla avı vuruyor ve onu arayıp bulamıyorum. Ancak ertesi gün onu buluyorum" dediğimde: *"Eğer üzerinde kendi okunu bulur ve yırtıcı hayvan kendisinden yememişse onu yiyebilirsin"* buyurdu.

١٨١٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ أَبُو بَكْرٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَنْبَأَنَا زَكَرِيَّاء بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، وَعَاصِمٌ الأَحْوَلُ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ صَيْدِ الْمِعْرَاضِ، فَقَالَ: "

---

[1] Ahmed (4/256, 257, 377, 378), Buhârî 175, 2054, 5475, 5476, 5485), Müslim (6/1929), Ebû Dâvud (2849), Tirmizî (1389, 1390, 1393), Nesâî (7/179- 182) ve İbn Mâce (3213).

مَا أَصَابَ بِحَدِّهِ فَكُلْ، وَمَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَهُوَ وَقِيذٌ "، وَسَأَلْتُهُ عَنْ صَيْدِ الْكَلْبِ، فَقَالَ: " إِذَا أَرْسَلْتَ كَلْبَكَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ، فَأَمْسَكَ عَلَيْكَ فَكُلْ "، رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَزَائِدَةُ عَنْ زَكَرِيَّاءَ بْنِ أَبِي زَائِدَةَ، وَرَوَاهُ مَعْمَرُ بْنُ الْمُبَارَكِ وَعَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ وَرَوَاهُ عَنِ الشَّعْبِيِّ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: بَيَانُ بْنُ بِشْرٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي السَّفَرِ، وَحُصَيْنٌ، وَالْحَكَمُ، وَالشَّيْبَانِيُّ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ وَسَعِيدُ بْنُ مَسْرُوقٍ وَمُجَالِدٌ وَعِيسَى بْنُ الْمُسَيِّبِ وَفِرَاسُ بْنُ يَحْيَى وَجَابِرُ بْنُ يَزِيدَ الْجُعْفِيُّ وَعُمَرُ بْنُ بِشْرٍ وَالسَّرِيُّ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، وَأَبُو حَرِيزٍ، وَحُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ، وَخَالِدٌ الْحَذَّاءُ، وَطَاوُسٌ، يَزِيدُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي اللَّفْظِ [٣٣٣/٤]

1817- Adiy b. Hâtim der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem), okun ucuyla değil de eniyle avlanmayı sorduğumda: *"Onu keskin tarafıyla vurduğunu ye. Ancak eniyle vurulan hayvan darbeyle ölmüş demektir"* buyurdu. Köpekle avlanmayı sorduğumda ise: *"Eğer köpeği gönderdiğinde Allah'ın ismini zikrettiysen (Besmele çektiysen) ve avı yakaladıysa yiyebilirsin"* buyurdu.

١٨١٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَيُوسُفُ بْنُ جَعْفَرٍ الْحُرَقِيُّ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، ثنا حَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ الأَحْمَرُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ الدَّهَّانُ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ سَلْمَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَدْرَكْتَ كَلْبَكَ وَقَدْ أَكَلَ نصفه فَكُلْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، وَيَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ تَفَرَّدَ بِهِ، عَنِ الْفُضَيْلِ عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ

وَالصَّحِيحُ مَا رَوَاهُ خَيْثَمَةُ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهُ: " إِذَا أَكَلَ الْكَلْبُ فِيهَا فَلا تَأْكُلْ مِنْهُ، فَإِنَّمَا أَمْسَكَهُ عَلَى نَفْسِهِ " [١٣٧/٨]

1818- Selmân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer köpeğini yetiştiğinde avın yarısını yemiş ise ondan yiyebilirsin"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Sahih olan Hayseme'nin, Adiy b. Hâtim kanalıyla: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *«Eğer köpek avdan yemişse ondan yeme. Çünkü köpek avı (senin için değil) kendisi için yakalamıştır»* buyurdu" şeklinde yaptığı rivayettir.

Sapanla Taş Atmak

١٨١٩- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، قَالَ: ثنا يُوسفُ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ.ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: ثنا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ، قَالا: ثنا أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغَفَّلِ، أَنَّهُ كَانَ جَالِسًا وَإِلَى جَنْبِهِ ابْنُ أَخٍ لَهُ فَحَذَفَ، فَنَهَاهُ وَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْهَا، وَقَالَ: " لا يُصَادُ بِهَا صَيْدٌ، وَلا يُنْكَى بِهَا عَدُوٌّ، وَإِنَّهُ يَكْسِرُ السِّنَّ، وَيَفْقَأُ الْعَيْنَ "، قَالَ: فَعَادَ ابْنُ أَخِيهِ فَحَذَفَ، ثُمَّ قَالَ: أُحَدِّثُكَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْهَا، ثُمَّ تَحْذِفُ، لا أُكَلِّمُكَ أَبَدًا، رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَمَعْمَرٌ، وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَابْنُ عُلَيَّةَ فِي آخرين، عَنْ أَيُّوبَ، وَهُوَ حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [٣٠٧/٤]

1819- Saîd b. Cübeyr bildiriyor: Abdullah b. el-Muğaffel, yanında yeğeniyle oturmuştu. Yeğeni sapanla taş atınca onu bundan menederek: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu yasakladı ve: *«Sapan ile atılan taşla ne av avlanır, ne de düşman öldürülür. Ancak bu diş kırar ve göz çıkarır»* buyurdu" dedi. Bir zaman geçtikten sonra yine yeğeninin sapanla taş atarken görünce: "Ben sana Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bunu yasakladığını söylüyorum ve sen hâlâ sapanla taş atmaya devam ediyorsun! Bir daha seninle asla konuşmayacağım" dedi.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Çekirge Hakkında

١٨٢٠- ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى بْنِ السَّكَنِ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُسْتَهَامُ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنِ الشَّيْبَانِيِّ، عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، قَالَ: " غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ، وَكُنَّا نَأْكُلُ الْجَرَادَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مَخْلَدٌ [٢٤٢/٧]

---

[1] Buhârî (5479) ve Müslim (54- 56/1954).

1820- Şeybânî'nin bildirdiğine göre İbn Ebî Evfâ: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte yedi gazveye katıldık ve çekirge yerdik" demiştir.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٢١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَالْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَأَبُو مُحَمَّدٍ، وَأَبِي، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُصَيْرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، قَالَ: " غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَبْعَ غَزَوَاتٍ نَأْكُلُ فِيهَا الْجَرَادَ "، رَوَاهُ عَنْ أَبِي يَعْقُوبَ، النَّاسُ، مِنْهُمْ: الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَعُمَرُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، وَأَبُو خَالِدٍ الدَّالانِيُّ، وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَصَدَقَةُ بْنُ أَبِي عِمْرَانَ، وَزَائِدَةُ، وَأَبُو الأَحْوَصِ، وَشَرِيكٌ، وَقَيْسٌ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَيُونُسُ بْنُ أَبِي يَعْفُورٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ الأَسْلَمِيُّ، وَاسْمُ أَبِي يَعْفُورٍ وَقْدَانُ الْعَبْدِيُّ [٧/٣٣٣]

1821- Ebû Ya'kûb'un bildirdiğine göre İbn Ebî Evfâ: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte yedi gazveye katıldık ve çekirge yerdik" demiştir.

Keler Hakkında

١٨٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ وَدِيعَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ أُتِيَ بِضَبٍّ، فَقَالَ: " أُمَّةٌ مُسِخَتْ "

1822- Sâbit b. Vedî'a bildiriyor: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) bir keler getirilince: *"Bir ümmetin suretleri hayvana dönüştürüldü. (kelerin bunlardan olmasından korkuyorum)"* buyurdu.[2]

١٨٢٣- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثَنَا أَبُو تُرَابٍ، ثَنَا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ الْمِصْرِيُّ، وَمُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ، قَالا: عَنِ الْفَضْلِ بْنِ مُوسَى السَّيَانِيِّ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

---

[1] Buhârî (549), Müslim (52/1952), Ebû Dâvud (3812), Tirmizî (1821), Dârimî (2010), Ahmed (4/353, 357, 380), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9/256, 257) ve İbn Hibbân (5233).

[2] Ahmed, *Müsned* (17955), Ebû Dâvud (3795), Nesâî (7/174- 176), İbn Mâce (3238), Dârimî (1016) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (2/1363- 1367).

ﷺ: " لَوْ أَنَّ لِي قُرْصَةً بَيْضَاءَ مُلَبَّكَةً بِالسَّمْنِ وَاللَّبَنِ "، فَقَامَ رَجُلٌ فَجَاءَ بِهِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: " فِي أَيِّ شَيْءٍ كَانَ؟ "، فَقَالَ: فِي عُكَّةِ ضَبٍّ " فَلَمْ يَأْكُلْهُ النَّبِيُّ ﷺ "

1823- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Şu anda) yanımda yağ ve sütle karışık beyaz bir ekmek olmasını ne kadar isterdim"* buyurdu. Bunun üzerine bir adam Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) dediğini yanına getirdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu (yağ) neyin içinde idi?"* diye sorunca, adam: "Keler derisinden yapılmış bir tulumun içinde idi" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ondan yemedi.[1]

Yenmesi Yasaklanan Şeyler

١٨٢٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ، وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَبِي بِشْرٍ، وَالْحَكَمِ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبُعِ، وَكُلِّ ذِي مِخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ "، رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَسُفْيَانُ بْنُ الْحَسَنِ، عَنِ الْحَكَمِ، مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ مَيْمُونٍ، مِثْلَهُ

1824- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yırtıcı hayvanlardan köpek dişli olanları(n), kuşlardan da pençeli olanları(n etinin yenilmesini) yasakladı."[2]

١٨٢٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ عَرُوبَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: " نَهَى عَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ، وَكُلِّ ذِي مِخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَيْمُونٍ عَنْ سَعِيدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ سَعِيدٌ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ وَهُوَ الْبُنَانِيُّ الْبَصْرِيُّ

---

[1] Ebû Dâvud (3818), İbn Mâce (3341) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (19429).

[2] Müslim (1934), Ebû Dâvud (3803), Dârimî (1982), Ahmed (1/244, 289, 302) ve Beyhakî (9/315).

1825- İbn Abbâs bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yırtıcı hayvanlardan köpek dişli olanları(n), kuşlardan da pençeli olanları(n etinin yenilmesini) yasakladı."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٢٦- حَدَّثَنَا إبراهيم بن محمد بن يحي، ثنا أبو بكر بن خزيمة، ثنا الحسن بن عيسى، ثنا ابن المبارك، ثنا شعبة عن الحكم عن ميمون بن مهران عن ابن عباس قال: "نهى رسول الله ﷺ عن كُلِّ ذِي نَابٍ من السباع، وَكُلِّ ذِي مِخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ "

1826- Meymûn b. Mihrân'ın bildirdiğine göre İbn Abbâs, yırtıcı hayvanlardan köpek dişli olanları(n), kuşlardan da pençeli olanları(n etinin yenilmesini) yasaklamıştır.

١٨٢٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ.ح وَحَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ الْمَاجِشُونُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يَنْهَى عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ ".صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، رَوَاهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ، مَعْمَرٌ وَيونُسُ وَعُقَيْلٌ وَمَالِكٌ وَصَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ وَابْنُ جُرَيْجٍ وَابْنُ عُيَيْنَةَ وَابْنُ أَبِي ذِئْبٍ وَالزُّبَيْرِيُّ وَقُرَّةُ بْنُ حُوَيْلٍ وَيعْقُوبُ بْنُ عَطَاءٍ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ تَمِيمٍ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ وَأَبُو أُوَيْسٍ وَيوسُفُ الْمَاجِشُونُ، وَرَوَاهُ مَكْحُولٌ وَيونُسُ بْنُ يُوسُفَ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ أَبُو الأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيُّ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ مِثْلَهُ [١٢٨/٥]

1827- Ebû Sa'lebe el-Huşenî der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), yırtıcı hayvanlardan köpek dişli olanların (etinin) yenilmesini yasakladığını işittim."[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Ebû Dâvud (5/380), Nesâî (7/206), İbn Mâce (3234), Ahmed (1/339) ve Beyhakî (9/315).

[2] Buhârî (5530), Müslim (1932), Ebû Dâvud (3802), Nesâî (7/177), Tirmizî (1477), İbn Mâce (3232), Ahmed (4/193, 194) ve Beyhakî (9/331).

١٨٢٨- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيُّ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ أَكْلِ كُلِّ سَبُعٍ ذِي نَابٍ " [٢٨/٩]

1828- Ebû Sa'lebe el-Huşenî der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), yırtıcı hayvanlardan köpek dişli olanların (etinin) yenilmesini yasakladı."

Öldürülmesi Yasaklananlar

١٨٢٩- ثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَمْدَانِيُّ، قَالَ: ثنا شَدَّادُ بْنُ حَكِيمٍ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ كَثِيرٍ، عَنْ عُثْمَانَ الأَعْرَجِ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، وأبي هريرة، قَالُوا: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ قَتْلِ أَرْبَعٍ مِنَ الدَّوَابِّ: النَّمْلَةِ وَالنَّحْلَةِ وَالْهُدْهُدِ وَالصُّرَدِ، وَأَنْ يُمْحَى اسْمُ اللَّهِ بِالْبُصَاقِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ، وَجَابِرٍ، وَأَبِي هُرَيْرَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبَّادِ بْنِ كَثِيرٍ [١٦٠/٢]

1829- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dört çeşit hayvanı öldürmeyi yasakladı. Bunlar; karınca, bal arısı, hüdhüd ve göçeğen kuşudur. Ayrıca Allah'ın adının tükürük ile silinmesini de yasakladı."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Köpekler Hakkında

١٨٣٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: " وَعَدَ جِبْرِيلُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي سَاعَةٍ يَأْتِيهِ، فَجَاءَتِ السَّاعَةُ وَلَمْ يَأْتِ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَإِذَا بِجِرْوِ كَلْبٍ تَحْتَ السَّرِيرِ، فَقَالَ: مَتَى دَخَلَ هَذَا الْكَلْبُ؟ قَالَتْ: مَا عَلِمْتُ بِهِ، فَأَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ، وَجَاءَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَاعَدْتَنِي فِي سَاعَةٍ، فَجَلَسْتُ لَكَ فَلَمْ تَأْتِ "، قَالَ: " مَنَعَنِي الْكَلْبُ الَّذِي كَانَ فِي بَيْتِكَ،

---

[1] İbn Mâce (3223).

إِنَّا لا نَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلا صُورَةٌ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، وَعَنْ إِسْحَاقَ بْنِ رَاهَوَيْهِ، عَنِ الْمَخْزُومِيِّ، عَنْ وُهَيْبٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ [٢٥٧/٣]

1830- Hz. Âişe der ki: Cibrîl, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) belirli bir saatte gelmek üzere söz verdi. O saat olunca Cibrîl gelmemişti. Bir de baktılar ki sedirin altında bir köpek yavrusu bulunmakta. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Köpek ne zaman içeri girdi?"* buyurduğunda: "Haberim yok" dedim ve emri üzerine köpek yavrusu dışarı çıkarıldı. Sonra Cibrîl gelince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen bana belli bir saatte geleceğine dair söz verdin. Ben o saatte senin bekledim, ancak sen gelmedin"* deyince, Cibrîl: "Evindeki köpek bana mani oldu. Ben içinde köpek ve (canlılara ait) sûret bulunan eve girmem" karşılığını verdi.[1]

Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadistir.

١٨٣٠/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ إِمْلاءً، ثنا أَبُو الطَّاهِرِ بْنُ السَّرْحِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَشَجِّ، عَنْ كُرَيْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " حِينَ دَخَلَ الْبَيْتَ وَجَدَ فِيهِ صُورَةَ إِبْرَاهِيمَ وَصُورَةَ مَرْيَمَ، فَقَالَ ﷺ: أَمَّا هُمْ قَدْ سَمِعُوا أَنَّ الْمَلائِكَةَ لا تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ وَهَذَا إِبْرَاهِيمُ مُصَوَّرٌ فَمَالَهُ يَسْتَقِيمُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ بُكَيْرٍ، وَعَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ وَهْبٍ [٣٢٥/٨]

1830/a- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Kâbe'ye girdiği zaman içinde Hz. İbrâhim ile Hz. Meryem'in resimlerini buldu. Bunun üzerine: *"Onlar, meleklerin içinde sûret olan eve girmeyeceklerini biliyorlar. Bu da İbrâhîm'in sûretidir. Ne oluyor ki bunları buraya koyuyorsunuz"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٣٠/ب- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِصَامٍ، ثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، أَنَّ عَلِيًّا صَنَعَ طَعَامًا، فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى إِذَا نَظَرَ فِي الْبَيْتِ رَجَعَ، فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ: مَا رَجَعَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فِدَاكَ أَبِي

---

[1] Müslim (81/2104).

وَأُمِّي؟، قَالَ: " إِنِّي رَأَيْتُ فِيَ بَيْتِكَ سِتْرًا فِيهِ تَصَاوِيرُ، وَإِنَّ الْمَلائِكَةَ لا تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهَا تَصَاوِيرُ " [٢٨١/٦]

1830/b- Saîd b. el-Müseyyeb bildiriyor: Hz. Ali, yemek yapmıştı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) gelip eve baktı ve geri döndü. Bunun üzerine Ali: "Ey Allah'ın Resûlü! Geri dönmene sebep nedir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evinde üzerinde resimler bulunan bir örtü gördüm. Oysa melekler, içinde resim bulunan bir eve girmezler"* karşılığını verdi.

١٨٣١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا أَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " أَمَرَ بِقَتْلِ الْكِلابِ "، [١١٠/٧]

1831- İbn Ömer: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), köpeklerin öldürülmesini emretti" dedi.[1]

١٨٣٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيُّ، ثنا عَبْثَرُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا سُفْيَانُ، وَالأَعْمَشُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لَوْلا أَنَّ الْكِلابَ أُمَّةٌ مِنَ الأُمَمِ، لأَمَرْتُ بِقَتْلِهَا، فَاقْتُلُوا مِنْهُمَا كُلَّ أَسْوَدَ بَهِيمٍ "، إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ مَكِّيٌّ يُعَدُّ فِي الْبَصْرِيِّينَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْثَرٌ، عَنِ الثَّوْرِيِّ [١١١/٧]

1832- Abdullah b. Muğaffel el-Muzenî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer köpekler ümmetlerden bir ümmet olmasaydı onların öldürülmesini emrederdim. Ancak siz onlardan tamamen siyah olanları öldürün"* buyurdu.[2]

١٨٣٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا عَبْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي مَسْجِدِ الْخَيْفِ لَيْلَةَ عَرَفَةَ الَّتِي قَبْلَ يَوْمِ عَرَفَةَ، قَالَ: فَخَرَجَتِ الْحَيَّةُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: اقْتُلُوهَا، قَالَ: فَدَخَلَتْ فِي شَقِّ جُحْرٍ، فَجَاءُوا

---

[1] Mâlik (2/969), Ahmed (2/22), Buhârî (3323), Müslim (43/1570), Tirmizî (1488), İbn Mâce (3202, 4203), Dârimî (2007) ve Beyhakî (6/8).

[2] Ebû Dâvud (2845), Tirmizî (1487), Nesâî (7/185), İbn Mâce (3205), Dârimî (2008) ve Ahmed, *Müsned* (20572).

بِسَعَفَةٍ فِيهَا نَارٌ، فَقُلِعَ عَنْهَا فَلَمْ تُوجَدْ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وُقِيَتْ شَرَّكُمْ كَمَا وُقِيتُمْ شَرَّهَا "، حَدِيثُ ابْنِ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ نَافِعٍ يَنْفَرِدُ بِهِ هِشَامٌ، وَحَدِيثُ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ مُجَاهِدٍ يَنْفَرِدُ بِهِ ابْنُ جُرَيْجٍ [٤/٢٠٦]

1833- Ebû Ubeyde b. Abdillah, babasından (Abdullah b. Mes'ûd)'dan bildiriyor: Arefe gününden bir önceki gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte Hayf Mescidi'nde idik. Mescid'de bir yılan çıkınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu öldürün!"* buyurdu. Ancak yılan bir deliğe girdi. Oradakiler yanan bir hurma dalı getirdiler ve girdiği yerde onu arayıp bulamadılar. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun şerrinden korunduğunuz gibi, o da sizin şerrinizden korundu"* buyurdu.[1]

١٨٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّادِ بْنِ حَبِيبِ بْنِ الْمُهَلَّبِ بْنِ أَبِي صُفْرَةَ، حدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، حدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى عَنْ قَتْلِ حَيَّاتِ الْبُيوتِ، إِلا الأَبْتَرَ وَذُو الطُّفْيَتَيْنِ فَإِنَّهُمَا يَخْطِفَانِ، أَوْ قَالَ: يَطْمِسَانِ الأَبْصَارَ وَيَطْرَحَانِ الأَجِنَّةَ مِنْ بُطُونِ النِّسَاءِ، وَمَنْ تَرَكَهُمَا فَلَيْسَ مِنَّا " [٩/٢٢٥]

1834- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evleri mesken edinen yılanların öldürülmesini yasakladı. Ancak kuyruğu kesik olan ve kısa kuyruklu habis olanlar bunun dışındadır. Çünkü bunlar gözü kör eder. Hamile kadınlar onların yüzünden düşük yaparlar. Onları öldürmeyip bırakan kimse bizden değildir."[2]

١٨٣٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَلامٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى " عَنْ قَتْلِ الجنان الَّتِي تَكُونُ فِي الْبُيوتِ " [١٠/٤٠٣]

1835- İbn Ömer bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) evleri mesken edinen yılanların öldürülmesini yasaklamıştır.[3]

---

[1] Buhârî (1830, 3317, 4930), Müslim (137/2234), Nesâî (5/208, 209) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/11-7-120 (10147).

[2] Buhârî (3308, 3309) ve Müslim (127/2232).

[3] Buhârî (3312- 3313) ve Müslim (133, 134/2233).

١٨٣٦-حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: رَآنِي أَبُو لُبَابَةَ، أَوْ زَيْدُ بْنُ الْخَطَّابِ، وَأَنَا أُطَارِدُ حَيَّةً لأَقْتُلَهَا، فَنَهَانِي، وَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " نَهَى عَنْ قَتْلِ ذَوَاتِ الْبُيُوتِ "، رَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُجَمِّعٍ وَزَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي لُبَابَةَ، وَزَيْدٍ بلا شك [٣٦٧/١]

1836- İbn Ömer der ki: Ebû Lübâbe veya Zeyd b. el-Hattâb beni bir yılanı öldürmeye çalışırken görüp bundan menetti ve: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evleri mesken edinen hayvanların öldürülmesini yasakladı" dedi.[1]

---

[1] Buhârî (3310- 3313) ve Müslim (129/2233).

ALIŞVERİŞ KİTABI

Ticaret

١٨٣٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُنْدَارٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، قَالَ النُّعْمَانُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ: وَذَكَرَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رِفَاعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ بِالْبَقِيعِ: " يَا مَعْشَرَ التُّجَّارِ "، قَالَ: فَاشْرَأَبَّيْنَا، فَقَالَ: " إِنَّ التُّجَّارَ يُبْعَثُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فُجَّارًا، إِلا مَنِ اتَّقَى، وَبَرَّ، وَصَدَقَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، وَجَوَّدَهُ أَبُو نُعَيْمٍ، وَغَيْرُهُ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، وَرَوَاهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ، بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، وَإِسْمَاعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ، وَدَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَطَّارُ، كُلُّهُمْ عَنِ ابْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، بِمِثْلِهِ وَهُوَ الصَّوَابُ [١١٤/٧]

1837- İsmâîl b. Abdillah b. Rifâ'a, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Bakî'de iken: *"Ey tacirler topluluğu!"* diye seslendi. Bunun üzerine onlar kendisine doğru döndüklerinde: *«Şüphesiz ki tacirler kıyamet gününde günahkâr kimseler olarak diriltileceklerdir. Ancak Allah'tan korkan, iyilik yapan ve doğru sözlü olan kimseler bunun dışındadır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٣٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي مُوسَى الْيَمَانِيِّ، عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بُعِثْتُ مَرْحَمَةً وَمَلْحَمَةً، وَلَمْ أُبْعَثْ تَاجِرًا وَلا زَارِعًا، أَلا وَإِنَّ شِرَارَ هَذِهِ الأُمَّةِ التُّجَّارُ وَالزَّارِعُونَ، إِلا مَنْ شَحَّ عَلَى نَفْسِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَسَنُ [٧٢/٤]

---

[1] Tirmizî (1210, "hasen sahih"), İbn Mâce (2146), Ahmed (4283, 444), Dârimî (2538), Hâkim (2/6) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (5/4539- 4543).

1838- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben rahmet ve savaş peygamberi olarak gönderildim, tüccar ve çiftçi olarak gönderilmedim. Dikkat edin! Nefsine hakim olanlar hariç, ümmetin en kötüleri tacirler ve çiftçilerdir."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٣٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى الْبِرْتِيُّ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي عَرْعَرَةَ، قَالَ: جَاءَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ نَبِيعُ الرَّقِيقَ بِالْمَدِينَةِ، وَكُنَّا نُسَمِّي أَنْفُسَنَا السَّمَاسِرَةَ، فَسَمَّانَا بِأَحْسَنَ مَا سَمَّيْنَا بِهِ أَنْفُسَنَا، فَقَالَ: " يَا مَعْشَرَ التُّجَّارِ، إِنَّ هَذَا الْبَيْعَ يَحْضُرُهُ اللَّغْوُ، وَالأَيْمَانُ، فَشُوبُوهُ بِصَدَقَةٍ " [١٢٥/٧]

1839- Ebû Ar'are der ki: Biz Medine'de köle satarken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza geldi. Biz kendimizi orada simsarlar diye adlandırmıştık. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize daha iyi bir isimle adlandırdı ve: *"Ey tacirler topluluğu! Alışveriş yaparken boş sözler konuşarak ve farkına varmadan yeminler ederek kazancınızı kirletmiş olabilirsiniz. Sadakalar vererek kazancınızı böylesi kirlerden temizleyiniz"* buyurdu.[1]

Rızık

١٨٤٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ دِينَارٍ، قَالَ: ثنا أَبُو هَمَّامٍ، قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زُبَيْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مُرَّةَ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَمُرَّةُ وَقَفَهُ، قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَخْلاقَكُمْ كَمَا قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَرْزَاقَكُمْ، وَاللَّهُ يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَمَنْ لا يُحِبُّ، وَلا يُعْطِي الإِيمَانَ إِلا مَنْ يُحِبُّ "، وَرَوَاهُ حَمْزَةُ الزَّيَّاتُ، عَنْ زُبَيْدٍ، مِثْلَهُ مَرْفُوعًا، وَرَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ وَالْمَسْعُودِيُّ فِي آخَرِينَ، عَنْ زُبَيْدٍ، مِثْلَهُ مَوْقُوفًا، وَرَوَاهُ الصَّبَّاحُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُرَّةَ، أَتَمَّ مِنْهُ مَرْفُوعًا [١٦٦/٤]

---

1 Ahmed (4/6, 280), Ebû Dâvud (3311- 3326), Tirmizî (1223), Nesâî (7/14, 15, 247) ve İbn Mâce (2145).

1840- İbn Mes'ûd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah aranızda rızıklarınızı taksim ettiği gibi ahlâkı da taksim etmiştir. Allah dünyayı, isteyene de istemeyene de verir. İmânı ise sadece isteyene verir."*[1]

١٨٤١- حدثنا حمدان، ثنا عبدلله بن أحمد بن حنبل، حدثني أبي، ثنا محمد، ثنا أبان بن إسحاق، عَنِ الصَّبَّاحِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "إِنَّ اللَّهَ قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَخْلاقَكُمْ، كَمَا قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَرْزَاقَكُمْ، وَإِنَّ اللَّهَ يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ، وَمَنْ لا يُحِبُّ، وَلا يُعْطِي الدِّينَ إِلا مَنْ يُحِبُّ، فَمَنْ أَعْطَاهُ اللَّهُ الدِّينَ فَقَدْ أَحَبَّهُ، وَلا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا يَسْلَمُ، أَوْ لا يُسْلِمُ عَبْدٌ حَتَّى يَسْلَمَ، أَو يُسْلِمَ قَلْبُهُ ، وَلا يُؤْمِنُ حَتَّى يَأْمَنَ جَارُهُ بَوَائِقَهُ، قَالُوا: وَمَا بَوَائِقُهُ؟ قَالَ: غَشْمُهُ، وَظُلْمُهُ، وَلا يَكْسِبُ عَبْدٌ مَال حَرَام فَيَتَصَدَّقُ مِنْهُ فَيُقْبَلُ مِنْهُ، وَلا يُنْفِقُ مِنْهُ فَيُبَارَكُ لَهُ فِيهِ، وَلا يَتْرُكُهُ خَلْفَ ظَهْرِهِ إِلا كَانَ زَادَهُ إِلَى النَّارِ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لا يَمْحُو السَّيِّئَ بِالسَّيِّئِ، وَلَكِنْ يَمْحُو السَّيِّئَ بِالْحَسَنِ، إِنَّ الْخَبِيثَ لا يَمْحُو الْخَبِيثَ".

1841- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah aranızda rızıklarınızı taksim etti. Allah dünyayı, isteyene de istemeyene de verir. Dini ise sadece isteyene verir. Allah birine dini verdiği zaman onu sever. Canım elinde olana yemin olsun ki, bir kulun kalbi Müslüman olmadan kendisi Müslüman olamaz. Bir kul da komşuları şerrinden emin olmadıkça mümin olamaz."* Oradakiler. "Şerri nedir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı verdi: *"Zulmüdür, bir kulun haramdan elde ettiği kazanç, ondan infak etse de kendisi için bereketli kılınmaz. Ondan tasaddukta bulunsa da kendisinden kabul buyrulmaz. Arkasından bıraktığı her şey de mutlaka ona cehennem azığı olur. Allah kötülüğü kötülükle silmez. Kötülüğü ancak iyilikle siler. Yine pis bir şey pis bir şeyi silmez."*

١٨٤٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، عَنِ الْخَطَّابِ بْنِ عُثْمَانَ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ السَّفَرِ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عَبْدَةَ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ

---

[1] Ahmed (1/387), Hâkim (1/33, 34, 2/447), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (2030), İbnu'l-Mübârek (399), Ebû Dâvud (157) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 9/203 (8990).

أَحَدٌ مِنْكُمْ بِأَكْسَبَ مِنْ أَحَدٍ قَدْ كَتَبَ اللَّهُ الْمُصِيبَةَ وَالأَجَلَ وَقَسَمَ الْمَعِيشَةَ وَالْعَمَلَ، فَالنَّاسُ يَجْرُونَ فِيهَا إِلَى مُنْتَهًى "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، وَعَبْدَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْخَطَّابِ [٦/١١٦]

1842- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizden hiç kimse başka bir kimseden daha kazançlı değildir. Zira Allah musibeti ve eceli yazıp maişeti ve amelleri taksim etti. İnsanlar da sonuna kadar onda giderler."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٤٢/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُوسَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى، ثنا عَبَّادُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لَيْسَ أَحَدٌ بِأَكْسَبَ مِنْ أَحَدٍ، وَلا عَامٌ بِأَمْطَرَ مِنْ عَامٍ، وَلَكِنَّ اللَّهَ يُصَرِّفُهُ حَيْثُ يَشَاءُ، وَيُعْطِي الْمَالَ مَنْ يُحِبُّ وَمَنْ لا يُحِبُّ، وَلا يُعْطِي الإِيمَانَ إِلا مَنْ يُحِبُّ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ

1842/a- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizden hiç kimse başka bir kimseden daha kazançlı değildir. Hiçbir yılda diğer yıllardan daha fazla yağmur yağmaz. Ancak Allah yağmuru dilediği yere gönderir. Malı onu sevene ve de sevmeyene verir. İmanı ise sadece onu sevene verir."*

١٨٤٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ عَاصِمٍ.ح وثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الآجُرِّي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ.ح وثنا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ الْبَرَاثِيُّ، قَالا: ثنا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَحْيَى الْحُسْنِي، عَنْ صَدَقَةَ الدِّمَشْقِيُّ، عَنْ هِشَامٍ الْكِنَانِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ عَنْ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ، عَنْ رَبِّهِ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ، قَالَ: " وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لا يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا الْغِنَى وَلَوْ أَفْقَرْتُهُ لأَفْسَدَهُ ذَلِكَ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ مَنْ لا يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا الْفَقْرُ، وَإِنْ بَسَطْتُ لَهُ أَفْسَدَهُ ذَلِكَ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لا يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا الصِّحَّةُ وَلَوْ أَسْقَمْتُهُ لأَفْسَدَهُ ذَلِكَ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لا يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا السَّقَمُ وَلَوْ أَصْحَحْتُهُ لأَفْسَدَهُ ذَلِكَ، إِنِّي أُدَبِّرُ عِبَادِي بِعِلْمِي فِي قُلُوبِهِمْ إِنِّي عَلِيمٌ خَبِيرٌ "، غَرِيبٌ مِنْ

حَدِيثِ أَنَسٍ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ بِهَذَا السِّيَاقِ، إِلا هِشَامٌ الْكَتَّانِيُّ، وَعَنْهُ صَدَقَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو مُعَاوِيَةَ الدِّمَشْقِيُّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الْخُشَنِي [٨/٣١٨]

1843- Enes bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), **Cibrîl kanalıyla Rabbinden şöyle bildirir:** *"Mümin kullarımdan öylesi vardır ki ancak fakirlik hallerinde iman eder. Eğer onu zengin kılarsam bu onu yoldan çıkarır. Mümin kullarımdan öylesi vardır ki ancak sağlıklı iken iman eder. Onu hasta edecek olsam bu onu yoldan çıkarır. Mümin kullarımdan öylesi vardır ki ancak hasta iken iman eder. Onu sağlıklı kılacak olsam bu onu yoldan çıkarır. Şüphesiz ki ben kullarımın kalplerini bilerek onları idare ederim. Muhakkak ki ben her şeyi bilenim."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٤٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُمَيْرٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مَعْبَدِ بْنِ نُوحٍ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ بَنانٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْعَبْدَ لَيُشْرِفُ عَلَى حَاجَةٍ مِنْ حَاجَاتِ الدُّنْيَا، فَيَذْكُرُهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ فَوْقِ سَبْعِ سَمَاوَاتٍ، فَيَقُولُ: " يَا مَلائِكَتِي، إِنَّ عَبْدِي هَذَا قَدْ أَشْرَفَ عَلَى حَاجَةٍ مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا، فَإِنْ فَتَحْتُهَا لَهُ فَتَحْتُ لَهُ بَابًا إِلَى النَّارِ، وَلَكِنْ أَذُودُهَا عَنْهُ، فَيُصْبِحُ الْعَبْدُ عَاضًّا عَلَى أَنَامِلِهِ، يَقُولُ: مَنْ سَعَى بِي؟ مَنْ دَهَانِي؟ وَمَا هِيَ إِلا رَحْمَةٌ رَحِمَهُ اللَّهُ بِهَا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، وَالْحَكَمِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَلِيِّ بْنِ مَعْبَدٍ، عَنْ صَالِحٍ [٣/٣٠٤]

1844- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Kul dünyalık bir ihtiyacından dolayı çıktığı zaman Allah onu yedi kat göğün üzerinde anar ve: «Ey meleklerim! Kulum dünyalık bir ihtiyacından dolayı çıktı. Eğer ona ihtiyacını giderecek olursam ona cehenneme çıkan bir kapı açmış olurum. Bu sebeple ona istediğini vermeyeceğim» buyurur. Bunun üzerine kul parmaklarını ısırarak: «Bana kim yardım eder? Kim beni felakete sürükledi?» demeye başlar. Bu da ancak Allah'ın kendisine bir rahmetidir."*

Tek kanallı bir hadistir.

İtaat veya Masiyet ile Rızık Taleb Etmek

١٨٤٥- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا خَالِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَحْمُودِ بْنِ الْفَرَجِ، ثنا أَبِي مَحْمُودٌ، ثنا أَبُو عُثْمَانَ سَعِيدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الرَّازِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نَافِعِ بْنِ ثَابِتٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ، قَالَتْ: قَالَ لِي الزُّبَيْرُ: مَرَرْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَجَذَبَ عِمَامَتِي فَالْتَفَتُّ إِلَيْهِ، فَقَالَ لِي: " يَا زُبَيْرُ إِنَّ بَابَ الرِّزْقِ مَفْتُوحٌ مِنْ لَدُنِ الْعَرْشِ إِلَى قَرَارِ بَطْنِ الأَرْضِ، يَرْزُقُ اللَّهُ كُلَّ عَبْدٍ عَلَى قَدْرِ هِمَّتِهِ وَنَهَمِتِهِ " [١٠/٧٣]

1845- Zübeyr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **ile karşılaştım. Resûlullah** (sallallahu aleyhi vesellem) **sarığımı çektiğinde ve kendisine doğru döndüğümde:** *"Ey Zübeyr! Rızık kapısı Arş'ı âla'dan yerin dibine kadar açıktır. Allah her kulu himmetine ve ihtiyacına göre rızıklandırır"* **buyurdu.**[1]

١٨٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْبَغْدَادِيُّ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سَعِيدٍ التَّنُوخِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ زَاذَانَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ صَبَاحٍ فَيَعْلَمُ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَلا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ مَا يَكُونُ فِي آخِرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ، فَيَقْسِمُ اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ قُوتَ كُلِّ دَابَّةٍ، حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيَجِيءُ مِنْ أَقْصَى الأَرْضِ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ بَيْنَ عَاتِقَيْهِ، فَيَقُولُ لَهُ: اكْذِبْ بِالْحَقِّ، فَمِنْهُمْ مَنْ يَأْكُلُ رِزْقَهُ بِكَذِبٍ وَفُجُورٍ، فَذَلِكَ الْخَاسِرُ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَأْخُذُهُ بِبِرٍّ وَتَقْوَى، فَذَلِكَ الَّذِي عَزَمَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى رُشْدِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ سِيرِينَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا مَنْصُورٌ، وَأَيْضًا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِيُّ [٣/٦١]

1846- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah'ın yarattığı hiçbir sabah yok ki, mukarreb bir melek veya gönderilmiş bir peygamber o sabahın akşamında neler olacağını bilsin. O sabah Allah her hayvanın yiyeceğini taksim eder. Hatta insan yakın bir yerden gelir ve şeytan iki omuzu arasında: «Hak yere yalan söyle» der. Onlardan kimisi rızkını yalan ve fücûr ile yer. İşte o kimse hüsrandadır. Kimisi de rızkını iyilik ve takva ile kazanır. Bu da Allah'ın hidâyetini istediği kişidir."*

---

[1] İbn Adiy, *el-Kâmil* (4/1502) ve İbnu'l-Cevzî *Mevdûât* (2/179).

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَنَسٍ، ثَنَا عَبْدُ الْوَاهِبِ بْنُ نَافِعٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ حَاوَلَ أَمْرًا بِمَعْصِيَةٍ كَانَ أَبْعَدَ لِمَا رَجَا، وَأَقْرَبَ لِمَجِيءِ مَا اتَّقَى "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِدْرِيسَ، عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ [٦/٣٣٩]

1847- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir şeyi günah ile elde etmeye çalışırsa istediği şeyden daha da uzaklaşır ve sakındığı şeye daha da yakın olur"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٤٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُصَيْرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، ثَنَا سَلامٌ الطَّوِيلُ، عَنْ ثَوْرٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ مُعَاذٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ، اتَّخِذُوا تَقْوَى اللَّهِ تِجَارَةً يَأْتِيكُمُ الرِّزْقُ بِلا بِضَاعَةٍ وَلا تِجَارَةٍ " ثُمَّ قَرَأَ: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لا يَحْتَسِبُ﴾ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَوْرٍ لَمْ نَكْتُبْهُ مَرْفُوعًا إِلا مِنْ حَدِيثِ سَلامٍ [٦/٩٦]

1848- Muâz der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey insanlar! Allah'tan korkmayı ticaret edinin. Allah size rızkı, ticaret ve ticaret malı olmaksızın verir"* buyurduğunu işittim. Sonra: **"Allah, kendisine karşı gelmekten sakınan kimseye kurtuluş yolu sağlar, ona beklemediği yerden rızık verir"**[1] âyetlerini okudu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٤٩- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ صَالِحَ الْوُحَاظِيُّ، ثنا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدَانَ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ رَوْحَ الْقُدُسِ نَفَثَ فِي رُوعِيَ أَنَّ نَفْسًا لَنْ تَمُوتَ حَتَّى

[1] Talâk Sur. 2, 3

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 29/97 (190).

تَسْتَكْمِلَ أَجَلَهَا وَتَسْتَوْعِبَ رِزْقَهَا، فَأَجْمِلُوا فِي الطَّلَبِ وَلا يَحْمِلَنَّ أَحَدَكُمُ اسْتِبْطَاءُ الرِّزْقِ أَنْ يَطْلُبَهُ بِمَعْصِيَةٍ، فَإِنَّ اللَّهَ لا يُنَالُ مَا عِنْدَهُ إِلا بِطَاعَتِهِ " [١٠/٢٦]

1849- Ebû Umâme der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir kimsenin kendisi için takdir edilmiş rızkını ve ecelini tamamlamadıkça kesinlikle ölmeyeceğini Ruhu'l-Kudüs benim gönlüme üfledi. Ey insanlar! Allah'tan korkun ve Allah'tan isterken en güzel bir şekilde isteyin. Kişi geciken rızkını günaha girerek istemesin. Zira Allah katındakilere ancak itaat ile nail olunur."*[1]

Rızkı Güzel Bir Şekilde Aramak

١٨٥٠- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَحْمَسِيُّ، ثنا أَبُو الْحُصَيْنِ بْنُ يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ، عَنْ رَبِيعَةَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَجْمِلُوا فِي طَلَبِ الدُّنْيَا، فَإِنَّ كُلا مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ رَبِيعَةَ، رَوَاهُ عُمَارَةُ بْنُ غَزِيَّةَ، وَالدَّرَاوَرْدِيُّ، عنه مثله [٣/٢٦٥]

1850- Ebû Humeyd es-Sâîdî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyayı güzel bir şekilde taleb edin. Her şey ne için yaratıldı ise ona kolaylaştırılmıştır"* buyurdu.[2]

Sabit meşhur bir hadistir.

١٨٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ بَنَانٍ، ثنا حُبَيْشُ بْنُ مُبَشِّرٍ، ثنا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَسْتَبْطِئُوا الرِّزْقَ، فَإِنَّهُ لَمْ يَكُنْ لِيَمُوتَ عَبْدٌ حَتَّى يَبْلُغَ آخِرَ رِزْقٍ لَهُ، فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَجْمِلُوا فِي الطَّلَبِ: أَخْذُ الْحَلالِ، وَتَرْكُ الْحَرَامِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ حُبَيْشٌ، عَنْ وَهْبٍ [٣/١٥٦] [٧/١٥٨]

1851- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Rızkınızın gecikmiş saymayın. Şüphesiz ki kul kendisine takdir edilmiş rızkını*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 8/724 (7694).

[2] İbn Mâce (2142) ve Hâkim (2/3).

elde etmedikçe ölmez. Öyleyse (rızkı) taleb etme hususunda helal olanı alıp, haram olanı terk etmekte güzel davranınız."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Rızkın Az Olma Sebebi

١٨٥٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، مِنْ أَصْلِهِ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ نَصْرٍ الطُّوسِيُّ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ الْوَلِيدِ، حدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَرْقَمَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الصُّبْحَةَ تَمْنَعُ بَعْضَ الرِّزْقِ " [٩/٢٥١]

1852- Osmân b. Affân bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki günün başlangıcını uykuda geçirmek, rızkın bir kısmına mani olur"* buyurdu.[2]

Kişinin Rızkından Dolayı Öfkelenip Şikâyetini Dile Getirmesi

١٨٥٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ الضَّبِّيُّ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ السَّامِيُّ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ مُحِلِّ بْنِ خَلِيفَةَ الضَّبِّيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ، عَنْ عَلْقَمَةَ، وَالأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَخِطَ رِزْقَهُ وَبَثَّ شَكْوَاهُ وَلَمْ يَصْبِرْ، لَمْ يَصْعَدْ لَهُ إِلَى اللَّهِ عَمَلٌ، وَلَقِيَ اللَّهَ ﷻ وَهُوَ غَضْبَانُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، وَعَلْقَمَةَ، وَالأَسْوَدِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يُوسُفَ، تَفَرَّدَ بِهِ عُثْمَانُ الْعُثْمَانِيُّ فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٨/٢٤٥]

1853- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim rızkından dolayı öfkelenir ve sabretmeyip şikâyetini dile getirirse hiçbir ameli Allah katına yükselmez ve kendisine gazap edilmiş olarak Allah'a kavuşur"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] İbn Mâce (2144), Hâkim (2/4) ve İbn Hibbân (3227).

[2] Ahmed, *Müsned* (532), Abdullah b. Ahmed (1/73) ve Beyhakî (4731).

[3] Taberânî, *M. el-Evsat* 4/102 (3710).

١٨٥٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زَنْجُوَيْهِ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْعُثْمَانِيُّ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ الزَّاهِدُ، عَنْ غَالِبِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَخِطَ رِزْقَهُ وَبَثَّ شَكْوَاهُ وَلَمْ يَصْبِرْ، لَمْ يَصْعَدْ لَهُ إِلَى اللَّهِ حَسَنَةٌ وَلَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانٌ "، كَذَا حَدَّثَ بِهِ أَحْمَدُ بْنُ زَنْجُوَيْهِ، عَنْ عُثْمَانَ، وَعُثْمَانُ كَثِيرُ الْوَهْمِ سَيِّئُ الْحِفْظِ [٨/٢٤٥]

1854- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim rızkından dolayı öfkelenir ve sabretmeyip şikâyetini dile getirirse hiçbir ameli Allah katına yükselmez ve kendisine gazap edilmiş olarak Allah'a kavuşur"* buyurdu.

Rızkın Azlığında Fakirin Durumu

١٨٥٥- ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِث بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ أَصْفَرُ وَأَبْيَضُ لَمْ يَتَهَنَّأْ بِالْعَيْشِ " [٦/١٠٢]

1855- Mikdâm b. Ma'di Kerib bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara öyle bir zaman gelecek ki kendisinde altın ve gümüş bulunmayan kimse mutlu olamayacaktır"* buyurdu.[1]

Taksim Edilen Rızık

١٨٥٦- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْعُمَرِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَشَرِيكٌ، وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا تُرْضِيَنَّ أَحَدًا بِسَخَطِ اللَّهِ، وَلا تَحْمدَنَّ أَحَدًا عَلَى فَضْلِ اللَّهِ، وَلا تَذُمَّنَّ أَحَدًا عَلَى مَا لَمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ، فَإِنَّ رِزْقَ اللَّهِ لا يَسُوقُهُ إِلَيْكَ حِرْصُ حَرِيصٍ، وَلا يَرُدُّهُ عَنْكَ كَرَاهِيَةُ كَارِهٍ، إِنَّ اللَّهَ بِقِسْطِهِ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/278 (659) ve *M. el-Evsat* 2/347 (2269).

وَعَدْلِهِ جَعَلَ الرَّوْحَ وَالْفَرَجَ فِي الرِّضَا وَالْيَقِينِ، وَجَعَلَ الْهَمَّ وَالْحَزَنَ فِي الشَّكِّ، وَالسُّخْطِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَالأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ الْعُمَرِيُّ [١٢١/٤] [١٣٠/٧]

1856- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah'ın gazabına rağmen bir kimseyi razı etme. Allah'ın vermiş olduğu rızıktan dolayı kimseye hamd etme. Allah'ın sana vermeyişinden dolayı kimseyi kötüleme. Çünkü Allah'ın rızkını sana ne bir cimrinin cimriliği, ne de hoşlanmayan birinin hoşnutsuzluğu geri çevirebilir. Allah doğrudur. Rahatlığı ve bolluğu imanda kılmıştır. Üzüntüyü ve kederi ise şüphe ve gazapta kılmıştır."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٥٦/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثنا أَبُو مَسْعُودٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَرْضَى النَّاسَ بِسَخَطِ اللَّهِ وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَى النَّاسِ، وَمَنْ أَرْضَى النَّاسَ بِرِضَاءِ اللَّهِ كَفَاهُ اللَّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ بِهَذَا اللَّفْظِ [١٨٨/٨]

1856/a- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah'ın gazabına rağmen insanları razı ederse, Allah o kimseye insanları vekil kılar. Kim de Allah'ın rızasıyla insanları razı ederse Allah ona yeter"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

(١٨٥٦/ب- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَافِظُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ فَاسٍ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ يَزِيدَ الْحَرَّانِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ لِرَجُلٍ: " كَيْفَ أَصْبَحْتَ يَا فُلانُ؟ " قَالَ: " أَحْمَدُ اللَّهَ "، قَالَ: " لِذَلِكَ سَأَلْتُكَ "، قَالَ سُفْيَانُ: كَانُوا يَتَسَاءَلُونَ وَمَا يَتَفَرَّقُونَ، أَوْ يَفْتَرِقُونَ، إِسْحَاقُ مِنْ تَابِعِي أَهْلِ الْمَدِينَةِ، سَمِعَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، وَلا أَعْرِفُ لِمِسْعَرٍ، عَنْ إِسْحَاقَ غَيْرَهُ [٢٢٩/٧]

1856/b- Enes der ki: Hz. Ömer adamın birine: "Nasıl oldun?" diye sorunca, adam: "Allah'a hamd ederim" karşılığını verdi. Bunun üzerine Ömer: "Ben de bunu demen için sana sordum" dedi.

Süfyân der ki: "Öncekiler birbirlerinin halini hatırını sorar ayrı kalmazlardı.

Ravi İshâk, Medine ahalisinin tabiînundandır. Enes b. Mâlik'ten hadis işitmiştir. Ancak Mis'ar'ın İshâk'tan naklen bundan başka bir rivâyetini bilmiyorum.

١٨٥٧ - حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ حَفْصٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ، ثنا أَبِي، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ ضَعْفِ الْيَقِينِ أَنْ تُرْضِيَ النَّاسَ بِسُخْطِ اللَّهِ، وَأَنْ تَحْمَدَهُمْ عَلَى رِزْقِ اللَّهِ، وَأَنْ تَذُمَّهُمْ عَلَى مَا لَمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ، إِنَّ رِزْقَ اللَّهِ لا يَجُرُّهُ إِلَيْكَ حِرْصُ حَرِيصٍ، وَلا يَرُدُّهُ كُرْهُ كَارِهٍ، إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الرَّوحَ وَالْفَرَجَ فِي الرِّضَى وَالْيَقِينِ، وَجَعَلَ الْهَمَّ وَالْحَزَنَ فِي الشَّكِّ وَالسُّخْطِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ، عَنْ أَبِيهِ [٥/١٠٦]

1857- Ebû Saîd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın gazabına rağmen insanları razı etmek, Allah'ın vermiş olduğu rızıktan dolayı onlara hamd etmek ve Allah'ın sana vermeyişinden dolayı onları kötülemek, imanın zayıflığındandır. Çünkü Allah'ın rızkını sana ne bir cimrinin cimriliği, ne de hoşlanmayan birinin hoşnutsuzluğu geri çevirebilir. Allah doğrudur. Rahatlığı ve bolluğu imanda kılmıştır. Üzüntüyü ve kederi ise şüphe ve gazapta kılmıştır."*

Tek kanallı bir hadistir.

Rızkın Kulu Takip Etmesi

١٨٥٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ الأَزْرَقُ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا ابْنُ جَابِرٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الرِّزْقَ لَيَطْلُبُ الْعَبْدَ كَمَا يَطْلُبُهُ أَجَلُهُ " [٦/٨٦]

1858- Ebu'd-Derdâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu rızık kulu; ecelin kendisini takip etmesi gibi takip eder"* buyurdu.[1]

١٨٥٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ

---

[1] İbn Hibbân, *Mevârid* (1087) ve Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (1254).

رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ أَنَّ ابْنَ آدَمَ هَرَبَ مِنْ رِزْقِهِ كَمَا يَهْرُبُ مِنَ الْمَوْتِ، لأَدْرَكَهُ رِزْقُهُ كَمَا يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ [٧/٩٠] [٨/٢٤٦]

1859- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âdemoğlu ölümden kaçar gibi rızkından kaçacak olsa bile, rızkı ona ölüm gibi yetişir"* **buyurdu.**

Rızık Arayışında Niyet

١٨٦٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو عَمْرٍو مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ الْكُوفِيُّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ، قَالَ: ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الْحَجَّاجِ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا حَلالا اسْتِعْفَافًا عَنِ الْمَسْأَلَةِ، وَسَعْيًا عَلَى أَهْلِهِ، وَتَعَطُّفًا عَلَى جَارِهِ، لَقِيَ اللَّهَ تَعَالَى يَوْمَ يَلْقَاهُ وَوَجْهُهُ مِثْلُ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، وَمَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا حَلالا مُكَاثِرًا، مُفَاخِرًا، مُرَائِيًا، لَقِيَ اللَّهَ تَعَالَى وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ " [٣/١٠٩]

1860- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Kim dünyalığı iffetini korumak, dilenmemek, ailesinin nafakasını kazanmak ve komşusuna yardımda bulunmak için helal yoldan isterse, Allah'a kavuşacağı gün yüzü Ay'ın on dördü gibi parlayarak kavuşur. Kim de dünyalığı biriktirmek, kibirlenmek ve gösteriş yapmak için helal yoldan isterse kendisine gazap edilmiş olarak Allah'a kavuşur."*

١٨٦١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثنا هِشَامُ بْنُ يُونُسَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحِ بْنِ السَّمَّاكِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ فُرَافِصَةَ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا حَلالا اسْتِعْفَافًا عَنِ الْمَسْأَلَةِ، وَسَعْيًا عَلَى أَهْلِهِ وَتَعَطُّفًا عَلَى جَارِهِ، بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَجْهُهُ مِثْلُ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، وَمَنْ طَلَبَهَا حَلالا مُتَكَاثِرًا لَهَا مُفَاخِرًا، لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ، لا أَعْلَمَ لَهُ رَاوِيًا عَنْهُ إِلا الْحَجَّاجُ [٨/٢١٥]

1861- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Kim dünyalığı dilenmemek, ailesinin nafakasını kazanmak, iffetini korumak ve komşusuna yardımda bulunmak için helal yoldan isterse, Allah kıyamet gününde onu yüzü Ay'ın on dördü gibi parlayarak diriltir. Kim de dünyalığı*

biriktirmek ve kibirlenmek için helal yoldan isterse kendisine gazap edilmiş olarak Allah'a kavuşur."

Tek kanallı bir hadistir.

Başkaları Sebebiyle Rızıklanan Kimse

١٨٦٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ الْخُزَاعِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا حَمَّادٌ، عَنْ ثَابِتٍ، أُرَاهُ عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَجُلا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ بِأَخٍ لَهُ، فَقَالَ: إِنَّ هَذَا أَخِي لا يُعِينُنِي، قَالَ: " فَلَعَلَّكَ تُرْزَقُ بِهِ " [٣٠٣/٨]

1862- Enes bildiriyor: Bir adam kardeşiyle birlikte Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Bu, benim kardeşimdir ve bana (işlerimde) yardım etmemektedir" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Belki de sen onun sebebiyle rızıklandırılıyorsun"* buyurdu.[1]

Dünya ve Âhirete Önem Vermek

١٨٦٣- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حَمُّوَيْهِ الْخَثْعَمِيُّ، فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ بَهْرَامَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ يَزِيدَ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَعْظَمُ النَّاسِ هَمًّا الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَهْتَمُّ بِأَمْرِ دُنْيَاهُ وَآخِرَتِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ يَزِيدَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الثَّوْرِيُّ، وَرَوَاهُ عَنِ الثَّوْرِيِّ الأَشْجَعِيُّ أَيْضًا [٥١/٣]

1863- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların en üzüntülü olanı, dünya ve âhiret işlerine önem veren mümin kimsedir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Maişet Talebinin Günahlara Kefaret Olması

١٨٦٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلامٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، ثَنَا مالك، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي

---

[1] Tirmizî (2345, "hasen sahih") ve Hâkim, *Müstedrek* (1/93- 94).

هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنَ الذُّنُوبِ ذُنُوبًا لا يُكَفِّرُهَا الصَّلاةُ وَلا الصِّيَامُ وَلا الْحَجُّ وَلا الْعُمْرَةُ "، قَالُوا: فَمَا يُكَفِّرُهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " الْهُمُومُ فِي طَلَبِ الْمَعِيشَةِ "، قَالَ أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى: فَقُلْتُ سَمِعْتُ: كَيْفَ هَذَا مِنْ يَحْيَى بْنِ بُكَيْرٍ وَلَمْ يَسْمَعْهُ أَحَدٌ غَيْرُكَ؟ فَقَالَ: كُنْتُ عِنْدَ يَحْيَى جَالِسًا فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَذَكَرَ ضَعْفَ حَالِهِ، فَقَالَ ابْنُ بُكَيْرٍ: ثنا مَالِكٌ وَذَكَرَهُ، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ سَلامٌ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ مَالِكٍ [٣٣٥/٦]

1864- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyle günahlar vardır ki, onlara namaz, oruç, hac ve umre dahi kefaret olamaz"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Peki (o günahların) kefareti nedir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Maişet talebi (geçinmek) için çekilen (sıkıntı ve) kederlerdir"* karşılığını verdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Kendi El Emeği ile Kazanmak

١٨٦٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ السَّمَيْدَعِ الأَنْطَاكِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ ، قَالا : ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ بَحِيرِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبَ ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ : " مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ عَمَلِ يَدَيْهِ " .

1865- Mikdâm b. Ma'di Kerib, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah katında, hiç kimse kendi el emeği ile kazanıp yediğinden daha hayırlısını yememiştir"* buyurduğunu işitmiştir.[2]

١٨٦٦- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ أَبُو جَعْفَرٍ الْمُقْرِئُ، ثنا سَهْلُ بْنُ مَرْدَوَيْهِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيِّ كَرِبَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " مَا أَكَلَ أَحَدٌ مِنْ بَنِي آدَمَ طَعَامًا خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ، إِنَّ النَّبِيَّ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ كَانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ ".رَوَاهُ مُعَاوِيَةُ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat* (1919).

[2] Buhârî (2072), Ahmed, *Müsned* (17186) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/267, 268 (631-633).

بْنُ صَالِحٍ، وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، وَبَقِيَّةُ عَنْ بَحِيرٍ مِثْلَهُ صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ، أُخْرِجَ مِنْ حَدِيثِ عِيسَى عَنْ ثَوْرٍ [٢١٦/٥]

1866- Mikdâm b. Ma'di Kerib bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âdemoğlu kendi el emeği ile kazanıp yediğinden daha hayırlısını yememiştir. Peygamber Dâvud kendi el emeğinden yerdi"* buyurdu.

Sahih bir hadistir.

Helal ve Haramın Bir Olması

١٨٦٧- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَنْبَأَنَا أَبُو دَاوُدَ الْحَفَرِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، يَعْنِي ابْنَ أَبِي ذِئْبٍ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لا يُبَالِي الْمَرْءُ فِيهِ بِمَا أَصَابَ مِنَ الْمَالِ، أَمِنْ حَلالٍ أَمْ مِنْ حَرَامٍ "، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، عَنِ الْمَقْبُرِيِّ، رَوَاهُ عَنْهُ النَّاسُ،

1867- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, kişi malı helalden mi, yoksa haramdan mı kazandığını önemsemeyecektir"* buyurdu.[1]

١٨٦٨- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ، ثنا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، وَحَدِيثُ سُفْيَانَ عَنْهُ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَفَرِيُّ [٩٣/٧]

1868- Farklı kanallarla bir önceki hadisin aynısı aktarılmıştır.

Haram ile Mal Kazanan Kimse

١٨٦٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنِ النَّضْرِ بْنِ مَعْبَدٍ، عَنِ أَبِي الْجَارُودِ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يُعْجِبُكَ رَحْبُ الذِّرَاعَيْنِ بِسَفْكِ الدِّمَاءِ، فَإِنَّ لَهُ

---

[1] Buhârî (2059) ve Nesâî (7/213- 215).

عِنْدَ اللَّهِ قَاتِلا لا يَمُوتُ، وَلا يُعْجِبُكَ امْرُؤٌ كَسَبَ مَالا مِنْ حَرَامٍ، فَإِنَّهُ إِنْ أَنْفَقَهُ أَوْ تَصَدَّقَ بِهِ لَمْ يُقْبَلْ مِنْهُ، وَإِنْ تَرَكَهُ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهِ، وَإِنْ بَقِيَ مِنْهُ شَيْءٌ كَانَ زَادَهُ إِلَى النَّارِ " [٢٩٥/٦]

1869- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kan dökme hususunda haddi aşan kimse sizi kandırmasın. Zira onun için Allah nezdinde ölmeyen bir katil vardır. Haram yoldan mal kazanan kimse de sizi kandırmasın. Eğer o malın tümünü infak etse kendisinden kabul olunmayacaktır. Eğer bırakırsa kendisi için bereketli kılınmayacaktır. Ondan geriye bir şey kalırsa kendisi için ateşi arttıracaktır."*[1]

Şüpheli Şeyler

١٨٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَوَّامِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَنْبَأَنَا زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي زَائِدَةَ.ح وَحَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالُوا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، قَالا: عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْحَلالُ بَيِّنٌ وَالْحَرَامُ بَيِّنٌ، وَبَيْنَهُمَا أُمُورٌ مُشْتَبِهَاتٌ، لا يَعْلَمُهَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالَّذِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى فَيُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ، أَلا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلا وَهِيَ الْقَلْبُ "، لَفْظُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ، وَرَوَاهُ عَنْهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، وَيَحْيَى الْقَطَّانُ، وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ، وَوَكِيعٌ، وَمُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، وَرَوَاهُ عَنْ أَبِي عَوْنٍ: يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، وَعَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ، وَالْمُعْتَمِرُ، وَمُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، وَخَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، وَابْنُ أَبِي عَدِيٍّ الدِّمَشْقِيُّ، وَمِمَّنْ رَوَاهُ، عَنِ الشَّعْبِيِّ مِنَ التَّابِعِينَ وَغَيْرِهِمْ: إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، وَالشَّيْبَانِيُّ، وَأَبُو حُصَيْنٍ، وَمُغِيرَةُ، وَمُطَرِّفٌ، وَمُجَالِدٌ، وَعَوْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَالْحَارِثُ الْعُكْلِيُّ، وَسَعِيدٌ الْهَمْدَانِيُّ، وَعَبْدُ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ وَسِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/107 (10111).

وَعَاصِمُ بْنُ بَهْدَلَةَ وَهَارُونُ بْنُ عَنْتَرَةَ وَمَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، وَزَكَرِيَّاءُ بْنُ خَالِدٍ، وَحَبِيبُ بْنُ حَسَّانَ، وَالسَّرِيُّ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، وَأَبُو قُرَّةَ الْهَمْدَانِيُّ، وَيُوسُفُ الصَّبَّاغُ، وَأَبُو فَزَارَةَ، وَأَبُو حَرِيزٍ، وَمَلِيحُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخَطْمِيُّ، وَعِيسَى بْنُ أَبِي عِيسَى، وَابْنُ عَوْنٍ، وَعَاصِمٌ الأَحْوَلُ، وَدَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، وَقُتَيْبَةُ بْنُ مُسْلِمٍ، ذَكَرْتُهُ بِطُرُقِهِ فِي غَيْرِ هَذَا الْمَوْضِعِ [٣٣٦/٤]

1870- Nu'mân b. Beşîr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu işittim:** *"Helal olan şeyler belli, haram olan şeyler de bellidir. İkisi arasında da çoğu kimsenin bilmediği birbirine benzeyen şüpheli konular vardır. Bunlardan sakınan kimse dinini ve namusunu korumuş olur. Bunların peşine düşen kimse de harama bulaşır. Yasak bir alanın çevresinde sürüsünü otlatan kişinin sürüsünün bu alana girmesinin pek yakın olması gibi. Bilmiş olun ki! Her kralın yasak bir alanı vardır. Allah'ın yasak alanı da haram kıldığı şeylerdir. Bilmiş olun ki! Bedende bir et parçası vardır. O düzgün zaman bütün beden düzgün olur. O bozulduğu zaman da bütün beden ifsad olur. Bu da kalptir."*[1]

١٨٧١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ، ثنا سَعْدَانُ بْنُ نَصْرٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ شَبِيبٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحَلالُ بَيِّنٌ، وَالْحَرَامُ بَيِّنٌ، وَبَيْنَهُمَا مُتَشَابِهَاتٌ، فَمَنْ تَرَكَهُنَّ كَانَ أَشَدَّ اسْتِبْرَاءً لِعِرْضِهِ وَدِينِهِ، وَمَنْ رَكِبَهُنَّ يُوشِكُ أَنْ يَرْكَبَ الْحَرَامَ، كَالْمُرْتِعِ إِلَى جَانِبِ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ ".رَوَاهُ زُهَيْرُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ مِثْلَهُ، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ النُّعْمَانِ، رَوَاهُ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، وَحَدِيثُ الْمَلِكِ النُّعْمَانِ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا زُهَيْرٌ وَعَمْرٌو [١٠٥/٥]

1871- Nu'mân b. Beşîr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Helal olan şeyler belli, haram olan şeyler de bellidir. Ancak ikisi arasında da birbirine benzeyen şüpheli konular vardır. Bunları terk eden kimse en güzel şekilde dinini ve namusunu korumuş olur. Bunların peşine düşen kimsenin de harama bulaşması pek yakındır. Yasak bir alanın çevresinde sürüsünü otlatan kişinin sürüsünün bu alana girmesinin pek yakın (kaçınılmaz)*

---

[1] Buhârî (52), Müslim (107/1559), Ebû Dâvud (3329), Tirmizî (1205), Nesâî (7/213), İbn Mâce (3984), Dârimî (2531) ve Ahmed, *Müsned* (18404).

olması gibi. Bilmiş olun ki! Her kralın yasak bir alanı vardır. Allah'ın yasak alanı da haram kıldığı şeylerdir."

Sahih sabit bir hadistir.

١٨٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو النَّضْرِ هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ، قَالَ: ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ شَيْبَانُ عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، وَالشَّعْبِيِّ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " حَلالٌ بَيِّنٌ، وَحَرَامٌ بَيِّنٌ، وَشُبُهَاتٌ بَيْنَ ذَلِكَ، فَمَنْ تَرَكَ الشُّبُهَاتِ كَانَ لِلْحَرَامِ أَتْرَكَ، وَمَحَارِمُ اللَّهِ حِمًى، فَمَنْ رَتَعَ حَوْلَ الْحِمَى كَانَ قَمِنًا أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ النُّعْمَانِ، وَحَدِيثُ خَيْثَمَةَ، عَنِ النُّعْمَانِ، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ: عَاصِمٌ، وَحَدَّثَ بِهِ الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ أَبِي النَّضْرِ، مِثْلَهُ [١٢٥/٤]

1872- Nu'mân b. Beşîr bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Helal olan şeyler belli, haram olan şeyler de bellidir. Ancak ikisi arasında da birbirine benzeyen şüpheli konular vardır. Bunları terk eden kimse, haramı daha rahat terk eder. Allah'ın yasak alanı haram kıldığı şeylerdir. Yasak alanın etrafında dolaşan kimsenin oraya girmesi yakındır."*

Sahih sabit bir hadistir.

١٨٧٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَزَّازُ، قَالَ: ثنا شُجَاعُ بْنُ أَشْرَسَ أَبُو الْعَبَّاسِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مِلْحَانَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، قَالا: ثنا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلالٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ عَامِرٍ الشَّعْبِيِّ، أَنَّهُ سَمِعَ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ صَاحِبَ النَّبِيِّ ﷺ يَخْطُبُ، وَهُوَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْحَلالُ بَيِّنٌ وَالْحَرَامُ بَيِّنٌ، وَبَيْنَ ذَلِكَ أُمُورٌ مُتَشَابِهَاتٌ، فَمَنِ اسْتَبْرَأَهُنَّ فَهُوَ أَسْلَمُ لِدِينِهِ وَلِعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ بِهِنَّ فَيُوشِكُ أَنْ يَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالْمُرْتِعِ إِلَى جَانِبِ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَقَعَ فِيهِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ، لَمْ يَرْوِهِ إِلا سَعِيدٌ، تَفَرَّدَ بِهِ اللَّيْثُ، عَنْ خَالِدٍ عَنْهُ [٢٦٩/٤]

1873- Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) **sahabisi Nu'mân b. Beşîr hutbe verirken dedi ki: Resûlullah'ın** (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu işittim:** *"Helal olan şeyler belli, haram olan şeyler de bellidir. Ancak ikisi arasında da*

birbirine benzeyen şüpheli konular vardır. Bunları terk eden kimse, dini ve namusu açısından emniyette olur. Bunların peşine düşen kimsenin de harama bulaşması pek yakındır. Yasak bir alanın çevresinde sürüsünü otlatan kişinin sürüsünün bu alana girmesinin pek yakın olması gibi."

Sahih sabit bir hadistir.

١٨٧٤- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ، حدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ وَاضِحٍ الأَنْصَارِيُّ، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدِ الرَّبَذِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدَةَ، وَغَيْرِهِ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " الْحَلالُ بَيِّنٌ وَالْحَرَامُ بَيِّنٌ وَبَيْنَهُمَا مُتَشَابِهَاتٌ، فَمَنْ تَوَقَّاهُنَّ كَانَ أَتْقَى لِدِينِهِ، وَمَنْ وَاقَعَهُنَّ أَوْشَكَ أَنْ يُوَاقِعَ الْكَبَائِرَ، كَالْمُرْتِعِ إِلَى جَانِبِ الْحِمَى أَوْشَكَ أَنْ يُوَاقِعَهُ، وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى وَحِمَى اللَّهِ حُدُودُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمَّارٍ لَمْ يَرْوِهِ إِلا مُوسَى [٩/٢٣٦]

1874- Ammâr b. Yâsir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Helal olan şeyler belli, haram olan şeyler de bellidir. Ancak ikisi arasında da birbirine benzeyen şüpheli konular vardır. Bunlardan sakınan kimse, dinini korumuş olur. Bunların peşine düşen kimsenin de büyük günahlara bulaşması pek yakındır. Yasak bir alanın çevresinde sürüsünü otlatan kişinin sürüsünün bu alana girmesinin pek yakın olması gibi. Her kralın yasak bir alanı vardır. Allah'ın yasak alanı da haram kıldığı şeylerdir."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٧٥- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْفَتْحِ الشَّاشِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا الْفُضَيْلُ، وَابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُجَالِدٍ، وَزَكَرِيَّا، عَنْ عَامِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ وَأَوْمَى النُّعْمَانُ بِأُصْبُعَيْهِ إِلَى أُذُنَيْهِ: " أَلا إِنَّ الْحَلالَ بَيِّنٌ، وَالْحَرَامُ بَيِّنٌ، وَبَيْنَهُمَا أُمُورٌ مُشْتَبِهَاتٌ، فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ فَقَدِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَرْتَعُ حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِي الْحِمَى، أَلا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ، أَلا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلُحَتْ وَطَابَتْ صَلُحَ لَهَا الْجَسَدُ وَطَابَ، وَإِنْ سَقِمَتْ وَفَسَدَتْ سَقِمَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَفَسَدَ وَهِيَ الْقَلْبُ " صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ

الشَّعْبِيِّ، عَنِ النُّعْمَانِ، رَوَاهُ عَنْهُ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، وَحَدِيثُ الْفُضَيْلِ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا إِبْرَاهِيمُ [١٣٦/٨]

1875- Nu'mân b. Beşîr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Bilmiş olun ki! Helal olan şeyler belli, haram olan şeyler de bellidir. Ancak ikisi arasında da birbirine benzeyen şüpheli konular vardır. Bunlardan sakınan kimse dinini ve namusunu korumuş olur. Bunların peşine düşen kimsenin de harama bulaşması pek yakındır. Yasak bir alanın çevresinde sürüsünü otlatan kişinin sürüsünün bu alana girmesinin pek yakın olması gibi. Bilmiş olun ki! Her kralın yasak bir alanı vardır. Allah'ın yasak alanı da haram kıldığı şeylerdir. Bilmiş olun ki! Bedende bir et parçası vardır. O ıslah olduğu zaman bütün beden ıslah olur. O bozulduğu zaman da bütün beden ifsad olur. Bu da kalptir."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

Alışverişte ve Başka Şeylerde Yemin Etmek

١٨٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، حدَّثنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثنَا سُفْيَانُ، عَنِ الْعَلاءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الْيَمِينُ الْكَاذِبَةُ مَنْفَقَةٌ لِلسِّلْعَةِ مَمْحَقَةٌ للكسب " [٢٣٣/٩]

1876- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yalan yere yemin etmek malı sattırır, ama kazancı(n bereketini) yok eder"* buyurdu.[2]

١٨٧٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى بْنِ هَارُونَ الْعِجْلِيُّ، ثنا أَبُو حَجَبَةَ عَلِيُّ بْنُ بَهْرَامَ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَمُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ خِيَارَ الصِّدِّيقِينَ مَنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ، وَحَبَّبَ عِبَادَهُ إِلَيْهِ، وَمِنْ شَرِّ الْفُجَّارِ مَنْ كَثُرَتْ أَيْمَانُهُ وَإِنْ كَانَ صَادِقًا، وَإِنْ كَانَ كَاذِبًا لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْمَلِكِ [١٤٣/٧]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Ahmed (2/235, 242, 413) ve Beyhakî (5&265).

1877- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sıddîklerin en hayırlısı, Allah'a davet eden ve Allah'ı kullarına sevdiren kimsedir. Fâcirlerin en kötüsü, doğru da olsa çok yemin eden kimsedir. Yalan yere yemin eden kimse ise cennete girmeyecektir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٧٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا أَبُو حَمْنَةَ، ثنا أَبُو قُرَّةَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُسْهِرٍ، عَنْ خِرَاشَةَ بْنِ الْحَرِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ، قَالَ: " ثَلاثَةٌ لا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ، وَلا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: الْمَنَّانُ الَّذِي لا يُعْطِي شَيْئًا إِلا مِنَّةً، وَالْمُسْبِلُ إِزَارَهُ، وَالْمُنَفِّقُ سِلْعَتَهُ بِالْحَلِفِ الْفَاجِرِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبُو قُرَّةَ، رَوَاهُ يَحْيَى، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ، عَنْ سُفْيَانَ، مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، وَالْمَسْعُودِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَلِشُعْبَةَ فِيهِ رِوَايَةٌ أُخْرَى [١٣٠/٧]

1878- Ebû Zer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Üç kişi vardır ki kıyamet gününde Allah onlarla konuşmayacak, onlara rahmet bakışıyla bakmayacak ve onları (günahlarından) temize çıkarmayacaktır. Onlar için şiddetli bir azap vardır. Bunlar, verdiği bir şeyle mutlaka başa kakan, (kibir ve gösteriş için) izarını topuklarının altına kadar uzatan ve yalan yeminlerle malını(n sürümünü arttırarak) satan kişilerdir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٧٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، ثنا عَفَّانُ، ثنا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي عَلِيُّ بْنُ مُدْرِكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا زُرْعَةَ بْنَ عُمَرَ بْنِ جَرِيرٍ يُحَدِّثُ، عَنْ خَرَشَةَ بْنِ الْحُرِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ثَلاثَةٌ لا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ، وَلا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلا يُزَكِّيهِمْ، وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ هَؤُلاءِ؟ ! خَابُوا وَخَسِرُوا !، فَأَعَادَهَا النَّبِيُّ ﷺ مِرَارًا، ثُمَّ قَالَ: الْمُسْبِلُ، وَالْمَنَّانُ، وَالْمُنْفِقُ سِلْعَتَهُ بِالْحَلِفِ الْكَاذِبِ أَوِ الْفَاجِرِ " [٢٠٥/٧]

1879- Ebû Zer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç kişi vardır ki kıyamet gününde Allah onlarla konuşmayacak, onlara rahmet bakışıyla*

---

[1] Müslim (106/171), Ebû Dâvud (4087), Nesâî (7/246) ve Beyhakî (5/265).

bakmayacak ve onları (günahlarından) temize çıkarmayacaktır. Onlar için şiddetli bir azap vardır" buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Hüsrâna uğrayan bu kimseler kimlerdir?" dediğimde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yukarıdaki sözlerini birkaç defa tekrarlayıp: *"Bunlar, (kibir ve gösteriş için) izarını topuklarının altına kadar uzatan, verdiği bir şeyle başa kakan ve yalan yeminlerle malını(n sürümünü arttırarak) satan kişilerdir"* buyurdu.

١٨٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْحُبَابِ الْجُمَحِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْمُؤَذِّنُ، ثنا أَبِي، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا، وَالْمَكْرُ وَالْخِدَاعُ فِي النَّارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عُثْمَانُ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْفَضْلِ بْنِ الْحُبَابِ [١٨٩/٤]

1880- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bizi aldatan kimse bizden değildir. Hilekarlık ve aldatmak cehennem ateşindedir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Müslümana Zarar Veren veya Onu Aldatan Kimsenin Durumu

١٨٨١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانَ، قَالَ: ثنا هَمَّامٌ، عَنْ فَرْقَدٍ، عَنْ مُرَّةَ الطَّيِّبِ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَلْعُونٌ مَنْ ضَارَّ مُسْلِمًا أَوْ مَاكَرَهُ "، رَوَاهُ عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ فَرْقَدٍ مِثْلَهُ [٤٩/٣]

1881- Ebû Bekr es-Sıddîk der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman birine zarar veren veya onu aldatan kimse lanetlenmiştir"* buyurduğunu işittim.[2]

---

[1] İbn Hibbân, *Mevârid* (1107), Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/138 (10234) ve *M. es-Sağîr* (1/261).

[2] Tirmizî (1941).

١٨٨٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَشْعَثَ أَبُو بَكْرٍ الزَّهْرَانِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عُمَرُو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي الرَّبِيعِ السَّمَّانُ، قَالَ: ثنا عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا فَرْقَدٌ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَلْعُونٌ مَنْ ضَارَّ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ أَوْ مَاكَرَهُ "، رَوَاهُ زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ الْكِنْدِيُّ، عَنْ فَرْقَدٍ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ جَابِرٌ الْجُعْفِيّ عَنْ عَامِرٍ الشَّعْبِيِّ مِثْلَهُ [١٦٣/٤]

1882- Ebû Bekr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman kardeşine zarar veren veya onu aldatan kimse lanetlenmiştir"* buyurdu.

Kolay Geçimli ve Yumuşak Huylu Olmak

١٨٨٣- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَتْحِ الْحَنْبَلِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الأَشْعَثِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمَرْزُبَانِ، قَالَ: ثنا خَلَفُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: ثنا حَمَّادٌ الأَبَحُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تُحَرَّمُ النَّارُ عَلَى كُلِّ لَيِّنٍ سَهْلٍ قَرِيبٍ ".رَوَاهُ عِيسَى بْنُ مُوسَى غُنْجَارُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ مِثْلَهُ [٣٥٦/٢]

1883- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cehennem, yumuşak huylu, kolay geçimli ve insanlara yakınlık gösteren kimselere haram kılınır"* buyurdu.[1]

Ticareti Men Edilen Şey

١٨٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادٍ الْكُوفِيُّ، ثنا عَبْدَةُ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَابَاهْ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: " مَنْ كَانَتْ تِجَارَتَهُ الطَّعَامُ لَيْسَتْ لَهُ تِجَارَةٌ غَيْرُهَا كَانَ خَاطِئًا أَوْ بَاغِيًا "، هَكَذَا رَوَاهُ عَبْدَةُ مَوْقُوفًا، وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْكُوفِيُّ، عَنْ مِسْعَرٍ مَرْفُوعًا،

1884- Abdullah b. Amr der ki: "Ticareti sadece yemek olan ve başka bir ticareti olmayan kimse, günah işleyen veya yoldan çıkandır."

---

[1] Ukaylî, *ed-Duafâ* (4/323) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 6/38 (5725).

١٨٨٥- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْوَرَّاقُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، وَإِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَابَاهْ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، وَقَدْ رَوَى مِسْعَرٌ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الأَعْلَى الْكُوفِيِّ، وَإِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ حَاطِبٍ، وَلَمْ يُسْنِدْ عَنْهُمَا [٧/٢٢٨]

1885- Abdullah b. Amr, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bir önceki hadisin aynısını aktarmıştır.

Stokçuluk; Aç Kişiye Yardım Etmek

١٨٨٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا أَصْبَغُ بْنُ زَيْدٍ، ثَنَا أَبُو بِشْرٍ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ الْحَضْرَمِيِّ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنِ احْتَكَرَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا طَعَامًا فَقَدْ بَرِئَ مِنَ اللَّهِ وَبَرِئَ اللَّهُ مِنْهُ وَرَسُولُهُ، وَأَيُّمَا أَهْلُ عَرْصَةٍ ظَلَّ فِيهِمْ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ جَائِعًا فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُمْ ذِمَّةُ اللَّهِ ﷻ [٦/١٠٠]

1886- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim stokçuluk yaparak bir yiyecek maddesini kırk gün saklarsa, o, Allah'tan uzaktır. Allah ve Resûlü de kendisinden uzaktır. Müslümanlardan birinin yanlarında aç olarak gecelediği avlu sahiplerinden de Allah'ın zimmeti (koruması) uzak olur."*[1]

Yasaklanan Alışverişler

١٨٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ "، وَنَهَى عَنِ النَّجْشِ، وَنَهَى عَنْ بَيْعِ حَبَلِ الْحَبَلَةِ،

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4879), Taberânî, *M. el-Evsat* (2023), Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (1311) ve Hâkim (2/11, 12).

وَنَهَى عَنِ الْمُزَابَنَةِ، وَالْمُزَابَنَةُ: بَيْعُ التَّمْرِ بِالتَّمْرِ كَيْلا، وَعَنْ بَيْعِ الْكَرْمِ بِالزَّبِيبِ كَيْلا [١٥٨/٩]

1887- İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birbirinizin satışı üzerine satış yapmayınız"* buyurdu. Ayrıca malın fiyatını arttırmak için müşteri kızıştırmayı, doğacak yavrunun doğuracağı yavru satışını ve müzâbene satışını yasakladı. Müzâbene satışı; hurmayı belli bir ölçüde hurma karşılığında ve üzümü belli bir ölçüde kuru üzüm karşılığında satmaktır.[1]

Kişinin (Müslüman) Kardeşinin Satışı Üzerine Satış Yapması

١٨٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا حَرْمَلَةُ، ثَنَا الشَّافِعِيُّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا يَبِعِ الرَّجُلُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ " [١٥٨/٩]

1888- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi (müslüman) kardeşinin satışı üzerine satış yapmasın"* buyurdu.[2]

Aynı Ev Halkından Olanları Satışta Birbirinden Ayırmamak

١٨٨٩- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شَيْبَانُ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الأَسْوَدِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ " إِذَا أُتِيَ بِالسَّبْيِ، أَعْطَى أَهْلَ الْبَيْتِ جَمِيعًا، وَكَرِهَ أَنْ يُفَرِّقَ بَيْنَهُمْ " [١٠٤/٢]

1889- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: "Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) esirler getirildiği zaman aynı ev halkından olanları birbirinden ayırmaktan hoşlanmaz ve onları toplu olarak (bir kişiye) verirdi."[1]

---

[1] Buhârî (2165), Müslim (49/1412), Ebû Dâvud (2081), Tirmizî (6/73), İbn Mâce (2171) ve Mâlik (2/784).

[2] Buhârî (2140) ve Müslim (51/1413).

١٨٩٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ، وَسَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا عَوْنُ بْنُ سَلامٍ، قَالَ: ثنا أَبُو مَرْيَمَ عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْقَاسِمِ الأَنْصَارِيُّ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ: أَصَبْتُ جَارِيَةً مِنَ السَّبْيِ مَعَهَا ابْنٌ لَهَا، فَأَرَدْتُ أَنْ أَبِيعَهَا وَأَمْسَكْتُ ابْنَهَا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " بِعْهُمَا جَمِيعًا، أَوْ أَمْسِكْهُمَا جَمِيعًا "، رَوَاهُ الْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ وَأَبُو خَالِدٍ الدَّالانِيُّ عَنِ الْحَكَمِ نَحْوَهُ [٣٧٥/٤]

1890- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Esirlerden yanında oğlu olan bir cariye aldım. Cariyeyi satıp oğlunu yanımda bırakmak istediğimde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İkisini bir sat veya ikisini bir yanında tut"* buyurdu.[2]

Açık Arttırma ile Satış

١٨٩١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ شُمَيْطٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، وَ عَمِّي، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ: " بَاعَ حِلْسًا، وَقَدَحًا فِيمَنْ يَزِيدُ، وَقَالَ: مَنْ يَشْتَرِي هَذَا؟ فَقَالَ رَجُلٌ: بِدِرْهَمٍ، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ يَزِيدُ؟ "، قَالَ الشَّيْخُ: أَبُو بَكْرٍ هُوَ الْحَنَفِيُّ [١٣٢/٣]

1891- Enes bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bir tasla bir çulu açık arttırma ile satışa çıkarıp: *"Bunları kim satın alır?"* diye sordu. Bir adam: "(Ben) bir dirheme (alırım)" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arttıran yok mu?"* dedi.[3]

١٨٩٢- حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ أبى عَطَاءٍ، قَالَ: ثنا أَخْضَرُ بْنُ عَجْلانَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَشَكَى إِلَيْهِ الْفَاقَةَ، وَذَكَرَ الْحَدِيثَ، وَقَالَ: " فَأَتَى بِحِلْسٍ وَقَدَحٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ يَأْخُذُهُمَا مِنِّي بِدِرْهَمٍ؟ " فَقَالَ رَجُلٌ:

---

[1] Tayâlisî (288), Ahmed (3689), İbn Mâce (2248), Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/172 (10359) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (18323, 18324).

[2] Ebû Dâvud (2696), Dârakutnî, *Sünen* (251) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (18307, lafız kendisinindir).

[3] Ahmed (12141), Ebû Dâvud (1641) ve Tirmizî (1218).

أَنَا آخُذُهُمَا، فَقَالَ: " مَنْ يَزِيدُ عَلَى هَذَا؟ "، فَقَالَ رَجُلٌ: أَنَا آخُذُهُمَا بِدِرْهَمَيْنِ، فَقَالَ ﷺ: " هُمَا لَكَ " [٣/١٣٢]

1892- Ebû Bekr el-Hanefî bildiriyor: Enes b. Mâlik: "Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelip ihtiyaçtan dolayı yakındı" dedi ve söz konusu hadisi zikredip şöyle devam etti: "(İhtiyaçtan dolayı yakınan) adam bir tas ve bir bardakla geldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bunları bir dirheme satın alır?"* buyurunca, bir adam: "Ben alırım" karşılığını verdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arttıran yok mu?"* deyince, bir adam: "Ben iki dirheme alırım" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O zaman bunlar senindir"* buyurdu.[1]

Ğarar (Teslim Edilmesi Kesin Olmayan Şeyin) Satışı

١٨٩٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ الْوَلِيدِ، وَالْوَلِيدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ بَيْعِ الْغَرَرِ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاوِيَةُ، عَنْ سُفْيَانَ [٧/٩٤]

1893- Nâfi' bildiriyor: İbn Ömer: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), ğarar satışını yasakladı" dedi.[2]

١٨٩٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ السَّمَّاكِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لاَ تَشْتَرُوا السَّمَكَ فِي الْمَاءِ فَإِنَّهُ غَرَرٌ».

1894- İbn Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Daha suda olan tutulmamış balığı satın almayın. Zira bu, ğarar satışıdır"* buyurdu.[3]

١٨٩٥- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا عَمِّي أَبُو بَكْرٍ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ

---

[1] Ahmed (3/114), Ebû Dâvud (1641) ve 2198).

[2] İbn Hibbân, *Mevârid* (1115) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (3675).

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/209 (10491), Hatîb, *Târih* (5/369) ve Beyhakî (10859).

مَالِكٍ، قَالَ: " نُهِينَا أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ، وَإِنْ كَانَ أَخَاهُ لأَبِيهِ وَأُمِّهِ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ مُجَرَّدًا مَوْصُولا [٢٧٠/٧]

1895- Enes b. Mâlik der ki: "Anne babadan kardeşi olsa dahi şehirlinin köylü adına satış yapmamız yasaklandı."[1]

Doğacak Yavrunun Doğuracağı Yavru (Habelu'l- Habele) Satışı

١٨٩٦- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ.ح وَحَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَبُو حَصِينٍ، ثَنَا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، قَالا: ثنا مالك، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى عَنْ بَيْعِ حَبَلِ الْحَبَلَةِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ فِي الْمُوَطَّأِ [٣٥٠/٦]

1896- İbn Ömer bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), doğacak yavrunun doğuracağı yavru satışını yasakladı."[2]

Muvattâ'da yer alan meşhur bir hadistir.

Eti Hayvan Karşılığında Satmak

١٨٩٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ سُفْيَانَ الْقَاضِي، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْبَزَّازِ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ مَرْوَانَ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى عَنْ بَيْعِ اللَّحْمِ بِالْحَيَوَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَهْلٍ تَفَرَّدَ بِهِ يَزِيدُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ يَزِيدَ [٣٣٤/٦]

1897- Sehl b. Sa'd bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), eti hayvan karşılığında satmayı yasakladı"[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Nesâî (7/256).

[2] Buhârî (2161), Müslim (21, 22/1523) ve Ebû Dâvud (2440).

[3] Dârakutnî, *Sünen* (265).

Kişinin Elinde Bulunmayan Bir Şeyi Satmasının Yasaklanması

١٨٩٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الصُّوفِيُّ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ سَهْلٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ تَمَامٍ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ قَالَ: قُلْتُ لِلنَّبِيِّ ﷺ: " إِنِّي قَدْ بُورِكَ لِي فِي التِّجَارَةِ، فَأَبِيعُ الْبَيْعَ ثُمَّ أَشْتَرِيهِ، قَالَ: " لا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ دَاوُدَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ، عَنْ شَيْخِ هَذَا الشَّيْخِ [٩٦/٣]

1898- Hakîm b. Hizâm der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ticaret bana bereketli kılındı. Elimde olmayan bir malı satıyor ve müşteri için onu sonradan satın alıyorum" dediğimde: *"(Böyle bir satış) olmaz"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٨٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ الْفَسَوِيُّ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَتِيقٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ مَاهَكَ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ، قَالَ: " نَهَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ أَبِيعَ مَا لَيْسَ عِنْدِي "، أَوْ قَالَ سِلْعَةً لَيْسَتْ عِنْدِي، قَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ: حَدَّثَنِيهِ أَيُّوبُ، عَنْ يُوسُفَ، عَنْ حَكِيمٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [٢٦٤/٦]

1899- Hakîm b. Hizâm der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elimde bulunmayan bir şeyi" veya: "bir malı satmamı yasakladı."[2]

Mümini Aldatmak

١٩٠٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ، ثنا أَبُو تَوْبَةَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَيُّمَا

---

[1] Ebû Dâvud (5303), Tirmizî (1232) ve Ahmed, *Müsned* (15317).

[2] Tirmizî (1233) ve Ahmed, *Müsned* (16319).

مُؤْمِنٍ اسْتَرْسَلَ إِلَى مُؤْمِنٍ فَغَبَنَهُ كَانَ غَبْنُهُ ذَلِكَ رِبًا ".هَذَا لَفْظُ الْحَارِثِ، وَقَالَ أَبُو تَوْبَةَ: " غَبْنُ الْمُسْتَرْسِلِ حَرَامٌ " [١٨٧/٥]

1900- Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Herhangi bir mümin bir mümine gönderilir de onu aldatırsa aldattığı miktar faizdir"* buyurdu.[1]

Selem[2] Satışı

١٩٠١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ.ح وَثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْمُجَالِدِ، قَالَ: امْتَرَى أَبُو بُرْدَةَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَدَّادٍ فِي السَّلَمِ، فَأَرْسَلُونِي إِلَى ابْنِ أَبِي أَوْفَى، فَسَأَلْتُهُ، فَقَالَ: " كُنَّا نُسَلِّمُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الْبُرِّ، وَالشَّعِيرِ، وَالتَّمْرِ، وَالزَّبِيبِ إِلَى قَوْمٍ مَا هُوَ عِنْدَهُمْ "، لَفْظُ أَبِي دَاوُدَ، وَقَالَ يَزِيدُ: عَنْ أَبِي الْمُجَالِدِ،

1901- Muhammed b. Ebî'l-Mücâlid der ki: Ebû Burde ve Abdullah b. Şeddâd selem konusunda münakaşa ettiler. Konuyu sormak için de beni İbn Ebî Evfâ'nın yanına gönderdiler. Ona bu konuyu sorduğumda: "Biz Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında alacağımız şey yanlarında olmadığı halde buğday, arpa, hurma ve kuru üzümde selem yapardık" cevabını verdi.[3]

١٩٠٢- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْمُجَالِدِ، قَالَ: امْتَرَى أَبُو بُرْدَةَ، وَعَبْدُ اللَّهِ، فَذَكَرَ مِثْلَهُ، وَقَالَ: فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ [١٦٢/٧]

1902- Muhammed b. Ebî'l-Mücâlid der ki: Ebû Burde ve Abdullah b. Şeddâd selem konusunda münakaşa ettiler" dedi ve bir önceki hadisin

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10923).

[2] Selem/selef türü satış, paranın peşin verilip malın sonradan teslim edilmesi şeklinde yapılan bir satış türüdür.

[3] Buhârî (2242), Ebû Dâvud (3464) ve Ahmed, *Müsned* (19146).

aynısını aktardı. Ancak rivayetinde: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr ve Ömer zamanında" ibaresi geçmiştir.[1]

Olgunlaşmamış Meyveyi Satmak

١٩٠٣- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيُّ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، أَخْبَرَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ حميد الطَّوِيلِ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " نَهَى عَنْ بَيْعِ الثِّمَارِ، حَتَّى تُزْهَى "، قِيلَ: وَمَا تُزْهَى؟، قَالَ: " حَتَّى تَحْمَرَّ " وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَرَأَيْتَ إِنْ مَنَعَ اللَّهُ الثَّمَرَةَ فِيمَ يستحل أَحَدُكُمْ مَالَ أَخِيهِ "، صَحِيحٌ فِي الْمُوَطَّإِ وَاللَّفْظَةُ الأَخِيرَةُ لا يَرْوِيهَا كُلُّ أَصْحَابِ الْمُوَطَّإِ [٦/٣٤٠]

1903- Humeyd et-Tavîl bildiriyor: Enes b. Mâlik: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) henüz olgunlaşmamış meyvelerin satışını yasakladı" dedi. Kendisine: "Olgunlaşmasından kasıt nedir?" denilince şu karşılığı verdi: "Kızarmasıdır. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Allah'ın ağaçtaki malı bir âfetle yok etmesi durumunda kişi kardeşinden (müşteriden) aldığı parayı neye göre helal kılacaktır!»* buyurdu."[2]

Muvattâ'da yer alan sahih bir hadistir. Ancak hadisin ikinci bölümü, Muvattâ versiyonlarından bazılarında yoktur.

١٩٠٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو الْوَلِيدِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْبَخْتَرِيِّ، يَقُولُ: سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ السَّلَمِ فِي النَّخْلِ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ بَيْعِ النَّخْلِ حَتَّى يأْكُلَ مِنْهُ، أَوْ يُؤْكَلَ، أَوْ حَتَّى يُوزَنَ "، فَقَالَ رَجُلٌ لابْنِ عَبَّاسٍ: مَا يُوزَنُ؟ فَقَالَ رَجُلٌ عِنْدَهُ: حَتَّى يُحْرَزَ، لَفْظُ أَبِي دَاوُدَ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ عَمْرٍو [٤/٣٨٦]

1904- Ebu'l-Bahterî der ki: İbn Abbâs'a hurmada selem yapmayı sorduğumda: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ondan yiyinceye veya yenilecek

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Buhârî (2198) ve Müslim (15).

kıvama ve tartılacak hale gelinceye kadar hurmanın satışını yasakladı" karşılığını verdi. Bir adam İbn Abbâs'a: "Tartılacak hale gelmesi ne demektir?" deyince, yanındaki bir adam: "Ne kadar çıkacağı tahmin edilebilecek hale gelmesidir" dedi.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٩٠٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ وَسُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْبَخْتَرِيِّ، يَقُولُ: سَأَلْتُ عُمَرَ عَنِ السَّلَمِ فِي النَّخْلِ، فَقَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ بَيْعِ الثَّمَرَةِ حَتَّى تَطْلُعَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ عَمْرٍو [٣٨٦/٤]

1905- Ebu'l-Bahterî der ki: İbn Ömer'e hurmada selem yapmayı sorduğumda: "Hz. Peygamber olgunlaşmadan önce meyvelerin satışını yasakladı" karşılığını verdi.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

١٩٠٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْكَاتِبُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، عَنْ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، عَنْ أَبِي حَنِيفَةَ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَطَاءٌ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا ارْتَفَعَتِ النُّجُومُ ارْتَفَعَتِ الْعَاهَةُ عَنْ كُلِّ بَلَدٍ " [٣٦٧/٧]

1906- Ebû Hureyre der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yıldızlar yükseldiği zaman her ülkenin üstünden (doğal) felaketler de kalkar"* buyurdu.[3]

Hurma Ağaçlarını Aşılamak

١٩٠٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالُوا: ثنا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِيهِ طَلْحَةَ،

---

[1] Buhârî (2246, 2248), Müslim (55/1537) ve Ahmed, *Müsned* (3172).

[2] Buhârî (2249) ve Müslim (49/1534).

[3] Taberânî, *es-Sağîr* (1/41) ve Ahmed, *Müsned* (9062).

قَالَ: مَرَرْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِقَوْمٍ عَلَى رُءُوسِ النَّخْلِ، فَقَالَ: " مَا يَصْنَعُ هَؤُلَاءِ؟ قُلْتُ: يُلَقِّحُونَهُ، يَجْعَلُونَ الذَّكَرَ فِي الأُنْثَى فَتَلْقَحُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا أَظُنُّ يُغْنِي ذَلِكَ شَيْئًا، قَالَ: فَأُخْبِرُوا بِذَلِكَ فَتَرَكُوهُ، فَلَمْ تَحْمِلْ ذَلِكَ الْعَامَ شَيْئًا، فَأُخْبِرَ بِذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: إِنْ كَانَ يَنْفَعُهُ مِنْ ذَلِكَ فَلْيَصْنَعُوهُ، فَإِنِّي إِنَّمَا ظَنَنْتُ ظَنًّا، فَلَا تُؤَاخِذُونِي بِالظَّنِّ، وَلَكِنْ إِذَا حَدَّثْتُكُمْ عَنِ اللَّهِ شَيْئًا فَخُذُوا بِهِ، فَإِنِّي لَنْ أَكْذِبَ عَلَى اللَّهِ "، رَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنِ ابْنِ أَبِي عَوَانَةَ وَرَوَاهُ إِسْرَائِيلُ عَنْ سِمَاكٍ نَحْوَهُ [٣٧٢/٤]

1907- Mûsa b. Talha'nın bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte hurma ağaçlarının tepelerinde bulunan bir grupla karşılaştığımızda, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunlar ne yapmaktadır?"* diye sordu. Kendisine: "Dişiye erkeği koyarak onları aşılamaktalar" dediğimde: *"Bunun bir işe yarayacağını sanmıyorum"* buyurdu. Bunun üzerine onlara haber verilince bu işi yapmayı bıraktılar. Ancak o yıl ağaçlar fazla tane tutmamıştı. Bu durum da Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bildirilince: *"Eğer bir faydası oluyorsa yapsınlar. Ben sadece bir zanda bulundum. Benim zannım üzerine iş yapmayın. Ancak size Allah'tan bir haber verdiğimde onunla amel edin. Çünkü ben, Allah adına asla yalan söylemem"* buyurdu.[1]

Birkaç Yıllık Ürünün Önceden Satışı

١٩٠٨- حَدَّثَنَا أَبِي، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُصَيْرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى عَنِ الْمُحَاقَلَةِ، وَالْمُزَابَنَةِ، وَأَنْ يُبَاعَ النَّخْلُ سِنِينَ " [٣٣٤/٧]

1908- Câbir bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) muhâkale ve müzâbene[2] usulü satışı ile birkaç yıllık hurma ürününün önceden satışını yasakladı."[3]

---

[1] Müslim (139/2361), İbn Mâce (2470) ve Ahmed, *Müsned* (1399).

[2] Muzâbene: Ağacı üzerindeki yaş hurmayı kuru hurma karşılığında satın almadır. Muhâkale: Ekini başağında iken satın almadır.

[3] Buhârî (2381), Müslim (81- 85/1536), Ebû Dâvud (3404), Tirmizî (1313), İbn Mâce (2266), Nesâî (7/260) ve Ahmed, *Müsned* (14932).

١٩٠٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْفَضْلِ، ثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: " كُنَّا لا نَرَى بِالْمُخَابَرَةِ بَأْسًا حَتَّى كَانَ عَامَ أَوَّلَ، فَزَعَمَ رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ نَهَى عَنْهَا " [٢٦٤/٦]

1909- Amr b. Dînâr der ki: İbn Ömer'in şöyle dediğini işittim: "Muhâbere[1] usulü satışta bir sorun görmezdik. Ancak geçen yıl Râfi' b. Hadîc, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) bunu yasakladığını söyledi."[2]

١٩١٠- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ لَمْ يَذَرِ الْمُخَابَرَةَ، فَلْيُؤْذِنْ بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الزُّبَيْرِ تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ خُثَيْمٍ بِهَذَا اللَّفْظِ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ هُوَ الْمَكِّيُّ لَيْسَ بِالْعِرَاقِيِّ الْبَصْرِيِّ [٢٣٦/٩]

1910- Câbir der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhâbere satışını bırakmayan kimse, Allah'a ve Resûlü'ne savaş açmış demektir"* buyurduğunu işittim.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

١٩١١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْكَاتِبُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبُزُورِيُّ، ثنا يَحْيَى يَعْنِي ابْنَ مُوسَى الطَّائِفِيَّ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ رُزَيْقٍ الْمَخْزُومِيِّ، عَنْ عَمْرٍو، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ، يَقُولُ: " أَمَرَ رَسُولُ ﷺ عَمَّهُ الْعَبَّاسَ أَنْ يَأْمُرَ وَلَدَهُ أَنْ يَحْرُثَ الْقَضْبَ، يَعْنِي الرَّطْبَةَ، فَإِنَّهُ يَنفِي الْفَقْرَ " [٣٥٤/٣]

1911- İbnu'z-Zübeyr der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), amcası Abbâs'a oğluna taze hurmayı biriktirmesini emretmesini ve bunun fakirliği yok ettiğini söyledi."

---

[1] Muhâbere satışı, bir şeyin üçte biri veya dörtte biri gibi bir oranın satışıdır.

[2] Müslim (106/1547), Ebû Dâvud (3389), İbn Mâce (2450), Nesâî (7/29- 45) be Ahmed, *Müsned* (2092).

[3] Ebû Dâvud (3406),, Hâkim, *Müstedrek* (2/285, 286) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (11697).

(Zâhireyi) Ölçmek ve Tartmak

١٩١٢- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا أَبُو طَلْحَةَ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ أَبُو الصَّبَّاحِ، ثنا يَحْيَى بْنُ رَاشِدٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " كِيلُوا طَعَامَكُمْ يُبَارَكْ لَكُمْ فِيهِ "، مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ حِمْصِيٌّ، وَتَفَرَّدَ بِهَذَا أَبُو الصَّبَّاحِ، عَنْ يَحْيَى، وَيُقَالُ: إِنَّهُ وَهِمَ فِيهِ [١٦٧/٧]

1912- Abdullah b. Busr der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zahirenizi ölçünüz ki, sizin için bereketli kılınsın"* buyurduğunu işittim.[1]

١٩١٣- ثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيِّ كَرِبَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " كِيلُوا طَعَامَكُمْ يُبَارَكْ لَكُمْ فِيهِ ".صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ ثَوْرٍ، عَنْ خَالِدٍ وَرَوَاهُ ابْنُ الْمُبَارَكِ، وَالْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ ثَوْرٍ، وَرَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، وَبَقِيَّةُ عَنْ بَحِيرٍ، فَقَالَ عَنِ الْمِقْدَامِ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ مِثْلَهُ،

1913- Mikdâm b. Ma'di Kerib'in bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zahirenizi ölçünüz ki, sizin için bereketli kılınsın"* buyurmuştur.[2]

Sahih bir hadistir.

١٩١٤- حَدَّثَنَاهُ أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، ثنا بَحِيرُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنِ الْمِقْدَامِ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ وَأَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ مِنْ حَدِيثِ عَنْ ثَوْرٍ، عَنْ خَالِدٍ مِنْ دُونِ أَبِي أَيُّوبَ [٢١٧/٥]

1914- Ebû Eyyûb, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bir önceki hadisin aynısını aktarmıştır.[3]

---

[1] İbn Mâce (2231).

[2] Buhârî (2128) ve Ahmed, *Müsned* (17182).

[3] İbn Mâce (2232), Ahmed, *Müsned* (23571) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 4/121 (3859).

١٩١٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مُوسَى الْكِنْدِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ حَنْظَلَةَ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمِكْيَالُ مِكْيَالُ أَهْلِ الْمَدِينَةِ، وَالْوَزْنُ وَزْنُ أَهْلِ مَكَّةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَاوُسٍ، وَحَنْظَلَةَ، وَلا أَعْلَمْ رَوَاهُ عَنْهُ مُتَّصِلٍ إِلا الثَّوْرِيُّ

1915- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölçüde Medine'nin ölçüsü, tartıda ise Mekke'nin tartısı esastır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Kur'ân Öğretmeye Karşılık Ücret Almak

١٩١٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، قَالَ: بَعَثَ إِلَيَّ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ، فَقَالَ: يَا إِسْمَاعِيلُ، عَلِّمْ وَلَدِي وَأَنَا أُعْطِيكَ، قُلْتُ: كَيْفَ وَقَدْ حَدَّثَتْنِي أُمُّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا أَنَّهُ عَلَّمَ رَجُلا، فَأَهْدَى لَهُ قَوْسًا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " إِنْ أَرَدْتَ أَنْ يُقَلِّدَكَ اللَّهُ قَوْسًا مِنْ نَارٍ فَخُذْهَا " [٨٦/٦]

1916- İsmâîl b. Ubeydillah der ki: Abdulmelik b. Mervân bana birini gönderip: "Ey İsmâîl! Oğluma (Kur'ân'ı) öğret, ben sana (bir şeyler) vereyim" dedi. Bunun üzerine şu karşılığı verdim: "Ümmü'd-Derdâ bana Ebû'd-Derdâ'dan bahsederek şöyle dedi: "Ebu'd-Derdâ bir kişiye (Kur'ân'ı) öğretti, o da kendisine bir yay hediye etti. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *«Eğer Allah'ın sana ateşten bir yay giydirmesini istiyorsan onu kabul et»* buyurdu. Hal böyle iken ben nasıl bir ücret alırım!"

١٩١٧- قَالَ الْحَسَنُ: وَحَدَّثَنَا هِشَامٌ بِإِسْنَادِهِ مَرَّةً أُخْرَى مِثْلَهُ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ أَقْرَأَ رَجُلا مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَرَأَى عِنْدَهُ قَوْسًا، فَقَالَ بِعْنِيهَا، فَقَالَ: لا بَلْ هِيَ لَكَ فَسَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: " إِنْ كُنْتَ تُرِيدُ أَنْ تَتَقَلَّدَ سَيْفًا مِنْ نَارٍ فَخُذْهَا "، قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ: لَسْتُ أُعْطِيكَ عَلَى الْقُرْآنِ إِنَّمَا أُعْطِيكَ عَلَى الْعَرَبِيَّةِ [٨٦/٦]

1917- Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Ubey b. Ka'b, Yemenli bir adama (Kur'ân) okumayı öğretti. Adamın yanında bir yay görünce: "Bunu bana sat" dedi.

---

[1] Ebû Dâvud (3340), Nesâî (5/40) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (1159).

Adam da: "Hayır satmam, onu sana öyle veriyorum" dedi. Ubey bu durumu Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) sorunca: *"Eğer ateşten bir kılıç giydirilmek istiyorsan onu kabul et"* buyurdu.

Abdulmelik rivayetinde: "Sana bunu bana Kur'ân'ı öğrettiğin için değil, Arapça okumayı öğrettiğin için veriyorum" ibaresi geçmiştir.

١٩١٨- حَدَّثَنَا عبد الله بن جعفر ثنا إسماعيل بن عبد الله ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْمُهَاجِرِ الْمَخْزُومِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ لِي عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ: أَدِّبْ وَلَدِي، فَإِنِّي مُعْطِيكَ، قُلْتُ: كَيْفَ بِذَلِكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَقَدْ حَدَّثَتْنِي أُمُّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ أخذ عَلَى تَعْلِيمِ الْقُرْآنِ قَوْسًا يقَلَّدهُ اللَّهُ مكانه قوسا من نار جهنم يوم القيامة "

1918- İsmâîl b. Ubeydillah der ki: Abdulmelik b. Mervân, bana: "Oğluma güzel ahlâkı (Kur'ân'ı) öğret, ben sana (bir şeyler) vereyim" dedi. Bunun üzerine: "Ümmü'-Derdâ bana Ebû'd-Derdâ'dan bahsederek Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Her kim Kur'ân'ı öğretme karşılığında bir yay da olsa alırsa, Allah ona kıyamet gününde onun yerine cehennem ateşinden bir yay giydirir*» buyurduğunu söylemiş iken, nasıl olur da bir ücret alırım" karşılığını verdim.[1]

١٩١٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عُثْمَانَ التَّصِيبِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْعَنْبَرِيِّ، ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَخَذَ عَلَى الْقُرْآنِ أَجْرًا فَذَاكَ حَظُّهُ مِنَ الْقُرْآنِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْحَاقُ، عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ [١٤٢/٧]

1919- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Kur'ân'ı öğretme karşılığında bir ücret alırsa, o kişinin Kur'ân'dan nasibi işte o kadardır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (11685).

١٩٢٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ نَافِعٍ دَرَخْتَ، ثنا مُوسَى بْنُ رُشَيْدٍ، عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ الشَّامِيِّ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَخَذَ عَلَى الْقُرْآنِ أَجْرًا، فَقَدْ تَعَجَّلَ حَسَنَاتِهِ فِي الدُّنْيَا، وَالْقُرْآنُ يُخَاصِمُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَاوُسٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الشَّامِيُّ وَهُوَ مَجْهُولٌ، وَفِي حَدِيثِهِ نَكَارَةٌ [٤/٢٠]

1920- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Kur'ân'ı öğretme karşılığında bir ücret alırsa, iyiliğinin karşılığı dünyada iken verilmiş olur. Kıyamet gününde de Kur'ân onun hasmı olur"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

İşçinin Ücretini Ödemek

١٩٢١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ السَّكُونِيُّ بِالْكُوفَةِ مِنْ كِتَابِهِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ بُدَيْلٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَعْطُوا الأَجِيرَ أَجْرَهُ قَبْلَ أَنْ يَجِفَّ عَرَقُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَسُهَيْلٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٧/١٤٢]

1921- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İşçinin ücretini alın teri kurumadan önce veriniz"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Hacamat Ücreti

١٩٢٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرْبِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَحْتَجِمُ، وَلا يَظْلِمُ أَحَدًا أَجْرَهُ " مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ [٧/٢٤٧]

1922- Enes b. Mâlik der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kan aldırır ve hiç kimseye ücretini vermemezlik ederek haksızlık yapmazdı."[2]

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (11653).

[2] Buhârî (2280), Müslim (77) ve Ahmed, *Müsned* (13258).

Damızlık Hayvanı Para Karşılığında Çiftleştirmek

١٩٢٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، ثَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَالِمٍ، عَنْ شَبِيبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى عَنْ عَسْبِ الْفَحْلِ"،

1923- Enes b. Mâlik bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), damızlık hayvanı para karşılığında çiftleştirmeyi yasakladı."[1]

١٩٢٣/أ- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى عَنْ عَسْبِ الْفَحْلِ " [٩/٦١]

1923/a- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), damızlık hayvanı para karşılığında çiftleştirmeyi yasaklamıştır.

١٩٢٤- ثنا الشَّافِعِيُّ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَ مَا مَضَى [٩/١٥٩]

1924- Câbir de, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) aynı rivayette bulunmuştur.[2]

Cariyenin Kazancı

١٩٢٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، وَعُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، قَالا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى، ثنا عَبْدُ الْكَرِيمِ بْنُ رَوْحٍ، عَنْ سُفْيَانَ، وَشُعْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى عَنْ كَسْبِ الأَمَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدٍ، وَرَوَاهُ يُوسُفُ الْقَطَّانُ، عَنْ وَكِيعٍ، عَنْ سُفْيَانَ، مِثْلَهُ، وَخَالَفَهُ الْمُتَقَدِّمُونَ مِنْ أَصْحَابِ وَكِيعٍ، فَرَوَوْهُ، عَنْ وَكِيعٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ [٧/١٠١]

---

[1] Tirmizî (1274) ve Nesâî (7/273).

[2] Müslim (35/1565), Nesâî (7/373) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10852).

1925- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), cariyenin (kendi el işleri dışındaki) kazancını yasaklamıştır.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٢٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ كَسْبِ الإِمَاءِ " [١٦٣/٧]

1926- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), cariyenin (kendi el işleri dışındaki) kazancını yasakladı."[2]

١٩٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَلَفٍ.ح وثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ خَالِدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ إِسْمَاعِيلَ الصَّدَفِيُّ، قَالا: ثنا ابْنُ وَهْبٍ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ بُخْتٍ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنْ أَبِي الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَرَّمَ الْخَمْرَ وَثَمَنَهُ، وَحَرَّمَ الْخِنْزِيرَ وَثَمَنَهُ، وَحَرَّمَ الْمَيْتَةَ وَثَمَنَهَا "، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٣٢٧/٨]

1927- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah içkiyi ve karşılığında alınan parayı, domuzu ve karşılığında alınan parayı, ölüyü ve karşılığında alınan parayı haram kılmıştır"* buyurdu.[3]

١٩٢٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَاسِبُ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ سَلامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ، حُرِّمَتْ عَلَيْهِمُ الشُّحُومُ فَبَاعُوهَا وَأَكَلُو أَثْمَانَهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو بَكْرٍ [٣٠٦/٨]

---

[1] Buhârî (2283), Ebû Dâvud (3425) ve Ahmed, *Müsned* (7870).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Ebû Dâvud (3485) ve Dârakutnî, *Sünen* (21).

1928- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah Yahudilere lanet etsin. Onlara iç yağı (yemek) haram kılındı. Onlar ise onu satıp parasını yediler"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٢٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَاسِبُ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ سَلامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ، حُرِّمَتْ عَلَيْهِمُ الشُّحُومُ فَبَاعُوهَا وَأَكَلُوا أَثْمَانَهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو بَكْرٍ [٨/ ٣٠٦]

1929- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah Yahudilere lanet etsin. Onlara iç yağı haram kılındı. Onlar ise onu satıp parasını yediler"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٣٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي فُلانٌ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، عَلَى الْمِنْبَرِ، يَقُولُ بِيَدِهِ هَكَذَا، يُحَرِّكُهَا يَمِينًا وَشِمَالا: عُوَيْمِلٌ لَنَا بِالْعِرَاقِ يَخْلِطُ فِي فَيْءِ الْمُسْلِمِينَ أَثْمَانَ الْخَمْرِ، وَالْخَنَازِيرِ، وَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ ! حُرِّمَتْ عَلَيْهِمُ الشُّحُومُ فَجَمَلُوهَا، فَبَاعُوهَا "، يَعْنِي أَذَابُوهَا، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ [٧/٢٤٥]

1930- İbn Abbâs der ki: Ömer b. el-Hattâb'ın minberde eliyle sağa ve sola işaret ederek: "Irak'ta bir görevlimiz Müslümanların fey'ine içki ve domuz paralarını katmaktadır. Oysa Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Allah Yahudilere lanet etti. Onlara iç yağı (yemeyi) haram kılındı. Onlar ise onu eritip sattılar*» buyurdu" dediğini gördüm.[3]

١٩٣١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا أَبُو عُبَيْدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ مُجَاهِدٍ،

---

[1] Buhârî (2224), Müslim (73/1583) ve Ahmed, *Müsned* (8766).

[2] Ahmed, *Müsned* (13280) ve İbn Hibbân, *Mevârid* (119).

[3] Buhârî (2223), Müslim (72/1582) ve Ahmed, *Müsned* (171).

عَنْ قَيْسِ بْنِ السَّائِبِ، أَنَّهُ لَمَّا كَبِرَ قَالَ: " إِنَّ الرَّجُلَ يُطْعِمُ عَنْهُ فِي رَمَضَانَ كُلَّ يَوْمٍ نِصْفَ صَاعٍ، فَأَطْعِمُوا عَنِّي صَاعًا "، قَالَ: " وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَرِيكِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَكَانَ خَيْرَ شَرِيكٍ لا يُشَارِي، وَلا يُمَارِي " [٩/٤٨]

1931- Mücâhid bildiriyor: Kays b. es-Sâib yaşlandığı zaman: "Ramazan ayında oruç tutamayan kişi her gün fidye olarak yarım ölçek yedirir. Siz benim yerime bir ölçek yedirin" dedi. Sonra: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cahiliye zamanında benim ortağım idi. O, en güzel bir ortaktı, ne muhalefet eder, ne de çekişirdi" dedi.[1]

١٩٣٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بن محمد بن صدقة , قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ ثَابِتٍ الْجَحْدَرِيُّ , قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيِّ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ السَّائِبِ , قَالَ : " إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ شَرِيكِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ ، فَكَانَ خَيْرَ شَرِيكٍ ، لا يُدَارِي وَلا يُمَارِي "

1932- Kays b. es-Sâib der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cahiliye zamanında benim ortağım idi. O, en güzel bir ortaktı, ne muhalefet eder, ne de çekişirdi."[2]

١٩٣٣- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، قَالَ: كُنْتُ بِالشَّامِ فِي حَلْقَةٍ فِيهَا مُسْلِمُ بْنُ يَسَارٍ فَجَاءَ أَبُو الأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيُّ فَأَوْسَعَ لَهُ الْقَوْمُ، فَقَالُوا: أَبُو الأَشْعَثِ، أَبُو الأَشْعَثِ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا الأَشْعَثِ حَدِّثْ أَخَاكَ حَدِيثَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، فَقَالَ: كُنَّا مَعَ مُعَاوِيَةَ فِي غَزَاةٍ، فَغَنِمْنَا غَنَائِمَ كَثِيرَةً، فَكَانَ فِيهَا آنِيَةٌ مِنْ فِضَّةٍ، فَأَمَرَ مُعَاوِيَةُ رَجُلا بِبَيْعِهَا مِنَ النَّاسِ فِي أُعْطِيَاتِهِمْ، فَبَلَغَ ذَلِكَ عُبَادَةَ فَقَامَ، فَقَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يَنْهَى عَنْ بَيْعِ الذَّهَبِ بِالذَّهَبِ، وَالْوَرِقِ بِالْوَرِقِ، وَالْبُرِّ بِالْبُرِّ، وَالشَّعِيرِ بِالشَّعِيرِ، وَالتَّمْرِ بِالتَّمْرِ، وَالْمِلْحِ بِالْمِلْحِ، إِلا سَوَاءً بِسَوَاءٍ، مِثْلا بِمِثْلٍ عَيْنًا بِعَيْنٍ، فَمَنْ زَادَ أَوِ اسْتَزَادَ فَقَدْ أَرْبَى "، فَرَدَّ النَّاسُ مَا كَانُوا أَخَذُوا، فَذَهَبَ رَجُلٌ إِلَى مُعَاوِيَةَ وَأَخْبَرَهُ الْخَبَرَ فَقَامَ خَطِيبًا، فَقَالَ: مَا بَالُ أَقْوَامٍ يُحَدِّثُونَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَحَادِيثَ، قَدْ صَحِبْنَاهُ وَرَأَيْنَاهُ فَمَا سَمِعْنَاهَا

[1] Ebû Dâvud (4836), İbn Mâce (2287) ve Ahmed, *Müsned* (15508).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

مِنْهُ؟ فَقَامَ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ فَأَعَادَ الْحَدِيثَ، وَقَالَ: وَاللَّهِ لَنُحَدِّثَنَّ بِمَا سَمِعْنَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَإِنْ رَغِمَ مُعَاوِيَةُ، أَوْ قَالَ: وَإِنْ كَرِهَ مُعَاوِيَةُ، وَاللَّهِ مَا أُبَالِي أَنْ لا أَصْحَبَهُ فِي حَيَاتِي لَيْلَةً سَوْدَاءَ.هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنِ الْقَوَارِيرِيِّ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الْوَهَّابِ، وَوُهَيْبٌ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ مُسْلِمٍ، عَنْ عُبَادَةَ نَفْسِهِ، وَرَوَاهُ هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، وَسَلَمَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ، وَرَجُلٍ آخَرَ، عَنْ عُبَادَةَ، وَلَمْ يَذْكُرُوا أَبَا الأَشْعَثِ، وَرَوَاهُ صَالِحٌ أَبُو الْخَيْلِ، عَنْ مُسْلِمٍ، كَرِوَايَةِ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ، وَكَذَلِكَ رَوَاهُ قَتَادَةُ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ [٢/٢٩٧]

1933- Ebû Kılâbe der ki: Şam'da içinde Müslim b. Yesâr'ın bulunduğu bir halkada idim. Ebu'l-Eş'as es-San'ânî gelince ona yer açtılar ve: "Ebu'l-Eş'as (geldi), Ebu'l-Eş'as (geldi)" dediler. Kendisine: "Ey Ebu'l-Eş'as! Şu kardeşine Ubâde b. es-Sâmit'in rivayetini anlat" dediğimde şöyle anlattı:

Muâviye ile birlikte bir gazvede idik. Bir çok ganimetler ele geçirmiştik. Ganimetlerin içinde gümüşten kaplar da vardı. Muâviye bir adama bu kapları başka kişilere verilen eşyalarla değiştirmesini emretti. Bu durum Ubâde'ye ulaşınca kalkıp: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) misli misline, tartısı ve kalitesi denk olmadığı sürece altını altın, gümüşü gümüş, buğdayı buğday, arpayı arpa, hurmayı hurma, tuzu tuz karşılığında değiştirmeyi yasakladığını işittim. Fazla alan veya fazla veren faiz almış veya vermiş olur" dedi. Bunun üzerine insanlar aldıklarını geri verdiler. Bir adam Muâviye'ye gidip bu durumu haber verince, Muâviye hutbeye kalkıp: "Bazı kişilere ne oluyor da Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işitmediğimiz hadisler rivayet ediyorlar" dedi. Ubâde b. es-Sâmit kalkıp aynı hadisi tekrar etti ve: "Vallahi, Muâviye'nin hoşuna gitmese de biz Resûlullah'tan duyduğumuzu mutlaka anlatacağız. Vallahi ömrüm boyunca kendisiyle bir gece bile dostluk etmesem umurumda olmaz" dedi.[1]

Müslim'in rivayet ettiği sahih sabit bir hadistir.

١٩٣٤- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ، عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ الْبَجَلِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " الذَّهَبُ بِالذَّهَبِ، مِثْلا بِمِثْلٍ، وَالْفِضَّةُ بِالْفِضَّةِ مِثْلا

---

[1] Müslim (80/1587) ve Beyhakî *S. el-Kübrâ* (10480).

بِمِثْلٍ، وَزْنًا بِوَزْنٍ، مَنْ زَادَ وَازْدَادَ فَقَدْ أَرْبَى ".رَوَاهُ مُغِيرَةُ بْنُ مِقْسَمٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ، فَقَالَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ[٥/٧٢]

1934- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Altını altın, gümüşü gümüş ile misli mislince olduğu sürece değiştirebilir. Fazla alan veya veren faiz alıp vermiş olur"* **buyurdu.**[1]

١٩٣٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لَعَنَ اللَّهُ آكِلَ الرِّبَا، وَمُوكِلَهُ وَشَاهِدَهُ، وَكَاتِبَهُ " [٩/٦١]

1935- Abdullah (b. Mes'ûd) bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, faiz yiyeni, yedireni, ona şahit olanı ve akdini yazanı lanetlemiştir"* **buyurdu.**[2]

١٩٣٦- ثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْحَكَمِ، قَالَ: ثنا سَوَّارُ بْنُ مُصْعَبٍ، عَنْ لَيْثٍ، وَخَلَفِ بْنِ حَوْشَبٍ، وَمُجَاهِدٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الرِّبَا بِضْعٌ وَسَبْعُونَ بَابًا أَصْغَرُهَا كَالْوَاقِعِ عَلَى أُمِّهِ، وَالدِّرْهَمُ الْوَاحِدُ مِنَ الرِّبَا أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ سِتَّةٍ وَثَلاثِينَ زَنْيَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَلَفٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٥/٧٤]

1936- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Faiz yetmiş küsur kapıdır (çeşittir). Bunların en hafifi, kişinin annesiyle zina etmesi gibidir. Bir dirhem faiz yemek, Allah katında, kişinin otuz altı defa zina etmesinden daha ağırdır."*[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Müslim (84/1588), Nesâî (7/244) ve Ahmed, *Müsned* (9652).

[2] Ebû Dâvud (3333), Tirmizî (1206, "hasen sahih"), İbn Mâce (2277), Ahmed, *Müsned* (3724) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10469).

[3] İbnu'l-Cevzî, *Mevdûât* (22).

Kazancına Faiz Karıştırmayan Kimse

١٩٣٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا نَصْرُ بْنُ مَرْوَانَ، ثَنَا أَبُو حَازِمٍ عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي الْفَرَجِ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ثَلاثَةٌ هُمْ حُدَّاثُ اللَّهِ ﷻ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: رَجُلٌ لَمْ يَمْشِ بَيْنَ اثْنَيْنِ بِمِرَاءٍ قَطُّ، وَرَجُلٌ لَمْ يُحَدِّثْ نَفْسَهُ بِزِنًى، وَرَجُلٌ لَمْ يَخْلِطْ كَسْبَهُ بِرِبًا قَطُّ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ رَبِيعَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، وَأَبُو الْفَرَجِ، قِيلَ: هُوَ النَّضْرُ بْنُ مُحْرِزٍ الشَّامِيُّ [٢٦٣/٣]

1937- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Üç grup insan vardır ki, onlar kıyamet günü Allah'ın kendileriyle konuşacağı kişilerdir. Bunlar; iki kişi arasında hiçbir zaman ikiyüzlülük edip aralarını bozmayan kişi, zina etmeyi asla aklından geçirmeyen kişi ve kazancına asla faiz bulaştırmayan kişidir."*

Tek kanallı bir hadistir.

Para (Altın veya Gümüşü Aynı Cinsten) Bozdurmak

١٩٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدٌ، عَنْ مَطَرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، أَنَّ ذَكْوَانَ أَبَا صَالِحٍ، قَالَ: وَأَثْنَى عَلَيْهِ خَيْرًا حَدَّثَ، عَنْ جَابِرٍ، وَأَبِي سَعِيدٍ، وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ أَنَّهُمْ: " نُهُوا عَنِ الصَّرْفِ "، رَفَعَهُ رَجُلانِ مِنْهُمْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَطَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، مَا كَتَبْنَاهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ عَطَاءٍ [٧٨/٣]

1938- Zekvân Ebû Salih der ki: "Câbir, Ebû Saîd ve Ebû Hureyre, sarraflığı (iki ayrı nakdi birisini öbürüyle satıp değiştirmeyi) yasakladılar." İçlerinden biri bunu Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) rivayet etti.

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٣٨/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ لاحِقٍ، قَالَ: قُلْتُ لِمُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ:

أَشْتَرِي الدَّنَانِيرَ مِنَ الرَّجُلِ، وَأَزِنُهَا، وَأَقْبِضُهَا، وَأَبِيعُهَا؟ فَقَالَ: " إِنَّ مِنْهُمْ مَنْ يَفْعَلُ مَا هُوَ أَقْبَحُ مِنَ الصَّرْفِ " [٩/٥٢]

1938/a- Mufaddal b. Lâhik der ki: Muhammed b. Sîrîn'e: "Kişiden dinarları tartarak satın alıyor, sonra da bunları satıyorum" dediğimde: "Öyle kişiler var ki sarraflıktan daha çirkin şeyler yapıyorlar" karşılığını verdi.

Vadeli Alışveriş

١٩٣٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، وَغَيْرُهُمَا، قَالُوا: ثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: اشْتَرَى أُسَامَةُ بْنُ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَلِيدَةً بِمِائَةِ دِينَارٍ إِلَى شَهْرٍ، فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَلا تَعْجَبُونَ مِنْ أُسَامَةَ يَشْتَرِي إِلَى شَهْرٍ إِنَّ أُسَامَةَ طَوِيلُ الأَمَلِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا طَرَفَتْ عَيْنَايَ، فَظَنَنْتُ أَنَّ شَفْرَيَّ يَلْتَقِيَانِ حَتَّى أُقْبَضَ وَلا رَفَعْتُ طَرْفِي، فَظَنَنْتُ أَنِّي وَاضِعُهُ حَتَّى أُقْبَضَ، وَلا لَقَمْتُ لُقْمَةً ظَنَنْتُ أَنِّي أُسِيغُهَا حَتَّى أَغُصَّ فِيهَا مِنَ الْمَوْتِ "، ثُمَّ قَالَ: " يَا بَنِي آدَمَ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ فَعُدُّوا أَنْفُسَكُمْ مِنَ الْمَوْتَى، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لآتٍ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ وَأَبِي بَكْرٍ تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ [٦/٩١]

1939- Ebû Saîd el-Hudrî anlatıyor: Usâme b. Zeyd b. Hârise bir ay vade ile yüz dinara bir cariye aldı. (Bu durumdan haberdar olan) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Usâme'ye şaşmıyor musunuz? O bir aylığına vade ile satın almaktadır. Doğrusu uzun emel sahibidir. Canım elinde olana yemin olsun ki, gözüm açıldığı zaman kapaklarını kapamadan öleceğimi düşünürüm. Gözlerimi yukarı diktiğimde bakışlarımı aşağı indirmeden öleceğimi düşünürüm. Lokmayı aldığım zaman onu yutmadan öleceğimi düşünürüm. Ey Âdemoğulları! Eğer aklınız varsa, kendinizi ölülerden sayınız. Canım elinde olana yemin olsun ki, size vaad edilen ölüm gelecek ve ona engel olamayacaksınız."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (10564).

Borçlanmak

١٩٤٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ، ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، ثنا عُمَارَةُ بْنُ أَبِي حَفْصَةَ، حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ عَلَيْهِ بُرْدَانِ قِطْرِيَّيْنِ خَشِينَانِ غَلِيظَانِ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ ثَوْبَيْكَ هَذَانِ غَلِيظَانِ خَشِينَانِ، تَرْشَحُ فِيهِمَا فَيَثْقُلانِ عَلَيْكَ، فَأَرْسِلْ إِلَى فُلانٍ، فَقَدْ أَتَاهُ بَزٌّ مِنَ الشَّامِ، فَاشْتَرِ مِنْهُ ثَوْبَيْنِ إِلَى مَيْسَرَةٍ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ، فَأَتَاهُ الرَّسُولُ، فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ بَعَثَ إِلَيْكَ لِتَبِيعَهُ ثَوْبَيْنِ إِلَى مَيْسَرَةٍ، فَقَالَ: قَدْ عَلِمْتُ وَاللَّهِ مَا يُرِيدُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلا أَنْ يَذْهَبَ بِثَوْبِي وَيَمْطُلُنِي بِثَمَنِهِمَا، فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ، فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلامُ: " كَذَبَ، قَدْ عَلِمُوا أَنِّي أَتْقَاهُمْ لِلَّهِ، وَأَدَّاهُمْ لِلأَمَانَةِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمَّارٍ، وَعِكْرِمَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ فِيمَا أَعْلَمُ إِلا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: وَفِي هَذَا الْيَوْمِ، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " لأَنْ يَلْبَسَ أَحَدُكُمْ مِنْ رِقَاعٍ شَتَّى خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْتَدِينَ مَا لَيْسَ عِنْدَهُ " [٣/٣٤٧]

1940- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem), ağır ve kalın işlemeli iki tane giysisi vardı. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu iki giysinin kumaşları kalın ve ağırdır. Hem seni terletiyor, hem de ağırlık yapıyor. Filan adama Şam'dan kumaş getirilmiş. Birini gönder de elin bollaşıncaya kadar sana iki giysi versin" dediğimde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) birini gönderdi. Adam kumaş sahibine: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), ödemesini eli bollaşınca yapmak üzere iki giysi istemem için beni gönderdi" dedi. Bunun üzerine kumaş sahibi: "Vallahi Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) iki giysiyi alıp beni oyalayarak ödemeyi geciktireceğini biliyorum" dedi. Adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) dönüp durumu haber verince, Allah Resûlü: *"Yalan söylemiş! Zira hepsinden çok Allah'tan korktuğumu ve hepsinden çok emanet sahibi olduğumu biliyorlar"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir. Ebû Nuaym der ki: Bugün hakkında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şu hadisi vardır: *"Sizden birinizin yamaları olan giysi giymesi, parası olmadığından borçlanarak (veresiye yeni giysi) almasından hayırlıdır."*

---

[1] Tirmizî (1078, 1079, "hasen sahih") ve Nesâî (7/258).

١٩٤١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا زَكَرِيَّا بْنُ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَزَالُ نَفْسُ ابْنِ آدَمَ مُعَلَّقَةً بِدَيْنِهِ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ دَيْنُهُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ سَعْدٍ، رَوَاهُ صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ، كَرِوَايَةِ زَكَرِيَّا، عَنْ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، وَخَالَفَهُمَا الثَّوْرِيُّ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، فَرَوَيَاهُ عَنْ سَعْدٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [١٧٢/٣]

1941- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Âdem oğlunun nefsi, borcundan dolayı borcu ödeninceye kadar asılı kalır."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

١٩٤١/ج- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: " حُوسِبَ رَجُلٌ فَلَمْ تُوجَدْ لَهُ حَسَنَةٌ، وَكَانَ ذَا مَالٍ، وَكَانَ يَدِينُ النَّاسَ، وَكَانَ يَقُولُ لِغِلْمَانِهِ: مَنْ وَجَدْتُمُوهُ غَنِيًّا فَخُذُوهُ، وَمَنْ وَجَدْتُمُوهُ مُعْسِرًا فَتَجَاوَزُوا عَنْهُ، لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنِّي، قَالَ: فَقَالَ اللَّهُ: أَنَا أَحَقُّ أَنْ أَتَجَاوزَ عَنْهُ "، كَذَا رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ مَوْقُوفًا، عَنِ الأَعْمَشِ، وَرَوَاهُ أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، فَرَفَعَهُ، وَهُوَ صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ رِبْعِيٍّ، عَنْ حُذَيْفَةَ، وَابْنِ مَسْعُودٍ [١٢٨/٧]

1941/c- Ebû Vâil el-Ensârî der ki: Adamın biri (kıyamet gününde) hesaba çekildi, ancak hiçbir iyiliğinin olmadığı görüldü. Adam da dünyadayken zengin birisiydi ve insanlara borç verirdi. Alacakları toplayacak kölelerine de: "Zengin olanlardan alın, ama darda olandan alacağı erteleyip affedin. Belki Allah da beni affeder" derdi. Bundan dolayı da Allah: "Onu affetmek herkesten çok bana yakışır" buyurdu.

Sevrî bu şekilde bunu A'meş'ten mevkûf olarak rivâyet etmiştir. Ebû Muâviye ise bunu A'meş'ten merfû olarak rivâyet etti. Merfû olan bu rivâyetin de Rib'î kanalıyla Huzeyfe ile İbn Mes'ûd'dan olanı sahihtir.

---

[1] Tirmizî (1078, 1079, "hasen"), İbn Mâce (2413), Ahmed, *Müsned* (10610) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (7099, lafız Ahmed ve Beyhakî'nin).

١٩٤١/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا فُضَيْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَلْطِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، وَأَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ، قَالا: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ، عَنْ قَيْسِ بْنِ زَيْدٍ، وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ وَزَيْدُ بْنُ قَيْسٍ، عَنْ قَاضِي الْمِصْرَيْنَ شُرَيْحٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ يَدْعُو صَاحِبَ الدَّيْنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيَقُولُ: " يَا ابْنَ آدَمَ، فِيمَ أَضَعْتَ حُقُوقَ النَّاسِ، فِيمَ أَذْهَبْتَ أَمْوَالَهُمْ؟ فَيَقُولُ: يَا رَبِّ، لَمْ أُفْسِدْهُ، وَلَكِنْ أَصَبْتُ إِمَّا غَرَقًا، وَإِمَّا حَرَقًا، فَيَقُولُ اللَّهُ ﷻ: أَنَا أَحَقُّ مَنْ قَضَى عَنْكَ الْيَوْمَ، فَتَرْجَحُ حَسَنَاتُهُ عَلَى سَيِّئَاتِهِ، فَيُؤْمَرُ بِهِ إِلَى الْجَنَّةِ "، لَفْظُ أَبِي دَاوُدَ، وَقَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ فِي حَدِيثِهِ: " فَيَدْعُو اللَّهُ سُبْحَانَهُ بِشَيْءٍ فَيَضَعُهُ فِي مِيزَانِهِ فَيَثْقُلُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُرَيْحٍ، تَفَرَّدَ بِهِ صَدَقَةُ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ [٤/١٤١]

1941/a- Ebû Bekr b. es-Sıddîk bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah kıyamet gününde borçluyu çağırıp: «Ey Âdemoğlu! Neden insanların mallarını geri vermeyerek heba ettin?» diye sorar. Bu kişi: «Ey Rabbim! Ben aldığım malı harcamadım, ya suda ya yangında heba oldu» cevabını verir. Bunun üzerine Allah: «Bugün borcunu ödemek bana düşer» buyurur. Böylece iyilikleri kötülüklerine üstün gelir ve Cennete götürülmesi emredilir."*

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٤١/ب- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّعْدِيُّ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ الْحَافِظُ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ، قَالَ: أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُفْيَانَ مَوْلَى الأَسْلَمِيِّينَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ مَعَ الدَّائِنِ حَتَّى يَقْضِيَ دَيْنَهُ، مَا لَمْ يَكُنْ فِيمَا يَكْرَهُ اللَّهُ تَعَالَى "، قَالَ: فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، يَقُولُ لِخَازِنِهِ: اذْهَبْ فَخُذْ لِي بِدَيْنٍ، فَإِنِّي أَكْرَهُ أَنْ أَبِيتَ لَيْلَةً إِلا وَاللَّهُ مَعِي بَعْدَ الَّذِي سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ

مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، وَأَبِيهِ، وَعَبْدِ اللَّهِ ابْنِ جَعْفَرٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا سَعِيدٌ، وَلا عَنْهُ إِلا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ [٢٠٤/٣]

1941/b- Abdullah b. Câfer b. Ebî Tâlib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Borçlu, Allah'ın hoşlanmadığı hallerde olmadığı sürece borcunu ödeyinceye kadar Allah kendisiyle birliktedir"* buyurdu.

Ravi der ki: Abdullah b. Câfer, muhasebecisine: "Git bana borç al. Vallahi Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işitmiş olduğum şeyden sonra borçsuz olarak bir gece bile gecelemek istemiyorum" derdi.

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٤٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثَنَا يَعْقُوبُ الدَّوْرَقِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ دَيْنُهُ " [١٤/٩]

1942- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminin ruhu, borcu ödeninceye kadar asılı kalır"* buyurdu.[1]

١٩٤٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَأَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، قَالا: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الْجِرْزِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ، حَدَّثَنَا جَابِرُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا تَمُوتَنَّ وَعَلَيْكَ دَيْنٌ، فَإِنَّمَا هِيَ الْحَسَنَاتُ وَالسَّيِّئَاتُ لَيْسَ ثَمَّ دِينَارٌ وَلا دِرْهَمٌ، وَلَيْسَ يَظْلِمُ اللَّهُ أَحَدًا "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ، رَوَاهُ عَنْ لَيْثٍ، جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، وَمُوسَى بْنُ أَعْيَنَ، مِنْ حَدِيثِ جَابِرٍ، هَذَا غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ، وَرَوَاهُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: عَطَاءٌ، وَنَافِعٌ، وَيَحْيَى بْنُ رَاشِدٍ، وَحَدِيثُ عَطَاءٍ، رَوَاهُ عَنْهُ: ابْنُ جُرَيْجٍ، وَحَدِيثُ نَافِعٍ، رَوَاهُ عَنْهُ: مَطَرٌ الْوَرَّاقُ، وَحَدِيثُ يَحْيَى بْنِ رَاشِدٍ، رَوَاهُ عَنْهُ: عُمَارَةُ بْنُ غَزِيَّةَ [٣٠٢/٣]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

1943- İbn Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Sakın borçlu olarak ölme. Çünkü borç hem iyilikler, hem de kötülükler demektir. âhirette dinar ve dirhem yoktur. Allah hiç kimseye de haksızlık etmez."*[1]

Ebû Hureyre rivayetiyle sahih sabit bir hadistir. İbn Ömer hadisinden de meşhurdur. Bazıları da Câbir'den rivayet etmişlerdir.

Borç Vermek

١٩٤٤- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، قَالَ: ثنا غَسَّانُ بْنُ الرَّبِيعِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مَيْسَرَةَ، عَنْ هِلالٍ أَبِي ضِيَاءٍ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " كُلُّ قَرْضٍ يُقْرِضُهُ الرَّجُلُ يُكْتَبُ صَدَقَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ هِلالٍ، وَالرَّبِيعِ، تَفَرَّدَ بِهِ جَعْفَرُ بْنُ مَيْسَرَةَ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ غَسَّانَ، وَحَدَّثَ بِهِ الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ، عَنْ غَسَّانَ مِثْلَهُ [١١٨/٢]

1944- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin verdiği her borç (kendisi için) bir sadaka olarak yazılır"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٤٤/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى الْبِرْتِيُّ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الْقُرَشِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اسْتَسْلَفَ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبِيعَةَ، أَوْ أَبِي رَبِيعَةَ ثَلاثِينَ أَلْفًا أَوْ أَرْبَعِينَ أَلْفًا، فِي بَعْضِ مَغَازِيهِ، فَلَمَّا قَدِمَ، قَالَ: " خُذْهَا بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ، فَمَا جَزَاؤُكَ إِلا الْوَفَاءُ وَالْحَمْدُ "، اخْتَلَفَ أَصْحَابُ الثَّوْرِيِّ فِيهِ عَلَيْهِ، فَمِنْهُمْ مَنْ قَالَ: عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو حُذَيْفَةَ، فَقَالَ: عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ وَهُوَ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ الْمَخْزُومِيُّ [١٠٧/٧]

1944/a- İbrâhîm b. İsmâîl el-Kuraşî, babası kanalıyla dedesinden bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) gazvelerden bir gazvede Abdullah b. Rabîa'dan veya Ebû Rabî'a'dan otuz bin veya kırk bin dirhem borç aldı.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/408 (13504).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 4/17 (3498) ve *M. es-Sağîr* (1/143).

Gazveden geri döndüğünde: *"(Bana vermiş olduğun) borcu al, Allah sana ailende ve malında bereketler ihsan etsin. Borç verişinin karşılığı, ancak onu ödemek ve hamd etmektir"* buyurdu.

١٩٤٤/ب- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، ثنا قَبِيصَةُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: اسْتَسْلَفَ مِنِّي النَّبِيُّ ﷺ سَلَفًا، فَأَرْسَلَ بِهِ إِلَيَّ، وَقَالَ: " إِنَّمَا جَزَاءُ السَّلَفِ الْحَمْدُ وَالْوَفَاءُ " [١١١/٧]

1944/b- İsmâîl b. İbrâhîm b. Abdillah, babası kanalıyla dedesinden bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) benden borç aldı. Borcu öderken: *"Borç almanın karşılığı, ancak hamd etmek ve borcu ödemektir"* buyurdu.

١٩٤٤/ج- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ الْفَرَجِيِّ الرَّمْلِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْمِجْذَمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثنا قُرَّةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ، قَالَ: اسْتَسْلَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ رَجُلٍ تَمْرًا فَلَمَّا جَاءَهُ يَتَقَاضَاهُ، قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ عِنْدَنَا الْيَوْمَ، فَإِنْ شِئْتَ أَخَّرْتَ عَنَّا حَتَّى يَأْتِيَنَا فَنَقْضِيَكَ "، فَقَالَ الرَّجُلُ: وَاعُذْرَاهُ فَتَذَمَّرَ عُمَرُ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " دَعْهُ يَا عُمَرُ فَإِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالا انْطَلِقُوا إِلَى خَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيمٍ الأَنْصَارِيَّةِ فَالْتَمِسُوا لَنَا عِنْدَهَا تَمْرًا "، فَانْطَلَقُوا فَقَالَتْ: وَاللَّهِ مَا عِنْدِي إِلا تَمْرٌ ذِخْرِيَّةٌ فَأَخْبَرُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " خُذُوهُ فَاقْضُوهُ "، فَلَمَّا قَضَوْهُ أَقْبَلَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لَهُ: " قَدِ اسْتَوْفَيْتُ "؟ قَالَ: نَعَمْ، قَدْ أَوْفَيْتَ وَأَطَبْتَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ خِيَارَ عِبَادِ اللَّهِ الْمُوفُونَ الْمُطِيبُونَ "، قَالَ سُلَيْمَانُ: تَفَرَّدَ بِهِ قُرَّةُ، عَنْ يَزِيدَ[٢٩٠/١٠]

1944/c- Ebû Humeyd es-Sâidî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir adamdan hurma borçlandı. Adam borcu almak için geldiğinde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bugün yanımızda borcu ödemek için bir şey yoktur. Dilersen borcu ödememiz için bize bir şeyler gelene kadar bekle de ödemeni yapalım"* buyurdu. Bunun üzerine adam: "Vay başıma gelene!" dedi. Ömer öfkelenince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bırak onu ey Ömer! Zira hak sahibinin konuşma hakkı vardır. Havle binti Hakîm el-Ensârî'nin yanına gidin ve bizim için yanındaki hurmaya bakın"* buyurdu. Yanına gittiklerinde: "Vallahi yanımda zahirelik hurmadan başkası yoktur" dedi. Bu durumu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) haber verdiklerinde: "Onu alın ve borcu ödeyin" buyurdu. Borç ödendikten sonra adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelince: *"Borcun*

ödendi mi?" buyurdu. Adam: "Evet, güzel bir şekilde ödedin" karşılığını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah kullarının en hayırlısı, borçlarını en güzel bir şekilde ödeyenlerdir"* buyurdu.

١٩٤٤/ح- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرٍ، قَالا: ثنا وَكِيعٌ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " اسْتَسْلَفَ مِنْهُ ثَلاثِينَ، أَوْ أَرْبَعِينَ أَلْفًا حِينَ غَزَا حُنَيْنًا، فَلَمَّا قَدِمَ قَضَاهَا إِيَّاهُ، ثُمَّ قَالَ لَهُ: بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ، إِنَّمَا جَزَاءُ السَّلَفِ الْوَفَاءُ وَالْحَمْدُ " [٣٧٥/٨]

1944/h- İsmâîl b. İbrâhîm b. Abdillah b. Ebî Rabîa, babası kanalıyla dedesinden bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Huneyn gazvesinde benden otuz bin veya kırk bin (dirhem) borç aldı. Dönüşte de bana borcunu ödeyip: *"Allah sana ailende ve malında bereketler ihsan etsin. Borç almanın karşılığı, ancak onu ödemek ve hamd etmektir"* buyurdu.

١٩٤٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ الأَزْرَقُ، ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي مَكْتُوبًا عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ: الصَّدَقَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، وَالْقَرْضُ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ، فَقُلْتُ لِجِبْرِيلَ: مَالُ الْقَرْضِ أَفْضَلُ مِنَ الصَّدَقَةِ، قَالَ: لأَنَّ السَّائِلَ يَسْأَلُ وَعِنْدَهُ وَالْمُسْتَقْرِضُ لا يَسْتَقْرِضُ إِلا مِنْ حَاجَةٍ "، هَذَا الْحَدِيثُ إِنَّمَا يُعْرَفُ مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ، ولَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ، إِلا ابْنُهُ خَالِدٌ وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ قَدْ وَلِيَ أَيْضًا الْقَضَاءَ بِالشَّامِ [٣٣٢/٨]

1945- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İsrâ gecesi çıkarıldığım zaman cennet kapısı üzerinde: «Sadaka karşılığında on misli sevab vardır. Borç karşılığında ise on sekiz misli sevab vardır» ifadesinin yazılı olduğunu gördüm. Bunun üzerine Cibrîl'e: «Borç vermenin sadaka vermeden üstün olmasının hikmeti nedir?» diye sorduğumda: «Çünkü sadaka dileyen kişi yanında bir şey bulunduğu halde dilenir. Borç isteyen kimse ise ancak ihtiyaçtan dolayı borçlanmak ister» karşılığını verdi."*[1]

---

1 İbn Mâce (2431).

١٩٤٦-حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ زِيَادٍ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عَبْدَةَ بْنِ أَبِي لُبَابَةَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَجُلا كَانَ لَهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بَكْرٌ مِنَ الإِبِلِ فَجَاءَ يَتَقَاضَاهُ، فَقَالَ لَهُ: " نَعَمْ نقضيك "، قَالَ: إِنِّي مُحْتَاجٌ إِلَيْهِ، وَأَلَحَّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَرَادَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنْ يَنْهَرُوهُ، فَقَالَ: " دَعُوهُ، فَإِنَّ طَالِبَ الْحَقِّ أَعْذَرُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ اقْضُوهُ وَاشْتَرُوا لَهُ "، قَالُوا: لا نَجِدُ إِلا أَفْضَلَ مِنْ بَكْرِهِ، فقَالَ: " اشْتَرُوهُ وَأَعْطُوهُ، [٨/٢٨١] فَإِنَّ خَيْرَ النَّاسِ أَفْضَلُهُمْ قَضَاءً "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدَةَ، وَالأَوْزَاعِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْفَضْلِ [٨/٢٨٠]

1946- Ebû Hureyre bildiriyor: Bir adamın Allah Resûlü'nde (sallallahu aleyhi vesellem) alacağı genç bir deve vardı. Adam devesini almak için gelince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tamam, sana alacağını vereceğiz (ama şimdi değil)"* buyurdu. Adam: "Ona ihtiyacım var" diyerek Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ısrarda bulununca, ashâb onu azarlamak istedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adamı bırakın. Zira hakkını taleb eden kimse Allah Resûlü'nden daha fazla hak sahibidir. Bir deve satın alıp ona verin"* buyurdu. Ashâb: "İstediği deveyi bulamıyoruz, ancak ondan daha güzelini buluyoruz" deyince: *"Onu satın alın ve kendisine verin. Zira insanların hayırlısı, borcunu güzel bir şekilde ödeyendir"* buyurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

Borcu İsterken Borçluya Yumuşak Davranmak ve Sıkıştırmamak

١٩٤٧- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، ثنا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: " أَنَّ رَجُلا لَمْ يَعْمَلْ خَيْرًا قَطُّ وَكَانَ يُدَايِنُ النَّاسَ، وَكَانَ يَقُولُ لِرَسُولِهِ: خُذْ مَا يُسِّرَ وَدَعْ مَا عَسُرَ وَتَجَاوَزْ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا، فَلَمَّا هَلَكَ تَجَاوَزَ اللَّهُ عَنْهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ [٨/٣٢٦]

---

[1] Buhârî (2305) ve Müslim (120- 122/1601).

1947- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hiç hayır işlemeyen, fakat insanlara borç veren bir adam vardı. Alacaklarını toplamak için göndereceği kişiye: «Durumu iyi olandan al ve işleri ters gideni de bırak, olur ki Allah bizi de bağışlar» derdi. Adam öldüğü zaman da Allah onu bağışladı."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٤٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ الْحَافِظُ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سَعِيدٍ الثَّعْلَبِيُّ، مِنْ أَصْلِهِ، ثنا يَحْيَى بْنُ غَيْلانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَزِيعٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خِيَارُكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَزِيعٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، وَرَوَاهُ النُّعْمَانُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ، عَنْ مِسْعَرٍ، مَقْرُونًا بِشُعْبَةَ، عَنْ سَلَمَةَ، وَطَوَّلَهُ [٧/٢٤٢]

1948- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"En hayırlınız, ödemesini en iyi şekilde yapandır"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٤٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ مُحَارِبٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خِيَارُكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ مِسْعَرٍ، عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ [٧/٢٦٣]

1949- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"En hayırlınız, ödemesini en iyi şekilde yapandır"* buyurdu.[3]

١٩٥٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْفَضْلِ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ رُسْتَةُ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا الْمُنْكَدِرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ اشْتَرَى مِنْهُ بَعِيرًا، وَقَالَ: " يَا بِلالُ، اذْهَبْ فَأَعْطِهِ حَقَّهُ

---

[1] Buhârî (2078), Müslim (31/1562), Nesâî (7/279) ve Ahmed, *Müsned* (8751).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Taberânî, *M. el-Evsat* 9/18 (8999).

"، فَأَعْطَانِي، وَزَادَنِي، فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: " خُذْ بَعِيرَكَ "، فَرَآنِي كَارِهًا لِذَلِكَ، فَقَالَ: " خُذْ بَعِيرَكَ وَثَمَنَهُ " [٩/٥٤]

1950- Câbir bildiriyor: (Bir gazvede) Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) benden bir deve satın aldı. Sonra Bilal'a: *"Git ona devenin parasını ver"* buyurdu. Bilal bana devenin parasını fazlasıyla ödedi. (Gazveden döndüğümüzde deveyi teslim etmek için) Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gittiğimde: *"Deveni geri al"* buyurdu. Bundan hoşlanmadığımı görünce de: *"Deve de, para da senin olsun"* buyurdu.[1]

Yazılmamış Borcu Ödemek

١٩٥١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ.ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، قَالا: ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ نَبْهَانَ، عَنْ أَبِي شَدَّادٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ثَلاثٌ مَنْ جَاءَ بِهِنَّ مَعَ إِيمَانٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَ، وَزُوِّجَ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ حَيْثُ شَاءَ: مَنْ أَدَّى دَيْنًا خَفِيًّا، وَقَرَأَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاةٍ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ، وَعَفَى عَنْ قَاتِلِهِ " قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَوْ إِحْدَاهُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " أَوْ إِحْدَاهُنَّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ تَفَرَّدَ بِهِ بِشْرٌ [٦/٢٤٣]

1951- Câbir b. Abdillah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim iman ile birlikte şu üç şeyle gelirse, cennetin dilediği kapısından içeri girer ve istediği zaman Huri'l-Ayn ile evlendirilir. Bunlar; yazılmamış borcu ödeyen, her namazdan sonra on defa İhlas Sûresi'ni okuyan ve katilini affeden kimselerdir."* Ebû Bekr: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlardan sadece biri olsa da mı?" dediğinde: *"Bunlardan sadece biri olsa da"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (2097), Müslim (109- 114) ve Nesâî (7/261).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 3/347 (3361).

Sıkıntıda Olan Borçluya Zaman Tanımak veya Alacağını Bağışlamak veya İnsanlara Karşı Merhametli Olmak

١٩٥٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: ثنا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُهَاجِرِ بْنِ غَانِمٍ الْمِذْحَجِيِّ، قَالَ: ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الصُّنَابِحِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ، يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَسْمَعَ اللَّهُ دَعْوَتَهُ، وَيفَرِّجَ كُرْبَتَهُ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، فَلْيُنْظِرْ مُعْسِرًا، أَوْ لِيَضَعْ لَهُ، وَمَنْ سَرَّهُ أَنْ يَقِيَهُ اللَّهُ مِنْ فَوْرِ جَهَنَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَيجْعَلَهُ فِي ظِلِّهِ فَلا يَكُنْ غَلِيظًا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ، وَلْيكُنْ لَهُمْ رَحِيمًا ".رَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ مُهَاجِرٍ، مِثْلَهُ [١٣٠/٥]

1952- Ebû Abdillah es-Sunâbihî der ki: Ebû Bekr es-Sıddîk'in minberde şöyle dediğini işittim: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim, ettiği duaları Allah'ın kabul etmesiyle birlikte dünya ve âhirette sıkıntılarını gidermesini isterse, alacaklı olduğu sıkıntılı kişiye zaman tanısın veya alacağını bağışlasın. Her kim de kıyamet gününde Allah'ın kendisini cehennem kaynamasından korumasını ve gölgesi altında koymasını isterse, müminlere karşı sert olmasın. Onlara karşı merhametli olsun"* buyurdu.[1]

١٩٥٣- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنُ عَمْرٍو، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثنا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا أَبُو حَزْرَةَ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الْوَلِيدِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْيَسَرِ، يَقُولُ: أَشْهَدُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَوْ وَضَعَ لَهُ، أَظَلَّهُ اللَّهُ يَوْمَ لا ظِلَّ إِلا ظِلُّهُ " [١٩/٢]

1953- Ebu'l-Yeser der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim alacaklı olduğu sıkıntılı kişiye zaman tanır veya alacağını bağışlarsa, Allah o kimseyi (Arş'ının) gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı o günde (Arş'ının) gölgesinde gölgelendirir"* buyurduğuna şahitlik ederim.[2]

---

[1] Beyhakî, *Şuâbu'l-İmân* (11260).

[2] Müslim (32/1563) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10974).

١٩٥٣/أ- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.ح وثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ، قَالا: ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ.ح وثنا أَبُو عَمْرٍو، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حَيَّانُ بْنُ مُوسَى، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَوْهَبٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ حَارِثَةَ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَنْعَشَ حَقًّا بِلِسَانِهِ جَرَى لَهُ أَجْرُهُ حَتَّى يَأْتِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُوَفِّيهِ ثَوَابَهُ "، وَقَالَ حَيَّانُ: حَقًّا يُعْمَلُ بِهِ بَعْدَهُ [١٧٩/٨]

1953/a- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir hakkı diliyle yok ederse, kıyamet gününe kadar onunla işlenecek amellerin cezasını yüklenir. Bunları da sevaplarıyla öder"* buyurdu. Hayyân rivayetinde: *"kendisinden sonra işlenecek amellerin"* ibaresi geçmiştir.

١٩٥٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ كَانَ لَهُ دَيْنٌ عَلَى رَجُلٍ، فَجَاءَ يَتَقَاضَاهُ فَتَوَارَى عَنْهُ، ثُمَّ لَقِيَهُ، فَقَالَ: مَا لَكَ؟، فَقَالَ: لَيْسَ عِنْدِي، فَقَالَ: أَتَحْلِفُ بِاللَّهِ أَنَّهُ لَيْسَ عِنْدَكَ؟، فَقَالَ: بِاللَّهِ مَا عِنْدِي فَدَعَا بِالْكِتَابِ فَخَرَقَهُ، وَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَوْ وَهَبَ لَهُ أَظَلَّهُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لا ظِلَّ إِلا ظِلُّهُ " [٢٦٥/٦] [٢٦٧/٦]

1954- Abdullah b. Ebî Katâde bildiriyor: Bir adamın babama borcu vardı. Babam alacağını istemek için gelince babamdan gizlendi. Sonra onu görüp: "Ne oldu?" deyince: "Ödeyecek gücüm yoktur" dedi. Babam: "Olmadığına dair yemin eder misin?" deyince: "Vallahi yoktur" dedi. Bunun üzerine babam borç kağıdını isteyip onu yırttı ve şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Kim alacaklı olduğu sıkıntılı kişiye zaman tanır veya alacağını bağışlarsa, Allah o kimseyi (Arş'ının) gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı o günde (Arş'ının) gölgesinde gölgelendirir»* buyurduğunu işittim."[1]

[1] Müslim (32/1563) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10974).

Darda Kalan Borçlu

١٩٥٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " كَانَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ شَابًّا جَمِيلا سَمْحًا مِنْ خَيْرِ شَبَابِ قَوْمِهِ، لا يُسْأَلُ شَيْئًا إِلا أَعْطَاهُ، حَتَّى ادَّانَ دَيْنًا أَغْلَقَ مَالَهُ، فَكَلَّمَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُكَلِّمَ غُرَمَاءَهُ، فَفَعَلَ فَلَمْ يَضَعُوا لَهُ شَيْئًا، فَلَوْ تُرِكَ لأَحَدٍ لِكَلامِ أَحَدٍ لَتُرِكَ لِمُعَاذٍ لِكَلامِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَدَعَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلا يَبْرَحُ حَتَّى بَاعَ مَالَهُ وَقَسَّمَهُ بَيْنَ غُرَمَائِهِ، فَقَامَ مُعَاذٌ لا مَالَ لَهُ، فَلَمَّا حَجَّ بَعَثَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْيَمَنِ لِيَجْبُرَهُ، قَالَ: وَكَانَ أَوَّلَ مَنْ حُجِزَ عَلَيْهِ فِي هَذَا الْمَالِ مُعَاذٌ، فَقَدِمَ عَلَى أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ مِنَ الْيَمَنِ وَقَدْ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " رَوَاهُ ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ وَعُمَارَةُ بْنُ غَزِيَّةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: وَغُرَمَاءُ مُعَاذٍ كَانُوا يَهُودًا، فَلِهَذَا لَمْ يَضَعُوا عَنْهُ شَيْئًا [١/٢٣٢]

1955- İbn Ka'b b. Mâlik der ki: Muâz b. Cebel yüz bakımından güzel bir genç idi. Herkese karşı hoşgörülü olup kavmi arasında en hayırlı gençlerden idi. Kendisinden ne istenirse mutlaka verirdi. Sonunda malları borçlarını karşılayamaz bir hale geldi. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) giderek alacaklılarla konuşmasını istedi. Ancak alacaklılar borçtan hiçbir şey düşmedi. Eğer bir kimsenin hatırı için birine bir şeyler bırakacak olsalardı, mutlaka Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sözünden dolayı Muâz'a bırakırlardı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) borcuna karşılık Muâz'ın bütün mallarını sattı ve alacaklılara ödedi. Muâz'ın elinde hiç bir şey kalmadı. Haccettikten sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onu kaybettiği mallarını tekrar elde edebilmesi için Yemen'e vali olarak gönderdi. Zekat mallarıyla ticaret yapan ilk kişi, Muâz oldu. Yemen'den Ebû Bekr'in yanına döndüğü zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat etmişti.[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/30, 31 (3250).

Kişinin İflas Etmesi ve Alacaklının Malını Yanında Bulması

١٩٥٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيُّ أَنَّ أَبَا بَكْرِ بْنَ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ، أَخْبَرَهُ أَنَّهُ، سَمِعَ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ، يُحَدِّثُ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ يُحَدِّثُ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَفْلَسَ بِمَالِ قَوْمٍ فَوَجَدَ رَجُلٌ مَتَاعَهُ بِعَيْنِهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ ." صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَمَالِكٌ، وَاللَّيْثُ، وَعَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، وَهُشَيْمٌ، في آخرين، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، وَرَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ الْهَادِ، وَابْنُ أَبِي حُسَيْنٍ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ عَمْرٍو، مِثْلَهُ [٥/٣٦١]

1956- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim iflas eder ve alacaklı kişi malının bizzat kendisini iflas edenin yanında bulursa, o malda diğer alacaklılardan daha fazla hak sahibidir"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

Alacaklıyı Oyalamak

١٩٥٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ الأَصْبَهَانِيُّ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنُ عُبَيْدٍ الْكُوفِيُّ الْحَارِثِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا إِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ حَبَشِيِّ بْنِ جُنَادَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْمَعْكُ طَرَفٌ مِنَ الظُّلْمِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ، تَفَرَّدَ بِهِ عُبَيْدُ اللَّهِ [٤/٣٤٥]

1957- Habeşî b. Cünâde der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinin alacağını vermeyip onu oyalamak zulümden bir parçadır"* buyurduğunu işittim.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (2402), Müslim (22- 25/1559), Ebû Dâvud (3519) ve Tirmizî (3/553).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 4/17 (3516).

Bina İnşa Etmek

١٩٥٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، حَدَّثَنَا قَيْسٌ، قَالَ: عُدْنَا خَبَّابًا وَقَدِ اكْتَوَى فِي بَطْنِهِ سَبْعًا، وَقَالَ: لَوْلا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " نَهَانَا أَنْ نَدْعُوَ بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ "، ثُمَّ قَالَ: إِنَّهُ قَدْ مَضَى قَبْلَنَا أَقْوَامٌ لَمْ يَنَالُوا مِنَ الدُّنْيَا شَيْئًا، وَأَنَّا بَقِينَا بَعْدَهُمْ حَتَّى نِلْنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا لا يَدْرِي أَحَدُنَا فِي أَيِّ شَيْءٍ يَضَعُهُ إِلا فِي التُّرَابِ، وَإِنَّ الْمُسْلِمَ يُؤْجَرُ فِي كُلِّ شَيْءٍ أَنْفَقَهُ إِلا فِيمَا أَنْفَقَ فِي التُّرَابِ [١٤٦/١]

1958- Kays (b. Ebî Hâzım) der ki: (Hastalığı sebebiyle) yedinci defa karnından dağlanan Habbâb'ı ziyarete gittik. O: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ölümü temenni etmeyi yasaklamış olmasaydı ölümü temenni ederdim" dedi. Sonra şöyle devam etti: "Bizden önce nice kavimler dünyadan bir şey elde etmeden gittiler. Biz de onlardan sonra dünyadan öyle şeyler elde ettik ki, hiç birimiz elde ettiğimizi topraktan başka nereye koyacağımızı bilmiyor. Şüphesiz ki Müslüman kişi toprağa yaptığı yatırımlar dışında yaptığı her türlü harcamada sevap kazanır."[1]

١٩٥٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْبَلْخِيُّ، وَمَا سَمِعْتُهُ إِلا مِنْهُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَاهَانَ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ حَسَّانَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، قَالَ: أَتَيْنَا خَبَّابًا، نَعُودُهُ وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعًا فِي بَطْنِهِ، فَرَأَى جِدَارًا يُبْنَى، فَقَالَ خَبَّابٌ: " أَمَا إِنَّ الْمُسْلِمَ يُؤْجَرُ فِي نَفَقَتِهِ كُلِّهَا إِلا فِي شَيْءٍ يَجْعَلُهُ فِي بِنَاءِ هَذَا التُّرَابِ "، أَظُنُّهُ رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ [١١٢/٧]

1959- Kays b. Ebî Hâzım der ki: (Hastalığı sebebiyle) yedinci defa karnından dağlanan Habbâb'ı ziyarete gittik. O, inşa edilen bir duvar gördü ve: "Şüphesiz ki Müslüman kişi toprağa diktiği bina dışında yaptığı her türlü harcamada sevap kazanır" dedi.[2]

---

[1] Buhârî (5672), Müslim (12/2681), Tirmizî (2483) ve Ahmed, *Müsned* (21126).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

١٩٦٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الْحُسَيْنُ بْنُ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا الْمُسَيِّبُ بْنُ وَاضِحٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ بَنَى بِنَاءً فَوْقَ مَا يَكْفِيهِ كَلَّفَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنْ يَحْمِلَهَ عَلَى عَاتِقِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْمُسَيِّبُ، عَنْ يُوسُفَ [٢٤٦/٨]

1960- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim kendisine yetecek olandan daha büyük bir bina dikerse, kıyamet gününde o fazlalığı omzunda taşımak ile mükellef kılınır"* **buyurdu.**[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٦٠/أ- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ بَنَى بَيْتًا فَوْقَ مَا يَكْفِيهِ كُلِّفَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنْ يَحْمِلَهُ عَلَى عَاتِقِهِ " [٢٥٢/٨]

1960/a- İbn Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim kendisine yetecek olandan daha büyük bir bina dikerse, kıyamet gününde o fazlalığı omzunda taşımak ile mükellef kılınır"* **buyurdu.**

١٩٦١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، قَالَ: ثنا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْجِيزِيُّ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ الدِّمَشْقِيُّ، قَالَ: ثنا الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا بَنَى الرَّجُلُ الْمُسْلِمُ سَبْعَةَ أَوْ تِسْعَةَ أَذْرُعٍ، نَادَاهُ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ: أَيْنَ تَذْهَبُ يَا أَفْسَقَ الْفَاسِقِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، وَيَحْيَى، وَالأَوْزَاعِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْوَلِيدُ بْنُ مُوسَى الْقُرَشِيُّ، وَهُوَ ضَعِيفٌ لَيْسَ كَالْوَلِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ الدِّمَشْقِيِّ [٧٥/٣]

1961- Enes b. Mâlik bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Müslüman bir adam binasını yedi veya dokuz arşın yüksekliğinde yaptığı zaman gökyüzünden bir münadi: "Ey fasıkların fasığı! Nereye gidiyorsun?" diye seslenir."*

---

[1] Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (10711).

Tek kanallı bir hadistir.

Haksız Yere (Zulmederek) Bir Yere El Koymak

١٩٦٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا عَارِمٌ أَبُو النُّعْمَانِ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ أَرْوَى بِنْتَ أُوَيْسٍ اسْتَعْدَتْ مَرْوَانَ عَلَى سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ وَقَالَتْ: سَرَقَ مِنْ أَرْضِي فَأَدْخَلَهُ فِي أَرْضِهِ، فَقَالَ سَعِيدٌ مَا كُنْتُ لأَسْرِقَ مِنْهَا بَعْدَ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ سَرَقَ شِبْرًا مِنَ الأَرْضِ طُوِّقَهُ إِلَى سَبْعِ أَرَضِينَ "، فَقَالَ: لا أَسْأَلُكَ بَعْدَ هَذَا، فَقَالَ سَعِيدٌ: اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ كَاذِبَةً فَأَذْهِبْ بَصَرَهَا، وَاقْتُلْهَا فِي أَرْضِهَا، فَذَهَبَ بَصَرُهَا وَوَقَعَتْ فِي حُفْرَةٍ فِي أَرْضِهَا، فَمَاتَتْ [٩٦/١]

1962- Hişâm b. Urve, babasından bildiriyor: Erva binti Uveys, Saîd b. Zeyd'i, Mervân'a şikâyet ederek: "Bu benim toprağımı çalıp tarlasına dahil etti" dedi. Bunun üzerine Saîd: "Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kim haksız olarak bir karış toprağa el koyarsa, o toprak yedi kat yerin dibine kadar onun boynuna asılır*» buyurduğunu işittikten sonra onun toprağını çalacak değilim" dedi. Mervan da: "Bu hadisten sonra senden başka bir delil istemem" deyince, Saîd:"Allahım! Eğer bu kadın yalan söylüyorsa gözlerini kör et ve onu tarlasında öldür!" diye beddua etti. Bir zaman sonra kadının gözleri kör oldu ve tarlasında bir çukura düşerek öldü.[1]

١٩٦٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ عُمَرَ يَعْنِي عَبْدَ اللَّهِ الْعُمَرِيَّ، عَنْ نافع، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ مَرْوَانَ أَرْسَلَ إِلَى سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ نَاسًا يُكَلِّمُونَهُ فِي شَأْنِ أَرْوَى بِنْتِ أُوَيْسٍ، وَخَاصَمَتْهُ فِي شَيْءٍ، فَقَالَ: يَرَوْنِي أَظْلِمُهَا وَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ ظَلَمَ شِبْرًا مِنَ الأَرْضِ طُوِّقَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ "، اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ كَاذِبَةً فَلا تُمِتْهَا حَتَّى يَعْمَى بَصَرُهَا، وَتَجْعَلَ قَبْرَهَا فِي بِئْرِهَا، قَالَ: فَوَاللَّهِ مَا مَاتَتْ حَتَّى ذَهَبَ بَصَرُهَا، وَخَرَجَتْ تَمْشِي فِي دَارِهَا وَهِيَ حَذِرَةٌ فَوَقَعَتْ فِي بِئْرِهَا، وَكَانَتْ قَبْرَهَا.رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ مِثْلَهُ حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ

[1] Tirmizî (1418) ve Ahmed, *Müsned* (1644).

سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْعُمَرِيُّ، مِثْلَهُ [١/٩٦]

1963- Abdullah b. Ömer bildiriyor: Mervân, Ervâ binti Uveys'in davası hakkında Saîd b. Zeyd ile konuşmaları için memurlarını gönderdi. Saîd şöyle dedi: "Sizce ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kim haksız olarak bir karış toprağa el koyarsa, kıyamet gününde o toprak yedi kat yerin dibine kadar onun boynuna asılır*» buyurduğunu işittikten sonra ona haksızlık eder miyim? Allahım! Eğer bu kadın yalan söylüyorsa onu gözlerini kör etmeden öldürme ve kuyusunu mezarı kıl!" diye beddua etti. Vallahi bu kadın gözleri kör olmadan ölmemişti. O kör olduktan sonra dikkat ederek avlusunda yürürken kuyuya düşüp öldü ve o kuyu mezarı oldu.[1]

١٩٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي يُونُسُ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ: أَنَّ أَرْوَى اسْتَعْدَتْ عَلَى سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ إِلَى مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ، فَقَالَ سَعِيدٌ: " اللَّهُمَّ إِنَّهَا قَدْ زَعَمَتْ أَنِّي ظَلَمْتُهَا، فَإِنْ كَانَتْ كَاذِبَةً فَأَعْمِ بَصَرَهَا، وَأَلْقِهَا فِي بِئْرِهَا، وَأَظْهِرْ مِنْ حَقِّي نُورًا يُبَيِّنُ لِلْمُسْلِمِينَ أَنِّي لَمْ أَظْلِمْهَا "، قَالَ: فَبَيْنَا هُمْ عَلَى ذَلِكَ إِذْ سَالَ الْعَقِيقُ بِسَيْلٍ لَمْ يَسِلْ مِثْلُهُ قَطُّ، فَكَشَفَ عَنِ الْحَدِّ الَّذِي كَانَا يَخْتَلِفَانِ فِيهِ، فَإِذَا سَعِيدٌ قَدْ كَانَ فِي ذَلِكَ صَادِقًا، وَلَمْ تَلْبَثْ إِلا شَهْرًا حَتَّى عَمِيَتْ، فَبَيْنَا هِيَ تَطُوفُ فِي أَرْضِهَا تِلْكَ إِذْ سَقَطَتْ فِي بِئْرِهَا، قَالَ: فَكُنَّا وَنَحْنُ غِلْمَانَ نَسْمَعُ الإِنْسَانَ يَقُولُ لِلإِنْسَانِ: أَعْمَاكَ اللَّهُ كَمَا أَعْمَى الأَرْوَى، فَلا نَظُنُّ إِلا أَنَّهُ يُرِيدُ الأَرْوَى الَّتِي مِنَ الْوَحْشِ، فَإِذَا هُوَ إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ لِمَا أَصَابَ أَرْوَى مِنْ دَعْوَةِ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ، وَمَا يَتَحَدَّثُ النَّاسُ بِهِ مِمَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ سُؤْلَهُ [١/٩٦]

1964- Ebû Bekr b. Muhammed b. Amr b. Hazm bildiriyor: Erva binti Uveys, Saîd b. Zeyd'i, Mervân b. el-Hakem'e şikâyet etmişti. Saîd: "Allahım! Eğer bu kadın yalan söylüyorsa gözlerini kör et ve onu kuyusuna düşür. Haklı olduğuma dair bir nur çıkar ki, müslümanlar ona zulmetmediğimi görsünler" diye dua etti. Hal böyle iken Akîk denilen yerde daha önce hiç görülmemiş bir şekilde sel oldu ve hakkında ihtilafa düşmüş oldukları tarla sınırı ortaya çıkıp Saîd'in doğru söylediği belli oldu. Bir ay zaman zarfı geçmişti ki kadın kör oldu. Kadın tarlasında dolaşırken kuyuya düştü. Biz o

---

[1] Buhârî (2452) ve Ahmed, *Müsned* (1233).

zamanlar çocuk idik ve insanların birbirlerine (kızdıkları zaman): "Allah, seni, Ervâ gibi kör etsin" diye beddua ettiklerini işitirdik ve bu bedduayla dağ keçisini kastettiğini zannederdik. Oysa Saîd b. Zeyd'in bedduasıyla kör olan Ervâ kasdetilmekteydi. İnsanların bu şekilde beddua etmesi Allah'ın, Saîd'in duasını kabul buyurması babındandı.[1]

١٩٦٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُمْحِ بْنِ مُهَاجِرٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ مُهَاجِرٍ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا غَطَفَانَ الْمُرِّيَّ، يُخْبِرُ: أَنَّ أَرْوَى بِنْتَ أُوَيْسٍ، أَتَتْ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ مُسْتَغِيثَةً مِنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ، وَقَالَتْ: ظَلَمَنِي أَرْضِي، وَغَلَبَنِي حَقِّي، وَكَانَ جَارَهَا بِالْعَقِيقِ، فَرَكِبَ إِلَيْهِ عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ، فَقَالَ: أَنَا أَظْلِمُ أَرْوَى حَقَّهَا، فَوَاللَّهِ لَقَدْ أَلْقَيْتُ لَهَا سِتَّ مِائَةِ ذِرَاعٍ مِنْ أَرْضِي مِنْ أَجْلِ حَدِيثٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ أَخَذَ مِنْ حَقِّ امْرِئٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ شَيْئًا بِغَيْرِ حَقٍّ طُوِّقَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى سَبْعِ أَرَضِينَ "، قُومِي يَا أَرْوَى فَخُذِي الَّذِي تَزْعُمِينَ أَنَّهُ حَقُّكِ، فَقَامَتْ فَتَسَحَّبَتْ فِي حَقِّهِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ ظَالِمَةً فَأَعْمِ بَصَرَهَا، وَاقْتُلْهَا فِي بِئْرِهَا، فَعَمِيَتْ وَوَقَعَتْ فِي بِئْرِهَا فَمَاتَتْ [٩٧/١]

1965- Ebû Ğatafân el-Murrî bildiriyor: Erva binti Uveys, Mervân b. Hakem'e gidip Saîd b. Zeyd'i şikâyet ederek: "Zulmederek toprağımı aldı" dedi. Saîd, Akîk denilen yerde kadının komşusu idi. Bunun üzerine Âsım b. Ömer bu dava hakkında yanına gidince, Saîd: "Ben mi Ervâ'ya zulmediyorum! Vallahi Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kim haksız olarak Müslüman birinin bir karış toprağına el koyarsa, kıyamet gününde o toprak yedi kat yerin dibine kadar onun boynuna asılır*» buyurduğunu işittikten sonra ona kendi tarlamdan altı yüz arşın bıraktım. Kalk ey Ervâ! Hakkın olduğunu söylediğin yeri al" dedi. Erva kalkıp hakkı olduğunu söylediği yeri alınca, Saîd: "Allahım! Eğer haksız ise gözlerini kör et ve onu kuyusunda öldür" diye beddua etti. Sonra kadın kör oldu ve kuyusuna düşüp öldü.[2]

١٩٦٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَسَدِ بْنِ شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ

---

[1] Müslim (138/1610).

[2] Buhârî (3198) ve Müslim (1610).

عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ أَخَذَ شِبْرًا مِنَ الأَرْضِ ظُلْمًا، طَوَّقَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى سَبْعِ أَرَضِينَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ. رَوَاهُ عَنْهُ عِدَّةٌ، وَلَمْ يَرْوِهِ عَنْ عُرْوَةَ، إِلا هِشَامٌ [٢/١٨١]

1966- Saîd b. Zeyd b. Amr b. Nufeyl der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim haksız olarak bir karış toprağa el koyarsa, kıyamet gününde Allah o toprağı yedi kat yerin dibine kadar onun boynuna asar"* buyurduğunu işittim.[1]

Sahih bir hadistir.

١٩٦٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُطَرِّفٍ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ ظَلَمَ شِبْرًا مِنَ الأَرْضِ خُنِقَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ مُوسَى، عَنْ سَالِمٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ عَنْهُ، وَلَمْ يُحَدِّثْ بِهِ إِلا بِالْعِرَاقِ [٨/١٧٢]

1967- Sâlim b. Abdillah b. Ömer, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim haksız olarak bir karış toprağa el koyarsa, kıyamet gününde o toprakla boğulur"* buyurdu.[2]

Sahih bir hadistir.

١٩٦٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَخَذَ شِبْرًا مِنَ الأَرْضِ ظُلْمًا طُوِّقَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى سَبْعِ أَرَضِينَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ [٨/٣٨٥]

1968- Saîd b. Zeyd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim haksız olarak bir karış toprağa el koyarsa, kıyamet gününde o toprak yedi kat yerin dibine kadar boynuna asılır"* buyurdu.[3]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Buhârî (3196).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

١٩٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَسَدِ بْنِ شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ نُفَيْلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ أَخَذَ شِبْرًا مِنَ الأَرْضِ ظُلْمًا، طَوَّقَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى سَبْعِ أَرَضِينَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ.رَوَاهُ عَنْهُ عِدَّةٌ، وَلَمْ يَرْوِهِ عَنْ عُرْوَةَ، إِلا هِشَامٌ [١٨١/٢]

1969- Saîd b. Zeyd b. Amr b. Nufeyl der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim haksız olarak bir karış toprağa el koyarsa, kıyamet gününde Allah o toprağı yedi kat yerin dibine kadar onun boynuna asar"* buyurduğunu işittim.[1]

Sahih meşhur bir hadistir.

Umrâ[2]

١٩٧٠- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " الْعُمْرَى جَائِزَةٌ لأَهْلِهَا "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِغَيْرِ هَذَا الإِسْنَادِ، وَهُوَ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ابْنُ عَقِيلٍ، وَرَوَاهُ عَنِ ابْنِ عَقِيلٍ، أَيْضًا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ [١٨٠/٣]

1970- Muâviye b. Ebî Süfyân bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Umrâ usulü ile verilen şey, kişinin ailesine caizdir"* buyurdu.[3]

Sabit bir hadistir.

١٩٧١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ، أَمْسِكُوا عَلَيْكُمْ أَمْوَالَكُمْ لا تُعْمِرُوهَا، فَإِنَّهُ مَنْ أَعْمَرَ شَيْئًا حَيَاتَهُ فَهُوَ لَهُ حَيَاتَهُ وَبَعْدَ مَوْتِهِ " [٢٨٤/٦]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Umrâ: Bir meskenin kullanımını ömür boyu birisine bağışlamaktır.

[3] Ahmed, *Müsned* (16889) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 19/323 (723, 724).

1971- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ensâr topluluğu! Kendi mallarınıza sahip çıkınız ve umrâ usulü ile mal vermeyiniz. Şüphesiz ki her kim umrâ usulü ile bir şey verirse, o şey hem hayatında, hem ölümünden sonra umrâ edilen kişinin olur"* buyurdu.[1]

Hurma Islatmak

١٩٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَاعِدٍ، ثنا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا أَبُو نَبَاتَةَ يُونُسُ بْنُ يَحْيَى، ثنا الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي الرِّجَالِ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى عَنْ نَقْعِ البسر"، أَبُو الرِّجَالِ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، تَفَرَّدَ بِهَذَا الْحَدِيثِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ أَبُو نَبَاتَةَ [٩٥/٧]

1972- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) hurma ıslatmayı yasaklamıştır.[2]

Yasak Bölge İlan Etme

١٩٧٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ الصَّعْبِ بْنِ جَثَّامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا حِمَى إِلا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ رَوَاهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ: صَفْوَانُ بْنُ سُلَيْمٍ، وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو، وَمَعْمَرٌ، وَعُقَيْلٌ، وَيُونُسُ، وَالزُّبَيْرِيُّ، وَإِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَالِدِ بْنِ حِزَامٍ، وَأَبُو الْمَجَرَّةِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُذَامِيُّ، فِي آخَرِينَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ [٣٨٠/٣]

1973- Sa'b b. Cessâme der ki Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Koru gibi) yasak bölge ilan etme hakkı, ancak Allah'a ve Resulü'ne aittir"* buyurdu.[3]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Müslim (26, 27/1625), Ahmed, *Müsned* (14420) ve Nesâî (6/230).

[2] Ahmed, *Müsned* (24795).

[3] Buhârî (2370), Ebû Dâvud (3084) ve Ahmed, *Müsned* (16428).

Şuf'a

١٩٧٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ النَّيْسَابُورِيُّ فِيمَا كَتَبَ إِلَيَّ، حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَالِمٍ الْقِدَاحُ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: " قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالشُّفْعَةِ فِيمَا لَمْ يُقَسَّمْ، فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ فَلا شُفْعَةَ " [١٥٨/٩]

1974- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), şuf'ayı taksim edilmeyen şeylerde geçerli kıldı. Ancak sınırları belirlendiği zaman şuf'a hakkı yoktur.[1]

Bir Sürüye veya Bir Bahçeye Uğramak ve Misafirlik Süresi

١٩٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ عَلَى رَاعِي إِبِلٍ، فَلْيُنَادِ: يَا رَاعِيَ الإِبِلِ ثَلاثًا، فَإِنْ أَجَابَهُ وَإِلا فَلْيَحْتَلِبْ وَلْيَشْرَبْ وَلا يَحْمِلَنَّ، وَإِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ عَلَى حَائِطِ بُسْتَانٍ فَلْيُنَادِ ثَلاثًا: يَا صَاحِبَ الْحَائِطِ، فَإِنْ أَجَابَهُ وَإِلا فَلْيَأْكُلْ وَلا يَحْمِلْ "، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الضِّيَافَةُ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ، فَإِنْ زَادَ فَهُوَ صَدَقَةٌ " [٩٩/٣]

1975- Ebû Saîd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizden biri deve sürüsünün yanına geldiği zaman üç defa: «Ey develerin çobanı!» diye seslensin. Eğer kendisine cevap verilirse ne âla (izin ister ve süt içer). Eğer cevap verilmezse sütü sağıp götürmeksizin sürünün sütünden içebilir. Sizden biri bir bahçenin duvarına vardığı zaman da üç defa: «Ey bahçe sahibi!» diye seslenir. Eğer kendisine cevap verirse ne âla (izin ister ve meyvelerden yer). Eğer cevap verilmezse meyvelerden götürmeksizin yiyebilir."* Ayrıca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misafirlik üç gündür. Bundan sonrası sadakadır"* buyurdu.[2]

---

[1] Buhârî (2257), Müslim (134/1608, lafız Buhârî'nindir), Ahmed, *Müsned* (15295), Ebû Dâvud (3514), Tirmizî (1370, "hasen sahih") ve İbn Abdilber, *et-Temhîd* (7/44).

[2] İbn Mâce (2300), Ahmed, *Müsned* (11051, lafız kendisinindir) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (19655).

Hediye

١٩٧٦- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ زِيَادٍ، حَدَّثَنَا هُذَيْلُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أُهْدِيَتْ لَهُ هَدِيَّةٌ وَعِنْدَهُ قَوْمٌ فَهُمْ شُرَكَاؤُهُ فِيهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ هُذَيْلٌ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ [٣٥١/٣]

1976- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kime yanında bir topluluk olduğu halde bir hediye verilirse, topluluk ta hediye hususunda o kişiye ortaktır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Hediye Hakkında Soru Sormak

١٩٧٧- ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ، ثَنَا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنِ ابْنِ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ ضَمْرَةَ، عَنْ أُمِّ عَبْدِ اللَّهِ أُخْتِ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ، أَنَّهَا أَرْسَلَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِقَدَحٍ مِنْ لَبَنٍ عِنْدَ فِطْرِهِ فَرَدَّ الرَّسُولُ إِلَيْهَا، فَقَالَ: " أَنَّى لَكِ هَذَا اللَّبَنُ؟ " قَالَتْ: مِنْ شَاتِي فَرَدَّ الرَّسُولُ إِلَيْهَا: " أَنَّى لَكِ هَذِهِ الشَّاةُ؟ " قَالَتِ: اشْتَرَيْتُهَا بِمَالِي، فَلَمَّا كَانَ الْغَدُ أَتَتْهُ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرْسَلْتُ إِلَيْكَ بِاللَّبَنِ رَاثِيَةً لَكَ مِنْ طُولِ النَّهَارِ وَشِدَّةِ الْحَرِّ فَرَدَدْتَ الرَّسُولَ إِلَيَّ، فَقَالَ: " بِذَلِكَ أُمِرَتِ الرُّسُلُ قَبْلِي لا تَأْكُلْ إِلا طَيِّبًا وَلا تَعْمَلْ إِلا صَالِحًا "، هَذِهِ الأَحَادِيثُ غَرَائِبُ مِنْ حَدِيثِ ضَمْرَةَ، تَفَرَّدَ بِهَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ عَنْهُ [١٠٥/٦]

1977- Damra bildiriyor: Şeddâd b. Evs'in kız kardeşi Ümmü Abdillah, oruç tutan Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) iftar için bir bardak süt gönderdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Ümmü Abdillah'ın gönderdiği kişiyi geri çevirip: *"Bu süt sana nereden geldi?"* diye sormasını istedi. Ümmü Abdillah: "Kendi koyunumdan sağdım" diye haber gönderince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yine adamı geri çevirip: *"Koyunu nereden getirdin?"* diye sormasını istedi. Ümmü Abdillah: "Kendi malımla aldım" diye haber gönderdi. Ertesi gün Ümmü Abdillah, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelerek:

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 3/53 (2450) ve *M. el-Kebîr* 11/104 (11183).

"Günün uzunluğundan ve şiddetli sıcağından dolayı size acıyarak süt gönderdim, ama siz gönderdiğim kişiyi geri çevirdiniz" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benden önceki peygamberler sadece temiz (helal) yemek yemekle ve sadece salih amel işlemekle emrolundular"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Hediye Göndermek

١٩٧٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ سَلَمَةَ الْخَبَائِرِيُّ، ثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ ضَمْرَةَ، وَعَطِيَّةَ بْنِ قَيْسٍ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعَثَ مَعَهُ بِقِطْفَيْنِ وَاحِدٍ لَهُ وَالآخَرَ لأُمِّهِ عَمْرَةَ فَلَقِيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَمْرَةَ، فَقَالَ: " أَتَاكِ النُّعْمَانُ بِقِطْفٍ مِنْ عِنَبٍ؟ "، فَقَالَتْ: لا، فَأَخَذَ النَّبِيُّ ﷺ بِأُذُنِهِ، فَقَالَ: " يَا غُدَرُ " [١٠٥/٦]

1978- Atiyye b. Kays bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Nu'mân b. Beşîr ile, biri kendisinin biri de annesi Amre'nin olmak üzere iki salkım üzüm gönderdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Amre ile karşılaşınca: *"Nu'mân sana üzüm salkımını getirdi mi?"* diye sordu. Kadın: "Hayır" cevabını verince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Nu'mân'ı kulağından tutarak: *"Ey vefasız!"* dedi.

Hibe

١٩٧٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَنْبَأَنَا أَبَانُ، وَشُعْبَةُ، وَهِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ " [٢٨١/٦]

1979- İbn Abbâs der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hibe ettiği şeyden geri dönen kimse kusmuğunu yiyen köpek gibidir"* buyurdu.[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 25/174 (428).

[2] Buhârî (2622), Müslim (8/1622), Ebû Dâvud (3538), Tirmizî (1298) ve Ahmed, *Müsned* (1877).

١٩٨٠- حدثنا أبو بكر بن خلاد، ثنا إسماعيل بن إسحاق القاضي، ثنا مسلم بن إبراهيم، ثنا أبان وشعبة، وهمام، عن قتاد مثله سواء إلا أنه جعل بدل هشام الدستوائي

1980- Farklı kanallarla Katâde bir önceki hadisin aynısını zikretmiştir.[1]

Oğullardan Sadece Birine Bağışta Bulunmak

١٩٨١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ الْحَنْظَلِيُّ، قَالَ: أَنْبَأَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: ثنا ابْنُ جُرَيْجٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَوْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، أَنَّ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ، قَالَتْ أُمُّهُ لِبَشِيرٍ: يَا بَشِيرُ، انْحَلِ ابْنِي النُّعْمَانَ، فَلَمْ تَزَلْ بِهِ حَتَّى نَحَلَهُ، فَقَالَتْ: أَشْهِدْ عَلَيْهِ النَّبِيَّ ﷺ فَذَهَبَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ ذَكَرَ لَهُ الشَّهَادَةَ عَلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: " أَنَحَلْتَ بَنِيكَ مِثْلَ ذَلِكَ؟ "، قَالَ: لا، قَالَ: " فَإِنِّي لا أَشْهَدُ عَلَى الْجَوْرِ "، قَالَ لِي عَوْنٌ: وَأَمَّا أَنَا، فَسَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " فَسَوِّ بَيْنَهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْهُ [٤/٢٧٠]

1981- Şa'bî bildiriyor: Nu'mân b. Beşîr'in annesi Beşîr'e: "Ey Beşîr! Oğlum Nu'mân'a bir bağışta bulun" dedi. Sürekli olarak bu konuda ısrar etti ve Beşîr, Nu'mân'a bir bağışta bulundu. Ancak Nu'mân'ın annesi: "Bağışladığına dair Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şahit tut" dedi. Beşîr, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gidip şahitlik konusunu zikredince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesallem): *"Diğer oğullarına da aynı şekilde bağışta bulundun mu?"* diye sordu. Beşîr: "Hayır" deyince, Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu ben bir haksızlığa şahitlik etmem"* buyurdu.[2]

Avn der ki: Ben babamın: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *«Onlar arasında eşit davran»* buyurdu" dediğini işittim.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Buhârî (2586), Müslim (14/1623) ve Ebû Dâvud (3542).

[3] Buhârî (2586), Müslim (14/1623) ve Ebû Dâvud (3542).

Söz Verme

١٩٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْكِنْدِيُّ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَجَبٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو السَّكُونِيُّ، ثنا بَقِيَّةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْفَزَارِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: إِذَا وَعَدَ أَحَدُكُمْ حَبِيبَهُ فَلْيُنْجِزْ لَهُ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْعِدَةُ عَطِيَّةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ الْفَزَارِيُّ، وَلا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا بَقِيَّةُ [٢٥٩/٨]

1982- İbn Mes'ûd der ki: Sizden biri bir dostuna söz verdiği zaman sözünde dursun. Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Söz vermek borç gibidir"* buyurduğunu işittim.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Rehin

١٩٨٣- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا عَبْدَانُ، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سَهْلٍ، ثنا عَامِرُ بْنُ مُدْرِكٍ، ثنا خَلادٌ الصَّفَّارُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " الرَّهْنُ مَحْلُوبٌ وَمَرْكُوبٌ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ وَأَبِي صَالِحٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٤٥/٥]

1983- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rehin olarak bırakılan şey (sağmal ise) sağılır ve (binit ise) binilir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٨٤- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِمْرَانَ الْعَابِدُ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَغْلَقُ الرَّهْنُ مِنْ صَاحِبِهِ، لَهُ غُنْمُهُ، وَعَلَيْهِ غُرْمُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ زِيَادٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ الْعَابِدِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْهُ

---

[1] İbn Mâce (46) ve Dârimî (7515).

[2] Hâkim, *Müstedrek* (2/58), Dârakutnî, *Sünen* (136) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (11209).

1984- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rehin, sahibine tamamen kapatılmaz. O rehinin geliri de, masrafı da sahibine aittir."* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٨٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو، ثنا الْحَسَنُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلادٍ، ثنا يَحْيَى، عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ عَامِرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَشْرَبُ اللَّبَنَ الدَّرَّ إِذَا كَانَ مَرْهُونًا بِنَفَقَتِهِ، وَيَرْكَبُ الدَّهْرَ لِنَفَقَتِهِ إِذَا كَانَ مَرْهُونًا " [٣٨٩/٨]

1985- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Rehin olarak bırakılan şey, nafakası karşılığında sağmal ise sağılır ve binit ise binilir."*[2]

Vekâlet

١٩٨٦- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنُ عَمْرٍو، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِي، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَعْطَاهُ دِينَارًا يَشْتَرِي لَهُ بِهِ أُضْحِيَةً، فَاشْتَرَاهَا، فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَأَرْبَحَهُ فَبَاعَهُ، فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ بِدِينَارٍ وَأُضْحِيَةٍ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، اشْتَرَيْتُ لَكَ أُضْحِيَةً ثُمَّ بِعْتُ وَرَبِحْتُ دِينَارًا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي تِجَارَتِكَ، وَفِي صَفْقَتِكَ، فَضَحَّى بِالشَّاةِ، وَتَصَدَّقَ بِالدِّينَارِ ".لَمْ يَرْوِهِ عَنْ حَبِيبٍ إِلا أَبُو حُصَيْنٍ [٦٧/٥]

1986- Habîb b. Ebî Sâbit bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hakîm b. Hizâm'a bir dinar vererek kendisine bir kurban almasını istedi. Hakîm bir kurban aldı, ancak bir müşteri gelince onu kâr ederek sattı. Hakîm b. Hizâm, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) bir kurban ve (kâr etmiş olduğu) bir dinarla gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Sana bir kurbanlık aldım. Sonra sattım ve bir dinar kâr ettim" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah ticaretini ve satış tokalaşmanı bereketli kılsın"* buyurdu. Sonra kurbanı kesti bir dinarı da tasadduk etti.[3]

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (11211) ve Dârakutnî, *Sünen* (136).

[2] Buhârî (2512), Ebû Dâvud (3526), Tirmizî (1254) ve Ahmed, *Müsned* (10122).

[3] Ebû Dâvud (3386) ve Tirmizî (1257).

Buluntu (Yitik)

١٩٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثَنَا الْحَارِثُ، ثَنَا يَزِيدُ، أَنْبَأَنَا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي الْعَلاءِ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ الْجَرْمِيِّ، عَنِ الْجَارُودِ، قَالَ: قُلْتُ، أَوْ قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اللُّقَطَةُ نَجِدُهَا، قَالَ: " أَنْشِدْهَا وَلا تَكْتُمْ وَلا تَغِيبْ، فَإِنْ وَجَدْتَ صَاحِبَهَا فَادْفَعْهَا إِلَيْهِ، وَإِلا فَمَالُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ " [٢٠٣/٦]

1987- Cârûd der ki: Ben (veya bir adam): "Ey Allah'ın Resûlü! Biz bir şeyler bulmaktayız (bu buluntu şeyler bize helal midir?)" diye sordu(m). Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bulduğun malı ilan et ve gizleyip saklama. Eğer sahibini bulursan onu sahibine ver. Eğer bulamazsan, bu Allah'ın, dilediğine verdiği maldır"* buyurdu.[1]

١٩٨٨- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ إِمْلاءً، ثنا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِي سَالِمٍ الْحسَانِيِّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ آوَى ضَالَّةً فَهُوَ ضَالٌّ مَا لَمْ يُعَرِّفْهَا "، لَمْ يَرْوِهِ بِهَذَا اللَّفْظِ، إِلا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِي سَالِمٍ. [٣٢٥/٨]

1988- Zeyd b. Hâlid el-Cuhenî bildiriyor: *"Kaybolan bir malı barındıran, onu ilan etmediği müddetçe dalâlettedir"* buyurdu.[2]

١٩٨٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فِي رَهْطٍ مِنْ بَنِي عَامِرٍ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا نَجِدُ ضَوَّالَّ مِنَ الإِبِلِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " ضَالَّةُ الْمُسْلِمِ حَرَقُ النَّارِ " [٣٣/٩]

1989- Mutarrif b. Abdillah b. eş-Şıhhîr, babasından bildiriyor: Âmir oğullarından bir grupla Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gittik ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Kayıp develer bulmaktayız" dedik. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanın yitik hayvanı, cehennem alevidir"* buyurdu.[3]

---

[1] Dârimî (2602), Ahmed, *Müsned*)20782) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/267 (2120, 2122).

[2] Müslim (1725), Ahmed, *Müsned* (17059) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (912078).

[3] İbn Mâce (2502), Ahmed, *Müsned* (16320) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (12074).

Mescidde Yitik İlanı Vermek

١٩٩٠- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ أَبُو بَكْرٍ الأَعْيَنُ، حدَّثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ يَعْنِي خَالِدَ بْنَ أَبِي يَزِيدَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: " سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلا يَنْشُدُ ضَالَّةً فِي الْمَسْجِدِ "، فَقَالَ: " لا وَجَدْتُمْ "

1990- Câbir der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), bir adamın Mescid'de yitik hayvanını ilan ettiğini işitince: *"Onu bulamayasın"* buyurdu.[1]

Vakfetmek

١٩٩١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمَّادٍ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ، الْفَزَارِيُّ، ثنا ابْنُ عَوْنٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: أَصَبْتُ أَرْضًا بِخَيْبَرَ لَمْ أُصِبْ مَالا عِنْدِي أَنْفَسَ مِنْهَا، فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ: إِنِّي أَصَبْتُ أَرْضًا لَمْ أُصِبْ أَنْفَسَ مِنْهَا، عِنْدِي، فَمَا تَأْمُرُنِي؟ قَالَ: " إِنْ شِئْتَ حَبَسْتَ أَصْلَهَا وَتَصَدَّقْتَ بِهَا "، فَتَصَدَّقَ بِهَا عُمَرُ: لا يُبَاعُ أَصْلُهَا عَلَى الْفُقَرَاءِ وَذَوِي الْقُرْبَى، وَفِي الرِّقَابِ، وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَابْنِ السَّبِيلِ، وَلا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهَا أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا بِالْمَعْرُوفِ، أَوْ يُطْعِمَ صَدِيقًا غَيْرَ مُتَمَوِّلٍ فِيهِ، وَلا يُبَاعُ وَلا يُوهَبُ وَلا يُورَثُ، قَالَ ابْنُ عَوْنٍ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لابْنِ سِيرِينَ، فَقَالَ: غَيْرُ مُتَأَثِّلٍ مَالا، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ، وَغَيْرِهِ، عَنْ نَافِعٍ [٢٦٢/٨]

1991- İbn Ömer der ki: Ömer b. el-Hattâb, Hayber'de daha önce asla sahip olmadığı güzel bir tarlaya sahip oldu. Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gidip: "Bir tarla aldım ve bu güne kadar ondan daha güzel bir tarlam olmadı. Bu tarlayı ne yapmamı emredersin?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dilersen tarlayı vakfedip mahsulünü tasadduk edersin"* buyurdu. Bunun üzerine Ömer, tarlayı satılmaması, hibe edilmemesi ve miras olmaması üzere fakirlere, akrabalara, kölelerin azad edilmesine, Allah yolunda ve yolculara harcanmak üzere tasadduk etti. Ona bakan kişinin de ihtiyacından fazla

---

[1] Nesâî (2/38).

almamak şartıyla yemesinde ve dostuna yedirmesinde sakınca olmadığını söyledi.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

[1] Buhârî (2772), Müslim (1632), Ebû Dâvud (2878), Tirmizî (1375), İbn Mâce (2396) ve Ahmed, *Müsned* (4607).

HÜKÜMLER (YARGI) KİTABI

Kendi Nefsine ve Başkasına Hak ile Hükmetmek

١٩٩٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا يحي بْنُ إِسْحَاقَ السَّيْلَحِينِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ أَبِي عِمْرَانَ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَتَدْرُونَ مَنِ السَّابِقُونَ إِلَى ظِلِّ اللَّهِ ﷻ "، قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: " الَّذِينَ إِذَا أُعْطُوا الْحَقَّ قَبِلُوهُ، وَإِذَا سُئِلُوهُ بَذَلُوهُ، وَحَكَمُوا لِلنَّاسِ كَحُكْمِهِمْ لأَنْفُسِهِمْ " رَوَاهُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ إِسْحَاقَ، مِثْلَهُ [١٥/١] [١٨٦/٢]

1992- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın (Arş'ı) gölgesine ilk girecekler kimlerdir biliyor musunuz?"* diye sorunca: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Haklarına razı olanlar, istenildiği zaman verenler, insanlara hükmettikleri zaman sanki kendilerine hükmediyormuş gibi davrananlardır"* buyurdu.[1]

Hâkimin Şüpheye Düşmemesi

١٩٩٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ السَّلامِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: بَعَثَنِي النَّبِيُّ ﷺ إِلَى الْيَمَنِ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَبْعَثُنِي وَأَنَا غُلامٌ حَدَثُ السِّنِّ لا عِلْمَ لِي بِالْقَضَاءِ، فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى صَدْرِي، ثُمَّ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ سَيَهْدِي لِسَانَكَ، وَيُثَبِّتُ قَلْبَكَ "، فَمَا شَكَكْتُ فِي قَضِيَّةٍ بَعْدُ، رَوَاهُ أَبُو مُعَاوِيَةَ وَجَرِيرٌ وَابْنُ نُمَيْرٍ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ الأَعْمَشِ مِثْلَهُ وَرَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَنْ سَمِعَ عَلِيًّا يَقُولُ مِثْلَهُ [٣٨١/٤]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (24433) ve Abdullah b. Ahmed, *Zühd* (2378).

1993- Hz. Ali der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) beni Yemen'e gönderdiğinde: "Ey Allah'ın Resûlü! Beni gönderiyorsun, ama benim yaşım henüz çok genç ve hüküm vermede bir bilgim yoktur" dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) elini göğsüme koyarak: *"Allah, dilini (doğruluk üzerine) hidâyet edecek ve kalbini sabit kılacaktır"* buyurdu. Bundan sonra hüküm verirken asla şüpheye düşmedim.[1]

Hâkimin Hükmü

١٩٩٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَسْلَمَةَ الأُمَوِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: اخْتَصَمَ رَجُلانِ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ، وَإِنَّمَا أَقْضِي بَيْنَكُمَا بِمَا أَسْمَعُ مِنْكُمَا، وَلَعَلَّ أَحَدَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَلْحَنَ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ، فَمَنْ قَطَعْتُ لَهُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ شَيْئًا، فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أُمِّ سَلَمَةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، تَفَرَّدَ بِهِ سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ [٣/٢٢٥]

1994- İbn Ömer der ki: İki adam davalaşmak için Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben ancak bir beşerim. Sizden işittiğime göre aranızda hüküm vermekteyim. Belki biriniz kendini savunup delilini daha iyi anlatabilir. Bu sebeple kime kardeşinin (hasmının) hakkını verirsem almasın, çünkü o, ateşten (cehennemden) bir parçadır"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Kuvvetli Kişiden Zayıf Kişinin Hakkını Almak

١٩٩٥- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ سِنَانٍ الْمَنْبَجِيُّ، ثَنَا دُحَيْمٌ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، أَنَّهُمَا سَمِعَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا

---

[1] Ebû Dâvud (3582) ve İbn Mâce (2310).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 5/138 (4890).

قُدِّسَتْ أُمَّةٌ لا يُقْضَى فِيهَا بِالْحَقِّ، فَيَأْخُذُ ضَعِيفُهَا حَقَّهُ مِنْ قَوِيِّهَا غَيْرَ مُتَعْتَعٍ "، رَوَاهُ بَقِيَّةُ عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، وَعَبْدِ اللَّهِ مِثْلَهُ مَرْفُوعًا [١٢٧/٦]

1995- Abdullah b. Amr bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Aralarında hak ile hüküm verilmeyen ve zayıfın hakkının hiçbir menfaat beklemeden kuvvetliden alınmayan bir ümmet takdis edilmeyecektir."*[1]

١٩٩٦- حدثنا عبد الله بن جعفر، ثنا إسماعيل بن عُبيد الله ثنا هِشام بن عَمَّار ثنا الوليد بن مُسلم ثنا سعيد بن عبد العزيز عن يونس بن مَيْسَرَة بن حَلْبَس قال : كتب معاوية إلى مسلمة بن مخلد وهو بمصر أن سل عبد الله بن عمر هل سمع رسول الله ﷺ يقول لا تُقدس أمة لا يُقضى فيها بالحق ويأخذ الضعيف حقه من القوي غير مضطهد فإن أخبرك أنه سمع رسول الله ﷺ فابعثه عَلَى مَرْكَبٍ مِنَ الْبَرِيدِ. فَقَدِمَ عَلَى الْبَرِيدِ فَقَالَ: أَنْتَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ مُعَاوِيَةُ: وَأَنَا سَمِعْتُهُ كَمَا سَمِعْتَهُ

1996- Meysere b. Halbes der ki: Muâviye, Mısır'da olan Mesleme b. Mahled'e: "Abdullah b. Ömer'e, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Aralarında hak ile hüküm verilmeyen ve zayıfın hakkının hiçbir menfaat beklemeden kuvvetliden alınmayan bir ümmet takdis edilmeyecektir*» buyurduğunu işitip işitmediğini sor. Eğer bunu Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğini söylerse, onu posta bineğiyle bana gönder" diye bir mektup yazdı. O da posta bineğiyle gelip: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) böyle buyurduğunu işittim" deyince, Muâviye: "Ben de böyle buyurduğunu işittim" dedi.[2]

١٩٩٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلامٍ الْجُمَحِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ جَعْدَةَ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ ﷺ الْمَدِينَةَ أَقْطَعَ الدُّورَ، وَأَقْطَعَ ابْنَ مَسْعُودٍ فِيمَنْ أَقْطَعَ، فَقَالَ لَهُ أَصْحَابُهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نَكِّبْهُ عَنَّا، قَالَ: " فَلِمَ بَعَثَنِي اللَّهُ إِذًا؟ إِنَّ اللَّهَ لا يُقَدِّسُ أُمَّةً لا يُعْطُونَ الضَّعِيفَ مِنْهُمْ حَقَّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، مَا رَوَاهُ عَنْهُ مُتَّصِلا إِلا الْجُمَحِيُّ فِيمَا أَعْلَمُ [٣١٥/٧]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 19/387 (903).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

1997- İbn Mes'ûd der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Medine'ye geldiği zaman Muhacirleri evlere dağıttı. İbn Mes'ûd da dağıtılanlar içerisinde idi. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Onu bizden uzak tut" deyince; Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde Allah beni niçin gönderdi? Şüphesiz ki Allah zayıfın hakkını vermeyen bir ümmeti takdis etmez"* buyurdu.[1]

Müslüman Kimsenin Hakkına Tecavüz Etmek

١٩٩٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " وَيْلٌ لِمَنِ اسْتَطَالَ عَلَى مُسْلِمٍ انْتَقَصَهُ حَقَّهُ، وَيْلٌ لَهُ "، ثَلاثًا، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ شُعَيْبٌ، وَبِشْرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَنْصَارِيُّ

1998- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman kimsenin hakkına tecavüz edip te onun hakkını alan kişinin vay haline"* buyurduğunu işittim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vay haline"* ifadesini üç defa tekrar etti.

Tek kanallı bir hadistir.

١٩٩٩- حَدَّثَنَا أَبِي، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ رَحْمَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَعَانَ ظَالِمًا لِيَدْحَضَ بِبَاطِلِهِ حَقًّا فَقَدْ بَرِئَ مِنْ ذِمَّةِ اللَّهِ، وَذِمَّةِ رَسُولِهِ، وَمَنْ أَكَلَ دِرْهَمًا مِنْ رِبًا فَهُوَ مِثْلُ ثَلاثَةٍ وَثَلاثِينَ زَنْيَةً، وَمَنْ نَبَتَ لَحْمُهُ مِنْ سُحْتٍ، فَالنَّارُ أَوْلَى بِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ

1999- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim bir zalime hakkı yok etmesi için yardımda bulunursa gerçekten Allah'ın ve Resûlü'nün zimmetinden uzak olur. Her kim de bir dirhem olsa dahi faiz yerse otuz üç defa zina etmiş gibi olur. Bedeni haram ile beslenen kimseye de en layık olan cehennemdir"* buyurdu.[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 5/162 (4949), *M. el-Kebîr* 10/222 (10534).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 3/211 (2944) ve *es-Sağîr* (1/82).

Tek kanallı bir hadistir.

Haksız Bir Davayı Savunmak; Had Cezası Hak Eden Kişiye Şefaatçi Olmak veya Mümin Bir Kimse Hakkında Onda Olmayan Şeyleri Söylemek

٢٠٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ، ثنا أَبُو الْجَوَّابِ، ثنا عَمَّارُ بْنُ رُزَيْقٍ، عَنْ قَطَنٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ أَبِي بَزَّةَ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنْ عِمْرَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ قَالَ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، كُتِبَ لَهُ بِكُلِّ حَرْفٍ عَشْرُ حَسَنَاتٍ، وَمَنْ أَعَانَ عَلَى خُصُومَةٍ بَاطِلٍ، لَمْ يَزَلْ فِي سَخَطِ اللَّهِ حَتَّى يَنْزِعَ، وَمَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ دُونَ حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ، فَقَدْ ضَادَّ اللَّهَ فِي أَمْرِهِ، وَمَنْ بَهَتَ مُؤْمِنًا أَوْ مُؤْمِنَةً حَبَسَهُ اللَّهُ فِي رَدْغَةِ الْخَبَالِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ وَلَيْسَ بِخَارِجٍ " [٢١٩/١٠]

2000- Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Her kim: «Lâ ilahe illallahu vallahu ekber ve Sübhânallahi vel-hamdu lillahi» derse her harf için kendisine yirmi sevap yazılır. Kim bilerek haksız bir davayı savunursa, o kimse bu davadan dönünceye kadar, Allah'ın gazabına uğramaya devam eder. Kimin şefaati ve aracılığı Allah'ın hadlerinden birinin yerine getirilmesine engel olursa, o kimse Allah'a savaş açmış olur. Kim Müslüman bir kimse hakkında onda olmayan şeyleri söylerse, söylediği bu sözden dönünceye kadar Allah onu cehennem ahalisinin vücudundan akan irinle toprak karışımı olan bir bataklıkta tutar. Ancak bu sözünden geri dönecek değildir."*[1]

٢٠٠١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الشَّامِيُّ، ثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ الزكينِ الْبَاهِلِيُّ، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنِ أَنَسٍ، أَنَّهُ قِيلَ لَهُ: إِنَّ هَاهُنَا رَجُلا يَقَعُ فِي الأَنْصَارِ، فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " لا يَأْخُذُ بِالْقَرَفِ أَوِ الْقَرصِ وَلا يَقْبَلُ قَوْلَ أَحَدٍ عَلَى أَحَدٍ "، حَدِيثُ الرَّبِيعِ، عَنْ ثَابِتٍ غَرِيبٌ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ قُتَيْبَةَ، وَأَحَادِيثُ

---

[1] Ebû Dâvud (3598, 3598), İbn Mâce (2320) ve Ahmed, *Müsned* (5543).

الرَّبِيعِ، عَنِ الْحَسَنِ كُلُّهَا مَفَارِيدُ وَأَحَادِيثُهُ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ مِنْهَا غَرَائِبُ وَمِنْهَا مَشَاهِيرُ [٣١٠/٦]

2001- Sâbit bildiriyor: Enes'e: "Burada bir adam Ensâr'a sövmektedir" denilince şu karşılığı verdi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kimsenin sitem etmesini, kimsenin birini kötülemesini ve kimsenin biri hakkında bir şey demesini dikkate almazdı" karşılığını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

Müslüman Kardeşine Yardım Etmek

٢٠٠٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَهْلٍ الصُّوفِيُّ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ صَالِحٍ صَاحِبُ الْمُصَلَّى، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مَعْنٍ، عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا "، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنْصُرُهُ مَظْلُومًا كَيْفَ أَنْصُرُهُ ظَالِمًا؟ قَالَ: " تَرُدُّهُ عَنِ الظُّلْمِ فَذَاكَ نُصْرَةٌ مِنْكَ لَهُ "

2002- Enes b. Mâlik bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Müslüman) kardeşine zalim de olsa, mazlum da olsa ona yardım et"* buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Mazlum olsa yardım etmem tamamdır. Ya zalim olması durumunda ona nasıl yardım edeceğim?" dediğimde: *"Onu zulmünden geri çevirirsin ve böylece ona yardımda bulunmuş olursun"* karşılığını verdi.[1]

İnsaf ve Islah Etmek

٢٠٠٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنَ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكَرْخِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَزْهَرِ مُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمٍ السُّلَمِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِرَجُلٍ مِنْ ثَقِيفٍ: " مَا الْمُرُوءَةُ فِيكُمْ؟ قَالَ: الإِنْصَافُ وَالإِصْلاحُ، قَالَ: وَكَذَلِكَ فِينَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، وَسُفْيَانَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَاصِمٍ [١٥٥/٣]

---

[1] Buhârî (2443, 2444), Tirmizî (2255) ve Ahmed, *Müsned* (11955).

2003- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Sakifli bir adama: *"Sizde yiğitlik nedir?"* diye sorunca, adam: "İnsaf etmek ve ıslah etmektir" cevabını verdi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bizde de böyledir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Suçu İtiraf Etmek

٢٠٠٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ بَكَّارٍ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ عُثْمَانَ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ مَكْحُولٍ، قَالَ: قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لِكَعْبِ الأَحْبَارِ: " أَلا أُحَدِّثُكَ عَنْ أَبِي الْقَاسِمِ، ﷺ قَالَ: بَلَى، فَتَوَاعَدَا لَيْلَةَ قُبَّةٍ مِنْ قِبَابِ مُعَاوِيَةَ، فَاجْتَمَعَ عَلَيْهِمَا النَّاسُ فَمَا زَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لَيْلَهُ أَجْمَعَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ حَتَّى أَصْبَحَ فَلَمْ يَرِدْهُ كَعْبٌ إِلا فِي ثَلاثَةِ أَحَادِيثَ " قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: بَيْنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ يَسْعَى فِي مَوْكِبِهِ إِذْ مَرَّ بِامْرَأَةٍ تَصِيحُ بِابْنِهَا: يَا لا دِينُ، فَوَقَفَ سُلَيْمَانُ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَقَالَ: " إِنَّ دِينَ اللَّهِ لَظَاهِرٌ "، وَأَرْسَلَ إِلَى الْمَرْأَةِ فَسَأَلَهَا، فَقَالَتْ: إِنَّ زَوْجَهَا سَافَرَ وَلَهُ شَرِيكٌ، فَزَعَمَ شَرِيكُهُ أَنَّهُ مَاتَ وَأَوْصَى إِنْ وَلَدْتِ غُلامًا أَنْ سَمِّيهِ، لا دِينَ فَأَرْسَلَ إِلَى الشَّرِيكِ فَاعْتَرَفَ أَنَّهُ قَتَلَهُ، فَقَتَلَهُ سُلَيْمَانُ عَلَيْهِ السَّلامُ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ [٢٧٦/٨]

2004- Mekhûl der ki: Ebû Hureyre, Ka'bu'l-Ahbâr'a: "Sana Ebu'l-Kâsım'dan (sallallahu aleyhi vesellem) anlatayım mı?" deyince: "Evet, anlat" karşılığını verdi. Bunun üzerine Muâviye'nin çadırında toplanacakları gün buluşmak üzere anlaşıp ayrıldılar. Söz konusu gün insanlar toplanınca Ebû Hureyre sabaha kadar sürekli olarak: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu, Ebu'l-Kâsım (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu" diyerek rivayetlerde bulundu. Ka'b, Ebû Hureyre'nin rivayet ettiği hadislerden sadece üç hadisine eklemede bulundu.

Ebû Hureyre şöyle dedi: "Süleyman b. Dâvud heyetiyle birlikte yürürken, oğluna: "Ey Lâdin (Din yoktur)!" şeklinde seslenen bir kadına rastladı. "Oysa Allah'ın dini açık bir şekilde vardır" diyerek durdu. Sonra kadını yanına çağırdı ve neden öyle dediğini sordu. Kadın: "Kocam ortağıyla birlikte yolculuğa çıktı. Ortağı, kocamın öldüğünü ve ölmeden önce erkek çocuğumun olması halinde adını "Lâdin (Din yoktur)" koyulmasını vasiyet

ettiğini söyledi" dedi. Hz. Süleyman o ortağa haber gönderip yanına çağırdı. Bu ortak da kadının kocasını öldürdüğünü itiraf etti. Süleyman da onu öldürttü."

Tek kanallı bir hadistir.

Davalar

٢٠٠٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الأَشْعَثِ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْنٍ السِّيرَافِيُّ الْمُقْرِئُ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ، ثنا حَكِيمُ بْنُ حِزَامٍ أَبُو سُمَيْرٍ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يَزِيدَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: وَجَدَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ دِرْعًا لَهُ عِنْدَ يَهُودِيٍّ الْتَقَطَهَا فَعَرَّفَهَا، فَقَالَ: دِرْعِي، سَقَطَتْ عَنْ جَمَلٍ لِي أَوْرَقَ، فَقَالَ الْيَهُودِيُّ: دِرْعِي وَفِي يَدِي، ثُمَّ قَالَ لَهُ الْيَهُودِيُّ: بَيْنِي وَبَيْنَكَ قَاضِي الْمُسْلِمِينَ، فَأَتَوْا شُرَيْحًا، فَلَمَّا رَأَى عَلِيًّا قَدْ أَقْبَلَ تَحَرَّفَ عَنْ مَوْضِعِهِ وَجَلَسَ عَلِيٌّ فِيهِ، ثُمَّ قَالَ عَلِيٌّ: لَوْ كَانَ خَصْمِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ لَسَاوَيْتُهُ فِي الْمَجْلِسِ، وَلَكِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا تُسَاوُوهُمْ فِي الْمَجْلِسِ، وَأَلْجِئُوهُمْ إِلَى أَضْيَقِ الطُّرُقِ، فَإِنْ سَبُّوكُمْ، فَاضْرِبُوهُمْ، وَإِنْ ضَرَبُوكُمْ، فَاقْتُلُوهُمْ "، ثُمَّ قَالَ شُرَيْحٌ: مَا تَشَاءُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ؟ قَالَ: دِرْعِي سَقَطَتْ عَنْ جَمَلٍ لِي أَوْرَقَ، وَالْتَقَطَهَا هَذَا الْيَهُودِيُّ، فَقَالَ شُرَيْحٌ: مَا تَقُولُ يَا يَهُودِيُّ؟ قَالَ: دِرْعِي وَفِي يَدِي، فَقَالَ شُرَيْحٌ: صَدَقْتَ وَاللَّهِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، إِنَّهَا لَدِرْعُكَ، وَلَكِنْ لابُدَّ مِنْ شَاهِدَيْنِ، فَدَعَا قَنْبَرًا مَوْلاهُ، وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ وَشَهِدَا أَنَّهَا لَدِرْعُهُ، فَقَالَ شُرَيْحٌ: أَمَّا شَهَادَةُ مَوْلاكَ، فَقَدْ أَجَزْنَاهَا، وَأَمَّا شَهَادَةُ ابْنِكَ لَكَ، فَلا نُجِيزُهَا فَقَالَ عَلِيٌّ: ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ، أَمَا سَمِعْتَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ "، قَالَ: اللَّهُمَّ نَعَمْ، قَالَ: أَفَلا تُجِيزُ شَهَادَةَ سَيِّدِ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟ وَاللَّهِ لأُوَجِّهَنَّكَ إِلَى بَانْقِيَا تَقْضِي بَيْنَ أَهْلِهَا أَرْبَعِينَ يَوْمًا، ثُمَّ قَالَ لِلْيَهُودِيِّ: خُذِ الدِّرْعَ، فَقَالَ الْيَهُودِيُّ: أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ جَاءَ مَعِي إِلَى قَاضِي الْمُسْلِمِينَ، فَقَضَى عَلَيْهِ وَرَضِيَ، صَدَقْتَ وَاللَّهِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّهَا لَدِرْعُكَ، سَقَطَتْ عَنْ جَمَلٍ لَكَ، الْتَقَطْتُهَا، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، فَوَهَبَهَا لَهُ عَلِيٌّ، وَأَجَازَهُ بِتِسْعِ مِائَةٍ، وَقُتِلَ مَعَهُ يَوْمَ صِفِّينَ، السِّيَاقُ لِمُحَمَّدِ بْنِ عَوْنٍ، وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ: فَقَالَ عَلِيٌّ: الدِّرْعُ لَكَ، وَهَذَا الْفَرَسُ لَكَ، وَفَرَضَ لَهُ فِي تِسْعِ مِائَةٍ، ثُمَّ لَمْ يَزَلْ مَعَهُ حَتَّى قُتِلَ

يَوْمَ صِفِّينَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ حَكِيمٌ، وَرَوَاهُ أَوْلادُ شُرَيْحٍ، عَنْهُ عَنْ عَلِيٍّ، نَحْوَهُ [١٣٩/٤]

2005- İbrâhîm b. Yezîd et-Teymî, babasından bildiriyor: Ali b. Ebî Tâlib bir Yahudinin yanında bir zırh görünce eline alıp baktı ve: "Bu zırh benimdir. Boz olan bir devemden düşmüştü" dedi. Yahudî de: "Zırh benimdir ve bendedir" karşılığını verdi ve: "Aramızda Müslümanların kadısı hüküm versin" dedi. Bunun üzerine kalkıp Şureyh'e gittiler. Şureyh, Hz. Ali'yi görünce makamından kalktı. Ali de Şureyh'in yerine oturdu ve şöyle dedi: "Eğer hasmım Müslüman olsaydı, onunla yan yana dururdum, ama Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Mecliste onlarla eşit yerde oturmayınız. Onları en dar yola sokun. Size söverlerse onları dövün, sizi döverlerse de onları öldürün»* buyurduğunu işittim." Şureyh: "Ne istiyorsun ey müminlerin emîri?" diye sorunca, Ali: "Zırhım boz olan devemden düştü, bu Yahudi de onu aldı" dedi. Şureyh bu kez Yahudiye: "Ey Yahudi! Sen ne diyorsun?" diye sorunca, Yahûdi: "Zırh benimdir ve benim elimdedir" karşılığını verdi. Bunun üzerine Şureyh: "Ey müminlerin emîri! Vallahi doğru söylüyorsun. Bu zırh senindir. Ama bunun isbatı için iki şahit gerekir" dedi.

Ali, azatlısı Kanber ve oğlu Hasan'ı çağırdı. Onlar da zırhın Ali'nin olduğuna şahitlik ettiler. Şureyh: "Azatlının şehadeti kabul edilir de oğlunun senin davanda lehinde şahitliğini kabul etmeyiz" deyince, Ali: "Annen sensiz kala emi! Sen Ömer b. el-Hattâb'tan naklen, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Hasan ve Hüseyin, Cennet gençlerinin efendisidir»* buyurduğunu işitmedin mi?" diye çıkıştı. Şureyh: "Vallahi işittim" karşılığını verince, Ali: "Sen Cennet gençlerinin efendisinin şahadetini kabul etmiyor musun? Vallahi seni Bânkiye denilen yere göndereceğim ve kırk gün boyunca orada kadılık yapacaksın!" dedi. Sonra Yahudiye dönüp: "Zırhı al!" dedi. Bunun üzerine Yahudi: "Müminlerin emiri benimle Müslümanların kadısına geldi, kadı onun aleyhine hüküm verdi ve o da buna razı oldu. Vallahi ey müminlerin emiri! Doğru söylüyorsun. Bu zırh senindir. Senin devenden düştü ve ben de onu aldım. Şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed de Allah'ın Resûlüdür" diyerek Müslüman oldu. Ancak Ali zırhı Yahudiye hibe etti, ayrıca ona dokuz yüz dirhem de mükâfat verdi. Bu adam daha sonra Sıffîn'de Ali'nin saflarında çarpışırken öldü.

Abdullah b. Süleyman rivayetinde ibare şöyledir: Hz. Ali: "Bu zırh ve bu at senindir" dedi ve ona dokuz yüz dirhem mükâfat verdi. Bu adam daha sonra Sıffîn'de Ali'nin saflarında çarpışırken ölene kadar yanında kaldı.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٠٠٦- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمُقْرِئُ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعَاوِيَةَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ شُرَيْحٍ، قَالَ: لَمَّا تَوَجَّهَ عَلِيٌّ إِلَى حَرْبِ مُعَاوِيَةَ، افْتَقَدَ دِرْعًا لَهُ، فَلَمَّا انْقَضَتِ الْحَرْبُ وَرَجَعَ إِلَى الْكُوفَةِ أَصَابَ الدِّرْعَ فِي يَدِ يَهُودِيٍّ يَبِيعُهَا فِي السُّوقِ، فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ: يَا يَهُودِيُّ، هَذِهِ الدِّرْعُ دِرْعِي، لَمْ أَبِعْ وَلَمْ أَهَبْ، فَقَالَ الْيَهُودِيُّ: دِرْعِي وَفِي يَدِي، فَقَالَ عَلِيٌّ: نَصِيرُ إِلَى الْقَاضِي، فَتَقَدَّمَا إِلَى شُرَيْحٍ، فَجَلَسَ عَلِيٌّ إِلَى جَنْبِ شُرَيْحٍ، وَجَلَسَ الْيَهُودِيُّ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ عَلِيٌّ: لَوْلا أَنَّ خَصْمِيَ ذِمِّيٌّ لاسْتَوَيْتُ مَعَهُ فِي الْمَجْلِسِ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " صَغِّرُوا بِهِمْ كَمَا صَغَّرَ اللَّهُ بِهِمْ "، فَقَالَ شُرَيْحٌ: قُلْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، فَقَالَ: نَعَمْ، إِنَّ هَذِهِ الدِّرْعَ الَّتِي فِي يَدِ الْيَهُودِيِّ دِرْعِي، لَمْ أَبِعْ وَلَمْ أَهَبْ، فَقَالَ شُرَيْحٌ: مَا تَقُولُ يَا يَهُودِيُّ؟ فَقَالَ: دِرْعِي وَفِي يَدِي، فَقَالَ شُرَيْحٌ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بَيِّنَةً، قَالَ: نَعَمْ، قَنْبَرٌ، وَالْحَسَنُ يَشْهَدَانِ أَنَّ الدِّرْعَ دِرْعِي، قَالَ: شَهَادَةُ الابْنِ لا تَجُوزُ لِلأَبِ فَقَالَ: رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ لا تَجُوزُ شَهَادَتُهُ؟ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ "، فَقَالَ الْيَهُودِيُّ: أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ، قَدَّمَنِي إِلَى قَاضِيهِ، وَقَاضِيهِ قَضَى عَلَيْهِ، أَشْهَدُ أَنَّ هَذَا لِلْحَقِّ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَأَنَّ الدِّرْعَ دِرْعُكَ، كُنْتَ رَاكِبًا عَلَى جَمَلِكَ الأَوْرَقِ وَأَنْتَ مُتَوَجِّهٌ صِفِّينَ، فَوَقَعَتْ مِنْكَ لَيْلا فَأَخَذْتُهَا، وَخَرَجَ يُقَاتِلُ مَعَ عَلِيٍّ الشُّرَاةَ بِالنَّهْرَوَانِ، فَقُتِلَ [١٤٠/٤]

2006- Ali b. Abdillah b. Muâviye b. Meysere, Şureyh kanalıyla bildiriyor: Hz. Ali, Muâviye'ye karşı savaşa çıktığı zaman zırhını kaybetti. Savaş bitip Kûfe'ye döndüğü zaman zırhını bir Yahudinin çarşıda satışa çıkardığını gördü. Bunun üzerine ona: "Ey Yahudi! Bu zırh benim zırhımdır. Ben onu ne sattım, ne de hibe ettim" dedi. Yahudi de: "Zırh benimdir ve bendedir" karşılığını verdi. Ali: "O zaman kadıya gidelim" dedi ve Şureyh'in yanına gittiler. Ali, Şureyh'in yanında, Yahudi de önünde oturdu. Ali: "Eğer hasmım zimmî olsaydı, onunla yan yana dururdum; ama Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Allah'ın onları küçük düşürdüğü gibi siz de küçük düşürün»* buyurduğunu işittim" dedi. Şureyh: "Ne istiyorsun ey müminlerin emiri?" diye sorunca, Ali: "Yahudinin elinde olan bu zırh benimdir. Ben onu ne sattım, ne de hibe ettim" dedi. Şureyh bu kez Yahudiye: "Ey Yahudi! Sen ne diyorsun?" diye sorunca, Yahûdi: "Zırh benimdir ve benim elimdedir"

karşılığını verdi. Bunun üzerine Şureyh: "Ey müminlerin emiri! Bir delil göstermen gerekir" deyince, Ali: "Evet, Kanber ve Hasan zırhın benim olduğuna dair şahitlik ederler" karşılığını verdi. Şureyh: "Oğlun babaya şahitliği caiz değildir" deyince, Ali: "Cennetliklerden bir kişinin şahitliği caiz değil midir? Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Hasan ve Hüseyin, Cennet gençlerinin efendisidir»* buyurduğunu işittim" dedi. Yahudi: "Müminlerin emiri beni kadıya getirdi ve kadısı aleyhine hüküm verdi. Şahadet ederim ki bu haktır. Şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed onun elçisidir. Zırh senindir. Sen boz deven ile Sıffîn'e doğru giderken gece vakti zırhın düştü ve onu ben aldım" dedi. Sonra Ali ile birlikte kötülerle savaşmaya çıktı ve Nehrâvan'da öldürüldü.[1]

(İddia Sahibi İki Şahit Bulamaması Durumunda) Bir Şahitle Birlikte Yemin Ettirerek Hüküm Vermek

٢٠٠٧- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ رَوْحٍ الْبَرْدَعِيُّ إِمْلاءً، سَنَةَ ثَلاثِ مِائَةٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْحَكَمِ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي عُثْمَانُ بْنُ الْحَكَمِ الْجُذَامِيُّ، عَنْ زُهَيْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " قَضَى بِالْيَمِينِ مَعَ الشَّاهِدِ "، تَفَرَّدَ بِهِ عُثْمَانُ، عَنْ زُهَيْرٍ مِنْ حَدِيثِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ

[٣٢٦/٨]

2007- Zeyd b. Sâbit'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber, (iddia sahibi iki şahit bulamayınca) bir şahitle birlikte yemin ettirerek hüküm vermiştir."[2]

٢٠٠٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " قَضَى بِالْيَمِينِ مَعَ الشَّاهِدِ "

[١٥٧/٩]

2008- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber, (iddia sahibi iki şahit bulamayınca) bir şahitle birlikte yemin ettirerek hüküm vermiştir.[3]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 5/150 (4909),

[3] Ebû Dâvud (3610), Tirmizî (1343, "hasen garîb") ve İbn Mâce (2328).

٢٠٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ وَكِيلُ دَعْلَجٍ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ الْعُثْمَانِيُّ، قَالَ كَتَبَ إِلَيْنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْفَقِيهُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ عُثْمَانَ التَّيْمِيُّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَرَجُلٌ من أصحاب النَّبِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " قَضَى بِالْيَمِينِ مَعَ الشَّاهِدِ " [٩/١٦٠]

2009- İbn Abbâs ve Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından olan bir adamın bildirdiğine göre Hz. Peygamber, (iddia sahibi iki şahit bulamayınca) bir şahitle birlikte yemin ettirerek hüküm vermiştir.[1]

٢٠١٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الْمِصِّيصِيُّ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ، حدَّثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " قَضَى بِالْيَمِينِ مَعَ الشَّاهِدِ " [٩/٢٩٩]

2010- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber, (iddia sahibi iki şahit bulamayınca) bir şahitle birlikte yemin ettirerek hüküm vermiştir.[2]

Şahitlik

٢٠١١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُوسَى بْنِ زَكَرِيَّا، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ مَسْمُولٍ، أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَمَةَ بْنِ وَهْرَامَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَجُلا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ عَنِ الشَّهَادَةِ، فَقَالَ: " هَلْ ترى الشَّمْسَ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " فَعَلَى مِثْلِهَا فَاشْهَدْ، أَوْ دَعْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَاوُسٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أبيه [٤/١٨]

2011- İbn Abbâs bildiriyor: Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) şahitlik hakkında sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güneşi görüyor musun?"* diye sordu. Adam: "Evet görüyorum" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun gibi gördüğün şeye şahitlik et, aksi takdirde etme"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Müslim (3/1712), Ebû Dâvud (3608, 3609), İbn Mâce (2370) ve Ahmed, *Müsned* (2973).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Hâkim, *Müstedrek* (4/98).

٢٠١٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثَنَا الْقَعْنَبِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْحَكَمِ، قَالا: ثنا مالك، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي عَمْرَةَ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَلا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ الشُّهَدَاءِ؟ الَّذِي يَأْتِي بِشَهَادَتِهِ قَبْلَ أَنْ يُسْأَلَهَا، أَوْ يُخْبِرَ بِشَهَادَتِهِ قَبْلَ أَنْ يُسْأَلَهَا "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ، وَقَالَ الْقَعْنَبِيُّ: عَنْ أَبِي عَمْرَةَ، وَقَالَ ابْنُ عَبْدِ الْحَكَمِ: عَنْ أَبِي عَمْرَةَ، وَرَوَاهُ ابْنُ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ، عَنْ زَيْدٍ فَسَمَّاهُ [٣٤٧/٦]

2012- Zeyd b. Hâlid el-Cuhenî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size şahitlik yapanların en hayırlısını haber vereyim mi? Kendisine sorulmadan önce şahitlik eden kimsedir veya kendisine sorulmadan önce şahitliğiyle haber veren kimsedir"* buyurdu.[1]

٢٠١٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا التُّسْتَرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خُلَيْدٍ، ثنا خَلَفُ بْنُ خَلِيفَةَ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ مُحَارِبٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " شَاهِدُ الزُّورِ لا تَزُولُ قَدَمَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى تَجِبَ لَهُ النَّارُ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ خُلَيْدٍ، عَنْ خَلَفٍ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٦٤/٧]

2013- İbn Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yalancı şahitlik eden kimsenin ayakları, kıyamet gününde ateş kendisine vacip olmadan bir adım bile atmayacaktır"* buyurduğunu işittim.[2]

Emanet

٢٠١٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زَيْدٍ الْخَزَّازُ، ثَنَا أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ، عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ، عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَدِّ الأَمَانَةَ إِلَى مَنِ ائْتَمَنَكَ وَلا تَخُنْ مَنْ خَانَكَ " [١٣٢/٦]

---

[1] Müslim (19/1719), Ebû Dâvud (3596), Tirmizî (2295) ve Ahmed, *Müsned* (17042).

[2] İbn Mâce (2373), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (20384) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/98).

2014- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana emanet bırakanın emanetini geri ver. Sana ihânet edene sen ihânet etme"* buyurdu.[1]

Komşunun Duvarına Ağaç Yerleştirmek

٢٠١٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ سَهْلٍ، حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا يَمْنَعَنَّ أَحَدُكُمْ جَارَهُ أَنْ يَضَعَ خَشَبَتَهُ عَلَى جِدَارِهِ "، تَفَرَّدَ بِهِ شُعَيْبٌ، عَنِ اللَّيْثِ، بِرِوَايَتِهِ عَنْ أَنَسٍ، وَرَوَاهُ مَالِكٌ، وَالنَّاسُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [٣٧٨/٣]

2015- Enes b. Mâlik bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz komşusunu (bina için) duvarı üzerine ağaç/tahta koymaktan engellemesin"* buyurdu.[2]

٢٠١٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُطَرِّفٍ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا هِشَامٌ، حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا يَمْنَعَنَّ أَحَدُكُمْ جَارَهُ أَنْ يَضَعَ خَشَبَةً فِي حَائِطِهِ "، رَوَاهُ ابْنُ أَبِي حَفْصَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، فَخَالَفَهُمَا وَرَوَاهُ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [٣٧٨/٣]

2016- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz komşusunu (bina için) duvarı üzerine ağaç/tahta koymaktan engellemesin"* buyurdu.[3]

٢٠١٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِنْهَالٍ، وَحَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَفْصَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ

---

[1] Dârakutnî, *Sünen* (143).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 3/258 (3080).

[3] Buhârî (2463), Müslim (136/1609), Ebû Dâvud (3634), İbn Mâce (2335) ve Ahmed, *Müsned* (7720).

حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَمْنَعُ أَحَدُكُمْ جَارَهُ أَنْ يَضَعَ خَشَبَتَهُ فِي جِدَارِهِ " [٣٧٨/٣]

2017- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz komşusunu (bina için) duvarı üzerine ağaç/tahta koymaktan engellemesin"* buyurdu.[1]

Baba Oğlun, Oğul Babanın Suçunu Yüklenmez

٢٠١٧/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ، قَالَ: عَنْ أَبِي رِمْثَةَ التَّيْمِيِّ، قَالَ: جِئْتُ مَعَ أَبِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " ابْنُكَ هَذَا "؟ فَقَالَ: نَعَمْ، فَقَالَ: " إِنَّهُ لا يَجْنِي عَلَيْكَ وَلا تَجْنِي عَلَيْهِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [١١٨/٧]

2017/a- Ebû Rimse et-Teymî der ki: Babam ile birlikte Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu oğlun mudur?"* diye sorunca, babam: "Evet" cevabını verdi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne o senin suçunu, ne de sen onun suçunu yüklenirsin"* buyurdu.

٢٠١٧/ب- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَشَافِعُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَوَانَةَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ بَزِيعٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ جَرِيرٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ، عَنْ أَبِي رِمْثَةَ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ مَعَ أَبِي، وَإِذَا هُوَ جَالِسٌ فِي ظِلِّ بَيْتٍ لَهُ وَفْرَةٌ، عَلَيْهِ ثَوْبَانِ أَخْضَرَانِ، فَقَالَ: " هَذَا ابْنُكَ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " أَمَا إِنَّهُ لا يَجْنِي عَلَيْكَ، وَلا تَجْنِي عَلَيْهِ "، قَالَ: وَجَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَبَسَّمُ وَيَتَعَجَّبُ مِنْ ثَبْتِ شَبَهِي فِي أَبِي، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ إِيَادٍ، عَنْ أَبِي رِمْثَةَ، وَاسْمُهُ رِفَاعَةُ بْنُ يَثْرِبِيٍّ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَرَوَى مِسْعَرٌ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ سَرِيعٍ، وَإِيَاسِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ [٢٣١/٧]

2017/b- Ebû Rimse der ki: Babam ile birlikte Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittik. Birde baktık ki Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Kâbe'nin gölgesinde oturmaktadır. Kulak memelerine ulaşan saçları ve üzerinde yeşil

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

iki hırkası vardı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu oğlun mudur?"* diye sorunca, babam: "Evet" cevabını verdi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne o senin suçunu, ne de sen onun suçunu yüklenirsin"* buyurdu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) babama olan benzerliğimden dolayı tebessüm ediyordu.

Tek kanallı bir hadistir.

Hapse Atmak

٢٠١٧/ج- ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ أَبُو الْحَارِثِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَيْثَمِ بْنِ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " حَبَسَ فِي تُهْمَةٍ حَبْسًا يَسِيرًا حَتَّى اسْتَبْرَأَ "
[١٠/١١٤]

2017/c- Ebû Hureyre bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kişiyi bir töhmetten dolayı, suçsuz olduğu ortaya çıkıncaya kadar hapse attı."

YEMİN KİTABI

Allah'tan Başkası Adına Yemin Etmek

٢٠١٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حدَّثَنَا شَيْبَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ مُحَمَّدٍ الْكِنْدِيِّ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " لا تَحْلِفْ بِأَبِيكَ وَلا تَحْلِفْ بِغَيْرِ اللَّهِ فَإِنَّهُ مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ أَشْرَكَ " [٢٥٣/٩]

2018- İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Baban adına yemin etme. Allah'tan başkası adına yemin etme. Zira Allah'tan başkası adına yemin eden kimse şirk koşmuş olur"* buyurdu.[1]

٢٠١٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا الشَّافِعِيُّ، ثَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَدْرَكَ عُمَرَ، وَهُوَ فِي رَكْبٍ يَحْلِفُ بِأَبِيهِ، فَقَالَ: " إِنَّ اللَّهَ ﷻ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ، فَمَنْ كَانَ حَالِفًا فَلا يَحْلِفُ إِلا بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْمُتْ " [١٦٠/٩]

2019- İbn Ömer bildiriyor: Hz. Ömer bir kâfilede iken ve babası adına yemin edip dururken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona yetişip: *"Allah sizi atalarınız adına yemin etmeyi yasaklamıştır. Artık yemin edecek kişi ya Allah adına yemin etsin ya da sussun"* buyurdu.[2]

٢٠٢٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، ثنا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ الْمُقَدَّمِيُّ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ وَبَرَةَ، عَنْ هَمَّامٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لأَنْ أَحْلِفَ بِاللَّهِ وَأَكْذِبَ، أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَحْلِفَ بِغَيْرِ اللَّهِ وَأَصْدُقَ "، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنْ عُمَرَ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٦٧/٧]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5374).

[2] Buhârî (6646), Müslim (1646), Ebû Dâvud (3249), Tirmizî (1534) ve Ahmed, *Müsned* (4522).

2020- İbn Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah adına yalan yere yemin etmem benim için başkası adına doğru yere yemin etmemden daha sevimlidir"* buyurdu.[1]

İslam Milletinden Başka Bir Millet Adına Yemin Etmek

٢٠٢١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا هِشَامٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي ثَابِتُ الضَّحَّاكُ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ غير الإِسْلامِ كَاذِبًا فَهُوَ كَمَا قَالَ "

2021- Sâbit b. ed-Dahhâk bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim İslam'dan başka bir millet adına yemin ederse, o kimse dediği gibidir"* buyurdu.[2]

٢٠٢٢- حَدَّثَنَا فَارُوقُ بْنُ عَبْدِ الْكَبِيرِ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ، قَالَ: ثنا هِشَامٌ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي ثَابِتُ بْنُ الضَّحَّاكِ الأَنْصَارِيُّ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لَيْسَ عَلَى رَجُلٍ نَذْرٌ فِيمَا لا يَمْلِكُ، وَلَعْنُ الْمُؤْمِنِ كَقَتْلِهِ، وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ فِي الدُّنْيَا عُذِّبَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ سِوَى الإِسْلامِ كَاذِبًا، فَهُوَ كَمَا قَالَ، وَمَنْ قَذَفَ مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ، فَهُوَ كَقَتْلِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ مِنَ التَّابِعِينَ: سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، وَغَيْرُ التَّابِعِينَ مِنَ الأَئِمَّةِ وَالأَعْلامِ: الأَوْزَاعِيُّ، وَمَعْمَرٌ، وَمُعَاوِيَةُ بْنُ سَلامٍ، وَعَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ، وَأَبَانُ بْنُ يَزِيدَ الْعَطَّارُ، وَحَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ [٧٥/٣]

2022- Sâbit b. ed-Dahhâk el-Ensârî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kişi sahip olmadığı bir şeyi adayamaz. Mümin bir kimseyi lanetlemek onu öldürmek gibidir. Kişi bu dünyada ne ile intihar ederse kıyamet gününde aynı şeyle azaplandırılır. Her kim İslam'dan başka bir millet*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 9/183 (8902).

[2] Buhârî (6652), Müslim (176/110), Ebû Dâvud (3257), Tirmizî 1543) ve Ahmed, *Müsned* (16391- 16393).

adına yemin ederse, o kimse dediği gibidir. Her kim mümin bir kimseyi küfürle itham ederse onu öldürmüş gibi olur."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

Senin Yeminin, Arkadaşının Seni Tasdik Ettiği Şey Üzeredir

٢٠٢٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، حدَّثَنَا هُشَيْمٌ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَمِينُكَ عَلَى مَا صَدَقَكَ بِهِ صَاحِبُكَ " [٩/٢٢٥]

2023- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Senin yeminin, arkadaşının seni tasdik ettiği şey üzeredir"* buyurdu.[2]

٢٠٢٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُفِيدُ، ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ تِلْمِيذُ بِشْرِ بْنِ الْحَارِثِ، ثنا السَّرِيُّ بْنُ مُغَلِّسٍ السَّقَطِيُّ، ثنا هُشَيْمٌ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَمِينُكَ عَلَى مَا يُصَدِّقُكَ بِهِ صَاحِبُكَ " [١٠/١٢٧]

2024- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Senin yeminin, arkadaşının seni tasdik ettiği şey üzeredir"* buyurdu.[3]

Allah'ın Adına ve Sıfatlarına Yemin Etmek

٢٠٢٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ، قَالا: ثنا مَعْرُوفُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا عَفَّانُ بْنُ سَيَّارٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ وَبَرَةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " احْلِفُوا بِاللَّهِ، وَبَرُّوا، وَاصْدُقُوا، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَنْ يُحْلَفَ بِهِ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَفَّانُ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٦٧]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Müslim (20/1653), Ebû Dâvud (3255), Tirmizî (1354) ve Ahmed, *Müsned* (7138).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2025- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sadece Allah adına yemin edin. İyilik yapın ve doğru söyleyin. Şüphesiz ki Allah kendisi adına yemin edilmesinden hoşlanır"* buyurdu.[1]

٢٠٢٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا ابْنُ الْحُصَيْنِ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: أَكْثَرُ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ " يَحْلِفُ بِهَذِهِ الْيَمِينِ: لا وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ "، ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ مُوسَى، وَسَالِمٍ [١٧٢/٨]

2026- Sâlim'in bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Gördüğüm kadarıyla Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) en çok: *"Hayır! Kalpleri halden hale çeviren adına"* diye yemin ederdi.[2]

٢٠٢٧- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خُزَيْمَةَ، ثَنَا بُنْدَارٌ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: كَانَتْ يَمِينُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: " لا وَمُقَلِّبَ الْقُلُوبِ " [٣٨/٩]

2027- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır! Kalpleri halden hale çeviren adına"* diye yemin ederdi.[3]

İstisna Etmek (İnşallah Demek)

٢٠٢٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ هَاشِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الأَوْزَاعِيَّ، يُحَدِّثُ عَنْ حَسَّانَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَاسْتَثْنَى ثُمَّ أَتَى مَا حَلَفَ فَلا كَفَّارَةَ عَلَيْهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ وَحَسَّانَ تَفَرَّدَ بِهِ بِرَفْعِهِ عَمْرُو بْنُ هَاشِمٍ الْبَيْرُوتِيُّ [٧٩/٦]

2028- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim yemin eder ve (inşaallah diyerek) istisna ederse, sonra yeminini bozarsa kefaret vermesine gerek yoktur"* buyurdu.[4]

---

[1] Cürcânî, *Târihu Cürcân* (s. 329).

[2] Buhârî (6628), Ebû Dâvud (3263), Tirmizî (1540) ve Ahmed, *Müsned* (4778).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[4] Ebû Dâvud (3261- 3262), Tirmizî (1531, hasen), İbn Mâce (2105) ve Ahmed, *Müsned*

٢٠٢٩- ثنا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زُهَيْرٍ، قَالَ: ثنا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قَالَ سُلَيْمَانُ عَلَيْهِ السَّلامُ: أَطُوفُ اللَّيْلَةَ عَلَى مِائَةِ امْرَأَةٍ، فَتَلِدُ كُلُّ امْرَأَةٍ غُلامًا يَضْرِبُ بِالسَّيْفِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَلَمْ يَسْتَثْنِ، فَطَافَ عَلَى مِائَةِ امْرَأَةٍ، فَلَمْ تَلِدْ إِلا امْرَأَةٌ وَلَدَتْ نِصْفَ إِنْسَانٍ "، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ كَانَ اسْتَثْنَى، لَوَلَدَتْ كُلُّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ غُلامًا يَضْرِبُ بِالسَّيْفِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﷻ ".رَوَاهُ وُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ، وَجَمَاعَةٌ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ مُحَمَّدٍ نَحْوَهُ، وَهُوَ حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [٢٧٩/٢]

2029- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Hz. Süleyman: «Bu gece yüz hanımımı dolaşacağım ve her biri bana Allah yolunda kılıç sallayacak er kişiler doğuracaktır» dedi. Ancak istisna etmedi. Dediği gibi yüz hanımını dolaştı ve sonunda hanımlarından sadece bir tanesi yarım bir insan doğurdu. Eğer (inşaallah diyerek) istisna etmiş olsaydı hanımlarından her biri Allah yolunda kılıç sallayacak er kişiler doğururlardı."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

٢٠٣٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبَانَ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَاللَّهِ لأَغْزُوَنَّ قُرَيْشًا، ثَلاثًا، ثُمَّ سَكَتَ سَاعَةً، ثُمَّ قَالَ: إِنْ شَاءَ اللَّهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، عَنْ هِشَامٍ، مَا كَتَبْتُهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبَانَ [٣٤٣/٣] [٢٤١/٧]

2030- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **üç defa:** *"Vallahi Kureyş ile savaşacağım"* **dedikten sonra sustu. Sonra da:** *"İnşaallah"* **diyerek istisna etti.**[2]

Tek kanallı bir hadistir.

(4509).

[1] Buhârî (5242), Ahmed, *Müsned* (7733) ve Müslim (25/1654).

[2] Ebû Dâvud (3285), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (19927), İbn Hibbân, Mevârid (1186) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 1/300 (1004).

Yalan Yere Yemin Etmek

٢٠٣١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِدْرِيسُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ مَصْبُورَةٍ كَاذِبًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ "

2031- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim yalan yere masbûre (kendisinden dolayı hapis gereken) yemini ederse cehennemde yerine hazırlansın"* buyurdu.[1]

Kişinin Bir Şey Üzerine Yemin Etmesi ve Başka Bir Şeyi Bundan Daha Hayırlı Görmesi

٢٠٣٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلامٍ الْحَافِظُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الْمَرْوَزِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، ثَنَا صَخْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ فَرَأَى خَيْرًا مِنْهَا فَلْيَأْتِ الَّذِي هُوَ أَحْسَنُ وَلْيَسْتَغْفِرِ اللَّهَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدٌ، عَنْ صَخْرٍ [٣٠٣/٦]

2032- İbn Ömer der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir şey üzerine yemin eder ve başka bir şeyi bundan daha hayırlı görürse, o kimse daha iyi olanı yapsın ve Allah'tan bağışlanma dilesin"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Yemin Eden ve Yemini Doğrulanmayan Kimse

٢٠٣٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا بَقِيَّةُ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَالِكٍ الْحَضْرَمِيُّ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ حَلَفَ عَلَى أَحَدٍ بِيَمِينٍ وَهُوَ يَرَى أَنَّهُ سَيَبَرُّ بِهِ، فَلَمْ يَفْعَلْ، فَإِنَّ إِثْمَهُ عَلَى الَّذِي لَمْ يَبَرَّهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عِكْرِمَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ إِسْحَاقُ، وَعَنْهُ بَقِيَّةُ [٣٤٦/٣]

---

[1] Ebû Dâvud (3242), Ahmed (19935) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/294).

2033- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim yemininin doğrulanacağını görerek yemin edecekse etmesin. Çünkü bunun günahı yeminini doğrulamayan kişinin üzerinedir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Adak

٢٠٣٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو يَحْيَى، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَنْذِرُوا، فَإِنَّ النَّذْرَ لا يَرُدُّ الْقَدَرَ، وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ " [٢٤/٩]

2034- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adak adamayın. Zira adak kaderi geri çevirip değiştirmez. Ancak cimri kişiden mal çıkarır"* buyurdu.[2]

٢٠٣٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ، أَنْبَأَنَا مَالِكٌ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعْهُ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ، وَرَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنْ مَالِكٍ، وَعُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ طَلْحَةَ تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ إِدْرِيسَ، بِحَدِيثِ عُبَيْدِ اللَّهِ [٣٤٦/٦]

2035- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah'a itaat üzere bir adak adarsa adağını yerine getirsin"* buyurdu.[3]

٢٠٣٦- حدثنا أحمد بن إسحاق، ثنا أبو يحي الرازي، ثنا عبدالرحمان بن عمر، قال: قال عمر للنبي ﷺ إني جعلت علي أن أعتكف يوما، قال: اعتكف

2036- İbn Ömer der ki: Hz. Ömer, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): **"Ben bir gün itikâfa çekilmeyi adadım" deyince, Resûlullah** (sallallahu aleyhi vesellem): *"(O zaman sen de bir gün) itikâfa çekil"* buyurdu.[1]

---

[1] Dârakutnî (3) ve Beyhakî, *Sünen S. el-Kübrâ* (19891).

[2] Müslim (5/1640), Tirmizî (1538) ve Ahmed, *Müsned* (9359).

[3] Buhârî (6700), Ebû Dâvud (3289), Tirmizî (1526) ve Ahmed, *Müsned* (24030).

Yürümeyi Adamak

٢٠٣٧- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَأَى رَجُلا يُهَادَى بَيْنَ ابْنَيْهِ، فَقَالَ: " مَا هَذَا؟ " قَالُوا: نَذَرَ أَنْ يمْشِيَ إِلَى الْبَيْتِ، قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْ تَعْذِيبِ هَذَا نَفْسَهُ "، ثُمَّ أَمَرَهُ فَرَكِبَ، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ اتَّفَقَ عَلَيْهِ الإِمَامَانِ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ، وَحَدَّثَ بِهِ الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ هُشَيْمٍ، وَيَزِيدَ بْنِ حُمَيْدٍ، وَأَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى الْقَطَّانِ، وَمَرْوَانَ الْفَزَارِيِّ، عَنْ حُمَيْدٍ، وَأَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ مِنْ حَدِيثِ هُشَيْمٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، وَمِمَّنْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ حُمَيْدٍ: شُعْبَةُ، وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، وَيَحْيَى الْقَطَّانُ، وَخَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، وَمُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، وَالْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، وَعَبْدُ الأَعْلَى بْنِ عَبْدِ الأَعْلَى، وَبِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، وَخَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَكْرٍ، وَزُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، وَالدَّرَاوَرْدِيُّ فِي آخَرِينَ [٣٢٨/٢]

2037- Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir adamın iki oğlu arasında onlara yaslanarak gittiğini görünce: *"Bu da nedir?"* diye sordu. Ashâb: "Kâbe'ye kadar yürüyerek gitmeyi adadı" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz ki Allah'ın, bunun kendine işkence etmesine ihtiyacı yoktur"* buyurdu. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) emri üzerine bineğe bindi.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Belli Bir Yerde Kurban Kesmeyi Adamak

٢٠٣٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ، ثَنَا دَاودُ بْنُ عمر، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ الطَّائِيُّ، حدَّثَتْنِي عَمَّتِي سَارَةُ بِنْتُ مِقْسَمٍ، أَنَّ مَيْمُونَةَ بِنْتُ كَرْدَمٍ

---

[1] Buhârî (2042), Müslim (28/1656) ve Ebû Dâvud (2474).

[2] Buhârî (1865), Müslim (9/1642), Ebû Dâvud (3301), Tirmizî (1537) ve Ahmed, *Müsned* (12134).

حَدَّثَتْهَا، أَنَّهَا حَجَّتْ مَعَ أَبِيهَا كَرْدَمِ بْنِ سُفْيَانَ عَامَ حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺفلقي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَخَذَ يقَدَمُهُ فَأَقَرَّ لَهُ، وَاسْتَمَعَ مِنْهُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي حَضَرْتُ جَيْشَ عِثْرانَ بَعْضَ أَعْوَامِ الْجَاهِلِيَّةِ، فَعَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَلِكَ الْعَامَ، وَأَنَّ طارق بْنَ الْمُدْقِعِ، قَالَ: مَنْ يُعْطِنِي رُمْحًا بِثَوَابِهِ؟ قُلْتُ: مَا ثَوَابُهُ؟ قَالَ: أُزَوِّجُهُ أَوَّلَ ابْنَةٍ تُولَدُ لِي، فَأَعْطَيْتُهُ رُمْحِي، ثُمَّ مَكَثْتُ مَا شَاءَ اللَّهُ، فَبَلَغَنِي أَنَّهُ وُلِدَتْ لَهُ ابْنَةٌ، وَأَنَّهَا بَلَغَتْ، فَأَتَيْتُهُ، فَقُلْتُ: أَوَأَدْخُلُ عَلَى أَهْلِي؟ فَحَلَفَ لا يَفْعَلُ حَتَّى أُصْدِقَ صَدَاقًا جَدِيدًا مُؤْتَنِفًا غَيْرَ الرُّمْحِ، فَحَلَفْتُ لا أَفْعَلُهُ، فَمَاذَا تَرَى يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " أَرَى أَنْ تَدَعْهَا عَنْكَ "، قَالَ: فَعَرَفَ الْكَرَاهِيَةَ فِي وَجْهِي، فَقَالَ: " لا تَأْثَمُ، وَلا يَأْثَمُ صَاحِبُكَ "، قَالَتْ: وَسَأَلَهُ أَبِي مَكَانَهُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي نَذَرْتُ أَنْ أَذْبَحَ عَلَى رَأْسِ بُوَانَةَ عِدَّةً مِنَ الْغَنَمِ، قَالَ: " فِيهَا مِنْ هَذِهِ الأَوْثَانِ شَيْءٌ؟ " قَالَ: لا، قَالَ: " فَأَوْفِ بِنَذْرِكَ "، قَالَتْ: فَجَعَلَ يَذْبَحُهُنَّ فَانْفَلَتَتْ شَاةٌ، فَجَعَلَ يَتْبَعُهَا، وَيَقُولُ: اللَّهُمَّ أَوْفِ عَنِّي نَذْرِي، قَالَتْ: فَأَخَذَهَا فَذَبَحَهَا، السِّيَاقُ لِدَاودَ بْنِ عُمَرَ، وَلَفْظُ أَبِي مُحَمَّدٍ، مُخْتَصَرٌ [٣٨/٩]

2038- Meymûne binti Kerdem bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) haccettiği yıl babam Kerdem ile birlikte ben de hacca gittim. Babam Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına yaklaştı ve ayağına sarıldı. Babam okudu ve Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kendisini dinledi. Babam: " Ey Allah'ın Resûlü! Ben Cahiliye yıllarından sonra Isrân ordusunda hazır bulundum" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o yılı bilmişti. Babam şöyle dedi: Târık b. el-Mu'kad: "Mükâfatı karşılığında bana bir mızrak verecek yok mu?" dedi. Ben de: "Onun mükâfatı nedir?" dediğimde: "Doğacak olan ilk kızımı onunla evlendirmektir" karşılığını verdi. Bunun üzerine mızrağımı ona verdim. Bir zaman sonra onun bir kızının doğduğunu ve buluğ çağına geldiğini öğrendim. Bunun üzerine kendisine gelip: "Ailemin yanına girmeyecek miyim?" dedim. Kendisi de yemin ederek aramızdaki anlaşmanın dışında başka bir mehir daha vermedikçe isteğimi yerine getirmeyeceğini söyledi. Ben de ona daha önce verdiğimin dışında bir mehir vermeyeceğime dair yemin ettim. Bu durumda ne yapmamı emredersin." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Senin onu bırakmanı uygun görüyorum"* buyurdu. Ancak Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), babamın yüzündeki hoşnutsuzluğu görünce: *"Sen de, anlaşma yaptığın kimse de günahkâr olmaz"* buyurdu. Babam: "Ey Allah'ın Resûlü! Buvâne denilen yerde birkaç koyun kesmeyi adadım" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi

vesellem): *"Orada putlardan bir şey var mıdır?"* diye sordu. Babam: "Yoktur" deyince: *"O zaman adağını yerine getirebilirsin"* buyurdu. Babam onları keserken bir koyun elinden kaçmış ve babam da: "Allahım! Benim yerime adağımı yerine getir" diyerek peşine düşmüştü. Sonra onu yakaladı ve kesti.[1]

Allah'a İsyan Olan Bir Konuda Adak Olmaz

٢٠٣٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ. ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَيْسَانَ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا نَذَرَ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَكَفَّارَتُهُ كَفَّارَةُ يَمِينٍ " [٩٧/٧]

2039- İmrân b. Husayn der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a isyan olan bir konuda adak olmaz. Kefareti de yemin kefareti gibidir"* buyurdu.[2]

٢٠٤٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى بْنِ إِسْحَاقَ الْقَاسِمِيُّ، ثنا حَامِدُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا وَفَاءَ بِنَذْرٍ مِنْ مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَكَفَّارَتُهُ كَفَّارَةُ يَمِينٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، بِذِكْرِ الْكَفَّارَةِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٩٠/٨]

2040- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a isyan olan bir konuda adak yerine getirilmez ve kefareti yemin kefareti gibidir"* buyurdu.[3]

٢٠٤٠/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا يَزِيدُ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُبَشِّرِ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ، فَقَالَ: إِنِّي نَذَرْتُ أَنِ انْحَرَ نَفْسِي إِنَّ أَفْلَتُّ مِنْ عَدُوِّي؟ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: " اذْهَبْ فَسَلْ مَسْرُوقًا "، فَأَتَى مَسْرُوقًا، فَقَالَ: " لا تَنْحَرْ نَفْسَكَ، فَإِنَّكَ

---

[1] Ebû Dâvud (3314), İbn Mâce 2131) ve Ahmed, *Müsned* (27129).

[2] Müslim (8/1641), Nesâî (7/24, 25) ve Ahmed, *Müsned* (20007).

[3] Ebû Dâvud (3290), Tirmizî (1524), İbn Mâce (2125) ve Ahmed, *Müsned* (26152).

إِنْ كُنْتَ مُؤْمِنًا قَتَلْتَ نَفْسًا مُؤْمِنَةً، وَإِنْ كُنْتَ كَافِرًا تَعَجَّلْتَ إِلَى النَّارِ، وَاشْتَرِ كَبْشًا فَاذْبَحْهُ، فَإِنَّ إِسْحَاقَ فُدِيَ بِكَبْشٍ، وَهُوَ خَيْرٌ مِنْكَ "، فَأَتَى ابْنَ عَبَّاسٍ فَأَخْبَرَهُ، فَقَالَ: " كَذَلِكَ كُنْتُ أُرِيدُ أَنْ أُفْتِيَكَ " [٦١/٩]

2040/a- Muhammed b. el-Mübeşşir der ki: Adamın biri İbn Abbâs'a geldi ve: "Düşmanımın elinden kurtulmam halinde kendimi kesmeyi adadım" dedi. İbn Abbâs: "Gidip bunu Mesrûk'a sor" karşılığını verdi. Adam gidip Mesrûk'a sorunca Mesrûk şöyle dedi: "Kendini kesme! Şayet mümin biri ise mümin bir canı öldürmüş olursun. Kafir biri isen de cehenneme gidişini hızlandırmış olursun. Bunun yerine bir koç satın alıp kes. Zira senden daha hayırlı biri olan Hz. İshâk'ın yerine de bir koç kurban edilmiştir." Adam İbn Abbâs'a gelip Mesrûk'un verdiği cevabı aktarınca, İbn Abbâs: "Ben de aynı şekilde fetva verecektim" dedi.

KÖLE AZADI KİTABI

Azatlılara Karşı Yumuşak Davranmak

٢٠٤١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ شَقِيقٍ، قَالَ: ثنا أَبُو حَمْزَةَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنْ عَامِرٍ، عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ سَيِّئُ الْمَلَكَةِ، وَمَلْعُونٌ مَنْ ضَارَّ مُسْلِمًا أَوْ غَرَّهُ " [١٦٣/٤]

2041- Ebû Bekr es-Sıddîk der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kötü huylu ahlâksız kimse cennete girmeyecektir. Müslümana zarar veren veya onu aldatan kimse de lanetlenmiştir"* buyurdu.[1]

٢٠٤٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمُغِيرَةَ بْنَ مُسْلِمٍ أَبَا سَلَمَةَ، عَنْ فَرْقَدٍ السَّبَخِيِّ، عَنْ مُرَّةَ الطَّيِّبِ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ سَيِّئُ الْمَلَكَةِ "، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَيْسَ أَخْبَرْتَنَا أَنَّ هَذِهِ الأُمَّةَ أَكْثَرُ الأُمَمِ مَمْلُوكِينَ وَأَيْتَامًا؟ قَالَ: " نَعَمْ، فَأَكْرِمُوهُمْ كَرَامَةَ أَوْلادِكُمْ، وَأَطْعِمُوهُمْ مِمَّا تَأْكُلُونَ "، قَالَ: فَمَا تَنْفَعُنَا الدُّنْيَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " فَرَسٌ صَالِحٌ تَرْبِطُهُ تُقَاتِلُ عَلَيْهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ﷻ وَمَمْلُوكٌ يَكْفِيكَ، فَإِذَا صَلَّى فَهُوَ أَخُوكَ، وَإِذَا صَلَّى فَهُوَ أَخُوكَ "، لَمْ يَرْوِ هَذِهِ الأَحَادِيثَ الثَّلاثَةَ، عَنِ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ إِلا مُرَّةُ الطَّيِّبُ، وَلا عَنْهُ إِلا فَرْقَدٌ السَّبَخِيُّ، وَحَدِيثُ الشَّعْبِيِّ يَنْفَرِدُ بِهِ أَبُو حَمْزَةَ وَهُوَ مُحَمَّدُ بْنُ مَيْمُونٍ السُّكَّرِيُّ، عَنْ جَابِرٍ وَهُوَ ابْنُ يَزِيدَ [١٦٣/٤]

2042- Ebû Bekr es-Sıddîk der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kötü huylu ahlâksız kimse cennete girmeyecektir"* **buyurdu. Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu ümmetin kölelerinin ve yetimlerinin diğer ümmetlerden daha fazla olduğunu sen bize bildirmemiş miydin?" deyince:** *"Evet, onlara çocuklarınıza ikramda bulunduğunuz gibi ikramda bulunun ve yediklerinizden onlara da*

---

[1] Tirmizî (1946), İbn Mâce (3691) ve Ahmed, *Müsned* (76).

yedirin" buyurdu. Adam: "Dünyada bize fayda sağlayacak şey nedir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Dünyada size fayda sağlayacak şey) Allah yolunda üzerinde savaşmak için bağladığın bir at ve sana yeterli olan bir köledir. Eğer köle namaz kılarsa senin kardeşindir. Eğer köle namaz kılarsa senin kardeşindir!"* buyurdu.[1]

٢٠٤٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْغَلابِيُّ، ثنا عَبَّادُ بْنُ مُوسَى أَبُو عُقْبَةَ الأَزْرَقُ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِلْمَمْلُوكِ طَعَامُهُ وَكِسْوَتُهُ، وَلا يُكَلَّفُ مِنَ الْعَمَلِ إِلا مَا يُطِيقُ "، رَوَاهُ عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَبَّادٌ، وَعِصَامُ بْنُ يَزِيدَ جَبْرٌ، ثنا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِصَامِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِيهِ، ثنا سُفْيَانُ، مِثْلَهُ [٩١/٧]

2043- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yiyeceği ve giyeceği kölenin hakkıdır. İş olarak da kendisine ancak gücünün yettiği şey yüklenir"* buyurdu.[2]

٢٠٤٤ - ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ كَيْسَانَ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ الْحَافِظُ، ثنا عِيسَى بْنُ سَالِمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لِلْمَمْلُوكِ طَعَامُهُ وَكِسْوَتُهُ وَلَمْ يُكَلَّفْ مِنَ الْعَمَلِ مَا لا يطِيقُ "، كَذَا رَوَاهُ سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، عَنْ أَبِيهِ، وَتَفَرَّدَ بِهِ وَخَالَفَهُ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ، وَأَبُو ضَمْرَةَ، فَقَالُوا عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَشَجِّ، عَنْ عَجْلانَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، بِإِدْخَالِ بُكَيْرٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَبِيهِ [١٨٠/٨]

2044- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yiyeceği ve giyeceği kölenin hakkıdır. İş olarak da kendisine ancak gücünün yettiği şey yüklenir"* buyurdu.[3]

٢٠٤٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ بَالَوَيْهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ عِيسَى، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ يُونُسَ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ مَيْسَرَةَ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Müslim (41/1662) ve Ahmed, *Müsned* (7382).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

سَلَمَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا سَرَقَ الْعَبْدُ فَبِيعُوهُ وَلَوْ بِنَشٍّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْحَاقُ، عَنْ نُعَيْمٍ [٢٤٧/٧]

2045- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer köle hırsızlık ederse onu bir niş (yirmi dirhem) karşılığında olsa bile satın"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٠٤٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا أَبُو فَرْوَةَ الرَّهَاوِيُّ، ثنا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ الرَّقِّيُّ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " شَرُّ النَّاسِ فِي آخِرِ الزَّمَانِ: الْمَمَالِيكُ "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِمَا عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ: مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ [٩٤/٤]

2046- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âhir zamanın en kötüleri köle sahipleridir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٠٤٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا فُرَاتُ بْنُ مَحْبُوبٍ، قَالَ: ثنا الأَشْجَعِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ ضَرَبَ مَمْلُوكَهُ ظَالِمًا أُقِيدَ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ وَحَبِيبٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ مُجَرَّدًا إِلا الأَشْجَعِيُّ [٣٧٨/٤]

2047- Ammâr b. Yâsir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim haksız yere kölesine vurursa kıyamet gününde ondan karşılığı alınacaktır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٠٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عُمَرُ بْنُ سَهْلٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا أَبُو عَمْرٍو الإِمَامُ ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ بُرْدٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ بَاذَانَ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ بَلَّغَ مَمْلُوكًا حَدًّا لَمْ يَبْلُغْهُ، أَوْ

---

[1] Ebû Dâvud (4412), Nesâî (8/84), İbn Mâce (2589) ve Ahmed, *Müsned* (8472).

لَطَمَهُ فَكَفَّارَتُهُ أَنْ يُعْتِقَهُ "، بُرْدٌ هَذَا هُوَ بُرْدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ الْهَاشِمِيُّ مَوْلًى لَهُمْ كُوفِيٌّ يُكْنَى أَبَا عُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهَذَا عَنِ الثَّوْرِيِّ، مَخْلَدٌ [١٢٠/٧]

2048- İbn Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim haksız yere köleye had uygular veya ona tokat atarsa karşılığı onu azat etmesidir"* buyurduğunu işittim.[1]

٢٠٤٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ حَمْدُوَيْهِ، ثَنَا سُفْيَانُ، ثَنَا شُعْبَةُ، وَأَبُو عَوَانَةَ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، قَالَ: ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: بَيْنَا أَنَا أَضْرِبُ غُلامًا بِالسَّوْطِ إِذْ سَمِعْتُ صَوْتًا مِنْ خَلْفِي " اعْلَمْ أَبَا مَسْعُودٍ، فَجَعَلْتُ لا أَعْقِلُ مِنَ الْغَضَبِ حَتَّى دَنَا مِنِّي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا رَأَيْتُهُ وَقَعَ السَّوْطُ مِنْ يَدِي، فَقَالَ: " اعْلَمْ أَبَا مَسْعُودٍ أَنَّ اللَّهَ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَى هَذَا "، فَقُلْتُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لا أَضْرِبُ عَبْدًا أَبَدًا، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مَشْهُورٌ، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، وَجَرِيرٌ، وَالنَّاسُ، عَنِ الأَعْمَشِ نَحْوَهُ [٢١٨/٤]

2049- Ebû Mes'ûd el-Ensârî der ki: Bir köleyi kırbaçla döverken arkamdan: *"Ey Ebû Mes'ûd! Bilmiş ol ki"* diye bir ses işittim. Öfkeden aklım bir şeye yetmez olmuştu. Yaklaştığında bu kişinin Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) olduğunu gördüm ve kırbaç elimden yere düştü. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebû Mes'ûd! Bilmiş ol ki, Allah, senin bu köleye karşı kuvvetli olmandan daha kuvvetlidir"* buyurdu. Bunun üzerine: "Seni hak olarak gönderene yemin olsun ki bundan sonra asla köle dövmeyeceğim" dedim.[2]

Sabit meşhur bir hadistir.

Salih Köle

٢٠٥٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى، وَهَمَّامٌ، عَنْ فَرْقَدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى

---

[1] Müslim (29, 30/1657) ve Ebû Dâvud (5168).

[2] Müslim (34/1659), Ebû Dâvud (5159), Tirmizî (1948) ve Ahmed, *Müsned* (17091).

عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَوَّلُ مَنْ يَقْرَعُ بَابَ الْجَنَّةِ عَبْدٌ أَدَّى حَقَّ اللَّهِ وَحَقَّ مَوَالِيهِ " [٣/٤٨]

2050- Ebû Bekr es-Sıddîk der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennetin kapısını çalacak ilk kişi, Allah'ın ve efendisinin üzerindeki haklarını yerine getiren köledir"* buyurduğunu işittim.[1]

٢٠٥١- حَدَّثَنَا الْقَاضِي مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَاصِمٍ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ كَثِيرِ بْنِ يَحْيَى، حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ صَفْوَانَ، قَالَ نَافِعٌ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا نَصَحَ الْعَبْدُ لِسَيِّدِهِ، وَأَحْسَنَ عِبَادَةَ اللَّهِ ﷺ كَانَ لَهُ مِنَ الأَجْرِ مَرَّتَيْنِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ إِسْحَاقُ [٣/١٦٥]

2051- Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Köle efendisine karşı samimi olur ve Allah'a karşı ibadetlerini güzel bir şekilde yerine getirirse sevabı iki kat yazılır"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٠٥٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا نَصَحَ الْعَبْدُ لِسَيِّدِهِ وَأَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ كَانَ لَهُ الأَجْرُ مَرَّتَيْنِ " [١٠/٤٠٣]

2052- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Köle efendisine karşı samimi olur ve Rabbine karşı ibadetlerini güzel bir şekilde yerine getirirse sevabı iki kat yazılır"* buyurdu.[3]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (14).

[2] Buhârî (2546), Müslim (431664), Ebû Dâvud (5169) ve Ahmed, *Müsned* (4705).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Cariyesini Azat Edip de Onunla Evlenen Kimse ve Salih Köle

٢٠٥٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَعْتَقَ الرَّجُلُ أَمَتَهُ ثُمَّ تَزَوَّجَهَا بِمَهْرٍ جَدِيدٍ كَانَ لَهُ أَجْرَانِ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو بَكْرٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ [٣٠٨/٨]

2053- Ebû Burde b. Ebî Mûsa, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Efendi cariyesini azat eder ve sonra onunla yeni bir mehirle evlenirse ona iki kat ecir vardır"* buyurdu.[1]

٢٠٥٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ، وَ عَلِيٌّ ابْنَا صَالِحِ بْنِ حُيَيٍّ، عَنْ أَبِيهِمَا، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ثَلاثَةٌ يُؤْتَوْنَ أُجُورَهُمْ مَرَّتَيْنِ: رَجُلٌ كَانَتْ عِنْدَهُ مَمْلُوكَةٌ فَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا، وَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا، وَتَزَوَّجَهَا، وَرَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنَ بِمُحَمَّدٍ ﷺ وَعَبْدٌ أَدَّى حَقَّ اللَّهِ تَعَالَى وَحَقَّ مَوَالِيهِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنْ صَالِحٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، جَمَاعَةٌ، وَلَمْ يَجْمَعْ بَيْنَ الْحَسَنِ، وَعَلِيٍّ، إِلا إِسْمَاعِيلُ فِيمَا أَعْلَمُ [٣٣١/٧]

2054- Ebû Burde b. Ebî Mûsa, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Üç kişi sevaplarını iki katıyla alır. Bunlardan biri, yanında cariyesi olup da onu en güzel bir şekilde terbiye eden, gerekli şeyleri en güzel bir şekilde öğreten ve onunla evlenendir. Biri, Ehl-i Kitab'dan olup da Muhammed'e iman edendir. Diğeri de Allah'ın hakkı ile efendisinin hakkını ifa eden köledir."*[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Buhârî (97), Müslim (241/154) ve Ahmed, *Müsned* (19678, lafız kendisinindir).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Hangi Köle Daha Üstündür?

٢٠٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي الأَهْوَازِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي صَلايَةَ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، ثَنَا مالك، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ سُئِلَ: أَيُّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ: " أَغْلاهَا ثَمَنًا وَأَنْفَسُهَا عِنْدَ أَهْلِهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ رَوَاهُ مُطَرِّفٌ أَيْضًا مِثْلَهُ [٦/٣٥٤]

2055- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Hangi köle daha üstündür?" diye sorulduğunda: *"En pahalı olan ve sahipleri yanında en kıymetli olanıdır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Bir Köleyi Azat Etmek

٢٠٥٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ، ثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ مَنْظُورٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَعْتَقَ نَسَمَةً، أَعْتَقَ اللَّهُ ﷻ بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْهَا عُضْوًا مِنْهُ مِنَ النَّارِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلٍ، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا زَكَرِيَّا بْنُ مَنْظُورٍ [٣/٢٥٥]

2056- Sehl b. Sa'd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim bir köleyi azat ederse, onun her bir uzvuna mukabil, bunun bir uzvunu Allah cehennemden azat eder"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Azat Ederken Şart Koşmak

٢٠٥٧- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُمْهَانَ، عَنْ سَفِينَةَ، قَالَ: اشْتَرَتْنِي أُمُّ سَلَمَةَ

---

[1] Mâlik, *Muvatta* (15), Ahmed, *Müsned* (5/171, 265), Beyhakî, *Sünen S. el-Kübrâ* (6/273) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/259).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 6/157 (5839).

وَأَعْتَقَتْنِي وَاشْتَرَطَتْ عَلَيَّ أَنْ أَخْدُمَ النَّبِيَّ ﷺ مَا عِشْتُ، فَقُلْتُ: " أَنَا مَا أُحِبُّ أَنْ أُفَارِقَ النَّبِيَّ ﷺ مَا عِشْتُ " [٣٦٨/١]

2057- Sefîne der ki: Ümmü Seleme beni satın alıp azat etti. Ancak: "Yaşadığın sürece Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) hizmet edeceksin" diye şart koştu. Bunun üzerine ben: "Yaşadığım sürece Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) ayrı kalmak istemem ki zaten" dedim.[1]

٢٠٥٧/أ- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، فِي جماعة قَالُوا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَخْزُومِيُّ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَخْزُومِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبْجَرَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، إِذْ جَاءَهُ قَهْرَمَانٌ لَهُ فَدَخَلَ، فَقَالَ: أَعْطَيْتَ الرَّقِيقَ قُوتَهُمْ؟ قَالَ: لا، قَالَ: فَانْطَلِقْ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يَحْبِسَ عَلَى مَنْ يَمْلِكُ قُوتَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ سَعِيدٌ الْحَرْبِيُّ، حَدَّثَ بِهِ أَبُو زُرْعَةَ الرَّازِيُّ، عَنْ سَعِيدٍ، مِثْلَهُ [١٢٢/٤]

2057/a- Hayseme der ki: Abdullah b. Amr ile birlikte oturmaktaydık. Kahyası gelip içeri girince, Abdullah b. Amr: "Kölelere yiyeceklerini verdin mi?" dedi. Kahya: "Hayır (vermedim)" karşılığını verdi. Bunun üzerine: "Haydi git (onlara yemeklerini ver). Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Sahip olduğu kölelerinin nafakasını ihmâl etmek, insana günah olarak yeter»* buyurmuştur" dedi.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٠٥٧/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، وَأَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَرْيِّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبْجَرَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ إِذَا جَاءَهُ قَهْرَمَانٌ لَهُ، فَدَخَلَ فَقَالَ لَهُ: أَعْطَيْتَ الرَّقِيقَ قُوتَهُمْ؟ قَالَ: لا، قَالَ: فَانْطَلِقْ، فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يَحْبِسَ عَلَى مَنْ يَمْلِكُ قُوتَهُ " [٨٧/٥]

2057/b- Hayseme der ki: Abdullah b. Amr ile birlikte oturmaktaydık. Kahyası gelip içeri girince, Abdullah b. Amr: "Kölelere yiyeceklerini verdin

---

[1] Ebû Dâvud (3932), İbn Mâce (2526) ve Ahmed, *Müsned* (21986).

mi?" dedi. Kahya: "Hayır (vermedim)" karşılığını verdi. Bunun üzerine: "Haydi git (onlara yemeklerini ver). Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Sahip olduğu kölelerinin nafakasını ihmâl etmek, insana günah olarak yeter*»buyurmuştur" dedi.

٢٠٥٨- حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بن دَاوُدَ ، حَدَّثَنَا أَسَدُ بن مُوسَى ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بن عُيَيْنَةَ ، عَنْ عَمْرِو بن دِينَارٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بن عَمْرِو بن سَعِيدٍ ، أَنَّ عَبْدًا كَانَ بَيْنَ بني سَعِيدٍ ، فَأَعْتَقُوهُ إِلا وَاحِدًا مِنْهُمْ ، فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ يُسْتَشْفَعُ بِهِ عَلَى الرَّجُلِ ، وَكَلَّمَهُ فِيهِ ، فَوَهَبَ الرَّجُلُ نَصِيبَهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ ، فَأَعْتَقَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ، وَكَانَ يَقُولُ : أَنَا مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ، وَكَانَ اسْمُهُ رَافِعًا أَبَا الْبَهِيِّ .

2058- Muhammed b. Amr b. Saîd bildiriyor: Saîd oğullarının bir kölesi vardı. Bir kişi dışında onda hissesi olanların hepsi onu azat etti. Bunun üzerine köle Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gidip bu konuda yardım istedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) adamla konuşunca, adam hissesini kendisine hibe etti. Resûlullah ta (sallallahu aleyhi vesellem) onu azat etti. Adam: "Ben, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısıyım" derdi. Bu kişinin adı: "Râfi' Ebu'l-Behiy" idi.

٢٠٥٩- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا أَبُو الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَعْتَقَ شِرْكًا لَهُ فِي عَبْدٍ ضَمِنَ لِشُرَكَائِهِ أَنْصِبَاءَهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ وَعَبْدِ الْعَزِيزِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي الأَحْوَصِ [٥/٦٣]

2059- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi ortağı olduğu bir köledeki hissesini azat ettiği zaman diğer ortaklarının hisselerini üstlenmiş olur"* buyurdu.[1]

٢٠٦٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سَوَّارٍ الْخَطِيبُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ رُمَيْسٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الصَّبَّاحِ، ثَنَا الشَّافِعِيُّ، ثَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَعْتَقَ شِرْكًا فِي عَبْدٍ، وَلَهُ مَالٌ يَبْلُغُ ثَمَنَ الْعَبْدِ قَوَّمَ قِيمَةَ الْعَبْدِ، وَأَعْطَى شُرَكَاءَهُ حِصَصَهُمْ، وَعَتَقَ عَلَيْهِ الْعَبْدُ، وَإِلا فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ " [٩/١٦٠]

---

[1] Buhârî (2525).

2060- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kişi ortağı olduğu bir köledeki hissesini azat ettiği zaman şâyet kölenin bedeli kadar malı bulunuyorsa köleye değer biçilir ve ortaklarına hisselerini öder. Böylece köle tamamen azat edilmiş olur. Eğer öyle bir gücü yoksa ondan azat ettiği kadarı azat edilmiş olur."*[1]

Velâyet

٢٠٦١- حَدَّثَنَا أَبِي، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُصَيْرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُمَرَ الْبَجَلِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، قَالا: حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ دِينَارٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: نَهَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ بَيْعِ الْوَلاءِ وَعَنْ هِبَتِهِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ، رَوَاهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، جَمَاعَةٌ [٣٣١/٧]

2061- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), velâyetin satılmasını veya hibe edilmesini yasakladı."[2]

Sahih sabit bir hadistir.

Köleye Zina İftirasında Bulunmak

٢٠٦١/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، ثنا عَارِمُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، قَالَ: حَدَّثَنِي فُضَيْلُ بْنُ غَزْوَانَ، عَنِ ابْنِ أَبِي نُعْمٍ الْبَجَلِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَذَفَ مَمْلُوكَهُ أُقِيمَ عَلَيْهِ الْحَدُّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلا أَنْ يَكُونَ كَمَا قَالَ ".رَوَاهُ يَحْيَى الْقَطَّانُ، عَنْ فُضَيْلٍ مِثْلَهُ وَهُوَ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [٧٢/٥]

2061/a- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim bir köleye zina iftirasında bulunursa, o kişiye kıyamet gününde had cezası uygulanır. Ancak dediği gibi olması hâli bunun dışındadır."*

---

[1] Buhârî (2522), Müslim (1/1501), Ebû Dâvud (3940), Tirmizî (1346) ve Ahmed, *Müsned* (4634).

[2] Buhârî (2535), Müslim (16/1506), Ebû Dâvud (2919), Tirmizî (1236), İbn Mâce (2747) ve Ahmed, *Müsned* (4559).

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Köle ile Biat

٢٠٦١/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شُعَيْبٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: جَاءَ عَبْدٌ فَبَايَعَ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى الْهِجْرَةِ وَلَمْ يَشْعُرْ أَنَّهُ عَبْدٌ، فَجَاءَ سَيِّدُهُ يُرِيدُهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " بِعْنِيهِ "، فَاشْتَرَاهُ بِعَبْدَيْنِ أَسْوَدَيْنِ، قَالَ: وَلَمْ يُبَايِعْ أَحَدًا حَتَّى يَسْأَلَهُ: " أَعَبْدٌ هُوَ؟ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَاصِمِ بْنِ عَلِيٍّ [٧/١٦١]

2061/b- Câbir der ki: Bir köle Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelip hicret için biat etti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onun köle olduğunu bilmiyordu. Kölenin efendisi gelip onu isteyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu bana sat"* buyurdu. Onu iki zenci köle karşılığında satın aldı. Bundan sonra da köle olup olmadığını sormadan kimsenin biatını almadı.

Tek kanallı bir hadistir.

VASİYET KİTABI

Vasiyet Etmeye Teşvik etmek

٢٠٦٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّي، ثنا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ، أَنْ يَبِيتَ لَيْلَتَيْنِ إِلا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَزِيزٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ [١٣٨/٨]

2062- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vasiyet edeceği bir şey olan Müslüman bir kişinin vasiyeti yanında yazılı olmadan peş peşe iki gece geçirmesi hak değildir"* buyurdu.[1]

Sahih bir hadistir.

٢٠٦٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَيَّانَ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ، إِلا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ، رَوَاهُ النَّاسُ، عَنْ نَافِعٍ، وَتَفَرَّدَ بِهِ الْمُفَضَّلُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ [٣٢٢/٨]

2063- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vasiyet edeceği bir şey olan Müslüman bir kişinin vasiyeti yanında yazılı olmadan peş peşe iki gece geçirmesi hak değildir"* buyurdu.[2]

Sahih sabit bir hadistir.

٢٠٦٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَأَحْمَدُ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا مَعْمَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ بُرْدًا، يُحَدِّثُ عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ،

---

[1] Buhârî (2738), Müslim (1/1627), Ebû Dâvud (2862), Tirmizî (2118), İbn Mâce (2702) ve Ahmed, *Müsned* (5117).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَبِيتُ أَحَدٌ ثَلاثَ لَيَالٍ إِلا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ "، قَالَ: فَمَا بِتُّ مِنْ لَيْلَةٍ إِلا وَوَصِيَّتِي عِنْدِي مَوْضُوعَةٌ [٩/٢٣١]

2064- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi, vasiyeti yanında yazılı olmaksızın üç gece geçirmemelidir"* buyurdu. Bundan sonra da vasiyetim yanımda olmadan bir gece bile geçirmedim.[1]

٢٠٦٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ مَعْدَانَ الصُّوفِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ السِّنْدِيُّ الأَسَدِيُّ بِطَرَسُوسَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ أَنْ يَبِيتَ لَيْلَتَيْنِ وَلَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ إِلا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ " [١٠/٤٠٣]

2065- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vasiyet edeceği bir şey olan Müslüman bir kişinin vasiyeti yanında yazılı olmadan peş peşe iki gece geçirmesi hak değildir"* buyurdu.[2]

٢٠٦٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ الْمُعَدِّلُ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، ثَنَا مالك، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " مَا حَقُّ امْرِئٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ [٦/٣٥٢]

2066- İbn Ömer der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vasiyet edeceği bir şey olan bir kişinin vasiyeti yanında yazılı olmadan peş peşe iki gece geçirmesi hak değildir"* buyurdu.[3]

٢٠٦٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا الْحَرِيشُ بْنُ سُلَيْمٍ الْكُوفِيُّ، ثنا طَلْحَةُ الْيَامِيُّ، قَالَ: سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى: هَلْ أَوْصَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " لا "، فَقُلْتُ: فَلِمَ أَمَرَ بِالْوَصِيَّةِ وَلَمْ يُوصِ؟ قَالَ: " أَوْصَى بِكِتَابِ اللَّهِ ﷻ " [٥/٢١]

2067- Talha el-Yâmî der ki: Abdullah b. Ebî Evfâ'ya: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vasiyet etti mi?" diye sorduğumda: "Hayır" karşılığını verdi.

---

[1] Müslim (4/1627), Nesâî (6/198, 199) ve Ahmed, *Müsned* (4468).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

"Kendisi vasiyet etmediği halde niçin vasiyet etmeyi emretti ki?" dediğimde: "O, Allah'ın Kitab'ını vasiyet etti" cevabını verdi.[1]

٢٠٦٨- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالَ: ثنا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، قَالَ: سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَوْفَى صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: هَلْ أَوْصَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا "، قُلْتُ: كَيْفَ كَتَبَ عَلَى النَّاسِ الْوَصِيَّةَ أَوْ أَمَرَ بِهَا وَلَمْ يُوصِ؟ قَالَ: " أَوْصَى بِكِتَابِ اللَّهِ ﷻ "، قَالَ هُزَيْلُ بْنُ شُرَحْبِيلَ: كَانَ أَبُو بَكْرٍ يَتَأَمَّرُ عَلَى وَصِيِّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَدَّ أَبُو بَكْرٍ أَنَّهُ وَجَدَ عَهْدًا مِنَ النَّبِيِّ ﷺ فَخَزَمَ أَنْفَهُ بِخِزَامٍ صَحِيحٌ ثَابِتٌ.رَوَاهُ عَنْ مَالِكٍ، عَنْ طَلْحَةَ جَمَاعَةٌ، مِنْهُمْ: سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَأَبُو أُسَامَةَ، وَوَكِيعٌ، وَيُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، وَسَلْمُ بْنُ قُتَيْبَةَ، وَعَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ، وَجَرِيرٌ، وَابْنُ مَهْدِيٍّ، وَابْنُ الْمُبَارَكِ، وَالْحَجَّاجُ، وَعُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ، وَخَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، وَأَبُو عَاصِمٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ الْخُرَيْبِيُّ، وَأَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ، وَأَبُو قَطَنٍ، وَالْفُرَاتُ بْنُ خَالِدٍ، فِي آخَرِينَ [٢١/٥]

2068- Talha b. Mutarrif der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından biri olan Abdullah b. Ebî Evfâ'ya: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vasiyet etti mi?" diye sorduğumda: "Hayır" karşılığını verdi. "Kendisi vasiyet etmediği halde niçin vasiyet etmeyi emretti ki?" dediğimde: "O, Allah'ın Kitab'ını vasiyet etti" cevabını verdi.

Huzeyl b. Şurahbîl der ki: "Ebû Bekr, (bazılarının söylediği gibi) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) (hilafet konusunda) vasisi olan birine halife mi olacak? Bu yönde Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) birine verilmiş bir söz olsaydı Ebû Bekr boynuna yuları bağlayıp onun peşinden giderdi."[2]

Sahih sabit bir hadistir.

٢٠٦٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ،

---

[1] Buhârî (2740), Müslim (16/1634), Tirmizî (2119), İbn Mâce (2696) ve Ahmed, *Müsned* (19427).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: جَاءَهُ النَّبِيُّ ﷺ يَعُودُهُ وَهُوَ بِمَكَّةَ، وَهُوَ يَكْرَهُ أَنْ يَمُوتَ بِالأَرْضِ الَّتِي هَاجَرَ مِنْهَا، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ يَوْمَئِذٍ إِلا ابْنَةٌ وَاحِدَةٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُوصِي بِمَالِي كُلِّهِ، قَالَ " لا، الثُّلُثُ، وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ، وَلَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَرْفَعَكَ فَيَنْتَفِعَ بِكَ نَاسٌ وَيُضَرُّ بِكَ آخَرُونَ " [٩٤/١]

2069- Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkâs, babasından bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Mekke'de iken hasta olan babasını ziyarete gelmişti. Oysa kendisi vaktiyle hicret ettiği topraklarda ölmek istemiyordu. O zaman sadece bir kızı vardı. O: "Ey Allah'ın Resûlü! Bütün malımı vasiyet edeyim mi?" dediğinde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır, üçte birini vasiyet et. Hatta üçte bir bile çoktur. Umarım ki, Allah seni iyileştirir. Seninle bir çok (Müslüman) kişi faydalanır, bir çok (müşrik) kişi de zarar görür"* buyurdu.[1]

٢٠٧٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَلَدِيُّ، حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ، حَدَّثَنَا عُقْبَةُ الأَصَمُّ، حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ جَعَلَ لَكُمْ ثُلُثَ أَمْوَالِكُمْ زِيَادَةً فِي أَعْمَالِكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، لا أَعْلَمُ لَهُ رَاوِيًا غَيْرَ عُقْبَةَ [٣٢٢/٣]

2070- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz ki Allah mallarınızın üçte birini amellerinize ziyade olarak kıldı (vasiyet etme yetkisi verdi)"* buyurdu.[2]

٢٠٧١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ، ثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الضَّحَّاكِ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ ضَمْرَةَ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى تَصَدَّقَ عَلَيْكُمْ بِثُلُثِ أَمْوَالِكُمْ عِنْدَ وَفَاتِكُمْ " [١٠٤/٦]

2071- Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz ki Allah, vefatınız zamanında mallarınızın üçte birini size tasadduk etti (vasiyet etme yetkisi verdi)"* buyurdu.[3]

---

[1] Buhârî (2742), Müslim (5/1628), Ebû Dâvud (2864), Tirmizî 2116), Ahmed, *Müsned* (1486) ve İbn Mâce (2708).

[2] İbn Mâce (2709).

[3] Ahmed, *Müsned* (27550) ve Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (1382).

Vefatından Önce Malının Üçte Birinden Fazlasını Tasarrufta Bulunmak

٢٠٧٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا هُشَيْمٌ، قَالَ: ثنا مَنْصُورٌ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عِمْرَانَ أَنَّ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ أَعْتَقَ سِتَّةَ مَمْلُوكِينَ عِنْدَ مَوْتِهِ، وَلَيْسَ لَهُ مَالٌ غَيْرَهُمْ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: " لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ لا أُصَلِّيَ عَلَيْهِ، ثُمَّ دَعَا بِالرَّقِيقِ فَجَزَّأَهُمْ ثَلاثَةَ أَجْزَاءٍ فَأَعْتَقَ اثْنَيْنِ وَأَرَقَّ أَرْبَعَةً " [٦٠/٣]

2072- İmrân bildiriyor: Ensâr'dan bir adam ölüm anında altı köle azat etti. Bunlardan başka hiçbir malı yoktu. Bu durum Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) ulaşınca: *"İçimden namazını kılmamayı geçirdim"* buyurdu. Sonra azat edilen köleleri çağırıp onları üçe ayırdı. (Kura çekerek) onlardan ikisini azat edip dördünü köle olarak bıraktı.[1]

٢٠٧٣- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْرُوقٍ الصُّوفِيُّ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، وَأَيُّوبَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، وَقَتَادَةَ، وَحُمَيْدٍ، عَنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ عُمَرَ، أَنَّ رَجُلا، أَعْتَقَ سِتَّةَ مَمْلُوكِينَ عِنْدَ مَوْتِهِ لَيْسَ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُمْ " فَأَقْرَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَهُمْ فَأَعْتَقَ اثْنَيْنِ، وَرَدَّ أَرْبَعَةً فِي الرِّقِّ " [٢١٥/١٠]

2073- Hz. Ömer bildiriyor: "Ensâr'dan bir adam ölüm anında altı köle azat etti. Bunlardan başka hiçbir malı yoktu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aralarında kura çekerek onlardan ikisini azat edip dördünü köle olarak bıraktı."[2]

---

[1] Müslim (56/1668), Ebû Dâvud (3958- 3961), Tirmizî (1364), İbn Mâce (2345) ve Ahmed, *Müsned* (20031).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) Vasiyet Etmesi ve Öğretmesi

٢٠٧٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَافِعٍ، عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا مُعَاذُ، انْطَلِقْ فَارْحَلْ رَاحِلَتَكَ، ثُمَّ ائْتِنِي أَبْعَثْكَ إِلَى الْيَمَنِ "، فَانْطَلَقْتُ فَرَحَلْتُ رَاحِلَتِي، ثُمَّ جِئْتُ فَوَقَفْتُ بِبَابِ الْمَسْجِدِ حَتَّى أَذِنَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَخَذَ بِيَدِي ثُمَّ مَضَى مَعِي، فَقَالَ: " يَا مُعَاذُ، إِنِّي أُوصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَصِدْقِ الْحَدِيثِ، وَوَفَاءٍ بِالْعَهْدِ، وَأَدَاءِ الأَمَانَةِ، وَتَرْكِ الْخِيَانَةِ، وَرَحْمَةِ الْيَتِيمِ، وَحِفْظِ الْجَارِ، وَكَظْمِ الْغَيْظِ، وَخَفْضِ الْجَنَاحِ، وَبَذْلِ السَّلامِ، وَلِينِ الْكَلامِ، وَلُزُومِ الإِيمَانِ، وَالتَّفَقُّهِ فِي الْقُرْآنِ، وَحُبِّ الآخِرَةِ، وَالْجَزَعِ مِنَ الْحِسَابِ، وَقِصَرِ الأَمَلِ، وَحَسَنِ الْعَمَلِ، وَأَنْهَاكَ أَنْ تَشْتُمَ مُسْلِمًا، أَوْ تُكَذِّبَ صَادِقًا، أَوْ تُصَدِّقَ كَاذِبًا، أَوْ تَعْصِيَ إِمَامًا عَادِلا " " يَا مُعَاذُ، اذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ كُلِّ حَجَرٍ وَشَجَرٍ، وَأَحْدِثْ مَعَ كُلِّ ذَنْبٍ تَوْبَةً، السِّرُّ بِالسِّرِّ، وَالْعَلانِيَةُ بِالْعَلانِيَةِ "، رَوَاهُ ابْنُ عُمَرَ نَحْوَهُ،

2074- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Muâz! Bineğini al gel, seni Yemen'e göndereceğim"* buyurdu. Bunun üzerine gidip bineğimi hazırladım ve gelip Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) izin verene kadar Mescid'in kapısında durdum. Sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) elimden tutup yürüdü ve şöyle buyurdu: *"Ey Muâz! Sana, Allah'tan korkmayı, doğru sözlü olmayı, sözünde durmayı, emaneti sahibine iade etmeyi, hainlikten uzak durmanı, yetime karşı merhametli olmanı, komşunu korumanı, öfkeni yenmeni, şefkat kanatlarını açmanı, selamı yaymanı, yumuşak sözlü olmanı, imana sarılmayı, Kur'ân'da fakih olmayı, âhireti sevmeyi, hesap gününden korkmayı, emellerinin kısa olmasını ve iyi amel işlemeyi vasiyet ederim. Müslüman birine sövmekten, doğru söyleyen birini yalanlamaktan, yalan söyleyen birini tasdik etmekten ve adil bir imama karşı isyan etmekten seni menederim. Ey Muâz! Her ağaç ve her taşın yanında Allah'ı zikret. Her günahın peşinden tövbe et. Gizli günah işlediğin zaman gizlice ve aleni günah işlediğin zaman aleni olarak tövbe et."*

٢٠٧٥- أَخْبَرَنَاهُ الْحَسَنُ بْنُ مَنْصُورٍ الْحِمْصِيُّ، فِي كِتَابِهِ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مَعْرُوفٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ نافع، عَنْ عُمَرَ قَالَ: لَمَّا أَرَادَ النَّبِيُّ ﷺ أَنْ يَبْعَثَ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ إِلَى الْيَمَنِ رَكِبَ مُعَاذٌ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمْشِي إِلَى جَانِبِهِ بِوَصِيَّةٍ، فَقَالَ: " يَا مُعَاذُ، أُوصِيكَ وَصِيَّةَ الأَخِ الشَّقِيقِ، أُوصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ "، فَذَكَرَ نَحْوَهُ وَزَادَ: " وَعُدِ الْمَرِيضَ، وَأَسْرِعْ فِي حَوَائِجِ الأَرَامِلِ وَالضُّعَفَاءِ، وَجَالِسِ الْفُقَرَاءَ وَالْمَسَاكِينَ، وَأَنْصِفِ النَّاسَ مِنْ نَفْسِكَ، وَقُلِ الْحَقَّ وَلا تَأْخُذْكَ فِي اللَّهِ لَوْمَةَ لائِمٍ " [١/٢٤٠]

2075- Hz. Ömer der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Muâz b. Cebel'i Yemen'e göndermek istediği zaman, Muâz bineğine bindi ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanında yürüyerek kendisine şöyle vasiyette bulundu: *"Ey Muâz! Sana kardeş gibi vasiyette bulunacağım. Sana, Allah'tan korkmayı vasiyet ederim."* Ravi der ki: Sonrasında Ömer bir önceki hadisin aynısını aktardı ve burada şu ziyadede bulundu: *"Hastayı ziyaret et. Dulların ve zayıfların ihtiyaçlarını gidermekte acele et. Fakir ve miskinlerle otur. İnsanlara karşı insaflı davran. Her zaman hakkı söyle ve Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasından korkma."*

٢٠٧٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَبِيبٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مَرْيَمَ، قَالَ: حَدَّثَنِي الْحَكَمُ، وَحَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوْصِنِي، قَالَ: " اتَّقِ اللَّهَ أَيْنَمَا تَكُونُ، وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ "، رَوَاهُ جَرِيرٌ وَفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ لَيْثٍ عَنْ حَبِيبٍ مِثْلَهُ [٤/٣٧٦]

2076- Muâz b. Cebel der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Bana vasiyette bulun" dediğimde: *"Nerede olursan ol Allah'tan kork. Kötülüğün peşinden iyilik yap ki, kötülüğü silip götürsün. İnsanlara güzel ahlâk ile muamele et"* buyurdu.[1]

---

[1] Tirmizî (356), Ahmed, *Müsned* (22120), Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/144 (296- 298) ve *es-Sağîr* (1/192).

٢٠٧٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عِيسَى، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ وَاقِدٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي عَمَلا إِذَا أَنَا عَمِلْتُهُ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ، قَالَ: " لا تُشْرِكْ بِاللَّهِ وَإِنْ عُذِّبْتَ وَحُرِّقْتَ، وَأَطِعْ وَالِدَيْكَ وَإِنْ أَخْرَجَاكَ مِنْ مَالِكَ وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ هُوَ لَكَ، لا تَتْرُكِ الصَّلاةَ مُتَعَمِّدًا، فَإِنَّ مَنْ تَرَكَهَا مُتَعَمِّدًا بَرِئَتْ مِنْهُ ذِمَّةُ اللَّهِ، وَلا تَشْرَبِ الْخَمْرَ فَإِنَّهَا مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ، وَلا تَنَازِعِ الأَمْرَ أَهْلَهُ وَإِنْ دَرَيْتَ أَنَّهُ لَكَ، أَنْفِقْ مِنْ طَوْلِكَ عَلَى أَهْلِكَ وَلا تَرْفَعْ عَنْهُمْ عَصَاكَ أَخِفْهُمْ فِي اللَّهِ " [٣٠٥/٩]

2077- Muâz b. Cebel der ki: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) **geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana öyle bir amel öğret ki onu yaptığımda cennete gireyim" dedi. Hz. Peygamber** (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Sana işkence edilip yakılsan da Allah'a şirk koşma. Annen ve baban malını ve her şeyini bırakmanı isteseler dahi onlara itaat et. Kasıtlı olarak namazı terk etme. Her kim namazı kasıtlı olarak terk ederse Allah'ın himayesinden çıkmış olur. İçki içme, çünkü içki her kötülüğün anahtarıdır. Kendi hakkın olduğunu düşünsen bile hiçbir (resmi) görev için kimseyle çekişme. Malından ailene infakta bulun. Sopanı da üzerlerinden kaldırma ki Allah'tan korkmayı öğrensinler."*[1]

٢٠٧٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ بَهْرَامَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ، حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ فُرَافِصَةَ، عَنْ رَجُلَيْنِ، سَمَّاهُمَا، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ، عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَهُ: " يَا غُلامُ، أَلا أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ يَنْفَعُكَ اللَّهُ بِهِنَّ، احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظْكَ، احْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ أَمَامَكَ، تَعَرَّفْ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفْكَ فِي الشِّدَّةِ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ، جَفَّ الْقَلَمُ بِمَا هُوَ كَائِنٌ، وَلَوِ اجْتَمَعَ الْخَلْقُ عَلَى أَنْ يُعْطُوكَ شَيْئًا لَمْ يَكْتُبْهُ اللَّهُ ﷻ لَكَ، لَمْ يَقْدِرُوا عَلَيْهِ، وَعَلَى أَنْ يَمْنَعُوكَ شَيْئًا كَتَبَهُ اللَّهُ ﷻ لَكَ، لَمْ يَقْدِرُوا عَلَيْهِ، فَاعْمَلْ لِلَّهِ تَعَالَى بِالرِّضَى فِي الْيَقِينِ، وَاعْلَمْ أَنَّ فِيَ الصَّبْرِ عَلَى مَا تَكْرَهُ خَيْرًا كَثِيرًا، وَإِنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ، وَإِنَّ الْفَرَجَ مَعَ الْكَرْبِ، وَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يَسرًا " [٣١٤/١]

2078- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **bana şöyle buyurdu:** *"Ey genç! Sana, Allah'ın kendileriyle fayda sağlayacağı birkaç kelime*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/82 (156).

öğreteceğim: Allah'ın hukukunu koru ki, Allah ta seni korusun. Allah'ın hukukunu koru ki, onu her zaman yanında bulasın. Varlıkta Allah'ı hatırla ki Allah ta seni yoklukta hatırlasın. İsteyeceğinde Allah'tan iste. Yardım isteyeceğinde de Allah'tan yardım iste. Kalem bütün olacakları yazdı. Eğer tüm insanlar, Allah'ın yazmamış olduğu bir konuda sana fayda vermek için bir araya gelseler buna güç yetiremezler. Eğer tüm insanlar, Allah'ın yazmamış olduğu bir konuda sana zarar vermek konusunda birleşip bir araya gelseler buna da güç yetiremezler. Rıza ve yakîn ile Allah'a amel et. Bilmiş ol ki, hoşlanmadığın şeylere sabretmekte çok hayır vardır. Bil ki zafer ancak sabırla gelir. Rahatlık sıkıntı ile ve kolaylık zorluk ile ihsan edilir."[1]

٢٠٧٩- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خُثَيْمٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَمِّي ابْنُ جُبَيْرٍ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي وَأَوْجِزْ، قَالَ: " إِذَا قُمْتَ فِي صَلاتِكَ فَصَلِّ صَلاةَ مُوَدِّعٍ، وَلا تَكَلَّمَنَّ بِكَلامٍ تَعْتَذِرُ مِنْهُ، وَأَجْمِعِ الْيَأْسَ لِمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ "، قَالَ الشَّيْخُ: غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي أَيُّوبَ، لَمْ يَرْوِهِ إِلا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ، وَرَوَى ابْنُ عُمَرَ نَحْوَهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ [٣٦١/١]

2079- Ebû Eyyûb der ki: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Kısa ve öz olmak üzere bana bir şeyler öğret" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Namaza kalktığında vedâ eden bir kimse gibi namaz kıl! Özür dilemen gereken bir sözü söyleme! İnsanların elinde bulunan şeylerden de ümidini kes."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٠٨٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أُرِيدُ سَفَرًا فَأَوْصِنِي، قَالَ: " اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا

---

[1] Tirmizî (2516, "hasen sahih"), Ahmed, *Müsned* (2807) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/123 (11243).

[2] İbn Mâce (4171) ve Ahmed, *Müsned* (23559).

كُنْتَ، وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْحُهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَيْمُونٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ [٤/٣٧٨]

2080- Ebû Zer el-Ğifârî der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Ben bir yolculuğa çıkmak istiyorum. Bana vasiyette (öğütte) bulun" dediğimde: *"Nerede olursan ol Allah'tan kork. Kötülüğün peşinden iyilik yap ki, kötülüğü silip götürsün. İnsanlara güzel ahlâk ile muamele et"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٠٨١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا ضِرْغَامَةُ بْنُ عُلَيْبَةَ بْنِ حَرْمَلَةَ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ جَدِّي، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فِي رَكْبٍ مِنَ الْحَيِّ، فَلَمَّا أَرَدْتُ الرُّجُوعَ، قُلْتُ: أَوْصِنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " اتَّقِ اللَّهَ، وَإِذَا كُنْتَ فِي مَجْلِسٍ فَقُمْتَ عَنْهُ فَسَمِعْتَهُمْ يَقُولُونَ مَا يُعْجِبُكَ فَأْتِهِ، وَإِذَا سَمِعْتَهُمْ يَقُولُونَ مَا تَكْرَهُ فَلا تَأْتِهِ " [١/٣٥٨]

2081- Dirğâme b. Uleybe b. Harmele'nin babasından bildirdiğine göre dedesi şöyle demiştir: Kabileden bir kafileyle birlikte Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gittim. Geri dönmek istediğim zaman: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana vasiyette (tavsiyede) bulun" dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Allah'tan kork. Bir mecliste bulunup ta, oradan kalktığında hoşuna gidecek şeyler işitmişsen oraya tekrar git. Şâyet hoşuna gitmeyen şeyler işitmişsen bir daha o meclise katılma."*[2]

٢٠٨٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَسَّانَ، حدثني حَبَّانُ بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنِي حَرْمَلَةُ بْنُ إِيَاسٍ، " أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَأَقَامَ عِنْدَهُ حَتَّى عَرَفَهُ، فَلَمَّا أَرَادَ الانْصِرَافَ، قَالَ: أَتَيْتُهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا تَأْمُرُنِي؟ قَالَ: يَا حَرْمَلَةُ، ائْتِ الْمَعْرُوفَ، وَاجْتَنِبِ الْمُنْكَرَ، قَالَ: فَصَدَرْتُ عَنْهُ، ثُمَّ قُلْتُ: لَوْ رَجَعْتُ فَاسْتَزَدْتُهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَوْصِنِي، قَالَ: يَا حَرْمَلَةُ، اجْتَنِبِ الْمُنْكَرَ، وَائْتِ الْمَعْرُوفَ، وَمَا سَرَّ

---

[1] Tirmizî (1987, "hasen sahih"), Ahmed, *Müsned* (21412) ve Dârimî (2791).

[2] Ahmed, *Müsned* (18747) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 4/6 (3476).

أُذُنَكَ أَنْ تَسْمَعَ مِنَ الْقَوْمِ يَقُولُونَ لَكَ إِذَا قُمْتَ مِنْ عِنْدِهِمْ فَأْتِهِ، وَمَا سَاءَ أُذُنَكَ أَنْ تَسْمَعَ مِنَ الْقَوْمِ إِذَا قُمْتَ مِنْ عِنْدِهِمْ يَقُولُونَ لَكَ فَاجْتَنِبْهُ "، رَوَاهُ أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَسَّانَ حَدَّثَنِي حَبَّانُ بْنُ عَاصِمٍ، وَحَدَّثَتَانِي ابْنَتَا عُلَيْبَةَ، أَنَّ حَرْمَلَةَ أَخْبَرَهُمَا، أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ نَحْوَهُ، وَزَادَ قَالَ: فَلَمَّا خَرَجْتُ إِذَا هُمَا لَمْ يَدَعَا شَيْئًا، إِتْيَانُ الْمَعْرُوفِ وَاجْتِنَابُ الْمُنْكَرِ [١/٣٥٩]

2082- Harmele b. İyâs bildiriyor: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim ve beni tanıyana kadar yanında durdum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) girmek isteyince: "Ey Allah'ın Resûlü! Ne yapmamı emredersin?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Harmele! İyilik yap ve kötülükten sakın"* buyurdu. Sonra geri döndüm, Ancak kendi kendime: "Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) geri dönsem ve bir şeyler daha öğrensem" dedim. (Yanına gittim ve:) "Ey Allah'ın Resûlü! Bana vasiyette bulun" dedim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Harmele! Kötülükten sakın ve iyilik yap. Bir mecliste bulunup ta, oradan kalktığında hoşuna gidecek şeyler işitmişsen oraya tekrar git. Şâyet hoşuna gitmeyen şeyler işitmişsen bir daha o meclise katılma"* buyurdu.[1]

٢٠٨٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْجُرَشِيُّ، وَكَانَ سَاكِنًا فِي بَنِي ضُبَيْعَةٍ ثَنَا أَبُو طَارِقٍ السَّعْدِيُّ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ يَأْخُذُ عَنِّي هَذِهِ الْكَلِمَاتِ فَيَعْمَلُ بِهِنَّ وَيُعَلِّمُهُنَّ مَنْ يَعْمَلُ بِهِنَّ؟ "، فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَهُ فَعَدَّ فِيهَا خَمْسًا فَقَالَ: " اتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ، وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَغْنَى النَّاسِ، وَأَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا، وَأَحْسِنْ إِلَى جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا، وَلا تُكْثِرِ الضَّحِكَ فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ تَفَرَّدَ بِهِ جَعْفَرٌ، عَنْ أَبِي طَارِقٍ [٦/٢٩٥]

2083- Hasan, Ebû Hureyre'den bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim şu birkaç kelimeyi benden alıp onunla amel eder ve onunla amel edecek kişilere öğretir?"* buyurunca, Ebû Hureyre: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben alırım" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesallem) onun elinden tutarak şu beş

---

[1] Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (222) ve el-Isbehânî, *et-Terğîb ve't-Terhîb* (317).

şeyi saydı: *"Haram şeylerin her çeşidinden sakın ki, insanların en âbidi olasın. Allah'ın sana taksim ettiğine razı ol ki, insanların en zengini olasın. Kendin için sevdiğini insanlar içinde sev ki, gerçek Müslüman olasın. Komşuna iyilik et ki gerçek mümin olasın. Çok gülme, çünkü çok gülmek kalbi öldürür."*[1]

٢٠٨٣/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمِصْرِيِّ قَدِمَ عَلَيْنَا رَفِيقُ ابْنِ مَنْدَهِ، ثنا أَبُو الْفَتْحِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ بُرْهَانٍ الْمُقْرِئُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُوَلِّدِ الصُّوفِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ النَّاقِدُ بِمِصْرَ، ثنا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَازِمٍ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، عَنْ أَبِي سِنَانٍ، عَنْ وَاثِلَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُنْ وَرِعًا تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو رَجَاءٍ وَاسْمُهُ مُحْرِزُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ [١٠/٣٦٥]

2083/a- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Verâ sahibi ol (haramlardan ve şüpheli şeylerden sakın) ki insanların en âbidi olasın"* buyurdu.

٢٠٨٣/ب- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ، ثنا الْمُحَارِبِيُّ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ مُحْرِزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، كُنْ وَرِعًا تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ، وَكُنْ قَانِعًا تَكُنْ أَشْكَرَ النَّاسِ وَأَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا، وَأَحْسِنْ مُجَاوِرَةَ مَنْ جَاوَرَكَ تَكُنْ مُسْلِمًا، وَأَقِلَّ الضَّحِكَ فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحِكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ [١٠/٣٦٥] "

2083/b- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Ebû Hureyre! Verâ sahibi ol (haramlardan ve şüpheli şeylerden sakın) ki insanların Allah'a en iyi kulluk edeni olasın! Kanaatkâr ol ki insanların en şükredeni olasın. Kendin için sevdiğini insanlar için de sev ki gerçek mümin olasın. Sana komşu olanlara iyi komşuluk et ki gerçek Müslüman olasın. Çok gülmemeye bak, çünkü çok gülmek kalbi öldürür."*

٢٠٨٤- حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ النَّجِيرَمِيُّ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: ثنا عَفَّانُ، قَالَ: ثنا سَلامٌ أَبُو الْمُنْذِرِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ، عَنْ

---

[1] Tirmizî (2305) ve Ahmed, *Müsned* (8115).

أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: " أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ أَنْ لا تَأْخُذَنِي فِي اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ، وَأَنْ أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنِّي وَلا أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقِي، وَأَوْصَانِي بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ وَالدُّنُوِّ مِنْهُمْ، وَأَوْصَانِي بِأَنْ أَقُولَ الْحَقَّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا، وَأَوْصَانِي بِصِلَةِ الرَّحِمِ وَإِنْ أَدْبَرَتْ، وَأَوْصَانِي أَنْ لا أَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئًا، وَأَوْصَانِي أَنْ أَسْتَكْثِرَ مِنْ قَوْلِ لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، فَإِنَّهَا كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ، لَمْ يُوصِلْهُ إِلا سَلامٌ أَبُو الْمُنْذِرِ [٣٥٧/٢]

2084- Ebû Zer der ki: Dostum (sallallahu aleyhi vesellem) bana, Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasından korkmamayı, durumu benden düşük olanlara bakmayı ve benden yüksek olanlara bakmamayı tavsiye etti. Yine bana miskinleri sevmeyi ve onlara yakın olmayı, acı da olsa hakkı söylemeyi, sırt çevirseler bile akrabalık bağlarını koparmamayı, insanlardan bir şey istemememi ve: "Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh" sözlerini çokça söylememi tavsiye etti. Çünkü bu sözler cennet hazinelerinden bir hazinedir.[1]

٢٠٨٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي الْمِصِّيصِيُّ، قَالَ: ثنا الْيَمَانُ بْنُ سَعِيدٍ الْمِصِّيصِيُّ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ، عَنْ مَيْسَرَةَ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " أَوْصَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَنْ أُصْبِحَ يَوْمَ صَوْمِي دَهِينًا مُرَجَّلا، وَلا تُصْبِحْ يَوْمَ صَوْمِكَ عَبُوسًا، وَأَجِبْ دَعْوَةَ مَنْ دَعَاكَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ مَا لَمْ يُظْهِرُوا الْمَعَازِفَ، فَإِذَا أَظْهَرُوا الْمَعَازِفَ فَلا تُجِبْهُمْ، وَصَلِّ عَلَى مَنْ مَاتَ مِنْ أَهْلِ قِبْلَتِنَا وَإِنْ قُتِلَ مَصْلُوبًا أَوْ مَرْجُومًا، وَلأَنْ تَلْقَى اللَّهَ [٢٣٧/٤] بِمِثْلِ تُرَابِ الأَرْضِ ذُنُوبًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ تَبُتَّ الشَّهَادَةَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُغِيرَةَ وَإِبْرَاهِيمَ وَعَلْقَمَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ [٢٣٦/٤]

2085- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana, oruçlu olarak sabahladığım zaman dinç ve zinde olmamı tavsiye ederek şöyle buyurdu: *"Oruçlu olduğun gün, asık yüzle sabahlama. Müslümanlardan bir kişi seni davet ettiği zaman davette çalgı âletleri yoksa o davete icabet et. Eğer çalgı âletleri varsa icabet etme. Çarmıha gerilmiş bir şekilde veya recmedilerek öldürülmüş olsa bile bizim kabilemizden ölen kişinin cenaze*

---

[1] Ahmed, *Müsned* (21572) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/156 (1649).

namazını kıl. Yeryüzündeki toprak kadar günahla huzura çıkman, kıble ahalisinden birinin şehitliğine engel olmandan daha hayırlıdır."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/84 (10028).

MİRAS KİTABI

Müslüman, Kafire Mirasçı Olamaz

٢٠٨٦- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلالٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، أَنَّ عَمْرَو بْنَ عُثْمَانَ، أَخْبَرَهُ أَنَّ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ، أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ "، رَوَاهُ ابْنُ جُرَيْجٍ، وَمَعْمَرٌ، وَيُونُسُ، وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَهُشَيْمٌ، وَابْنُ أَبِي حَفْصَةَ، وَمَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، فِي جَمَاعَةٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ، وَقَالَ مَالِكٌ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أُسَامَةَ، وَحَدَّثَ بِهِ قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ [١٤٤/٣]

2086- Usâme b. Zeyd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman, kâfire mirasçı olamaz"* buyurdu.[1]

٢٠٨٧- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، أَخْبَرَنَا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ، وَلا الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ "،

2087- Usâme b. Zeyd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman, kâfire; kâfir de Müslümana mirasçı olamaz"* buyurdu.[2]

٢٠٨٨- كَذَا حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ قَيْسٍ، عَنْ سُفْيَانَ، وَحَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، مِثْلَهُ [١٤٤/٣]

2088- Başka bir kanalla yukarıdaki hadisin aynısı nakledilmiştir.[1]

---

[1] Buhârî (6764), Müslim (1614), Ebû Dâvud (2909), Tirmizî (2107), İbn Mâce (2729) ve Ahmed, *Müsned* (21805).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

٢٠٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَبِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ، وَلا الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ، عَنْ يَعْقُوبَ، وَمَا رَوَاهُ مُتَّصِلا إِلا سَعِيدٌ [٣١٨/٧]

2089- Amr b. Şuayb'ın babası kanalıyla dedesinden bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman, kâfire; kâfir de Müslümana mirasçı olamaz"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Mirasta (Kız) Kardeşler

٢٠٩٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ ثنا يُونُسَ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَأَنَا مَرِيضٌ، فَقَالَ لِي: " يَا جَابِرُ، إِنِّي لأَرَاكَ مَيِّتًا مِنْ مَرَضِكَ هَذَا، فَبَيِّنِ الَّذِي لأَخَوَاتِكَ فَأَوْصِي لَهُنَّ بِالثُّلُثَيْنِ "، قَالَ: فَكَانَ جَابِرٌ، يَقُولُ: هَذِهِ الآيَةُ نَزَلَتْ فِيَّ: ﴿فَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ﴾ [٢٨٤/٦]

2090- Câbir b. Abdillah der ki: Hastalığımda Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ziyaretime geldi ve: *"Ey Câbir! Senin bu rahatsızlığından dolayı öleceğini sanmıyorum. Kız kardeşlerine ne vereceğini belirle ve onlara malının üçte ikisini vasiyet et"* buyurdu. Ravi der ki: Câbir: "Bu konuda: **«Kız kardeşler iki tane olursa (erkek kardeşlerinin) bıraktığının üçte ikisi onlarındır»**[3] âyeti benim hakkımda indi" derdi.[4]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Hâkim, *Müstedrek* (4/345), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (12230), Ebû Dâvud (2911) ve Ahmed, *Müsned* (6673).

[3] Nisâ Sur. 176

[4] Ebû Dâvud (2887), Nesâî, *S. el-Kübrâ* (4/69) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (12325).

Mirasta Dedenin Durumu

٢٠٩١- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُقْبَةَ الشَّيْبَانِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ، قَالَ: ثنا زِيَادُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ فُرَاتٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ فُرَاتٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، قَالَ: كَتَبَ ابْنُ عُتْبَةَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ يَسْتَفْتِيهِ فِي الْجَدِّ، قَالَ: فَقَرَأْتُ كِتَابَهُ إِلَيْهِ: أَمَّا بَعْدُ، فَإِنَّكَ كَتَبْتَ تَسْتَفْتِينِ فِي الْجَدِّ، وَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلا دُونَ رَبِّي لاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلا، وَلَكِنَّهُ أَخِي فِي الدِّينِ، وَصَاحِبِي فِي الْغَارِ " وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ كَانَ يُنْزِلُهُ بِمَنْزِلَةِ الْوَالِدِ، وَإِنَّ أَحَقَّ مَا اقْتَدَيْنَا بِهِ قَوْلُ أَبِي بَكْرٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، وَفُرَاتٍ الْقَزَّازِ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ طَرِيفٍ [٣٠٧/٤]

2091- Saîd b. Cübeyr der ki: İbn Utbe, Abdullah b. ez-Zübeyr'e bir mektup yazarak dedenin mirastaki payını sordu. Gelen cevabı kendisine ben okudum. Şöyle yazmaktaydı: "Derim ki. Bana dedenin mirastaki payını sormuşsun. Bu konuda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellam): *«Eğer Rabbimden başka birini dost edinecek olsaydım Ebû Bekr'i dost edinirdim. Ancak o benim din kardeşim ve mağara arkadaşımdır»* buyurdu. Ebû Bekr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) babası konumundaydı. Bu konuda Ebû Bekr'in dediğine uymamız haktır."[1]

Tek kanallı bir badistir.

٢٠٩٢- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقَنْطَرِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ، ثنا عَبْدُ الْوَارِثِ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَالِمٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، " أَنَّ عَلِيًّا، وَزَيْدًا كَانَا لا يُوَرِّثَانِ الْجَدَّةَ وَابْنُهَا حَيٌّ، وَأَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ كَانَ يُوَرِّثُهَا، وَيَقُولُ: إِنَّ أَوَّلَ جَدَّةٍ أُطْعِمَتْ فِي الإِسْلامِ أُطْعِمَتْ وَابْنُهَا حَيٌّ " [١٦٣/٧]

2092- Şa'bî bildiriyor: Hz. Ali ile Zeyd, oğlu sağ olan nineye mirastan pay vermezdi. İbn Mes'ûd ise ona pay verir ve: "İslam'da mirastan pay alan ilk ninenin oğlu sağ idi" derdi.[2]

---

[1] Buhârî (3658) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (12418).

[2] Tirmizî (2102) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (12286).

٢٠٩٢/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عِمْرَانَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهَمْدَانِيُّ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ وَهُوَ إِدْرِيسُ الأَوْدِيُّ، وَهُوَ إِدْرِيسُ الأَوْدِيُّ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: " خَالَفَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَهْلَ الصَّلاةِ فِي زَوْجٍ وَأَبَوَيْنِ، فَقَالَ: لِلأُمِّ الثُّلُثُ مِنْ جَمِيعِ الْمَالِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِدْرِيسَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَرَوَى سُفْيَانُ، عَنْ أَحْنَفَ أَبِي بَحْرٍ الْهِلالِيِّ كُوفِيٌّ، وَلَمْ يُسْنِدْ عَنْهُ، وَرَوَى عَنْ أَزْهَرَ الْعَطَّارِ كُوفِيٌّ وَلَمْ يُسْنِدْ عَنْهُ [١١٩/٧]

2092/a- İbrâhîm der ki: "İbn Abbâs, ölüden geriye kalan koca ile anne babanın mirası konusunda diğer müslümanlardan farklı düşünmüş ve: "Anneye üçte bir, malın tümü üzerinden verilir" demiştir."

Sevrî'nin rivayetinde tek kaldığı bir hadistir.

NİKAH KİTABI

Hadım Edilmenin Yasaklanması

٢٠٩٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ سَعْدٍ، قَالَ: " رَدَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ التَّبَتُّلَ، وَلَوْ أُذِنَ فِيهِ لاخْتَصَيْنَا " [٩٢/١]

2093- Sa'd der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Osmân b. Maz'ûn'un kadınlardan uzak kalmasını (yani bu maksatla yaptığı yemini) kabul etmeyip reddetmişti. Eğer ona izin verseydi kendimizi hadım ederdik.[1]

Evlilikten Uzak Durmak

٢٠٩٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْوَرَّاقُ الْبَغْدَادِيُّ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مَنْصُورٍ النَّيْسَابُورِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو سَعِيدٍ، عَنْ هِشَامٍ الدَّسْتُوَائِيِّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ الَّذِينَ يَقُولُونَ لا نَتَزَوَّجُ، وَلَعَنَ الْمُسْتَتِرَاتُ مِنَ النِّسَاءِ اللاتِي يَقُلْنَ لا نَتَزَوَّجُ، وَلَعَنَ رَاكِبَ الْفَلاةِ وَحْدَهُ "، قَالَ: فَكَأَنَّهُ اشْتَدَّ عَلَيْهِمْ، فَقَالَ: " وَأَشَدُّ مِنْ ذَلِكَ وَلَعَنَ الْبَائِتَ وَحْدَهُ "، أَبُو سَعِيدٍ هَذَا قِيلَ إِنَّهُ الْمُسَيَّبُ بْنُ شَرِيكٍ تَفَرَّدَ بِهِ، عَنْ هِشَامٍ [٢٨٣/٦]

2094- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Biz evlenmeyeceğiz" diyen erkek muhannesleri ve: "Biz evlenmeyeceğiz" diyen kapalı kadınları lanetlemiştir. Çölde yolculuğa tek başına çıkan kimseyi de lanetlemiştir.

Ravi der ki: Ebû Hureyre daha ağır şeyler de söyleyerek: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tek başına geceleyen kimseyi de lanetledi" dedi.[2]

---

[1] Buhârî (5073), Müslim (6/1402), Tirmizî (1083), İbn Mâce (1848) ve Ahmed, *Müsned* (1529).

[2] Ahmed, *Müsned* (7910).

٢٠٩٥- ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ سُوَيْدٍ، حَدَّثَنِي أَبُو فَاخِتَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِعُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ: " أَتُؤْمِنُ بِمَا نُؤْمِنُ بِهِ؟ "، قَالَ: بَلَى قَالَ: " فَأُسْوَةٌ مَا لَكَ بِنَا " [٦/٢٥٧]

2095- Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Osmân b. Maz'ûn'a: *"Bizim iman ettiğimize iman ediyor musun?"* diye sorunca: "Evet" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Senin için bizde örnek yok mu?"* buyurdu.[1]

Evlenecek Kimselere ve Başka Şeylere Allah'ın Yardım Etmesi

٢٠٩٦- حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ثَلاثٌ كُلُّهُنَّ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ ﷻ عَوْنُهُ: الْمُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَالنَّاكِحَ يُرِيدُ الْعَفَافَ، وَالْمُكَاتَبَ يُرِيدُ الأَدَاءَ " [٨/٣٨٨]

2096- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Üç kişi vardır ki, Allah'ın onlara yardım etmesi üzerine bir haktır. Bunlar, Allah yolunda cihad eden kimse, iffetini korumak için evlenen kimse ve borcunu ödemek isteyen mükâteb köledir."*[2]

٢٠٩٦/أ- حَدَّثَنَا أَسْعَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّاقِدُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى، ثنا أَحْمَدُ بْنُ بِشْرٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ كَرْدَمِ بْنِ يَزِيدَ الْفَزَارِيِّ، قَالَ: قَالَ لِي سَمُرَةُ بْنُ جُنْدُبٍ: " يَا ابْنَ أَخِي، أَرَاكَ شَابًّا حَرِيصًا عَلَى الْعَمَلِ، فَالْزَمِ الْعَفَافَ يَلْزَمْكَ الْعَمَلُ، وَكُلْ قَلِيلا تَعْمَلْ طَوِيلا، وَإِيَّاكَ وَالرَّشْوَةَ تَشُدَّ ظَهْرَكَ عِنْدَ الْخُصُومَةِ "، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَحْمَدَ بْنِ بِشْرٍ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٤٥]

---

1 Ahmed, *Müsned* (24807).

2 Tirmizî (1655, hasen), Nesâî (6/50), İbn Mâce (2518), Ahmed, *Müsned* (7434) ve Hâkim, *Müstedrek* (2/217).

2096/a- Kerdem b. Yezîd el-Fezârî der ki: Semure b. Cundub bana şöyle dedi: "Yeğenim! Gördüğüm kadarıyla amele düşkün bir gençsin. İffeti elden bırakma ki amel de seni bırakmasın. Az yemek ye ki uzun amellerde bulunasın. Davalarda hükmü senin lehine etkileyecek olan rüşvetten de sakın!"

Mehir İçin Dilenmek

٢٠٩٧- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ إِمْلاءً، قَالَ: ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالا: ثنا عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْحَنَفِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، وَمَعْمَرٍ، عَنْ هَارُونَ، عَنْ كِنَانَةَ بْنِ نُعَيْمٍ، عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ مُخَارِقٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لأَنْ يَعْصِبَهُ أَحَدُكُمْ بِقِدٍّ حَتَّى يَفْحَلَ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ فِي نِكَاحٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ هَارُونَ بِهَذَا اللَّفْظِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ [٣/٥٦]

2097- Kabîsa b. Muhârik bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin kısır olana dek sırım ile cinsel organını bağlaması, nikahta insanlardan (mehir için) bir şeyler dilenmesinden daha hayırlıdır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

İlişkiye Girerek Sevap Kazanmak

٢٠٩٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، أَنَّ أَزْهَرَ يَعْنى ابْنَ سَعْدٍ حَدَّثَهُ، عَنْ أَبِي كَبْشَةَ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ جَالِسٌ إِذْ مَرَّتْ بِهِ امْرَأَةٌ، فَقَامَ إِلَى أَهْلِهِ فَخَرَجَ إِلَيْنَا وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ مَاءً، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَأَنَّهُ قَدْ كَانَ شَيْءٌ قَالَ: " نَعَمْ مَرَّتْ بِي فُلانَةُ فَوَقَعَتْ فِي نَفْسِي شَهْوَةُ النِّسَاءِ، فَقُمْتُ إِلَى بَعْضِ أَهْلِي فَكَذَلِكَ فَافْعَلُوا، فَإِنَّ مِنْ أَمَاثِلِ أَعْمَالِكُمْ إِتْيَانَ الْحَلالِ " [٢/٢٠]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 18/370 (946).

2098- Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sahabisi Ebû Kebşe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oturmuşken yanından bir kadın geçti. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp ailesinin yanına gitti ve başı ıslak olarak geri döndü. Biz: "Ey Allah'ın Resûlü! Sanki bir şeyler oldu" dediğimizde: *"Filan kişi yanımdan geçti ve kalbimde kadın arzusu oluştu. Bu sebeple eşlerimden birinin yanına giderek ilişkide bulundum. Siz de böyle durumlarda bu şekilde yapın. Şüphesiz ki helalınız ile olmanız (sevap olarak) diğer amelleriniz gibidir"* buyurdu.[1]

Cinsel Organını ve Gözünü Zinadan Koruyan Kimse

٢٠٩٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا شَدَّادُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا شَبَابَ قُرَيْشٍ، لا تَزْنُوا احْفَظُوا فُرُوجَكُمْ، أَلا مَنْ حَفِظَ اللَّهُ فَرْجَهُ فَلَهُ الْجَنَّةُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي نَضْرَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا الْجُرَيْرِيُّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ شَدَّادٌ [٣/١٠٠]

2099- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Kureyş gençleri! Zina etmeyin, cinsel organlarınızı koruyun. Bilmiş olun ki, her kim Allah için cinsel organını korursa ona cennet vardır."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٠٩٩/أ- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عَمْرُو بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو الأَشْهَبِ، عَنْ أَبِي الْحَكَمِ، عَنْ أَبِي بَرْزَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ: " إِنَّ مِمَّا أَخْشَى عَلَيْكُمْ: شَهَوَاتِ الْغي فِي بُطُونِكُمْ وَفُرُوجِكُمْ، وَمُضِلاتِ الْهَوَى "

2099/a- Ebû Berze bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin için en çok endişe duyduğum şey, karınlarınızın ve cinsel organlarınızın şehvetleri, bir de saptırıcı arzulardır"* buyurdu.

---

1 Ahmed, *Müsned* (18051) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 22/338, 339 (848).

2 Hâkim, *Müstedrek* (4/358), Beyhakî, *Şuabu'l-Îman* (5369) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 12/165 (12776).

٢١٠٠- حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ، ثنا أَبُو الْيَمَانِ، ثَنَا أَبُو مَهْدِيٍّ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " النَّظْرَةُ الأُولَى خَطَأٌ، وَالثَّانِيَةُ عَمْدٌ، وَالثَّالِثَةُ تُدَمِّرُ، نَظَرُ الْمُؤْمِنِ إِلَى مَحَاسِنِ الْمَرْأَةِ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ، وَمَنْ تَرَكَهَا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَرَجَاءَ مَا عِنْدَهُ أَثَابَهُ اللَّهُ بِذَلِكَ عِبَادَةً تَبْلُغُهُ لَذَّتُهَا " [١٠٠/٦]

2100- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Birinci bakış hatadır. İkinci bakış ise kasıtlıdır. Üçüncü bakış ise kişiyi helak eder. Müminin yabancı kadının güzelliğine bakması İblîs'in zehirli oklarından bir oktur. Kim Allah korkusuyla ve sevabını ümid ederek bakmazsa, Allah o kimseye lezzetine varacak ibadet ihsan eder."*

Nikahtaki Niyet

٢١٠١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ عَبْدِ الْقُدُّوسِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لِعِزِّهَا لَمْ يَزِدْهُ اللَّهُ إِلا ذُلا، وَمَنْ تَزَوَّجَهَا لِمَالِهَا لَمْ يَزِدْهُ اللَّهُ إِلا فَقْرًا، وَمَنْ تَزَوَّجَهَا لِحَسَبِهَا لَمْ يَزِدْهُ اللَّهُ إِلا دَنَاءَةً، وَمَنْ تَزَوَّجَهَا لَمْ يَتَزَوَّجْهَا إِلا لِيَغُضَّ بَصَرَهُ، وَيُحَصِّنَ فَرْجَهُ، أَوْ يَصِلَ رَحِمَهُ، إِلا بَارَكَ اللَّهُ لَهُ فِيهَا، وَبَارَكَ لَهَا فِيهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ عَبْدِ الْقُدُّوسِ [٢٤٥/٥]

2101- Enes der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kim bir kadınla izzetinden dolayı evlenirse Allah onu zelil kılar. Kim bir kadınla malı için evlenirse Allah onu fakir kılar. Kim bir kadınla soyundan dolayı evlenirse Allah onu alçaltır. Kim de bir kadınla gözünü ve cinsel organını haramdan korumak veya akrabalarla olan hukukî ilişkilerini devam ettirmek için evlenirse Allah bu evliliği ikisi için de bereketli kılar."*[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 3/21 (2342).

Kişinin Kızına Hayırlı Damat Araması

٢١٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ عُمَرَ، قَالَ: " تَأَيَّمَتْ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ مِنْ خُنَيْسِ بْنِ حُذَافَةَ السَّهْمِيِّ، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا فَتُوُفِّيَ بِالْمَدِينَةِ، فَلَقِيتُ أَبَا بَكْرٍ، فَقُلْتُ: إِنْ شِئْتَ أَنْكَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ، فَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا، فَلَبِثْتُ لَيَالِيَ فَخَطَبَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأَنْكَحْتُهَا إِيَّاهُ، فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ: لَعَلَّكَ وَجَدْتَ حِينَ عَرَضْتَ عَلَيَّ حَفْصَةَ فَلَمْ أَرْجِعْ إِلَيْكَ شَيْئًا؟ قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: فَإِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ شَيْئًا حِينَ عَرَضْتَهَا عَلَيَّ إِلا أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَذْكُرُهَا، وَلَمْ أَكُنْ لأُفْشِيَ سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَلَوْ تَرَكَهَا نَكَحْتُهَا " [٣٦١/١]

2102- Ömer bildiriyor: (Kızım) Hafsa binti Ömer, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından olan kocası Huneys b. Huzâfe es-Sehmî'nin, Medine'de vefat etmesinden sonra dul kaldı. Ebû Bekr'le karşılaştığımda ona: "İstersen Hafsa binti Ömer'i (kızımı) seninle evlendireyim" dedim. Ancak Ebû Bekr bana herhangi bir cevap vermedi. Birkaç gün geçtikten sonra da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hafsa'yı istedi. Ben de kızımı onunla evlendirdim. Daha sonra Ebû Bekr'le karşılaştığımda bana: "Kızınla evlenmemi teklif ettiğinde sana cevap vermemem sanırım gücüne gitti" dedi. Ben de: "Evet!" karşılığını verdim. Bunun üzerine şöyle dedi: "Bu konuda sana cevap vermememin nedeni Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem), kızını (evlenmek için) andığını işitmemdir. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bu sırrını da ifşa edecek değildim. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onunla evlenmeseydi ben alırdım."[1]

Haseb Maldır, Kerem de Takvadır

٢١٠٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَرَجِ الأَزْرَقُ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُؤَدِّبُ، ثَنَا سَلامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحَسَبُ الْمَالُ وَالْكَرَمُ التَّقْوَى "، تَفَرَّدَ بِهِ سَلامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، وَرَوَاهُ الأَئِمَّةُ عَنْ

---

[1] Buhârî (5122), Nesâî (6/64) ve Ahmed, *Müsned* (75).

يُونُسَ، عَنْ سَلامٍ، مِنْهُمْ أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَعَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، وَأَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَأَبُو خَيْثَمَةَ،

2103- Semure b. Cundub der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Haseb (insanlar arasında kişiyi yücelten şey) maldır. Kerem de (Allah katında) insanı yücelten şey de) takvadır"* buyurdu.[1]

٢١٠٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ غَنَّامٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنِي أَبِي.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَبُو يَعْلَى، ثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ، قَالُوا: ثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُؤَدِّبُ، ثَنَا سَلامٌ، مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ فَأَرْسَلَهُ عَنْ سَلامٍ ثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، قَالَ: ذَكَرَ سَلامُ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ، عَنْ قَتَادَةَ، فَذَكَرَهُ، وَرَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ سَلامٍ، حَدَّثَنَاهُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، ثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثَنَا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، حَدَّثَنِي ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سَلامٍ، مِثْلَهُ [١٩٠/٦]

2104- Faklı kanallarla bir önceki hadisin aynısı aktarılmıştır.

٢١٠٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا، وَلِحُسْنِهَا، وَلِجَمَالِهَا، وَلِدِينِهَا، فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ [٣٨٣/٨]

2105- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadın dört şey için nikahlanır; malı için, soyu için, güzelliği için ve dini için. Sen dindar olanını seç ki, elin bereket bulsun"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Tirmizî, *Tefsîr* (3271, "hasen sahih garîb"), İbn Mâce (4219), Ahmed, *Müsned* (20124), Hâkim, *Müstedrek* (2/163), Dârakutnî, *Sünen* (3/302) ve Beyhakî (13776).

[2] Buhârî (5090), Müslim (53/1466), Ebû Dâvud (2047), İbn Mâce (1808) ve Ahmed, *Müsned* (9533).

Doğurgan ve Cana Yakın Kadın

٢١٠٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حِرَاشٍ، عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَكْرَهُ التَّبَتُّلَ وَيَنْهَى عَنْهُ نَهْيًا شَدِيدًا، فَيَقُولُ: " تَزَوَّجُوا الْوَدُودَ الْوَلُودَ، فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمُ الأُمَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [٤/٢١٩]

2106- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadınlardan uzak durmaktan hoşlanmayıp bunu şiddetle yasaklar ve: *"Doğurgan ve sevecen kadınlarla evlenin. Zira ben kıyamet gününde çokluğunuzla övüneceğim"* buyururdu.[1]

٢١٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، ثَنَا الْمُسْتَلِمُ بْنُ سَعِيدٍ الثَّقَفِيُّ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ زَاذَانَ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً ذَاتَ حَسَبٍ وَدِينٍ وَمَنْصِبٍ إِلا أَنَّهَا لا تَلِدُ، فَنَهَاهُ، ثُمَّ أَتَاهُ الثَّانِيَةَ فَنَهَاهُ، ثُمَّ قَالَ: " تَزَوَّجُوا الْوَدُودَ الْوَلُودَ فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمُ الأُمَمَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْمُسْتَلِمُ [٣/٦١]

2107- Ma'kil b. Yesâr der ki: Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben, soylu ve güzel olan ancak çocuk doğuramayan (kısır) bir kadınla evlenmek istiyorum ne dersiniz?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onu bundan menetti. İkinci defa geldiğinde yine onu menetti. Üçüncü defa geldiğinde ise: *"Doğurgan ve sevecen kadınlarla evlenin. Zira ben kıyamet gününde çokluğunuzla övüneceğim"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (12619) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 5/207 (5099).

[2] Ebû Dâvud (2050) ve Nesâî (6/54).

Güzel Kadına Bakmak

٢١٠٨- حَدَّثَنَا أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْصَارِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَبِيبِ بْنِ سَلامٍ الْمَكِّيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " النَّظَرُ إِلَى وَجْهِ الْمَرْأَةِ الْحَسْنَاءِ وَالْخُضْرَةِ يَزِيدَانِ فِي الْبَصَرِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، مُتَّصِلا مَرْفُوعًا [٢٠١/٣]

2108- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güzel kadının yüzüne ve yeşilliğe bakmak görme gücünü arttırır"* **buyurdu.**

Tek kanallı bir hadistir.

Saliha Kadın

٢١٠٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الصَّغِيرِ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْعَسْقَلانِيُّ، حَدَّثَنَا دَوَّادُ بْنُ الْجَرَّاحِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الدُّنْيَا مَتَاعٌ، وَخَيْرُ مَتَاعِهَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُجَاهِدٍ، عَنْ جَابِرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣١٠/٣]

2109- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünya bir metâdır (geçici bir yarardır). En hayırlı metâ ise saliha bir kadındır"* **buyurdu.**

Tek kanallı bir hadistir.

٢١١٠- حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ، ثَنَا أَبُو الْيَمَانِ، ثَنَا أَبُو مَهْدِيٍّ سَعِيدُ بْنُ سِنَانٍ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ فُجُورَ الْمَرْأَةِ الْفَاجِرَةِ كَفُجُورِ أَلْفِ فَاجِرٍ، وَإِنَّ بِرَّ الْمَرْأَةِ الْمُؤْمِنَةِ كَعَمَلِ سَبْعِينَ صِدِّيقًا " [١٠٠/٦]

2110- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir facir (günahkâr) kadının fücuru bin erkeğin fücuru gibidir. Mümin bir kadının iyiliği ise yetmiş sıddîkin ameli gibidir"* **buyurdu.**

٢١١٠/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا أَبُو الطَّيِّبِ بْنُ الْمُهَلَّبِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الصَّالِحِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُطَرِّفٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ بْنِ الْحَجَّاجِ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: " مَا أَفَادَ امْرُؤٌ بَعْدَ إِيمَانٍ بِاللَّهِ مِثْلَ امْرَأَةٍ حَسَنَةِ الْخُلُقِ، وَدُودٌ وَلُودٌ، وَمَا أَفَادَ امْرُؤٌ بَعْدَ كُفْرٍ بِاللَّهِ مِثْلَ امْرَأَةٍ سَيِّئَةِ الْخُلُقِ حَدِيدَةِ اللِّسَانِ، وَاللَّهِ إِنَّ مِنْهُنَّ غُنْمًا لاَ يُحْذَى مِنْهُ وَإِنَّ مِنْهُنَّ غُلاً لاَ يُفْدَى مِنْهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ [٢٤٣/٧]

2110/a- Muâviye b. Kurre'nin bildirdiğine göre Ömer b. el-Hattâb şöyle demiştir: "Kişiye, Allah'a imandan sonra en çok fayda veren şey, güzel huylu, sevimli ve doğurgan bir kadındır. Kişiye, Allah'ı inkardan sonra en çok zarar veren şey de kötü huylu, sivri dilli bir kadındır. Vallahi kadınlardan bazıları uzak durulmayacak bir ganimet iken, bazıları da kurtulması mümkün olmayan bir kelepçe gibidir."

Tek kanallı bir hadistir.

Kureyş Kadınları

٢١١١- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالاَ: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَهْرَامَ، ثنا شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " خَطَبَ امْرَأَةً مِنْ قَوْمِهِ يُقَالُ لَهَا سَوْدَةُ وَكَانَتْ مُصْبِيَةً لَهَا خَمْسُ صِبْيَةٍ أَوْ سِتَّةٍ مِنْ بَعْلٍ لَهَا مَاتَ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا يَمْنَعُكِ مِنِّي؟ " قَالَتْ: وَاللَّهِ يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا يَمْنَعُنِي مِنْكَ إِلا تَكُونَ أَحَبَّ الْبَرِيَّةِ إِلَيَّ وَلَكِنِّي أُكْرِمُكَ أَنْ يَضْغُوا الصِّبْيَةُ أَيْ يَصِيحُوا عِنْدَ رَأْسِكَ بُكْرَةً وَعَشِيَّةً، قَالَ: " مَا يَمْنَعُكِ مِنِّي شَيْءٌ غَيْرُ ذَلِكَ؟ " قَالَتْ: لا وَاللَّهِ فَقَالَ لَهَا: " يَرْحَمُكِ اللَّهُ إِنَّ خَيْرَ نِسَاءٍ رَكِبْنَ أَعْجَازَ الإِبِلِ نِسَاءُ قُرَيْشٍ أَحْنَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِي صِغَرِهِ وَأَرْعَاهُ عَلَى بَعْلٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْحَمِيدِ، عَنْ شَهْرٍ [٦٦/٦]

2111- Abdullah b. Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) kendi kavminden Sevde adında bir kadına evlenme teklif etti. Sevde çok çocukları olan bir kadındı. Ölen kocasından beş veya altı çocuğu vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benimle evlenmene engel olan şey nedir?"* diye sorunca: "Ey

Allah'ın Resûlü! Vallahi senin yeryüzünde benim nezdimde en sevgili kişi olamaman seninle evlenmeme engel değildir. Ancak çocuklarım sabah akşam başında bağırıp ağlaşırlar diye çekiniyorum" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benimle evlenmene engel olan başka bir şey var mıdır?"* buyurunca: "Hayır vallahi yoktur" cevabını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah sana rahmet etsin. Develerin sırtlarına binen kadınların en hayırlısı, Kureyş'in saliha kadınlarıdır. Çocuklarına karşı en şefkatli olan ve kocasının elindeki ile onu en iyi gözetip kollayan onlardır"* buyurdu.

Nikahta Muhayyerlik

٢١١٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الضَّحَّاكِ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَظِيمِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ السَّالِمِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تَخَيَّرُوا لِنُطَفِكُمْ وَاجْتَنِبُوا هَذَا السَّوَادَ، فَإِنَّهُ لَوْنٌ مُشَوَّهٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زِيَادٍ، وَالزُّهْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٧٧/٣]

2112- Enes b. Mâlik der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Nutfeniz için iyi bir yer (kadınların hayırlısını) seçin ve siyahlarla evlenmekten sakının. Çünkü o, kötü bir renktir."* [1]

Tek kanallı bir hadistir.

Velisi Olduğu Kimseyi Kötü Biriyle Evlendirmek

٢١١٣- حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ الْقَاضِي، ثنا جُبَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى بْنِ مُوسَى الأَكْفَانِيُّ، ثنا قَبِيصَةُ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ إِلَى ابْنَتِهِ فَيُزَوِّجُهَا الْقَبِيحَ الذَّمِيمَ ! إِنَّهُنَّ يُرِدْنَ مَا تُرِيدُونَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ جُبَيْرٍ، أَفَادَنِيهِ عَنْهُ أَبُو الْحَسَنِ الدَّارَقُطْنِيُّ [١٤٠/٧]

---

[1] Elbânî, *Daîfu'l-Câmi'*de (3178) uydurma hükmü vermiştir.

2113- Zübeyr b. el-Avvâm der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri kızını kötü ve kınanmış biriyle mi evlendiriyor! Oysa onlar da sizin (güzeli) istediğiniz gibi (güzeli) ister"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Evlilik Konusunda Kadının Görüşü

٢١١٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ مُطَرِّفٍ، ثَنَا أَبُو ظَفَرٍ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ كَهْمَسِ بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ تُرِيدُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ تَلْقَهُ فَجَلَسَتْ تَنْتَظِرُهُ حَتَّى جَاءَ، فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِهَذِهِ الْمَرْأَةِ حَاجَةً، قَالَ لَهَا: " مَا حَاجَتُكِ؟ " قَالَتْ: إِنَّ أَبِي زَوَّجَنِي مِنِ ابْنِ أَخٍ لَهُ لِيَرْفَعَ خَسِيسَتَهُ فِيَّ وَلَمْ يَسْتَأْمِرْنِي فَهَلْ لِي فِي نَفْسِي أَمْرٌ؟ قَالَ: " نَعَمْ "، قَالَتْ: مَا كُنْتُ لأَرُدَّ عَلَى أَبِي شَيْئًا صَنَعَهُ، وَلَكِنْ أَحْبَبْتُ أَنْ تَعْلَمَ النِّسَاءُ لَهُنَّ فِي أَنْفُسِهِنَّ مُؤَامَرَةٌ أَمْ لا [٢١٤/٦]

2114- Hz. Âişe der ki: Bir kadın (bir ihtiyaçtan dolayı) Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldi, ama onu (evde) bulamayınca gelene kadar oturup bekledi. Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Bu kadının bir ihtiyacı vardır" dedim. Kadına: *"İhtiyacın nedir?"* diye sorduğunda: "Babam beni benimle kendi konumunu yükseltsin diye kardeşinin oğluyla evlendirdi. Bana fikrimi sormadı. Bu konuda bir hakkım var mı?" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vardır"* buyurunca, kadın: "Aslında ben babamın yaptığına izin vermiştim, ama bu konuda kadınların bir hakkı var mı, yok mu onu öğrenmek istedim" dedi.[1]

٢١١٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَجُلا، زَوَّجَ ابْنَتَهُ بكرًا، أو ثيبًا، فَأَنْكَرَتْ ذَلِكَ " فَرَدَّ النَّبِيُّ نِكَاحَهَا "، لَمْ يَرْوِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، مُتَّصِلا إِلا أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ، [١١٦/٧]

---

[1] Nesâî (6/71) ve Ahmed, *Müsned* (25096).

2115- İbn Abbâs bildiriyor: Adamın biri bekar veya dul olan kızını biriyle evlendirdi. Kız onu istemeyince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) nikahını geçersiz kıldı.[1]

٢١١٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ بُهْلُولٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ بَدْرٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ جَمِيلٍ، قَالا: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا تَزَوَّجْتُ شَيْئًا مِنْ نِسَائِي، وَلا زَوَّجْتُ شَيْئًا مِنْ بَنَاتِي إِلا بِإِذْنٍ جَاءَنِي بِهِ جِبْرِيلُ عَنِ اللَّهِ ﷻ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ [٢٥١/٧]

2116- Ebû Saîd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cibrîl, bana Allah katından izin getirmeden hiçbir kadınla evlenmedim ve hiçbir kızımı evlendirmedim"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Mehir

٢١١٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو مَسْعُودٍ أَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ، أَخْبَرَنَا يَعْمَرُ بْنُ بِشْرٍ، عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِنْ يُمْنِ الْمَرْأَةِ تَيْسِيرُ خِطْبَتِهَا وَتَيْسِيرُ صَدَاقِهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أُسَامَةَ [١٨٠/٨] [١٦٢/٣]

2117- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstenmesini ve mehrini kolaylaştırması kadının bereketindendir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢١١٨- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ تَلِيدَانَ مِنْ آلِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ قَالَ: سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ يُحَدِّثُ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: " أَعْظَمُ النِّكَاحِ بَرَكَةً، أَيْسَرُهُ مُئُونَةً "، فَقُلْتُ لَهُ: أَيْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى أَخْبَرَتْكَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: هَكَذَا حُدِّثْتُ وَهَكَذَا حَفِظْتُ،

---

[1] Dârakutnî, *Sünen* (53) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (12001).

وَهَكَذَا رَوَاهُ عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ الْمُقَدَّمِيُّ، وَعَبْدُ الصَّمَدِ، وَسَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، عَنْ مُوسَى مَرْفُوعًا، وَرَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ سَخْبَرَةَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ مَرْفُوعًا

2118- Ebû Bekr es-Sıddîk der ki: Kâsım b. Muhammed'in şöyle dediğini işittim: Hz. Âişe: "Nikahın en bereketlisi masrafı en az olanıdır" dedi. Kendisine: "Hz. Âişe bunu sana Resûlullah'tan mı (sallallahu aleyhi vesellem) nakletti?" dediğimde: "Bana bu şekilde anlatıldı ve ben bunu bu şekilde ezberledim" karşılığını verdi.[1]

٢١١٩- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنِ ابْنِ سَخْبَرَةَ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَعْظَمُ النِّسَاءِ بَرَكَةً، أَيْسَرُهُنَّ مَئُونَةً ".رَوَاهُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَأَبُو خَيْثَمَةَ، وَالنَّاسُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ هَارُونَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ صَفْوَانُ بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَهُ [١٨٦/٢]

2119- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadınların en bereketlisi, masrafı en az olanıdır"* buyurdu.[2]

٢١٢٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ، ثَنَا الْعَلاءُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، أَوْ غَيْرُهُ.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالُوا: ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، ثَنَا الطُّفَيْلُ بْنُ سَخْبَرَةَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " أَعْظَمُ النِّكَاحِ بَرَكَةً أَيْسَرُهُ مُؤْنَةً " [٢٥٦/٦]

2120- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nikahın en bereketlisi, masrafı en az olanıdır"* buyurdu.[3]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (25172).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Mehrin Miktarı

٢١٢١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ، وَيَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، قَالا: ثنا يُوسُفُ بْنُ عَدِيٍّ، قَالَ: ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ شُرَيْحٍ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: " لا تُغَالُوا بِمُهُورِ النِّسَاءِ، فَإِنَّهَا لَوْ كَانَتْ مَكْرُمَةً فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ كَانَ أَحَقَّكُمْ بِهَا وَأُولاكُمْ بِهَا مُحَمَّدٌ ﷺ وَأَهْلُ بَيْتِهِ، مَا تَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِ، وَلا زَوَّجَ بِنْتًا مِنْ بَنَاتِهِ بِأَكْثَرَ مِنِ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ أُوقِيَّةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ شُرَيْحٍ، وَالْمَشْهُورُ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي الْعَجْفَاءِ، عَنْ عُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ الْمُزَنِيُّ، عَنْ أَشْعَثَ [١٣٨/٤]

2121- Ömer b. el-Hattâb der ki: "Kadınların mehirlerini yüksek tutmayın. Zira böyle yapmak, dünyada veya âhirette bir cömertlik olsaydı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ehl-i Beyt'i bu konuda sizden daha fazla hak sahibi olurdu. Oysa Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ne evlendiği kadınların, ne de evlendirdiği kızlarının mehirlerini on iki ukiyyeden fazla tutmamıştır."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢١٢٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الشَّافِعِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيُّ، عَنْ يَزِيدَ يَعْنِي ابْنَ الْهَادِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَانَ صَدَاقُهُ لأَزْوَاجِهِ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ أُوقِيَّةً وَنَشًّا، قَالَتْ: تَدْرِي مَا النَّشُّ؟ قَالَتْ: نِصْفُ أُوقِيَّةٍ، فَتِلْكَ خَمْسُ مِائَةٍ فَهَذَا صَدَاقُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لأَزْوَاجِهِ " [١٦٠/٩]

2122- Ebû Seleme b. Abdirrahman der ki: Hz. Âişe'ye (Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) eşlerine verdiği mehri) sorduğumda: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) eşleri için verdiği mehir, on iki ukiyye ve bir neşş idi" dedi. Sonra : "Neşş nedir biliyor musun? Neşş yarım ukiyyedir, işte bunun tamamı beş yüz dirhemdir. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) eşleri için verdiği mehir budur" dedi.[2]

---

[1] İbn Mâce (1887) ve Ahmed, *Müsned* (187).

[2] Müslim (78/1426), Ebû Dâvud (2105), Nesâî (6/95, 96), İbn Mâce (1886) ve Ahmed, *Müsned* (24680).

٢١٢٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ الْمُعَدِّلِ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَارِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ قَيْسٍ الْعَوَّاءِ، عَنْ مُوسَى بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " كَانَ صَدَاقُنَا إِذْ كَانَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَشْرَ أَوَاقٍ "

2123- Ebû Hureyre: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aramızda olduğu halde (kadınlarımıza verdiğimiz) mehirimiz on ukiyye idi" dedi.[1]

Safiyye'nin Mehri

٢١٢٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّقَطِيُّ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ شُعَيْبِ بْنِ الْحَبْحَابِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: " أَعْتَقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَفِيَّةَ وَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا " [٦/٢٦٤]

2124- Enes b. Mâlik der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Safiyye'yi azat etti ve azatlık bedelini mehri saydı."[2]

٢١٢٥- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ بُنْدَارٍ، ثنا أُسَيْدُ بْنُ عَاصِمٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ شُعَيْبٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " أَعْتَقَ صَفِيَّةَ وَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا " [١٠/٣٩٣]

2125- Enes b. Mâlik der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Safiyye'yi azat etti ve azatlık bedelini mehri saydı."[3]

٢١٢٥/أ- حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَعْقُوبَ الْمُقْرِئُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ نَصْرٍ الْعَطَّارُ الدُّورِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ الضَّرِيرُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " أَعْتَقَ صَفِيَّةَ، وَجَعَلَ عِتْقَهَا صَدَاقَهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ السَّلامِ [٧/١٠١]

2125/a- Enes'in bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Safiyye'yi azat etmiş ve azatlık bedelini mehri saymıştır.

---

[1] Nesâî (6/95) ve Ahmed, *Müsned* (8828).

[2] Buhârî (5169) ve Müslim (85/1365).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Tek kanallı bir hadistir.

Mehirde Anlaşan ve Mehri Ödemeye Niyeti Olmayan Kimse; Borç Alan ve Borcu Ödemeye Niyeti Olmayan Kimse

٢١٢٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ رَجُلٍ، مِنَ النَّمِرِ بْنِ قَاسِطٍ، قَالَ: سَمِعْتُ صُهَيْبَ بْنَ سِنَانٍ يُحَدِّثُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَيُّمَا رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً عَلَى مَهْرٍ، وَهُوَ لا يُرِيدُ أَدَاءَهَا، فَغَرَّهَا بِاللَّهِ وَاسْتَحَلَّ فَرْجَهَا بِالْبَاطِلِ، لَقِيَ اللَّهَ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَهُوَ زَانٍ، وَأَيُّمَا رَجُلٌ ادَّانَ بِدَيْنٍ وَهُوَ لا يُرِيدُ أَدَاءَهُ إِلَيْهِ فَغَرَّهُ بِاللَّهِ وَاسْتَحَلَّ مَالَهُ بِالْبَاطِلِ، لَقِيَ اللَّهَ تَعَالَى يَوْمَ يَلْقَاهُ وَهُوَ سَارِقٌ " [١/١٥٤]

2126- Suheyb b. Sinân der ki: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle derken işittim: *"Bir adam bir kadınla bir mehir üzerine evlenir de mehri kadına vermek istemezse, kadını Allah adına kandırıp hakkı olmadan kendine helal sayarsa, kıyamet günü Allah'ın huzuruna zina işlemiş olarak çıkar. Yine bir adam bir borç alır da ödemeyi düşünmezse, borç aldığı kişiyi Allah adına kandırıp hakkı olmadan malını kendine helal sayarsa, kıyamet gününde Allah'ın huzuruna hırsız olarak çıkar."*[1]

Veli

٢١٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِصْمَةَ الْجُشَمِيُّ، حَدَّثَنَا حَمْزَةُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَيُّمَا امْرَأَةٍ نُكِحَتْ بِغَيْرِ إِذْنِ وَلِيِّهَا، فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ، فَإِنْ كَانَ دَخَلَ بِهَا فَلَهَا صَدَاقُهَا بِمَا اسْتَحَلَّ مِنْ رَحِمِهَا، وَفُرِّقَ بَيْنَهُمَا،

---

[1] İbn Mâce (2410, kısa metinle) ve Ahmed, *Müsned* (18956).

وَإِنْ كَانَ لَمْ يَدْخُلْ بِهَا فُرِّقَ بَيْنَهُمَا، وَالسُّلْطَانُ وَلِيُّ مَنْ لا وَلِيَّ لَهُ "، قَالَ إِسْحَاقُ: قَدْ أَدْرَكَ حَمْزَةُ، عَطَاءً، وَمَكْحُولا، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، تَفَرَّدَ بِلَفْظِ التَّفْرِيقِ، وَرُوِيَ عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، مِثْلُهُ فِي إِبْطَالِ النِّكَاحِ مِنْ دُونِ لَفْظِ التَّفْرِيقِ [٣٢١/٣]

2127- Abdullah b. Amr bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Velisinin izni olmaksızın nikahlanan kadının nikahı geçersizdir. Bu durumda onu nikahlayan adam onunla cinsel temasta bulunursa bunu kendine helal saymasına karşılık kadın için mehir vermesi gerekir. Sonra birbirlerinden ayrılırlar. Eğer cinsel temasta bulunmamışsa yine birbirlerinden ayrılırlar. Velisi olmayanını velisi sultan (siyasi otorite)dir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢١٢٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ، ثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحَتْ بِغَيْرِ إِذْنِ وَلِيِّهَا فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ، وَلَهَا الَّذِي أَعْطَاهَا بِمَا أَصَابَ مِنْهَا فَإِنِ اشْتَجَرُوا، فَالسُّلْطَانُ وَلِيُّ مَنْ لا وَلِيَّ لَهُ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَابْنُ عُيَيْنَةَ وَابْنُ الْمُبَارَكِ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، وَرَوَاهُ يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ، وَشُجَاعُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ [٨٧/٦]

2128- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Velisinin izni olmaksızın nikahlanan kadının nikahı geçersizdir. Bu durumda onu nikahlayan adam onunla cinsel temasta bulunursa bunu kendine helal saymasına karşılık kadın için mehir vermesi gerekir. Veli konusunda bir tartışma ve sürtüşme varsa velisi olmayanın velisi sultan (siyasi otorite)dir."*[1]

٢١٢٨/أ- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُصَيْرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَيُّمَا عَبْدٍ تَزَوَّجَ بِغَيْرِ إِذْنِ مَوَالِيهِ،

---

[1] Ebû Dâvud (2083), Tirmizî (1102), İbn Mâce (1879), Ahmed, *Müsned* (25380) ve Hâkim, *Müstedrek* (2/168).

أَوْ أَهْلِهِ فَهُوَ زَانٍ أَوْ عَاهِرٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ [٣٣٣/٧]

2128/a- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir köle efendisinin veya ailesinin izni olmaksızın evlenirse zina etmiş olur"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

İki Veli Olması Durumu

٢١٢٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ، ثَنَا سَلامُ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَنْكَحَ الْوَلِيَّانِ فَهُوَ لِلأَوَّلِ مِنْهُمَا وَإِذَا بَاعَ الْمُجِيزَانِ فَهُوَ لِلأَوَّلِ مِنْهُمَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَلامٍ لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا، إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ.وَرَوَاهُ عَنْ قَتَادَةَ، هِشَامٌ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَسَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، وَهَمَّامٌ [١٩٠/٦]

2129- Semure der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Herhangi bir kadını iki ayrı veli, iki ayrı erkeğe nikahlarsa, o kadın ilk nikahlanan erkeğe aittir. Her kim de bir malını iki ayrı kişiye satarsa, o mal ilk satış yapılan kimseye aittir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

İhramda İken Nikah

٢١٣٠- حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثنا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " تَزَوَّجَ مَيْمُونَةَ وَهُوَ مُحْرِمٌ " [٣٨٩/٨]

2130- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ihramda iken Meymûne ile evlenmiştir.[2]

---

[1] Nesâî (7/275), Ahmed, *Müsned* (20113), Hâkim, *Müstedrek* (2/174), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (13795) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 7/202 (6839).

[2] Buhârî (5114) ve Müslim (46/14210).

٢١٣١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُسْلِمٍ الْعُقَيْلِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ الْهِزَّانِيُّ، ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " تَزَوَّجَ مَيْمُونَةَ وَهُوَ حَلالٌ، وَبَنَى بِهَا وَهُوَ حَلالٌ، وَكُنْتُ أَنَا الرَّسُولَ بَيْنَهُمَا "، هَذَا حَدِيثٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ رَبِيعَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مَطَرٌ الْوَرَّاقُ، وَرَوَاهُ: يَحْيَى بْنُ آدَمَ، وَأَبُو نُعَيْمٍ، عَنْ حَمَّادٍ، عَنْ مَطَرٍ، مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ: نَصْرُ بْنُ مَرْزُوقٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْخُرَاسَانِيِّ الْحَافِظِ، وَرَوَاهُ: النَّسَائِيُّ، عَنْ قُتَيْبَةَ، عَنْ حَمَّادٍ، عَنْ مَطَرٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ، مِثْلَهُ، وَذِكْرُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، فِيهِ وَهْمٌ مِنْ بَعْضِ الرُّوَاةِ [٣/٢٦٤]

2131- Ebû Râfi' bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Meymûne ile ihramsız iken evlendi ve ihramsız iken gerdeğe girdi. İkisinin arasında elçi ben idim."[1]

٢١٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَشَّارٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، عَنْ مَيْمُونَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " تَزَوَّجَهَا وَهُوَ حَلالٌ "، مَا كَتَبْتُهُ مُتَّصِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، إِلا مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ بَشَّارٍ [٧/٣١٥]

2132- Yezîd b. el-Esam'ın bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Meymûne ile ihramsız iken evlenmiştir.[2]

Mut'a Nikahı[3]

٢١٣٣-حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالا: حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّقِّيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَالْحَسَنِ ابْنَيْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِمَا،

---

[1] Tirmizî (841, "hasen"), Ahmed, *Müsned* (27265), Nesâî, *S. el-Kübrâ* (3/288) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (14207).

[2] Müslim (48/1411), Ebû Dâvud (1843), Tirmizî (845), İbn Mâce (1964) ve Ahmed, *Müsned* (26886).

[3] Mut'a nikahı, belli bir bedel karşılığı, belli bir süre için yapılan nikahtır.

عَنْ عَلِيٍّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: " حَرَّمَ فِي غَزْوَةِ خَيْبَرَ نِكَاحَ الْمُتْعَةِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ رَوَاهُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ: حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَعَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ، وَرَوَاهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ: مَعْمَرٌ، وَمَالِكٌ، /وَابْنُ عُيَيْنَةَ، وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ، وَإِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ، عَلَى اخْتِلافٍ بَيْنَهُمْ فِي رِوَايَتِهِمْ عَنِ الزُّهْرِيِّ، فِي الْحُسَيْنِ، وَعَبْدِ اللَّهِ، فَمِنْهُمْ مَنْ جَمَعَهُمَا، وَمِنْهُمْ مَنْ أَفْرَدَهُمَا، وَرَوَاهُ عَنْتَرُ بْنُ الْقَاسِمِ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، وَرَوَاهُ أَبُو سَعْدٍ سَعِيدُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ الْبَقَّالُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيٍّ، نَحْوَهُ [١٧٧/٣]

2133- Hz. Ali der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hayber gazvesinde mut'a nikahını haram kıldı."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢١٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حَبِيبٍ الرَّقِّيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْقَطَّانُ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مِعْزًى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُمَرَ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ سَبْرَةَ الْجُهَنِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: نَهَى النَّبِيُّ ﷺ " عَنْ مُتْعَةِ النِّسَاءِ عَامَ الْفَتْحِ ".رَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ، عَنْ عُمَرَ، مِثْلَهُ وَهُوَ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ، عَنِ الرَّبِيعِ عَزِيزٌ، وَرَوَاهُ عَنِ الرَّبِيعِ الْجَمُّ الْغَفِيرُ [٣٦٣/٥]

2134- Sebre el-Cuhenî'nin bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), (Mekke'nin) Fetih yılında mut'a nikahını yasaklamıştır.

٢١٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا صَالِحُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يُوسُفُ الْقَطَّانُ، ثنا جَرِيرٌ، عَنْ فُضَيْلٍ، عَنْ زُبَيْدٍ الْيَامِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ أَبُو ذَرٍّ: " لا نَعْلَمُ الْمُتْعَتَيْنِ إِلا لَنَا خَاصَّةً، يَعْنِي مُتْعَةَ النِّسَاءِ، وَمُتْعَةَ الْحَجِّ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زُبَيْدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٩/٥]

2135- Ebû Zer der ki: Biz iki mut'anın, yani mut'a nikahı ile hac mut'asının sadece bize has olduğunu biliyoruz.[2]

---

[1] Buhârî (4216), Müslim (29&1407), Tirmizî (1121), Nesâî (6/102), İbn Mâce (1961) ve Ahmed, *Müsned* (594).

[2] Müslim (160/1224), Nesâî (5/139- 141) ve İbn Mâce (2985).

Sahih sabit bir hadistir.

Gizli Nikah Kıymak

٢١٣٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ أَبِي الْجَرَّاحِ الْمِصِّيصِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَزِيرِ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا ضَمْرَةُ بْنُ رَبِيعَةَ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى عَنْ نِكَاحِ السِّرِّ "

2135- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) gizli nikahı yasaklamıştır.[1]

Kadının Halası veya Teyzesi Üzerine Kuma Olarak Getirilmesinin Yasaklanması

٢١٣٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمُؤَدِّبُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَمَّالُ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَيَّارٍ، ثَنَا عَوْنُ بْنُ عُمَارَةَ، ثَنَا الرَّبِيعُ، وَهِشَامٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا، وَلا عَلَى خَالَتِهَا، وَلا تَسْأَلُ الْمَرْأَةُ طَلاقَ أُخْتِهَا فَتَكْتَفِي مَا فِي صَحْفَتِهَا، وَلْتَنْكِحْ فَإِنَّ لَهَا مَا قُدِّرَ لَهَا، وَلا يَسُومُ الرَّجُلُ عَلَى سَوْمِ أَخِيهِ، وَلا يَخْطُبُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ " [٦/٣٠٧]

2137- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir kadın, ne halasının ne de, teyzesinin üzerine kuma olarak getirilemez. Hiçbir kadın da yerine geçmek için bir adamdan karısını boşamasını istemesin. Zira kendisi için Allah'ın takdir ettiğinden başkası yoktur. Kişi (din) kardeşinin müşteri olduğu bir mala alıcı olmasın ve (din) kardeşinin istediği bir kadına dünürcü olarak çıkmasın."*[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 7/68 (6874).

[2] Buhârî (2140) ve Müslim (38/1408, lafız kendisinindir).

Mahrem Birini Nikahlamak

٢١٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو يَعْلَى، ثنا صَالِحُ بْنُ أَبِي خِدَاشٍ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: " بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةَ أَبِيهِ بِقَتْلِهِ، وَسَلْبِ مَالِهِ "، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ [١١٦/٧]

2138- Hâris b. Amr der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), beni, babasının karısıyla evlenen birini öldürmem ve malını almam için gönderdi."[1]

٢١٣٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بُنْدَارٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنِ السُّدِّيِّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ: لَقِيتُ خَالِي، وَمَعَهُ الرَّايَةُ، قُلْتُ: أَيْنَ تَذْهَبُ؟ قَالَ " أَرْسَلَنِي النَّبِيُّ ﷺ إِلَى رَجُلٍ نَكَحَ امْرَأَةَ أَبِيهِ مِنْ بَعْدِهِ أَضْرِبُ عُنُقَهُ، أَوْ قَالَ: أَقْتُلُهُ "، رَوَاهُ وَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ، مِثْلَهُ [٣٣٤/٧]

2139- Berâ b. Âzib der ki: Bir gün dayımı elinde bir sancakla gördüm. Kendisine: "Nereye gidiyorsun?" dediğimde: *"Allah Resûlü* (sallallahu aleyhi vesellem), *beni, babasının ölümünden sonra analığıyla evlenen bir adamın boynunu vurmam"* veya: *"öldürmem için gönderdi"* karşılığını verdi.[2]

Şiğârın[3] Yasaklanması

٢١٤٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شَاذَانُ الْجَوْهَرِيُّ، ثَنَا مُعَلَّى بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا مالك، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى عَنِ الشِّغَارِ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ وَمِنْ حَدِيثِ مُعَلَّى، عَنْ مَالِكٍ غَرِيبٌ

---

[1] Ebû Dâvud (4457), Tirmizî (1362, hasen garîb), İbn Mâce (2607), Ahmed, *Müsned* (4/358) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (17055).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Şiğar, mehir alıp vermemek için iki kişinin birbirinin kız kardeşi ile evlenmesidir.

2140- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şiğâr'ı yasaklamıştır.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Hulle Yapmak

٢١٤١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، وَعُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، قَالا: ثنا ابْنُ نُمَيْرٍ، قَالَ: وَذَكَرَ عُبَيْدُ اللَّهِ الأَشْجَعِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي غَسَّانَ مُحَمَّدِ بْنِ مُطَرِّفٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ نَافِعٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّهُ سَأَلَهُ رَجُلٌ عَنْ رَجُلٍ فَارَقَ امْرَأَتَهُ، وَأَنَّهُ تَزَوَّجَهَا وَلَمْ يَأْمُرْنِي وَلَمْ أُعْلِمْهُ، فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ: " لا، إِلا نِكَاحَ رَغْبَةٍ، إِنْ رَضِيَتْ أَمْسَكَتْ، وَإِنْ كَرِهَتْ فَارَقَتْ، كُنَّا نَعُدُّ هَذَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سِفَاحًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الأَشْجَعِيِّ [٩٦/٧]

2141- Nâfi' bildiriyor: Bir adam İbn Ömer'e birinin karısını boşadığını ve kadının bir daha kocasına dönebilmesi için arada ilişki olmaksızın başka biriyle evlenmesi durumunu sordu. Bunun üzerine İbn Ömer: "Hayır kadın ona helal olmaz. Evlenmek, evliliğe olan rağbet sebebiyle olur. Eğer kadın nikahlandığı kişiye razı oldu ise yanında kalır. Eğer razı olmadıysa bırakır. Biz böylesi bir şeyi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında zina sayardık" dedi.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Süt Bağı

٢١٤٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُثَنَّى، قَالَ: ثنا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ، قَالَ: ثنا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أُرِيدَ عَلَى ابْنَةِ حَمْزَةَ، فَقَالَ: " إِنَّهَا لا تَصْلُحُ لِي، إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ، وَيَحْرُمُ مِنَ الرَّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ "، هَذِهِ الأَحَادِيثُ الثَّلاثَةُ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهَا [٩٠/٣]

---

[1] Buhârî (5112), Müslim (57/1415), Ebû Dâvud (2074), Tirmizî (1124), İbn Mâce (1883) ve Ahmed, *Müsned* (4525).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 9/48 (9102), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (7/339) ve Hâkim, *Müstedrek* (2/199).

2142- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem), Hamza'nın kızı verilmek istenince: *"O, bana helal değildir, çünkü o, süt kardeşimin kızıdır. Kan bağının haram kıldığı şeyleri süt bağı da haram kılar"* buyurdu.[1]

٢١٤٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو عَوْنٍ الثَّقَفِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا صَالِحٍ الْحَنَفِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَجُلا يُقَالُ لَهُ ابْنُ الْكَوَّاءِ، سَأَلَ عَلِيًّا عَنِ ابْنَةِ الأَخِ مِنَ الرَّضَاعَةِ، فَقَالَ: ذَكَرْتُ ابْنَةَ حَمْزَةَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ "، رَوَاهُ مِسْعَرٌ أَتَمَّ مِنْهُ، عَنْ أَبِي عَوْنٍ [٣٦٥/٤]

2143- Ebû Sâlih el-Hanefî der ki: İbnu'l-Kevvâ'nın, Hz. Ali'ye süt kardeşin kızını (onunla evlenmeyi) sorduğunu işittim. Ali şu karşılığı verdi: "Hamza'nın kızı Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) verilmek istendi; ama Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«O benim sütkardeşimin kızıdır»* buyurdu."[2]

٢١٤٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ وَعِنْدِي رَجُلٌ، فَقَالَ: " يَا عَائِشَةُ انْظُرِي إِخْوَانَكُنَّ، فَإِنَّ الرَّضَاعَةَ مِنَ الْمَجَاعَةِ "، لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١١٦/٧]

2144- Hz. Âişe der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma girdi ve yanımda bir adamın bulunduğunu gördü. Bunun üzerine: *"Ey Âişe! Sütkardeşlerinizin kimler olduğuna iyice dikkat edin! Sütkardeşliğini ortaya çıkaran emme, açlığı giderecek miktarda olanıdır"* buyurdu.[3]

٢١٤٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي.ح وَثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " تَرِبَتْ يَدَاكِ، أَوَمَا عَلِمْتِ أَنَّهُ يَحْرُمُ مِنَ الرَّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ " [٩٧/٧]

---

[1] Buhârî (2645), Müslim (12), İbn Mâce (1938) ve Ahmed, *Müsned* (2494).

[2] Müslim (11/1446), Tirmizî (1146) ve Ahmed, *Müsned* (622).

[3] Buhârî (2647), Müslim (32/1455), Ebû Dâvud (2058) ve Ahmed, *Müsned* (24686).

2145- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), bana: *"Allah iyiliğini versin! Kan bağının haram kıldığı şeyleri süt bağının da haram kıldığını bilmiyor musun?"* buyurdu.[1]

Süt Bağı

٢١٤٦- حَدَّثَنَاهُ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ: ثنا الْقَاسِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ، قَالَ: ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَبُو إِسْمَاعِيلَ الأَيْلِيُّ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، وَمِسْعَرٌ، قَالا: ثنا أَبُو عَوْنٍ الثَّقَفِيُّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ الْحَنَفِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيًّا يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ: سَلُونِي عَمَّا شِئْتُمْ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ ابْنُ الْكَوَّاءِ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، مَا تَقُولُ فِي الأُخْتَيْنِ يَتَّخِذُهُمَا الرَّجُلُ؟ فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ: إِنَّكَ لَذَهَّابٌ فِي التِّيهِ، سَلْ عَمَّا يَعْنِيكَ، وَلا تَسْأَلْ عَمَّا لا يَعْنِيكَ، فَقَالَ لَهُ ابْنُ الْكَوَّاءِ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، إِنَّمَا نَسْأَلُكَ عَمَّا لا نَعْلَمُ، فَأَمَّا مَا نَعْلَمُ فَلا نَسْأَلُكَ عَنْهُ، فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: حَرَّمَتْهُمَا آيَةٌ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى، أُرَاهُ قَالَ: وَأَحَلَّتْهُمَا آيَةٌ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى، قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الأُخْتَيْنِ إِلا مَا قَدْ سَلَفَ﴾، وَقَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾، فَقَالَ لَهُ ابْنُ الْكَوَّاءِ: وَمَا تَقُولُ فِي ابْنَةِ الأَخِ مِنَ الرَّضَاعَةِ، أَيَتَزَوَّجُهَا الرَّجُلُ؟ قَالَ: لا، إِنِّي كُنْتُ أَخْرَجْتُ ابْنَةَ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ مِنْ بَيْنَ مُشْرِكِي مَكَّةَ عَلَى خَوْفٍ شَدِيدٍ وَغَزْوٍ شَدِيدٍ، فَأَتَيْتُ بِهَا الْمَدِينَةَ، فَعَرَضْتُهَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَذَكَرْتُ لَهُ حَالَهَا، وَجَمَالَهَا، وَهَيْئَتَهَا، وَحُسْنَ خُلُقِهَا، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّهَا لا تَحِلُّ لِي، إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ " [٣٦٥/٤]

2146- Ebû Sâlih el-Hanefî bildiriyor: Hz. Ali'nin minberde: "Bana istediğiniz şeyi sorun!" dediğini işittim. Bunun üzerine İbnu'l-Kevvâ adında bir adam kalkıp: "Ey müminlerin emiri! Erkeğin iki kız kardeşle aynı anda evli olması konusunda ne dersin?" diye sordu. Ali: "Tih çölünde kaybol emi! Seni ilgilendirmeyen şeyler hakkında soru sorma, seni ilgilendiren konularda soru sor!" diye çıkışınca, İbnu'l-Kevvâ: "Ey müminlerin emiri! Biz sana bilmediğimiz şeyleri soruyoruz. Yoksa bildiğimiz şeyleri neden soralım!" karşılığını verdi. Bunun üzerine Ali şöyle dedi: "İki kız kardeşle aynı anda evli olmayı Allah'ın Kitabı'ndaki âyetler haram kılmıştır. — Ravi der ki: Sanırım: "Bir âyet ise bunu helal kılmıştır" dedi. — Âyetler şunlardır: **"İki kız**

---

[1] Buhârî (2646) ve Müslim (8,9/1445, lafız kendisinindir).

kardeşi bir arada almak suretiyle evlenmek, -geçmişte olanlar artık geçmiştir- size haram kılındı"[1] "Elinizin altındakilere iyilik ediniz."[2] İbnu'l-Kevvâ: "Erkek sütkardeşin kızı konusunda ne dersin? Kişi öylesi bir yakınlığı bulunan bir kızla evlenebilir mi?" diye sorunca da Ali şöyle cevap verdi: "Hayır, evlenemez. Zira zamanında Hamza b. Abdilmuttalib'in kızını büyük sıkıntılar ve tehlikeler altında Mekke müşriklerinin elinden alıp Medine'ye götürmüştüm. Kızın durumunu, güzelliğini, iyi ahlâkını zikredip evlenmesi için Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) teklifte bulundum. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bana helal değildir. Zira erkek sütkardeşimin kızıdır»* buyurdu."[3]

İhtiyaç Duası

٢١٤٧- حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ النَّجِيرَمِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا عَفَّانُ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، وَهَذَا حَدِيثُ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُعَلِّمُنَا خُطْبَةً مِنْ خُطْبَةِ الْحَاجَةِ، وَخُطْبَةَ الصَّلاةِ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ أَوْ إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يُضْلِلْ فَلا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، ثُمَّ يَقْرَأُ هَؤُلاءِ الآيَاتِ الثَّلاثَ: ﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلا تَمُوتُنَّ إِلا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ ، ثُمَّ يَقْرَأُ ﴿يَاأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ ، وَيَقْرَأُ ﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلا سَدِيدًا﴾ ، ثُمَّ يَتَكَلَّمُ لِحَاجَتِهِ "، كَذَا رَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَفَّانُ، وَحَدِيثُ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ مَشْهُورٌ، فَرِوَايَتُهُ عَنْ أَصْحَابِ أَبِي وَائِلٍ، روى عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ، وَمَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ، وَحَمَّادِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ، وَالْمُغِيرَةِ بْنِ مِقْسَمٍ، وَأَبِي هَاشِمٍ، وَالْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ، وَحُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَتَفَرَّدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُنَازِلٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الْكَنُودِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ [١٧٨/٧]

---

[1] Nisâ Sur. 23

[2] Nisâ Sur. 36

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2147- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hem namaz, hem de ihtiyaç duasını bizlere öğretti. İhtiyaç (hâcet) duası şöyledir: Kişi: "Hamd ancak Allah'adır. Ancak O'na hamd eder, O'ndan yardım ister ve O'ndan bağışlanma dileriz. Nefislerimizin şerrinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidâyete erdirdiğini kimse saptıramaz, saptırdığını da kimseler hidâyete erdiremez. Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed'in de O'nun kulu ve Resûlü olduğuna şahadet ederim" der. Sonrasında şu üç âyeti okur: **"Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak müslümanlar olarak can verin."**[1] **"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan da eşini var eden ve ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinize karşı gelmekten sakının. Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Allah şüphesiz hepinizi görüp gözetmektedir."**[2] **"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin."**[3] Ardından da ihtiyacı olan şeyi dile getirir.[4]

Nikahı İlan Etmek

٢١٤٨- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ إِلْيَاسَ، عَنْ رَبِيعَةَ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَعْلِنُوا هَذَا النِّكَاحَ، وَاضْرِبُوا عَلَيْهِ بِالْغِرْبَالِ "، هَذَا حَدِيثٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ خَالِدٌ، عَنْ رَبِيعَةَ [٣/٢٦٥]

2148- Hz. Âişe der ki: *"Nikahı ilan edin ve ilan vesilesiyle def çalın"* buyurdu.[5]

٢١٤٩- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ الْحَافِظُ، ثنا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ.ح وثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مِقْسَمٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْكِنْدِيُّ، ثنا أَبُو

---

[1] Âl-i İmrân Sur. 102

[2] Nisâ Sur. 1

[3] Ahzâb Sur. 70, 71

[4] Ebû Dâvud (2118), Tirmizî (1105, "hasen"), İbn Mâce (1892) ve Ahmed, *Müsned* (3719).

[5] İbn Mâce (1895).

هَمَّامٍ، قَالا: ثنا ابْنُ وَهْبٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الأَسْوَدِ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَعْلِنُوا النِّكَاحَ "، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ عَامِرٍ، إِلا عَبْدُ اللَّهِ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ وَهْبٍ [٣٢٨/٨]

2149- Âmir b. Abdillah b. Zübeyr'in babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nikahı ilan edin"* buyurmuştur.[1]

Düğün

٢١٥٠-حدثنا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا عِصْمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْخَزَّازُ، ثنا حَازِمٌ، مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ، عَنْ لُمَازَةَ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: شَهِدَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمْلاكَ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: " عَلَى الْخَيْرِ وَالْبَرَكَةِ، وَالطَّائِرِ الْمَيْمُونِ، وَالسَّعَةِ فِي الرِّزْقِ، بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ، دَفِّفُوا عَلَى رَأْسِهِ "، فَجِيءَ بِدُفٍّ فَضُرِبَ بِهِ، فَأَقْبَلَتِ الأَطْبَاقُ عَلَيْهَا فَاكِهَةٌ وَسُكَّرٌ، فَنُثِرَ عَلَيْهِ، فَكَفَّ النَّاسُ أَيْدِيَهُمْ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا لَكُمْ لا تَنْتَهِبُونَ؟ " قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوَلَمْ تَنْهَ عَنِ النُّهْبَةِ؟ قَالَ: " إِنَّمَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ نُهْبَةِ الْعَسَاكِرِ، فَأَمَّا الْعِرْسَانُ فَلا، فَجَاذَبَهُمْ وَجَاذَبُوهُ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ثَوْرٌ [٢١٥/٥] [٩٦/٦]

2150- Muâz b. Cebel anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), ashabından bir kişinin düğününde hazır bulundu. Ona: *"Hayır ve bereket üzerine olsun. Muhabbet ve uğur üzerine olsun. Rızkın genişliği üzerine olsun. Allah sizi mübarek kılsın"* diye dua ettikten sonra: *"Başında def çalın"* buyurdu. Bunun üzerine bir def getirildi ve çalınmaya başlandı. Sonra üzerinde meyveler ve şeker bulunan tabaklar getirilerek adamın üzerine saçıldı. Ancak insanlar saçılanlara el uzatmadı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size ne oluyor da almıyorsunuz?"* diye sorunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Sen yağmayı yasaklamadın mı?" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben askerlerin yağması gibi olan yağmayı yasaklamıştım, düğünlerde olanı değil"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte birbirleriyle saçılandan almak için çekişip itiştiler.[2]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (16136) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 5/222 (5145).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 1/43 (118) ve *M. el-Kebîr* 20/97, 98 (191).

Tek kanallı bir badistir.

٢١٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْيَقْطِينِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ قُنْبُلٍ الأَنْطَاكِيُّ، ثَنَا صَالِحُ بْنُ زِيَادٍ السُّوسِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ، صَحِبْنَا فِي طَرِيقِ مَكَّةَ سَنَةَ خَمْسٍ وَمِائَتَيْنِ ثَنَا خَالِدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الأَنْصَارِيُّ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ شَهِدَ إِمْلاكَ رَجُلٍ أَوِ امْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ، فَقَالَ: " أَيْنَ شَاهِدُكُمْ؟ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا شَاهِدُنَا؟، قَالَ: " الدُّفُّ " فَأَتَوْا بِهِ، قَالَ: " اضْرِبُوا عَلَى رَأْسِ صَاحِبِكُمْ "، ثُمَّ جَاءُوا بِأَطْبَاقِهِمْ فَنَثَرُوهَا، فَهَابَ الْقَوْمُ أَنْ يَتَنَاوَلُوا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا أَزْيَنَ الْحِلْمَ، مَا لَكُمْ لا تَتَنَاوَلُونَ؟ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلَمْ تَنْهَ عَنِ النُّهْبَةِ؟، قَالَ: " نَهَيْتُكُمْ عَنِ النُّهْبَةِ فِي الْعَسَاكِرِ، فَأَمَّا فِي هَذَا وَأَشْبَاهِهِ فَلا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، وَحُمَيْدٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ صَالِحِ بْنِ زِيَادٍ [٦/٣٤٠]

2151- Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensâr'dan bir adamın veya bir kadının düğününde hazır bulundu. Onlara: *"Şahidiniz nerede?"* diye sorunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Şahit te nedir?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şahidiniz deftir"* buyurunca def getirdiler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arkadaşınıza def çalın"* buyurdu. Sonra tabaklarda yiyecekler getirdiler ve adamın üzerine saçtılar. Ancak oradakiler saçılana el uzatmaktan korkmuştu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne oluyor da almıyorsunuz?"* diye sorunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Sen yağmayı yasaklamadın mı?" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben askerlerin yağması gibi olan yağmayı yasaklamıştım, düğünlerde ve buna benzer şeylerde yasaklamadım"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢١٥٢- حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ أَحْمَدُ بْنُ أَبَتَاهُ بْنِ شَيْبَانَ الْعَبَّادَانِيُّ بِالْبَصْرَةِ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ إِدْرِيسَ السِّجِسْتَانِيُّ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا الْوَسِيمُ بْنُ جَمِيلٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُزَاحِمٍ، عَنْ صَدَقَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، عَنْ سَلْمَانَ، أَنَّهُ " تَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنْ كِنْدَةَ فَبَنَى بِهَا فِي بَيْتِهَا، فَلَمَّا كَانَ لَيْلَةَ الْبِنَاءِ مَشَى مَعَهُ أَصْحَابُهُ حَتَّى أَتَى بَيْتَ امْرَأَتِهِ، فَلَمَّا بَلَغَ الْبَيْتَ، قَالَ: ارْجِعُوا آجَرَكُمُ اللَّهُ وَلَمْ يُدْخِلْهُمْ عَلَيْهَا كَمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ، فَلَمَّا نَظَرَ

---

[1] İbnu'l-Cevzî, *Mevduât (=Uydurma Hadisler)* (2/266).

إِلَى الْبَيْتِ وَالْبَيْتُ مُنَجَّدٌ، قَالَ أَمَحْمُومٌ بَيْتُكُمْ أَمْ تَحَوَّلَتِ الْكَعْبَةُ فِي كِنْدَةَ؟ قَالُوا: مَا بَيْتُنَا بِمَحْمُومٍ وَلا تَحَوَّلَتِ الْكَعْبَةُ فِي كِنْدَةَ، فَلَمْ يَدْخُلِ الْبَيْتَ حَتَّى نُزِعَ كُلُّ سِتْرٍ فِي الْبَيْتِ غَيْرَ سِتْرِ الْبَابِ، فَلَمَّا دَخَلَ رَأَى مَتَاعًا كَثِيرًا، فَقَالَ: لِمَنِ الْمَتَاعُ؟ قَالُوا مَتَاعُكَ وَمَتَاعُ امْرَأَتِكَ، قَالَ: مَا بِهَذَا أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ أَوْصَانِي خَلِيلِي أَنْ لا يَكُونَ مَتَاعِي مِنَ الدُّنْيَا إِلا كَزَادِ الرَّاكِبِ، وَرَأَى خَدَمًا، فَقَالَ: لِمَنْ هَذَا الْخَدَمُ؟ فَقَالُوا: خَدَمُكَ وَخَدَمُ امْرَأَتِكَ، فَقَالَ: مَا بِهَذَا أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ أَوْصَانِي خَلِيلِي ﷺ أَنْ لا أُمْسِكَ إِلا مَا أَنْكَحُ، أَوْ أُنْكِحُ، فَإِنْ فَعَلْتُ فَبَغَيْنَ كَانَ عَلَيَّ مِثْلُ أَوْزَارِهِنَّ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُنْتَقَصَ مِنْ أَوْزَارِهِنَّ شَيْءٌ، ثُمَّ قَالَ لِلنِّسْوَةِ الَّتِي عِنْدَ امْرَأَتِهِ: هَلْ أَنْتُنَّ مُخْرِجَاتٌ عَنِّي، مُخْلِيَاتٌ بَيْنِي وَبَيْنَ امْرَأَتِي؟ قُلْنَ: نَعَمْ، فَخَرَجْنَ، فَذَهَبَ إِلَى الْبَابِ حَتَّى أَجَافَهُ وَأَرْخَى السِّتْرَ، ثُمَّ جَاءَ حَتَّى جَلَسَ عِنْدَ امْرَأَتِهِ فَمَسَحَ بِنَاصِيَتِهَا وَدَعَا بِالْبَرَكَةِ، فَقَالَ لَهَا: هَلْ أَنْتِ مُطِيعَتِي فِي شَيْءٍ آمُرُكِ بِهِ؟ قَالَتْ: جَلَسْتَ مَجْلِسَ مَنْ يُطَاعُ، قَالَ: فَإِنَّ خَلِيلِي ﷺ أَوْصَانِي إِذَا اجْتَمَعْتُ إِلَى أَهْلِي أَنْ أَجْتَمِعَ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ ﷻ فَقَامَ وَقَامَتْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَصَلَّيَا مَا بَدَا لَهُمَا، ثُمَّ خَرَجَا فَقَضَى مِنْهَا مَا يَقْضِي الرَّجُلُ مِنِ امْرَأَتِهِ، فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدَا عَلَيْهِ أَصْحَابُهُ فَقَالُوا: كَيْفَ وَجَدْتَ أَهْلَكَ؟ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ، ثُمَّ أَعَادُوا فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ، ثُمَّ أَعَادُوا فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّمَا جَعَلَ اللَّهُ تَعَالَى السُّتُورَ وَالْخُدُورَ وَالأَبْوَابَ لِتُوَارِيَ مَا فِيهَا، حَسْبُ امْرِئٍ مِنْكُمْ أَنْ يَسْأَلَ عَمَّا ظَهَرَ لَهُ، فَأَمَّا مَا غَابَ عَنْهُ فَلا يَسْأَلَنَّ عَنْ ذَلِكَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: الْمُتَحَدِّثُ عَنْ ذَلِكَ كَالْحِمَارَيْنِ يَتَسَافَدَانِ فِي الطَّرِيقِ " [١٨٥/١]

2152- Ebû Abdirrahman es-Sülemî bildiriyor: Selmân, Kinde'li bir kadınla evlendi. Gerdeğe de kadının evinde girdi. Gerdek gecesi akşamında arkadaşları da eve kadar onunla birlikte yürüdüler. Kadının evine geldiği zaman bazı ahlâksızların yaptığı gibi onları kadının yanına almak yerine onlara: "Allah size ecrinizi versin! Geri dönebilirsiniz!" dedi. Eve baktığı zaman her tarafının örtü ve perdelerle döşenmiş olduğunu gördü. Evdekilere: "Eviniz üşüyor mu, yoksa Kâbe mi Kinde'ye taşındı?" diye sordu. Evdekiler: "Ne evimiz üşüyor, ne de Kâbe Kinde'ye taşındı" karşılığını verdiler. Ancak kapıdaki perde hariç, evdeki tüm perde ve örtüler kaldırılıncaya kadar içeriye girmeyi kabul etmedi. Kaldırılınca da girdi. Girdiğinde ise evin içinde birçok eşyanın bulunduğunu gördü. Onlara: "Bu eşyalar kimin?" diye sorunca, onlara: "Senin ve hanımının eşyalarıdır!" karşılığını verdiler. Selmân bu defa: "Oysa dostumun (sallallahu aleyhi vesellem) bana

nasihatı böyle değildi. O bana, dünyadaki eşyalarımın ancak bir yolcunun azığı kadar olmasını öğütledi" dedi. Evde bir hizmetçi görünce de onlara: "Bu hizmetçi kimin?" diye sordu. "Senin ve hanımının hizmetçisi!" karşılığını verdiklerinde Selmân: "Oysa dostumun (sallallahu aleyhi vesellem) bana nasihatı böyle değildi. O bana, evlendiğim kadın haricinde hizmetçi veya cariye edinmememi öğütlemişti. Şâyet ben hizmetçi edinir de onlar da yoldan çıkarsa kendi günahlarından bir şey eksilmeden günahları kadarıyla bir vebalin altına girmiş olacağım" dedi. Sonra hanımının yanında duran kadınlara: "Buradan çıkıp beni hanımımla yalnız bırakır mısınız?" deyince, onlar: "Olur!" deyip çıktılar. Onlarla birlikte de kapıya kadar gitti. Kapıyı kapatıp perdeyi de indirdikten sonra geri döndü.

Hanımının yanında oturduktan sonra perçemini okşadı ve ona bereketler diledi. Sonra ona: "Senden isteyeceğim şeylerde bana itaat edecek misin?" diye sorunca, hanımı: "Kendisine itaat edeceğim kişinin yanında oturdum" karşılığını verdi. Bunun üzerine Selmân: "Dostum, eşimle birlikte olacağım zaman, Allah'a itaat yolunda birlikte olmamı öğütlemişti" dedi ve her ikisi kalkıp namazgâha geçtiler. Bir süre namaz kıldıktan sonra çıktılar ve her erkek ile eşi arasında olan şeyi yaptılar. Sabah olduğunda arkadaşları yanına geldiler ve: "Karını nasıl buldun?" diye sordular. Selmân onlardan yüz çevirdi. Bir daha aynı şeyi sorduklarında Selmân yine yüz çevirdi. Bir daha sorduklarında yine yüz çevirdi ve sonunda şöyle dedi: "Allah perdeleri, duvarları ve kapıları içerde olanları gizlemek için kılmıştır. Sizler ise ancak gördüğünüz şeyler konusunda soru sorun. Görmediğiniz şeyler konusunda soru sormayın. Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kişi, eşiyle arasında olanları anlattığı zaman, yol ortasında ilişkiye giren iki merkebin durumuna düşer."*

٢١٥٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ الصَّيْرَفِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ فَرُّوخٍ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضى اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَدِمَ سَلْمَانُ مِنْ غِيبَةٍ لَهُ، فَتَلَقَّاهُ عُمَرُ، فَقَالَ: أَرْضَاكَ لِلَّهِ تَعَالَى عَبْدًا، قَالَ: فَزَوِّجْنِي، قَالَ: فَسَكَتَ عَنْهُ، فَقَالَ: أَتَرْضَانِي لِلَّهِ عَبْدًا، وَلا تَرْضَانِي لِنَفْسِكَ، فَلَمَّا أَصْبَحَ أَتَاهُ قَوْمُ عُمَرَ، فَقَالَ: حَاجَةً؟ قَالُوا نَعَمْ قَالَ: وَمَا هِيَ إِذَا تُقْضَى؟ قَالُوا: تُضْرِبُ عَنْ هَذَا الأَمْرِ، يَعْنُونَ خُطْبَتَهُ إِلَى عُمَرَ، فَقَالَ: أَمَا وَاللَّهِ مَا حَمَلَنِي عَلَى هَذَا إِمْرَتُهُ وَلا سُلْطَانُهُ، وَلَكِنْ قُلْتُ رَجُلٌ صَالِحٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يُخْرِجَ مِنِّي وَمِنْهُ نَسَمَةً صَالِحَةً قَالَ: فَتَزَوَّجَ فِي كِنْدَةَ، فَلَمَّا جَاءَ يَدْخُلُ عَلَى أَهْلِهِ إِذَا الْبَيْتُ مُنَجَّدٌ، وَإِذَا فِيهِ نِسْوَةٌ، فَقَالَ:

أَتَحَوَّلَتِ الْكَعْبَةُ فِي كِنْدَةَ أَمْ هِيَ حُمَّى، أَمَرَنِي خَلِيلِي أَبُو الْقَاسِمِ ﷺ إِذَا تَزَوَّجَ أَحَدُنَا أَنْ لا يَتَّخِذَ مِنَ الْمَتَاعِ إِلا أَثَاثًا كَأَثَاثِ الْمُسَافِرِ، وَلا يَتَّخِذَ مِنَ النِّسَاءِ إِلا مَا يَنْكِحُ، أَوْ يُنْكَحُ قَالَ: فَقُمْنَ النِّسْوَةُ فَخَرَجْنَ فَهَتَكْنَ مَا فِي الْبَيْتِ، وَدَخَلَ عَلَى أَهْلِهِ، فَقَالَ: يَا هَذِهِ، أَتُطِيعِينِي أَمْ تَعْصِينِي؟ فَقَالَتْ: بَلْ أُطِيعُ، فَمُرْنِي بِمَا شِئْتَ فَقَدْ نَزَلْتَ مَنْزِلَةَ الْمُطَاعِ، فَقَالَ: إِنَّ خَلِيلِي أَبَا الْقَاسِمِ ﷺ أَمَرَنَا إِذَا دَخَلَ أَحَدُنَا عَلَى أَهْلِهِ أَنْ يَقُومَ فَيُصَلِّي، وَيَأْمُرَهَا فَتُصَلِّي خَلْفَهُ، وَيَدْعُو وَيَأْمُرَهَا أَنْ تُؤَمِّنَ، فَفَعَلَ وَفَعَلَتْ، قَالَ: فَلَمَّا أَصْبَحَ جَلَسَ فِي مَجْلِسِ كِنْدَةَ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، كَيْفَ أَصْبَحْتَ؟ كَيْفَ رَأَيْتَ أَهْلَكَ؟ فَسَكَتَ عَنْهُ، فَعَادَ فَسَكَتَ عَنْهُ، ثُمَّ قَالَ: مَا بَالُ أَحَدِكُمْ يَسْأَلُ عَنِ الشَّيْءِ قَدْ وَارَتْهُ الأَبْوَابُ وَالْحِيطَانُ، إِنَّمَا يَكْفِي أَحَدُكُمْ أَنْ يَسْأَلَ عَنِ الشَّيْءِ، أُجِيبَ أَوْ سُكِتَ عَنْهُ " [١٠٧/١٨]

2153- İbn Abbâs bildiriyor: Selmân uzunca bir zaman ortalarda görünmedi. Geri geldiğinde kendisini Ömer karşıladı ve: "Allah'a kul olarak senden razıyım" dedi. Selmân: "O zaman beni ailenden biriyle evlendir!" karşılığını verdi. Selmân'ın bu sözü üzerine Ömer sustu. Ömer'in suskunluğu üzerine de Selmân: "Allah'a kul olarak benden razısın da kendine damat olarak razı değil misin?" dedi. İkinci gün sabah Ömer'in yakınlarından bir kaç kişi Selmân'ın yanına gitti. Selmân: "Bir iş için mi geldiniz?" diye sorunca, onlar: "Evet!" dediler. Selmân: "O zaman nedir söyleyin de halledelim" deyince, onlar: "Bu işten (Ömer'e damat olma işinden) vazgeçmeni istiyoruz" karşılığını verdiler. Selmân ise: "Vallahi benim bunu ondan istemem halifeliği veya gücünden dolayı değildir. Ancak kendi kendime, salih adamdır ve belki Allah bu münasebetle her ikimize de temiz bir nesil çıkarır diye düşünmüştüm" dedi.

Sonrasından Selmân, Kindeli bir kadınla evlendi. Hanımının yanına girdiği zaman evin yerden duvarına kadar tamamıyla döşenmiş olduğunu, evde de bazı kadınların bulunduğunu gördü. Bunun üzerine şöyle dedi: "Kâbe, Kinde'ye mi taşındı, yoksa ev hummaya mı tutuldu? Dostum Ebu'l-Kâsım (sallallahu aleyhi vesellem), birimiz evlendiği zaman yolcunun eşyalarından daha fazla eşya edinmememizi, evli olduğumuz kadınlar dışında hizmetçi ve cariye kullanmamamızı öğütlemişti." Bu sözü üzerine oradaki kadınlar kalkıp evdeki eşyaları kaldırdılar. Eşinin yanına girdiği zaman ona: "Hanım! Bana itaat mi edeceksin, yoksa karşı mı çıkacaksın?" diye sordu. Hanımı: "Sen bana istediğini emret, ben sana itaat ederim! Çünkü buraya itaat etmek için geldim" karşılığını verince Selmân şöyle dedi: "Dostum Ebu'l-Kâsım (sallallahu

aleyhi vesellem), birimiz eşiyle beraber olmadan önce kalkıp namaz kılmamızı, eşimize de ardımızda namaz kılmasını, ettiğimiz dualara âmin demesini emretmemizi öğütlemişti." Selmân namaza durunca hanımı da ardında namaza durdu. Selmân'ın ettiği dualara da âmin dedi. İkinci gün sabah Kinde kabilesinin meclisinde oturdu. Adamın biri ona: "Ey Ebû Abdillah! Sabahı nasıl ettin? Eşini nasıl buldun?" diye sorunca, Selmân adama bir cevap vermedi. Adam aynı şeyi bir daha sordu, ancak Selmân yine susup bir cevap vermedi. Sonunda şöyle dedi: "Neden bazılarınız kapıların ve duvarların gizlediği bir şeyi sorup öğrenmek ister ki? Oysa kişi sorusunu bir defa sorup sussun. Karşıdaki ister cevap verir, isterse de susar."

Cinsel İlişki

٢١٥٤- مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مُوسَى، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ الْبَلْخِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَرَّاقُ الْبَلْخِيُّ، ثنا أَبُو عِمْرَانَ مُوسَى بْنُ حِزَامٍ التِّرْمِذِيُّ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ حَمْزَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ أَعْظَمِ الأَمَانَةِ عِنْدَ اللَّهِ الرَّجُلُ يُفْضِي إِلَى امْرَأَتِهِ، وَتُفْضِي إِلَيْهِ، ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا " [٢٣٦/١٠]

2154- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz ki Allah katında en büyük emanet, karı koca arasındaki emanettir. Kadınla koca birbiriyle içli dışlı olduktan sonra, koca hanımının sırlarını ifşa eder"* buyurdu.[1]

٢١٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ شَيْبَةَ، ثنا عُمَرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ حَمْزَةَ الْعُمَرِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَعْدٍ، مَوْلَى آلِ بَنِي سُفْيَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الرَّجُلُ يُفْضِي إِلَى امْرَأَتِهِ وَتُفْضِي إِلَيْهِ، ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا " [٢٣٦/١٠]

2155- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz ki kıyamet günü Allah katında insanların en kötüsü, kadınla koca birbiriyle içli dışlı olduktan sonra, hanımının sırlarını ifşa eden kocadır"* buyurdu.[2]

---

[1] Müslim (124/1437), Ebû Dâvud (4870) ve Ahmed, *Müsned* (11661).

[2] Müslim (123/1437).

٢١٥٦- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ خَالِدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ، مُسْتَمْلِي وَكِيعٍ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا زَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، وَعَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ، قَالا: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لا يَسْتَحِي مِنَ الْحَقِّ، لا تَأْتُوا النِّسَاءَ فِي أَدْبَارِهِنَّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَاوُسٍ، وَعُمَرَ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ زَمْعَةَ [٣٧٦/٨]

2156- İbn Hibbân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah hakkı söylemekten çekinmez. Kadınlara makatlarından yaklaşmayın"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢١٥٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زَكَرِيَّا شَاذَانُ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَلَبِيُّ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " مَا رَأَيْتُ عَوْرَةَ النَّبِيِّ ﷺ قَطُّ "، تَفَرَّدَ بِهِ بَرَكَةُ، عَنْ سُفْيَانَ، وَعَنْهُ شَاذَانُ، وَرَوَاهُ غَيْرُهُ، عَنْ بَرَكَةَ، عَنْ يُوسُفَ، عَنْ حَمَّادٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ [٢٤٧/٨]

2157- Hz. Âişe: "Asla Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) edeb yerini görmedim" demiştir.[2]

٢١٥٧/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُونُسَ السِّمْنَانِيُّ، ثنا بَرَكَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَلَبِيُّ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " مَا رَأَيْتُ عَوْرَةَ النَّبِيِّ ﷺ قَطُّ "، وَهَذَا أَيْضًا مِنْ مَفَارِيدِ يُوسُفَ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدٍ [١٠٠/٧]

2157/a- Hz. Âişe: "Asla Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) edeb yerini görmedim" demiştir.

٢١٥٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ.ح وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عِلانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِسْحَاقَ الصُّولِيُّ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثنا أَبِي، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ،

---

[1] Nesâî (5/321, 322).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/53).

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَتَانِي جِبْرِيلُ بِقِدْرٍ يُقَالُ لَهَا الْكَفِيتُ، فَأَكَلْتُ مِنْهَا أَكْلَةً، فَأُعْطِيتُ قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلا فِي الْجِمَاعِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ [٣٧٦/٨]

2158- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cibrîl bana, kendisine 'Kefît' denilen bir kapla geldi ve ondan yemek yedim. Bunun üzerine bana cinsi münasebette kırk erkeğin gücü verildi."*

Tek kanallı bir hadistir.

Kadının Kocasındaki Hakkı

٢١٥٩- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ السَّبِيعِيِّ، قَالَ: دَخَلَتِ امْرَأَةُ عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ عَلَى نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ سَيِّئَةَ الْهَيْئَةِ فِي أَخْلاقٍ لَهَا، فَقُلْنَ لَهَا: مَا لَكِ؟ فَقَالَتْ: أَمَّا اللَّيْلَ فَقَائِمٌ، وَأَمَّا النَّهَارَ فَصَائِمٌ، فَأُخْبِرَ النَّبِيُّ ﷺ بِقَوْلِهَا، فَلَقِيَ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ فَلامَهُ، فَقَالَ: " أَمَا لَكَ بِي أُسْوَةٌ؟ "، قَالَ: بَلَى، جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاكَ، فَجَاءَتْ بَعْدُ حَسَنَةَ الْهَيْئَةِ طَيِّبَةَ الرِّيحِ، وَقَالَتْ حِينَ قُبِضَ:

يَا عَيْنُ جُودِي بِدَمْعٍ غَيْرِ مَمْنُونِ — عَلَى رَزِيَّةِ عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونِ
عَلَى امْرِئٍ بَاتَ فِي رِضْوَانِ خَالِقِهِ — طُوبَى لَهُ مِنْ فَقِيدِ الشَّخْصِ مَدْفُونِ
طَابَ الْبَقِيعُ لَهُ سُكْنَى وَغَرْقَدُهُ — وَأَشْرَقَتْ أَرْضُهُ مِنْ بَعْدِ تَفْتِينِ
وَأَوْرَثِ الْقَلْبَ حُزْنًا لا انْقِطَاعَ لَهُ — حَتَّى الْمَمَاتِ فَلَمَّا تَرَقَّى لَهُ شُونِي .

2159- Ebû İshâk es-Sebî'î der ki: Osmân b. Maz'ûn'un karısı üstü başı dağınık eski giysilerle Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) eşlerinin yanına girdi. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) eşleri: "Bu halin ne?" dediklerinde: "Kocam geceleri ibadetle, gündüzleri ise oruçla geçirmektedir" karşılığını verdi. Bu durumu Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) haber verdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sonra Osmân b. Maz'ûn ile karşılaşınca onu kınayarak: *"Ben senin için bir örnek değil miyim?"* buyurdu. O da: "Sana kurban olayım, tabi ki evet" dedi. Sonra karısı düzgün bir şekilde güzel kokularla Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) eşlerinin yanına geldi. Kocası vefat ettiği zaman şu beyitleri okudu:

"Ey gözlerim! Dinmeksizin artık dökün gözyaşı
Kaybettik Osmân b. Maz'ûn gibi güzel bir başı.
Uyumazdı geceleri Rabbin rızasını kazansın diye
Ne mutlu ölüp de mezara gömülen o kimseye.
Bakî mezarlığı ve Ğarkad güzel bir mesken oldu
Onun defnedilmesiyle o yerler nurla doldu!
Onun ölümü ebedi bir hüzün bıraktı kalbimde
Ölünceye kadar yaşlar dinmez artık gözümde."

Çocuk Emzirenle İlişkiye Girmek

٢١٦٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنْ جُدَامَةَ الأَسَدِيَّةِ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَرَدْتُ أَنْ أَنْهَى عَنِ الْغِيلَةِ، ثُمَّ ذَكَرْتُ أَنَّ الرُّومَ وَفَارِسَ يَفْعَلُونَ فَلا يَضُرُّهُمْ "، مَشْهُورٌ فِي الْمُوَطَّأِ رَوَاهُ أَصْحَابُ مَالِكٍ وَلَمْ يُجَاوِزْ عَائِشَةَ [٦/٣٣٧]

2160- Cudâme el-Esedî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Çocuk emziren kadınla cinsel ilişkiyi yasaklamak istedim, ama Rumların ve İranlıların bunu yaptığını, bundan bir zarar görmediklerini hatırladım (ve vazgeçtim)."*[1]

Muvattâ'da yer alan meşhur bir hadistir.

Azil Yapmak

٢١٦١- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَسُلَيْمَانُ، قَالا: ثنا الْكَشِّيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ الطَّوِيلُ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ أَبِي الأَخْضَرِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ الصَّرْصَرِيُّ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءٍ، ثنا جُوَيْرِيَةُ، عَنْ

---

[1] Müslim (140/1442), Ebû Dâvud (3882), Tirmizî (2076, 2977), İbn Mâce (2011) ve Ahmed, *Müsned* (27099).

مَالِكٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّهُ أَخْبَرَهُ، قَالَ: أَصَبْنَا سَبَايَا كُنَّا نَعْزِلُ عَنْهَا، ثُمَّ سَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ، فَقَالَ: " إِنَّكُمْ لَتَفْعَلُونَ، وَإِنَّكُمْ لَتَفْعَلُونَ، وَإِنَّكُمْ لَتَفْعَلُونَ، مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَائِنَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلا وَهِيَ كَائِنَةٌ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ، رَوَاهُ يُونُسُ، وَشُعَيْبٌ وَغَيْرُهُمَا، عَنِ الزُّهْرِيِّ مِثْلَهُ، وَحَدِيثُ مَالِكٍ الزُّهْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ جُوَيْرِيَةُ، رَوَاهُ مَالِكٌ فِي الْمُوَطَّأِ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ، عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ [١٤٥/٥]

2161- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Esir cariyeler ele geçirmiştik ve onlardan azil yapıyorduk. Bu durumu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sorduğumuzda: *"Azil yapmanızda veya yapmamanızda bir sakınca yoktur. Zira kıyamete kadar, doğması takdir edilen her canlı mutlaka doğacaktır"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢١٦٢- حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ رَبِيعَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ، عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ، أَنَّهُ قَالَ: دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ، فَرَأَيْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ، فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ فَسَأَلْتُهُ عَنِ الْعَزْلِ، فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ، فَأَصَبْنَا سَبَايَا مِنْ سَبَايَا الْعَرَبِ، فَاشْتَهَيْنَا النِّسَاءَ وَاشْتَدَّتْ عَلَيْنَا الْعُزْبَةُ، وَأَحْبَبْنَا الْفِدَاءَ، فَأَرَدْنَا أَنْ نَعْزِلَ، ثُمَّ قُلْنَا: وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَ أَظْهُرِنَا قَبْلَ أَنْ نَسْأَلَهُ عَنْ ذَلِكَ؟ فَسَأَلْنَاهُ عَنْ ذَلِكَ، فَقَالَ: " مَا عَلَيْكُمْ أَلا تَفْعَلُوا ذَلِكَ، مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَائِنَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلا وَهِيَ كَائِنَةٌ ".رَوَاهُ عَنْ رَبِيعَةَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَيَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْمِصْرِيُّ [١٤٥/٥]

2162- İbn Muhayrîz der ki: Mescid'e girdiğimde Ebû Saîd el-Hudrî'yi gördüm ve yanında oturdum. Ona azil konusunu sorduğumda şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte Mustalik oğulları savaşına çıktık. Arap esirlerden cariyeler aldık. Onlarla ilişkiye girmek istedik. Çünkü ailemizden uzak kalmıştık. (Ancak ümmü veled olmalarından korkarak) azil yapmak istedik. Kendi aramızda: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aramızda iken ona sormadan azil yapacağımıza, konuyu önce kendisine soralım" dedik.

[1] Buhârî (5210) ve Müslim (127/1438).

Sorduğumuzda: *"Azil yapmanızda bir sakınca yoktur. Kıyamete kadar, doğması takdir edilen her canlı mutlaka doğacaktır"* buyurdu.[1]

٢١٦٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ رَبِيعَةَ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا رَبِيعَةُ، أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ حَدَّثَهُ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مُحَيْرِيزٍ، قَالَ: دَخَلْتُ أَنَا وَأَبُو صِرْمَةَ، وَكَانَ أَكْبَرَ وَأَفْضَلَ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، فَسَأَلْنَاهُ عَنِ الْعَزْلِ، فَقَالَ: أَسَرْنَا بَنِي الْمُصْطَلِقِ، فَأَرَدْنَا أَنْ نَعْزِلَ، فَقَالَ بَعْضُنَا: تَعْزِلُونَ وَفِيكُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لا تَسْأَلُوهُ؟ فَسَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَسَرْنَا كَرَائِمَ الْعَرَبِ، أَسَرْنَا بَنِي الْمُصْطَلِقِ، فَأَرَدْنَا أَنْ نَعْزِلَ، وَرَغِبْنَا فِي الْفِدَاءِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا عَلَيْكُمْ أَلا تَفْعَلُوا، فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ نَسَمَةٍ كَتَبَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهَا أَنْ تَكُونَ إِلا وَهِيَ كَائِنَةٌ "، لَفْظُ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، وَرَوَاهُ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ،

2163- Abdullah b. Muhayrîz der ki: Ebû Sırma ile birlikte Ebû Saîd el-Hudrî'nin yanına girdik. Ebû Sırma, Ebû Saîd el-Hudrî'den daha yaşlı ve daha üstün biri idi. Ona azil konusunu sorduğumuzda şöyle dedi:

Mustalik oğulları gazvesinde esir cariyeler ele geçirdik. Onlarla azil yapmak istediğimizde, birimiz: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) aranızda iken ona sormadan azil mi yapacaksınız?" dedi. Bu durumu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sorarak: "Ey Allah'ın Resûlü! Araplardan Mustalik oğullarının güzel kadınlarını esir aldık. Ancak ümmü veled olmalarından korkarak azil yapmak istedik" dedik. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Azil yapmanızda bir sakınca yoktur. Kıyamete kadar, doğması takdir edilen her canlı mutlaka doğacaktır"* buyurdu.[2]

٢١٦٤- حَدَّثَنَاهُ أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا أَبُو أَيُّوبَ سُلَيْمَانُ بْنُ الْحَسَنِ الْعَطَّارُ، ثنا أَبُو كَامِلٍ الْفُضَيْلُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ مُوسَى بْنِ

---

[1] Buhârî (2542), Müslim (125/1438), Ebû Dâvud (2172) ve Ahmed, *Müsned* (11653).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

عُقْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ رَبِيعَةَ، عَمَّنْ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ، وَلَمْ يُسَمِّ ابْنَ مُحَيْرِيزٍ [١٤٦/٥]

2164- Farklı kanallarla bir önceki hadisin aynısı aktarılmıştır.[1]

٢١٦٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، قَالَ: ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا مِنْدَلُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي الْمُغِيرَةِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْهُذَيْلِ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: مَا خَلَصْتُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِلا بِقِينَةٍ أُرِيدُ بِهَا السُّوقَ، وَأَنَا أَعْزِلُ عَنْهَا، قَالَ: " جَاءَهَا مَا قُدِّرَ لَهَا "، تَفَرَّدَ بِهِ جَعْفَرٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَرَوَاهُ يَعْقُوبَ الْقُمِّيُّ، عَنْ جَعْفَرٍ نَحْوَهُ [٣٦٢/٤]

2165- Cerîr b. Abdillah el-Becelî der ki: Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Müşriklerden sadece çarşıda satmayı düşündüğüm bir cariyeyle kurtuldum. Onunla ilişkiye girdiğim zaman azil yapıyorum" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona takdir edilen (başına) gelecektir"* buyurdu.[2]

Kadının Hamileliğinden Doğum Yapıncaya ve Çocuğu Sütten Kesinceye Kadar Sevap Kazanması

٢١٦٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الصِّينِيُّ، قَالَ: ثنا قَيْسُ بْنُ رَبِيعٍ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَحْسِبُهُ قَدْ رَفَعَهُ، قَالَ: " الْمَرْأَةُ فِي حَمْلِهَا إِلَى وَضْعِهَا إِلَى فِصَالِهَا كَالْمُرَابِطِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِنْ مَاتَتْ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ لَهَا أَجْرُ شَهِيدٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ قَيْسٌ وَحَدَّثَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ قَيْسٍ [٢٩٨/٤]

2166- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hamile kadın, hamileliğinden doğum yapıncaya ve çocuğu sütten kesinceye kadar Allah yolunda nöbet tutan kimse gibidir. Bu zaman zarfında ölürse şehit gibi sevabı vardır."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/327 (2370).

٢١٦٧- حَدَّثَنَاهُ أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا حَيَّانُ بْنُ مُوسَى، عَنِ ابْنِ مُبَارَكٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ الرَّبِيعِ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ، عَنْ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أُرَاهُ قَالَ: عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ لِلْمَرْأَةِ فِي حَمْلِهَا إِلَى وَضْعِهَا إِلَى فِصَالِهَا مِنَ الأَجْرِ كَالْمُرَابِطِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، فَإِنْ هَلَكَتْ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ فَلَهَا أَجْرُ شَهِيدٍ " [٢٩٨/٤]

2167- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hamile kadın, hamileliğinden doğum yapıncaya ve çocuğu sütten kesinceye kadar Allah yolunda nöbet tutan kimse gibidir. Bu zaman zarfında ölürse şehit gibi sevabı vardır"* buyurdu.

٢١٦٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ رَأَى امْرَأَةً، وَمَعَهَا أَوْلادٌ لَهَا قَدْ حَمَلَتْ وَاحِدًا، وَالْبَقِيَّةُ يَمْشُونَ حَوْلَهَا، فَقَالَ: " وَالْوَالِدَاتُ حَامِلاتٌ رَحِيمَاتٌ، لَوْلا مَا يُلْقِينَ إِلَى أَزْوَاجِهِنَّ دَخَلَ مُصَلِّيَاتُهُنَّ الْجَنَّةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ سَالِمٍ، مَا كَتَبْنَاهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٣١/٧]

2168- Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) etrafında çocuklar bulunan bir kadın gördü. Çocuklardan biri kucağında diğerleri etrafında yürüyordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) kadına: *"Kadınlar gebe kalıcı ve (evlatlarına karşı) şefkat göstericidir. Eğer kocalarına karşı yaptıkları nankörlük olmasaydı onların namaz kılanları hemen cennete girerdi"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Kadının Kadına Temas Etmesi

٢١٦٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تُبَاشِرِ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَتَنْعَتَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا " [١٢٧/٧]

---

[1] İbn Mâce (2013).

2169- Abdullah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadın (aralarında bir şey olmaksızın) bir kadına (teniyle) temas etmesin. Onu kocasına vasfeder ve kocası onu görüyormuş gibi olur"* buyurdu.[1]

Kadınlar

٢١٧٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا رَأَيْتُ مِنْ نَاقِصَاتِ عُقُولٍ وَدِينٍ أَسْبَى لِلُبِّ ذَوِي الأَلْبَابِ مِنْكُنَّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُبَيْدِ اللَّهِ تَفَرَّدَ بِهِ مُوسَى

2170- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey kadınlar! Aklı ve dini eksik olup ta, akılları sizlerden daha çok şaşırtanı görmedim"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢١٧١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عَوْفٍ، عَنْ خِلاسٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لَوْلا بَنِي إِسْرَائِيلَ لَمْ يَخْبُثِ الطَّعَامُ، وَلَوْلا حَوَّاءُ لَمْ تَخُنْ أُنْثَى زَوْجَهَا " [٣٨٩/٨]

2171- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Eğer İsrâîl oğulları olmasaydı yemek kokuşmaz ve Hz. Havva olmasaydı hiçbir kadın kocasına ihanet etmezdi."*[3]

Kocanın Karısı Üzerindeki Hakkı

٢١٧٢- ثنا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: ثنا جَدِّي مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مَرْزُوقٍ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لا

---

[1] Buhârî (5240), Ebû Dâvud (2150), Tirmizî (2792, "hasen sahih") ve Ahmed, *Müsned* (3608).

[2] Müslim (132/79), Ebû Dâvud, *Sünen* (4679), İbn Mâce (4003) ve Ahmed, *Müsned* (5342).

[3] Buhârî (3330), Müslim (63/1470) ve Ahmed, *Müsned* (8052).

تَهْجُرُ امْرَأَةٌ فِرَاشَ زَوْجِهَا إِلا لَعَنَتْهَا مَلائِكَةُ اللَّهِ "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ، وَرَوَاهُ عَنْ قَتَادَةَ، شُعْبَةُ، وَسَعِيدٌ، وَمِسْعَرٌ

2172- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kadın kocasının yatağını terk ederse mutlaka Allah'ın melekleri ona lanet ederler"* buyurdu.[1]

٢١٧٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثَنَا الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبَانَ الرَّقَاشِيِّ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمَرْأَةُ إِذَا صَلَّتْ خَمْسَهَا، وَصَامَتْ شَهْرَهَا، وَأَحْصَنَتْ فَرْجَهَا، وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا، فَلْتَدْخُلْ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ " [٣٠٨/٦]

2173- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer kadın beş vakit namazını kılar, bir ay orucunu tutar, iffetini korur ve kocasına itaat ederse cennetin istediği kapısından içeri girer"* buyurdu.

Kişinin Kadınlarına Gün Ayırması

٢١٧٤- مَا ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بُنْدَارٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الصَّائِغُ، قَالَ: ثنا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِلْبِكْرِ سَبْعٌ وَلِلثَّيِّبِ ثَلاثٌ ".رَوَاهُ عَنْ أَيُّوبَ: الثَّوْرِيُّ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَابْنُ عُلَيَّةَ فِي آخَرِينَ، وَرَوَاهُ خَالِدٌ الْحَذَّاءُ، وَقَتَادَةُ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ نَحْوَهُ [١٣/٣]

2174- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Bir erkek ikinci, üçüncü veya dördüncü bir evliliği bakire biriyle yaparsa o) bakirenin yanında bir hafta, (dul bir kadınla yaparsa o) dulun yanında üç gün (süreyle kalabilir)"* buyurdu.[2]

---

[1] Buhârî (5194), Müslim (120/1436) ve Ahmed, *Müsned* (8600, lafız kendisinindir).

[2] Buhârî (5213), Müslim (44/1461), Ebû Dâvud (2124), Tirmizî (1139) ve İbn Mâce (1916).

٢١٧٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ يَعْنِي ابْنَ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا تَزَوَّجَهَا أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلاثَةَ أَيَّامٍ، وَقَالَ: " إِنَّهُ لَيْسَ بِكِ عَلَى أَهْلِكِ هَوَانٌ، إِنْ شِئْتِ سَبَّعْتُ لَكِ، وَإِنْ سَبَّعْتُ لَكِ سَبَّعْتُ لِنِسَائِي "، لَمْ يَرْوِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، مُجَوَّدًا إِلا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ [٧/٩٥]

2175- Ebû Bekr b. Abdirrahman b. el-Hâris b. Hişâm, Ümmü Seleme'den bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisiyle evlendiği zaman üç gün yanında kaldı ve: *"Senin sebebinle (yanında sadece üç gün kalmamla) ailene bir hakaret ulaşmaz. Dilersen senin yanında yedi gün kalırım. Seninle yedi gün kalmam halinde diğer hanımlarımın yanında da yedi gün kalırım"* buyurdu.[1]

Kadınlara Karşı Hayırlı Olmak

٢١٧٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لأَهْلِي "، تَفَرَّدَ بِهِ وَبِالَّذِي قَبْلَهُ عَنِ الثَّوْرِيِّ، الْفِرْيَابِيُّ [٧/١٣٨]

2176- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben aileme karşı hepinizden daha hayırlıyım"* buyurdu.[2]

٢١٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عِيسَى بْنِ أَبِي أَيُّوبَ الْعَنْبَرِيُّ، ثنا ابْنُ حَسَّانَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: سَابَقْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَسَبَقْتُهُ، فَلَمَّا لَحِمْتُ سَابَقْتُهُ فَسَبَقَنِي، فَقَالَ: " يَا عَائِشَةُ، هَذِهِ بِتِلْكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ [٧/١٤٠]

---

[1] Müslim (41/1460), Ebû Dâvud (2122), İbn Mâce (1917), Mâlik, *Muvatta* (14) ve Ahmed, *Müsned* (26560).

[2] Tirmizî (3895, "hasen garîb sahih"), Dârimî (2260) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (15699).

2177- Hz. Âişe der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile yarıştım ve onu geçtim. Kilo aldıktan sonra bir daha yarıştım ve bu sefer kendisi beni yenip: *"Ey Âişe! Bu ona (beni yendiğine) karşıdır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢١٧٨- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَخِيهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عائشة قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُنْتُ لك كَأَبِي زَرْعٍ لأُمِّ زَرْعٍ "، ثُمَّ أَنْشَأَ يُحَدِّثُ حَدِيثَ أُمِّ زَرْعٍ، قَالَ: " اجْتَمَعَ إِحْدَى عَشْرَةَ نِسْوَةً "، فَذَكَرَ الْحَدِيثَ،

2178- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben sana karşı, Ebû Zer'in, Ümmü Zer'e karşı olduğu gibiyim"* buyurdu ve Ümmü Zer'in hadisini şöyle anlatmaya başladı: *"On bir kadın bir yerde toplandı..."* Sonrasında ravi söz konusu hadisi aktardı.[2]

٢١٧٩- وَحَدَّثَنَاهُ حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: قُلْتُ لِبِشْرٍ: يَا أَبَا نَصْرٍ، حَدِيثُ أُمِّ زَرْعٍ، فَقَالَ: حَدَّثَنِي بِهِ عِيسَى بْنُ يُونُسَ، الفقيه [٣٥٦/٨]

2179- Muhammed b. el-Müsenna der ki: Bişr'e: "Ey Ebû Nasr! Ümmü Zer'in hadisini kimden işittin?" dediğimde: "Bu hadisi bana fakih olan Îsa b. Yûnus anlattı" karşılığını verdi.[3]

٢١٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا أَبِي، حدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ، حدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَهَا: " إِنِّي لأَعْرِفُ غَضَبَكِ إِذَا غَضِبْتِي وَرِضَاكِ إِذَا رَضِيتِي "، قَالَتْ: وَكَيْفَ تَعْرِفُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " إِذَا غَضِبْتِ قُلْتُ: يَا مُحَمَّدُ، وَإِذَا رَضِيتِ قُلْتِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ " [٢٢٧/٩]

---

[1] Ebû Dâvud (2578), Nesâî, *S. el-Kübrâ* (5/303), İbn Mâce (1979) ve Ahmed, *Müsned* (24173).

[2] Buhârî (5189), Müslim (92/2448) ve Nesâî, *S. el-Kübrâ* (5/354).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2180- Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben senin (bana) öfkeli olduğun zamanı ve (benden) razı olduğun zamanı bilirim"* buyurunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunu nasıl bilmektesin?" dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öfkelendiğin zaman: «Ey Muhammed!" dersin. Razı olduğun zaman da: «Ey Allah'ın Resûlü!» dersin"* buyurdu.[1]

Kadınların Fitnesi

٢١٨١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا هَوْذَةُ بْنُ خَلِيفَةَ، وَثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِصَامٍ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ السُّلَمِيُّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا تَرَكْتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ رَوَاهُ عَنْ سُلَيْمَانَ عِدَّةٌ مِنَ الأَئِمَّةِ وَالأَعْلامِ مِنْهُمْ: سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَمَعْمَرٌ، وَزُهَيْرٌ، وَالْقَاسِمُ بْنُ مَعْنٍ فِي آخَرِينَ [٣/٣٥]

2181- Usâme b. Zeyd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benden sonra erkeklere kadınlardan daha zararlı bir fitne bırakmadım"* buyurdu.[2]

Sahih sabit bir hadistir.

٢١٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا الْمُسْتَمِرُّ بْنُ رَيَّانَ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " ذُكِرَتْ عِنْدَهُ امْرَأَةٌ اتَّخَذَتْ خَاتَمًا، وحشته بِأَطْيَبِ الطِّيبِ: الْمِسْكِ؟ " [٩/٥٠]

2182- Ebû Saîd bildiriyor: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bir kadının bir yüzük alıp içini en güzel koku olan misk ile doldurduğu zikredildi."[3]

---

[1] Buhârî (5228), Müslim (80/2339) ve Ahmed, *Müsned* (24067).

[2] Buhârî (5096), Müslim (98/2741), Tirmizî (2780) ve Ahmed, *Müsned* (21804).

[3] Müslim (18, 19/2252) ve Nesâî (8/131).

Kıskançlık ve Yemin

٢١٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا حَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عُرْوَةَ، أَنَّ أَسْمَاءَ، قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَلَى الْمِنْبَرِ، يَقُولُ: " لَيْسَ شَيْءٌ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ " [٢١/٩]

2183- Esmâ der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) minberde: *"Allah'tan daha kıskanç kimse yoktur"* buyurduğunu işittim.[1]

٢١٨٣/أ- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَمْدَوَنَ الْبَغْلانِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ خَشْرَمٍ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ شَقِيقِ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيْسَ أَحَدٌ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى، مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ، وَلَيْسَ أَحَدٌ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْمَدْحُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى، مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ مَدَحَ نَفْسَهُ ".تَفَرَّدَ بِهِ الْحُسَيْنُ، عَنْ مَنْصُورٍ [٤٣/٥]

2183/a- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'tan daha kıskanç kimse yoktur. Bu sebeple kötü şeyleri haram kıldı. Övülmekten Allah kadar hoşlanan bir kimse de yoktur. Bu sebeptendir ki kendini övmüştür."*

٢١٨٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي الرِّجَالِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: أُهْدِيَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَحْمٌ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " أَهْدِي هَذِهِ لِزَيْنَبَ "، قَالَتْ: فَأَهْدَيْتُ لِزَيْنَبَ، فَرَدَّتْهُ، قَالَ: " زيديها "، فزدْتها، قَالَ: " أَقْسَمْتُ إِلا زدتيها "، فَدَخَلَتْنِي غَيْرَةٌ فَغَضِبْتُ، فَقُلْتُ: لَقَدْ أَهَانَتْكَ، فَقَالَ: " أَنْتُنَّ أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ أَنْ يُهِينَنِي مِنْكُنَّ أَحَدٌ، أُقْسِمُ أَنْ لا أَدْخَلَ عَلَيْكُنَّ شَهْرًا "، قَالَتْ: فَغَابَ تِسْعَةً وَعِشْرِينَ يَوْمًا، قَالَتْ: ثُمَّ جَاءَ فَدَخَلَ عَلِيَّ، قَالَتْ: قُلْتَ: إِنَّكَ أَقْسَمْتَ أَنْ لا تَدْخُلَ عَلَيْنَا شَهْرًا يَا

---

[1] Buhârî (5222), Müslim (38/2762) ve Ahmed, *Müsned* (27031).

نَبِيَّ اللَّهِ؟ قَالَ: " الشَّهْرُ هَكَذَا وَهَكَذَا ثَلاثَ مَرَّاتٍ بِإِصْبَعِهِ الْعَاشِرِ، وَشَهْرٌ هَكَذَا، وَأَمْسَكَ فِي الثَّالِثَةِ إِصْبَعًا " [٩/٤٠]

2184- Hz. Âişe der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) et hediye edilmişti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu kısmını Zeyneb'e hediye ver"* buyurdu. Dediği kısmı hediye olarak Zeyneb'e götürdüm, ancak geri çevirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) durumu görünce: *"Biraz daha arttır"* buyurdu. Biraz daha arttırdım, ama yine geri çevirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ant verdim, biraz daha arttırmanı istiyorum"* buyurunca kıskanıp kızdım ve: "(Oysa gönderdiğin şeyi geri çevirmekle) seni küçük düşürdü" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizler Allah katında beni küçük düşüremeyecek kadar değersizsiniz!"* buyurdu ve bir ay boyunca yanımıza girmeyeceğine dair yemin etti. Ancak yirmi dokuz gün sonra yanıma girdi. Ona: "Ey Allah'ın Resûlü! Bir ay boyunca yanımıza girmeyeceğine dair yemin etmiştin" dediğimde: *"Bir ay şu kadar, şu kadar ve şu kadardır (yirmi dokuz gündür)"* buyurdu. Bunu gösterirken de iki defa on parmağını, bir defa da dokuz parmağını gösterdi.

٢١٨٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، وَأَبُو مَعْمَرٍ، قَالا: حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، أَنَّهُ سَمِعَ عُبَيْدَ بْنَ عُمَيْرٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ ﷺ تَقُولُ: " كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَمْكُثُ عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ، وَيَشْرَبُ عِنْدَهَا عَسَلا، قَالَتْ: فَتَوَاطَأْتُ أَنَا وَحَفْصَةُ، إِذَا دَخَلَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ فَلْنَقُلْ إِنَّا نَجِدُ مِنْكَ رِيحَ الْمَغَافِيرِ، قَالَتْ: فَدَخَلَ عَلَى إِحْدَانَا، فَقَالَتْ ذَلِكَ، قَالَ: " بَلْ شَرِبْتُ عَسَلا وَلَنْ أَعُودَ "، فَتَرَكَ فَنَزَلَ: ﴿يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ﴾ "، الآيَة هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُوسَى، عَنْ هِشَامِ بْنِ يُوسُفَ، وَأَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ، عَنْ حَجَّاجٍ، جَمِيعًا عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ [٣/٢٧٥]

2185- Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) eşi Hz. Âişe der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Zeyneb bint Cahş'ın yanında kaldığında bal (şerbeti) içiyordu. Ben ve Hafsa: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) hangimizin yanına gelirse: "Üzerinde meğâfir kokusu buluyoruz diyeceğiz" diye sözleştik. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) birimizin yanına girdi ve kendisine sözleştiğimiz gibi (o sözler) denildi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bal içtim,*

bir daha asla içmeyeceğim" buyurup, bal içmeyi bırakınca: **"Eşlerinin rızasını gözeterek, Allah'ın sana helal kıldığı şeyi niçin kendine yasak ediyorsun? Allah bağışlayandır, acıyandır"**[1] âyeti nazil oldu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Kocasına Eziyet Eden Kadın

٢١٨٦- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا دَاوُدُ بْنُ عُمَرَ الضَّبِّيُّ، وَسَعِيدُ بْنُ يَعْقُوبَ الطَّلْقَانِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، وَعَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الضَّحَّاكِ، قَالوا: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، ثنا بَحِيرُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تُؤْذِي امْرَأَةٌ زَوْجَهَا فِي الدُّنْيَا إِلا قَالَتْ زَوْجَتُهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ: لا تُؤْذِيهِ، قَاتَلَكِ اللَّهُ، فَإِنَّمَا هُوَ عِنْدَكِ دَخِيلٌ أَوْشَكَ أَنْ يُفَارِقَكِ إِلَيْنَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ عَنْ كَثِيرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ بَحِيرٌ [٢٢٠/٥]

2186- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellam): *"Bir kadın dünyada kocasına eziyet ettiği zaman, Hurî'l-İyn'dan olan eşi: «Kahrolasıca kadın! Ona eziyet etme, o senin yanında misafirdir, senin yanından ayrılıp bize gelmesi yakındır" der"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

Karısını Bir Erkekle Yakalayan Kimse

٢١٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ عن إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ، حدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ يُثَيْعٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا أَبَا بَكْرٍ أَرَأَيْتَ لَوْ وَجَدْتَ مَعَ أُمِّ رُومَانَ رَجُلا مَا كُنْتَ صَانِعًا؟ " قَالَ: كُنْتُ وَاللَّهِ قَاتِلَهُ، قَالَ: " فَأَنْتَ يَا سُهَيْلَ بْنَ بَيْضَاءَ؟

---

[1] Tahrîm Sur. 1

[2] İbn Mâce (2059) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/302, 303).

[3] Tirmizî (1174, hasen garîb), İbn Mâce (2014) ve Ahmed, *Müsned* (22162).

" قَالَ: لَعَنَ اللَّهُ الأَبْعَدَ فَهُوَ خَبِيثٌ، وَلَعَنَ اللَّهُ الْبُعْدَى فَهِيَ خَبِيثَةٌ، وَلَعَنَ اللَّهُ أَوَّلَ الثَّلاثَةِ، ذَكَرَهُ فَقَالَ: " يَا ابْنَ بَيْضَاءَ تَأَوَّلْتَ الْقُرْآنَ: ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلا أَنْفُسُهُمْ﴾ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ يُونُسُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، وَعَنْهُ النَّضْرُ [٢٣٧/٩]

2187- Huzeyfe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr'e: *"Ümmü Rumân'ı yabancı bir adamla bulursan ne yaparsın?"* diye sorduğunda Ebû Bekr: "Vallahi onu öldürürüm" dedi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Suheyl b. Beydâ! Ya sen?"* diye sorduğunda Süheyl: "söz konusu adama Allah lanet etsin; zira o rezil biridir. söz konusu kadına da Allah lanet etsin! Zira o da rezil biridir. Allah bunu başkasına aktaran üç kişiden (karı, koca ve yabancı adamdan) ilk kişiye de lanet etsin!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey İbn Beydâ!* **"Karılarına zina isnat edip de kendilerinden başka şahitleri olmayanların şahitliği, kendisinin doğru sözlülerden olduğuna Allah'ı dört defa şahit tutmasıyla olur"**[1] *âyetini tevil ettin!"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

(Zina Konusunda) Lanetleşme

٢١٨٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْمُجَالِدِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنِ انْتَفَى مِنْ وَلَدِهِ لِيَفْضَحَهُ فِي الدُّنْيَا، فَضَحَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قِصَاصٌ بِقِصَاصٍ "، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ عَنْ أَبِيهِ [٢٢٣/٩]

2188- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim dünyada rezil etmek için çocuğunu evlatlıktan red ederse, Allah ta kıyamet gününde onu kısasa kısas olarak rezil eder"* buyurdu.[3]

---

[1] *Nûr Sur. 6*

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 8/107, 107 (811).

[3] Ahmed, *Müsned* (4794), Taberânî, *M. el-Evsat* 4/312 (4297) ve *M. el-Kebîr* 12/400 (12478).

Muhayyerlik

٢١٨٩- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ، ثنا أَبِي، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ، قَالَ: حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَغَيْرُهُ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا كَانَتْ تَقُولُ: " قَدْ خَيَّرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ نِسَاءَهُ ثُمَّ لَمْ يَذْهَبْ مِنْ طَلاقِهِنَّ شَيْءٌ " [٢١٩/١٠]

2189- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eşlerini (sade hayata devamla boşanma arasında) muhayyer bıraktı. Neticede (onlar Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberliği tercih edince) hiç biriyle boşanmadı."[1]

Azat Edilen Cariyeyi Muhayyer Bırakmak

٢١٩٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الزُّهْرِيِّ، وَهِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، كِلاهُمَا عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَانَتْ بَرِيرَةُ تَحْتَ مَمْلُوكٍ فَخَيَّرَهَا فَعُتِقَتْ، فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمْرَهَا بِيَدِهَا " [٢١٩/١٠]

2190- Hz. Âişe der ki: "Berîre, köle birinin nikahı altındaydı. Azat edilince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu kocasına dönüp dönmemekte muhayyer bıraktı."[2]

(Sebepsiz Yere) Başanmak

٢١٩١- حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى الرَّبَعِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الأَسْوَدِ العجلي، ثنا وَكِيعٌ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الْمُخْتَلِعَاتُ وَالْمُتَبَرِّجَاتُ هُنَّ الْمُنَافِقَاتُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، وَالثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ [٣٧٥/٨]

---

[1] Buhârî (5262) ve Müslim (24- 28/1477).

[2] Müslim (9/1504), Ebû Dâvud (2233) ve Tirmizî (1154).

2191- Abdullah (b. Mes'ûd) bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Sebepsiz olarak) boşanmak isteyen kadınlar ve açılıp saçılan kadınlar münafıklardır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Hatîb, *Târih Bağdâd* (3/358).

TALAK KİTABI

Azat Etme ve Boşamada Mülkiyet Şartı

٢١٩٢-حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ عن أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ صَلاحٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا طَلاقَ لِمَنْ لا يَمْلِكُ، وَلا عَتَاقَ لِمَنْ لا يَمْلِكُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٦٥/٣]

2192- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi sahip olmadığı bir köleyi azat edemez ve sahip olmadığı bir kadını boşayamaz"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Boşama Nasıl Olur?

٢١٩٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عِيسَى بْنُ سَالِمٍ، ثنا أَبُو الْمَلِيحِ الرَّقِّيُّ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عن ابن عمر أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ فِي حَيْضِهَا، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَأَمَرَهُ أَنْ يُرَاجِعَهَا، فَلا يُجَامِعَهَا حَتَّى تَطْهُرَ، فَإِنْ طَهُرَتْ فَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ، وَإِنْ شَاءَ أَمْسَكَ " [٩٥/٤]

2193- Meymûn b. Mihrân bildiriyor: "İbn Ömer, karısı hayızlı iken onu boşadı. Bu durum Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) ulaşınca, onu geri çevirmesini, temizleninceye kadar onunla ilişkide bulunmamasını ve temizlendikten sonra onu boşayıp boşamamakta serbest olduğunu söyledi."[2]

٢١٩٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، مَوْلَى آلِ طَلْحَةَ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/166 (349- 351).

[2] Buhârî (5251), Müslim (1/1741), Ebû Dâvud (2179), İbn Mâce (2019) ve Ahmed, *Müsned* (5298).

عُمَرَ، أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ، فَذَكَرَ ذَلِكَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " مُرْهُ فَلْيُرَاجِعْهَا، ثُمَّ لِيطَلِّقْهَا طَاهِرًا، أَوْ حَامِلا " [٧/٩٤]

2194- Sâlim bildiriyor: İbn Ömer, karısı hayızlı iken onu boşadı. Ömer bu durumu Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) zikredince: *"Karısını geri çevirmesini söyle. Onu (âdetten) temizlenince veya hamile iken boşasın"* buyurdu.[1]

Boşanan Kadını Geri Çevirme

٢١٩٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى الْخَوْلانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ وَهْبٍ، ثنا عَمِّي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثنا عُمَرُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قِيلَ: لَمَّا طَلَّقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَفْصَةَ بِنْتَ عُمَرَ، فَبَلَغَ ذَلِكَ عُمَرَ فَوَضَعَ التُّرَابَ عَلَى رَأْسِهِ وَجَعَلَ، يَقُولُ: مَا يَعْبَأُ اللَّهُ بِعُمَرَ بَعْدَ هَذَا، قَالَ: فَنَزَلَ جِبْرِيلُ مِنَ الْغَدِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَأْمُرُكَ أَنْ تُرَاجِعَ حَفْصَةَ رَحْمَةً لِعُمَرَ " [٢/٥٠]

2195- Ukbe b. Âmir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hafsa binti Ömer'i boşadı. Haber Ömer'e ulaşınca başına toprak saçtı ve: "Artık bundan sonra Allah, Ömer'e değer vermez" demeye başladı. Ertesi gün Cibrîl, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) inip: "Allah, Ömer'e rahmet olarak Hafsa'yı geri çevirmeni emrediyor" dedi.[2]

٢١٩٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: دَخَلَ عُمَرُ عَلَى حَفْصَةَ وَهِيَ تَبْكِي، فَقَالَ " مَا يُبْكِيكِ، لَعَلَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ طَلَّقَكِ "

2196- İbn Ömer der ki: Ömer, (kızı) Hafsa'nın yanına girdiğinde, Hafsa ağlıyordu. Ona: "Niçin ağlıyorsun? Yoksa Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) seni boşadı mı?" dedi.[3]

---

[1] Müslim (5/1471), Ebû Dâvud (2181), Tirmizî (1176), İbn Mâce (2023) ve Ahmed, *Müsned* (4788).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 17/291 (804).

[3] İbn Hibbân, *Mevârid* (1325).

Boşanan Kadının Boşayan Kocasına Tekrar Helal Kılınması

٢١٩٧- حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْهَيْثَمِ التُّسْتَرِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُعَاذِ بْنِ الْحَارِثِ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُخْتَارِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ فَيْرُوزَ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا حَتَّى يَذُوقَ الْعُسَيْلَةَ " [٤١/٩]

2197- Hz. Âişe der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *" Hayır, (diğer koca) balcağızından tatmadıkça (boşayan kocaya helal) olmaz"* buyurdu.[1]

٢١٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْمَكِّيُّ، حدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الْعُسَيْلَةُ الْجِمَاعُ " [٢٢٥/٩]

2198- Hz. Âişe der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Balcağız cinsel ilişki demektir"* buyurdu.[2]

(Yas Tutarak) Süslenmeyi Bırakmak

٢١٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الشَّامِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ، حَدَّثَنَا زَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَحِلُّ لامْرَأَةٍ أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ، إِلا عَلَى زَوْجِهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ زَمْعَةُ [٣٧٦/٣]

2199- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kadının kocasından başka bir kimse için üç günden fazla yas tutup süslenmeyi bırakması caiz değildir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Buhârî (5317), Müslim (111/1433), Ebû Dâvud (2309), Tirmizî (1118), İbn Mâce (1932) ve Ahmed, *Müsned* (25659, 25660).

[2] Ahmed, *Müsned* (24385) ve Dârakutnî, *Sünen* (29).

Mahrem Kimseyi Nikahlayan Kimse

٢٢٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو يَعْلَى، ثنا صَالِحُ بْنُ أَبِي خِدَاشٍ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: " بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى رَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةَ أَبِيهِ بِقَتْلِهِ، وَسَلْبِ مَالِهِ "، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ [١١٦/٧]

2200- Hâris b. Amr der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), beni, analığıyla evlenen birini öldürmem ve malını almam için gönderdi."[1]

٢٢٠١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بُنْدَارٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ، عَنِ السُّدِّيِّ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ: لَقِيتُ خَالِي، وَمَعَهُ الرَّايَةُ، قُلْتُ: أَيْنَ تَذْهَبُ؟ قَالَ " أَرْسَلَنِي النَّبِيُّ ﷺ إِلَى رَجُلٍ نَكَحَ امْرَأَةَ أَبِيهِ مِنْ بَعْدِهِ أَضْرِبُ عُنُقَهُ، أَوْ قَالَ: أَقْتُلُهُ "، رَوَاهُ وَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ، مِثْلَهُ [٣٣٤/٧]

2201- Berâ b. Âzib der ki: Bir gün dayımı elinde bir sancakla gördüm. Kendisine: "Nereye gidiyorsun?" dediğimde: *"Allah Resûlü* (sallallahu aleyhi vesellem), *beni, babasının ölümünden sonra analığıyla evlenen bir adamın boynunu vurmam"* veya: *"öldürmem için gönderdi"* karşılığını verdi.[2]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

YİYECEKLER KİTABI

Ekmek

٢٢٠٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، ثنا غِيَاثُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أُمِّ حَرَامٍ الأَنْصَارِيَّ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَكْرِمُوا الْخُبْزَ فَإِنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَهُ بَرَكَاتِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ "، لَفْظُهُمَا سَوَاءٌ، وَأَبُو الْعَبَّاسِ أُرَاهُ غِيَاثَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ [٥/٢٤٦]

2202- Abdullah b. Ümmü Harâm el-Ensârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ekmeğe hürmet ediniz. Çünkü Allah, gökyüzü ve yeryüzünün bereketini onun hizmetinde kılmıştır"* buyurdu.

٢٢٠٣- حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُثْمَانِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ، ثنا أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْخَوَارِزْمِيُّ، حَدَّثَنِي أَبُو الْفَيْضِ ذُو النُّونِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي أَبُو جُرَيَّةَ أَحْمَدُ بْنُ الْحَكَمِ مِنْ أَهْلِ الْبَلْقَاءِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِدْرِيسَ، قَالَ: وَفَدَ عَلَى مَوْلايَ نَجَا مَلِكُ الْبَجَّةِ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ يَسْتَمِيحُهُ، يُقَالُ لَهُ: عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ الأَعْرَجُ فَقَدَّمَ إِلَيْهِ طَعَامًا عَلَى مَائِدَةٍ فَتَحَرَّكَتِ الْقَصْعَةُ عَلَى الْمَائِدَةِ، فَأَسْنَدَهَا الْمَلِكُ بِرَغِيفٍ، فَقَالَ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ، حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا خَرَجْتُمْ مِنْ حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ، فَتَمَتَّعُوا لِكَي تَنْكُلُوا، وَأَكْرِمُوا الْخُبْزَ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى سَخَّرَ لَهُ بَرَكَاتِ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ، وَلا تَسْنِدُوا الْقَصْعَةَ بِالْخُبْزِ فَإِنَّهُ مَا أَهَانَهُ قَوْمٌ إِلا ابْتَلاهُمُ اللَّهُ بِالْجُوعِ

2203- Abdullah b. İdrîs der ki: Efendim Becca meliki Necâ'ya, Şam ahalisinden olan Abdullah b. Hürmüz el-A'rec bir grupla helalleşmek için geldi. Kendisine sinide yemek getirilirken çanak oynadı. Çanak oynayınca, onu bir ekmekle dayadı. Bunun üzerine Abdullah b. Hürmüz dedi ki: "Ebû Hureyre bana anlattı: "Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Hac veya umreden çıktığınız zaman güçlü olmanız için yiyecek (ve başka şey)lerden faydalanın. Ekmeğe hürmet ediniz. Çünkü Allah, gökyüzü ve yeryüzü bereketini ona musahhar kılınmıştır. Çanağa ekmek ile*

dayanak yapmayın. Zira ekmeği hor gören kavmi Allah mutlaka açlık musibetine uğratmıştır."

Et

٢٢٠٤- حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا أَبُو عَوَانَةَ يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الاسْفَرَايِنِيُّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ الرَّمْلِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ بَكْرٍ السَّكْسَكِيُّ، ثنا أَبِي، عَنْ أَبِي سِنَانٍ الشَّيْبَانِيِّ، عَنْ عُمَرَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ كَعْبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَفْضَلُ طَعَامِ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ اللَّحْمُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ رَبِيعَةَ وَعُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ الرَّمْلِيُّ [٣٦٢/٥]

2204- Rabîa b. Ka'b der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünya ve âhiret yemeklerinin en üstünü ettir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٠٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ.ح وَثنا مِسْعَرٌ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ فَهْمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " خَيْرُ اللَّحْمِ أَوْ أَطْيَبُ اللَّحْمِ، شَكَّ أَبُو نُعَيْمٍ، لَحْمُ الظَّهْرِ "، رَوَاهُ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَالنَّاسُ، عَنْ مِسْعَرٍ، وَلَمْ يُسَمُّوا الْفَهْمِيَّ، وَسَمَّاهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ، عَنْ مِسْعَرٍ، فَقَالَ: رَجُلٌ مِنْ بَنِي فَهْمٍ، يُقَالُ لَهُ: مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ [٢٢٥/٧]

2205- Abdullah b. Câfer b. Ebî Tâlib der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Etin en hayırlısı (en lezzetlisi) sırt etidir"* buyurduğunu işittim.[2]

٢٢٠٦- كَذَا حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، وَمُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْجُذُوعِيِّ الْقَاضِي، قَالا: ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ رَجُلٍ، يُقَالُ لَهُ: مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ مِنْ فَهْمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ

---

[1] Ukaylî *Duafâ* (3/258).

[2] İbn Mâce (3308) ve Ahmed, *Müsned* (1749).

ﷺ يَقُولُ: " أَطْيَبُ اللَّحْمِ لَحْمُ الظَّهْرِ "، مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَدَنِيٌّ تَفَرَّدَ بِالرِّوَايَةِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَلا أَعْلَمُ رَاوِيًا عَنْهُ غَيْرَ مِسْعَرٍ [٢٢٥/٧]

2206- Abdullah b. Câfer der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"Etin en lezzetlisi sırt etidir"* buyurduğunu işittim.[1]

٢٢٠٦/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى الْخَطْمِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْقَرَاطِيسِيُّ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ النَّجَّارُ أَبُو عِمْرَانَ، ثنا شُعْبَةُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ النَّوَّارِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلا يُقَالُ لَهُ مُحَمَّدٌ، يُحَدِّثُ عَنْ كَعْبِ الأَحْبَارِ، قَالَ ": إِنَّ اللَّهَ لَيُبْغِضُ الرَّجُلَ السَّمِينَ، وَأَهْلَ بَيْتِ اللَّحْمِيِّينَ "

لَمْ يُسْنِدْ شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ النَّوَّارِ، وَرَوَى عَنْهُ غَيْرُ شُعْبَةَ، فَقَالَ: مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي النَّوَّارِ بَصْرِيٌّ [١٦٥/٧]

2206/a- Muhammed b. en-Nevvâr der ki: Muhammed adında bir adamdan işittiğime göre Ka'bu'l-Ahbâr: "Allah şişman adamları ve çokça et yiyen ev ahalisini sevmez" demiştir.

Şu'be, Muhammed b. Nevvâr'dan hadis rivâyet etmemiştir. Şu'be dışındaki biri ondan Muhammed b. Ebi'n-Nevvâr el-Basrî şeklinde rivayet etmiştir.

٢٢٠٦/ب- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ، حَدَّثَنِي الصَّعْبُ بْنُ حَكِيمِ بْنِ شَرِيكِ بْنِ نَمْلَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: " ضِفْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، فَأَطْعِمْنِي كُسُورًا مِنْ رَأْسِ بَعِيرٍ بَارِدٍ، وَأَطْعَمَنَا زَيْتًا، وَقَالَ: هَذَا الزَّيْتُ الْمُبَارَكُ الَّذِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِنَبِيِّهِ ﷺ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الصَّعْبِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ [٣١٤/٧]

2206/b- Sa'b b. Hakîm b. Şerîk b. Nemle, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Ömer b. el-Hattâb'ın misafiri olduğumda bana deve kellesinin soğuk etinden ve zeytinyağı yedirdi. Sonra da: "Bu zeytinyağı Allah'ın Peygamberimize (sallallahu aleyhi vesellem) mübarek olduğunu bildirdiği zeytinyağıdır" dedi.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Tek kanallı bir hadistir.

Peynir

٢٢٠٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمْدُونَ الْمَوْصِلِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ الْمَوْصِلِيُّ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ مَيْمُونَةَ زَوْجَةِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ: سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ عَنِ الْجَنِينِ، فَقَالَ: " اقْطَعْ بِالسِّكِّينِ وَاذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ وَكُلْ "، تَفَرَّدَ بِهِ هِشَامٌ، عَنْ زَيْدٍ، وَعَنْهُ الْمُعَافَى فِيمَا ذَكَرَهُ سُلَيْمَانُ [٢٩١/٨]

2207- Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) eşi Meymûne der ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) peynir hakkında sorulunca: *"(Peyniri) bıçakla kes, Allah'ın adını zikret (Besmele çek) ve ye"* buyurdu.[1]

Salatalık ve Karpuz

٢٢٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى الأَشْيَبُ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ، قَالا: حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: سَمِعْتُ إِبْرَاهِيمَ بْنَ سَعْدٍ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي أَبِي سَعْدٌ، قَالا: عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، يَقُولُ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يَأْكُلُ الْقِثَّاءَ بِالرُّطَبِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ عُيُونِ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ [١٧١/٣]

2208- Abdullah b. Câfer b. Ebî Tâlib der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), salatalığı yaş hurma ile birlikte yediğini gördüm."[2]

Sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 2/159, 160 (1574).

[2] Buhârî (5440), Müslim (147/2043), Ebû Dâvud (3835), Tirmizî (1844), İbn Mâce (3325) ve Ahmed, *Müsned* (1746).

٢٢٠٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا دَاوُدُ الطَّائِيُّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يَأْكُلُ الْبِطِّيخَ بِالرُّطَبِ " [٣٦٧/٧]

2209- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), karpuzu yaş hurma ile birlikte yerdi.[1]

Hindiba ve Menekşe Yağı Sürünmek

٢٢١٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ السَّامِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ الْعَلافُ بَصْرِيٌّ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ الْمَازِنِيُّ، عَنْ بِشْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " فَضْلُ الْبَنَفْسَجِ عَلَى الأَدْهَانِ كَفَضْلِ الإِسْلامِ عَلَى سَائِرِ الأَدْيَانِ، وَمَا مِنْ وَرَقَةٍ مِنْ وَرَقِ الْهِنْدِبَا إِلا عَلَيْهَا قَطْرَةٌ مِنْ مَاءِ الْجَنَّةِ "، قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ، أَفَادَنَاهُ الشَّيْخُ الْحَافِظُ أَبُو الْحَسَنِ الدَّارَقُطْنِيُّ، عَنْ هَذَا الشَّيْخِ [٢٠٤/٣]

2210- Hz. Hüseyn b. Ali der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Menekşe yağının diğer yağlara olan üstünlüğü, İslam dininin diğer dinlere olan üstünlüğü gibidir. Hiçbir hindiba yaprağı yoktur ki üzerinde cennet suyundan bir damla olmasın."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Yemek Yedirmek

٢٢١١- مَا حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ زُهَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، عَنْ حَمْزَةَ بْنِ صُهَيْبٍ، أَنَّ صُهَيْبًا كَانَ يُطْعِمُ الطَّعَامَ الْكَثِيرَ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: يَا صُهَيْبُ، إِنَّكَ تُطْعِمُ الطَّعَامَ الْكَثِيرَ، وَذَلِكَ سَرَفٌ فِي الْمَالِ، فَقَالَ صُهَيْبٌ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: "

---

[1] Ebû Dâvud (3836), Tirmizî (1843, "hasen garîb") ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (14638).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 3/130 (2892).

خِيَارُكُمْ مَنْ أَطْعَمَ الطَّعَامَ وَرَدَّ السَّلامَ "، فَذَلِكَ الَّذِي يَحْمِلُنِي عَلَى أَنْ أُطْعِمَ الطَّعَامَ، رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَاطِبٍ عَنْ صُهَيْبٍ، نَحْوَهُ [١/١٥٣]

2211- Hamza b. Suheyb bildiriyor: Suheyb sık sık yemek yapar ve müslümanları bu yemeğe davet ederdi. Bir defasında Ömer ona: "Ey Suheyb! Çokça yemek ziyafetleri veriyorsun ve bu, para israfına geçiyor" deyince, Suheyb şöyle karşılık verdi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *«En hayırlılarınız çokça yemek yediren ve selamı alan kişilerdir»* buyurdu. Beni yemek yedirmeye sevk eden şey de bundan başkası değil."[1]

٢٢١٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُؤَدِّبُ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، أَنَّ رَجُلا سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ: أَيُّ الإِسْلامِ خَيْرٌ؟ قَالَ: " تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لا تَعْرِفُ " [١/٢٨٧]

2212- Abdullah b. Amr bildiriyor: Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): *"İslam'ın hangi ameli daha hayırlıdır?"* diye sorunca: *"Yemek yedirmen, tanıdığın ve tanımadığın herkese selam vermendir"* buyurdu.[2]

٢٢١٣- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اعْبُدُوا الرَّحْمَنَ، وَأَفْشُوا السَّلامَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، تَدْخُلُوا الْجِنَانَ "، رَوَاهُ أَبُو عَوَانَةَ وَعَبْدُ الْوَارِثِ وَخَالِدٌ الْوَاسِطِيُّ، عَنْ عَطَاءٍ مِثْلَهُ [١/٢٨٧]

2213- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rahmân'a kulluk edin, selamı yayın ve yemek yedirin ki cennete giresiniz"* buyurdu.[3]

٢٢١٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ يُوسُفَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفُضَيْلِ بْنِ الْخَطَّابِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْبَغْلانِيُّ، ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا فُضَيْلُ

---

1 Ahmed, *Müsned* (23982).

2 Buhârî (12), Müslim (63/39), Ebû Dâvud (5194) ve İbn Mâce (3253).

3 Tirmizî (1855, "hasen sahih"), İbn Mâce (3694) ve Ahmed, *Müsned* (6595).

بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ أَبِي هَارُونَ الْعَبْدِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَطْعَمَ مُسْلِمًا جَائِعًا أَطْعَمَهُ اللَّهُ مِنْ ثِمَارِ الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، وَأَبِي هَارُونَ، تَفَرَّدَ بِهِ خَالِدٌ، وَاسْمُ أَبِي هَارُونَ عُمَارَةُ بْنُ جُوَيْنٍ الْعَبْدِيُّ [١٣٤/٨]

2214- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim aç bir Müslümana yemek yedirirse, Allah ta ona cennet meyvelerinden yedirir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Komşuluk Bağlarını Gözetmek

٢٢١٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورِ بْنِ الْفَتْحِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ السَّوَّاقُ، قَالَ: حَدَّثَنِي بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ، عَنِ الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " إِذَا طَبَخْتَ قِدْرًا، فَأَكْثِرِ الْمَرَقَ وَاغْرِفْ لِجِيرَانِكَ " [٣٥٧/٨]

2215- Ebû Zer der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çorba yaptığın zaman suyunu çoğalt ve komşularına da ver"* buyurdu.[2]

Sıcak Yemek

٢٢١٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ سَابِقٍ.ح وثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، حَدَّثَنِي عَقِيلٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ، كَانَتْ إِذَا أَثْرَدَتْ غَطَّتْهُ بِشَيْءٍ حَتَّى يَذْهَبَ فَوْرُهُ، ثُمَّ تَقُولُ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " هُوَ أَعْظَمُ لِلْبَرَكَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، عَنِ ابْنِ لَهِيعَةَ [١٧٦/٨]

---

[1] Ebû Dâvud (1682) ve Tirmizî (2449, "garîb").

[2] Müslim (142/2625), Tirmizî (1833), İbn Mâce (3362) ve Dârimî (2079).

2216- Urve b. ez-Zübeyr bildiriyor: Esmâ binti Ebî Bekr, tirit yaptığı zaman kaynaması bitene kadar üstünü kapatır ve: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Böylesi, bereketli olması için daha iyidir*» buyurduğunu işittim" derdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢١٧- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنِ الْعَرْزَمِيِّ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَكْرَهُ الْكَيَّ وَالطَّعَامَ الْحَارَّ "، وَيَقُولُ: " عَلَيْكُمْ بِالْبَارِدِ، فَإِنَّهُ ذُو بَرَكَةٍ، أَلا وَإِنَّ الْحَارَّ لا بَرَكَةَ فِيهِ، وَكَانَتْ لَهُ مُكْحُلَةٌ يَكْتَحِلُ مِنْهَا عِنْدَ النَّوْمِ ثَلاثًا ثَلاثًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يُوسُفَ

2217- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (yarayı) dağlamak ile sıcak yemekten hoşlanmaz ve: "*Yemeği soğuk yemeye bakın. Böylesi daha bereketlidir. Sıcak yemekte bereket yoktur*" buyururdu. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) uyuyacağı zaman üç defa sürme çektiği sürmeliği vardı.

Tek kanallı bir hadistir.

Sarımsak ve Başka Şeyler

٢٢١٨- حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ الْقَاضِي، وَمُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْبَكْرِيُّ، حِفْظًا، ثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى، قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى مَالِكٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ " لا يَأْكُلُ الثُّومَ وَلا الْكُرَّاثَ وَلا الْبَصَلَ مِنْ أَجْلِ أَنَّ الْمَلائِكَةَ تَأْتِيهِ، وَلأَنَّهُ يُكَلِّمُ جِبْرِيلَ عَلَيْهِمَا السَّلامُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ لَمْ يُحَدِّثْ بِهِ عَنْهُ إِلا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى [٦/٣٣٢]

2218- Enes bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), meleklerin yanına gelmesi ve Cibrîl ile konuşması sebebiyle sarımsak, pırasa ve soğan yemezdi."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Dârimî (2047), Ahmed (27020), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (14629) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/118).

[2] Buhârî (856) ve Müslim (70/562).

٢٢١٩- حَدَّثَنَاهُ فَارُوقُ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ، ثنا إِسْرَائِيلُ، عَنْ مُسْلِمٍ الأَعْوَرِ، عَنْ جَدِّهِ الْعَوْفِيِّ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: " أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِأَكْلِ الثُّومِ، وَقَالَ: لَوْلا أَنَّ الْمَلَكَ يَنْزِلُ عَلَيَّ لأَكَلْتُهُ " [٨/٣٥٧]

2219- Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sarımsak yenilmesini emretti ve: *"Eğer bana, melek iniyor olmasaydı ben de yerdim"* buyurdu.[1]

٢٢٢٠- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ بَرِيَّةَ الْهَاشِمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْوَرْدِ الْعَابِدُ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ، يَقُولُ: ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ مُسْلِمٍ، عَنْ جَدِّهِ الْعَوْفِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلِ الثُّومَ نَيِّئًا فَلَوْلا أَنَّ الْمَلَكَ يَأْتِينِي لأَكَلْتُهُ "، مُسْلِمٌ هُوَ الْمُلائِيُّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ جَدِّهِ الْعَوْفِيِّ [٨/٣٥٧]

2220- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sarımsağı çiğ olarak yiyin. Eğer bana, melek iniyor olmasaydı ben de yerdim"* buyurdu.[2]

٢٢٢١- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ مِنْ أَصْلِهِ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ يَزِيدَ الْهَاشِمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْوَرْدِ الْعَابِدُ، قَالَ: سَمِعْتُ بِشْرَ بْنَ الْحَارِثِ الْحَافِي، يَقُولُ: ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنْ إِسْرَافِيلَ، عَنْ مُسْلِمٍ، عَنْ حَبَّةَ العرني، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلِ الثَّوْمَ نِيًّا فَلَوْلا أَنَّ الْمَلَكَ يَأْتِينِي لأَكَلْتُهُ " [١٠/٣١٦]

2221- Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sarımsağı çiğ olarak yiyin. Eğer bana, melek iniyor olmasaydı ben de yerdim"* buyurdu.[3]

٢٢٢٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حدَّثَنَا مُوسَى، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ الْحَضْرَمِيِّ، قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ: " إِنَّ آخِرَ طَعَامٍ أَكَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ طَعَامٌ فِيهِ بَصَلٌ " [٩/٣٠٨]

2222- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) en son yediği yemeğin içinde soğan vardı."[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 3/95 (2599) ve Bezzâr (3/329).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Yemek İçin Toplanmak

٢٢٢٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " طَعَامُ الْوَاحِدِ يَكْفِي الاثْنَيْنِ، وَطَعَامُ الاثْنَيْنِ يَكْفِي الأَرْبَعَةَ، وَطَعَامُ الأَرْبَعَةِ يَكْفِي الثَّمَانِيَةَ " [٩/٢٨]

2223- Câbir bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kişinin yemeği iki kişiye, iki kişinin yemeği dört kişiye ve dört kişinin yemeği sekiz kişiye yeter"* buyurdu.[2]

Birlikte Yemek Yediği Kişilerden İzin İstemek

٢٢٢٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بُكَيْرٍ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، عَنْ جَبَلَةَ بْنِ سُحَيْمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الْقِرَانِ بِالتَّمْرِ، إِلا أَنْ يَسْتَأْذِنَ الرَّجُلُ أَصْحَابَهُ "، مَشْهُورٌ صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ جَبَلَةَ، رَوَاهُ عَنْ شُعْبَةَ، وَغَيْرِهِ، وَرِوَايَةُ عَنْهُ عَزِيزَةٌ [٧/٢٣٣]

2224- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hurmayı ikişer ikişer yemeyi yasakladı. Ancak kişinin kendileriyle hurma yediği kişilerden izin alması bunun dışındadır."[3]

Sahih bir hadistir.

٢٢٢٥- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ السِّمْطِ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الأَقْمَرِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ، يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَأْكُلُ تَمْرًا، فَإِذَا مَرَّتْ حَشَفَةٌ أَمْسَكَهَا فِي يَدِهِ "، فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ: أَعْطِنِي هَذَا الَّذِي أَبْقَيْتَهُ، قَالَ: " إِنِّي لَسْتُ أَرْضَى لَكُمْ مَا أَسْخَطُ لِنَفْسِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، وَعَلِيِّ بْنِ الأَقْمَرِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ السِّمْطِ [٧/٢٥٦]

---

[1] Ebû Dâvud (3829) ve Ahmed, *Müsned* (24639).

[2] Müslim (179/2059), Dârimî (2044) ve Ahmed, *Müsned* (14232).

[3] Buhârî (2455) ve Müslim (151/2045).

2225- Ebû Cuhayfe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hurma yerdi. Ancak eline kötü hurma geldiği zaman onu ellinde tutardı. Bir kişi kendisine: "O bıraktığın şeyi bana ver" deyince: *"Kendim hoşlanmadığım bir şeyi sizin için de istemem"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Hurma ve Hurma Ağacına Önem Vermek

٢٢٢٦- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ إِمْلاءً، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا طَاهِرُ بْنُ خَالِدِ بْنِ نِزَارٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَحْيَى، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَعْمَرٍ، عَنْ عُمَرَ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَكَلَ سَبْعَ تَمَرَاتٍ عَجْوَةً مِمَّا بَيْنَ لابَتَيِ الْمَدِينَةِ حِينَ يُصْبِحُ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يُمْسِيَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي طُوَالَةَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَعُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ طَاهِرُ بْنُ خَالِدِ بْنِ نِزَارٍ، عَنْ أَبِيهِ [٥/٣٦٢]

2226- Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkâs, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim sabah aç karnına Medine'nin iki kara taşlığı arasındaki acve hurmalardan yedi tane yerse o gün akşamlayıncaya kadar hiçbir şey kendisine zarar vermez"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مَحْمُودُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْفَرَجِ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ بِشْرِ بْنِ مَنْصُورٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ مُشْمَعِلَّ بْنَ إِيَاسٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ سُلَيْمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَافِعَ بْنَ عَمْرٍو الْمُزَنِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْعَجْوَةُ وَالصَّخْرَةُ مِنَ الْجَنَّةِ " [٩/٥٠]

2227- Râfi' b. Amr el-Muzenî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Acve hurması ile (Mescid-i Aksa'daki) kaya cennettendir"* buyurdu.[2]

---

[1] Müslim (154/2047) ve Ahmed, *Müsned* (1446).

[2] İbn Mâce (3456) ve Ahmed, *Müsned* (20677).

٢٢٢٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ، ثَنَا مَسْرُورُ بْنُ سَعِيدٍ التَّمِيمِيُّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَكْرِمُوا عَمَّتَكُمُ النَّخْلَةَ، فَإِنَّهَا خُلِقَتْ مِنْ فَضْلَةِ طِينَةِ أَبِيكُمْ آدَمَ، وَلَيْسَ مِنَ الشَّجَرِ شَجَرَةٌ أَكْرَمُ عَلَى اللَّهِ مِنْ شَجَرَةٍ وَلَدَتْ تَحْتَهَا مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ، فَأَطْعِمُوا نِسَاءَكُمُ الْوُلَّدَ الرُّطَبَ، فَإِنْ لَمْ يَكُنْ رُطَبًا فَتَمْرٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ.تَفَرَّدَ بِهِ مَسْرُورُ بْنُ سَعِيدٍ [٦/١٢٣]

2228- Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Halanız olan hurma ağacına önem veriniz (iyi bakınız) ikram ediniz. Çünkü o, babanız Âdem'den arta kalan çamurdan yaratılmıştır. Allah katında hiçbir ağaç, altında Meryem binti İmrân'ın doğum yaptığı ağaçtan daha değerli değildir. Doğum yapan kadınlarınıza taze hurma yedirin. Taze hurma bulamazsanız kuru hurma yedirin."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٢٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ طَحْلاَنَ، عَنْ أَبِي الرِّجَالِ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَيْتٌ لَيْسَ فِيهِ تَمْرٌ جِيَاعٌ أَهْلُهُ "، قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: كَانَ سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا بِهِ [٩/٦٣]

2229- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer bir evde hurma yoksa o evin halkı aç sayılır"* buyurdu.[2]

٢٢٣٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ إِسْحَاقَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ طِلابٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلالٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَيْتٌ لا تَمْرَ فِيهِ جِيَاعٌ أَهْلُهُ " [١٠/٣١]

---

1 Ukaylî, *Duafâ* (4/256) ve İbn Adiy (6/2424).

2 Müslim (153/2046), Ebû Dâvud (3831), Tirmizî (1815), İbn Mâce (3327) ve Ahmed, *Müsned* (25511).

2230- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer bir evde hurma yoksa o evin halkı aç sayılır"* buyurdu.[1]

٢٢٣٠/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ الزُّهْرِيُّ، ثنا أَبُو عِيسَى، ثنا الأَصْمَعِيُّ، عَنْ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي الرِّجَالِ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَيْتٌ لا تَمْرَ فِيهِ جِيَاعٌ أَهْلُهُ "[١٠/٣٩٥]

2230/a- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer bir evde hurma yoksa o evin halkı aç sayılır"* buyurdu.

Kabak

٢٢٣١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، قَالَ: ثنا ابْنُ أَبِي الْحَلالِ الْعَتَكِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ: " يَأْكُلُ مَرَقَةً بَيْنَ يَدَيْهِ فِيهَا دُبَّاءٌ، فَجَعَلَ يَتْبَعُهُ يَأْكُلُهُ "، حَدَّثَ بِهِ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ رَوْحٍ، وَسَمَّاهُ زُرَارَةَ [٣/١٠٥]

2231- Enes b. Mâlik der ki: "Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem), içerisinde kabak bulunan çorbadan içtiğini gördüm. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) çorbanın içinden kabakları seçerek yiyordu."[2]

Sirke

٢٢٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ، ثَنَا الْخَلِيلُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثَنَا هِشَامٌ الدَّسْتُوَائِيُّ، وَالْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا أَبُو الزُّبَيْرِ الْمَكِّيُّ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا عَائِشَةُ، هَلْ عِنْدَكِ مِنْ أُدْمٍ؟ "، قَالَتْ: نَعَمْ، خَلٌّ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نِعْمَ الإِدَامُ الْخَلُّ "، تَفَرَّدَ بِهَذِهِ الأَحَادِيثِ عَنْ هِشَامٍ، الْخَلِيلُ بْنُ زَكَرِيَّا [٦/٢٨٦]

2232- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Âişe! Yanında katık olarak bir şey var mı?"* diye sorunca: "Evet, sirke vardır" cevabını verdi.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Buhârî (5437) ve Müslim (144, 145/2041).

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sirke ne güzel bir katıktır"* buyurdu.[1]

٢٢٣٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَبُو حَازِمٍ مُحَمَّدُ بْنُ السَّرِيِّ التَّمِيمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ أُمِّ هَانِئٍ، قَالَتْ: دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " يَا أُمَّ هَانِئٍ، هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ "، فَقُلْتُ: لا، إِلا كُسَيْرَاتٌ يَابِسَاتٌ وَخَلٌّ، فَقَالَ: " مَا أَقْفَرَ مِنْ أَدَمٍ بَيْتٍ فِيهِ خَلٌّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ وَاسْمُهُ ثَابِتُ بْنُ أَبِي صَفِيَّةَ [٣١١/٨]

2233- Ümmü Hâni der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma girip: *"Ey Ümmü Hâni! Yanında (yiyecek) bir şey var mı?"* diye sorunca: "Hayır, sadece bir parça kuru ekmek ve sirke var" dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sirkesi bulunan bir ev, katıktan yoksun sayılmaz"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٣٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ إِسْحَاقَ الْكَلْوَذَانِيُّ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نِعْمَ الإِدَامُ الْخَلُّ " [٣٠/١٠]

2234- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sirke ne güzel bir katıktır"* buyurdu. [3]

٢٢٣٥- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَرَّانِيُّ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْرَائِيلَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ أَبِي هِلالٍ الرَّاسِبِيِّ وَاسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ سِيمٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، إِنْ شَاءَ اللَّهُ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " صَنَعْنَا لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَخَارة فِيهَا دَشِيشَةٌ " [٤٧/٩]

---

[1] Müslim (166(2052), Ebû Dâvud (3820, 3821), Tirmizî (1842) ve Ahmed, *Müsned* (15194).

[2] Tirmizî (1841, "hasen garîb"), Beyhakî, *Şuabu'l-Îman* (5944) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/54).

[3] Müslim (164/2051), Tirmizî (1840), İbn Mâce (3316) ve Dârimî (2049).

2235- Câbir b. Abdillah der ki: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) çömlek içinde arpa çorbası (=deşîşe) yaptık."[1]

Övünen Kimselerin Yemeği

٢٢٣٦- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا إِسْحَاقُ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ الْفَرَجِ، ثنا أَبُو عُثْمَانَ سَعِيدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا ابْنُ كَاسِبٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " نَهَى أَنْ يُؤْكَلَ طَعَامُ الْمُتَبَاهِينَ " [١٠/٧٣]

2236- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), övünen kimselerin yemeğinin yenilmesini yasaklamıştır.[2]

Şükreden Kimsenin Yemeği

٢٢٣٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ عَلِيٍّ النَّصِيبِيُّ، بِهَا مِنْ كِتَابِهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْعَنْبَرِيِّ، ثنا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ مِثْلُ الصَّائِمِ الصَّامِتِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْحَاقُ، عَنْ يَعْلَى [٧/١٤٢]

2237- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yemek yediren ve şükreden kimse (sevap yönünden), oruç tutup da sabreden kimse gibidir"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

Akşam Yemeği

٢٢٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبَانَ السَّرَّاجُ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا ابْنُ السَّمَّاكِ، ثنا عَنْبَسَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَلاقِ بْنِ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (14593) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/110).

[2] Ebû Dâvud (3754), Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/340 (11942) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/128, 129).

[3] Buhârî (9/496), Tirmizî (2486, "hasen garib"), İbn Mâce (1764) ve Ahmed, *Müsned* (7825).

أَبِي مُسْلِمٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا تَدَعُوا عَشَاءَ اللَّيْلِ وَلَوْ بِكَفٍّ مِنْ حشف فَإِنَّ تركه مهرمة "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَنْبَسَةَ، وَابْنِ السَّمَّاكِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ [٨/٢١٤]

2238- Enes b. Mâlik der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir miktar hurma ile olsa bile akşam yemeğini yiyiniz. Çünkü akşam yemeğini bırakmak, ihtiyarlığa ve zayıf düşmeye sebep olur"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Besmele'siz Yemek Yemek

٢٢٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَزَّازُ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ أَيُّوبَ أَبُو عِمْرَانَ الطَّالْقَانِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " قَالَ إِبْلِيسُ: يَا رَبِّ لَيْسَ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِكَ إِلا جَعَلْتَ لَهُ رِزْقًا وَمَعِيشَةً فَمَا رِزْقِي؟ قَالَ: مَا لَمْ يُذْكَرْ عَلَيْهِ اسْمِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، وَفُضَيْلٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ مُتَّصِلا إِلا الْهَيْثَمُ [٨/١٢٦]

2239- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İblis: «Ey Rabbim! Yarattıklarından hiç kimse yoktur ki mutlaka ona rızkını ve maişetini verdin. Benim rızkım nedir?» deyince, Allah: «Üzerine ismim zikredilmeyen (Besmele çekilmeyen yemek)dir» buyurdu."*

Tek kanallı bir hadistir.

Yemeğe Başlarken Besmele Çekmeyi Unutmak

٢٢٤٠- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ، عَنْ حَمْزَةَ النَّصِيبِيِّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نَسِيَ أَنْ يسَمِّيَ عَلَى طَعَامِهِ فَلْيَقْرَأْ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِذَا فَرَغَ "، لا أَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ عَنِ أَبِي الزُّبَيْرِ، إِلا حَمْزَةَ [١٠/١١٤]

---

[1] Tirmizî (1856).

2240- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yemeğe başlarken Besmele çekmeyi unutan kimse, yemeği bitirince İhlas Sûresi'ni okusun"* buyurdu.[1]

Yemekte Kusur Bulmanın Yasaklanması

٢٢٤١- حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ أَحْمَدُ بْنُ أَنْبَاهُ بْنُ شَيْبَانَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَرْبٍ الْعَبَّادَانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " مَا عَابَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ طَعَامًا قَطُّ، إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ، وَإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ [٧/١٣١]

2241- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) asla hiçbir yemekte kusur bulmazdı. Eğer canı çekerse yer, istemezse de bırakırdı."[2]

Yemek Yemenin Âdâbı

٢٢٤٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، وَعِيسَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُرَيْجِي، قَالا: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ أَعْيَنَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا وُضِعَتِ الْمَائِدَةُ فَلْيَأْكُلْ أَحَدُكُمْ مِمَّا يَلِيهِ، وَلا يَتَنَاوَلْ مِنْ ذِرْوَةِ الْقَصْعَةِ، إِنَّ الْبَرَكَةَ تَأْتِيهَا مِنْ أَعْلاهَا، وَلا يَقُومُ رَجُلٌ حَتَّى تُرْفَعَ الْمَائِدَةُ، وَلا يَرْفَعُ يَدَهُ وَإِنْ شَبِعَ حَتَّى يَرْفَعَ الْقَوْمُ أَيْدِيَهُمْ، وَلْيَعْذِرْ فَإِنَّ ذَلِكَ يُخْجِلُ جَلِيسَهُ فَيَرْفَعُ يَدَهُ، وَلَعَلَّهُ يَكُونُ لَهُ فِي الطَّعَامِ حَاجَةٌ، وَلا يَتَنَاوَلْ مِمَّا يَلِي جَلِيسَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ أَعْيَنَ، وَعَنْهُ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، وَرَوَاهُ الأَئِمَّةُ وَالأَعْلامُ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مُوسَى، مِنْهُمْ: أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، وَابْنُ كَرَامَةَ، وَيُوسُفُ الْقَطَّانُ [٣/٧٤]

2242- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sofra konulduğu zaman sizden biri kendi önünden yesin ve lokmasını tabağın tepesinden almasın. Zira bereket, yemeğin en yüksek yerinden gelir. Sofra*

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 7/66, 67 (6867).

[2] Buhârî (5409), Müslim (187/2064), Ebû Dâvud (3763), Tirmizî (2031), İbn Mâce (3259) ve Ahmed, *Müsned* (9519).

kurulduğunda hiç kimse sofra toplanıncaya kadar yemekten kalkmasın. Doysa bile, herkes bırakmadan, yemekten elini çekmesin, yemeye devam etsin. Zira kişi (erken çekilirse) arkadaşını mahcup eder, o da yemeyi bırakır. Belki de arkadaşının daha yemeye ihtiyacı vardır. Kişi sofra arkadaşının önünden de yemesin."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٤٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلا يَمْسَحْ يَدَهُ حَتَّى يَلْعَقَهَا أَوْ يُلْعِقَهَا "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ، عَنْ عَمْرٍو [٣١٧/٣]

2243- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri yemek yediği zaman (parmaklarını) yalamadan elini (mendille) silmesin"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٢٤٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهٍ، ثنا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النُّعْمَانِ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ عَمْرِو ابْنِ دِينَارٍ، وَأَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا سَقَطَتْ لُقْمَةُ أَحَدِكُمْ فَلْيُمِطْ عَنْهَا الأَذَى وَلا يَدَعْهَا لِلشَّيْطَانِ، وَلا يَمْسَحَنَّ أَحَدُكُمْ يَدَهُ بِالْمِنْدِيلِ حَتَّى يَلْعَقَهَا أَوْ يُلْعِقَهَا، فَإِنَّهُ لا يَدْرِي فِي أَيِّ طَعَامِهِ الْبَرَكَةُ " [٣٩٥/١٠]

2244- Câbir bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Birinizin lokması elinden düştüğü zaman üzerine bulaşan şeyi silip yesin ve onu şeytana bırakmasın. Biriniz (parmaklarını) yalamadan elini mendille silmesin. Çünkü bereketin yemeğinin hangi kısmında olduğunu bilemez."*[3]

---

[1] İbn Mâce (3273).

[2] Buhârî (5456), Müslim (129, 130/2031), Ebû Dâvud (3847), İbn Mâce (3269) ve Ahmed, *Müsned* (1929).

[3] Müslim (134, 135 (2033), Tirmizî (91802), İbn Mâce (3279) ve Ahmed, *Müsned* (14564).

Yemekten Önce ve Sonraki Dualar

٢٢٤٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي الْوَرْدِ، عَنِ ابْنِ أَعْبَدَ، قَالَ: قَالَ لِي عَلِيٌّ: يَا ابْنَ أَعْبَدَ، " هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الطَّعَامِ؟ "، قَالَ: وَمَا حَقُّهُ يَا ابْنَ أَبِي طَالِبٍ؟ قَالَ: تَقُولُ: " بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيمَا رَزَقْتَنَا "، ثُمَّ قَالَ: " أَتَدْرِي مَا شُكْرُهُ إِذَا فَرَغْتَ؟ "، قُلْتُ: وَمَا شُكْرُهُ؟ قَالَ: تَقُولُ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا " [١/٧٠]

2245- İbn A'bed der ki: Hz. Ali bana: "Ey İbn A'bed! Yemeğin hakkı nedir bilir misin?" dediğinde: "Ey Ebû Tâlib'in oğlu! Nedir?" dedim. Bunun üzerine: "(Yemeğe başlamadan önce): «Bismillâh, Allahım! Verdiğin rızıkları bizim için bereketli kıl» demendir" karşılığını verdi. Sonra: "Yemeği bitirdiğin zaman şükrü nedir?" diye sorunca: "Onun şükrü nedir?" dedim. Bunun üzerine de: "(Doyunca): «Bizi yediren ve içiren Allah'a hamdolsun» demendir" karşılığını verdi.

٢٢٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو الْفَضْلِ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الزُّهْرِيُّ الْبَغْدَادِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو الطَّيِّبِ الْكَرْجِيُّ، قَالَ: ثنا قَعْنَبُ بْنُ مُحْرِزِ بْنِ قَعْنَبٍ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَوْسٍ الأَنْصَارِيُّ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا لَقَمَ أَوَّلَ لُقْمَةً قَالَ: " يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ اغْفِرْ لِي " [٣/٤٤]

2246- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ilk lokmayı yediği zaman: *"Ey bağışlaması geniş olan (Allahım)! Beni bağışla"* diye dua ederdi.

٢٢٤٧- حدثنا أَبُو الْحَسَنِ سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْوَرَّاقُ التُّسْتَرِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْمُجَوِّزُ الْبَصْرِيُّ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا رُفِعَ الْعَشَاءُ مِنْ بَيْنَ يَدَيْهِ، قَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلا مُوَدَّعٍ، وَلا مُسْتَغْنًى عَنْهُ رَبَّنَا ".رَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ ثَوْرٍ مِثْلَهُ، حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ بِهِ [٥/٢١٧] [٦/٩٧]

2247- Ebû Umâme bildiriyor: Akşam yemeği Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) önünden kaldırıldığı zaman: *"Hiçbir sûrette yeterli görmeyeceğimiz güzel, bol ve temiz övgüler, terk olunmayan ve kendisinden müstağni kalınmayan Rabbimizedir"* diye dua ederdi.[1]

٢٢٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو، ثَنَا الْحَسَنُ، ثَنَا حَيَّانُ بْنُ مُوسَى، ثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، حَدَّثَنِي رَاشِدٌ، وَ حَبِيبٌ، أَنَّهُمَا سَمِعَا أَبَا أُمَامَةَ، يَقُولُ: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا أَقُولُ عِنْدَ فَرَاغِي مِنَ الطَّعَامِ، قَالَ: " قُلْ: اللَّهُمَّ أَطْعَمْتَنَا وَأَسْقَيْتَنَا فَأَشْبَعْتَنَا وَأَرْوَيْتَنَا فَلَكَ الْحَمْدُ غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلا مُوَدَّعٍ وَلا مُسْتَغْنًى عَنْكَ "، هَذِهِ الأَحَادِيثُ كُلُّهَا مِنْ مَفَارِيدِ رَاشِدٍ، فَحَدِيثُ سَعْدٍ تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ، وَحَدِيثُ مُعَاوِيَةَ تَفَرَّدَ بِهِ ثَوْرٌ عَنْهُ، وَحَدِيثُ ثَوْبَانَ فِي الْعَدْلِ وَالْجَوْرِ تَفَرَّدَ بِهِ صَفْوَانُ، وَحَدِيثُهُ فِي الْجَنَازَةِ تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو بَكْرٍ، وَحَدِيثُ أَبِي أُمَامَةَ فِي الْفِرَاسَةِ تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، وَحَدِيثُ أَبِي أُمَامَةَ فِي مُتَابَعَةِ الْهَوَى يَنْفَرِدُ بِهِ عِيسَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ، وَحَدِيثُهُ فِي الدُّعَاءِ يَنْفَرِدُ بِهِ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ [١١٨/٦]

2248- Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana yemekten sonra: *"Allahım! Bizi yedirdin, içirdin, doyurdun ve suya kandırdın. Hiçbir sûrette yeterli görmeyeceğimiz hamd, terk olunmayan ve kendisinden müstağni kalınmayan Sana mahsustur"* şeklinde dua etmeyi öğretti.[2]

٢٢٤٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ، قَالا: ثنا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ زُهَيْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: دَعَا رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ، نَبِيَّ اللَّهِ ﷺ فَانْطَلَقْنَا مَعَهُ، فَلَمَّا طَعِمَ النَّبِيُّ ﷺ وَغَسَلَ يَدَهُ، قَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي يُطْعِمُ وَلا يُطْعَمُ، مَنَّ عَلَيْنَا فَهَدَانَا، وَأَطْعَمَنَا وَسَقَانَا، وَكُلَّ بَلاءٍ حَسَنٍ أَبْلانَا، الْحَمْدُ لِلَّهِ غَيْرَ مُوَدَّعٍ رَبِّي وَلا مُكَافَئٍ وَلا مَكْفُورٍ وَلا مُسْتَغْنًى عَنْهُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَ مِنَ الطَّعَامِ وَسَقَى مِنَ الشَّرَابِ وَكَسَى مِنَ الْعُرْيِ وَهَدَى مِنَ الضَّلالَةِ وَبَصَّرَ مِنَ

---

[1] Buhârî (5458), Ebû Dâvud (3849), Tirmizî (3456), İbn Mâce (3284) ve Ahmed, *Müsned* (22262).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 8/103 (7500, 7501).

الْعَمَى، وَفَضَّلَ عَلَى كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِهِ تَفْضِيلا، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلٍ، وَزُهَيْرٍ تَفَرَّدَ بِهِ بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ [٦/٢٤٢]

2249- Ebû Hureyre der ki: Ensâr'dan bir adam Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) yemeğe davet etti. Biz de Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte gittik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yemekten sonra ellerini yıkadı ve şöyle dua etti: *"Yemek yediren, ancak kendisi yemeyen, bize lutfeden, yol gösteren, yediren, içiren her bir güzel imtihanla bizi sınayan Allah'a hamd olsun. Sonsuz ve terk olunmayan, kendisinden müstağni kalınmayarak yapılan hamd sadece Sanadır. Allah'a hamdolsun ki, açlığımızı giderdi, susuzluğumuzu kandırdı, bedenimizi örttü, bizi sapıklıktan kurtardı ve körlüğümüzü giderdi. Yarattığı bir çok mahluka da bizi üstün tuttu. Hamd, Âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

(Din) Kardeşine Tatlı Bir Lokma Yediren

٢٢٥٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ، قَالَ: ثنا مُجَاشِعُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ خَالِدٍ الْعَبْدِيِّ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ لَقَّمَ أَخَاهُ لُقْمَةَ حُلْوٍ صَرَفَ اللَّهُ عَنْهُ مَرَارَةَ الْمَوْقِفِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ خَالِدٌ [٣/٥٤]

2250- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim (din) kardeşine tatlı bir lokma yedirirse, Allah, kıyamet gününde o kimsenin hesap yerindeki acılarını giderir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Çok Yemek

٢٢٥١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الأَدِيبُ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ مِرْدَاسٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ، ثَنَا مالك، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمُؤْمِنُ

---

[1] Nesâî, *S. el-Kübrâ* (6/82), Beyhakî, *Şuabu'l-Îman* (4377) ve *Hâkim, Müstedrek* (1/546).

[2] İbnu'l-Cevzî, *Mevdûât* (3/28).

يَأْكُلُ فِي مَعَاءٍ وَاحِدٍ، وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ "، كَذَا رَوَاهُ عُمَرُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، وَرَوَاهُ أَيْضًا عُمَيْرٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، وَمَشْهُورٌ مَا فِي الْمُوَطَّأِ مَالِكٌ، عَنْ سَهْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [٣٤٧/٦]

2251- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin kimse bir bağırsağının dolusunca yer. Kâfir ise yedi bağırsağının dolusunca yer"* buyurdu.[1]

٢٢٥٢- أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَاذَانَ الرَّازِيُّ، فِي كِتَابِهِ وَقَدْ رَأَيْتُهُ، قَالَ: حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ يَزْدَانِيَارَ الصُّوفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ، ثنا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعَاءٍ وَاحِدٍ، وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ " [٣٦٤/١٠]

2252- Câbir bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin kimse bir bağırsağının dolusunca yer. Kâfir ise yedi bağırsağının dolusunca yer"* buyurdu.[2]

Çokça Doymak

٢٢٥٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى الْجُهَنِيُّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: رَأَيْتُ سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ أُكْرِهَ عَلَى طَعَامٍ يَأْكُلُهُ، فَقَالَ: حَسْبِي حَسْبِي، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ شِبَعًا فِي الدُّنْيَا أَطْوَلُهُمْ جُوعًا فِي الآخِرَةِ " " يَا سَلْمَانُ إِنَّمَا الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ " [١٩٧/١]

2253- Atiyye b. Âmir bildiriyor: Bir defasında Selmân el-Fârisî'nin yemek yemeye zorlandığını, ancak şöyle dediğini gördüm: "Yeter! Yeter! Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *«Ey Selmân! Dünyada en çok doyan kişiler, âhirete en çok aç kalacak kişilerdir. Ey Selmân! Dünya, müminin hapishanesi, kâfirin ise Cennetidir."*

---

[1] Buhârî (5393), Müslim (182/2060), Tirmizî (1818, "hasen sahih"), İbn Mâce (3257) ve Ahmed, *Müsned* (4717).

[2] Müslim (184/2061), Dârimî (2040) ve Ahmed, *Müsned* (14589).

٢٢٥٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ دَاوُدَ السُّكَّرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خُلَيْدٍ الْحَنَفِيُّ، ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الأَقْمَرِ، عَنِ ابْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: أَكَلْتُ خُبْزًا، ثُمَّ أَتَيْتُهُ ﷺ فَتَجَشَّأْتُ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا أَبَا جُحَيْفَةَ أَقْصِرْ عَنَّا مِنْ جُشَائِكَ، فَإِنَّ أَطْوَلَ النَّاسِ شِبَعًا فِي الدُّنْيَا أَكْثَرُهُمْ جُوعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ خُلَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ [٧/٢٥٦]

2254- İbn Ebî Cuhayfe'nin bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Ekmek yedim ve Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim. (Çok yememden dolayı) geğirmeye başladım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebû Cuhayfe! Yanımızda geğirme. Dünyada en çok doyan kişiler, kıyamet gününde en çok aç kalacak kişilerdir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Değişik Yiyecekler Yiyecek ve Değişik İçecekler İçecek Kimseler

٢٢٥٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَفْصٍ الْأَصَابِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَتَكُونُ رِجَالٌ مِنْ أُمَّتِي يَأْكُلُونَ أَلْوَانَ الطَّعَامِ وَيَشْرَبُونَ أَلْوَانَ الشَّرَابِ وَيَلْبَسُونَ أَلْوَانَ الثِّيَابِ وَيَتَشَدَّقُونَ فِي الْكَلَامِ أُولَئِكَ شِرَارُ أُمَّتِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مَنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ حِمْيَرٍ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ [٦/٩٠]

2255- Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetimden öyle kimseler olacak ki çeşitli yemekler yiyecek, çeşitli içecekler içecek ve renk renk giysiler giyeceklerdir. Konuşurken ağızlarını eğeceklerdir. İşte bunlar ümmetimin şerlileridir."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Beyhakî, *Şuabu'l-Îman* (5642- 5644), Taberânî, *M. el-Evsat* 8/378 (8929), *M. el-Kebîr* 22/126 (327) ve Hâkim *Müstedrek* (4/121).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* 3/24 (2351).

٢٢٥٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، حدَّثَنِي يُوسُفُ بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ نُوحِ بْنِ ذَكْوَانَ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنَ السَّرَفِ أَنْ تَأْكُلَ كُلَّمَا اشْتَهَيْتَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا نُوحٌ [٢١٣/١٠]

2256- Hasan(-ı Basrî) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her canının çektiğini yemen israftandır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Açlık

٢٢٥٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا جُبَيْرُ بْنُ عِيسَى الْمُقْرِئُ الْمِصْرِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْقُرَشِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ مُوسَى بْنَ عِمْرَانَ مَرَّ بِرَجُلٍ وَهُوَ يَضْطَرِبُ، فَقَامَ يَدْعُو اللَّهَ لَهُ أَنْ يُعَافِيَهُ، فَقِيلَ لَهُ: يَا مُوسَى، إِنَّ الَّذِي يُصِيبُهُ لَيْسَ هُوَ خَبْطٌ مِنْ إِبْلِيسَ، وَلَكِنْ جَوَّعَ نَفْسَهُ لِي، فَهُوَ الَّذِي تَرَى، إِنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ كُلَّ يَوْمٍ مَرَّاتٍ، فَمُرْهُ فَلْيَدْعُ لَكَ، فَإِنَّ لَهُ عِنْدِي كُلَّ يَوْمٍ دَعْوَةً [٣٤٥/٣]

2257- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Mûsa b. İmrân kıvranan bir adama rastladı ve Allah'ın ona afiyet vermesi için dua etmeye başladı. Bunun üzerine kendisine: «Ey Mûsa! Bu kıvranması İblis'in kendisine vurmasından dolayı değildir. Benim için aç kalmasından dolayıdır. Bu sebeple onu öyle görmektesin. Ben ona günde birkaç defa bakmaktayım. Ona senin için dua etmesini söyle. Şüphesiz ki her gün onun kabul buyurduğum duaları vardır» denildi."*[2]

---

[1] İbn Mâce (3352).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/268 (11695).

Elinde Yemek Kokusu Olduğu Halde Uyumak

٢٢٥٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، ثنا أَبُو هَمَّامٍ الدَّلَّالُ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ بَاتَ وَفِي يَدِهِ غَمَرٌ فَأَصَابَهُ شَيْءٌ فَلا يَلُومَنَّ إِلا نَفْسَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو هَمَّامٍ، وَحَدَّثَ بِهِ عَبْدَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ غَالِبٍ، حَدَّثَنَاهُ أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا عَبْدَانُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ بِهِ. [١٤٤/٧]

2258- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim elinde yemek kokusu olduğu halde uyur ve başına bir şey gelirse kendinden başka kimseyi kınamasın"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Müşriklerin Yemek Kapları

٢٢٥٩- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنِ الْحَجَّاجِ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ، قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ نَجِدُ آنِيَةَ الْمُشْرِكِينَ، قَالَ: " اغْسِلُوهَا وَاطْبُخُوا فِيهَا " [٢٤/١٠]

2259- Ebû Sa'lebe el-Huşenî der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Biz müşriklerin kaplarını bulmaktayız" dediğimizde: *"Onları yıkayın ve yemek yapmakta kullanın"* buyurdu.[2]

Evcil Eşeklerin Eti

٢٢٦٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَبَّانِ الرَّقِّيُّ، ثنا ابْنُ يَحْيَى بْنِ إِسْمَاعِيلَ الصَّدَفِيُّ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ

---

[1] Ebû Dâvud (3852), Tirmizî (1860), İbn Mâce (3297) ve Ahmed, *Müsned* (7586).

[2] Buhârî (5488), Müslim (8/1930), Ebû Dâvud (3839), Tirmizî (1796) ve Ahmed, *Müsned* (17753).

سُلَيْمَانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الْهَمَدَانِيُّ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثنا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، ثنا أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، وَهِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " أَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَيْبَرَ، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُصِيبَ الْحُمُرُ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَبَا طَلْحَةَ الأَنْصَارِيَّ فَنَادَى: أَنَّ اللَّهَ ﷻ وَرَسُولَهُ يَنْهَاكُمْ عَنِ الْحُمُرِ الأَهْلِيَّةِ فَإِنَّهَا رِجْسٌ "، لَمْ يَرْوِهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ، إِلا جَرِيرٌ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ وَهْبٍ فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٣٢٨/٨]

2260- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hayber'e geldiği zaman: "Ey Allah'ın Resûlü! Evcil eşekler ele geçirildi" denildi. Bunun üzerine Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) emri üzerine Ebû Talha el-Ensârî: "Allah ve Resûlü sizlere evcil eşeklerin etini yasakladı. Çünkü onlar pistir" diye nida etti.[1]

[1] Buhârî (4198, 4199), Müslim (34, 35/1940) ve İbn Mâce (3196).

İÇECEKLER KİTABI

Su

٢٢٦١- حَدَّثَنَا أَبُو أحمد الغِطْرِيفِي ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إسْحاق بن خُزَيْمَة ، ثَنَا محمد بن أَسْلَم الطُّوسِيّ ثَنَا خَلَفُ بْنُ الْوَلِيدِ الْجَوْهَرِيُّ ، ثَنَا هُشَيْمٌ ، عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ صَيْفِيٍّ بْنِ صُهَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ، قَالَ : " أَلا إِنَّ سَيِّدَ الأَشْرِبَةِ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ : الْمَاءُ"

2261- Abdulhamîd b. Sayfî b. Suheyb'in babası vasıtasıyla dedesinden bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilmiş olun ki, dünyada ve âhirette içeceklerin efendisi (başı) sudur"* buyurmuştur.[1]

Ayakta veya Oturarak Su İçmek

٢٢٦٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا خَالِدٌ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ مَيْسَرَةَ، وَزَاذَانَ، قَالا: شَرِبَ عَلِيٌّ قَائِمًا، وَقَالَ: " إِنْ أَشْرَبْ قَائِمًا فَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَشْرَبُ قَائِمًا، وَإِنْ أَشْرَبْ قَاعِدًا فَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَشْرَبُ قَاعِدًا " [٤/٢٠٠]

2262- Atâ b. Meysere ve Zâzân derler ki: Hz. Ali ayakta iken su içti ve: "Ayakta su içiyorum, çünkü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ayakta içtiğini gördüm. Oturarak ta içiyorum, çünkü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) oturarak ta içtiğini gördüm" dedi.[2]

٢٢٦٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالا: ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا مِسْكِينُ بْنُ بُكَيْرٍ، ثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " شَرِبَ قَائِمًا "، تَفَرَّدَ بِهِ مِسْكِينُ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، وَحَدَّثَ بِهِ أَبُو حَاتِمٍ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي شُعَيْبٍ، عَنْ مِسْكِينٍ [٦/١٤٦]

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (4/138).

[2] Buhârî (5615, 5616), Ebû Dâvud (3718) ve Ahmed, *Müsned* (798).

2263- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ayakta iken de su içmiştir.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٦٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، قَالَ: ثنا عِمْرَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ حَفْصٍ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالُوا: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " شَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ وَهُوَ قَائِمٌ "، وَرَوَاهُ عَنْ عَاصِمٍ شُعْبَةُ وَالنَّاسُ، وَعَنِ الشَّعْبِيِّ: سُلَيْمَانُ الشَّيْبَانِيُّ، وَدَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، وَصَاعِدٌ، فِي آخَرِينَ [٤/٣٣١]

2264- İbn Abbâs der ki: " Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zemzem suyunu ayakta içti."[2]

Suyu Üç Nefeste İçmek

٢٢٦٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا وَكِيعٌ، ثنا عُرْوَةُ بْنُ ثَابِتٍ، عَنْ ثُمَامَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ " يَتَنَفَّسُ فِي الإِنَاءِ ثَلاثًا "، تَفَرَّدَ بِهِمَا، عَنْ ثُمَامَةَ عُرْوَةُ [٨/٣٧٧]

2265- Enes b. Mâlik bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) suyunu üç nefeste içerdi."[3]

٢٢٦٦- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الغِطْرِيفِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الله بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عَزْرَةُ بْنُ ثَابِتٍ، عَنْ ثُمَامَةَ، قَالَ: كَانَ أَنَسٌ " يَتَنَفَّسُ فِي الإِنَاءِ ثَلاثًا، وَزَعَمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَتَنَفَّسُ فِي الإِنَاءِ ثَلاثًا " [٩/٤٦]

---

[1] Ahmed, *Müsned* (12195) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 6/59 (5791).

[2] Buhârî (5617), Müslim (118, 119/2027), İbn Mâce (3422) ve Ahmed, *Müsned* (3185).

[3] Buhârî (5631), Müslim 122, 123(2028), Ebû Dâvud (3727), Tirmizî (1884), İbn Mâce (3416) ve Ahmed, *Müsned* (12140).

2266- Sumâme der ki: Enes suyu üç nefeste içer ve Resûlullah'ın da (sallallahu aleyhi vesellem) suyunu üç nefeste içtiğini söylerdi.[1]

٢٢٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ أَبِي عَاصِمٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَتَنَفَّسُ فِي الإِنَاءِ، وَيَقُولُ: " هُوَ أَهْنَأُ، وَأَمْرَأُ، وَأَبْرَأُ " [٩/٥٧]

2267- Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) suyunu içerken nefes alır ve: *"Bu daha yarayışlı, daha afiyetli ve daha iyidir"* buyururdu.[2]

Bardağın Kırık Yerinden Su İçmek

٢٢٦٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْخَرَّازُ الْكُوفِيُّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَوَّارٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ بَشِيرِ بْنِ مَنْصُورٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ ابْنِ بُرْقَانَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " نُهِيَ عَنِ الشُّرْبِ، مِنْ كَسْرِ الْقَدَحِ " [٩/٣٨]

2268- Ebû Hureyre der ki: "Bardağın kırık yerinden su içmek yasaklanmıştır."

Sağdan Başlamak

٢٢٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ غَالِبٍ الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ الْحَدِيثَ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا أَشْعَثُ بْنُ سَوَّارٍ، قَالا: عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَتَى بِلَبَنٍ قَدْ شِيبَ بِمَاءٍ، وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِيٌّ، وَعَنْ شِمَالِهِ أَبُو بَكْرٍ، فَشَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ أَعْطَى الأَعْرَابِيَّ، وَقَالَ: " الأَيْمَنُ فَالأَيْمَنُ "، لَفْظُ مَالِكٍ وَهُوَ الصَّحِيحُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ رَوَاهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ: صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ، وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، وَابْنُ جُرَيْجٍ، وَمَعْمَرٌ، وَالأَوْزَاعِيُّ، وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ، وَالزُّبَيْرِيُّ، وَشُعَيْبٌ، وَعُقَيْلٌ، وَيُونُسُ، وَقُرَّةُ، وَإِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ، وَالنُّعْمَانُ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

بْنُ رَاشِدٍ، وَأَبُو أُوَيْسٍ، وَيُوسُفُ بْنُ الْمَاجِشُونِ، وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، وَسُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ، وَزَكَرِيَّا بْنُ إِسْحَاقَ، وَصَالِحُ بْنُ أَبِي الأَخْضَرِ، وَزَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ، وَبَحْرٌ السَّقَّا، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ [٣/٣٧٤]

2269- Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu alayhi vesellem) içine su katılmış süt getirildi. O sırada Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vasellem) sağında bir bedevî, solunda da Ebû Bekir oturuyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sütten içtikten sonra onu bedeviye verdi ve: *"Sağdan, sıra ile (herkes) sağındakine versin!"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٢٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، قَالا: ثنا أَبُو مَيْمُونٍ، مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمِصِّيصِيُّ، ثنا أَشْعَثُ بْنُ شُعْبَةَ أَبُو أَحْمَدَ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " كُنْتُ أَسْقِي وَرَجُلٌ عَنْ يَمِينِي، وَرَجُلٌ أَشَبُّ مِنِّي عَنْ شِمَالِي، فَنَاوَلْتُ الشَّابَّ، فَقِيلَ لِي: كَبِّرْ "، أَيْ أَعْطِ الأَكْبَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ الْفَزَارِيُّ، وَعَنْهُ الأَشْعَثُ، [٧/١١٠]

2270- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bana su verilmişti. Solumda bir adam ve sağımda benden daha genç bir kişi bulunmaktaydı. Ben suyu gence verince, bana: «En yaşlıdan başla" denildi."*[2]

Altın ve Gümüş Kaplarla İçmek

٢٢٧١- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: أنبأنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ تَمْتَامٌ، قَالَ: ثنا سَعْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَوْفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " لا تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَالدِّيبَاجَ وَلا تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ

---

[1] Buhârî (5619), Müslim (124/2029), Ebû Dâvud (3726), Tirmizî (1893), İbn Mâce (2425) ve Ahmed, *Müsned* (12084).

[2] Buhârî (5620) ve Müslim (127/2030).

الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا، وَلَكُمْ فِي الآخِرَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٥٨/٥]

2271- Huzeyfe der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"İpek ve atlas giysiler giymeyin. Altın ve gümüş kaplarla da bir şey içmeyin. Çünkü bunlar, dünyada kâfirlerin, âhirette ise sizlerindir"* buyurduğunu işittim.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٧١/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ الْحَافِظُ، وَعَبْدُ السَّلامِ بْنُ سَهْلٍ السُّكَّرِيُّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو تُمَيلَةَ يَحْيَى بْنُ وَاضِحٍ، عَنْ أَبِي طَيْبَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو مِجْلَزٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ، وَشَرِبَ فِي الْفِضَّةِ، فَلَيْسَ مِنَّا، وَمَنْ خَبَّبَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا، أَوْ عَبْدًا عَلَى مَوَالِيهِ، فَلَيْسَ مِنَّا " [١١٤/٣]

2271/a- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim ipek giyinir ve gümüş kaplarla içerse bizden değildir. Kadını kocasına veya köleyi efendisine karşı kışkırtan kimse de bizden değildir"* buyurdu.

٢٢٧١/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثَنَا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا دَاوُدُ الأَوْدِيُّ، حَدَّثَنِي شَهْرٌ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ، قَالَتْ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ أُبَايِعُهُ، قَالَتْ وَعَلَيَّ سِوَارَانِ مِنْ ذَهَبٍ، فَلَمَّا أَبْصَرَهُمَا النَّبِيُّ ﷺ قَالَ: " أَلْقِي السِّوَارَيْنِ يَا أَسْمَاءُ أَلا تَخَافِينَ أَنْ يُسَوِّرَكِ اللَّهُ بِسُوَارَيْنِ مِنْ نَارٍ؟ قَالَتْ: فَخَلَعْتُهُمَا، فَلا أَدْرِي مَنْ أَخَذَهُمَا " [٦٧/٦]

2271/b- Esmâ binti Yezîd der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) biat etmek için yanına gittim. Ellerimde altından iki bilezik vardı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onları görünce: *"Ey Esmâ! O iki bileziği çıkarıp at. Allah'ın sana (kıyamet gününde) ateşten iki bilezik takmasından korkmuyor musun?"* buyurdu. Bunun üzerine ben de onları çıkarıp attım ve onları kimin aldığını bilmiyorum.

---

[1] Buhârî (5426) ve Müslim (5/2067).

Şıra

٢٢٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَرَّازُ، ثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَاصِمٍ الْحِمَّانِيُّ، أَنْبَأَنَا حَمَّادٌ، أَنْبَأَنَا ثَابِتٌ، وَحُمَيْدٌ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " سَقَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي هَذَا الْقَدَحِ الشَّرَابَ كُلَّهُ، الْعَسَلَ وَالنَّبِيذَ وَاللَّبَنَ وَالْمَاءَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَمَّادٍ مَجْمُوعًا لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْهُ إِلا الْحِمَّانِيُّ [٢٦١/٦]

2272- Enes b. Mâlik der ki: "Ben bu bardakla Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem), bal, şıra, süt ve su olmak üzere her türlü meşrubatı sundum."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٧٣- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَانَ يُنْبَذُ لَهُ فِي تَوْرٍ "، أَبُو الزُّبَيْرِ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ تَدْرُسَ، مَوْلَى حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ، سَمِعَ جَابِرًا، وَابْنَ عُمَرَ، وَرَوَى عَنْهُ مِنَ التَّابِعِينَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيُّ، وَأَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، وَمِنَ الأَئِمَّةِ مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، وَالثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَهَذَا الْحَدِيثُ مِمَّا تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ وَكِيعٍ [٢٢٦/٧]

2273- Câbir bildiriyor: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) su kabında şıra yapılırdı."[2]

٢٢٧٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمان حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عِيسَى ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ ، نا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ ، ثَنَا زُرْعَةُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَسْقِيكَ نَبِيذَ خَاصَّةٍ أَوْ نَبِيذَ عَامَّةٍ ؟ ، قَالَ " بَلْ نَبِيذَ عَامَّةٍ "

2274- Câbir b. Abdillah der ki: Abbâs b. Abdilmuttalib: "Ey Allah'ın Resûlü! Sana herkesin içtiğinden değil, özel olarak hazırlanmış şıra içireyim mi?" dediğimde: *"Hayır, herkesin içtiği şıradan içir"* buyurdu.

---

[1] Buhârî (5638), Müslim (89/2008) ve Ahmed, *Müsned* (13588).

[2] Müslim (61/1999), Ebû Dâvud (3702), İbn Mâce (3400) ve Ahmed, *Müsned* (14299).

Haram Kılınmadan Önce İçki

٢٢٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ، قَالَ: " أَصَبْتُ شَارِفًا يَوْمَ بَدْرٍ، وَأَعْطَانِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَارِفًا، فَأَنَخْتُهُمَا بِبَابِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ، وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَحْمِلَ عَلَيْهِمَا إِذْخِرًا أَسْتَعِينُ بِهِ عَلَى وَلِيمَةِ فَاطِمَةَ، وَمَعِي رَجُلٌ مِنْ بَنِي قَيْنُقَاعَ، وَفِي الْبَيْتِ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، وَقَيْنَةٌ تُغَنِّيهِ وَهِيَ تَقُولُ: أَلا يَا حَمْزَ لِلشُّرُفِ النِّوَاءِ، فَخَرَجَ حَمْزَةُ بِالسَّيْفِ إِلَيْهِمَا، فَجَبَّ أَسْنِمَتَهُمَا، وَبَقَرَ خَوَاصِرَهُمَا، وَأَخَذَ مِنْ أَكْبَادِهِمَا، فَرَأَيْتُ مَنْظَرًا عَظِيمًا، فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَخَرَجَ يَمْشِي، وَمَعَهُ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ حَتَّى وَقَفَ عَلَى حَمْزَةَ، فَتَغَيَّظَ عَلَيْهِ، فَرَفَعَ حَمْزَةُ رَأْسَهُ، فَقَالَ: أَلَسْتُمْ عَبِيدَ آبَائِي، فَرَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَمْشِي الْقَهْقَرَى "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، وَرَوَاهُ يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، فَزَادَ: فَطَفِقَ يَلُومُ حَمْزَةَ فِيمَا فَعَلَ، فَإِذَا حَمْزَةُ ثَمِلٌ مُحْمَرَّةٌ عَيْنَاهُ [٣/١٤٤]

2275- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Bedir günü (ganimetten) payıma yaşlı bir deve düştü. Resûlullah ta (sallallahu aleyhi vesellem) bana yaşlı bir deve verdi. Ben bunları Ensâr'dan bir kişinin kapısı önünde çöktürdüm. Kazancını (eşim) Fâtıma'nın ziyafetinde kullanmak üzere satmak için üzerlerine ızhır otu yüklemek istiyordum. Yanımda Benî Kaynûkâ' kabilesinden bir adam vardı. Hamza b. Abdilmuttalib de bu evde idi ve yanında şarkı söyleyen bir cariye vardı. Câriye: "Ey Hamza! Semiz ve yaşlı develere dikkat et!" diyordu. Bunun üzerine Hamza hemen kılıcıyla dışarı çıkarak develerin hörgüçlerini kesti ve böğürlerini yardı. Sonra ciğerlerinden birer parça aldı. Çok kötü bir manzara görmüştüm. Bunun üzerine durumu Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) haber verdim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yola çıktı ve yanında Zeyd b. Hârise vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hamza'nın yanı başında durmuş ve ona kızmıştı. Hamza başını kaldırıp: "Siz atalarımın köleleri değil misiniz?" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gerisin geriye giderek yanlarından döndü.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Buhârî (3091 ve Müslim (1/1979).

İçkinin Haram Kılınması

٢٢٧٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ أَبُو أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حَيَّانُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسًا، يَقُولُ: " كُنْتُ قَائِمًا عَلَى الْحَيِّ أَسْقِيهِمْ، عُمُومَتِي وَأَنَا أَصْغَرُهُمْ، الْفَضِيخَ، فَقِيلَ: حُرِّمَتِ الْخَمْرُ، فَقَالُوا: اكْفِئْهَا، فَكَفَأْنَاهَا، قُلْتُ لأَنَسٍ: مَا شَرَابُهُمْ؟ قَالَ: رُطَبٌ وَبُسْرٌ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ [١٧٣/٨]

2276- 'Enes der ki: Kuzenlerimden oluşan bir topluluğa, fadîh ikram ediyordum. Yaş olarak oradakilerin en küçükleri ben idim. O esnada: "İçki haram kılındı" denilince, oradakiler: "Kapları dök!" dediler. Ben de kapları döktüm.

Süleymân der ki: Enes'e: "İçecek olarak ne veriyordun?" diye sorduğumda: "Fadîh (koruk hurma ile kuru hurmanın karışımından elde edilen şıra veriyordum)" karşılığını verdi.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٢٧٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا خَلَفُ بْنُ الْوَلِيدِ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ، قَالا: ثنا إِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي مَيْسَرَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَ تَحْرِيمُ الْخَمْرِ، قَالَ عُمَرُ: اللَّهُمَّ بَيِّنْ لَنَا فِي الْخَمْرِ بَيَانًا شَافِيًا، فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ الَّتِي فِي سُورَةِ الْبَقَرَةِ: ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ﴾ ، قَالَ: فَدُعِيَ عُمَرَ، فَقُرِئَتْ عَلَيْهِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ بَيِّنْ لَنَا فِي الْخَمْرِ بَيَانًا شَافِيًا، فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي سُورَةِ النِّسَاءِ: ﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَقْرَبُوا الصَّلاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى﴾، فَكَانَ مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَقَامَ الصَّلاةَ نَادَى: لا يَقْرَبَنَّ الصَّلاةَ سَكْرَانٌ، فَدُعِيَ عُمَرُ، فَقُرِئَتْ عَلَيْهِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ بَيِّنْ لَنَا فِي الْخَمْرِ بَيَانًا شَافِيًا، فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ الَّتِي فِي سُورَةِ الْمَائِدَةِ، فَدُعِيَ عُمَرُ فَقُرِئَتْ عَلَيْهِ، فَلَمَّا بَلَغَ: ﴿فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ﴾، قَالَ عُمَرُ: انْتَهَيْنَا انْتَهَيْنَا "، رَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَقَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، نَحْوَهُ

---

[1] Buhârî (5583) ve Müslim (5/1980).

2277- Ebû Meysere, Ömer b. el-Hattâb'tan bildiriyor: İçkiyi haram kılan âyet nazil olduğu zaman Ömer: "Allahım! İçki konusunu içimiz tamamen rahatlayacak bir şekilde açıkla" diye dua etti. Bunun üzerine: **"Sana içki ve kumarı sorarlar, de ki: İkisinde hem büyük günah, hem de insanlara bazı faydalar vardır. Günahları faydasından daha büyüktür"**[1] âyeti nazil oldu. Ömer çağrılıp kendisine bu âyet okundu. Ömer bir daha: "Allahım! İçki konusunu içimiz tamamen rahatlayacak bir şekilde açıkla" diye dua etti. Bunun üzerine: **"Ey inananlar! Sarhoşken, ne dediğinizi bilene kadar, cünüpken, yolcu olan müstesna gusledene kadar namaza yaklaşmayın"**[2] âyeti nazil oldu.

Bu âyet nazil olduktan sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) müezzini kamet getirdiği zaman: "Sarhoş olanlar namaza yaklaşmasın" şeklinde çağrı da yapardı. Bu âyetin nüzûlünden sonra Ömer yine çağrıldı ve bu âyet kendisine okundu. Ancak Ömer yine: "Allahım! İçki konusunu içimiz tamamen rahatlayacak bir şekilde açıkla" diye dua etti. Ardından Mâide Sûresi'ndeki âyetler nazil oldu. Ömer yine çağrılıp bu âyetler kendisine okundu. Âyet okunurken: **"Artık bunlardan vazgeçtiniz değil mi?"**[3] lafzını ulaştıklarında, Ömer: "Vazgeçtik! Vazgeçtik!" demeye başladı.[4]

٢٢٧٨- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْعَبَّاسِ الرَّازِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْرَانَ الْجَمَّالُ، قَالَ: ثنا جَرِيرٌ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، قَالا: عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: اللَّهُمَّ بَيِّنْ لَنَا فِي الْخَمْرِ بَيَانًا شَافِيًا، فَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ الَّتِي فِي سُورَةِ الْبَقَرَةِ ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ﴾، فَذَكَرَهُ نَحْوَهُ، رَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، وَغَيْرُهُ، عَنْ سُفْيَانَ مِثْلَهُ [٤/١٤٤]

2278- Amr b. Şurahbîl der ki: Ömer b. el-Hattâb: "Allahım! "İçki konusunu içimiz tamamen rahatlayacak bir şekilde açıkla" diye dua etti. Bunun üzerine: **"Sana içki ve kumarı sorarlar, de ki: İkisinde hem büyük günah, hem de insanlara bazı faydalar vardır. Günahları**

---

[1] Bakara Sur. 219

[2] Nisâ Sur. 43

[3] Mâide Sur. 91

[4] Ebû Dâvud (3670), Tirmizî (3049) ve Ahmed, *Müsned* (380).

faydasından daha büyüktür"[1] âyeti nazil oldu. Ravi der ki: "Sonrasında ravi bir önceki hadisin aynısını aktardı."[2]

٢٢٧٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ، ثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ ضَمْرَةَ، قَالَ: قَالَ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ آتِيَهُ بِمُدْيَةٍ وَهِيَ الشَّفْرَةُ، فَأَتَيْتُهُ بِهَا، فَأَرْسَلَ بِهَا فَأُرْهِفَتْ ثُمَّ أَعْطَانِيهَا، فَقَالَ: " اغْدُ عَلَيَّ بِهَا "، فَفَعَلْتُ، فَخَرَجَ بِأَصْحَابِهِ إِلَى أَسْوَاقِ الْمَدِينَةِ وَفِيهَا زِقَاقُ خَمْرٍ قَدْ جُلِبَتْ مِنَ الشَّامِ، فَأَخَذَ الْمُدْيَةَ مِنِّي، فَشَقَّ مَا كَانَ مِنْ ذَلِكَ الزِّقَاقِ بِحَضْرَتِهِ، ثُمَّ أَعْطَانِيهَا وَأَمَرَ أَصْحَابَهُ الَّذِينَ كَانُوا مَعَهُ أَنْ يَمْضُوا مَعِي وَيُعَاوِنُونِي، فَأَمَرَنِي أَنْ آتِيَ الأَسْوَاقَ كُلَّهَا فَلا أَجِدُ فِيهَا زِقَّ خَمْرٍ إِلا شَقَقْتُهُ، فَفَعَلْتُ فَلَمْ أَتْرُكْ فِي أَسْوَاقِهَا زِقًّا إِلا شَقَقْتُهُ " [٦/١٠٤]

2279- Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) benden bir bıçak getirmemi istedi. Kendisine bıçağı getirdiğimde onu bilenmesi için gönderdi. Sonra da bana vererek: *"Sabah vakti bıçağı alarak yanıma gel"* buyurdu. Ben de öyle yaptım. Sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbıyla birlikte Medine çarşısına çıktı. Ancak çarşıda Şam'dan getirilmiş olan içki tulumları bulunmaktaydı. Bunun üzerine benden bıçağı alarak yanındaki içki tulumlarını yardı. Sonra bıçağı bana verip yanındaki ashâbına benimle gelip bana yardımcı olmalarını emretti. Bana da bütün çarşıları gezip gördüğüm bütün içki tulumlarını yarmamı emretti. Ben de öyle yaparak çarşıda yarılmadık bir tulum bırakmadım.[3]

٢٢٨٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ مَيْسَرَةَ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ أَوَّلَ مَا نَهَانِي رَبِّي عَنْهُ ﷻ بَعْدَ عِبَادَةِ الأَوْثَانِ، عَنْ شُرْبِ الْخَمْرِ، وَمُلاحَاةِ الرِّجَالِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَمْرُو

---

[1] Bakara Sur. 219

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Ahmed, *Müsned* (6170).

2280- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Putlara tapmaktan sonra Rabbimin bana ilk yasakladığı şey, şarap içmek ve insanlara karşı kaba sözler sarf etmektir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٨١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثنَا مُوسَى بْنُ عِيسَى، حدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ، حدَّثنَا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ، حدَّثنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ يُونُسَ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " أَوَّلُ مَا نَهَانِي عَنْهُ رَبِّي بَعْدَ عِبَادَةِ الأَوْثَانِ عَنْ شُرْبِ الْخَمْرِ، وَمُلاحَاةِ الرِّجَالِ " [٩/٢٩٩]

2281- Muâz b. Cebel der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Putlara tapmaktan sonra Rabbimin bana ilk yasakladığı şey, şarap içmek ve insanlara karşı kaba sözler sarf etmektir."*[2]

٢٢٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مِلْحَانَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، أَنَّ خَالِدَ بْنَ كَثِيرٍ الْهَمْدَانِيَّ، حَدَّثَهُ أَنَّ السَّرِيَّ بْنَ إِسْمَاعِيلَ الْكُوفِيَّ، حَدَّثَهُ أَنَّ الشَّعْبِيَّ، حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنَ الْحِنْطَةِ خَمْرًا، وَمِنَ الشَّعِيرِ خَمْرًا، وَمِنَ الزَّبِيبِ خَمْرًا، وَمِنَ التَّمْرِ خَمْرًا، وَمِنَ الْعَسَلِ خَمْرًا، وَأَنَا أَنْهَى عَنْ كُلِّ مُسْكِرٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدِ بْنِ كَثِيرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ يَزِيدُ، وَيَزِيدُ قَدْ لَقِيَ غَيْرَ وَاحِدٍ مِنَ الصَّحَابَةِ [٧/٣٢٧]

2282- Nu'mân b. Beşîr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Buğdaydan içki yapılır. Arpadan içki yapılır. Kuru üzümden içki yapılır. Hurmadan içki yapılır. Baldan içki yapılır. Ben de sarhoşluk veren her şeyi yasaklıyorum."*[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/83 (157).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Ebû Dâvud (3676, 3677), Tirmizî (1872, "ğarib"), İbn Mâce (3379) ve Ahmed, *Müsned* (18380).

٢٢٨٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وَكُلُّ خَمْرٍ حَرَامٌ " [٩/٢٣٢]

2283- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sarhoşluk veren her şey hamrdır (içkidir), her hamr da haramdır"* buyurdu.[1]

٢٢٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عبد المجيد بن صالح ثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَجْلانَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ .

2284- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sarhoşluk veren her şey haramdır"* buyurdu.[2]

٢٢٨٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مِقْسَمٍ، قَالا: ثنا عَبَّادُ بْنُ يُوسُفَ الشِّكْلِيُّ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ الْوَلِيدِ الضَّرِيرُ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ الأَزْرَقُ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ "، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْحَاقُ، عَنْ مِسْعَرٍ، وَلا أَعْرِفُ لَهُ عَنْ أَيُّوبَ غَيْرَهُ، وَأَيُّوبُ مِنَ الطَّبَقَةِ الثَّالِثَةِ مِنَ الْبَصْرِيِّينَ، أَدْرَكَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، وَعَمْرَو بْنَ سَلَمَةَ الْجَرْمِيَّ [٧/٢٣٠]

2285- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sarhoşluk veren her şey haramdır"* buyurdu.[3]

٢٢٨٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: قُرِئَ عَلَى عُمَرَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيِّ، ثنا الْعَلاءُ بْنُ سَلَمَةَ الرَّوَّاسُ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْعَلاءُ، عَنْ جَعْفَرٍ [٧/٢٦٥]

2286- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sarhoşluk veren her şey hamrdır (içkidir)"* buyurdu.[1]

---

[1] Müslim (75/2003), İbn Mâce (3390) ve Ahmed, *Müsned* (4829).

[2] Müslim (73, 74/2003), Ebû Dâvud (3679), Tirmizî (1861), İbn Mâce (3392) ve Ahmed, *Müsned* (6184).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٨٧- حَدَّثَنَا بِشْرُ بن مُوسَى، حَدَّثَنَا خَلادُ بن يَحْيَى، ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بن عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالا: حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ، عَنْ أَبِي عَوْنٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بن شَدَّادٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُما، قَالَ: حُرِّمَتِ الْخَمْرُ بِعَيْنِهَا، الْقَلِيلُ مِنْهَا وَالْكَثِيرُ، وَالسُّكْرُ مِنْ كُلِّ شَرَابٍ.

2287- İbn Abbâs der ki: "İçkinin bizzat kendisi olmak üzere azı da, çoğu da haram kılındı. Ayrıca sarhoşluk veren her içecek te haramdır."[2]

٢٢٨٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا الْحَرِيشُ، عَنْ طَلْحَةَ الْيَامِيِّ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأشعري ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَرِيشُ وَهُوَ الْحَرِيشُ بْنُ أَبِي الْحَرِيشِ كُوفِيٌّ، وَاسْمُ أَبِي الْحَرِيشِ سُلَيْمٌ، رَوَاهُ عُمَرُو بْنُ عَلِيٍّ وَالْكَبَّارُ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ مِثْلَهُ [٥/٢٦]

2288- Ebû Mûsa el-Eş'arî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sarhoşluk veren her şey haramdır"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٨٩- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ الْكَشِّيُّ بِمَكَّةَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ الْبَلْخِيُّ، ثَنَا مالك، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ وَكُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ "، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ، عَنْ مَالِكٍ [٦/٣٥٢]

2289- İbn Ömer der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sarhoşluk veren her şey hamrdır (şaraptır), her hamr da haramdır"* buyurdu.[4]

٢٢٨٩/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى.ح وَثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالا: ثنا مِسْعَرٌ،

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Nesâî (8/285- 287) ve Dârakutnî, *Sünen* (56).

[3] Buhârî (4343), Müslim (70/1733), Ebû Dâvud (3684), İbn Mâce (3391) ve Ahmed, *Müsned* (19751).

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

عَنْ أَبِي عَوْنٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " حُرِّمَتِ الْخَمْرُ بِعَيْنِهَا الْقَلِيلُ مِنْهَا وَالْكَثِيرُ، وَالْمُسْكِرُ مِنْ كُلِّ شَرَابٍ "، رَوَاهُ عَنْ مِسْعَرٍ، سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ بْنُ الْحَجَّاجِ، وَسُفْيَانُ، وَإِبْرَاهِيمُ ابْنَا عُيَيْنَةَ، وَرَفَعَهُ سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، فَقَالَ: عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَتَفَرَّدَ شُعْبَةُ بِلَفْظِهِ، عَنْ مِسْعَرٍ فِيهِ، فَقَالَ: " وَالْمُسْكِرُ مِنْ كُلِّ شَرَابٍ " [٢٢٤/٧]

2289/a- İbn Abbâs der ki: "İçkinin bizzat kendisi olmak üzere azı da çoğu da haram kılındı. Ayrıca sarhoşluk veren her içecek te haramdır."

İçki Sirke Olarak Kullanılabilir mi?

٢٢٩٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ حَسَّانَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ السُّدِّيِّ، عَنْ أَبِي هُبَيْرَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّهُ كَانَ عِنْدَهُ مَالٌ لِيَتِيمٍ، فَاشْتَرَى بِهِ خَمْرًا، فَلَمَّا حُرِّمَتِ الْخَمْرُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: أَجْعَلُهُ خَلا؟ فَقَالَ: " لا، أَهْرِقْهُ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، مَا كَتَبْتُهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الصَّمَدِ [١١٣/٧]

2290- Ebû Hubeyre bildiriyor: Enes b. Mâlik'in yanında yetim bir kişinin parası bulunmaktaydı. Enes o para ile içki almıştı. İçki haram kılınınca Enes, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Onu sirke yapabilir miyim?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır, onu dök"* karşılığını verdi.[1]

Kaplar

٢٢٩١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو سَيَّارٍ أَحْمَدُ بْنُ حَمُّويْهِ التُّسْتَرِيُّ، ثَنَا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَاصِمٍ، ثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، قَالَ: أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بِقَدَحٍ مِنْ نَبِيذِ جَر يَنش، فَقَالَ: " اضْرِبْ بِهَذَا الْحَائِطَ فَإِنَّمَا يَشْرَبُ هَذَا مَنْ لا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ واليوم الآخر "، رَوَاهُ الْوَلِيدُ وَغَيْرُهُ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي مُوسَى مِنْ دُونِ أَبِي بُرْدَةَ، وَرَوَاهُ قَتَادَةُ، وَيَحْيَى الْقَطَّانُ وَالنَّاسُ عَنِ

---

[1] Müslim (11/1983), Ebû Dâvud (3675), Tirmizî (1294) ve Ahmed, *Müsned* (12196).

الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي مُوسَى وَلَمْ يَذْكُرُوا أَبَا بُرْدَةَ [٦/٨٤]

2291- Ebû Mûsa der ki: Bir bardak testi şırası ile Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gittiğimizde: *"Bunu (dök ve) duvara vur, çünkü onu Allah'a ve âhiret gününe iman etmeyen kimseler içer"* buyurdu.[1]

٢٢٩٢- فَحَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ سُهَيْلٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ ثَنَا حَوْثَرَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمِنْقَرِيُّ، ثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مُوسَى، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُخَيْمِرَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ، قَالَ: أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِنَبِيذٍ مِنْ جَرِيرَةٍ لَهُ نَشِيشٌ، فَقَالَ: " اضْرِبْ بِهَذَا الْحَائِطَ فَإِنَّ هَذَا شَرَابُ مَنْ لا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ "، وَحَدِيثُ يَحْيَى الْقَطَّانُ، وَرَوْحٌ [٦/١٤٧]

2292- Ebû Mûsa el-Eş'arî der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) testi şırası ile getirildiğinde: *"Bunu (dök ve) duvara vur, çünkü bu, Allah'a ve âhiret gününe iman etmeyenlerin şarabıdır"* buyurdu.[2]

٢٢٩٣- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى أَوِ ابْنِ أَبِي مُوسَى، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُخَيْمِرَةَ، أَنَّ أَبَا مُوسَى، قَالَ: أُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِنَبِيذٍ يَنِشُّ، فَقَالَ: " اضْرِبْ بِهَذَا الْحَائِطَ فَإِنَّمَا يَشْرَبُ هَذَا مَنْ لا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ "، مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي مُوسَى هُوَ مَوْلَى أَبِي أُمَيَّةَ فَارِسِيُّ الأَصْلِ، نَقَلَهُمْ مُعَاوِيَةُ إِلَى بَيْرُوتَ.وَهَذَا الْحَدِيثُ حَدَّثَ بِهِ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ مِنَ التَّابِعِينَ قَتَادَةُ، وَمِنَ الأَئِمَّةِ وَالأَعْلامِ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ، وَرَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ فِي آخَرِينَ، فَأَمَّا حَدِيثُ قَتَادَةَ

2293- Ebû Mûsa der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) testi şırası ile getirildiğinde: *"Bunu (dök ve) duvara vur, çünkü onu Allah'a ve âhiret gününe iman etmeyen kimseler içer"* buyurdu.[3]

٢٢٩٤- حَدَّثَنَاهُ أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ بُنْدَارٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (17435) ve Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (2907).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

إِسْحَاقَ بْنِ زَاطِيَا، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانَ، ثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مُوسَى مِثْلَهُ [٦/١٤٧]

2294- Farklı kanalla bir önceki hadisin aynısı aktarılmıştır.[1]

٢٢٩٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الصَّنْعَانِيُّ، ثَنَا ابْنُ شَوْذَبٍ، عَنْ أَبِي هَارُونَ الْعَبْدِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " عَنْ نَبِيذِ الْجَرِّ " [٦/١٣٤]

2295- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), testide yapılan şırayı yasakladı."[2]

٢٢٩٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَعْدَانَ بْنِ جُمُعَةَ اللاذِقِيُّ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرْوِيُّ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى أَنْ يُنْتَبَذَ فِي الدُّبَّاءِ وَالْمُزَفَّتِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، لَمْ يُسْنِدْهُ أَحَدٌ إِلا الْفَرْوِيُّ [٦/٣٣٢]

2296- Enes bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), kabak ve içi ziftlenmiş küpler içinde şıra yapılmasını yasakladı."[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٢٩٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الأَهْوَازِيُّ، ثنا أَبُو عُبَيْدَةَ الْعَسْكَرِيُّ، ثنا مُسَدَّدٌ، ثنا يَحْيَى، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الدُّبَّاءِ، وَالْمُزَفَّتِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ [٧/١٣٠]

2297- Hz. Âişe der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), kabak ve içi ziftlenmiş küpleri(n içinde şıra yapılmasını) yasakladı."[4]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Müslim (43/1996) ve Ahmed, *Müsned* (11743).

[3] Buhârî (5587) ve Müslim (30, 31/1992).

[4] Buhârî (5595) ve Müslim (36/1995).

٢٢٩٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُخَرِّمِيُّ، قَالَ: ثنا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، قَالَ: ثنا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ، عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ زَيْدٍ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغَفَّلِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: " يَنْهَى عَنِ الدُّبَّاءِ، وَالْمُزَفَّتِ، وَالْحَنْتَمِ " [١٠٣/٣]

2298- Abdullah b. Muğaffel der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), kabak, içi ziftlenmiş küpler ve testiyi (içlerinde yapılan şırayı) yasakladığını işittim.[1]

٢٢٩٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " نَهَى عَنِ الدُّبَّاءِ، وَالْمُزَفَّتِ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، وَالْحَارِثِ، وَرَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَشَرِيكٌ، وَغَيْرُهُمَا عَنِ الأَعْمَشِ [١٣٠/٤]

2299- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), kabak ve içi ziftlenmiş küpleri (içlerinde yapılan şırayı) yasaklamıştır.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٣٠٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَوَّامِ، قَالَ، ثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، قَالَ: ثنا أَبِي، عَنْ يَعْلَى بْنِ حَكِيمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: " حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ نَبِيذَ الْجَرِّ "، فَأَتَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ، فَقُلْتُ: أَلا تَسْمَعُ مَا يَقُولُ ابْنُ عُمَرَ؟ قَالَ: " حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ نَبِيذَ الْجَرِّ "، قَالَ: صَدَقَ ابْنُ عُمَرَ، قُلْتُ: فَأَيُّ شَيْءٍ الْجَرُّ؟ قَالَ: " كُلُّ شَيْءٍ يُصْنَعُ مِنْ مَدَرٍ "، رَوَاهُ هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ يَعْلَى بْنِ حَكِيمٍ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ وَأَبُو بَكْرٍ الْهُذَلِيُّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ مِثْلَهُ، حَدِيثُ الْمُثْلَةِ بِالْحَيَوَانِ وَحَدِيثُ نَبِيذِ الْجَرِّ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِمَا [٢٩٧/٤]

2300- Saîd b. Cübeyr der ki: İbn Ömer'in: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), testi şırasını yasakladı" dediğini işittim. İbn Abbâs'a giderek: "İbn Ömer'in ne

---

[1] Dârimî (2112), Ahmed, *Müsned* (16800) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 5/268 (5280).

[2] Buhârî (5594) ve Müslim (34/1994).

dediğini işittin mi?" dediğimde: "İbn Ömer doğru söyledi" karşılığını verdi. İbn Abbâs'a: "Testi nedir?" dediğimde: "Çamurdan yapılan her şeydir (kaptır)" cevabını verdi.[1]

Karışımdan Şıra Yapmak

٢٣٠١- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَالْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ الْوَاسِطِيُّ، فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو نَضْرَةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُنْبَذَ فِي الْجَرِّ، وَأَنْ يُخْلَطَ بُسْرٌ وَتَمْرٌ، وَأَنْ يُخْلَطَ تَمْرٌ وَزَبِيبٌ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣/٣٦] [٣/٩٩]

2301- Ebû Saîd der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) testide şıra yapılmasını, ayrıca koruk hurma ile kuru hurmanın ya da kuru hurma ile kuru üzümün karışımından meşrubat yapılmasını yasaklamıştır."[2]

٢٣٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالا: حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ " نَهَى عَنْ أَنْ يُنْبَذَ الزَّبِيبُ وَالتَّمْرُ جَمِيعًا "، وَنَهَى " أَنْ يُنْبَذَ الْبُسْرُ وَالرُّطَبُ جَمِيعًا "، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، وَاللَّيْثِ [٧/٣٢٤]

2302- Câbir b. Abdillah bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), kuru üzüm ile kuru hurmanın karışımından şıra yapılmasını yasakladı. Aynı şekilde koruk hurma ile kuru hurmanın karışımından şıra yapılmasını yasakladı.[3]

٢٣٠٢/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو يَحْيَى، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ، قَالَ: سُئِلَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنِ نَبِيذَيِ الْبُسْرِ وَالتَّمْرِ؟ فَقَالَ: " أَهَرَقْنَاهُمَا مَعَ الْخَمْرِ يَوْمَ حُرِّمَ " [٩/٦١]

---

[1] Müslim (47/1997), Ebû Dâvud (3691) ve Ahmed, *Müsned* (5089).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Buhârî (5601) ve Müslim (17/1986, lafız kendisinindir), Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/380) ve İbn Abdilberr, *Temhîd* (5/154).

2302/a- Yezîd b. Ebî Sâlih der ki: Enes b. Mâlik'e koruk hurma ile taze hurmanın şırasının hükmü sorulunca: "İçki yasaklandığı zaman her iki şırayı da dökmüştük" dedi.

٢٣٠٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانِ، ثَنَا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ، ثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَهْرَامَ، عَنْ شَهْرٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " عَنْ نَبِيذِ الدُّبَّاءِ وَالْمُقَيَّرِ "، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ: فَالنَّاسُ لا ظُرُوفَ لَهُمْ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَاشْرَبُوا مَا طَابَ لَكُمْ فَإِذَا خَبُثَ فَذَرُوهُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْكُمْ حَسِيبُ نَفْسِهِ إِنَّمَا عَلَيَّ الْبَلاغُ "، رَوَاهُ يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ، عَنْ شَهْرٍ نَحْوَهُ [٦/٦٤]

2303- Şehr der ki: Ebû Hureyre'nin: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kabak ve içi ziftlenmiş küpler içinde yapılmış şırayı yasakladı" dediğini işittim. Müslümanlardan bir adam: "İnsanların kapları yoktur" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Temiz olan şeyleri için. Bozulduğunda ise onu dökün. Her kişi kendi nefsinden sorumludur. Bana tebliğ etmek düşer"* buyurdu.[1]

Cahiliye Zamanında İken İçkiyi Kendine Haram Kılan Kimse

٢٣٠٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّيُّ، وَأَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ، ثنا عَبَّادُ بْنُ زِيَادٍ السَّاجِيُّ، ثنا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبِي الرِّجَالِ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " حَرَّمَ أَبُو بَكْرٍ الْخَمْرَ عَلَى نَفْسِهِ فَلَمْ يَشْرَبْهَا فِي جَاهِلِيَّةٍ، وَلا إِسْلامٍ، وَذَلِكَ أَنَّهُ مَرَّ بِرَجُلٍ سَكْرَانَ يَضَعُ يَدَهُ فِي الْعَذِرَةِ وَيُدْنِيهَا مِنْ فِيهِ، فَإِذَا وَجَدَ رِيحَهَا صُرِفَ عَنْهَا، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: إِنَّ هَذَا لا يَدْرِي مَا يَصْنَعُ وَهُوَ يَجِدُ رِيحَهَا ! فَحَمَاهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبَّادِ بْنِ أَبِي عَدِيٍّ [٧/١٦٠]

2304- Hz. Âişe der ki: (Babam) Ebû Bekr Cahiliye zamanında kendine içkiyi haram kılmıştı. Onu ne Cahiliye, ne de İslam döneminde içmedi. Kendisi elini pisliğe koyup ağzına götüren sarhoş bir adama rastladı. Ancak adam pisliğin kokusunu hissedince onu tekrar bırakıyordu. Ebû Bekr: "Bu

---

[1] Buhârî (5587), Müslim (33/1993) ve Ahmed, *Müsned* (8677, lafız kendisinindir).

adam ne yaptığını bilmemektedir, sadece pisliğin kokusunu hissetmektedir" dedi ve kendini içkiden men etti.

Tek kanallı bir hadistir.

İçki İçen ve Onu Başka Bir İsimle İsimlendiren

٢٣٠٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانِ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ صُبْحٍ، ثَنَا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ عَبْدِ الْقُدُّوسِ، ثَنَا ثَوْرٌ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لا تَذْهَبُ الأَيَّامُ حَتَّى تَشْرَبَ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي الْخَمْرَ وَيُسَمُّونَهَا بِغَيْرِ اسْمِهَا "، كَذَا حَدَّثَنَاهُ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ وَرَوَى عَنْ ثَوْرٍ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ مِثْلَهُ [٦/٩٧]

2305- Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden bir grup içki içmeden ve onun adını değiştirmeden günler geçmeyecektir (kıyamet kopmayacaktır)"* buyurdu.[1]

İçkiyi İçen ve İçiren Kimse

٢٣٠٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ، عَنْ عَمْرٍو، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: " لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَارِبَ الْخَمْرِ وَسَاقِيَهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ، مِنْ تَابِعِي أَهْلِ مَكَّةَ يَجْمَعُ حَدِيثَهُ [٣/٣٥٣] [٨/٣١١]

2306- İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), içki içeni de içireni de lanetlemiştir."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٠٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثنا الْيَمَانُ بْنُ سَعِيدٍ ، ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْقَسْرِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ:

---

[1] İbn Mâce (3384).

[2] Ebû Dâvud (3674), İbn Mâce (3380) ve Ahmed, *Müsned* (4786).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ثَلاثَةٌ لا يَقْبَلُ اللَّهُ لَهُمْ صَلاةً، وَلا تَقْرَبُهُمُ الْمَلائِكَةُ: السَّكْرَانُ حَتَّى يُفِيقَ مِنْ سُكْرِهِ، وَالْجُنُبُ حَتَّى يَغْتَسِلَ وَيُصَلِّيَ، وَالْمُتَخَلِّقُ بِالزَّعْفَرَانِ حَتَّى يُغْسَلَ عَنْهُ " [٩٦/٤]

2307- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Üç kişi vardır ki Allah onların namazını kabul buyurmaz ve melekler bu kimselere yaklaşmazlar. Bunlar, kendine gelene kadar sarhoş kimse, gusledip namaz kılana kadar cünüp kimse ve yıkanana kadar za'firanla kokulanmış kimsedir."*

İçki İçip Eğlencelere Dalmak

٢٣٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ سَالِمٍ، عَنْ حَسَّانَ بْنِ أَبِي سِنَانٍ، قَالَ: قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يُمْسَخُ قَوْمٌ مِنْ أُمَّتِي فِي آخِرِ الزَّمَانِ قِرَدَةً وَخَنَازِيرَ "، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَيَشْهَدُونَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَأَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ، وَيَصُومُونَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قِيلَ: فَمَا بَالُهُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " يَتَّخِذُونَ الْمَعَازِفَ، وَالْقَيْنَاتِ، وَالدُّفُوفَ، وَيَشْرَبُونَ الأَشْرِبَةَ، فَبَاتُوا عَلَى شُرْبِهِمْ وَلَهْوِهِمْ، فَأَصْبَحُوا قَدْ مُسِخُوا قِرَدَةً وَخَنَازِيرَ "، كَذَا رَوَاهُ حَسَّانُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، مُرْسَلا وَرَوَاهُ غَيْرُهُ عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، مُتَّصِلا [١١٩/٣]

2308- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âhir zamanda ümmetimden bir grup maymunlara ve domuzlara çevrilecektir"* buyurdu. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlar Allah'tan başla ilah olmadığına ve senin Resûlü olduğuna şahitlik edecekler mi?" denildiğinde: *"Evet"* buyurdu. Oradakiler: "Ey Allah'ın Resûlü! Onların durumları nedir?" denildiğinde: *"Çalgı aletleri, şarkıcı kadınlar, defler edinecek ve içki içeceklerdir. İçerek ve eğlenerek geceleyecek, maymunlar ve domuzlara çevrilmiş olarak sabahlayacaklardır"* buyurdu.[1]

٢٣٠٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ، قَالا: ثنا

---

[1] Buhârî (5590) ve Ebû Dâvud (4039).

جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ فَرْقَدٍ السَّبَخِيِّ، حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَبِيتُ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ قَوْمٌ عَلَى أَكْلٍ وَشُرْبٍ وَلَهْوٍ وَلَعِبٍ، فَيُصْبِحُونَ قَدْ مُسِخُوا قِرَدَةً وَخَنَازِيرَ، وَلَيُصِيبَنَّهُمْ خَسْفٌ وَقَذْفٌ حَتَّى يُصْبِحَ النَّاسُ، فَيَقُولُونَ: خُسِفَ اللَّيْلَةَ بِبَنِي فُلانٍ وَخُسِفَ اللَّيْلَةَ بِدَارِ فُلانٍ، وَلَيُرْسَلَنَّ عَلَيْهِمْ حَاصِبُ حِجَارَةٍ مِنَ السَّمَاءِ، كَمَا أُرْسِلَتْ عَلَى قَوْمِ لُوطٍ عَلَى قَبَائِلَ مِنْهَا وَعَلَى دُورٍ، وَلَيُرْسَلَنَّ عَلَيْهِمُ الرِّيحُ الْعَقِيمُ الَّتِي أَهْلَكَتْ قَوْمَ عَادٍ عَلَى قَبَائِلَ مِنْهَا، وَعَلَى دُورٍ بِشُرْبِهِمُ الْخَمْرَ، وَلُبْسِهِمُ الْحَرِيرَ، وَاتِّخَاذِهِمُ الْقَيْنَاتِ، وَأَكْلِهِمُ الرِّبَا، وَقَطِيعَتِهِمُ الرَّحِمَ، وَخَصْلَةٍ نَسِيَهَا جَعْفَرٌ "،

2309- Ebû Umâme bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Bu ümmetten bir grup, yemek, içmek, oyun ve çalgılarla geceleyecek, ancak maymunlar ve domuzlara çevrilmiş olarak sabahlayacaklardır. Yerin dibine batacak ve tepelerine taş yağacaktır. Hatta sabah olunca: «Dün gece filan kabile yere battı. Dün gece filanın evi yere battı» derler. Lût kavminden bazı kabilelere ve bazı evlere gönderildiği gibi onların evlerine ve başlarına semadan taş yağdırılır. İçki içmeleri, ipek giymeleri, çalgı aletleri edinmeleri, faiz yemeleri ve akrabalık bağlarını kesmeleri sebebiyle Âd kavminin kabilelerinin ve evlerinin üzerine sıcak bir rüzgar gönderildiği gibi bunların üzerine sıcak bir rüzgar gönderilir."*[1]

Ravi der ki: "Bir şey daha vardı ama (ravi) Câfer onu unuttu."

٢٣١٠- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَمَّالِ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ يُونُسَ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: ثنا فَرْقَدٌ السَّبَخِيُّ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَ حَدِيثِ أَبِي أُمَامَةَ [٦/٢٩٥]

2310- İbn Abbâs, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) **Ebû Umâme'nin hadisinin aynısını aktardı.**[2]

٢٣١١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عِقَالٍ الْحَرَّانِيُّ، ثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، ثَنَا عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ الرَّمْلِيُّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا عَمِلَتْ أُمَّتِي خَمْسًا فَعَلَيْهِمُ الدَّمَارُ: إِذَا ظَهَرَ فِيهِمُ التَّلاعُنُ، وَشَرِبُوا

---

[1] Ahmed, *Müsned* (22294) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/515).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/62).

الْخُمُورَ، وَلَبِسُوا الْحَرِيرَ، وَاتَّخَذُوا الْقَيْنَاتِ، وَاكْتَفَى الرِّجَالُ بِالرِّجَالِ وَالنِّسَاءُ بِالنِّسَاءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُرْوَةَ، عَنْ أَنَسٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ [١٢٣/٦]

2311- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetim şu beş şeyle amel ettiği zaman artık harab olacaktır. Bunlar, aralarında lanetleşmenin zuhur etmesi, içki içilmesi, ipek giyinilmesi, kadın şarkıcılar edinilmesi, erkeklerin erkeklerle ve kadınların kadınlarla yetinmesidir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Ayyaş ve Anne Babaya İsyan Eden

٢٣١٢- حَدَّثَنَا أَبِي، قَالَ: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو الطَّاهِرِ بْنُ السراجِ، قَالَ: ثنا خَالِي أَبُو رَجَاءٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، قَالَ: حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى بَنَى الْفِرْدَوْسَ بِيَدِهِ، وَحَظَرَهَا عَلَى كُلِّ مُشْرِكٍ، وَكُلِّ مُدْمِنٍ لِلْخَمْرِ سِكِّيرٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ دَاوُدَ، عَنْ أَنَسٍ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا يَحْيَى بْنَ أَيُّوبَ الْمَعَافِرِيَّ الْمِصْرِيَّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو رَجَاءٍ [٩٤/٣]

2312- Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah, Firdevs'i kendi eliyle imar ederek, her müşrik ve her ayyaş kimseyi ondan men etti."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣١٣- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ الْقَطَوَانِيُّ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُؤَدِّبُ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ غِيَاثٍ، حَدَّثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ بَدْرٍ، حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ رِئَابٍ الأُسَيِّدِيُّ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تُرَاحُ رَائِحَةُ الْجَنَّةِ مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِ مِائَةِ عَامٍ، لا يَجِدُ رِيحَهَا مَنَّانٌ بِعَمَلِهِ، وَلا عَاقٌّ، وَلا مُدْمِنُ خَمْرٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ هَارُونَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، وَرَوَاهُ مُوسَى الْجُهَنِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، مَوْقُوفًا [٣٠٧/٣]

---

[1] Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (5469).

[2] Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (5590).

2313- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu alayhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cennetin kokusu, beş yüz yıllık bir mesafeden hissedilir. Buna rağmen yaptığıyla başa kakan, anne babaya asi olan ve ayyaş kimse onun kokusunu alamayacaktır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣١٣/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ هِلالِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ، وَأَقَامَ الصَّلاةَ، وَآتَى الزَّكَاةَ، وَصَامَ رَمَضَانَ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ ﷻ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، هَاجَرَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوْ حُبِسَ فِي أَرْضِهِ الَّتِي وُلِدَ فِيهَا "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لا نُخْبِرُ النَّاسَ بِذَلِكَ، قَالَ: " إِنَّ الْجَنَّةَ مِائَةَ دَرَجَةٍ بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ، فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللَّهَ فَسَلُوهُ الْفِرْدَوْسَ، فَإِنَّهُ وَسَطُ الْجَنَّةِ، وَفَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ، وَمِنْهُ تَفَجَّرُ الأَنْهَارُ "[٩/٤٦]

2313/a- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim Allah'a iman eder, namaz kılar, zekat verir, Ramazan ayı orucunu tutarsa Allah'ın onu cennete sokması üzerine hak olur. Allah yolunda hicret etmiş veya doğduğu yerde kalmış olsa bile."* Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunu insanlara haber verelim mi?" dediğinde: *"Cennet yüz derecedir. Her derecenin diğer derece ile arası gökyüzü ve yeryüzü arası kadardır. Eğer Allah'tan isterseniz Firdevs'i isteyiniz. Çünkü o, cennetin ortasında ve üstünde Rahmân'ın Arş'ı vardır. Nehirler de ondan fışkırmaktadır"* buyurdu.

٢٣١٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو يَحْيَى مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى الْجُهَنِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: " أَرْبَعٌ لا يَلِجُونَ الْجَنَّةَ: عَاقٌّ وَالِدَيْهِ، وَمُدْمِنُ خَمْرٍ، وَالْمَنَّانُ، وَوَلَدُ زِنْيَةٍ "، اخْتُلِفَ عَلَى مُجَاهِدٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ عَلَى أَقَاوِيلَ عَشَرَةٍ، فَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَمْرٍو الْفُقَيْمِيِّ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، مَرْفُوعًا مُخْتَصَرًا [٣/٣٠٧]

2314- Ebû Hureyre der ki: "Dört kişi cennete girmeyecektir. Bunlar, anne babasına asi olan kimse, ayyaş/alkolik kimse, yaptığı iyilikle başa kakan kimse ve zina ile olan çocuktur."

٢٣١٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْرَائِيلَ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي الْحَجَّاجِ يَعْنِي مُجَاهِدًا عَنْ مَوْلًى لأَبِي قَتَادَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ: عَاقٌّ، وَلا وَلَدُ زِنًا، وَلا مُدْمِنُ خَمْرٍ "، رَوَاهُ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ أَبِي إِسْرَائِيلَ، فَقَالَ عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، مِثْلَهُ

2315- Ebû Katâde'nin azatlısı der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Anne babaya asi olan kimse, zina ile olan çocuk ve ayyaş kimse cennete girmeyecektir"* buyurdu.

٢٣١٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْرَائِيلَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ مَوْلًى لأَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِثْلَهُ سَوَاءً [٣/٣٠٨]

2316- Ebû Katâde bir önceki hadisin aynısını aktarmıştır.[1]

٢٣١٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا جَعْفَرُ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا مَسْعُودُ بْنُ سَعْدٍ الْجُعْفِيُّ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْوَرَّاقُ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلِيطٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ، وَحَدَّثَنَا أَبُو حَامِدِ بْنُ جَبَلَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، قَالُوا: عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ: مَنَّانٌ، وَلا عَاقٌّ، وَلا مُدْمِنُ خَمْرٍ، وَلا وَلَدُ زِنًا "، لَفْظُ إِسْحَاقَ، عَنْ جَرِيرٍ، وَرَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ يَزِيدَ [٣/٣٠٨]

2317- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Anne babasına asi olan kimse, ayyaş/alkolik kimse, yaptığı iyiliği başa kakan kimse ve zina ile doğan çocuk cennete girmeyecektir"* buyurduğunu işittim.[2]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Ahmed, *Müsned* (11228) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (17343).

٢٣١٨- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْوَزَّانُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الضَّحَّاكِ، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ: مُدْمِنُ خَمْرٍ، وَلا عَاقٌّ، وَلا مَنَّانٌ "، رَوَاهُ مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ، وَعَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ، في آخرين عَنْ يَزِيدَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، وَسَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الْكَرِيمِ الْجَزَرِيُّ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو [٣/٣٠٩]

2318- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sürekli içki içen (alkolik) kimse, anne babaya asi olan kimse ve yaptığı iyiliği başa kakan kimse cennete girmeyecektir"* **buyurdu.**[1]

٢٣١٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مِهْرَانَ حَاجِبُ ابْنِ أَبِي بَكْرٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ حَفْصٍ الْبُخَارِيُّ، حَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْجَزَرِيِّ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ: عَاقٌّ، وَلا مُدْمِنُ خَمْرٍ، وَلا وَلَدُ زِنًا "، وَرَوَاهُ /عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُرْسَلا وَزَادَ فِيهِ: " وَلا مُرْتَدٌّ أَعْرَابِيًّا بَعْدَ هِجْرَتِهِ، وَلا مَنْ أَتَى ذَاتَ مَحْرَمٍ "، وَرَوَاهُ إِسْرَائِيلُ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، مَوْقُوفًا، وَرَوَاهُ خُصَيْنٌ، وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، مَوْقُوفًا، وَرَوَاهُ خُصَيْفٌ الْجَزَرِيُّ، فَخَالَفَ عَبْدَ الْكَرِيمِ، فَقَالَ: عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ [٣/٣٠٩]

2319- Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Anne babaya asi olan kimse, alkolik kimse ve zina ile dünyaya gelen çocuk cennete girmeyecektir"* **buyurdu.**[2]

٢٣٢٠- وَحَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ الرَّقِّيُّ، حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَتَّابُ بْنُ بَشِيرٍ، عَنْ خُصَيْفٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ: مُدْمِنُ خَمْرٍ، وَلا عَاقٌّ، وَلا مَنَّانٌ "، رَوَاهُ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Nesâî (8/284) ve Ahmed, *Müsned* (6896).

/مِسْكِينُ بْنُ دِينَارٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، فَخَالَفَ مُجَاهِدٌ فِيهِ، فَقَالَ عَنْ أَبِي يَزِيدَ الْحَرَمِيِّ [٣٠٩/٣]

2320- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Alkolik kimse, anne babaya asi olan ve yaptığı iyiliği başa kakan kimse cennete girmeyecektir"* buyurdu.[1]

٢٣٢١- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمُؤَدِّبُ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْعَطَّارُ، حَدَّثَنَا مِسْكِينُ بْنُ دِينَارٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا يَزِيدَ الْحَرَمِيَّ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ: عَاقٌّ، وَلا مُدْمِنُ خَمْرٍ، وَلا مَنَّانٌ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عُبَيْدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْعَطَّارُ، وَرَوَاهُ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مُوسَى الْقَطَّانِ، وَرَجَاءِ بْنِ الْجَارُودِ [٣٠٩/٣]

2321- Ebû Yezîd el-Haremî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Anne babaya asi olan, alkolik kimse ve yaptığı iyiliği başa kakan kimse cennete girmeyecektir"* buyurdu.[2]

٢٣٢٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مُدْمِنُ خَمْرٍ " [٢٥٣/٩]

2322- Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yaptığı iyiliği başa kakan kimse cennete girmeyecektir"* buyurdu.[3]

٢٣٢٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ مَاتَ وَهُوَ مُدْمِنُ الْخَمْرَ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ كَعَابِدِ وَثَنٍ " [٢٥٣/٩]

2323- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ayyaş olarak ölen kimse, Allah'ın huzuruna puta tapan kimse gibi çıkacaktır"* buyurdu.[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/98, 99 (11168).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 11/372 (931).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

٢٣٢٤- قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ لِلَّهِ لَقَدْ حَدَّثَنِي الْقَاضِي أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْقَزْوِينِيُّ بِبَغْدَادَ، قَالَ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ لِلَّهِ لَقَدْ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُضَاعَةَ، قَالَ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ لِلَّهِ لَقَدْ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ الْعَلاءِ الْهَمْدَانِيُّ، قَالَ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ لِلَّهِ لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبُو الْحَسَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الرِّضَا، قَالَ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ لِلَّهِ لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ ابْنُ مُحَمَّدٍ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ، وَأَشْهَدُ لِلَّهِ لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ لِلَّهِ لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ، قَالَ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ لِلَّهِ لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ لِلَّهِ لَقَدْ حَدَّثَنِي أَبِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ قَالَ: أَشْهَدُ بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ لِلَّهِ لَقَدْ حَدَّثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَشْهَدُ بِاللَّهِ، وَأَشْهَدُ لِلَّهِ لَقَدْ قَالَ لِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ: يَا مُحَمَّدُ، إِنَّ مُدْمِنَ الْخَمْرِ كَعَابِدِ الأَوْثَانِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ رَوَتْهُ الْعِتْرَةُ الطَّيِّبَةُ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ عَلَى هَذَا الشَّرْطِ بِالشَّهَادَةِ بِاللَّهِ وَلِلَّهِ، إِلا عَنْ هَذَا الشَّيْخِ، وَرُوِيَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ غَيْرِ طَرِيقٍ، وَمُدْمِنُ الْخَمْرِ عِنْدَنَا مَنْ يَسْتَحِلُّهِ، وَلَوْ لَمْ يَشْرَبْهُ فِي طُولِ عُمْرِهِ إِلا سُقْيَةً وَاحِدَةً [٢٠٤/٣]

2324- Ebû Ali b. Ebî Tâlib der ki: Allah adına şahitlik ederim ki Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana şöyle anlattı: *"Allah adına şahitlik ederim ki Cibrîl bana: «Ey Muhammed! Ayyaş kimse puta tapan kimse gibidir» dedi."*

Sahih sabit bir hadistir. Ravileri Ehl-i Beyt üyeleri olup "Allah adına şahitlik ederim" müselseli ile rivayet olunmuştur. Bu, başka kanalla da Resûlullah'tan nakledilmiş olup bizim görüşümüze göre ayyaş/alkolik, ömründe bir kez içmiş olsa dahi içkiyi helal sayan kimsedir.

Kaval Sesi

٢٣٢٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدٍ التَّنُوخِيُّ الدِّمَشْقِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ مُسْهِرٍ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى، عَنْ نَافِعٍ، قَالَ: "

[1] Ahmed, *Müsned* (2457).

كُنْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ فِي طَرِيقٍ فَسَمِعَ زَمَّارَةَ رَاعٍ فَجَعَلَ إِصْبَعَيْهِ فِي أُذُنَيْهِ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَى الطَّرِيقِ، وَقَالَ: هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ صَنَعَ " [١٢٩/٦]

2325- Nâfi' der ki: Abdullah b. Ömer ile birlikte bir yolda idik. Bir çobanın çaldığı kaval sesini işitince kulaklarını parmaklarıyla tıkadı (ve yoldan uzaklaştı. Kaval sesi kesilince) yola geri dönüp: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde yaptığını gördüm" dedi.[1]

---

[1] Ebû Dâvud (4926) ve Ahmed, *Müsned* (4534).

TIB KİTABI

İnsanın Bedenine Yarayan Şeyler

٢٣٢٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَوْحٍ الْقُشَيْرِيُّ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ هَارُونَ الأَزْدِيُّ، ثَنَا أَبِي، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ثَلاثٌ يَفْرَحُ بِهِنَّ الْبَدَنُ وَيَرْبُو عَلَيْهَا: الطِّيبُ، وَالثَّوْبُ اللَّيِّنُ، وَشُرْبُ الْعَسَلِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ تَفَرَّدَ بِهِ الْقُشَيْرِيُّ [٦/٣٤٠]

2326- Ömer b. el-Hattâb bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç şeyle beden ferahlar ve beslenir. Bunlar, güzel koku (sürünmek), yumuşak giysi (giymek) ve bal içmektir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Ağrı Anında Edilecek Dua

٢٣٢٧- حُدِّثْتُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الشَّامِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي إِدْرِيسَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ، عَنْ دَاوِدَ بْنِ الْحُصَيْنِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُعَلِّمُنَا مِنَ الأَوْجَاعِ كُلِّهَا، أَنْ نَقُولَ: " بِسْمِ اللَّهِ الْكَبِيرِ، أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ مِنْ شَرِّ عِرْقٍ نَعَّارٍ، وَمِنْ شَرِّ حَرْقِ النَّارِ "، حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنْعَانِيُّ، حدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، بِهِ [١٠/٣٧٩]

2327- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her türlü ağrılara karşı bize şöyle dua etmeyi öğretti: *"Büyük Allah'ın adıyla. Kan fışkırtan damarın şerrinden (kan kaybından) ve ateşin sıcağından Allah'a sığınırım."*[2]

---

[1] İbn Hibbân (3/140, 141).

[2] Tirmizî (2075, "garib"), İbn Mâce (3526) ve Ahmed, *Müsned* (2732).

Pis İlaçların Yasaklanması

٢٣٢٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا أَبِي وَعَمِّي أَبُو بَكْرٍ، قَالا: ثنا وَكِيعٌ، عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنِ الدَّوَاءِ الْخَبِيثِ "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ، عَنْ مُجَاهِدٍ، إِلا يُونُسَ [٣٧٤/٨]

2328- Ebû Hureyre: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) pis sayılan ilaçlarla tedaviyi yasakladı" demiştir.[1]

Perhiz Yapmak

٢٣٢٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا جُمْهُورُ بْنُ مَنْصُورٍ، قَالَ: ثنا سَيْفُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ، عَنْ عَلِيٍّ " أَنَّهُ مَرِضَ، فَأَتَاهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَعُودُهُ، فَأَشَارَ عَلِيٌّ إِلَى رَأْسِهِ، ثُمَّ أَشَارَ عَلِيٌّ إِلَى طَبَقٍ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَنَاوَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ تَمْرَةً، فَأَكَلَهَا، ثُمَّ نَاوَلَهُ أُخْرَى، حَتَّى نَاوَلَهُ سَبْعًا، ثُمَّ أَمْسَكَ، فَجَعَلَ عَلِيٌّ يَهْوَى لِيَأْخُذَهُ بِيَدِهِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: حَسْبُكَ الآنَ، فَحَمَاهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ سَيْفُ بْنُ مُحَمَّدٍ [٣٨٣/٤]

2329- Ebu'l-Bahterî bildiriyor: Hz. Ali rahatsızlandığı zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ziyaretine gelmişti. Ali başına işaret ettikten sonra önündeki tabağa işaret etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine bir hurma verdi ve onu yedi. Sonra bir hurma daha verdi. Derken kendisine yedi hurma verdi ve durdu. Bunun üzerine Ali hurmayı kendisi almaya çalışınca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şimdilik bu kadar yeter"* dedi ve onu yemekten men etti.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ebû Dâvud (3870), Tirmizî (2045), İbn Mâce (3459), Ahmed, *Müsned* (8068) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/410).

Hastayı, Yemek veya İçmek Konusunda Zorlamak

٢٣٣٠- ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُصْعَبٍ، ثنا أَبُو تُرَابٍ، عَسْكَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّاهِدُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ ثَابِتٍ، عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِ الله، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ،، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تُكْرِهُوا مَرْضَاكُمْ عَلَى الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ، فَإِنَّ رَبَّهُمْ يُطْعِمُهُمْ وَيَسْقِيهِمْ " [١٠/٥٠] [١٠/٢٢١]

2330- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hastalarınızı yemeleri ve içmeleri konusunda zorlamayın. Zira Rableri onları yedirip içirir"* buyurdu.

Hacamat

٢٣٣١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا أَبُو مَسْعُودٍ أَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ، وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجِسَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فِي الْحَجْمِ شِفَاءٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي مُعَاوِيَةَ [٣/١٢١]

2331- Abdullah b. Sercis der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hacamat (kan aldırmakta) yapmakta (bir çok hastalığa karşı) şifa vardır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٣٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ اللَّيْثِ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا حَمَّادُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ابْنِ عُلَيَّةَ، ثنا أَبِي، عَنْ دَاوُدَ الطَّائِيِّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنِ الْحُصَيْنِ بْنِ أَبِي الْحُرِّ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ، قَالَ: دَخَلَ أَعْرَابِيٌّ مِنْ بَنِي فَزَارَةَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَإِذَا حَجَّامٌ يَحْجِمُ لَهُ مِنْ قَرْنٍ يَشْرِطُهُ بِشَفْرَةٍ، فَقَالَ: مَا هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ لِمَ تَدَعُ هَذَا يَقْطَعُ عَلَيْكَ جِلْدَكَ؟ قَالَ: " هَذَا الْحَجْمُ، وَهُوَ خَيْرُ مَا تَدَاوَى بِهِ النَّاسُ "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْمَلِكِ، رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَشَيْبَانُ، وَزُهَيْرٌ، وَزَائِدَةُ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَجَرِيرٌ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكَ، نَحْوَهُ، وَعَبْدُ الْمَلِكِ مِنْ كِبَارِ التَّابِعِينَ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ، أَدْرَكَ ثَلاثِينَ نَفْسًا مِنَ الصَّحَابَةِ، مِنْهُمْ مَنْ قَدْ سَمِعَ مِنْهُ، وَمِنْهُمْ مَنْ قَدْ رَآهُ [٧/٣٦٢]

2332- Semure b. Cundub bildiriyor: Fezâre oğullarından bir bedevi Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdi. Bir de baktı ki bir hacamatçı bıçakla Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) başının üst tarafını kesmektedir. Bunun

üzerine: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu nedir? Bu kişinin derini kesmene neden izin veriyorsun?" diye sorunca: *"Bu, hacamattır ve insanları tedavi oldukları şey arasında en güzel olandır"* buyurdu.[1]

Sahih bir hadistir.

Humma Ateşini Su ile Düşürmek

٢٣٣٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ الصُّوفِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَيَّانٍ، ثَنَا حَرْمَلَةُ، ثَنَا الشَّافِعِيُّ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَأَطْفِئُوهَا بِالْمَاءِ " [٩/١٥٧]

2333- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Humma (yüksek ateş) cehennemin kaynamasındandır, onu su ile söndürün"* buyurdu.[2]

٢٣٣٣/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا هَارُونُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا رَوْحٌ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدٍ يَعْنِي ابْنَ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ نَحْوَ حَدِيثٍ قَبْلَهُ، " الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ، فَأَطْفِئُوهَا بِالْمَاءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ، وَمَشْهُورٌ عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ ابْنُ الْمُظَفَّرِ: حَدَّثَنَاهُ بِعَقِبِ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: " السَّاعَةُ تَخْرُجُ، السَّاعَةُ تَخْرُجُ "

2333/a- İbn Ömer der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Humma (sıtma/yüksek ateş) cehennemin kaynamasındandır, onu su ile söndürün"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٣٣/ب- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا أَحْمَدُ، حَدَّثَنِي جَدِّي حَرْمَلَةُ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ يَحْيَى، ثنا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ، عَنْ عَقِيلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:

---

[1] Ahmed, *Müsned* (20119), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (19526), Hâkim, *Müstedrek* (4/208, 209) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 7/185 (6784).

[2] Buhârî (5723), Müslim (78/2209) ve Mâlik, *Muvatta* (16).

" الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَاكْسِرُوهَا بِالْمَاءِ " فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ، يَقُولُ: " اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنَّا الرِّجْزَ "، هَذِهِ الأَحَادِيثُ الثَّلاثَةُ مِنْ غَرَائِبِ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ نَافِعٍ، لَمْ يَرْوِهَا إِلا حَيْوَةُ، عَنْ عَقِيلٍ، فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٣٢٠/٨]

2333/b- İbn Ömer der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Humma (yüksek ateş) cehennemin kaynamasındandır, onu su ile düşürün"* buyurdu.

Ravi der ki: İbn Ömer böylesi bir durumda: "Allahım! Azabı üzerimizden götür" diye dua ederdi.

Çorba

٢٣٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حدَّثنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ، حدَّثنَا مُحَمَّدُ بْنُ السَّائِبِ، عَنْ أمه، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَخَذَ أَهْلَهُ الْوَعْكُ أَمَرَ بِالْحَسَاءِ فَصُنِعَ ثُمَّ أَمَرَهُمْ فَحَسَوْا مِنْهُ، قَالَ: " إِنَّهُ ليرتو فُؤَادِ الْحَزِينِ، وَيَسْرُو عَنْ فُؤَادِ السَّقِيمِ كَمَا تَسْرُو إِحْدَاكُنَّ الْوَسَخَ بِالْمَاءِ عَنْ وَجْهِهَا " [٢٢٨/٩]

2334- Hz. Âişe der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ev halkından biri sıtma hastalığına yakalandığında çorba yapılmasını emreder ve yapılınca da ondan içmelerini emrederdi. Sonra: *"Sizden birinizin yüzünden kiri su ile giderdiği gibi bu da kederli kimsenin kalbini güçlendirir ve hastanın kalbinden ağrıyı giderir"* buyurdu.[1]

Dağlamak

٢٣٣٥- ثنا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ أَبَانَ الدَّقِيقِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " كَوَى أَسْعَدَ بْنَ زُرَارَةَ " [٢٧/١٠]

2335- Enes'in bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Es'ad b. Zürâre'yi dağlamıştır.[2]

---

[1] Tirmizî (2039), İbn Mâce 3445) ve Ahmed, *Müsned* (24090).

[2] Tirmizî (2050, "hasen garib").

٢٣٣٦- سَمِعْتُ أَبَا مُحَمَّدِ بْنَ حَيَّانَ، يَقُولُ: ثنا جَدِّي مَحْمُودُ بْنُ الْفَرَجِ، قَالَ: أَمْلاهُ عَلَيَّ ثنا أَبُو حُجْرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: " مَرِضَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ مَرَضًا، فَبَعَثَ النَّبِيُّ ﷺ طَبِيبًا فَكَوَاهُ عَلَى أَكْحَلِهِ " [١٠/٤٠٠]

2336- Câbir der ki: "Ubey b. Ka'b hastalanınca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bir tabib göndermiş ve tabib onu el ve ayak bileklerinden dağladı."[1]

Siyatik Hastalığı

٢٣٣٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " عِرْقُ النِّسَاءِ تَأْخُذُ أَلْيَةَ كَبْشٍ عَرَبِيٍّ لا عَظِيمَةً وَلا صَغِيرَةً، فَتُشَرَّحُ وَتُذَابُ، وَتُجَزَّأُ ثَلاثَةَ أَجْزَاءٍ، ثُمَّ تُشْرَبُ كُلَّ غَدَاةٍ عَلَى رِيقِ النَّفْسِ الثُّلُثُ، قَالَ أَنَسٌ: فَلَقَدْ نُعِتَ لأَكْثَرَ مِنْ مِائَةٍ مِمَّنْ بِهِ عِرْقُ النِّسَاءِ فَبَرِئَ

2337- Enes b. Mâlik der ki: "Siyatik hastalığı için Arap cinsi bir koçun kuyruk yağından orta büyüklükte bir parça alınır. Bu yağ parçası parçalanıp eritilir. Eritilen yağ üçe bölünür ve hasta olan kişi üç gün boyunca sabahları aç karnına bunun üçte birini içer."

Enes şöyle devam eder: "Siyatik hastalığı bulunan yüzden fazla kişiye bu tedavi şekli tavsiye edildi ve hepsi de iyileşti."[2]

٢٣٣٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمُكْتِبُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْخَطَّابِ، ثَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، ثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي عِرْقِ النِّسَاءِ، قَالَ: " يَأْخُذُ أَلْيَةَ كَبْشٍ " فَذَكَرَ نَحْوَهُ [٦/٢٧٦]

2338- Enes b. Mâlik: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): «*(Siyatik hastalığı için) bir koçun kuyruk yağından (orta büyüklükte bir parça) alınır ...*» buyurdu" dedi ve bir önceki hadisin aynısını aktardı.[3]

---

[1] Müslim (73/2207), İbn Mâce (3493) ve Ahmed, *Müsned* (14999).

[2] İbn Mâce (3463) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/216).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Sürme

٢٣٣٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، أَخْبَرَنَا يُونُسُ بْنُ رَاشِدٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَلَيْكُمْ بِالإِثْمِدِ، فَإِنَّهُ مُنْبِتٌ لِلشَّعْرِ، مُذْهِبٌ لِلْقَذَى، مِصْفَاةٌ لِلْبَصَرِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْحَنَفِيَّةِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا ابْنُهُ عَوْنٌ، وَلا عَنْهُ إِلا يُونُسُ

2339- Muhammed b. el-Hanefiyye'nin babasından (Hz. Ali'den) bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsmid (antimon) sürmesi kullanmaya bakın. Zira o, kirpikleri besler, gözdeki pislikleri atar ve görmeyi netleştirir"* buyurmuştur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٤٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، ثنا عَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَلَيْكُمْ بِالإِثْمِدِ، فَإِنَّهُ يَجْلُو الْبَصَرَ، وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عِكْرِمَةَ، مَا كَتَبْتُهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ عَبَّادٍ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣/٣٤٣]

2340- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsmid (antimon) sürmesi kullanmaya bakın. Zira o, gözleri yıkar ve kirpikleri besler"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Şifa Olan İki Şey

٢٣٤١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ يَحْيَى بْنِ نَصْرٍ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَزْرَمِيُّ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* 2/11 /1064).

[2] Ebû Dâvud (3878), Tirmizî (2048, "hasen garib"), İbn Mâce (3495) ve Ahmed, *Müsned* (2483).

الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَلَيْكُمْ بِالشِّفَاءَيْنِ: الْقُرْآنِ، وَالْعَسَلِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ [١٣٣/٧]

2341- Abdullah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şifa olan şu iki şeye devam etmeye bakın. Bunlar, Kur'ân ve baldır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Rukye (Efsun)

٢٣٤٢- حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ التُّسْتَرِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هُبَيْرَةَ، عَنْ حَنَشٍ الصَّنْعَانِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّهُ قَرَأَ فِي أُذُنِ مُبْتَلًى فَأَفَاقَ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا قَرَأْتَ فِي أُذُنِهِ؟ "، قَالَ: قَرَأْتُ: ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا﴾ حَتَّى خَتَمَ السُّورَةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ أَنَّ رَجُلا مُوقِنًا قَرَأَهَا عَلَى جَبَلٍ لَزَالَ " [٦/١]

2342- Haneş es-San'ânî bildiriyor: Abdullah b. Mes'ûd rahatsız olan bir adamın kulağına bir şeyler okudu ve adam iyileşti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Adamın kulağına ne okudun?"* diye sorunca, İbn Mes'ûd: **"Sizi boşuna yarattığımızı ve bize tekrar döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?"**[2] âyetinden başlamak üzere sûreyi sonuna kadar okudum" deyince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi inanarak bu âyetleri bir dağa okusa dağı oynatırdı"* buyurdu.[3]

٢٣٤٣- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، قَالَ: ثنا أَيُّوبُ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، قَالَ: ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، قَالَ: ثنا أَبُو حُرَّةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ: أَنَّهُ خَرَجَ فِي سَرِيَّةٍ فَأَصَابَتْهُمْ مَجَاعَةٌ، فَأَتَوْا عَلَى حَيٍّ فَأَتَتْهُمْ جَارِيَةٌ، فَقَالَتْ: إِنَّ رِجَالَنَا خُلُوفٌ، وَإِنَّ سَيِّدَ الْحَيِّ سُلَيْمٌ، فَهَلْ فِيكُمْ مِنْ رَاقٍ؟ فَذَهَبت وَقَرَأت عَلَيْهِ بِأُمِّ الْقُرْآنِ حَتَّى بَرَأَ، قَالَ: فَأَعْطوني شَاةً وَأَطْعَمُونَا طَعَامًا، قَالَ: فَأَكَلْنَا مِنَ الطَّعَامِ وَهِبْنَا الشَّاةَ، فَلَمَّا

---

[1] İbn Mâce (3452) ve Hâkim, *Müstedrek* (4/200).

[2] Mü'minûn Sur. 115

[3] İbnu's-Sünnî, *Amelü'l-yevm ve'l-Leyle* (631).

قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَخْبَرْنَاهُ، فَقَالَ: " مِنْ أَيْنَ عَلِمْتَ أَنَّهَا رُقْيَةٌ؟ " قَالَ: لا وَاللَّهِ، إِلا أَنِّي افْتَعَلْتُهَا، قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خُذُوا وَاضْرِبُوا لِي فِيهَا بِسَهْمٍ ".رَوَاهُ عَنْ مُحَمَّدٍ مِنَ التَّابِعِينَ: أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، وَلَمْ أَكْتُبْهُ عَالِيًا مِنْ حَدِيثِ أَبِي حُرَّةَ، إِلا مِنْ حَدِيثِ بَكْرِ بْنِ بَكَّارٍ [٢٨٢/٢]

2343- Muhammed b. Sîrîn bildiriyor: Ebû Saîd el-Hudrî bir müfreze ile birlikte yola çıktı ve açlığa maruz kaldılar. Bir kabilenin yanına geldiler ve bir cariye yanlarına gelip: "Erkeklerimiz burada değildir. Obamızın efendisi Süleym'dir (ve onu zehirli bir şey soktu). Aranızda efsun yapan biri var mı?" dedi. Ebû Saîd şöyle devam etti:

Sonra gidip sürekli olarak Fâtiha Sûresi'ni okudum ve adam iyileşti. Bana bir koyun verdiler ve bize yemekler yedirdiler. Yemekleri yedik, ama koyuna dokunmaktan çekindik. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiğimizde kendisine durumu haber verdik. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunun efsun olduğunu nerden biliyorsun?"* diye sorunca: "Hayır, vallahi bilmiyorum ben sadece öyle yaptım" cevabını verdim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu (koyunu) alın ve bana da bir hisse ayırın"* buyurdu.[1]

Hastaya Efsun Yapmak

٢٣٤٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَاكِرٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مَسْرُوقٍ، وَعَنْ أَبِي الضُّحَى، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أُتِيَ بِمَرِيضٍ، قَالَ: " أَذْهِبِ الْبَاسَ، رَبَّ النَّاسِ، اشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لا شِفَاءَ إِلا شِفَاؤُكَ شِفَاءً لا يُغَادِرُ سَقَمًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا مَنْصُورٌ، وَلَمْ يَجْمَعْهُ، عَنْ أَبِي الضُّحَى وَإِبْرَاهِيمَ، عَنْ مَسْرُوقٍ إِلا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ [٢٤٠/٤]

2344- Hz. Âişe der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir hasta getirildiği zaman: *"Ey insanların Rabbi! Sıkıntıyı gider ve şifa ver. Şifayı veren ancak*

---

[1] Buhârî (5736) ve Müslim (65/2201).

sensin. Senin vereceğin şifadan başka bir şifa yoktur. Öyle bir şifa ver ki, hastalık diye bir şey bırakmasın" diye dua ederdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٤٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شُعَيْبٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغَوِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَفْصٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي سِنَانَ، عَنْ أَبِي طَلْحَةَ الْخَوْلانِيِّ، قَالَ: أَتَيْنَا عُمَيْرَ بْنَ سَعْدٍ فِي دَارِهِ بِفِلَسْطِينَ، وَكَانَ يُقَالُ لَهُ: نَسِيجُ وَحْدِهِ، فَإِذَا هُوَ عَلَى دُكَّانٍ عَظِيمٍ فِي الدَّارِ، وَفِي الدَّارِ حَوْضٌ مِنْ حِجَارَةٍ، فَقَالَ لَهُ: يَا غُلامُ، أَوْرِدِ الْخَيْلَ فَأَوْرَدَهَا، فَقَالَ: أَيْنَ الْفُلانَةُ؟ قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ: سَمَّى الْفَرَسَ فُلانَةً لأَنَّهَا أُنْثَى، فَقَالَ: جَرِبَةٌ تَقْطُرُ دَمًا، قَالَ: أَوْرِدْهَا، قَالَ: إِذًا تَجْرَبُ الْخَيْلُ قَالَ: أَوْرِدْهَا، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا عَدْوَى، وَلا طِيَرَةَ، وَلا هَامَّ، أَلَمْ تَرَ إِلَى الْبَعِيرِ يَكُونُ بِالصَّحْرَاءِ فَيُصْبِحُ فِي كِرْكِرَتِهِ أَوْ مَرَاقِّهِ نُكْتَةٌ مِنْ جَرَبٍ لَمْ تَكُنْ قَبْلَ ذَلِكَ، فَمَنْ أَعْدَى الأَوَّلَ "، قَالَ الشَّيْخُ: لا نَعْلَمُ أَسْنَدَ عُمَيْرٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ غَيْرَهُ [٢٥٠/١]

2345- Ebû Talha el-Havlânî der ki: Filistin'de Umeyr b. Sa'd'ın evine gittik. Onun hakkında: "Eşi ve benzeri olmayan" denilirdi. Bir de baktık ki kendisi büyük bir oturağın üzerinde oturmaktadır. Avluda taştan bir havuz vardı. Umeyr b. Sa'd kölesine: "Ey köle! Atı sula!" deyince, o da atı suladı. Sonra: "Filâne nerededir?" diye sordu. —Abdullah: "Atı dişi olduğu için onu filâne diye adlandırdı" dedi.— Köle: "O uyuzdur, yarasından kan (ve irin) akmaktadır" dedi. Umeyr b. Sa'd: "Onu sula!" deyince: "O zaman diğer atlar da uyuz olur" dedi. Bunun üzerine Umeyr b. Sa'd şöyle dedi: "Onu sula! Çünkü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Hastalık bulaşmaz. Hâme (baykuş uğursuzluğu) diye bir şey de yoktur. Sen hiç sahrada başıboş dolaşan, daha önce olmadığı halde göğsünde veya karnının yumuşak yerinde lekeler oluşan deve görmedin mi? O zaman ilk deveye bu hastalığı kim bulaştırdı."*[2]

٢٣٤٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَتْحِ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُخَرِّمِيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، أَنَّ

---

[1] Buhârî (5743), Müslim (46/2191), İbn Mâce (3520) ve Ahmed, *Müsned* 24230).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 17/54 (111).

جَعْفَرَ بْنَ رَبِيعَةَ حَدَّثَهُ، أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ الأَعْرَجَ حَدَّثَهُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " لا هَامَ، وَلا طِيَرَةَ " [٩/٣٨]

2346- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hâme (baykuş uğursuzluğu) yoktur. Tiyâre (uğursuzluk) diye bir şey de yoktur"* buyurdu.[1]

Nazar Boncuğu Takmak

٢٣٤٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حَدَّثَنَا مُوسَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي أَيُّوبَ، عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ شَرِيكٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا أُبَالِي مَا أَتَيْتُ وَلا مَا ارْتَكَبْتُ إِذَا أَنَا شَرِبْتُ دِرْيَاقًا أَوْ تَعَلَّقْتُ تَمِيمَةً أَوْ نَطَقْتُ شِعْرًا مِنْ قِبَلِ نَفْسِي " [٩/٣٠٨]

2347- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben tiryâk (panzehir) içecek olduktan sonra veya nazar boncuğu takacak olduktan sonra veya şiir okuyacak olduktan sonra artık nerede olduğumu veya ne yaptığımı pek umursamam"* buyurdu.[2]

Muska

٢٣٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ الْعِجْلِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي شُعَيْبٍ، ثنا مِسْكِينُ بْنُ بُكَيْرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، عَنِ النُّشْرَةِ، فَقَالَ: ذَكَرُوا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ " أَنَّهَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ "، أَبُو رَجَاءٍ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ بَصْرِيٌّ، تَفَرَّدَ مِسْكِينُ بْنُ بُكَيْرٍ بِرَفْعِهِ، عَنْ شُعْبَةَ، وَرَوَاهُ غُنْدَرٌ، وَغَيْرُهُ عَنْ شُعْبَةَ مُرْسَلا [٧/١٦٥]

2348- Hasan(-ı Basrî) der ki: Enes b. Mâlik'e muskayı sorduğumda: "Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) naklen bunun şeytan işi olduğunu söylediler" karşılığını verdi.[3]

---

[1] Buhârî (5757) ve Müslim (106/2220).

[2] Ebû Dâvud (3869), Ahmed, *Müsned* (6573) ve Taberânî, *M. el-Evsat* 8/59 (7959).

[3] Taberânî, *M. el-Evsat* (4183) ve Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (3034).

Başkaları bunu Hasan'ın mürseli olarak rivayet etti.

Ev, Kadın ve At

٢٣٤٩- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا ذُكِرَ عِنْدَهُ الشُّؤْمُ، قَالَ: " إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ فَفِي الْفَرَسِ، وَالْمَرْأَةِ، وَالْمَسْكَنِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، وَانْفَرَدَ مُسْلِمٌ، فِيهِ بِهِشَامِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، وَرَوَاهُ غَيْرُهُمَا عَنْ أَبِي حَازِمٍ: مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَعَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ سُلَيْمَانَ، وَعُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صُهْبَانَ [٣/٢٥١]

2349- Sehl b. Sa'd der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında uğursuzluk zikredildiği zaman: *"Eğer uğursuzluk olsaydı atta, kadında ve evde olurdu"* buyururdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Göz Değmesi

٢٣٥٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا وُهَيْبٌ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الْعَيْنُ حَقٌّ، وَإِنْ كَانَ شَيْءٌ سَابِقَ الْقَدْرِ سَبَقَتْهُ الْعَيْنُ، وَإِذَا اسْتُغْسِلْتُمْ فَاغْتَسِلُوا "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، حَدَّثَ بِهِ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ حَجَّاجٍ الشَّاعِرِ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ [٤/١٧]

2350- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Göz değmesi haktır. Eğer kaderi geçecek bir şey olsaydı bu da göz değmesi olurdu. Size göz değildiği zaman yıkanın"* buyurdu.[2]

Sahih sabit bir hadistir.

---

[1] Buhârî (2859), Müslim (119/2226), İbn Mâce (1994), Mâlik, *Muvatta* (21) ve Ahmed, *Müsned* (22902).

[2] Müslim (42/2188) ve Tirmizî (2062).

٢٣٥١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عُمَيْرُ بْنُ مِرْدَاسٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ، ثَنَا مالك، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ، يَقُولُ: اغْتَسَلَ سَهْلُ بْنُ حُنَيْفٍ، بِالْخَرَّازِ فَنَزَعَ جُبَّةً كَانَتْ عَلَيْهِ، وَعَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ يَنْظُرُ إِلَيْهِ، وَكَانَ سَهْلٌ رَجُلا أَبْيَضَ حَسَنَ الْجِلْدِ، فَقَالَ لَهُ عَامِرٌ: مَا رَأَيْتُكَ كَالْيَوْمِ وَلا جِلْدَ عَذْرَاءَ؟ فَوُعِكَ سَهْلٌ مَكَانَهُ وَاشْتَدَّ وَعْكُهُ، فَأُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَأُخْبِرَ أَنَّ سَهْلا وُعِكَ أَنَّهُ غَيْرُ رَايِحٍ مَعَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَهْلا فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي كَانَ مِنْ شَأْنِ عَامِرٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَلَى مَا يَقْتُلُ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ أَلا بَرَّكْتَ عَلَيْهِ، إِنَّ الْعَيْنَ حَقٌّ تَوَضَّأْ لَهُ "، فَتَوَضَّأَ لَهُ، فَرَاحَ سَهْلٌ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَيْسَ بِهِ بَأْسٌ [٦/٣٣٧]

2351- Ebû Umâme b. Sehl b. Huneyf, babasından bildiriyor: Sehl b. Huneyf Hicaz'da yıkanacağı zaman üzerindeki cübbeyi çıkardı. Âmir b. Rabîa ona bakmaktaydı. Sehl b. Huneyf teni beyaz güzel birisi idi. "Seni bu günkü gibi hiç görmedim. Bâkire birinin teni bile böyle değildir" dedi. Bunun üzerine Sehl olduğu yerde düştü ve sıtması şiddetlendi. Bu durum Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) haber verildi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Sehl'in sıtması var, o, sizinle gelemez" denildi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Sehl'i ziyarete gidince, Sehl kendisine Âmir'in söylediklerini anlattı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri niye kardeşini öldürüyor ki? Ona bereketle dua etseydin ya! Göz değmesi haktır, onun için abdest al!"* buyurdu. Bunun üzerine Âmir abdest aldı ve (abdest suyunu dökününce) Sehl iyileşip Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte gitti.[1]

٢٣٥٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ زُهَيْرٍ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْعَيْنُ تُدْخِلُ الرَّجُلَ الْقَبْرَ، وَالْجَمَلَ الْقِدْرَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاوِيَةُ [٧/٩٠]

2352- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Göz değmesi, insanı mezara, deveyi de kazana sokar"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Mâlik, *Muvatta* (1) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 6/82 (5580).

[2] Hatîb, *Târih Bağdâd* (9/244).

٢٣٥٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، ثنا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ مَعْبَدِ بْنِ خَالِدٍ، عَنِ ابْنِ شَدَّادٍ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَانَ يَأْمُرُهَا أَنْ تَسْتَرْقِيَ مِنَ الْعَيْنِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ [٢٦٥/٧]

2353- Hz. Âişe'den bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona göz değmesine karşı efsun yaptırmasını emrederdi.[1]

Kuşları Uçurarak Kehanette Bulunmak

٢٣٥٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَهْلٍ، حدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي يُوسُفَ الْخَلالُ، ثنا يَحْيَى بْنُ نَصْرٍ الشَّافِعِيُّ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سِبَاعِ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ أُمِّ كُرْزٍ، قَالَتْ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ: " أَقِرُّوا الطَّيْرَ عَلَى مكناتها "

2354- Ümmü Kurz der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim ve: *"Kuşları yaşadıkları yerlerde kendi hallerine bırakın"* buyurduğunu işittim.[2]

٢٣٥٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا أَبُو الطَّيِّبِ أَحْمَدُ بْنُ رَوْحٍ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُهَاجِرٍ أَخُو حَبِيبٍ الْقَاضِي، حدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ سِبَاعِ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ أُمِّ كُرْزٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " أَقِرُّوا الطَّيْرَ عَلَى مُكِنَاتِهَا "

2355- Ümmü Kurz bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşları yaşadıkları yerlerde kendi hallerine bırakın"* buyurdu.

---

[1] Buhârî (5738) ve Müslim (55/2195).

[2] Ebû Dâvud (2835) ve Ahmed, *Müsned* (27206).

MEGAZİ KİTABI

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ashâbının (Baskılara) Sabretmeleri

٢٣٥٦- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: جَلَسْنَا إِلَى الْمِقْدَادِ بْنِ الأَسْوَدِ يَوْمًا، فَمَرَّ بِهِ رَجُلٌ، فَقَالَ: طُوبَى لِهَاتَيْنِ الْعَيْنَيْنِ اللَّتَيْنِ رَأَتَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَاللَّهِ لَوَدِدْنَا أَنَّا رَأَيْنَا مَا رَأَيْتَ، وَشَهِدْنَا مَا شَهِدْتَ، فَاسْتَغْضَبَ فَجَعَلْتُ أَعْجَبُ، مَا قَالَ إِلا خَيْرًا، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْهِ، فَقَالَ: " مَا يَحْمِلُ أَحَدُكُمْ عَلَى أَنْ يَتَمَنَّى مَحْضَرًا غَيَّبَهُ اللَّهُ ﷻ عَنْهُ، لا يَدْرِي لَوْ شَهِدَهُ كَيْفَ كَانَ يَكُونُ فِيهِ، وَاللَّهِ لَقَدْ حَضَرَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَقْوَامٌ كَبَّهُمُ اللَّهُ ﷻ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ فِي جَهَنَّمَ، لَمْ يُجِيبُوهُ وَلَمْ يُصَدِّقُوهُ، أَوَ لا تَحْمَدُونَ اللَّهَ إِذْ أَخْرَجَكُمُ اللَّهُ ﷻ لا تَعْرِفُونَ إِلا رَبَّكُمْ، مُصَدِّقِينَ بِمَا جَاءَ بِهِ نَبِيُّكُمْ عَلَيْهِ السَّلامُ، وَقَدْ كُفِيتُمُ الْبَلاءَ بِغَيْرِكُمْ، وَاللَّهِ لَقَدْ بُعِثَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أَشَدِّ حَالٍ بُعِثَ عَلَيْهِ نَبِيٌّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ فِي فَتْرَةٍ وَجَاهِلِيَّةٍ مَا يَرَوْنَ دِينًا أَفْضَلَ مِنْ عِبَادَةِ الأَوْثَانِ، فَجَاءَ بِفُرْقَانٍ فَرَّقَ بِهِ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ، وَفَرَّقَ بَيْنَ الْوَالِدِ وَوَلَدِهِ، حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيَرَى وَالِدَهُ أَوْ وَلَدَهُ أَوْ أَخَاهُ كَافِرًا، وَقَدْ فَتَحَ اللَّهُ تَعَالَى قُفْلَ قَلْبِهِ لِلإِيمَانِ، لِيَعْلَمَ أَنَّهُ قَدْ هَلَكَ مَنْ دَخَلَ النَّارَ، فَلا تَقَرُّ عَيْنُهُ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّ حَمِيمَهُ فِي النَّارِ، وَأَنَّهَا لَلَّتِي قَالَ اللَّهُ ﷻ: ﴿رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ﴾ " [١٧٥/١]

2356- Abdurrahman b. Nüfeyr, babasından bildiriyor: Bir gün Mikdâd b. el-Esved'in yanında oturuyorduk. Bir ara adamın biri oradan geçerken Mikdâd'a: "Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) gören şu iki göze ne mutlu! Vallahi senin gördüğünü görmeyi, yaşadıklarına şahit olmayı ne çok isterdik" dedi. Mikdâd öfkelenmiş ve ben buna şaşırmıştım. Çünkü adam hayırdan başka bir şey demiyordu. Ancak Mikdâd adama döndü ve şöyle karşılık verdi: "Biriniz, Allah'ın şahit olmayı kendisine nasip etmediği, görmesi halinde de nasıl bir tavır içinde olacağını bilmediği bir şeyi görmeyi neden ister ki? Vallahi Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber öyle topluluklar yaşamıştır ki Allah onları yüz üstü Cehennemin içine atmıştır. Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem)

davetine icabet etmemiş ve ona inanmamışlardı. Sadece Rabbinizi tanıdığınız, Peygamber'inizin (sallallahu aleyhi vesellem) getirdiklerini tasdik ettiğiniz ve türlü musibetlerden, başkaları çektiği için uzak tutulduğunuz bir zamanda yaşadığınız için Allah'a şükredin. Vallahi Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) diğer tüm peygamberlerden daha zor olan bir zamanda gönderilmiştir. Herhangi bir elçinin bulunmadığı, Cahiliye'nin kol gezdiği ve putperestlikten daha iyi bir dinin olmadığına inanıldığı bir dönemde elçi olarak gelmiştir. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hak ile batılı, baba ile oğlu birbirinden ayıran bir risaletle gelmiştir. Öyle ki artık kişi, babasını veya oğlunu veya kardeşini kâfir olarak görmeye başlamıştır. Zira Allah böylesi kişinin kalbini imana açmıştır. Bu kişi Cehenneme girenlerin helak olacağını bilir. Akrabalarının da Cehennem ateşine gireceklerini gördüğü için de artık huzuru kaçar. Bundan dolayıdır ki Allah: **"Onlar: "Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takvâ sahiplerine önder kıl!" derler"**[1] buyurmaktadır.[2]

٢٣٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَقَدْ أُخِفْتُ فِي اللَّهِ تَعَالَى وَمَا يَخَافُ أَحَدٌ، وَلَقَدْ أُوذِيتُ فِي اللَّهِ وَمَا يُؤْذَى أَحَدٌ، وَلَقَدْ أَتَتْ عَلَيَّ ثَلاثُونَ مِنْ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ مَا لِي وَلا لِبِلالٍ طَعَامٌ يَأْكُلُهُ أَحَدٌ إِلا شَيْءٌ يُوَارِيهِ إِبِطُ بِلالٍ " [١٤٩/١]

2357- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah yolunda korkutulduğum kadar hiç kimse korkutulmadı. Allah yolunda bana eziyet edildiği kadar hiç kimseye eziyet edilmedi. Gece ve gündüzü ile otuz günü Bilal ile birlikte yemeksiz geçirdim. Yiyecek olarak Bilâl'in koltuğu altında sıkıştırdığı şeyden başka bir şey yoktu."*[3]

٢٣٥٨- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِسْحَاقَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَزْهَرِيُّ، ثنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ هِشَامٍ، ثنَا وَكِيعٌ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ

[1] Furkân Sur. 74

[2] Ahmed, *Müsned* (23872) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 20/253 (600).

[3] Tirmizî (2472), İbn Mâce (151), Ahmed (12219), Beyhakî, *Şuabu'l-Îman* (1632) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (4080).

أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا أُوذِيَ أَحَدٌ مِثْلَ مَا أُوذِيتُ فِي اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ [٣٣٣/٦]

2358- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah yolunda bana eziyet edildiği kadar hiç kimseye eziyet edilmedi"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٥٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ، ثنا نَصْرُ بْنُ الْمُهَاجِرِ الْمِصِّيصِيُّ ثِقَةٌ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ، أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ جَالِسٌ حَزِينًا قَدْ خَضَبَهُ بَعْضُ أَهْلِ مَكَّةَ، فَقَالَ لَهُ: مَا لَكَ؟ قَالَ: " فَعَلَ بِي هَؤُلاءِ وَفَعَلُوا "، فَقَالَ: تُحِبُّ أَنْ أُرِيَكَ آيَةً؟ قَالَ: " نَعَمْ "، قَالَ: فَنَظَرَ إِلَى شَجَرَةٍ مِنْ وَرَاءِ الْوَادِي، فَقَالَ: ادْعُ تِلْكَ الشَّجَرَةَ، فَدَعَاهَا، فَجَاءَتْ تَمْشِي حَتَّى قَامَتْ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ لَهَا: " ارْجِعِي " فَرَجَعَتْ إِلَى مَكَانِهَا، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَإِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ نَصْرٌ، عَنْ بِشْرٍ [١٠٧/٧]

2359- Enes b. Mâlik bildiriyor: Cibrîl, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) geldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Mekkeli bazı kişiler tarafından taşlanmış ve üzüntülü bir şekilde oturmuştu. Cibrîl: "Neyin var?" diye sorunca: *"Onlar bana şöyle şöyle yaptı"* karşılığını verdi. Bunun üzerine Cibrîl: "Sana bir mucize göstereyim mi?" deyince: *"Evet"* cevabını verdi. Cibrîl vadinin öbür tarafındaki ağaca bakarak: "O ağacı çağır" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ağacı çağırınca ağaç yürüyerek gelip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde durdu. Ona: *"Geri dön!"* deyince de, ağaç tekrar yerine döndü.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٦٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ عَبْدِ السَّلامِ الطَّائِيُّ، ثنا فُرَاتُ بْنُ مَحْبُوبٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: لَمَّا مَاتَ أَبُو طَالِبٍ تَجَهَّمُوا بِالنَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: " يَا عَمِّ، مَا أَسْرَعَ مَا

---

[1] İbn Adiy, *el-Kâmil* (7/2613).

[2] Ahmed (3/113).

وَجَدْتُ فَقْدَكَ "، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، إِلا أَبُو بَكْرٍ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ فُرَاتُ فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ [٨/٣٠٨]

2360- Ebû Hureyre der ki: Ebû Tâlib öldüğü zaman herkes Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) karşı surat astı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey amca! Senin yokluğunu ne kadar çabuk hissettim"* buyurdu.[1]

٢٣٦١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ كَثِيرٍ، عَنِ ابْنِ تَدْرُسَ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، قَالَتْ: أَتَى الصَّرِيخُ آلَ أَبِي بَكْرٍ، فَقِيلَ لَهُ: أَدْرِكْ صَاحِبَكَ، فَخَرَجَ مِنْ عِنْدِنَا وَإِنَّ لَهُ غَدَائِرَ، فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ وَهُوَ يَقُولُ: " وَيْلَكُمْ، أَتَقْتُلُونَ رَجُلا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ "، فَلَهُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَقْبَلُوا عَلَى أَبِي بَكْرٍ، فَرَجَعَ إِلَيْنَا أَبُو بَكْرٍ فَجَعَلَ لا يَمَسُّ شَيْئًا مِنْ غَدَائِرِهِ إِلا جَاءَ مَعَهُ وَهُوَ يَقُولُ: " تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلالِ وَالإِكْرَامِ [١/٣١]

2361- Esmâ binti Ebî Bekr bildiriyor: Bir defasında Ebû Bekr ailesinin yakınlarında çığlık sesleri duyuldu. Ebû Bekr'e: "Arkadaşına yetiş!" denildi. Bunun üzerine Ebû Bekr yanımızdan çıkıp mescide (Kâbe'ye) gitti. Uzun saç örgüleri vardı. Mescid'e girerken de müşriklere: "Yazıklar olsun size! Rabbim Allah'tır, diyen birini mi öldüreceksiniz! Oysa Rabbinizden apaçık delillerle size geldi!" demeye başladı. Bunun üzerine müşrikler, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bırakıp Ebû Bekr'e yöneldiler. Ebû Bekr eve geri döndüğünde o kadar çok hırpalanmıştı ki saç örgülerinden hangisini tutsa elinde kalıyordu. Ama o: "Ey celâl ve ikrâm sahibi! Sen ki yüceltilmeye pek layıksın" diyordu.[2]

Medine'ye Hicret

٢٣٦٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ الْحَجَّاجِ الصَّوَّافِ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ الطُّفَيْلَ بْنَ عَمْرٍو

---

[1] Taberânî, *Mu'cemu'l-Evsat* (3501).

[2] Humeydî, *Müsned*'inde (324) ve Ebû Ya'lâ (52).

الدَّوْسِيَّ، أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَلْ لَكَ فِي حِصْنٍ حَصِينٍ وَمَنَعَةٍ؟ فَقَالَ حِصْنًا كَانَ لِدَوْسٍ فَأَبَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَلِكَ لِلَّذِي ادَّخَرَهُ اللَّهُ لِلأَنْصَارِ، [٦/٢٦١]

2362- Câbir bildiriyor: Tufeyl b. Amr, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Korunmak için seni muhafaza edecek kimselerin kalesine gider misin?" dedi. Devs kabilesinin bir kalesi vardı. Allah, hicreti Ensâr'a ayırdığı için Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tufeyl'in isteğini kabul etmedi. [1]

٢٣٦٣- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ الْخَلِيلِ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ، " فِي تَسْمِيَةِ مَنْ شَهِدَ الْعَقَبَةَ، أَبُو أَيُّوبَ خَالِدُ بْنُ زَيْدٍ " [١/٣٦١]

2363- Mûsa b. Ukbe bildiriyor: "İbn Şihâb ez-Zührî, Akabe biatında bulunanların isimlerini sıralarken Ebû Eyyûb Hâlid b. Zeyd'i (Ebû Eyyûb el-Ensârî'yi) de zikretmiştir."

٢٣٦٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " لَمْ يَكُنْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حِينَ هَاجَرَ مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ إِلا أَبُو بَكْرٍ وَعَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ وَرَجُلٌ مِنْ بَنِي الدِّيلِ دَلِيلُهُمْ " [١/١٠٩]

2364- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'den Medine'ye hicret ettiği zaman beraberinde sadece Ebû Bekr, Âmir b. Fuheyre ve Dîl oğullarından kendilerine kılavuzluk eden bir adam vardı."

٢٣٦٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْخَلالِ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ الْمَاجِشُونِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ، قَالَتْ: " خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ فَمَكَثَا فِي الْغَارِ ثَلاثَ لَيَالٍ، وَكَانَ يَرُوحُ عَلَيْهِمَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ مُولَى أَبِي بَكْرٍ يَرْعَى غَنَمًا لأَبِي بَكْرٍ وَيُدْلِجُ مِنْ عِنْدِهِمَا، فَيُصْبِحُ مَعَ الرُّعَاةِ فِي مَرَاعِيهَا، وَيَرُوحُ مَعَهُمْ وَيَتَبَاطَأُ فِي الْمَشْيِ حَتَّى إِذَا أَظْلَمَ انْصَرَفَ بِغَنَمِهِ إِلَيْهِمَا، فَيَظُنُّ الرُّعَاةُ أَنَّهُ مَعَهُمْ " [١/١٠٩]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2365- Esmâ binti Ebî Bekr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ebû Bekr çıkıp mağarada üç gece kaldılar. Ebû Bekr'in koyunlarını otlatan azatlısı Âmir b. Fuheyre geceleri yanlarına geliyor ve gecenin son saatinde yanlarından ayrılıyordu. Meralarda diğer çobanlarla sabahlıyor ve onlarla otlatıyordu. Ancak ağır davranıyor ve karanlık çökünce sürüsüyle Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidiyordu. Çobanlar da Âmir b. Fuheyre'nin kendileriyle birlikte olduğunu sanıyordu.[1]

٢٣٦٥/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُسْلِمٍ الْعُقَيْلِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ غَالِبٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ مَعْبَدٍ، ثنا شَيْخٌ، مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ يُكْنَى أَبَا زَيْدٍ حَمَّادَ بْنَ مُوسَى التَّيْمِيَّ، فِي مَجْلِسِ أَبِي عَاصِمٍ النَّبِيلِ، ثنا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، ثنا قَتَادَةُ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: " لَمَّا صَارَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى الْغَارِ أَرَادَ أَنْ يَدْخُلَهُ، فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ: ارْفُقْ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَدْخُلُ قَبْلَكَ، لا تَكُونُ فِيهِ هَامَةٌ، فَإِنْ كَانَ مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ كَانَ بِي، فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَجَعَلَ يَلْتَمِسُ بِيَدَيْهِ كُلَّمَا وَجَدَ جُحَرًا شَقَّ مِنْ ثَوْبِهِ وَسَدَّ بِهِ الْجُحْرَ حَتَّى لَمْ يَدَعْ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا، وَبَقِيَ جُحْرٌ وَاحِدٌ، وَلَمْ يَبْقَ مِنَ الثَّوْبِ شَيْءٌ يَسُدُّهُ بِهِ، فَأَلْقَمَهُ عَقِبَهُ، فَقَالَ: أَدْخُلْ فِدَاكَ أُمِّي وَأَبِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَيْنَ ثَوْبُكَ يَا أَبَا بَكْرٍ؟ فَأَخْبَرَهُ، قَالَ: فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَهُ وَدَعَا لَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عُثْمَانَ بْنِ مَعْبَدٍ [٢٦٠/٧]

2365/a- Enes anlatıyor: Resûlullah (sallallahu alayhi vesellem) mağaraya gidip içeri girmek istediği zaman, Ebû Bekr es-Sıddîk: "Ey Allah'ın Resûlü! Annem babam sana feda olsun. Dur ben senden önce gireyim. İçeride zarar verici bir şey olmasın. Eğer öyle bir şey varsa bana zarar versin" dedi. Sonra içeriye girip eliyle yerleri yoklamaya ve bulduğu delikleri giysisinden yırtıp kapamaya başladı. Bir delik dışındaki bütün delikleri kapatmıştı. Çünkü o deliği kapatacak giysisi kalmamıştı. Bu sebeple deliği topuğuyla kapattı ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Annem babam sana feda olsun, gir" dedi. Sabahladıkları zaman, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebû Bekr! Giysin nerede?"* diye sorunca, Ebû Bekr durumu kendisine anlattı. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ellerini kaldırıp ona dua etti.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr* (24/284).

٢٣٦٥/ب- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا ابْنُ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ قَيْسِ بْنِ النُّعْمَانِ الْيَشْكُرِيِّ، قَالَ: " لَمَّا انْطَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ يَسْتَخْفِيَانِ فِي الْغَارِ، مَرَّا بِغُلامٍ يَرْعَى غَنَمًا، فَاسْتَسْقَيَاهُ " [٩/٤١]

2365/b- Kays b. Nu'mân el-Yeşkûrî der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ve Ebû Bekr gizlenmek için mağaraya gittikleri zaman koyun otlatan bir köleye rastladılar ve bu köle onlara su içirdi.

Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) İlk Gazvesi ve Katıldığı Gazveler

٢٣٦٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، قَالَ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ وَمُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، قَالُوا: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، قَالَ: أَنْبَأَنَا أَبُو إِسْحَاقَ، قَالَ: خَرَجَ النَّاسُ يَسْتَسْقُونَ وَزَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ فِيهِمْ، مَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ إِلا رَجُلٌ، قَالَ: قُلْتُ: كَمْ غَزَا النَّبِيُّ ﷺ قَالَ: " تِسْعَ عَشْرَةَ غَزْوَةً "، قُلْتُ: كَمْ غَزَوْتَ مَعَهُ؟ قَالَ: " سَبْعَ عَشْرَةَ "، قُلْتُ: مَا أَوَّلُ مَا غَزَا؟ قَالَ: " ذُو الْعُشَيْرَةِ أَوِ الْعُشَيْرِ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَرَوَاهُ زُهَيْرٌ، وَيُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ وَالْجَرَّاحُ أَبُو وَكِيعٍ وأبو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، وَإِسْرَائِيلُ [٤/٣٤٣]

2366- Ebû İshâk der ki: İnsanlar hayvanlarını sulamak için çıkmıştı. Aralarında Zeyd b. Erkam da bulunmaktaydı. Onunla aramızda bir adam vardı. Kendisine: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) kaç gazveye katıldı?" dediğimde: "Yirmi dokuz gazveye" karşılığını verdi. "Sen bunlardan kaç tanesine katıldın?" dediğimde: "On yedisine" cevabını verdi. "Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ilk yaptığı gazve hangisidir?" dediğimde de: "Zû'l-Aşîre veya Zû'l-Aşîr gazvesidir" dedi.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Buhârî (3949), Müslim (218/1254), Tirmizî (1676) ve Ahmed (4/368, 371, 373, 374).

Bedir Savaşı

٢٣٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى الأَشْيَبُ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: كُنَّا يَوْمَ بَدْرٍ كُلُّ ثَلاثَةٍ عَلَى بَعِيرٍ، فَكَانَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، وَأَبُو لُبَابَةَ زَمِيلَي النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: فَإِذَا كَانَ عَقَبَةُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ارْكَبْ حَتَّى نَمْشِيَ عَنْكَ، فَيَقُولُ: " مَا أَنْتُمَا بِأَقْوَى مِنِّي وَلا أَنَا بِأَغْنَى عَنِ الأَجْرِ مِنْكُمَا "

2367- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Bedir gününde bir deveye (sırasıyla) üç kişi biniyorduk. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yol arkadaşları Ali ve Ebû Lubâbe idi. Yürüme sırası Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) geldiğinde: "Ey Allah'ın Resûlü! Sen bin, biz senin yerine yürürüz" diyor, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Siz benden daha güçlü değilsiniz ve ben sevaba sizden daha az muhtaç değilim"* buyuruyordu.[1]

٢٣٦٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَطَرٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ بْنُ خَالِدٍ السَّمْتِيُّ، قَالا: عَنْ هَارُونَ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ الْحَنَفِيِّ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: " أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ أُغَوِّرَ مَاءَ آبَارِ بَدْرٍ "، رَوَاهُ أَبُو عَوَانَةَ عَنْ هَارُونَ مِثْلَهُ [٣٦٧/٤]

2368- Hz. Ali der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Bedir kuyularını (toprakla) doldurmamı emretti."

٢٣٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا حَامِدُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثَنَا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنُ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُضَرِّبٍ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: " مَا كَانَ فِينَا فَارِسٌ يَوْمَ بَدْرٍ غَيْرَ الْمِقْدَادِ، وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا وَمَا فِينَا قَائِمٌ، إِلا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ تَحْتَ شَجَرَةٍ يُصَلِّي وَيَبْكِي، حَتَّى أَصْبَحَ "، لَمْ يَرْوِهِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ بِهَذَا اللَّفْظِ إِلا ابْنُ مَهْدِيٍّ [٢٥/٩]

---

[1] Tayâlisî (354), Ahmed (1/411, 418, 422), Bezzâr (1812), Nesâî, *S. el-Kübrâ* (8807), Ebû Ya'lâ (5359) ve Hâkim (2/91).

2369- Hz. Ali der ki: Bedir gününde aramızda Mikdâd'dan başka bir süvari yoktu. (O gece) aramızda Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) başka kimsenin ayakta olmadığını gördüm. O, bir ağacın altında sabaha kadar namaz kılıp ağladı.[1]

٢٣٧٠ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الشَّامِيُّ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ أَبِي عَوْنٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ الْحَنَفِيِّ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ لِي، وَلأَبِي بَكْرٍ: " عَلَى يَمِينِ أَحَدِكُمَا جِبْرِيلُ، وَالآخَرُ مِيكَائِيلُ، وَإِسْرَافِيلُ مَلَكٌ عَظِيمٌ يَشْهَدُ الْقِتَالَ وَيَكُونُ فِي الصَّفِّ "، رَوَاهُ شَرِيكٌ، وَالنَّاسُ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٢٤]

2370- Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir gününde bana ve Ebû Bekr'e: *"Birinizin sağında Cibrîl, diğerinin sağında ise Mikâîl bulunmaktadır. Büyük melek İsrâfîl ise savaşmakta ve saflarda hazır bulunmaktadır"* buyurdu.[2]

٢٣٧١- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ أَبِي عَوْنٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ الْحَنَفِيِّ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ لِي وَلأَبِي بَكْرٍ: " عَنْ يَمِينِ أَحَدِكُمَا جِبْرِيلُ، وَالآخَرُ مِيكَائِيلُ وَإِسْرَافِيلُ مَلَكٌ عَظِيمٌ يَشْهَدُ الْقِتَالَ وَيَكُونُ فِي الصَّفِّ ".رَوَاهُ شَرِيكٌ عَنْ مِسْعَرٍ [٥/٦٣]

2371- Hz. Ali der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir gününde bana ve Ebû Bekr'e: *"Birinizin sağında Cibrîl, diğerinin sağında ise Mikâîl bulunmaktadır. Büyük melek İsrâfîl ise savaşmakta ve saflarda hazır bulunmaktadır"* buyurdu.[3]

٢٣٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، ثَنَا عَمَّارُ بْنُ نَصْرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُثْمَانَ الْقُرَشِيُّ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَخِيهِ قَتَادَةَ بْنِ النُّعْمَانِ، قَالَ: أُصِيبَتْ عَيْنَايَ يَوْمَ بَدْرٍ فَسَقَطَا عَلَى وَجْنَتَيَّ، فَأَتَيْتُ بِهِمَا النَّبِيَّ ﷺ " فَأَعَادَهُمَا مَكَانَهُمَا وَبَزَقَ فِيهِمَا فَعَادَتَا

[1] Tayâlisî, *Müsned*'inde (116), Ahmed, *Müsned* ((1027, 1165), İbn Huzeyme (899) ve İbn Hibbân, *Mevârid* (1690).

[2] İbn Sa'd, *et-Tabâkatu'l-Kübrâ* (3/124), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (6/351), İbn Ebî Âsım, *es-Sünne* (1217), Hâkim, *Müstedrek* (3/55) ve Ahmed (1/147).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

تَبْرُقَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُثْمَانَ، وَإِنَّمَا يُعْرَفُ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ إِسْحَاقَ، وَابْنِ الْغَسِيلِ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ، وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ: يَوْمَ أُحُدٍ [٦/٣٣٧]

2372- Katâde b. Nu'mân der ki: Bedir savaşında iki gözüm de yerinden çıkmış ve yanaklarıma akmıştı. O halde Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gittim. Gözlerimi yerine koyarak onlara tükürüğünden sürdü ve gözlerim parlamaya (görmeye) başladı(m)."

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثَنَا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، ثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ بَدْرٍ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي قَتَلْتُ أَبَا جَهْلٍ، فَقَالَ: " وَاللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ، أَنْتَ قَتَلْتَهُ؟ " فَقُلْتُ: وَاللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ غَيْرُهُ، لأَنَا قَتَلْتُهُ، قَالَ: فَاسْتَخَفَّهُ الْفَرَحُ، فَقَالَ: " مُرُوا بِهِ "، قَالَ: فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ حَتَّى وَقَفْتُ بِهِ عَلَى رَأْسِهِ، فَقَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَخْزَاكَ، هَذَا فِرْعَوْنُ هَذِهِ الأُمَّةِ جُرُّوهُ إِلَى الْقَلِيبِ "، قَالَ: وَكُنْتُ ضَرَبْتُهُ بِسَيْفِي فَلَمْ يَحُكَّ فِيهِ، فَأَخَذْتُ سَيْفَهُ، فَضَرَبْتُهُ بِهِ حَتَّى قَتَلْتُهُ، فَنَفَّلَنِي النَّبِيُّ ﷺ سَلَبَهُ، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَزُهَيْرٌ وَإِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي النَّجَاةِ نَحْوَهُ [٤/٢٠٨]

2372- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Bedir gününde Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben, Ebû Cehl'i öldürdüm" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendisinden başka ilah olmayan Allah için söyle onu sen mi öldürdün?"* diye sordu. Ben de: "Kendisinden başka ilah olmayana yemin olsun ki onu ben öldürdüm" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sevinmişti. Bana: *"Haydi ona gidelim"* buyurdu ve birlikte Ebû Cehl'in başı ucuna gittik. Onu görünce: *"Seni rezil eden Allah'a şükürler olsun. Bu kişi bu ümmetin Firavun'u idi. Onu kuyuya atın"* buyurdu. Ben ona kılıcımla vurmuştum, ama hiç tesir etmemişti. Kendi kılıcını aldım ve onu kendi kılıcıyla vurup öldürdüm. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bana onun eşyalarını verdi.[1]

---

[1] Ebû Dâvud (2709), Nesâî, *S. el-Kübrâ* (5/8670), Ahmed (1/403, 422, 444), Ebû Ya'lâ (5231) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 9/82, 85 (8468- 8473).

٢٣٧٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَعْدَانَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ، أَوْ غَيْرِهِ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ بِالْعَبَّاسِ قَدْ أَسَرَهُ، فَقَالَ عَبَّاسٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَيْسَ هَذَا الَّذِي أَسَرَنِي، أَسَرَنِي رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنْزَعُ مِنْ هَيْبَتِهِ كَذَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَقَدْ أَيَّدَكَ اللَّهُ بِمَلَكٍ كَرِيمٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ الزُّبَيْرِيُّ [١٣٣/٧]

2374- Ebû İshâk, Berâ'dan veya başkasından bildiriyor: Ensâr'dan bir adam Abbâs'ı esir alarak geldi. Abbâs: "Ey Allah'ın Resûlü! Beni bu kişi esir almadı. Beni bu kavimden heybetinden korktuğum bir kişi esir aldı" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensâr'dan olan adama: *"Allah sana değerli bir melek ile yardım etmiştir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٧٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى، عَنْ عَمَّارِ بْنِ أَبِي الْيَسَرِ، عَنْ أَبِيهِ أَبِي الْيَسَرِ، قَالَ: " نَظَرْتُ إِلَى الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَوْمَ بَدْرٍ وَهُوَ قَائِمٌ كَأَنَّهُ صَنَمٌ وَعَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ، فَلَمَّا رَأَيْتُهُ، قُلْتُ: جَزَاكَ اللَّهُ مِنْ رَحِمٍ شَرًّا، أَتُقَاتِلُ ابْنَ أَخِيكَ مَعَ عَدُوِّهِ ! قَالَ: مَا فَعَلَ وَهَلْ أَصَابَهُ الْقَتْلُ؟ قُلْتُ: اللَّهُ أَعَزُّ لَهُ وَأَنْصَرُ مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: مَا تُرِيدُ إِلَيَّ؟ قُلْتُ: " إِسَارٍ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ نَهَى عَنْ قَتْلِكَ "، قَالَ: لَيْسَتْ بِأَوَّلِ صِلَتِهِ، فَأَسَرْتُهُ ثُمَّ جِئْتُ بِهِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ [١٩/٢]

2375- Ebu'l-Yeser der ki: Bedir gününde Abbâs b. Abdilmuttalib'e baktım. Sanki bir put gibi durmuştu ve gözlerinden yaş akmaktaydı. Onu gördüğüm zaman: "Allah bu akrabalık bağı sebebiyle seni şerle ödüllendirsin. Sen yeğenine karşı düşmanıyla birlikte mi savaşıyorsun!" dedim. O: "(Muhammed) ne yaptı, yoksa öldürüldü mü?" diye sorunca: "Allah ona destek veriyor ve zafer nasip ediyor" dedim. Benden ne istiyorsun?" dediğinde: "Seni esir almak istiyorum. Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) seni öldürmeyi men etti" dedim. Bunun üzerine bana: "Bu onun ilk defa akrabayı koruması değil ki" dedi. Sonra onu esir alıp Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) götürdüm. [1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr* (19/370) ve *M. el-Evsat* (2759).

٢٣٧٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضرِ، ثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، ثَنَا زَائِدَةُ.ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا مُعَاوِيَةُ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، ثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، قَالُوا: ثَنَا الأَعْمَشُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الأُسَارَى، فَقَالَ: " مَا تَرَوْنَ؟ " فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَذَّبُوكَ وَأَخْرَجُوكَ، اضْرِبْ أَعْنَاقَهُمْ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنْتَ بِوَادٍ كَثِيرِ الْحَطَبِ، فَأَضْرِمْهُ نَارًا ثُمَّ أَلْقِهِمْ فِيهِ، فَقَالَ الْعَبَّاسُ: قَطَعَ اللَّهُ رَحِمَكَ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَشِيرَتُكَ وَقَوْمُكَ وَأَهْلُكَ، تَجَاوَزْ عَنْهُمْ، فَسَيُنْقِذُهُمُ اللَّهُ بِكَ مِنَ النَّارِ، قَالَ: ثُمَّ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَمِنْ قَائِلٍ يَقُولُ: الْقَوْلُ مَا قَالَهُ أَبُو بَكْرٍ، وَمِنْ قَائِلٍ يَقُولُ: الْقَوْلُ مَا قَالَهُ عُمَرُ، فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " مَا قَوْلُكُمْ فِي هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ؟ إِنَّ مَثَلَهُمْ كَمَثَلِ إِخْوَةٍ لَهُمْ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ، قَالَ نُوحٌ: ﴿رَبِّ لا تَذَرْ عَلَى الأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا﴾، وَقَالَ مُوسَى: ﴿رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ﴾، وَقَالَ عِيسَى: ﴿إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾، وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ: ﴿فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾، وَإِنَّ اللَّهَ لَيُشْهِدُ قُلُوبَ الرِّجَالِ فِيهِ حَتَّى تَكُونَ أَلْيَنَ مِنَ اللِّينِ، وَإِنَّ بِكُمْ عَيْلَةً، فَلا يَتَفَلَّتْ مِنْهُمْ أَحَدٌ إِلا بِفِدَاءٍ أَوْ ضَرْبَةِ عُنُقٍ "، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَقُلْتُ: إِلا سُهَيْلُ بْنُ بَيْضَاءَ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: وَكُنْتُ سَمِعْتُهُ يَذْكُرُ الإِسْلامَ، فَسَكَتَ، فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ مَتَى تَقَعُ عَلَيَّ الْحِجَارَةُ، فَقُلْتُ أُقَدِّمُ الْقَوْلَ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَتَّى قَالَ: " إِلا سُهَيْلُ بْنُ بَيْضَاءَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي عُبَيْدَةَ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ [٢٠٦/٤]

2376- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Bedir savaşında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) esirler alınca: *"Bu esirler hakkında ne diyorsunuz?"* diye sordu. Ömer: "Ey Allah'ın Resûlü! Onlar seni yalanlayıp yurdundan çıkardılar. Onların boyunlarını vurmalısın" dedi. Abdullah b. Revâha: "Ey Allah'ın Resûlü! Sen odunu bol bir vadidesin. Büyük bir ateş yakıp onları içine atmalısın" dedi. Abbâs: "Allah soyunu kurutsun" dedi. Ebû Bekr de: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlar senin aşiretinden, akrabalarından ve ailendendir. Onları serbest bırakmalısın. Allah onları senin vasıtanla (belki) cehennemden kurtarır" dedi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) içeri girdi. Bunun üzerine oradakilerin

kimisi Ebû Bekr'in, kimisi de Ömer'in dediğini benimsedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dışarı çıkıp şöyle buyurdu: *"Bu iki adam hakkında ne dersiniz? Bunların misali kendilerinden önceki kardeşleri gibidir. Nuh:* **«Rabbim! Yeryüzünde hiçbir inkarcı bırakma»**[1] *demişti. Mûsa:* **«Ey Rabbimiz! Onların mallarını yok et, kalplerine sıkıntı ver (ki iman etsinler)»**[2] *dedi. İsa:* **«Eğer onlara azap edersen, şüphe yok ki, onlar senin kullarındır (dilediğini yaparsın) ve eğer kendilerini bağışlarsan yine şüphe yok ki sen, mutlak galipsin ve hükmünde hikmet sahibisin»**[3] *dedi. İbrâhim ise:* **«Şimdi kim bana uyarsa o bendendir. Kim de bana karşı gelirse, artık sen gerçekten çok bağışlayan, pek esirgeyensin»**[4] *dedi. Allah bazı kimselerin kalplerini yumuşaktan daha çok yumuşak hale getirir. Siz bugün fakirsiniz ki onlardan hiç kimse fidye vermeden veya boynu vurulmadan bırakılmayacaktır."*

Ben: "Suheyl b. Beydâ bunların dışındadır. Çünkü onun Müslüman olduğunu söylediğini işittim" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sustu. Ben ne zaman başıma taş düşecek diye semaya bakmaya başladım. Çünkü ben kendi düşüncemle Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önüne geçmiştim. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Suheyl b. Beydâ bunların dışındadır"* buyurdu.[5]

Tek kanallı bir hadistir.

Uhud Savaşı

٢٣٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَرَجِ الأَزْرَقُ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا مِسْعَرٌ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قال: " رَأَيْتُ عَنْ يَمِينِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَشِمَالِهِ يَوْمَ أُحُدٍ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا ثِيَابٌ

---

[1] *Nuh Sur. 26*

[2] *Yûnus Sur. 88*

[3] *Mâide Sur. 118*

[4] *İbrâhîm Sur. 36*

[5] Tirmizî (5080), Ahmed (1/383, 384), Ebû Ya'lâ (5187), Taberânî, *M. el-Kebîr* 10/143 (10258, 10259), Hâkim (3/21, 22) ve Beyhakî (12843).

بَيَاضٌ مَا رَأَيْتُهُمَا قَبْلُ، وَلا بَعْدَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ سَعْدٍ، رَوَاهُ عَنْ مِسْعَرٍ، أَبُو أُسَامَةَ، وَعَلِيُّ بْنُ مِسْعَرٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، وَشُعَيْبُ بْنُ إِسْحَاقَ، فِي آخَرِينَ [١٧١/٣]

2377- Sa'd b. Ebî Vakkâs der ki: "Uhud savaşında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sağında ve solunda daha önce hiç görmediğim beyaz giysili iki adam gördüm."

Sahih sabit bir hadistir.

٢٣٧٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عِيسَى بْنُ طَلْحَةَ، عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا ذُكِرَ يَوْمُ أُحُدٍ، يَقُولُ: فَرَأَيْتُ رَجُلا يُقَاتِلُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ دُونَهُ وَأُرَاهُ، قَالَ: بِجَنْبِهِ، فَقُلْتُ: كُنْ طَلْحَةَ حَيْثُ فَاتَنِي مَا فَاتَنِي، فَقُلْتُ: تَكُونُ رَجُلا مِنْ قَوْمِي أَحَبُّ إِلَيَّ، وَبَيْنِي وَبَيْنَ المشرق رَجُلٌ لا أَعْرِفُهُ، وَأَنَا أَقْرَبُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يَخْطَفُ الْمَشْيَ، وَلا أَخْطَفُهُ، فَانْتَهَيْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ كُسِرَتْ رَبَاعِيَتُهُ، وَشُجَّ فِي وَجْهِهِ، وَقَدْ دَخَلَ فِي وَجْنَتِهِ حَلْقَتَانِ مِنْ حَلَقِ الْمِغْفَرِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " عَلَيْكُمَا صَاحِبَكُمَا "، يُرِيدُ طَلْحَةَ وَقَدْ نَزَفَ فَلَمْ يَلْتَفِتْ إِلَى قَوْلِهِ، فَذَهَبْتُ لأَنْزِعَ ذَاكَ مِنْ وَجْهِهِ، فَقَالَ: أَبُو عُبَيْدَةَ أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ بِحَقِّي لَمَّا تَرَكْتَنِي، فَتَرَكْتُهُ فَكَرِهَ أَنْ يَتَنَاوَلَهُ بِيَدِهِ، فَيُؤْذِي النَّبِيَّ ﷺ فَأَدَمَ عَلَيْهِمَا بِفِيهِ، فَاسْتَخْرَجَ إِحْدَى الْحَلْقَتَيْنِ وَوَقَعَتْ ثَنِيتُه مَعَ الْحَلْقَةِ، وَذَهَبْتُ لأَصْنَعَ مَا صَنَعَ، فَقَالَ: أَقْسَمْتُ عَلَيْكَ بِحَقِّي لَمَّا تَرَكْتَنِي، قَالَ: فَفَعَلَ مِثْلَ مَا فَعَلَ فِي الْمَرَّةِ الأُولَى، فَوَقَعَتْ ثَنِيَّتُهُ الأُخْرَى مَعَ الْحَلْقَةِ، وَكَانَ أَبُو عُبَيْدَةَ مِنْ أَصْلَحِ النَّاسِ هَتْمًا، فَأَصْلَحْنَا مِنْ شَأْنِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ أَتَيْنَا طَلْحَةَ فِي بَعْضِ تِلْكَ الْجِفَارِ، فَإِذَا بِهِ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ أَقَلُّ أَوْ أَكْثَرُ مِنْ طَعْنَةٍ وَرَمْيَةٍ وَضَرْبَةٍ، وَإِذَا قَدْ قُطِعَتْ أُصْبُعُهُ فَأَصْلَحْنَا مِنْ شَأْنِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِسْحَاقَ بْنِ يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ، لَمْ يَسُقْ هَذَا لِسُلَيْمَانَ إِلا ابْنُ الْمُبَارَكِ [١٧٤/٨]

2378- Müminlerin annesi Hz. Âişe der ki: Uhud savaşı zikredildiği zaman Ebû Bekr şöyle anlatırdı: "Sürekli olarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem)

arkasında —ravi der ki: Sanırım: "Yanında" dedi — savaşan bir adam gördüm ve: İçimden: "Senin Talha olmanı temenni ederim. Yazık ki ben fırsatı kaçırdım. Hiç olmazsa bunu elinde tutan adam benim akrabalarımdan biri olsun" dedim. O sırada doğu tarafımda tanıyamadığım bir adam vardı. Ben, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ondan daha yakındım. Benim ilerleyemediğim bir hızla ilerliyordu. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardığımızda, azı dişinin kırıldığını, yanağından yaralandığını ve başındaki miğferden iki halkanın yanağına saplandığını gördük. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Talha'yı kastederek: *"Gidin arkadaşınıza bakın"* buyurdu. Ancak o, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) dinlemeyip halkayı yanağından çekmek için geliyordu. Halkayı yüzünden çekmek için geldiğimde, Ebû Ubeyde bana: "Allah için bu işi bana bırak" dedi. Bunun üzerine ben de bu işi kendisine bıraktım. Ebu Ubeyde ilerledi ve Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) eziyet etmemek için halkaları dişleriyle çekmeye başladı. Birinci halkayı çıkardı ve halkayla birlikte bir dişi söküldü. Bunun üzerine ben kendisinin yaptığı gibi diğer halkayı çıkarmak için davrandığımda, yine: "Allah için bu işi bana bırak" dedi. Ben de yine kendisine bıraktım. Bunun üzerine Ebu Ubeyde birincide olduğu gibi dişleriyle ikinci halkayı da çekti ve bir dişi daha söküldü. Ebu Ubeyde, ön dişleri düşük olanların inanın ki en sevimlisiydi. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yarasını temizledikten sonra Talha'nın yanına gittik ve onu bir çukurda bulduk. Yetmiş küsur veya daha az veya daha çok yarası vardı. Bir parmağı da kesilmişti. Bunun üzerine onu tedavi etmeye başladık."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٧٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ، عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ أَبِي عَامِرٍ، أَخِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ، أَنَّهُ الْتَقَى هُوَ وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ يَوْمَ أُحُدٍ، فَلَمَّا اسْتَعْلاهُ حَنْظَلَةُ رَآهُ شَدَّادُ بْنُ الأَسْوَدِ،

---

[1] İbn Hibbân, *Mevârid* (2213).

وَكَانَ يُقَالُ لَهُ: ابْنُ شَعُوبٍ، قَدْ عَلا أَبَا سُفْيَانَ فَضَرَبَهُ شَدَّادٌ فَقَتَلَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ صَاحِبَكُمْ يَعْنِي حَنْظَلَةَ لَتُغَسِّلُهُ الْمَلائِكَةُ، فَاسْأَلُوا أَهْلَهُ: مَا شَأْنُهُ؟ فَسَأَلْتُ صَاحِبَتَهُ، فَقَالَتْ: خَرَجَ وَهُوَ جُنُبٌ حِينَ سَمِعَ الْهَاتِفَةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لِذَلِكَ غَسَّلَتْهُ الْمَلائِكَةُ " [٣٥٧/١]

2379- Muhammed b. Lebîd bildiriyor: Benî Amr b. Avf kabilesine mensub Hanzale b. Ebî Âmir, Uhud savaşında Ebû Süfyân b. Harb ile karşılaştı ve ona galip geldi. Kendisine: "İbn Şa'veb" denilen Şeddâd b. el-Esved bu durumu görünce vurup Hanzala'yı öldürdü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hanzala'yı kastederek: *"Gidin arkadaşınıza bakın. Melekler onu yıkamaktadır. Ailesine ne olduğunu sorun"* buyurdu. Durumunu eşine sorduğumda: "Savaş için çağrı yapıldığında cünüp olarak çıktı" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Melekler onu bu sebeple yıkadı"* buyurdu.[1]

٢٣٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُثَنَّى، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مِهْرَانَ، ثنا عَبْدُ الْوَارِثِ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ، رَأَيْتُ عَائِشَةَ وَأُمَّ سُلَيْمٍ وَإِنَّهُمَا مُشَمِّرَتَانِ أَرَى خَدَمَ سُوقِهِمَا يَنْقُلانِ الْقِرَبَ عَلَى مُتُونِهِمَا، ثُمَّ تُفْرِغَانِهَا فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ وَتَرْجِعَانِ، ثُمَّ تَجِيئَانِ فَتُفْرِغَانِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ " [٦٠/٢]

2380- Enes b. Mâlik der ki: Uhud günü, Hz. Âişe ve Ümmü Süleym elbiselerini sıvamışlardı ve ayaklarındaki halhalları görüyordum. Omuzlarında su kırbalarını taşıyıp yaralılara su dağıtıyorlardı. Kırbalar boşalınca son derece bir çeviklikle geri dönüp bir daha dolduruyor ve acele olarak tekrar gelip yaralılara su dağıtıyorlardı."

٢٣٨١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ حُمَيْدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ، أَخْبَرَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ، حَاصَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ حَيْصَةً، وَقَالُوا: قُتِلَ مُحَمَّدٌ حَتَّى، كَثُرَتِ الصَّوَارِخُ فِي نَوَاحِي الْمَدِينَةِ، فَخَرَجَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ،

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (3/204) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (4/15).

فَاسْتُقْبِلَتْ بِأَخِيهَا وَابْنِهَا وَزَوْجِهَا وَأَبِيهَا لا أَدْرِي بِأَيِّهِمُ اسْتُقْبِلَتْ أَوَّلا، فَلَمَّا مَرَّتْ عَلَى آخِرِهِمْ، قَالَتْ: " مَنْ هَذَا؟ " قَالُوا: أَخُوكِ وَأَبُوكِ وَزَوْجُكِ وَابْنُكِ، قَالَتْ: " مَا فَعَلَ النَّبِيُّ ﷺ " فَيَقُولُونَ: أَمَامَكِ حَتَّى ذَهَبَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخَذَتْ بِنَاحِيَةِ ثَوْبِهِ ثُمَّ جَعَلَتْ، تَقُولُ: " بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ لا أُبَالِي إِذَا سَلِمْتَ مَنْ عَطِبَ " [٧١/٢]

2381- Enes b. Mâlik anlatıyor: Uhud günü Medine ahalisi içinde: "Muhammed öldürüldü" diye bir söylenti yayıldı ve Medine sokaklarında feryatlar çoğaldı. Ensâr'dan bir kadın çıkıp (savaşta şehit edilen) kardeşi, oğlu, kocası ve babasını gördü. İlk önce hangisini gördü bilmiyorum. Sonuncusunun yanına varınca: "Bu kimdir?" diye sordu. "Kardeşin, baban, kocan ve oğlun" cevabını alınca: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ne oldu?" diye sordu. Onlar: "İşte önündedir" deyince kadın Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip elbisesinden tuttu ve şöyle demeye başladı: "Anam babam sana feda olsun, ey Allah'ın Resûlü! Sen sağ olduktan sonra ölenleri önemsemem."

٢٣٨٢- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ التَّاجِرُ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلَمَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو زُهَيْرٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ، قَالَ: ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ، حَاصَ الْمُسْلِمُونَ حَيْصَةً، فَقَالُوا: قُتِلَ مُحَمَّدٌ، حَتَّى كَثُرَتِ الصَّوَارِخُ نَاحِيَةً مِنَ الْمَدِينَةِ، فَخَرَجَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ مُتَحَزِّبَةٌ فَاسْتُقْبِلَتْ بِأَبِيهَا وَابْنِهَا وَأَخِيهَا وَزَوْجِهَا لا أَدْرِي أَيُّهُمُ اسْتَقْبَلَتْ بِهِ أَوَّلا، فَلَمَّا مَرَّتْ عَلَى آخِرِهِمْ، قَالَتْ: مَنْ هَذَا؟ قَالُوا: أَبُوكِ، أَخُوكِ، زَوْجُكِ، ابْنُكِ، وَهِيَ تَقُولُ: مَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَيَقُولُونَ: أَمَامَكِ، حَتَّى إِذَا جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَخَذَتْ بِنَاحِيَةِ ثَوْبِهِ، ثُمَّ جَعَلَتْ تَقُولُ: " بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، لا أُبَالِي إِذْ سَلِمْتَ مَنْ عَطِبَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَابِتٍ، وَمِنْ حَدِيثِ الْمُفَضَّلِ بْنِ فَضَالَةَ وَهُوَ أَخُو مُبَارَكِ بْنِ فَضَالَةَ بَصْرِيٌّ غَرِيبُ الْحَدِيثِ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو زُهَيْرٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ عَنْهُ

2382- Enes b. Mâlik anlatıyor: Uhud savaşında Müslümanlar kaçışınca: "Muhammed öldürüldü" denildi ve Medine sokaklarında feryatlar çoğaldı. Ensâr'dan bir kadın çıkıp (savaşta şehit edilen) babası, oğlu, kardeşi ve kocasını gördü. İlk önce hangisini gördü bilmiyorum. Sonuncusunun yanına varınca: "Bu kimdir?" diye sordu. "Baban, kardeşin, kocan ve oğlun"

cevabını alınca: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ne oldu?" diye sordu. Onlar: "İşte önündedir" deyince kadın Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip elbisesinin ucundan tutarak: "Anam babam sana feda olsun, ey Allah'ın Resûlü! Sen sağ olduktan sonra ölenleri önemsemem" demeye başladı.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حدَّثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى، وَزَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، قَالا: حَدَّثَنَا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَتَى عَلَى حَمْزَةَ فَوَقَفَ عَلَيْهِ فَرَآهُ قَدْ مُثِّلَ بِهِ، فَقَالَ: " لَوْلا أَنْ نَجِدَ صَعْبَةً لَتَرَكْتُهُ حَتَّى تَأْكُلَهُ الْعَافِيَةُ، وَمَا نُرِيدُ الْعَاهَةَ، حَتَّى يُحْشَرَ مِنْ بُطُونِهَا "، قَالَ: ثُمَّ دَعَا بِنَمِرَةٍ فَكَفَّنَهُ فِيهَا فَكَانَتْ إِذَا مُدَّتْ عَلَى رَأْسِهِ بَدَتْ قَدَمَاهُ وَإِذَا مُدَّتْ عَلَى قَدَمَيْهِ بَدَا رَأْسُهُ، قَالَ فَكَثُرَ الْقَتْلَى وَقَلَّتِ الثِّيَابُ، وَكَانَ يُكَفَّنُ الرَّجُلُ وَالرَّجُلانِ وَالثَّلاثَةُ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ، قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَسْأَلُ عَنْ أَكْثَرِهِمْ قُرْآنًا فَيُقَدِّمُهُ إِلَى الْقِبْلَةِ، قَالَ فَدَفَنَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِمْ، وَقَالَ زَيْدٌ: وَكَانَ الرَّجُلُ وَالرَّجُلانِ وَالثَّلاثَةُ يُكَفَّنُونَ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ [٩/٢٢٥]

2383- Enes b. Mâlik anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Uhud günü Hamza'nın cesedinin yanında durup kendisine müsle yapıldığını (organlarının kesildiğini) görünce: *"Eğer bize ağır gelmeyecek olsaydı, onu böylece vahşi hayvanların yemesi ve kıyamette onların karınlarından haşredilmesi için bırakırdım"* buyurdu. Sonra çizgili kumaştan yapılmış bir elbise istedi ve kendisini onunla kefenledi. Bu kumaş başına çekildiğinde ayakları, ayaklarına çekildiğinde ise başı açıkta kalıyordu. Öldürülenler çok, ama kefen az idi. Bir veya iki veya üç kişi bir kefene sarılıyor ve bir mezara defnediliyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Kur'ân'ı en iyi bileni soruyor ve onu kıbleye doğru öne geçiriyordu. Böylece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazlarını kılmadan onları defnetti.[2]

٢٣٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ فَارِسٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (2770).

[2] Ahmed (3/128), Tirmizî (1016), Hâkim (1/365), Dârakutnî (4/116, 117) ve Beyhakî (4/10).

جَاءَ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ، فَقَالَ: أَفِيكُمْ مُحَمَّدٌ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تُجِيبُوهُ "، ثُمَّ قَالَ: أَفِيكُمْ مُحَمَّدٌ؟ فَلَمْ يُجِيبُوهُ، ثُمَّ قَالَ الثَّالِثَةَ: أَفِيكُمْ مُحَمَّدٌ؟ فَلَمْ يُجِيبُوهُ، ثُمَّ قَالَ: أَفِيكُمُ ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ؟ فَلَمْ يُجِيبُوهُ، قَالَهَا ثَلاثًا، ثُمَّ قَالَ: أَفِيكُمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ؟ قَالَهَا ثَلاثًا، فَلَمْ يُجِيبُوهُ، فَقَالَ: أَمَّا هَؤُلاءِ فَقَدْ كُفِيتُمُوهُمْ، فَلَمْ يَمْلِكْ عُمَرُ نَفْسَهُ، فَقَالَ: كَذَبْتَ يَا عَدُوَّ اللَّهِ، هَا هُوَ ذَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ وَأَنَا، أَحْيَاءٌ وَلَكَ مِنَّا يَوْمُ سُوءٍ، فَقَالَ: يَوْمٌ بِيَوْمِ بَدْرٍ، وَالْحَرْبُ سِجَالٌ، وَقَالَ: اعْلُ هُبَلُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَجِيبُوهُ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا نَقُولُ؟ قَالَ: " قُولُوا: اللَّهُ أَعْلَى وَأَجَلُّ "، قَالَ: لَنَا الْعُزَّى وَلا عُزَّى لَكُمْ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَجِيبُوهُ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا نَقُولُ؟ قَالَ: قُولُوا: " اللَّهُ مَوْلانَا، وَلا مَوْلَى لَكُمْ " [١/٣٩]

2384- Berâ anlatıyor: Uhud gününde Ebû Süfyân b. Harb gelerek: "Muhammed aranızda mı?" diye seslendi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona cevap vermeyin"* buyurdu. Sonra bir daha: "Muhammed aranızda mı?" diye seslendi. Ama kimse ona cevap vermedi. Sonra bir daha: "Muhammed aranızda mı?" diye seslendi. Yine kimse ona cevap vermedi. Sonra: "İbn Ebî Kuhâfa aranızda mı?" diye seslendi. Yine kimse cevap vermedi. Bu sorusunu üç defa tekrarladı. Sonra Ömer b. el-Hattâb aranızda mı?" dedi. Bunu da üç defa tekrarladı ve kimse bir cevap vermedi.

Bunun üzerine Ebû Süfyân b. Harb: "O zaman bunlardan kurtulduk" deyince, Ömer kendini tutamadı ve: "Yalan söyledin ey Allah'ın düşmanı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr ve ben, işte buradayız ve sağız. Bizden de sana kara bir gün vardır" karşılığını verdi. Süfyân b. Harb: "Bugün Bedir'in karşılığıdır. Savaş da, bir gün sizden bir gün bizden yanadır" dedi ve: "Hubel uludur" diye ekledi. O zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona cevap verin"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Ne diyelim?" diye sorduklarında: *"Siz: «Allah daha ulu ve daha yücedir» deyin"* buyurdu. Sonra bize: "Bizim Uzza'mız var, ama sizin Uzza'nız yoktur" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona cevap verin"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Ne diyelim?" dediklerinde: *"Siz: «Allah bizim mevlâmızdır. Ancak sizin mevlânız yoktur» deyin"* karşılığını verdi.[1]

---

[1] Buhârî (4043), Beyhakî, *Delâil en-Nübüvve* (3/268) ve Taberî, *Tefsîr* (4/69).

٢٣٨٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ الدَّارِمِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عن الْبَنَانِيُّ، عَنْ عِكْرِمَةَ، أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ بْنَ حَرْبٍ، لَمَّا قَالَ: اعْلُ هُبَلُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ: " قُلِ: اللَّهُ أَعْلَى وَأَجَلُّ "، فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ: لَنَا عُزَّى وَلا عُزَّى لَكُمْ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِعُمَرَ: " قُلِ: اللَّهُ مَوْلانَا، وَالْكَافِرُونَ لا مَوْلَى لَهُمْ " [٣٩/١]

2385- İkrime bildiriyor: Ebû Süfyân b. Harb: "Hubel uludur" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ömer b. el-Hattâb'a: *"Sen ona: «Allah daha ulu ve daha yücedir» de"* buyurdu. Ebû Süfyân b. Harb: "Bizim Uzza'mız var, ama sizin Uzza'nız yoktur" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ömer b. el-Hattâb'a: *"Sen ona: «Allah bizim mevlâmızdır. Ancak kâfirlerin mevlâsı yoktur» de"* buyurdu.[1]

٢٣٨٥/أ- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا زِيَادٌ الْخَلِيلِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ، حَدَّثَنَا هَارُونُ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ: اعْلُ هُبَلُ، يَفْخَرُ بِآلِهَتِهِ، فَقَالَ عُمَرُ: اسْمَعْ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يَقُولُ عَدُوُّ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نَادِهِ: اللَّهُ أَعْلَى وَأَجَلُّ " [٣٩/١]

2385/a- İbn Şihâb ez-Zührî der ki: Uhud gününde Ebû Süfyân ilahlarıyla gurur duyarak: "Hubel uludur" deyince, Ömer: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah'ın düşmanı bak, ne diyor" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen ona: «Allah daha ulu ve daha yücedir» diye seslen"* buyurdu.

٢٣٨٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سَهْلٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ جَابِرٍ، ثنا السَّرِيُّ بْنُ مُغَلِّسٍ، وَدَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو، قَالا: ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ أَيْمَنَ الْمَكِّيِّ، عَنْ عَبْدِ بْنِ رِفَاعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ وَانْكَفَأَ الْكُفَّارُ وَالْمُشْرِكُونَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اسْتَوُوا حَتَّى أُثْنِيَ عَلَى رَبِّي "، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كُلُّهُ لا قَابِضَ لِمَا بَسَطْتَ وَلا بَاسِطَ لِمَا قَبَضْتَ "، وَذَكَرَ الدُّعَاءَ، وَحُدِّثْتُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ شَهْرَيَارَ، قَالَ: حَدَّثَنِي السَّرِيُّ بْنُ الْمُغَلِّسِ، حدَّثنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ

---

[1] Taberî, *Tefsîr* (4/90).

الشَّعْبِيِّ، إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ قَيْسٍ، قَدِمَتْ عَلَى أَخِيهَا الضَّحَّاكِ بْنِ قَيْسٍ، فَذَكَرَ حَدِيثَ الْجَسَّاسَةِ [١٠/١٢٧]

2386- Abd b. Rifâ'a'nın bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Uhud günü kâfirler ve müşrikler geri dönüp çekilince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Düzgünce saf tutup) hazır olun ki, Rabbime (hamdü) senâ edeyim"* buyurdu ve şöyle dua etti: *"Allahım! Bütün hamdler sanadır. Senin bolca verdiğine mani olacak yoktur, kıstığını da açacak yoktur..."* Sonrasında ravi söz konusu duayı zikretti.[1]

٢٣٨٦/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ عِيسَى بْنِ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِيهِ طَلْحَةَ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ حَمَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَلَى ظَهْرِي حَتَّى اسْتَقَلَّ وَضَارَ عَلَى الصَّخْرَةِ وَاسْتَتَرَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ، فَقَالَ هَكَذَا، وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى وَرَاءِ ظَهْرِهِ: " هَذَا جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ خَبَّرَنِي أَنَّهُ لا يَرَاكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي هَوْلٍ إِلا أَنْقَذَكَ مِنْهُ " [٤/٣٧٣]

2386/a- Talha b. Ubeydillah der ki: Uhud günü Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem), kayanın üzerine çıkıncaya ve müşriklerden gizleninceye kadar sırtımda taşıdım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eliyle sırtına işaret ederek: *"Bu Cibrîl'dir. Bana kıyamet gününde seni ne zaman zor bir durumda görürse kurtaracağını söyledi"* buyurdu.

٢٣٨٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَهُوَ، يَقُولُ: " وَاللَّهِ

لَوْلا اللَّهُ مَا اهْتَدَيْنَا   وَلا تَصَدَّقْنَا وَلا صَلَّيْنَا

فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا   وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِذْ لاقَيْنَا

إِنَّ الأُلَى قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا

---

[1] Buhârî, *el-Edebu'l-Müfred* (699), Nesâî, *S. el-Kübrâ* (6/10445), Taberânî, *M. el-Kebîr* (5/4549) ve Hâkim (3/23, 24).

"، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ، وَالثَّوْرِيِّ [١٣٢/٧]

2387- Berâ b. Âzib der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem), Hendek günü şöyle dediğini işittim:

"Allahım, Sen dilemeseydin biz hidâyete eremezdik

Namaz da kılamaz, zekât ta veremezdik.

Allahım! Sen bizim üzerimize ilahi huzuru indir

Düşmanla karşılaşırsak ayaklarımıza sebatı bindir.

Bunlar bize karşı durmadan taşkınlık etmektedir

Fitne çıkardıklarında bizden geri dönmektedir."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri bir hadistir.

٢٣٨٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَسْلَمَ، حدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ وَاقِدٍ، حدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: " لَمَّا كَانَ يَوْمُ الْخَنْدَقِ نَظَرْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَوَجَدْتُهُ قَدْ وَضَعَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ إِزَارِهِ حَجَرًا يُقِيمُ صُلْبَهُ مِنَ الْجُوعِ " [٢٥٤/٩]

2388- Câbir der ki: "Hendek günü Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) baktığımda açlıktan dolayı karnına taş bağladığını gördüm."

٢٣٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: ثنا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أُمِّهِ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: لا أَنْسَى تَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَهُوَ يُعَاطِيهِمُ اللَّبَنَ، وَقَدِ اغْبَرَّ شَعْرُ صَدْرِهِ، وَهُوَ يَقُولُ: " إِنَّ الْخَيْرَ خَيْرُ الآخِرَةِ فَاغْفِرْ لِلأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنِ الْحَسَنِ [٤٣/٣]

2389- Ümmü Seleme der ki: Hendek gününde Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) çalışmasını asla unutmam. Kerpiç verirken saçları ve göğsü toz içinde kalmış:

"Allahım! En güzel hayırdır hayr-ı âhiret

Sen, Ensâr ve Muhacirleri bağışla affet" diyordu.

---

[1] Buhârî (2837, 4104), Müslim (3/1428) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (7/43).

Tek kanallı bir hadistir.

٢٣٩٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " كُنَّا عِنْدَ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ، فَقَالَ: لَقَدْ رَكِبْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ الأَحْزَابِ فِي لَيْلَةٍ ذَاتِ رِيحٍ شَدِيدَةٍ وَقُرٍّ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلا رَجُلٌ يَأْتِينِي بِخَبَرِ الْقَوْمِ يَكُونُ مَعِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَأَمْسَكَ الْقَوْمُ، ثُمَّ قَالَهَا الثَّانِيَةَ ثُمَّ الثَّالِثَةَ، ثُمَّ قَالَ: يَا حُذَيْفَةُ، قُمْ فَائْتِنَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ، فَلَمْ أَجِدْ بُدًّا إِذْ دَعَانِي بِاسْمِي أَنْ أَقُومَ، فَقَالَ: ائْتِنِي بِخَبَرِ الْقَوْمِ وَلا تَذْعَرْهُمْ عَلَيَّ، قَالَ: فَمَضَيْتُ كَأَنَّمَا أَمْشِي فِي حَمَامٍ حَتَّى أَتَيْتُهُمْ، قَالَ: ثُمَّ رَجَعْتُ كَأَنَّمَا أَمْشِي فِي حَمَامٍ، فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ، قَالَ: ثُمَّ أَصَابَنِي حِينَ فَرَغْتُ الْبَرْدُ، فَأَلْبَسَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ فَضْلِ عَبَاءَةٍ كَانَتْ عَلَيْهِ يُصَلِّي فِيهَا، فَلَمْ أَزَلْ نَائِمًا حَتَّى الصُّبْحِ، فَلَمَّا أَنْ أَصْبَحْتُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قُمْ يَا نَوْمَانُ " [١/٣٥٤]

2390- İbrâhîm et-Teymî'nin bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Huzeyfe b. el-Yemân'ın yanında idik. O şöyle anlattı: Ahzâb (Hendek) gecesi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte yola çıktık. O gece çok rüzgarlı ve çok soğuk idi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana düşman haberini getirecek biri yok mu? Kıyamet gününde benimle birlikte olsun"* buyurdu. Herkes susmuştu. İkinci ve üçüncü defa aynı şeyi sordu Sonra: *"Ey Huzeyfe! Kalk sen bize düşmanın haberini getir"* buyurdu. Artık gitmekten başka çarem kalmamıştı. Çünkü beni ismimle çağırmıştı. Bana: *"Düşman haberini bana getir ve asla onları bana karşı kışkırtıcı bir davranışta bulunma"* buyurdu. Yola çıktım, ama sanki hamamın içinde yürüyor gibiydim. Sonra geri döndüm. Yine hamamın içinde yürüyor gibiydim. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek düşmanın durumunu anlatıp bitirince üşümeye başladım. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üzerinde iken namaz kıldığı bir cübbeyi sırtıma giydirdi. Böylece uykuya daldım ve sabaha kadar uyudum. Sabah olunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Kalk ey uykucu"* diye seslendi.[1]

[1] Müslim (3/1414, 1415), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9/148, 149) ve *Delâil en-Nübüvve* (3/450).

٢٣٩١- حَدَّثنا جعفر بن محمد بن عمرو، ثنا أبو حصين محمد بن الحسين القاضي ثنا يحيى بن عبد الحميد ثنا ابن المبارك ووَكِيعٌ قَالاَ: حَدَّثنا ابْنُ أَبِي خَالِدٍ وَهُوَ إِسْمَاعِيلُ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي أَوْفَى يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَدْعُو عَلَى الأَحْزَابِ فَقَالَ اللهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ هَازِمَ الأَحْزَابِ اهْزِمْهُمْ وَزَلْزِلْهُمْ

2391- İbn Ebî Evfâ der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Kitab'ı indiren, hesabı çabuk gören ve orduları hezimete uğratan Allahım! Onları hezimete uğrat ve (temellerini) sars"* **diye ordulara beddua ettiğini işittim.**[1]

٢٣٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى، يَقُولُ: " دَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى الأَحْزَابِ، اللَّهُمَّ مَنْزِلَ الْكِتَابِ، سَرِيعَ الْحِسَابِ، هَازِمَ الأَحْزَابِ، اللَّهُمَّ اهْزِمْهُمْ وَزَلْزِلْهُمْ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ رَوَاهُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ [٢٥٦/٨]

2392- Abdullah b. Ebî Evfâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Kitab'ı indiren, hesabı çabuk gören ve orduları hezimete uğratan Allahım! Onları hezimete uğrat ve (temellerini) sars"* **diye ordulara beddua etti.**[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sahit bir hadistir.

٢٣٩٣- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ، مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ وَكَانَ كَاتِبًا لَهُ، قَالَ: كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى فَقَرَأْتُهُ فَإِذَا فِيهِ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّذِي لَقِيَ فِيهَا الْعَدُوَّ، انْتَظَرَ حَتَّى زَالَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ قَامَ فِي النَّاسِ، فَقَالَ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ، لا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَاسْأَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقَيْتُمُ الْعَدُوَّ فَاصْبِرُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلالِ السُّيُوفِ "، ثُمَّ قَالَ: " اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِيَ السَّحَابِ وَهَازِمَ الأَحْزَابِ، اهْزِمْهُمْ، وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ

---

1 Buhârî (4115), Müslim (21, 22/1742), Tirmizî (1678), Nesâî, *S. el-Kübrâ* (8632, 10438) ve İbn Mâce (2796).

2 Tahrici daha önce yapılmıştır.

حَدِيثِ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ السِّنْدِيِّ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمْرٍو الْفَزَارِيِّ [٨/٢٦٠]

2393- - Mûsa b. Ukbe, (Ömer b. Ubeydillah'ın) katibi Sâlim b. Ebî Nadra'dan bildiriyor: Abdullah b. Ebî Evfâ denilen kişi, Ömer b. Ubeydillah'a bir mektup yazdı. Mektubu okudum; onda şöyle yazılıydı:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) düşmanla karşılaştığı zamanlarda güneşin zeval vaktini geçmesini bekler ve kalkıp şöyle buyururdu: *"Ey insanlar! Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyin. Allah'tan afiyet dileyin. Onlarla karşılaştığınız zaman sabredin ve bilin ki, Cennet (Allah yolunda kullanılan) kılıçların gölgesi altındadır."* Sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir daha kalkıp: *"Ey Kitab'ı indiren, bulutu yürüten ve orduları bozguna uğratan Allahım! Onları bozguna uğrat ve onlara karşı bize yardım et"* diye dua ederdi.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

٣٢٩٣/أ- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ النَّهْدِيُّ، وَحَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو الأَحْمَسِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَاعِي، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ، سَمِعْتُهُ يَقُولُ بِحَضْرَةِ الْعَدُوِّ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ تَحْتَ ظِلالِ السُّيُوفِ "، فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ رَثُّ الْهَيْئَةِ، فَقَالَ لَهُ: يَا أَبَا مُوسَى، أَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا الْحَدِيثَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: نَعَمْ، فَرَجَعَ إِلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: أَقْرَأُ عَلَيْكُمُ السَّلامَ، ثُمَّ كَسَرَ جَفْنَ سَيْفِهِ، ثُمَّ مَضَى فَضَرَبَ بِسَيْفِهِ حَتَّى قَتَلَهُ الْعَدُوُّ، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ يَحْيَى، وَقُتَيْبَةَ، عَنْ جَعْفَرٍ [٢/٣١٧]

3293/a- Ebû Bekr b. Ebî Mûsa el-Eş'arî bildiriyor: Ebû Mûsa el-Eş'arî'nin düşmanla karşılaştığında şöyle dediğini işittim: "Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *«Cennet kapıları (Allah yolunda kullanılan) kılıçların gölgesi altındadır»* buyurduğunu işittim." Üstü başı dağınık bir adam kalkıp: "Ey Ebû

---

[1] Buhârî (2818, 2966), Müslim (3/1363), Ebû Dâvud (2631), Abdurrezzak, *Musannef* (9514), Hâkim (2/78) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (9/76, 152).

Mûsa! Sen bu hadisi bizzat Resûlullah'tan mı (sallallahu aleyhi vesellem) işittin?" diye sorunca: "Evet" karşılığını verdi. Sonra arkadaşlarına dönerek: "Size selam olsun" dedi ve kılıcının kınını kırarak öldürülünceye kadar düşmanla savaştı.

Sahih sabit bir hadistir.

٢٣٩٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ عُمَرَ الزَّهْرَانِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا فَارُوقٌ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ الأَحْزَابِ: " الآنَ نَغْزُوهُمْ وَلا يَغْزُونَنَا "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ،وشَرِيكٌ [٣٤٥/٤]

2394- Süleyman b. Surad der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ahzâb (Hendek) gününde: *"Artık bundan böyle, biz onların üzerine gideceğiz, onlar gelemeyecekler"* buyurdu.[1]

٢٣٩٥- حَدَّثَنَا محَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ.ح وَحَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي، قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، قَالَ: ثنا شَرِيكٌ، قَالا: عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدَ، مِثْلَهُ [٣٤٥/٤]

2395- Başka bir kanalla bir önceki hadisin aynısı aktarılmıştır.[2]

٢٣٩٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالا: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ صُرَدَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ الأَحْزَابِ: " الآنَ نَغْزُوهُمْ وَلا يَغْزُونَا "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، ثَابِتٌ صَحِيحٌ [١٣٣/٧]

2396- Süleyman b. Surad der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ahzâb (Hendek) gününde: *"Artık bundan böyle, biz onların üzerine gideceğiz, onlar gelemeyecekler"* buyurdu.[3]

---

[1] Buhârî (4109, 4110), Ahmed, *Müsned* (4/262) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (7/6484, 6485).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Sabit sahih bir hadistir.

Benî Kurayza Hakkında Verilen Hüküm

٢٣٩٧- حَدَّثَنَا فَارُوقُ بْنُ عَبْدِ الْكَبِيرِ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ بَنُو قُرَيْظَةَ عَلَى حُكْمِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ، بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَيْهِ، وَكَانَ قَرِيبًا، فَجَاءَ عَلَى حِمَارٍ، فَلَمَّا دَنَا، قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ "، قَالَ: فَجَلَسَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " إِنَّ هَؤُلاءِ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِكَ "، قَالَ: فَإِنِّي أَحْكُمُ أَنْ تُقْتَلَ الْمُقَاتِلَةُ، وَأَنْ تُسْبَى الذُّرِّيَّةُ، قَالَ: " فَلَقَدْ حَكَمْتَ فِيهِمْ بِحُكْمِ الْمَلِكِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ بْنِ حَرْبٍ، عَنْ شُعْبَةَ [١٧١/٣]

2397- Ebû Saîd el-Hudrî anlatıyor: Benî Kurayza, Sa'd'ın vereceği hükme razı olup teslim oldu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Sa'd'a haber gönderdi. Yakın bir yerde idi ve merkep üzerinde geldi. Yaklaştığı zaman Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Efendiniz için ayağa kalkın"* buyurdu. Bunun üzerine Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturdu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunlar senin vereceğin hükme razı olmak şartıyla teslim oldular"* buyurunca, Sa'd: "Onlardan savaşçılarının öldürülmesi ve zürriyetlerinin esir alınması hükmünü veriyorum" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlara Allah'ın hükmü ile hükmettin"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Hudeybiye Savaşı

٢٣٩٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو عَرُوبَةَ، ثنا الْمُسَيَّبُ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنِ ابْنِ مُغَفَّلٍ، قَالَ: " بَايَعْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ

---

[1] Buhârî (3043, 3804, 6262), Müslim (3/1388, 1389), Ebû Dâvud (5215, 5216) ve Ahmed, *Müsned* (3/22, 71).

يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ عَلَى أَنَّا لا نَفِرُّ، وَلَمْ نُبَايِعْهُ عَلَى الْمَوْتِ "، ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ مُغَفَّلٍ، وَغَيْرِهِ [٢٦٤/٨]

2398- İbn Muğaffel der ki: "Hudeybiye günü Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kaçmamak üzere biat ettik. Ölmek üzere biat etmedik."

Sabit bir hadistir.

٢٣٩٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الثَّقَفِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرٍ يَعْنِي ابْنَ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ قَيْسٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، أَنَّهُ كَانَ قَائِمًا عَلَى رَأْسِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ سليم، فجعل عروة يتناول لحية رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وهو يُكَلِّمُهُ، فَقَالَ لَهُ الْمُغِيرَةُ: لَتَكُفَّنَّ يَدَكَ أَوْلا تَرْجِعُ إِلَيْكَ يَدُكَ وَالْمُغِيرَةُ مُتَقَلِّدٌ سَيْفًا، فَقَالَ عُرْوَةُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ هَذَا، فَقَالَ: " هَذَا ابْنُ أُخْتِكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ وَكِيعٍ [٣٧٣/٨]

2399- Kays bildiriyor: Muğîre b. Şu'be kılıcını kuşanmış ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) başı ucunda durmuştu. (Müşriklerin elçisi) Urve de, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sakalından tutarak onunla konuşuyordu. Muğîre, Urve'ye: "Ya elini Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sakalından çekersin, ya da elin sana bir daha geri dönemez!" dedi. Urve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu kimdir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu, kızkardeşinin oğludur (senin kabilendendir)"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَوَّامِ، حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ صُقَيْرٍ أَبُو النَّضْرِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُؤَمَّلِ بْنِ وَهْبِ اللَّهِ الْمَخْزُومِيُّ، حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا نَزَلَ الْحُدَيْبِيَةَ أَتَاهُ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " هَذَا سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو قَدْ أَقْبَلَ، وَقَدْ سَهُلَ لَكُمُ الأَمْرُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مَنْصُورٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [٣١٧/٣]

2400- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hudeybiye'ye konakladığı zaman Süheyl b. Amr yanına geldi. Bunun üzerine Resûlullah

(sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu, Süheyl b. Amr'dır, geldi ve işiniz artık size kolaylaştırıldı"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٠١- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الدَّيَّانِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو إِسْحَاقَ السَّبِيعِيُّ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ: وَادَعَ النَّبِيُّ ﷺ أَهْلَ مَكَّةَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ عَلَى ثَلاثَةٍ: أَنَّهُ " مَنْ جَاءَهُ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ رَدَّهُ إِلَيْهِمْ، وَمَنْ أَتَاهُمْ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ لَمْ يَرُدُّوهُ، وَعَلَى أَنْ يَجِيءَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ وَلا يَدْخُلُ مَنْ مَعَهُ إِلا بِجُلُبَّانِ السِّلاحِ وَنَحْوِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ: شُعْبَةُ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، وَإِسْرَائِيلُ، فِي آخَرِينَ [٣٤٢/٤]

2401- Berâ b. Âzib der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Hudeybiye günü Cuma gününde Mekke ahalisi ile şu üç şey üzere anlaştı: Mekke(li Müşrikler)den biri kaçıp (Medine'ye) gelirse Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onu geri verecek. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından biri Mekke'ye gelirse müşrikler onu geri yollamayacak ve gelecek yıl hac için Mekke'ye silahla değil, ancak silah ve eşyalar torba içinde olmak kaydıyla girilecektir."[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Hayber'in Fethi

٢٤٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَزَّازُ، ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " لَمَّا افْتَتَحْنَا خَيْبَرَ مَرَرْنَا بِنَاسٍ يَهُودٍ يَخْبِزُونَ مَلَّةً لَهُمْ، فَطَرَدْنَاهُمْ عَنْهَا، ثُمَّ اقْتَسَمْنَا، فَأَصَابَتْنِي كِسْرَةٌ، إِنَّ بَعْضَهَا لَيَحْتَرِقُ، قَالَ: وَقَدْ كَانَ بَلَغَنِي أَنَّهُ مَنْ أَكَلَ الْخُبْزَ سَمِنَ، فَأَكَلْتُهَا ثُمَّ نَظَرْتُ فِي عِطْفَيَّ هَلْ سَمِنْتُ " [٣٠٧/٦]

---

[1] Deylemî (6967).

[2] Buhârî (2698) ve Müslim (3/1409, 1410).

2402- Ebû Hureyre der ki: "Hayber'i fethettiğimiz zaman ekmek pişiren Yahudilere rastladık. Onları kovduk, sonra o ekmeği aramızda taksim ettik. Bana sadece bir tarafı yanmış bir parça düştü. Bana: "Kim ekmek yerse şişmanlar" diye bir haber gelmişti. O ekmeği yedikten sonra acaba şişmanlamış mıyım diye yanlarıma baktım."

٢٤٠٢/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا أَبُو عُبَيْدٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُمَحِيِّ، عَنْ صَالِحِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ زَائِدَةَ، عَنْ مَكْحُولٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: " نَفَّلَ يَوْمَ خَيْبَرٍ مِنَ الْخُمُسِ " [٣٢/٩]

2402/a- Mekhûl'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hayber gününde beşte bir hisseden de nefel olarak dağıtmıştır.

Kaza Umresi

٢٤٠٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شِبْلٍ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: لَمَّا دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ مَشَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يَقُولُ:

خَلُّوا بَنِي الْكُفَّارِ عَنْ سَبِيلِهِ　　الْيَوْمَ نَضْرِبُكُمْ عَلَى تَأْوِيلِهِ

ضَرْبًا يُزِيلُ الْهَامَ عَنْ مَقِيلِهِ　　وَيُذْهِلُ الْخَلِيلَ عَنْ خَلِيلِهِ

، فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: يَا ابْنَ رَوَاحَةَ، بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَفِي حَرَمِ اللَّهِ تَقُولُ الشِّعْرَ؟، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " خَلِّ عَنْهُ يَا عُمَرُ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَهَذَا أَشَدُّ عَلَيْهِمْ مِنْ وَقْعِ السَّيْفِ " [٢٩٢/٦]

2403- Enes bildiriyor: Mekke'nin fethi sırasında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'ye girerken Abdullah b. Revâha önünde yürüyüp şöyle şiir okuyordu:

"Kâfir oğullarının yolundan çekilin

Bugün artık Kur'ân'ın tevili için sizinle savaşıyoruz

Savaş ki başları gövdeden ayırır

Kişi dostunu dahi terk edip gider."

Ömer b. el-Hattâb ona: "Ey İbn Revâha! Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde ve Allah'ın hareminde mi şiir okuyorsun?" diye çıkışınca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ömer! Onu rahat bırak! Canım elinde olana yemin olsun ki bu sözleri müşrikler için okun saplanmasından daha fazla tesirlidir!"* buyurdu.[1]

٢٤٠٤- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَنَدِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الطَّبَرِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، قَالَ: " دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ فِي بَعْضِ عُمَرِهِ مَكَّةَ، وَهُمْ يَرْمُونَهُ وَنَحْنُ نَسْتُرُهُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْحَاقُ [١٣٩/٨]

2404- İbn Ebî Evfâ der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir umresinde Mekke'ye girdiğinde kendisini taşladılar ve biz onu korumaya çalıştık."

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahib sabit bir hadistir.

Mekke'nin Fethi

٢٤٠٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ، ثنا أَبُو صَالِحٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ جَامِعِ بْنِ أَبِي رَاشِدٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَكَّةَ وَحَوْلَ الْبَيْتِ ثَلاثُ مِائَةٍ وَسِتُّونَ صَنَمًا، فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ مَعَهُ، وَيَقُولُ: " ﴿جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾ ، ﴿جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ﴾ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ جَامِعٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي صَالِحٍ [٣١٥/٧]

2405- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Mekke'ye girdiği zaman Kâbe'nin etrafında üç yüz altmış put bulunmaktaydı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"Hak geldi, batıl yok oldu. Şüphesiz batıl, yok olmaya mahkûmdur."**[2] **"De ki: Hak geldi. Artık batıl yeni bir**

---

[1] Tirmizî (2847), Nesâî (5/202) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (10/228).

[2] İsrâ Sur. 81

şey ortaya çıkaramaz, eskiyi de geri getiremez"[1] diyerek elindeki sopayla onları dürtüp devirmeye başladı.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٠٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدثي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ مَالِكِ بنِ أَنَسٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَعَلَيْهِ الْمِغْفَرُ، فَقِيلَ لَهُ: إِنَّ ابْنَ خَطَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ، فَقَالَ: " اقْتُلُوهُ "، قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: وَفِيمَا قَرَأْتُ عَلَيْهِ يَعْنِي مَالِكًا، قَالَ: وَلَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَئِذٍ مُحْرِمًا، وَاللَّهُ أَعْلَمُ [٥٠/٩]

2406- Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Fetih gününde Mekke'ye girerken başında miğfer vardı. Kendisine: "İbn Hatal, Kâbe'nin örtüsüne asılmış, bırakmıyor" denilince: *"Onu öldürün"* buyurdu.[3]

٢٤٠٧- ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ يَعْقُوبَ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنِ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " دَخَلَ مَكَّةَ يَوْمَ الْفَتْحِ وَعَلَى رَأْسِهِ مِغْفَرٌ "، ثَابِتٌ صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، رَوَاهُ عَنْهُ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، وَحَدِيثُ الْفُضَيْلِ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدَةَ [١٣٩/٨]

2407- Enes'in bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Fetih gününde Mekke'ye girerken başında miğfer vardı.[4]

Sabit sahih bir hadistir.

٢٤٠٨- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَابِرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ الْفَرَجِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى أَبُو طَاهِرٍ، ثنا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، ثنا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " دَخَلَ مَكَّةَ وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ " [٢٩٠/١٠]

---

[1] Sebe Sur. 49

[2] Buhârî (2478, 4287, 4720), Müslim (3/1408), Tirmizî (3138) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/10428).

[3] Buhârî (1846, 3304, 4286, 5808), Müslim (2/989), Ebû Dâvud (2685), Tirmizî (1744) ve İbn Mâce (2805).

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2408- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Mekke'ye girerken başında miğfer vardı.[1]

٢٤٠٩- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، ثَنَا بُنْدَارٌ ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " دَخَلَ مَكَّةَ عَامَ الْفَتْحِ، وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ " [١٩/٩]

2409- Câbir bildiriyor: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Fetih yılında Mekke'ye girerken başında siyah bir sarık vardı."[2]

٢٤١٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمَ الْفَتْحِ وَعَلَى الْكَعْبَةِ ثَلاثُ مِائَةٍ وَسِتُّونَ صَنَمًا قَدْ ثَبَّتَ لَهُمْ إِبْلِيسُ أَقْدَامَهَا بِالرَّصَاصِ، قَالَ: فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَمَعَهُ قَضِيبُهُ، فَجَعَلَ يَهْوِي إِلَى كُلِّ صَنَمٍ مِنْهَا فَيَخِرُّ لِوَجْهِهِ، وَهُوَ يَقُولُ: " جَاءَ الْحَقُّ، وَزَهَقَ الْبَاطِلُ، إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا "، حَتَّى أَمَرَّهُ عَلَيْهَا كُلِّهَا، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ [٢١١/٣]

2410- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Fetih günü Mekke'ye girdiğinde Kâbe'de üç yüz altmış put vardı. Şeytan onları kurşunla ayaklarından bağlamıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elinde bir sopayla gelip: **"Hak geldi, batıl yok oldu. Şüphesiz batıl, yok olmaya mahkûmdur"**[3] diyerek her puta vurmaya ve putlar yüz üstü düşmeye başladı. Bu şekilde bütün putları devirdi.[4]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤١١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ، أَخْبَرَنِي يَعْقُوبُ الْعَمِّيُّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي الْمُغِيرَةِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ

---

1 Tahrici daha önce yapılmıştır.

2 Ebû Dâvud (4076), Tirmizî (1735), İbn Mâce (3585) ve Ahmed, *Müsned* (3/387).

3 İsrâ Sur. 81

4 Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/10656) ve Bezzâr (1825, kısa metinle).

جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: لَمَّا افْتَتَحَ النَّبِيُّ ﷺ مَكَّةَ، رَنَّ إِبْلِيسُ رَنَّةً اجْتَمَعَ إِلَيْهِ جُنُودُهُ، فَقَالَ لَهُمْ: " ايْئَسُوا أَنْ تُرِيدُوا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ عَلَى الشِّرْكِ بَعْدَ يَوْمِكُمْ هَذَا، وَلَكِنِ افْتِنُوهُمْ فِي دِينِهِمْ، وَأَفْشُوا فِيهِمُ النَّوْحَ " [٩/٦٢]

2411- İbn Abbâs der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Mekke'yi fethettiği zaman, İblîs feryat etti ve askerleri yanına toplandı. Onlara: "Bu gününüzden sonra, Muhammed'in ümmetinin şirk üzere olmalarını istemekten ümidinizi kesiniz. Fakat dinleri hususunda onları saptırınız. Aralarında (ölüye) feryat ederek ağlamayı yayınız" dedi.[1]

٢٤١١/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ مَعْقِلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَقِيلِ بْنِ مَعْقِلِ بْنِ مُنَبِّهٍ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " أَمَرَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ زَمَنَ الْفَتْحِ وَهُوَ بِالْبَطْحَاءِ أَنْ يَأْتِيَ الْكَعْبَةَ، فَيَمْحُوَ كُلَّ صُورَةٍ فِيهَا، وَلَمْ يَدْخُلْهَا النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى مُحِيَتْ كُلُّ صُورَةٍ " [٤/٧٩]

2411/a- Câbir b. Abdillah bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Fetih zamanında kendisi Bathâ'da iken Ömer b. el-Hattâb'a, Kâbe'ye gidip içindeki bütün resimleri silmesini emretti. Bütün resimler silinmeden de Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Kâbe'ye girmedi."

Taif Kuşatması

٢٤١١/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مُكْرَمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَارِثِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْسَرَةَ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: لَمَّا حَاصَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الطَّائِفَ، خَرَجَ رَجُلٌ مِنَ الْحِصْنِ، فَاحْتَمَلَ رَجُلا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ لِيُدْخِلَهُ الْحِصْنَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ يَسْتَنْقِذُهُ وَلَهُ الْجَنَّةُ "، فَقَامَ الْعَبَّاسُ فَمَضَى، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " امْضِ وَمَعَكَ جِبْرِيلُ وَمِيكَائِيلُ "، قَالَ: فَاحْتَمَلَهُ حَتَّى وَضَعَهُمَا بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ ﷺ [٤/١٩]

2411/b- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Tâif'i kuşattığı zaman bir adam kaleden çıktı ve Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem)

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/12317).

ashâbından bir adamı kaleye sokmaya kalkıştı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim onu cennet karşılığında kurtarır?"* buyurdu. Bunun üzerine Abbâs onu kurtarmak için davranınca: *"Git, Cibrîl ve Mikâîl seninledir"* buyurdu.

Resûlullah'ın Kırallara Mektupları

٢٤١١/ج- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ عِمْرَانَ الْقَطَّانِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " كَتَبَ إِلَى كِسْرَى، وَقَيْصَرَ، وَأُكَيْدِرِ دُومَةَ الْجَنْدَلِ يَدْعُوهُمْ إِلَى اللَّهِ " [٤٥/٩]

2411/c- Enes bildiriyor: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Kisrâ'ya, Kayser'e ve Ukeydir Dûmete'l-Cendel'e birer mektup yazarak Allah yoluna davet etti."

Huneyn Savaşı

٢٤١٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا حَمَّادٌ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: رَأَى أَبُو طَلْحَة يَوْمَ حُنَيْنٍ عَلَى أُمِّ سُلَيْمٍ خنجرا، فَقَالَ: مَا تَصْنَعِينَ بِهَذَا؟ قَالَتْ: أُرِيدُ إِنْ دَنَا أَحَد مِنَ الْمُشْرِكِينَ أَنْ أَبْعَجَ بَطْنَهُ، فَذَكَرَ ذَلِكَ أَبُو طَلْحَةَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " يَا أُمَّ سُلَيْمٍ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ كَفَى وَأَحْسَنَ " [٦٠/٢]

2412- Enes der ki: Huneyn gününde Talha, Ümmü Süleym'in üzerinde bir hançer gördü ve: "Bununla ne yapıyorsun?" diye sordu. Ümmü Süleym: "Müşriklerden birinin bana yaklaşması halinde karnını deşmek için taşıyorum" dedi. Ebû Talha bu durumu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) söyleyince: *"Ey Ümmü Süleym! Allah onlara yetti ve bize zafer ihsan etti"* buyurdu.[1]

٢٤١٣- حَدَّثَنَا فاروقُ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ، ثنا حَمَّادٌ، عَنْ ثَابِتٍ، أَنَّ أُمَّ سُلَيْمٍ كَانَتْ مَعَ أَبِي طَلْحَةَ يَوْمَ حُنَيْنٍ وَمَعَهَا خِنْجَرٌ، فَقَالَ لَهَا أَبُو

---

[1] Müslim (3/1443).

طَلْحَةَ: مَا هَذَا يَا أُمَّ سُلَيْمٍ؟ قَالَتِ: اتَّخَذْتُهُ إِنْ دَنَا مِنِّي بَعْضُ الْمُشْرِكِينَ بَعَجْتُهُ بِهِ، فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَمَا تَسْمَعُ مَا تَقُولُ أُمُّ سُلَيْمٍ؟ تَقُولُ كَذَا وَكَذَا، قَالَ: " يَا أُمَّ سُلَيْمٍ، إِنَّ اللَّهَ ﷻ قَدْ كَفَى وَأَحْسَنَ " [٢/٦٠]

2413- Enes şöyle nakleder: Ümmü Süleym, Huneyn günü Ebû Talhâ ile beraberdi ve elinde bir hançer vardı. Ebû Talhâ kendisine: "Bu nedir ey Ümmü Süleym?" diye sorunca, "Müşriklerden biri bana yaklaşırsa onu hançerlemek için aldım" dedi. Ebû Talhâ: "Ey Allah'ın Resûlü! Ümmü Süleym'in söylediklerini duymuyor musun?" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ümmü Süleym! Allah bize yetişti ve zafer ihsan etti"* buyurdu."[1]

٢٤١٣/أ- وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ حَاجِبٍ الأَنْطَاكِيُّ، ثنا أَبُو صَالِحٍ الْفَرَّاءُ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَخْرُجُ مَعَكَ إِلَى الْغَزْوِ؟ فَقَالَ: " يَا أُمَّ سُلَيْمٍ، إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَكْتُبْ عَلَى النِّسَاءِ الْجِهَادَ "، قَالَتْ: أُدَاوِي الْجَرْحَى وَأُعَالِجُ وَأَسْقِي الْمَاءَ، قَالَ: " فَنِعْمَ إِذًا "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو صَالِحٍ، عَنِ الْفَزَارِيِّ، فِيمَا قَالَهُ سُلَيْمَانُ

2413/a- Enes b. Mâlik der ki: Ümmü Süleym: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben de seninle gazveye çıkmak istiyorum" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Ümmü Süleym! Allah kadınlara cihadı farz kılmamıştır" buyurdu. Ümmü Süleym: "Yaralıları tedavi edip su dağıtırım" deyince: *"O zaman tamam"* buyurdu.

٢٤١٣/ب- أَسْنَدَ سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ: وَأَخْبَرَنِي يُوسُفُ بْنُ عُمَرَ بْنِ مَسْرُورٍ أَبُو الْفَتْحِ الْقَوَّاسُ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ أَبُو الْقَاسِمِ الصَّنْعَانِيُّ، ثنا ابْنُ وَاصِلٍ، ثنا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ التُّسْتَرِيُّ، قَالَ: أَخْبَرَنِي خَالِي مُحَمَّدُ بْنُ سَوَّارٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَغْزُو وَمَعَهُ عِدَّةٌ مِنْ نِسَاءِ الأَنْصَارِ يَسْقِينَ الْمَاءَ، وَيُدَاوِينَ الْجَرْحَى " [١٠/٢١١]

---

[1] Müslim (3/1442, 1443), Ahmed, *Müsned* (3/108) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (6/307).

2413/b- Enes der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gazveye gittiği zamanlarda beraberinde Ensâr'dan bazı kadınlar da bulunurdu. Bunlar su dağıtır ve yaralıları tedavi ederlerdi."

٢٤١٣/ج- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ثنا أَبُو يَعْلَى، ثنا قَطَنُ بْنُ بَشِيرٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ " يَغْزُو بِأُمِّ سُلَيْمٍ وَمَعَهَا نِسْوَةٌ يَسْقِينَ الْمَاءَ، وَيُدَاوِينَ الْجَرْحَى " [٢١١/١٠]

2413/c- Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gazveye gittiği zamanlarda Ümmü Süleym ve bazı kadınlar su dağıtır ve yaralıları tedavi ederlerdi."

٢٤١٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ رَوْحٍ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْفَارِسِيُّ، وَكَانَ ثِقَةً مِنْ كِتَابِهِ قَالَ: ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي هَوَازِنَ بِالْجِعْرَانَةَ، فَسَمِعْتُ مِنْ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ كَلِمَةً مَوْجِدَةً عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَمَا مَلَكْتُ نَفْسِي حَتَّى أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَتَغَيَّرَ وَجْهُهُ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَلَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ افْتَدَيْتُ ذَلِكَ بِكُلِّ أَهْلِي وَمَالِي وَلَمْ أُخْبِرْهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنْ أُوذَى فَقَدْ أُوذِيَ مُوسَى بِأَكْثَرَ مِنْ هَذَا فَصَبَرَ "، وَقَالَ: " إِنَّ نَبِيًّا مِنَ الأَنْبِيَاءِ كَانَ فِي قَوْمِهِ يَضْرِبُونَهُ، حَتَّى شَجُّوهُ عَلَى وَجْهِهِ "، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لا يَعْلَمُونَ " [٢٦٣/٦]

2414- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hevâzin'de Ci'râne denilen yerde (ganimet) mal(ı) taksim etti. Ensâr'dan bir adamın (taksimi beğenmeyerek) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hakkında ağır bir söz konuştuğunu işittim. Kendimi tutamadım ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip durumu haber verdim. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünün rengi değişmişti. O zaman bütün malımın ve ailemin yok olmasını ve bu haberi kendisine vermemiş olmayı istedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana eziyet edildi, ama Mûsa'ya bundan daha çok eziyet edildi ve o sabretti"* buyurdu. Sonra: *"Peygamberlerden bir peygamber kavmi tarafından*

taşlandı ve yüzü yaralandı. O da: «Allahım! Kavmimi bağışla. Çünkü onlar bilmiyorlar» diye dua etti" buyurdu.[1]

Mûte Savaşı

٢٤١٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ شَيْبَانَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ سُمَيْرٍ، قَالَ: قَدِمَ عَلَيْنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَبَاحٍ، وَاجْتَمَعَ عَلَيْهِ نَاسٌ مِنَ النَّاسِ، فَوَجَدْتُهُ يَقُولُ: جَيَّشَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ جَيْشَ الأُمَرَاءِ، وَقَالَ: " عَلَيْكُمْ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ فَإِنْ أُصِيبَ زَيْدٌ فَجَعْفَرٌ، فَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ الأَنْصَارِيُّ، فَوَثَبَ جَعْفَرٌ "، فَقَالَ: بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي مَا كُنْتُ أَرْهَبُ أَنْ تَسْتَعْمِلَ عَلَيَّ زَيْدًا، قَالَ: " امْضِ، فَإِنَّكَ لا تَدْرِي أَيَّ ذَلِكَ خَيْرٌ " [١٦/٩]

2415- Hâlid b. Sumeyr der ki: Abdullah b. Rebâh yanımıza geldiğinde insanlar etrafında toplanmış ve o, şöyle diyordu: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) komutanlar ordusunu kurdu ve: *"Komutanınız Zeyd b. Hârise'dir. Eğer Zeyd şehid edilirse yerine Câfer gelsin. O da şehid edilirse yerine Abdullah b. Revâhe el-Ensârî gelsin"* buyurdu. Câfer yerinden sıçrayarak: "Annem babam sana feda olsun. Zeyd'i üzerime komutan tayin edeceğini sanmazdım" dediğinde: *"Emredileni yap, sen kendin için neyin daha hayırlı olduğunu bilemezsin"* buyurdu.[2]

٢٤١٦- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، قَالَ: لَمَّا تَجَهَّزَ النَّاسُ وَتَهَيَّئُوا لِلْخُرُوجِ إِلَى مُؤْتَةَ، قَالَ لِلْمُسْلِمِينَ: صَحِبَكُمُ اللَّهُ وَدَفَعَ عَنْكُمْ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ: "

لَكِنَّنِي أَسْأَلُ الرَّحْمَنَ مَغْفِرَةً   وَضَرْبَةً ذَاتَ فَرْعٍ تَقْذِفُ الزَّبَدَا

أَوْ طَعْنَةً بِيَدَيْ حَرَّانَ مُجْهِزَةً   بِحَرْبَةٍ تُنْفِذُ الأَحْشَاءَ وَالْكَبِدَا

حَتَّى يَقُولُوا إِذَا مَرُّوا عَلَى جَدَثِي   أَرْشَدَكَ اللَّهُ مِنْ غَازٍ وَقَدْ رَشَدَا

---

[1] Buhârî (3405, 4335, 4336, 6100), Müslim (1602) ve Ahmed, *Müsned* (1/411, 441).

[2] Ahmed (5/299) ve Nesâî, *S. el-Kübrâ* (5/8249).

قَالَ: ثُمَّ مَضَوْا حَتَّى نَزَلُوا أَرْضَ الشَّامِ، فَبَلَغَهُمْ أَنَّ هِرَقْلَ قَدْ نَزَلَ مِنْ أَرْضِ الْبَلْقَاءِ فِي مِائَةِ أَلْفٍ مِنَ الرُّومِ، وَانْضَمَّتْ إِلَيْهِ الْمُسْتَعْرِبَةُ مِنْ لَخْمٍ، وَجُذَامٍ، وَبَلْقَيْنَ، وَبَهْرَا، وَبَلِيٍّ، فِي مِائَةِ أَلْفٍ، فَأَقَامُوا لَيْلَتَيْنِ يَنْظُرُونَ فِي أَمْرِهِمْ، وَقَالُوا: نَكْتُبُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَنُخْبِرُهُ بِعَدَدِ عَدُوِّنَا، قَالَ: فَشَجَّعَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ النَّاسَ، ثُمَّ قَالَ: " وَاللَّهِ يَا قَوْمُ، إِنَّ الَّذِي تَكْرَهُونَ لَلَّذِي خَرَجْتُمْ لَهُ تَطْلُبُونَ الشَّهَادَةَ، وَمَا نُقَاتِلُ الْعَدُوَّ بِعُدَّةٍ وَلا قُوَّةٍ وَلا كَثْرَةٍ، مَا نُقَاتِلُهُمْ إِلا بِهَذَا الدِّينِ الَّذِي أَكْرَمَنَا اللَّهُ بِهِ، فَانْطَلِقُوا فَإِنَّمَا هِيَ إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ: إِمَّا ظُهُورٌ وَإِمَّا شَهَادَةٌ "، قَالَ: فَقَالَ النَّاسُ: قَدْ وَاللَّهِ صَدَقَ ابْنُ رَوَاحَةَ، فَمَضَى النَّاسُ [١/١١٨]

2416- Urve b. ez-Zübeyr bildiriyor: Müslümanlar, Mûte savaşı için hazırlanıp yola düştüklerinde geride kalan Müslümanlar, askerlerle: "Allah yoldaşınız olsun ve kötülükleri üzerinizden defetsin!" diyerek vedalaştılar. Abdullah b. Revâha ise şöyle dedi:

"Ben Allah'tan bağışlanmayı dilerim

Ağızdan köpükler getirecek kılıç darbesi ile

Öldürmeye susamış birinin elinden bir darbe

Bağırsak ve ciğerleri sökecek mızrak darbesi ile

Öyle ki cesedime uğradıklarında desinler ki

Allah onu bir savaşçının eliyle hidâyete erdirdi."

Sonra yola çıktılar. Şam topraklarında konakladılar. Bizans kralı Heraklius'un, yüz bini Bizanslılardan, yüz bini de Luham, Cüzâm, Belkîn, Behrâ ve Belî kabilelerinden kendisine katılan Araplardan olmak üzere ikiyüzbin kişilik bir ordu ile Belkâ bölgesinde konakladığı haberi Müslümanlara ulaştığında ne yapmaları gerektiğini düşünmek üzere konaklama yerinde iki gün daha kaldılar. Sonra: "Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) bir mektup yazıp düşmanımızın sayısını bildirelim" dediler. Bunun üzerine Abdullah b. Revâha, Müslümanları cesaretlendirerek dedi ki: "Ey Müslümanlar! Şu an kendisinden kaçmaya çalıştığınız şey, kendisi için buraya geldiğiniz şeydir. Şahadet için yola çıktınız. Bizler ne sayıyla, ne güçle, ne de çoklukla insanlarla savaşıyoruz. Biz ancak Allah'ın bize ihsan ettiği bu din ile onlarla savaşıyoruz! Onun için düşmana doğru yola çıkalım. Sonuç iki güzel şeyden başkası değildir. Ya zaferi elde edeceğiz, ya da şehit olacağız!"

Bunun üzerine oradaki Müslümanlar: "Vallahi, İbn Revâha doğruyu söylüyor!" diyerek yollarına devam ettiler.[1]

٢٤١٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ أَنَّهُ حُدِّثَهُ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، قَالَ: كُنْتُ يَتِيمًا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ فِي حِجْرِهِ، فَخَرَجَ فِي سُفْرَتِهِ تِلْكَ مُرْدِفِي عَلَى حَقِيبَةِ رَاحِلَتِهِ، فَوَاللَّهِ إِنَّا لَنَسِيرُ لَيْلَةً إِذْ سَمِعْتُهُ يَتَمَثَّلُ بِأَبْيَاتِهِ هَذِهِ: "

إِذَا أَدْنَيْتِنِي وَحَمَلْتِ رَحْلِي مَسِيرَةَ أَرْبَعٍ بَعْدَ الْحَسَاءِ

فَشَأْنُكِ فَانْعَمِي وَخَلاكِ ذَمٌّ وَلا أَرْجِعُ إِلَى أَهْلِي وَرَائِي

وَآبَ الْمُسْلِمُونَ وَغَادَرُونِي بِأَرْضِ الشَّامِ مُشْتَهِيَ الثَّوَاءِ

وَرَدَّكِ كُلُّ ذِي نَسَبٍ قَرِيبٍ إِلَى الرَّحْمَنِ مُنْقَطِعِ الإِخَاءِ

هُنَالِكَ لا أُبَالِي طَلْعَ بَعْلٍ وَلا نَخْلٍ أَسَافِلُهَا رُوَاءً

فَلَمَّا سَمِعْتُهُنَّ بَكَيْتُ، قَالَ: فَخَفَقَنِي بِالدِّرَّةِ، وَقَالَ: " مَا عَلَيْكَ يَا لُكَعُ أَنْ يَرْزُقَنِي اللَّهُ الشَّهَادَةَ وَتَرْجِعُ بَيْنَ شِعْبَتَيِ الرَّحْلِ " [١/١١٩]

2417- Zeyd b. Erkam der ki: Abdullah b. Revâha'nın himayesi altında olan bir yetimdim. Bir seferine beni de götürmüştü. Terkisinde heybesinin üzerine oturmuştum. Vallahi o gece şu beyitleri okuduğunu işittim:

"Çölden sonra yükünü taşıyıp beni düşmana yaklaştırırsan artık sana binmeyeceğim,

Artık sana yolculuk yaptırmayacak ve geride kalan aileme bir daha dönmeyeceğim.

Müslümanlar beni mağdur edip Şam topraklarında ücra yerlere attılar.

En yakınların bile neseb bağlarını keserek seni Rahman'a bıraktılar.

Ben burada artık ne meyvelere, ne de hurmalara aldırış ederim."

---

[1] İbn Hişâm, *Sîre* (2/248) ve İbn Cerîr, *Târih* (3/36, 37).

Ben onun bu beyitleri söylediğini duyunca ağlamaya başladım. Kamçısıyla beni dürterek: "Allah bana şahadet bahşedecekse bundan sana ne! Sen bineğe biner geri dönersin" dedi.[1]

٢٤١٨- قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَحَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، حَدَّثَنِي أَبِي الَّذِي أَرْضَعَنِي، وَكَانَ فِي تِلْكَ الْغَزَاةِ، قَالَ: لَمَّا قُتِلَ زَيْدٌ، وَجَعْفَرٌ، أَخَذَ ابْنُ رَوَاحَةَ الرَّايَةَ، ثُمَّ تَقَدَّمَ بِهَا وَهُوَ عَلَى فَرَسِهِ، فَجَعَلَ يَسْتَنْزِلُ نَفْسَهُ وَيَرَدَّدُ بَعْضَ التَّرَدُّدِ، ثُمَّ قَالَ:

أَقْسَمْتُ يَا نَفْسُ لَتَنْزِلِنَّهْ لَتَنْزِلِنَّهْ أَوْ لَتُكْرَهِنَّهْ

إِذَا جَلَبَ النَّاسُ وَشَدُّوا الرَّنَّهْ مَالِي أَرَاكِ تَكْرَهِينَ الْجَنَّةْ

لَطَالَمَا قَدْ كُنْتِ مُطْمَئِنَّهْ هَلْ أَنْتِ إِلا نُطْفَةٌ فِي شَنَّهْ

وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ أَيْضًا:

يَا نَفْسُ إِلا تُقْتَلِي تَمُوتِي هَذَا حِمَامُ الْمَوْتِ قَدْ صَلَيْتِ

وَمَا تَمَنَّيْتِ فَقَدْ أُعْطِيتِ إِنْ تَفْعَلِي فِعْلَهُمَا هُدِيتِ

يَعْنِي: صَاحِبَيْهِ زَيْدًا وَجَعْفَرًا، ثُمَّ نَزَلَ، فَلَمَّا نَزَلَ أَتَاهُ ابْنُ عَمِّي بِعَظْمٍ مِنْ لَحْمٍ، فَقَالَ: شِدَّ بِهَذَا صُلْبَكَ، فَإِنَّكَ قَدْ لاقَيْتَ مِنْ أَيَّامِكَ هَذِهِ مَا قَدْ لَقِيتَ، فَأَخَذَهُ مِنْ يَدِهِ ثُمَّ انْتَهَشَ مِنْهُ نَهْشَةً ثُمَّ سَمِعَ الْحُطَمَةَ فِي نَاحِيَةِ النَّاسِ، فَقَالَ: وَأَنْتَ فِي الدُّنْيَا، ثُمَّ أَلْقَاهُ مِنْ يَدِهِ، ثُمَّ أَخَذَ سَيْفَهُ فَتَقَحَّمَ فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ قَالَ: وَلَمَّا أُصِيبَ الْقَوْمُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِيمَا بَلَغَنِي: " أَخَذَ زَيْدٌ الرَّايَةَ فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ شَهِيدًا، ثُمَّ أَخَذَهَا جَعْفَرٌ فَقَاتَلَ بِهَا حَتَّى قُتِلَ شَهِيدًا "، ثُمَّ صَمَتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى تَغَيَّرَتْ وُجُوهُ الأَنْصَارِ، وَظَنُّوا أَنَّهُ قَدْ كَانَ فِي عَبْدِ اللَّهِ بَعْضُ مَا يَكْرَهُونَ، ثُمَّ قَالَ: " ثُمَّ أَخَذَهَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَقَاتَلَ بِهَا حَتَّى قُتِلَ شَهِيدًا "، ثُمَّ قَالَ: " لَقَدْ رُفِعُوا لِي فِي الْجَنَّةِ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ عَلَى سُرَرٍ مِنْ ذَهَبٍ، فَرَأَيْتُ فِي سَرِيرِ عَبْدِ اللَّهِ ازْوِرَارًا عَنْ سَرِيرِ صَاحِبَيْهِ، فَقُلْتُ: عَمَّ هَذَا؟ فَقِيلَ لِي: مَضَيَا وَتَرَدَّدَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ بَعْضَ التَّرَدُّدِ " [١٢٠/١]

2418- İbn Abbâd b. Abdillah b. ez-Zübeyr der ki: Mûte savaşında bulunan sütbabam bana şöyle anlattı: Zeyd ve Câfer öldürülünce Abdullah b.

---

[1] İbn Hişâm, *Sîre* (2/287).

Revâha sancağı aldı ve atı üzerinde ileri atıldı. Bir yandan canını ölüme doğru sürüklerken, bir yandan da sanki tereddütler geçiriyordu. Sonrasında şöyle dedi:

"Ey nefis! Ben yemin ettim ki sen öleceksin

Bundan hoşlansan da, hiç hoşlanmasan da.

Düşmanlar toplanıp da hücuma geçince

Bakıyorum da Cenneti istemez gibisin.

Oysa önceleri kendine ne çok güvenirdin

Sen ki pis bir nutfeden başka bir şey miydin?"

Abdullah b. Revâha yine şöyle demiştir:

"Ey nefis! Savaşmazsan öleceksin

Yakılan bu ölüm ateşinde pişeceksin

Umduğun şeylere de erişeceksin

O ikisinin yaptığı gibi yaparsan da hidâyete ereceksin."

Abdullah, o ikisi derken arkadaşları Zeyd ile Câfer'i kastediyordu. Savaş esnasında atından indiği bir sırada amcası oğlu kendisine etli bir kemik getirdi ve: "Bunu ye de gücünü topla! Zira bugünlerde çekeceğin kadar sıkıntı çektin!" dedi. Abdullah kemiği amcası oğlunun elinden alıp bir parça kopardı. Ancak ordunun bir tarafında bir kargaşanın çıktığını görünce kendi kendine: "Onlar ölürken sen hâlâ hayatta mısın!" dedi ve kılıcını alıp düşmanın üzerine daldı. Ölene kadar da savaştı.

Müslümanların komutanları şehit edilince bana yetişen habere göre (Medine'de) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zeyd sancağı aldı ve şehid düşünceye kadar savaştı. Sonra sancağı Câfer aldı. O da şehid düşünceye kadar savaştı"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) susmuş ve Ensâr'ın yüzünün rengi değişmişti. Abdullah'ın hoşlarına gitmeyecek işler yaptığını sandılar. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sonra sancağı Abdullah b. Revâha aldı ve şehid düşünceye kadar savaştı"* buyurdu. Sonra da şöyle devam etti: *"Sonra rüyamda bana onların, cennette altın tahtlar üzerlerinde oturur oldukları gösterildi. Abdullah b. Revâha'nın tahtının arkadaşlarının tahtından daha engin ve eğri olduğunu gördüm. «Bu neden böyledir?"*

dediğimde: «İki arkadaşı çekinmeden çarpışmaya gittikleri halde Abdullah b. Revâha çarpışmaya tereddüt ederek gitmiştir» denildi."[1]

٢٤١٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ، عَنِ ابْنِ جُدْعَانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مُثِّلُوا لِي فِي الْجَنَّةِ فِي خَيْمَةٍ مِنْ دُرَّةٍ، كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ عَلَى سَرِيرٍ، فَرَأَيْتُ زَيْدًا، وَابْنَ رَوَاحَةَ فِي أَعْنَاقِهِمَا صُدُودٌ، وَأَمَّا جَعْفَرٌ فَهُوَ مُسْتَقِيمٌ لَيْسَ فِيهِ صُدُودٌ، قَالَ: فَسَأَلْتُ، أَوْ قَالَ: قِيلَ لِي: إِنَّهُمَا حِينَ غَشِيَهُمَا الْمَوْتُ كَأَنَّهُمَا أَعْرَضَا، أَوْ كَأَنَّهُمَا صَدَّا بُوجُوهِهِمَا، وَأَمَّا جَعْفَرٌ فَإِنَّهُ لَمْ يَفْعَلْ "، قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ: فَذَلِكَ حِينَ يَقُولُ ابْنُ رَوَاحَةَ:

أَقْسَمْتُ يَا نَفْسُ لَتَنْزِلِنَّهْ بِطَاعَةٍ مِنْكِ أَوْ لَتُكْرَهِنَّهْ

فَطَالَمَا قَدْ كُنْتِ مُطْمَئِنَّهْ جَعْفَرُ مَا أَطْيَبَ رِيحَ الْجَنَّةْ [١/١٢٠]

2419- Saîd b. el-Müseyyeb der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Cennette inciden yapılmış bir çadır içinde (Câfer, Zeyd ve Abdullah b. Revâha) her biri bir taht üzerinde oturur halde bana gösterildiler. Zeyd ve Abdullah b. Revâha'nın boyunlarının bükük olduğunu gördüm. Câfer ise öyle değildi. Bunun sebebini sorduğumda: «Bu ikisi ölümle karşılaşınca sanki yüz çevirir gibi oldular. Câfer ise öyle bir şey yapmadı» denildi."*

İbn Uyeyne der ki: İşte bundan dolayı İbn Ravâha şöyle demişti:

"Ey nefis! Ben yemin ettim ki sen öleceksin.

Bundan hoşlansan da hiç hoşlanmasan da

Her ne kadar kendinden mutmain olsan da.

Câfer ise: «Cennetin kokusu ne güzeldir"» demişti.[2]

٢٤٢٠- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَحَدَّثَنَا فاروقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " نَعَى النَّبِيُّ ﷺ جَعْفَرًا، وَزَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ، وَابْنَ رَوَاحَةَ، نَعَاهُمْ قَبْلَ أَنْ يَجِيءَ خَبَرُهُمْ وَعَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ "

---

[1] İbn Hişâm, *Sîre* (2/289) ve Taberî, *Târih* (3/39, 40).

[2] Abdurrezzak, *Musannef* (9562).

2420- Enes b. Mâlik der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Câfer, Zeyd b. Hârise ve İbn Revâha'nın ölüm haberi gelmeden, gözlerinden yaşlar akarak onların ölüm haberini verdi."[1]

٢٤٢١-حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ، ثنَا عَبَّاسُ بْنُ مُجَاشِعٍ، ثنَا مُحَمَّدٌ، ثنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ، ثنَا وَرْقَاءُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: كُنَّا فِي جَيْشٍ، فَلَقِينَا الْعَدُوَّ، فَحَاصَ الْمُسْلِمُونَ حَيْصَةً، وَكُنَّا فِيمَنِ انْهَزَمَ، فَقُلْنَا: قَدْ أَدْبَرْنَا، فَرَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ، فَقُلْنَا: نَتَزَوَّدُ مِنْهَا، وَنَخْرُجُ، فَقُلْنَا: لَوْ لَقِينَا النَّبِيَّ ﷺ فَإِنْ كَانَتْ لَنَا تَوْبَةٌ تُبْنَا، فَانْطَلَقْنَا إِلَيْهِ عِنْدَ صَلاةِ الْفَجْرِ، فَقُلْنَا: نَحْنُ الفَارُّونَ، قَالَ: " بَلْ أَنْتُمُ العكَارُّونَ "، قَالَ: كَذَا وَكَذَا، فَأَخْبَرُوهُ، وَقَالَ: " إِنِّي فِئَةُ الْمُسْلِمِينَ " [٩/٥٧]

2421- İbn Ömer der ki: Bir orduyla savaşa çıkmıştık. Düşmanla karşılaştığımızda Müslümanlar bozguna uğrayıp kaçmıştı. Kaçanlar arasında biz de vardık. Kendi aramızda: "Azığımızı alıp Medine'den çıkalım" dedik. Sonra: "Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gitsek, eğer tövbemiz kabul edilirse tövbe ederiz" dedik. Sabah namazı vakti Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gittik ve: "Biz savaş alanından kaçanlarız" dedik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aksine siz bir daha dönmek üzere geri çekildiniz"* buyurdu. Olanları ona anlattığımızda: *"Müslümanların yardımcısı benim"* buyurdu.[2]

Sakîf Heyeti

٢٤٢٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطَّائِفِيُّ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَوْسٍ الثَّقَفِيُّ، عَنْ جَدِّهِ، أَوْسِ بْنِ حُذَيْفَةَ، قَالَ: " قَدِمْنَا وَفْدَ ثَقِيفٍ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَنَزَلَ الأَحْلافِيُّونَ عَلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، وَأَنْزَلَ الْمَالِكِيِّينَ قُبَّتَهُ فَكَانَ يَأْتِينَا بَعْدَ عِشَاءِ الآخِرَةِ فَيُحَدِّثُنَا، فَكَانَ أَكْثَرَ مَا اشْتَكَى قُرَيْشًا، يَقُولُ: كُنَّا مُسْتَذَلِّينَ مُسْتَضْعَفِينَ بِمَكَّةَ، فَلَمَّا قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ انْتَصَفْنَا مِنَ الْقَوْمِ " [١/٣٤٨]

---

[1] Buhârî (4262), Nesâî (4/26) ve Beyhakî, *Sünen* (4/70).

[2] Ebû Dâvud (2647), Tirmizî (1716), Beyhakî)9/76, 77) ve Buhârî, *el-Edebu'l-Müfred* (972).

2422- Evs b. Huzeyfe der ki: Sakîf heyeti olarak Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gittik. Ahlâfîler, Muğîre b. Şu'be'nin yanına, Mâlikiler de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) çadırına konakladılar. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza yatsı namazından sonra gelir ve bize bir şeyler anlatırdı. En fazla Kureyşlilerden yakınarak: *"Biz Mekke'de zelil ve zayıf kimseler idik. Medine'ye geldikten sonra öcümüzü aldık"* buyurdu. [1]

٢٤٢٣- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أُسَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ الثَّقَفِيِّ، حَلِيفِ بَنِي زُهْرَةَ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ " بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَشَرَةَ رَهْطٍ عَيْنًا، وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ عَاصِمَ بْنَ ثَابِتٍ الأَنْصَارِيَّ جَدَّ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ "، فَانْطَلَقُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالْهَدَةِ بَيْنَ عُسْفَانَ وَمَكَّةَ ذُكِرُوا لِحَيٍّ مِنْ هُذَيْلٍ، وَيُقَالُ لَهُمْ: بَنُو لِحْيَانَ، فَنَفَرُوا إِلَيْهِمْ بِقَرِيبٍ مِنْ مِائَةِ رَجُلٍ رَامٍ، فَاقْتَصُّوا آثَارَهُمْ حَتَّى وَجَدُوا مَأْكَلَهُمُ التَّمْرَ فِي مَنْزِلٍ نَزَلُوهُ، قَالُوا: نَوَى يَثْرِبَ، فَاتَّبَعُوا آثَارَهُمْ، فَلَمَّا أَحَسَّ بِهِمْ عَاصِمٌ وَأَصْحَابُهُ لَجَأُوا إِلَى فَدْفَدٍ، فَأَحَاطَ بِهِمُ الْقَوْمُ وَقَالُوا لَهُمُ: انْزِلُوا وَأَعْطُوا بِأَيْدِيكُمْ، وَلَكُمُ الْعَهْدُ وَالْمِيثَاقُ لا نَقْتُلُ مِنْكُمْ أَحَدًا، فَقَالَ عَاصِمُ بْنُ ثَابِتٍ أَمِيرُ الْقَوْمِ: أَمَّا أَنَا وَاللَّهِ لا أَنْزِلُ فِي ذِمَّةِ كَافِرٍ، اللَّهُمَّ أَخْبِرْ عَنَّا نَبِيَّكَ، فَرَمَوْهُمْ بِالنَّبْلِ فَقَتَلُوا عَاصِمًا فِي سَبْعَةٍ، وَنَزَلَ إِلَيْهِمْ ثَلاثَةُ نَفَرٍ عَلَى الْعَهْدِ وَالْمِيثَاقِ، مِنْهُمْ خُبَيْبٌ الأَنْصَارِيُّ، وَزَيْدُ بْنُ الدَّثِنَةِ، وَرَجُلٌ آخَرُ، فَلَمَّا اسْتَمْكَنُوا مِنْهُمْ أَطْلَقُوا أَوْتَارَ قِسِيِّهِمْ فَرَبَطُوهُمْ بِهَا، فَقَالَ الرَّجُلُ الثَّالِثُ: هَذَا أَوَّلُ الْغَدْرِ، وَاللَّهِ لا أَصْحَبُكُمْ إِنَّ لِي بِهَؤُلاءِ أُسْوَةً، يُرِيدُ الْقَتْلَى، فَجَرَّرُوهُ وَعَالَجُوهُ فَأَبَى أَنْ يَصْحَبَهُمْ فَقَتَلُوهُ، وَانْطَلَقُوا بِخُبَيْبٍ وَزَيْدٍ حَتَّى بَاعُوهُمَا بِمَكَّةَ بَعْدَ وَقْعَةِ بَدْرٍ، فَابْتَاعَ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ عَامِرِ بْنِ نَوْفَلِ بْنِ عَبْدِ مَنَافٍ خُبَيْبًا، وَكَانَ خُبَيْبٌ هُوَ قَاتِلُ الْحَارِثِ بْنِ عَامِرٍ يَوْمَ بَدْرٍ، فَلَبِثَ خُبَيْبٌ عِنْدَهُمْ أَسِيرًا حَتَّى أَجْمَعُوا قَتْلَهُ، فَاسْتَعَارَ مِنْ بَعْضِ بَنَاتِ الْحَارِثِ مُوسَى يَسْتَحِدُّ بِهَا فَأَعَارَتْهُ إِيَّاهَا فَدَرَجَ بُنَيٌّ لَهَا حَتَّى أَتَاهُ، قَالَتْ: وَأَنَا غَافِلَةٌ فَوَجَدْتُهُ مُجْلِسَهُ عَلَى فَخِذِهِ وَالْمُوسَى بِيَدِهِ، قَالَتْ: فَفَزِعْتُ فَزْعَةً عَرَفَهَا خُبَيْبٌ، فَقَالَ: أَتَخْشَيْنَ أَنْ أَقْتُلَهُ، مَا كُنْتُ لأَفْعَلَ ذَلِكَ، قَالَتْ: وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ أَسِيرًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ خُبَيْبٍ، وَاللَّهِ لَقَدْ وَجَدْتُهُ يَوْمًا يَأْكُلُ قِطْفًا مِنْ عِنَبٍ فِي يَدِهِ، وَإِنَّهُ لَمُوثَقٌ فِي الْحَدِيدِ وَمَا بِمَكَّةَ مِنْ ثَمَرَةٍ، وَكَانَتْ تَقُولُ: إِنَّهُ لَرِزْقٌ رَزَقَهُ اللَّهُ خُبَيْبًا، فَلَمَّا خَرَجُوا بِهِ مِنَ

---

[1] Tayâlisî (1108), Ahmed (4/6, 343), Ebû Dâvud (1393) ve İbn Mâce (1345).

الْحَرَمِ لِيَقْتُلُوهُ فِي الْحِلِّ، قَالَ لَهُمْ خُبَيْبٌ: دَعُونِي أَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ، فَتَرَكُوهُ، ثُمَّ قَالَ: وَاللَّهِ لَوْلا أَنْ تَحْسَبُوا أَنَّ مَا بِي جَزَعٌ لَزِدْتُ، اللَّهُمَّ أَحْصِهِمْ عَدَدًا، وَاقْتُلْهُمْ بَدَدًا، وَلا تُبْقِ مِنْهُمْ أَحَدًا، ثُمَّ قَالَ:

فَلَسْتُ أُبَالِي حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا عَلَى أَيِّ جَنْبٍ كَانَ فِي اللَّهِ مَصْرَعِي

وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ

ثُمَّ قَامَ إِلَيْهِ أَبُو سِرْوَعَةَ عُقْبَةُ بْنُ الْحَارِثِ فَقَتَلَهُ، وَكَانَ خُبَيْبٌ أَوَّلَ مَنْ سَنَّ لِكُلِّ مُسْلِمٍ قُتِلَ صَبْرًا الصَّلاةَ [١/١١٢]

2423- Ebû Hureyre der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) on kişilik bir askeri grubu gözcü olarak gönderdi ve onlara Ömer b. el-Hattâb'ın oğlu Âsım'ın dedesi olan Âsım b. Sâbit el-Ensârî'yi komutan kıldı. Yola çıkıp Usfân ile Mekke arasında bir yer olan Hudât bölgesine geldiklerinde, Hüzeyl kabilesinden Lihyân oğullarına geldikleri haberi verildi. Bunun üzerine Lihyân oğullarından yüz okçu, bu askeri grubu takip için çıktılar. Müslüman askerlerin izlerini buldular ve hatta yiyeceklerinin hurma olduğunu bile öğrendiler ve: "Bu, Yesrib hurmasıdır" diyerek izlerini takibe başladılar. Âsım ile arkadaşları onları görünce yüksek bir yere sığındılar. Okçular etraflarını sardı ve: "İnin kendi isteğinizle teslim olun, söz veriyoruz hiç biriniz öldürülmeyecektir" dediler. Birliğin komutanı Âsım b. Sâbit: "Vallahi ben bir kâfirin zimmetine girip teslim olmam. Allahım! Durumumuzu Peygamber'ine haber ver" dedi. Bunun üzerine Âsım ile beraber yedi kişiyi oklarla öldürdüler.

Onlar öldürülünce kalan üç kişi verilen söz üzerine aşağı inip teslim oldular. Bunlar Hubeyb el-Ensârî, Zeyd b. Desine ve bir kişi daha idi. Lihyân oğulları okçuları bu üç kişiyi yakalayınca, yayların iplerini sökerek onları bağladılar. Üçüncü adam: "Bu, ihanetin başlangıcıdır. Allah'a yemin ederim ki sizinle gitmeyeceğim" dedi. Ancak onu sürükleyerek götürmek istediler. Gitmek istemeyince de öldürdüler. Hubeyb ile İbn Desine'yi alıp Mekke'ye götürdüler ve sattılar. Bu olay Hayber savaşından sonra vaki oluyordu.

Hâris b. Âmir b. Nevfel b. Abdimenâf oğulları Hubeyb'i satın aldılar. Zira Hubeyb, Bedir savaşında Hâris b. Âmir'i öldürmüştü. Kendisi hakkında ölüm

kararını alana kadar yanlarında esir olarak bekletildi. Bir ara Hubeyb, Hâris'in bir kızından traş olmak için bir ustura istedi. Kız da ona usturayı verdi. O esnada kızın ufak bir çocuğu Habbab'ın yanına gitti.

Hâris'in kızı olayı şöyle anlatır: "Ben dalmışken bir ara baktığımda Hubeyb'in, çocuğu dizine oturtmuş olduğunu gördüm. Ustura da elindeydi. Çocuktan yana çok korktum. Ama bu korkumu gören Hubeyb: "Onu öldürmemden mi korkuyorsun? Oysa ben böyle bir şeyi yapacak biri değilim!" dedi. Vallahi Hubeyb'den daha hayırlı olan bir esir görmüş değilim. Bir defasında demirlerle bağlı olduğu halde elinde bir üzüm salkımı olduğunu ve yediğini gördüm. O günlerde de Mekke'de tek bir meyve dahi bulunmuyordu. Ben: "Bu, Allah'ın, Hubeyb'e verdiği bir rızıktır" diyordum."

Hâris oğulları onu öldürmek üzere harem bölgesi dışına çıkarttıklarında Hubeyb onlara: "İzin verin de iki rekat namaz kılayım" dedi. Bunun üzerine onu bıraktılar. Hubeyb namazını bitirdikten sonra da şöyle dedi: "Şâyet korktuğumu düşünmeyecek olsaydınız daha fazla namaz kılardım! Allah'ım! Sayılarını azalt! Onları darmadağın ederek yok et ve içlerinden tek bir kişi dahi bırakma!" Sonrasında şöyle bir şiir okudu:

"Müslüman olarak öldürülecek olduktan sonra

Ölümün ne taraftan geleceği artık önemsiz olur.

Zira bu Allah içindir ve o diledikten sonra

Parçalanan bu uzuvlarımın hepsi mübarek olur."

Sonra Ebû Sirva'a Ukbe b. el-Hâris kalkıp onu öldürdü. Bağlanarak öldürülecek her Müslümanın, idam öncesi namaz kılması geleneğini ortaya koyan ilk kişi Hubeyb'dir.[1]

٢٤٢٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي نَجِيحٍ، عَنْ مَارِيَةَ، مَوْلَاةِ حُجَيْرِ بْنِ أَبِي أَهَابٍ، وَكَانَتْ قَدْ أَسْلَمَتْ، قَالَتْ: كَانَ خُبَيْبٌ قَدْ حُبِسَ فِي بَيْتِي، وَلَقَدِ اطَّلَعْتُ إِلَيْهِ يَوْمًا وَإِنَّ فِي يَدِهِ لَقِطْفًا مِنْ عِنَبٍ مِثْلَ رَأْسِ الرَّجُلِ يَأْكُلُ مِنْهُ، وَمَا أَعْلَمُ أَنَّ فِي الْأَرْضِ حَبَّةَ عِنَبٍ تُؤْكَلُ، قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ: وَقَالَ عَاصِمُ بْنُ

---

1 Ahmed (2/294, 295), Buhârî (3045, 3989, 4086), Ebû Dâvud (2660, 2661), Abdurrezzak (9730) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (4/419).

عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ: فَخَرَجُوا بِخُبَيْبٍ إِلَى التَّنْعِيمِ لِيَقْتُلُوهُ، فَقَالَ لَهُمْ: " إِنْ رَأَيْتُمْ أَنْ تَدَعُونِي حَتَّى أَرْكَعَ رَكْعَتَيْنِ " فَافْعَلُوا، قَالُوا: دُونَكَ فَارْكَعْ، فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ أَتَمَّهُمَا وَأَحْسَنَهُمَا، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى الْقَوْمِ، فَقَالَ: " وَاللَّهِ لَوْلا أَنْ تَظُنُّوا أَنِّي إِنَّمَا طَوَّلْتُ جَزَعًا مِنَ الْقَتْلِ لاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الصَّلاةِ، ثُمَّ رَفَعُوهُ عَلَى خَشَبَةٍ، فَلَمَّا أَوْثَقُوهُ، قَالَ: اللَّهُمَّ إِنَّا قَدْ بَلَّغْنَا رِسَالَةَ رَسُولِكَ، فَبَلِّغْهُ الْغَدَاةَ مَا يُفْعَلُ بِنَا "، قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ: وَمِمَّا قِيلَ فِيهِ مِنَ الشِّعْرِ قَوْلُ خُبَيْبِ بْنِ عَدِيٍّ حِينَ بَلَغَهُ أَنَّ الْقَوْمَ قَدْ أَجْمَعُوا لِصَلْبِهِ، فَقَالَ:

لَقَدْ جَمَّعَ الأَحْزَابُ حَوْلِي وَأَلَّبُوا قَبَائِلَهُمْ وَاسْتَجْمَعُوا كُلَّ مُجَمَّعِ
وَقَدْ جَمَّعُوا أَبْنَاءَهُمْ وَنِسَاءَهُمْ وَقُرِّبْتُ مِنْ جِذْعٍ طَوِيلٍ مُمَنَّعِ
إِلَى اللَّهِ أَشْكُو كُرْبَتِي بَعْدَ غُرْبَتِي وَمَا جَمَّعَ الأَحْزَابُ لِي حَوْلَ مَصْرَعِي
فَذَا الْعَرْشِ صَبِّرْنِي عَلَى مَا يُرَادُ بِي فَقَدْ بَضَّعُوا لَحْمِي وَقَدْ يَئِسَ مَطْمَعِي
وَقَدْ خَيَّرُونِي الْكُفْرَ وَالْمَوْتُ دُونَهُ وَقَدْ ذَرَفَتْ عَيْنَايَ مِنْ غَيْرِ مَجْزَعِ
وَمَا بِي حِذَارُ الْمَوْتِ أَنِّي مَيِّتٌ وَلَكِنْ حَذَارِي جَحْمُ نَارٍ مُلَفَّعِ
وَذَلِكَ فِي ذَاتِ الإِلَهِ وَإِنْ يَشَأْ يُبَارِكْ عَلَى أَوْصَالِ شِلْوٍ مُمَزَّعِ
فَلَسْتُ أُبَالِي حِينَ أُقْتَلُ مُسْلِمًا عَلَى أَيِّ جَنْبٍ كَانَ فِي اللَّهِ مَصْرَعِي [١/١١٣]

2424- Huceyr b. Ebî Ehâb'ın Müslüman olan azatlısı Mâriye der ki: "Hubeyb evimde hapsedilmişti. Bir gün baktığımda elinde bir insan başı büyüklüğünde üzüm salkımı olduğunu ve ondan yediğini gördüm. O zamanlar da hiçbir yerde bir üzüm tanesi bile yoktu (yani üzüm mevsimi değildi)."

İbn İshâk der ki: Âsım b. Ömer b. Katâde rivayetinde şöyle demiştir: Onu öldürmek üzere Ten'îm denilen yere götürdüler. Hubeyb onlara: "İzin verin de iki rekat namaz kılayım" dedi. Bunun üzerine onu bıraktılar ve: "Kıl!" dediler. Hubeyb güzel bir şekilde namazını bitirdikten sonra onlara şöyle dedi: "Vallahi, korktuğumu düşünmeyecek olsaydınız daha fazla namaz kılardım" dedi. Sonra onu ağacın üzerine kaldırıp bağladıklarında: "Allahım! Biz senin Peygamber'inin emrini tebliğ ettik. Bu sabah başımıza gelenlerden onu haberdar et" diye dua etti. Onu asacakları zaman Hubeyb b. Adiy şu beyitleri okumuştu:

"Düşmanlar her yönden etrafımı sarmış
Seyretmek için beni kabileler toplanmış.
Kendileriyle birlikte kadınları ve çocukları getirdiler
Sonunda beni de uzunca ağacın yanına yetiştirdiler.
Allah'a şikâyet ediyorum, sıkıntımı ve bu garipliğimi
Etrafımda toplananları da seyretmek için çaresizliğimi.
Ey Arş'ın sahibi! Bana sabır ver, onlar kötü şey istiyorlar
Benim etlerimi parçalayıp hayattan ümidimi kesiyorlar.
Küfürle ölüm arasında muhayyer bıraktılar, ölüm daha iyidir
Korkmadığım halde, gözyaşlarım akar bu da çaresizlik halidir.
Ölüm kaçınılmaz bir şeydir korkum ondan değildir
İnsanı her taraftan saran cehennem ateşindendir.
Zira bu, Allah içindir ve o diledikten sonra
Parçalanan bu uzuvlarımın hepsi mübarek olur.
Müslüman olarak öldürülecek olduktan sonra
Ölümün ne taraftan geleceği artık önemsiz olur."[1]

٢٤٢٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ، قَالَ: " بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ نَفَرًا سِتَّةً مِنْ أَصْحَابِهِ، وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ مَرْثَدُ بْنُ أَبِي مَرْثَدٍ، فِيهِمْ عَاصِمُ بْنُ ثَابِتٍ، وَخَالِدُ بْنُ الْبُكَيْرِ "، فَلَمَّا كَانُوا بِالرَّجِيعِ اسْتُصْرِخَ عَلَيْهِمْ هُذَيْلٌ، فَأَمَّا مَرْثَدٌ، وَعَاصِمٌ، فَقَالُوا: " وَاللَّهِ لا نَقْبَلُ لِمُشْرِكٍ عَهْدًا وَلا عَضُدًا أَبَدًا "، فَقَاتَلُوهُمْ حَتَّى قَتَلُوهُمْ، وَكَانَتْ هُذَيْلٌ حِينَ قُتِلَ عَاصِمُ بْنُ ثَابِتٍ أَرَادُوا رَأْسَهُ لِيَبِيعُوهُ مِنْ سُلافَةَ بِنْتِ سَعْدِ بْنِ شَهِيدٍ، وَكَانَتْ نَذَرَتْ حِينَ أُصِيبَ ابْنَاهَا يَوْمَ أُحُدٍ لَئِنْ قَدَرَتْ عَلَى رَأْسِ عَاصِمٍ أَنْ تَشْرَبَ فِي قِحْفِ رَأْسِ عَاصِمٍ الْخَمْرَ، فَمَنَعَهُ الدَّبْرُ، فَلَمَّا حَالُوا بَيْنَهُمْ

[1] İbn Hişâm, *Sîre* (2/127, 128).

وَبَيْنَهُ، قَالُوا: دَعُوهُ حَتَّى يُمْسِيَ فَيَذْهَبُ عَنْهُ ثُمَّ نَأْخُذُهُ، فَبَعَثَ اللَّهُ الْوَادِيَ فَاحْتَمَلَ عَاصِمًا فَانْطَلَقَ بِهِ، وَكَانَ عَاصِمٌ قَدْ أَعْطَى اللَّهَ عَهْدًا لا يَمَسُّ مُشْرِكًا وَلا يَمَسُّهُ مُشْرِكٌ تَنَجُّسًا مِنْهُمْ، فَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَقُولُ حِينَ بَلَغَهُ أَنَّ الدَّبْرَ مَنَعَهُ: حَفِظَ اللَّهُ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ، كَانَ عَاصِمٌ قَدْ وَفَّى لِلَّهِ فِي حَيَاتِهِ، فَمَنَعَهُ اللَّهُ مِنْهُمْ بَعْدَ وَفَاتِهِ، كَمَا امْتَنَعَ مِنْهُمْ فِي حَيَاتِهِ

2425- Amr b. Ömer b. Katâde der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından altı kişilik bir grubu (gözcü olarak) gönderdi ve Mersed b. Ebî Mersed'i onlara komutan tayin etti. Aralarında Âsım b. Sâbit ve Hâlid b. el-Bukeyr bulunmaktaydı. Bunlar Recî' denilen yerde iken yakalanmaları için Huzeyl kabilesi yardıma çağrıldı. Mersed ve Âsım: "Vallahi biz, bir müşrikten ne anlaşma, ne de taahhüd kabul etmeyiz" dediler ve öldürülene kadar onlarla savaştılar. Huzeyl kabilesi Âsım b. Sâbit öldürüldüğü zaman başını kesip Sa'd b. Şehîd kızı Sulâfe'ye satmak istediler. Bu kadın Uhud savaşında oğlu öldürülünce, Âsım'ın başı eline geçerse kafa tasında şarap içmeyi adamıştı. Ancak eşek arılarından dolayı bunu yapamamışlardı. Bunun üzerine onlar: "Bırakın, akşam olunca arılar etrafından dağılırlar ve onu öyle alırız" dediler. Allah, vadiden bir sel akıttı ve sel suları onu oradan götürdü. Çünkü Âsım pis oldukları için hiç bir müşriğe dokunmamaya ve onları kendisine dokundurmamaya yemin etmişti. Eşek arısı sürüsünün onu koruduğu haberi kendisine ulaşan Ömer b. el-Hattâb şöyle dedi: "Allah mümin kulunu korudu. Âsım, hayatta iken müşrikleri kendisine dokundurtmamıştı. Onun kendini bundan koruduğu gibi, ölümünden sonra da Allah onu korumuştur."[1]

٢٤٢٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْدَانَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الزُّهْرِيَّ أَخْبَرَهُ، عَنْ بُرَيْدَةَ بْنِ سُفْيَانَ الأَسْلَمِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " بَعَثَ عَاصِمَ بْنَ ثَابِتٍ، وَزَيْدَ بْنَ الدَّثِنَةِ، وَ خُبَيْبَ بْنَ عَدِيٍّ، وَمَرْثَدَ بْنَ أَبِي مَرْثَدٍ إِلَى بَنِي لِحْيَانَ بِالرَّجِيعِ، فَقَاتَلُوهُمْ حَتَّى أَخَذُوا لأَنْفُسِهِمْ أَمَانًا إِلا عَاصِمٌ، فَإِنَّهُ أَبَى، وَقَالَ: لا أَقْبَلُ الْيَوْمَ عَهْدًا مِنْ مُشْرِكٍ، وَدَعَا عِنْدَ ذَلِكَ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَحْمِي لَكَ الْيَوْمَ دِينَكَ فَاحْمِ لَحْمِي "، فَجَعَلَ يُقَاتِلُ وَهُوَ يَقُولُ:

---

[1] İbn Hişâm, *Sîre* (2/125).

مَا عِلَّتِي وَأَنَا جَلْدٌ نَابِلُ وَالْقَوْسُ فِيهَا وَتَرٌ عُنَابِلُ

إِنْ لَمْ أُقَاتِلْكُمْ فَأُمِّي هَابِلُ الْمَوْتُ حَقٌّ وَالْحَيَاةُ بَاطِلُ

وَكُلُّ مَا حَمَّ الإِلَهُ نَازِلُ بِالْمَرْءِ وَالْمَرْءُ إِلَيْهِ آيِلُ

2426- Bureyde b. Süfyân el-Eslemî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Âsım b. Sâbit'i, Zeyd b. ed-Desine'yi, Habîb b. Adiy'yi ve Mersed b. Ebî Mersed'i Recî' denile yere Lihyân oğullarına gönderdi. Bunlar emân alana kadar Lihyân oğullarıyla savaştılar. Ancak Âsım emânı kabul etmemiş ve: "Ben bu gün bir müşrikin ahdini kabul etmem" demişti. İşte o zaman: "Allahım! Ben bu gün dinini korudum. Sen de benim etimi müşriklerden koru" diye dua etti. Sonra şu beyitleri okuyarak savaşmaya başladı:

"Ben çetin bir okçu iken savaşmamak için ne bahanem var

(Yiğit olmakla birlikte) benim yayı güçlü bir de okum var.

Eğer sizinle savaşmazsam anam beni yitirsin

Ölüm haktır, hayat boş, bu da böyle bilinsin.

Takdir edilen her şey bil ki başa gelecek

Kul istemese de kadere zaten boyun eğecek."

Maûne Kuyusu

٢٤٢٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رِعْلا، وَذَكْوَانَ، وَعُصَيَّةَ، أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ " فَاسْتَمَدُّوهُ عَلَى قَوْمِهِمْ فَأَمَدَّهُمْ بِسَبْعِينَ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ "، كَانُوا يُدْعَوْنَ الْقُرَّاءَ، يَحْتَطِبُونَ بِالنَّهَارِ وَيُصَلُّونَ بِاللَّيْلِ، فَلَمَّا بَلَغُوا بِئْرَ مَعُونَةَ غَدَرُوا بِهِمْ فَقَتَلُوهُمْ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ " فَقَنَتَ شَهْرًا فِي صَلاةِ الصُّبْحِ يَدْعُو اللَّهَ عَلَى رِعْلٍ وَذَكْوَانَ وَعُصَيَّةَ " فَقَرَأْنَا بِهِمْ قُرْآنًا، ثُمَّ إِنَّ ذَلِكَ رُفِعَ وَنُسِيَ بَلِّغُوا عَنَّا قَوْمَنَا، إِنَّا لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِيَ عَنَّا وَأَرْضَانَا، وَرَوَاهُ ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ [١٢٣/١]

2427- Enes b. Mâlik bildiriyor: Ri'l, Zekvân, Usayye, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek kavimleri(ne Kur'ân'ı öğretmek) için yardım istediler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onlara Ensâr'dan yetmiş kişiyi gönderdi. Onlar: "Kurrâ (Kur'ân hafızları)" diye çağrılırdı. Onlar gündüzlerini

odunculuk ederek ve gecelerini namazla geçirirdi. Maûne kuyusuna geldikleri zaman tuzak kurup onları öldürdüler. Bu haber Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) ulaşınca bir ay boyunca sabah namazında kunût edip Ri'l, Zekvân, Usayye'ye beddua etti. Onlar hakkında: "Bizim durumumuzu kavmimize bildirin. Şüphesiz ki biz Rabbimize kavuştuk, Rabbimiz bizden razı oldu, bizi de razı etti" diye âyet te okuduk. Sonra bu âyet kaldırıldı ve unutuldu.[1]

٢٤٢٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الصَّقْرِ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، قَالَ: ذَكَرَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ سَبْعِينَ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ، كَانُوا إِذَا جَنَّهُمُ اللَّيْلُ آوَوْا إِلَى مُعَلِّمٍ لَهُمْ بِالْمَدِينَةِ يَبِيتُونَ يَدْرُسُونَ الْقُرْآنَ، فَإِذَا أَصْبَحُوا فَمَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ قُوَّةٌ أَصَابَ مِنَ الْحَطَبِ وَاسْتَعْذَبَ مِنَ الْمَاءِ، وَمَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ سَعَةٌ أَصَابُوا الشَّاةَ فَأَصْلَحُوهَا، فَكَانَتْ تُصْبِحُ مُعَلَّقَةً بِحَجَرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَلَمَّا أُصِيبَ خُبَيْبٌ بَعَثَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَكَانَ فِيهِمْ خَالِي حَرَامُ بْنُ مِلْحَانَ، فَأَتَوْا عَلَى حَيٍّ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ، فَقَالَ حَرَامٌ لأَمِيرِهِمْ: أَلا أُخْبِرُ هَؤُلاءِ أَنَّا لَسْنَا إِيَّاهُمْ نُرِيدُ فَيُخَلُّوا وُجُوهَنَا؟ قَالَ: نَعَمْ، فَأَتَاهُمْ، فَقَالَ لَهُمْ ذَلِكَ، فَاسْتَقْبَلَهُ رَجُلٌ بِرُمْحٍ فَأَنْفَذَهُ بِهِ، فَلَمَّا وَجَدَ حَرَامٌ مَسَّ الرُّمْحِ فِي جَوْفِهِ قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ فُزْتُ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ، فَانْطَوَوْا عَلَيْهِمْ فَمَا بَقِيَ مِنْهُمْ مُخْبِرٌ، فَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَجِدَ عَلَى سَرِيَّةٍ وَجْدَهُ عَلَيْهِمْ، " لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كُلَّمَا صَلَّى الْغَدَاةَ رَفَعَ يَدَيْهِ يَدْعُو عَلَيْهِمْ " [١٢٣/١]

2428- Sâbit el-Bünânî der ki: Enes b. Mâlik, Ensâr'dan olan yetmiş kişiden bahsetti ve şöyle devam etti: "Onlar gece olduğu zaman Medine'de bir hocalarının yanına giderler ve sabaha kadar Kur'ân öğrenirlerdi. Sabah olduğunda kendisinde güç bulanlar, odun toplamak ve su çekmek gibi işlerle uğraşırlardı. Maddi durumu iyi olanlar da bir koyun keserek gövdesini olduğu gibi getirir ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) evinin dış duvarına asarlardı. Hubeyb öldürülünce Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu yetmiş kişiyi gönderdi. Dayım Harâm da bu yetmiş kişinin içinde idi. Bunlar yolculuk esnasında Süleym oğulları kabilesinin yanından geçerlerken, (Süleym kabilesi onlara sataşmak istedi ve) dayım birlik komutanına: "Bizi bırakmaları için onlara gidip: «Biz sizin için gelmedik (sizinle bir alıp veremediğimiz yoktur)» diyeyim mi?" dedi. Birlik komutanı da: "Git söyle" deyince, dayım

---

[1] Buhârî (4090) ve Müslim (1/468).

gidip onlara durumu izah etti. Adamın biri dayımı mızrakla karşıladı. Dayım mızrağın soğukluğunu içinde hissedince: **"Allahu Ekber! Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki ben kazandım"** diye bağırdı. Sonra üzerlerine saldırdılar ve yetmiş kişinin hepsini öldürdüler. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hiçbir müfrezeye onlara üzüldüğü gibi üzüldüğünü görmedim. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) her sabah namazında ellerini kaldırıp onlara beddua ettiğini gördüm.[1]

٢٤٢٩- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ سَالِمٍ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَبُو بَكْرٍ، وَعَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ حَتَّى قَدِمُوا الْمَدِينَةَ، فَقُتِلَ عَامِرُ يَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ، وَأُسِرَ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ "، فَقَالَ لَهُ عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ: مَنْ هَذَا؟ وَأَشَارَ إِلَى قَتِيلٍ، فَقَالَ لَهُ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ: هَذَا عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ، فَقَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُهُ بَعْدَمَا قُتِلَ رُفِعَ إِلَى السَّمَاءِ حَتَّى إِنِّي لأَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الأَرْضِ [١١٠/١]

2429- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr ve Âmir b. Fuheyre yola çıkıp Medine'ye geldiler. Âmir, Ma'ûne kuyusu gününde öldürüldü ve Amr b. Umeyye esir alındı. Âmir b. et-Tufeyl ölülerden birisine işaret ederek: "Bu kimdir?" diye sordu. Amr b. Umeyye: "Bu, Âmir b. Fuheyre'dir" dedi. Âmir b. et-Tufeyl: "Onun öldürüldükten sonra göklere kaldırıldığını gördüm. Hatta gök ile yer arasında ona bakıyordum" dedi[2]

٢٤٣٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أُبَيُّ بْنُ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى بَنِي سُلَيْمٍ نَفَرًا فِيهِمْ عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ، فَاسْتَجَاشَ عَلَيْهِمْ عَامِرُ بْنُ الطُّفَيْلِ، فَأَدْرَكُوهُمْ بِبِئْرِ مَعُونَةَ، فَقَتَلُوهُمْ "، قَالَ الزُّهْرِيُّ: فَبَلَغَنِي أَنَّهُمُ الْتَمَسُوا جَسَدَ عَامِرِ بْنِ فُهَيْرَةَ فَلَمْ يَقْدِرُوا عَلَيْهِ، قَالَ: فَيَرَوْنَ أَنَّ الْمَلائِكَةَ دَفَنَتْهُ [١١٠/١]

2430- İbn b. Ka'b b. Mâlik der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), aralarında Âmir b. Füheyre'nin de bulunduğu bir grubu Süleym oğullarına gönderdi. Âmir b. et-Tufeyl Süleym oğullarını bu gruba karşı kışkırttı. Süleym oğulları onları Ma'ûne kuyusu yanında yetiştiler ve öldürdüler."

---

[1] Buhârî (4090) ve Müslim (1/468).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Zührî der ki: "Bana ulaşan habere göre Âmir b. Fuheyre'nin cesedini aradılar ama bulamadılar. Onlara göre onu melekler defnetmişti."

٢٤٣١- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ عَامِرَ بْنَ الطُّفَيْلِ، كَانَ يَقُولُ عَنْ رَجُلٍ مِنْهُمْ " لَمَّا قُتِلَ رُفِعَ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ، حَتَّى رَأَيْتُ السَّمَاءَ مِنْ دُونِهِ، قَالُوا: هُوَ عَامِرُ بْنُ فُهَيْرَةَ " [١/١١٠]

2431- Hişâm b. Urve, babasından şöyle bildirir: Âmir b. et-Tufeyl kendilerinden bir adam için: "Onun öldürüldükten sonra göklere kaldırıldığını gördüm. Hatta gök ile yer arasında ona bakıyordum" dedi. Bunun üzerine oradakiler: "Bu, Âmir b. Fuheyre'dir" dediler.

Hind Savaşı

٢٤٣١/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا هُشَيْمٌ، عَنْ سَيَّارٍ، عَنْ جَبْرٍ عُبَيْدَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " وَعَدَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ غَزْوَةَ الْهِنْدِ، فَإِنِ اسْتُشْهِدْتُ كُنْتُ مِنْ خَيْرِ الشُّهَدَاءِ، وَإِنْ رَجَعْتُ فَأَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ الْمُحَرَّرَ " [٨/٣١٦]

2431/a- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hind(istan) gazasını bize vaad etti. Eğer ben o gazada şehid olursam, şehidlerin en hayırlısı olurum. Eğer geri dönersem (Cehennemden azat edilmiş) hürriyetine kavuşmuş Ebû Hureyre olurum."

٢٤٣٢- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبِي عُمَرَ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ الْجُهَنِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ لِي بِخَالِدِ بْنِ نُبَيْحٍ "، رَجُلٌ مِنْ هُذَيْلٍ وَهُوَ يَوْمَئِذٍ قِبَلَ عَرَفَةَ بِعُرَنَةَ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُنَيْسٍ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، انْعَتْهُ لِي، قَالَ: " إِذَا رَأَيْتَهُ هِبْتَهُ "، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا هِبْتُ شَيْئًا قَطُّ، قَالَ: فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُنَيْسٍ حَتَّى أَتَى جِبَالَ عَرَفَةَ، فَلَقِيَهُ قَبْلَ أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَلَقِيتُ رَجُلا فَرُعِبْتُ مِنْهُ حِينَ رَأَيْتُهُ، فَعَرَفْتُ حِينَ قَرُبْتُ مِنْهُ أَنَّهُ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ، فَقَالَ لِي: مَنِ الرَّجُلُ، فَقُلْتُ: بَاغِيَ حَاجَةً، هَلْ مِنْ

مَبِيتٍ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَالْحَقْ فَرُحْتُ فِي أَثَرِهِ، فَصَلَّيْتُ الْعَصْرَ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ وَأَشْفَقْتُ أَنْ يَرَانِيَ، ثُمَّ لَحِقْتُهُ فَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ، ثُمَّ خَرَجْتُ فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ: فَأَعْطَاهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِخْصَرَةً، فَقَالَ: " تَخَصَّرْ بِهَذِهِ حَتَّى تَلْقَانِي بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَأَقَلُّ النَّاسِ الْمُتَخَصِّرُونَ "، قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ: فَلَمَّا تُوُفِّيَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُنَيْسٍ أُمِرَ بِهَا فَوُضِعَتْ عَلَى بَطْنِهِ وَكُفِّنَ وَدُفِنَ وَدُفِنَتْ مَعَهُ [٢/٥]

2432- Abdullah b. Uneys el-Cuhenî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim benim için Hâlid b. Nubeyh'i öldürür?"* diye sordu. Bu kişi Huzeyl kabilesinden olup Arafat'ın karşısında Urâne'de bulunmaktaydı. Abdullah b. Uneys: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben öldürürüm. Onu bana tarif et" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu gördüğün zaman seni bir ürperti kaplayacaktır"* buyurdu. Abdullah b. Uneys: "Ey Allah'ın Resûlü! Vallahi şu ana kadar hiçbir şeyden korkmadım" karşılığını verdi. Sonra Abdullah b. Uneys yola çıkıp Arafat dağlarına geldi. Güneş batmadan önce onu buldu. Abdullah şöyle anlatıyor: "Bir adamla karşılaştım ve onu gördüğümde bir ürpertiye kapıldım. Yanına yaklaştığımda bu kişinin Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) söylediği kişi olduğunu anladım. Adam bana: "Sen kimsin?" deyince: "Ben bir ihtiyaç sahibiyim. Burada geceleyebilir miyim?" dedim. O da: "Olur, peşimden gel" dedi. Ben de peşinden gittim. İkindi namazını kısa iki rekat olarak kıldım. Beni görmesinden korkuyordum. Sonra kendisine yetişip kılıçla vurup öldürdüm. Sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip durumu haber verdim.

Muhammed b. Ka'b der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Abdullah b. Uneys es-Sülemî'ye bir baston verdi ve: *"Bu bastonu al ve kıyamet gününde bana kavuşana kadar ona dayan. Bilmiş ol ki, kıyamet gününde bastona yaslananlar çok azdır"* buyurdu. Abdullah b. Uneys vefat etmeden önce bastonun da kendisiyle defnedilmesini söylemişti. Vefat ettiği zaman o baston karnı üzerine konuldu da kefenlenip kendisiyle birlikte defnedildi."[1]

---

[1] Heysemî, *Mecma'uz-Zevâid* (6/207).

Mustalik Oğulları Heyeti

٢٤٣٢/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ عِيسَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْجُرَيْجِيُّ الطُّورْمَارْدِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو الْفَتْحِ نَصْرُ بْنُ مَنْصُورٍ، عَنْ بِشْرِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُسْهِرٍ، عَنِ الْمُخْتَارِ بْنِ فُلْفُلٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " وَجَّهَنِي وَفْدُ الْمُصْطَلِقِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: سَلْهُ إِنْ جِئْنَا فِي الْعَامِ الْقَابِلِ فَلَمْ نَجِدْكَ إِلَى مَنْ نَدْفَعُ صَدَقَاتِنَا؟، قَالَ: فَقُلْتُ لَهُ، فَقَالَ لَهُمْ: ادْفَعُوهَا إِلَى أَبِي بَكْرٍ، قَالَ: فَقُلْتُ لَهُمْ، فَقَالُوا: قُلْ لَهُ فَإِنْ لَمْ نَجِدْ أَبَا بَكْرٍ، قَالَ: فَقُلْتُ لَهُ، فَقَالَ: قُلْ لَهُمُ ادْفَعُوهَا إِلَى عُمَرَ، قَالَ: فَقُلْتُ لَهُمْ، فَقَالُوا، قُلْ لَهُ: فَإِنْ لَمْ نَجِدْ عُمَرَ، فَقُلْتُ لَهُ، فَقَالَ: ادْفَعُوهَا إِلَى عُثْمَانَ وَتَبًّا لَكُمْ يَوْمَ يَقْتُلُ عُثْمَانُ [٣٥٨/٨] "

2432/a- Enes b. Mâlik der ki: Mustalik oğulları beni Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gönderip: "Gelecek yıl gelir de seni bulamazsak sadakaları (zekatı) kime vereceğiz?" diye sor dediler. Ben de sorduğumda: *"(Beni bulamazlarsa) Ebû Bekr'e versinler"* buyurdu. Bunu Mustalik oğullarına söylediğimde: "Ona: "Ebû Bekr'i bulamazsak kime verelim?" diye sor" dediler. Sorduğumda: *"(Ebû Bekr'i bulamazlarsa) Ömer'e versinler"* buyurdu. Bunu Mustalik oğullarına söylediğimde: "Ona: "Ömer'i bulamazsak kime verelim?" diye sor" dediler. Sorduğumda: *"(Ömer'i bulamazlarsa) Osmân'a versinler. Osmân öldürüldüğü gün vay halinize"* buyurdu.

TEFSİR KİTABI

Fâtiha Sûresi

٢٤٣٣- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْحَسَنِ الْبَرْدَعِيُّ بْنُ عُفَيْرٍ الْعَطَّارُ، ثنا يُوسُفُ بْنُ عَدِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " ﴿اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ "، قَالَ: " الإِسْلامُ "، رَفَعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ، عَنْ مِسْعَرٍ،وَرَوَاهُ وَكِيعٌ مَوْقُوفًا [٢٦٥/٧]

2433- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"Bizi doğru yola eriştir"**[1] âyetini açıklarken: *"Doğru yoldan kasıt İslam'dır"* buyurdu.

Bu hadis Vekî kanalıyla sahabi sözü olarak ta rivayet olunmuştur.

٢٤٣٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ، قَالَ: ثنا أَبُو الأَحْوَصِ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ زُرَيْقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: بَيْنَمَا جِبْرِيلُ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ سَمِعَ نَقِيضًا مِنْ فَوْقِهِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ، فَقَالَ: " هَذَا بَابٌ مِنَ السَّمَاءِ فُتِحَ الْيَوْمَ، وَلَمْ يُفْتَحْ قَطُّ إِلا الْيَوْمَ، فَنَزَلَ مِنْهُ مَلَكٌ، فَقَالَ: هَذَا مَلَكٌ نَزَلَ إِلَى الأَرْضِ لَمْ يَنْزِلْ إِلا الْيَوْمَ، فَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَبْشِرْ بِسُورَتَيْنِ أُوتِيتَهُمَا لَمْ يُؤْتَهُمَا نَبِيٌّ قَبْلَكَ فَاتِحَةُ الْكِتَابِ وَخَوَاتِيمُ سُورَةِ الْبَقَرَةِ، لَمْ تَقْرَأْ بِحَرْفٍ مِنْهَا إِلا أُوتِيتَهُ "، حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمُ بْنُ الْحَجَّاجِ فِي صَحِيحِهِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَمَّارُ بْنُ زُرَيْقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى [٣٠٥/٤]

2434- İbn Abbâs der ki: Cibrîl, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanında iken üstünden kapı gıcırdaması gibi bir ses işitti ve başını göğe doğru kaldırdı. (Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle devam etti: *"Cibrîl başını göğe doğru kaldırarak): «İşte bu gün semadan bir kapı açıldı. Bu günden önce asla açılmamıştır» dedi. Bu sırada bir melek indi. Cibrîl yine: «Ondan yeryüzüne bir*

---

[1] Fâtiha Sur. 6

melek indi. Bu melek bu günden önce yeryüzüne asla yere inmemiştir» dedi. Melek selam verip şöyle dedi: «Bundan önce hiçbir peygamberin kendileriyle müjdelenmediği iki sûre ile müjdelen. Bunlar Fâtiha Sûresi ile Bakara Sûresi'nin son âyetleridir. Onlardan okuduğun her harfe mukabil sana mutlaka büyük sevap verilecektir»."[1]

Müslim'in rivayet ettiği sahih sabit bir hadistir.

Bakara Sûresi

٢٤٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، وَأَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ السَّرِيِّ بْنِ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ الْمَدَائِنِيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ هَارُونَ الأَعْوَرِ، عَنْ أَبَانَ بْنِ تَغْلِبَ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ أَخَذَ بِيَدِ عُمَرَ فَمَرَّ عَلَى الْمَقَامِ، فَقَالَ لَهُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، هَذَا مَقَامُ إِبْرَاهِيمَ؟ قَالَ: " نَعَمْ "، قَالَ: أَفَلا تَتَّخِذُهُ مُصَلًّى؟ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ، ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَدَائِنِيُّ، عَنْ هَارُونَ، رَوَاهُ تَابِعِيٌّ، عَنْ تَابِعِيٍّ، عَنْ تَابِعِيٍّ، قَالَ: أَبَانُ بْنُ تَغْلِبَ لَقِيَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ، وَالْحَكَمُ لَقِيَ عِدَّةً مِنَ الصَّحَابَةِ، وَمُجَاهِدٌ لَقِيَ الأَكَابِرَ مِنَ الصَّحَابَةِ [٣٠٢/٣]

2435- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Hz. Ömer'in elinden tutup Makâm'a geldi. Ömer: "Ey Allah'ın Resûlü! Burası İbrâhîm'in makâmı mıdır?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* karşılığını verdi. Ömer: "Burayı namazgâh edinelim mi?" deyince de, Allah: **"İbrâhîm'in makamını namaz yeri edinin"**[2] âyetini indirdi.[3]

Câbir hadisinden sahih sabit, Mücâhid hadisinden tek kanallı bir hadistir. Yukarıdaki hadiste İbn Ömer'den sonraki üç ravi tâbiûndandır. Şöyle ki Ebân b. Tağleb, Enes b. Mâlik'e rastlamıştır. Hakem sahabeden birkaçı ile görüşmüş; Mücâhid ise sahabenin ileri gelenleriyle görüşmüştür.

---

[1] Müslim (1/554).

[2] Bakara Sur. 125

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/13475).

Allah'ın Boyası

٢٤٣٦- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ أَبَانَ، قَالَ: ثنا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: أَيَصْبغُ رَبُّكَ؟ قَالَ: " نَعَمْ، صِبْغًا لا يُنْقَضُ، أَحْمَرُ، وَأَصْفَرُ، وَأَبْيَضُ " [٤/٣٠١]

2436- İbn Abbâs der ki: Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: *"Rabbin boya yapar mı?"* diye sorunca: *«Evet yapar. Solmayan kırmızı, sarı ve beyaz renkleri boyar"* buyurdu.[1]

Anne Babaya ve Yakınlara Vasiyet

٢٤٣٧- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، حدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثَنَا أَبُو حَفْصٍ، ثنا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ جَهْضَمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: " ﴿إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالأَقْرَبِينَ﴾ ، قَالَ: نَسَخَتْهَا آيَةُ الْمَوَارِيثِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ مَهْدِيٍّ [٩/٢٦]

2436- Abdullah b. Zeyd der ki: İbn Ömer'in şöyle dediğini işittim: **"Biriniz ölürken kendisinden sonra bir hayır bırakacaksa anasına, babasına ve yakınlarına, örfe uyarak vasiyette bulunmalı"**[2] âyetini mirâs âyeti neshetti."

Tek kanallı bir hadistir.

Arafat'tan Akın Etmek

٢٤٣٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، ثنا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَانَتْ قُرَيْشٌ تَقُولُ عَنْ قُطَّانِ الْبَيْتِ: لا نُفِيضُ إِلا مِنْ مِنًى، وَكَانَ النَّاسُ يُفِيضُونَ مِنْ عَرَفَاتٍ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى:﴿ثُمَّ

---

[1] Heysemî, *Mecma'uz-Zevâid* (5/131).

[2] Bakara Sur. 180

أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ﴾ "، يُقَالُ: إِنَّهُ تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو دَاوُدَ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَحَدَّثَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي دَاوُدَ السِّجِسْتَانِيُّ، وَالْكِبَارُ، عَنْ يُونُسَ بْنِ حَبِيبٍ [١٣٨/٧]

2438- Hz. Âişe der ki: Kureyş, Kâbe'nin sakinleri olduklarını ileri sürüp: "Biz ancak Mina'dan akın ederiz (Arafat'a çıkmayız)" derlerdi. Tüm insanlar ise Arafat'tan akın etmekteydi. Bunun üzerine Allah: **"Sonra, insanların toplu olarak akın ettiği yerden, siz de akın edin"**[1] âyetini indirdi.[2]

Kadınlarla Arkadan Normal İlişki Kurmak

٢٤٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مِلْحَانَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: " أَنَّ الْيَهُودَ كَانَتْ تَقُولُ إِذَا أُتِيَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ قِبَلِ دُبُرِهَا: كَانَ وَلَدُهَا أَحْوَلَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى:﴿نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ﴾ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ رَوَاهُ النَّاسُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ [١٥٤/٣]

2439- Câbir der ki: Yahudiler: "Kadına arkadan normal ilişki ile yaklaşırsan çocuk şaşı doğar" derlerdi. Bunun üzerine Allah: **"Kadınlarınız sizin tarlanızdır, tarlanıza istediğiniz gibi varın"**[3] âyetini indirdi.[4]

Sahih sabit bir hadistir.

Kunût

٢٤٤٠- حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ أَحْمَدُ بْنُ أَبَتَاهُ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِدْرِيسَ السِّجْزِيُّ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، ثنا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ دَرَّاجٍ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ حَرْفٍ ذَكَرَهُ اللَّهُ ﷻ فِي الْقُرْآنِ مِنَ الْقُنُوتِ فَهُوَ فِي الطَّاعَةِ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ، عَنْ عَمْرٍو [٣٢٥/٨]

---

[1] Bakara Sur. 199

[2] Buhârî (1665), Müslim (2/893), Tirmizî (884) ve Beyhakî (5/113).

[3] Bakara Sur. 123

[4] Buhârî (4528), Müslim (2/1058), Ebû Dâvud (2163), Tirmizî (2978), İbn Mâce (1925) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (7/194, 195).

2440- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın Kur'ân'da zikretmiş olduğu her kunût kelimesi ile itaat kastedilmektedir"* buyurdu."[1]

Âyetu'l-Kürsî

٢٤٤١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، أَخْبَرَنَا الثَّوْرِيُّ، وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى، قَالا: عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي السَّلِيلِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَبَا الْمُنْذِرِ، أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ ﷻ مَعَكَ أَعْظَمُ؟ قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: أَبَا الْمُنْذِرِ أَيُّ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مَعَكَ أَعْظَمُ؟ قُلْتُ: ﴿اللَّهُ لا إِلَهَ إِلا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾، فَضَرَبَ صَدْرِي، وَقَالَ: لِيَهْنِكَ الْعِلْمُ أَبَا الْمُنْذِرِ "

2441- Ubey b. Ka'b der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebu'l-Münzir! Allah'ın Kitab'ında en büyük âyet hangisidir?"* diye sorunca: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir daha: *"Ey Ebu'l-Münzir! Allah'ın Kitab'ında en büyük âyet hangisidir?"* diye sorunca: **"Allah'tan başka hiç bir ilah yoktur..."**[2] âyetidir" dedim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) göğsüme vurarak: *"İlim sana helal olsun ey Ebu'l-Münzir!"* buyurdu.[3]

Kişinin İçindekini Açıklasa da, Gizlese de Hesaba Çekilmesi

٢٤٤٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَاصِمٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالا: ثنا وَكِيعٌ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ آدَمَ بْنِ سُلَيْمَانَ، مَوْلَى خَالِدِ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ

---

[1] Ahmed (3/75), İbn Hibbân (1723) ve Ebû Ya'lâ (1379).

[2] Bakara Sur. 255

[3] Müslim (1/556), Ebû Dâvud (1460), Ahmed (5/142), Abdurrezzak (6001) ve Hâkim (3/303).

جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: ﴿وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ﴾ ، دَخَلَ قُلُوبَهُمْ مِنْهَا شَيْءٌ، لَمْ يَدْخُلْهَا مِنْ قَبْلُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " قُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا، وَسَلَّمْنَا "، فَأَلْقَى اللَّهُ فِي قُلُوبِهِمُ الإِيمَانَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلآئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لاَ نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ وَقَالُواْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ لاَ يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لاَ تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾ ، قَالَ: " قَدْ فَعَلْتُ "،﴿رَبَّنَا وَلاَ تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا﴾، قَالَ: " قَدْ فَعَلْتُ "، ﴿رَبَّنَا وَلا تُحَمِّلْنَا مَا لا طَاقَةَ لَنَا بِهِ﴾ ، قَالَ: " قَدْ فَعَلْتُ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ آدَمَ [١٠٤/٧]

2442- İbn Abbâs der ki: **"İçinizdekini açıklasanız da, gizleseniz de Allah sizi onunla hesaba çeker ve dilediğini bağışlar, dilediğine azabeder"**[1] âyeti indiği zaman, ashâbın kalplerine bir sıkıntı girdi. Daha önce hiçbir şeyden dolayı kalplerine öylesi bir sıkıntı girmemişti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İşittik, itaat ettik ve teslim ettik" deyin"* buyurdu. Allah onların kalplerine imanı yerleştirdi ve: **"Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (iman ettiler). Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: «Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz.» Şöyle de dediler: «İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız sanadır. Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır. (Şöyle diyerek dua ediniz): "Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma»"**[2] âyetlerini indirdi. (Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashâb âyette olduğu gibi dua edince) Allah: "(Tamam sorumlu) tutmayacağım" buyurdu. Sonra Allah: **"Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme"**[3] âyetini indirdi. (Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashâb âyette olduğu gibi dua edince) Allah: "(Tamam)

---

[1] Bakara Sur. 284

[2] Bakara Sur. 285, 286

[3] Bakara Sur. 286

yüklemeyeceğim" buyurdu. Sonra da Allah: **"Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği işler de yükleme!"**[1] âyetini indirdi. (Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashab âyette olduğu gibi dua adince) Allah: "(Tamam) yüklemeyeceğim" buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Bakara Sûresi'ni Öğrenmek

٢٤٤٣- أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَلِيٍّ، ثنا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ أَبُو الْحُسَيْنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خَبِيقٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ مُهَاجِرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تَعَلَّمُوا الْبَقَرَةَ، فَإِنَّ أَخْذَهَا بَرَكَةٌ، وَتَرْكَهَا حَسْرَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ بِشْرٍ، لا أَعْرِفُ لَهُ وَجْهًا غَيْرَهُ [١٢١/٧]

2443- Abdullah b. Bureyde babasından bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bakara Sûresi'ni öğrenin. Şüphesiz ki onu öğrenmek bereket, terk etmek ise pişmanlıktır"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

Âl-i İmrân Sûresi

٢٤٤٤- مَا حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ، وَحَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو مُحَمَّدٍ إِمْلاءً، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، جميعا، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ " قَرَأَ هَذِهِ الآيَةَ: ﴿هُوَ الَّذِيَ أَنزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُّحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاء الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاء تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلاَّ اللّهُ

---

[1] Bakara Sur. 286

[2] Müslim (1/116), Tirmizî (2992), Ahmed (1/233) ve Hâkim (2/286).

[3] Ahmed (5/348) ve Dârimî (33919.

وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلاَّ أُوْلُواْ الألْبَابِ﴾ الآيَةَ كُلَّهَا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: إِذَا رَأَيْتُمُ الَّذِينَ يَسْأَلُونَ عَمَّا تَشَابَهَ مِنْهُ، فَهُمْ أُولَئِكَ الَّذِينَ سَمَّاهُمُ اللَّهُ، فَاحْذَرُوهُمْ "، لَفْظُ الْقَاضِي.رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَيْضًا، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، وَاخْتُلِفَ عَلَى الْقَاسِمِ فِيهِ، فَرَوَاهُ أَيُّوبُ، وَعَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ، وَحَمَّادُ بْنُ يَحْيَى الأَبَحُّ، عَنْ أَبِي مُلَيْكَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، مِنْ دُونِ الْقَاسِمِ، وَرَوَاهُ عَمْرُو بْنُ عُبَيْدٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَهُ [١٨٤/٢]

2444- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"Sana bu kitabı indiren O'dur. Bunun âyetlerinden bir kısmı muhkemdir ki, bu âyetler, kitabın anası demektir. Diğer bir kısmı da müteşabih âyetlerdir. Kalplerinde kaypaklık olanlar, sırf fitne çıkarmak için, bir de kendi keyiflerine göre te'vil yapmak için onun müteşabih olanlarının peşine düşerler. Hâlbuki onun te'vilini Allah'tan başka kimse bilmez. İlimde uzman olanlar, «Biz buna inandık, hepsi Rabbimiz katındandır» derler. Üstün akıllılardan başkası da derin düşünmez"**[1] âyetini okudu ve: *"Eğer müteşâbih âyetler hakkında soranları (mücadele edenleri) görürseniz onlardan sakının. Onlar Allah'ın (kalpleri sapanlar diye) isimlendirdiği kimselerdir"* buyurdu.[2]

٢٤٤٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ، وَعَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا عَمَّارُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الْمُخْتَارِ، ثَنَا أَبِي، حَدَّثَنِي غَالِبٌ الْقَطَّانُ، قَالَ: قَدِمْتُ الْكُوفَةَ، فَنَزَلْتُ قَرِيبًا مِنَ الأَعْمَشِ، فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ هَوِيًّا مِنَ اللَّيْلِ كُلَّمَا قَرَأَ: ﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لا إِلَهَ إِلا هُوَ﴾ ، ثُمَّ يَقُولُ: وَأَنَا أَشْهَدُ بِمَا شَهِدَ اللَّهُ تَعَالَى بِهِ وَمَلائِكَتُهُ وَأُولُو الْعِلْمِ، وَأَسْتَوْدِعُ اللَّهَ هَذِهِ الشَّهَادَةَ إِلَى وَقْتِ خُرُوجِ نَفْسِي وَدُخُولِ قَبْرِي وَلِقَاءِ رَبِّي، فَقُلْتُ فِي نَفْسِي: لَقَدْ سَمِعَ فِيهَا شَيْئًا، فَأَتَيْتُهُ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، إِنِّي أَسْمَعُكَ تَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ شَهِدَ اللَّهُ إِلَى آخِرِهَا، ثُمَّ تَقُولُ كَذَا وَكَذَا وَذَكَرْتُ لَهُ الْكَلامَ، فَقَالَ: أَوَمَا سَمِعْتَ مِنِّي فِيهَا شَيْئًا؟ قُلْتُ: لا، فَقَالَ: وَاللَّهِ لا أُحَدِّثُكَ بِهَا سَنَةً، فَكَتَبْتُ بِهَا عَلَى بَابِ دَارِهِ مِنْ أَوَّلِ يَمِينِهِ، فَلَمَّا تَمَّتِ السَّنَةُ، قُلْتُ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ قَدْ تَمَّتِ السَّنَةُ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو وَائِلٍ شَقِيقُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ

---

[1] Âli İmrân Sur. 7

[2] Buhârî (4547), Müslim (4/2053), Ebû Dâvud (4598), Tirmizî (2993) ve Dârimî (145).

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يُؤْتَى بِقَارِيهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: " إِنَّ عَبْدِي هَذَا عَهِدَ عِنْدِي عَهْدًا وَأَنَا أَحَقُّ مَنْ وَفَّى بِعَهْدِهِ أَدْخِلُوهُ الْجَنَّةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ تَفَرَّدَ بِهِ عُمَرُ بْنُ الْمُخْتَارِ، عَنْ غَالِبٍ [١٨٧/٦]

2545- Ğâlib el-Kattân anlatıyor: Kûfe'ye geldiğimde A'meş'e yakın bir yerde konakladım. Gecenin bir vaktinde her: **"Allah, melekler ve adaleti yerine getiren ilim sahipleri, O'ndan başka tanrı olmadığına şahitlik etmişlerdir. O'ndan başka tanrı yoktur, O güçlüdür, Hakim'dir"**[1] âyetini okuduğunda: "Ben de, Allah'ın, meleklerin ve adaleti yerine getiren ilim sahiplerinin şahit olduğu şeylere şahidim. Bu şahitliğimi de ölüp mezara girinceye ve Rabbime kavuşuncaya kadar Allah'a emanet ediyorum" dediğini işitiyordum. Ben kendi kendime: "Bu konuda bir şey duymuş olmalı" dedim. Kendisine gidip: "Ey Ebû Muhammed! Gece vakti senin: **«Allah, melekler ve adaleti yerine getiren ilim sahipleri, O'ndan başka tanrı olmadığına şahitlik etmişlerdir. O'ndan başka tanrı yoktur, O güçlüdür, Hakim'dir»**[2] âyetini okuyup şöyle şöyle dediğini işittim" dedim ve söylediği kelimeleri kendisine zikrettim. Bunun üzerine bana: "Sen benden bu konuda bir şey işitmedin mi?" dedi. Ben hayır (işitmedim)" dediğimde: "Vallahi bunun sebebini bir yıl boyunca sana söylemeyeceğim" diye yemin etti. Ben de bu yemin tarihini kapısının sağ tarafına yazdım. Bir yıl dolunca: "Ey Ebû Muhammed! Bir yıl doldu" dedim. Bunun üzerine şöyle anlattı: "Ebû Vâil Şakîk b. Seleme, Abdullah b. Mes'ûd'dan naklederek Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu söyledi: *"Bunu okuyan kıyamet gününde getirilir ve Allah: «Kulum bana ahid verdi ve benim bu ahdi ödemem haktır. Kulumu Cennete sokun" buyurur."*[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٤٦- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُفْيَانَ الصَّفَّارُ بِالْمِصِّيصَةِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدِ بْنِ صَالِحٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا أَبُو النَّضْرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ،

---

[1] Âl-i İmrân Sur. 18

[2] Âl-i İmrân Sur. 18

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/10453).

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ﴿اتَّقُواْ اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ﴾ ، أَنْ يُطَاعَ فَلا يُعْصَى، وَأَنْ يُذْكَرَ فَلا يُنْسَى، وَأَنْ يُشْكَرَ فَلا يُكْفَرَ " [٢٣٨/٧]

2446- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): **"Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun"**[1] âyetini okudu ve: *"Burada Allah'a itaat edip asi olmamak, Allah'ı zikredip unutmamak ve şükredip nankörlük yapmamak kastedilmektedir"* buyurdu.

٢٤٤٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّيَّانِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى الْبِرْتِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، قَالا: ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يَزِيدَ الْجَوْزِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادِ بْنِ جَعْفَرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي قَوْلِهِ: ﴿وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ ، قَالَ: " مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ [١٠٦/٧]

2447- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): **"Kim de inkâr ederse, şüphesiz, Allah alemlere karşı muhtaç olmayandır"**[2] buyruğunu açıklarken: *"Burada Allah'ı ve âhiret gününü inkâr edenler kastedilmektedir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٤٨- ثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ: ثنا حَكَّامُ بْنُ مُسْلِمٍ، وَهَارُونُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، قَالا: ثنا عَنْبَسَةُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عُثْمَانَ الطَّوِيلِ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ الرِّيَاحِيِّ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: " ﴿أَكَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾، أَيْ: بَعْدَ الإِقْرَارِ بالميثاق الأَوَّلِ مِنْ صُلْبِ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلامُ "

2448- Ubey b. Ka'b der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Allah'ın: **"İmanınızdan sonra inkâr ettiniz, öyle mi?"**[3] buyruğunu açıklarken: *"(Allah'ın insanlardan aldığı) ilk ahidden sonra, yani onları Âdem'in sulbünden aldıktan sonra"* buyurdu.

---

[1] Âl-i İmrân Sur. 102

[2] Âl-i İmrân Sur. 97

[3] Âl-i İmrân Sur. 106

٢٤٤٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ لَقِيطِ بْنِ صَبِرَةَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " ﴿وَلا تَحْسَبَنَّ﴾ وَلَمْ يَقُلْ: " وَلا تَحْسِبَنَّ "، أَبُو هَاشِمٍ اسْمُهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ كَثِيرٍ مَكِّيٌّ، رَوَاهُ عَنِ الثَّوْرِيِّ، جَمَاعَةٌ [١١١/٧]

2449- Âsım b. Lakît b. Sabire bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): وَلَا تَحْسَبَنَّ (Âl-i İmrân Sur. 169) buyruğunu okurken (sin) harfini üstün ile okur ve: وَلَا تَحْسِبَنَّ şeklinde kesre ile okumazdı.

٢٤٥٠- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ دَلِيلٍ الإِسْكَنْدَرَانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ، قَالَ: سَمِعْتُ أُمَّ الدَّرْدَاءِ، تُحَدِّثُ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي هَذِهِ الآيَةِ: ﴿اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا﴾، قَالَ: " اصْبِرُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ، وَصَابِرُوا عَلَى قِتَالِ عَدُوِّكُمْ بِالسَّيْفِ، وَرَابِطُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، وَهُوَ ابْنُ مِحْصَنٍ الْعُكَّاشِيُّ [٢٤٩/٥]

2450- Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): **"Sabredin, sebat gösterin, nöbet bekleyin"**[1] âyetini açıklarken: *"Beş vakit namaz konusunda sabır gösterin, düşmanlarınızla kılıçla savaşırken sebat gösterin ve Allah yolunda nöbet tutup uyanık kalın ki başarıya ulaşasınız"* buyurmuştur.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٥٠/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، فِي قَوْلِهِ: " ﴿اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ﴾ ، قَالَ: أَنْ يُطَاعَ فَلا يُعْصَى، وَأَنْ يُذْكَرَ فَلا يُنْسَى، وَأَنْ يُشْكَرَ فَلا يُكْفَرَ "، رَوَاهُ النَّاسُ، عَنْ زُبَيْدٍ مَوْقُوفًا، وَرَفَعَهُ أَبُو النَّضْرِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ زُبَيْدٍ [٢٣٨/٧]

---

[1] Âl-i İmrân Sur. 200

[2] İbn Hibbân (1/285).

2450/a- Murra bildiriyor: Abdullah (b. Mes'ûd): **"Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun"**[1] âyetini açıklarken: *"Burada Allah'a itaat edip asi olmamak, Allah'ı zikredip unutmamak ve şükredip nankörlük etmemek kastedilmektedir"* dedi.

٢٤٥٠/ب- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَاصِمٍ، قَالَ: قَالَ زِرُّ بْنُ حُبَيْشٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " الْكَبَائِرُ مَا بَيْنَ أَوَّلِ سُورَةِ النِّسَاءِ إِلَى رَأْسِ الثَّلاثِينَ " [٢٤٨/٧]

2450/b- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Büyük günahlar, Nisâ Suresi'nin başlarından otuzuncu âyete kadar zikredilen günahlardır."

Nisâ Sûresi

٢٤٥١- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، ثَنَا أَبُو حَفْصٍ، ثنا ابْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ جَهْضَمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: " ﴿إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالأَقْرَبِينَ﴾ ، قَالَ: نَسَخَتْهَا آيَةُ الْمَوَارِيثِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ مَهْدِيٍّ [٢٦/٩]

2451- Zeyd der ki: İbn Ömer'in şöyle dediğini işittim: **"Biriniz ölürken kendisinden sonra bir hayır bırakacaksa anasına, babasına ve yakınlarına, örfe uyarak vasiyette bulunmalı"**[2] âyetini mirâs âyeti neshetti."[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٥٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ الْخَلالُ الْمَكِّيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِمْرَانَ الْعَابِدِيُّ ، قَالَ: ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّكَ لأَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي، وَإِنَّكَ لأَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَهْلِي، وَإِنَّكَ لأَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ وَلَدِي، وَإِنِّي

---

[1] Âl-i İmrân Sur. 102

[2] Bakara Sur. 180

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

أَكُونُ فِي الْبَيْتِ، فَأَذْكُرُكَ فَمَا أَصْبِرُ حَتَّى آتِيَكَ، فَأَنْظُرَ إِلَيْكَ، فَإِذَا ذَكَرْتُ مَوْتِي وَمَوْتَكَ عَرَفْتُ أَنَّكَ إِذَا دَخَلْتَ الْجَنَّةَ رُفِعْتَ مَعَ النَّبِيِّينَ، وَإِنِّي وَإِنْ أُدْخِلْتُ الْجَنَّةَ خَشِيتُ أَنْ لا أَرَاكَ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ شَيْئًا حَتَّى نَزَلَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ بِهَذِهِ الآيَةِ ﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ وَإِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ فُضَيْلٌ، وَعَنْهُ الْعَابِدِيُّ [٢٣٩/٤]

2452- Hz. Âişe bildiriyor: Adamın biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resûlü! Seni kendimden, ailemden ve çocuklarımdan daha fazla seviyorum. Evimdeyken aklıma düşüyor ve gelip seni görmeden edemiyorum. Ancak her ikimizin de öleceğini hatırladığımda, senin Cennete girip peygamberlerin yanında olacağını biliyorum. Ben öldüğümde ise Cennete girmem halinde senin görememekten korkuyorum." Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) adama herhangi bir cevap vermedi. Sonunda Cibrîl: **"Kim Allah'a ve Peygambere itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, sıddîklarla, şehidlerle ve iyi kimselerle birliktedirler"**[1] âyetiyle geldi.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٥٣- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ أَسْلَمَ الْحَافِظُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَامِعٍ ، قَالَ: ثنا مُعَلَّى بْنُ مَيْمُونٍ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ الأَسْوَدِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: " ﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ﴾، قَالَ: إِنْ جَازَاهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٨١/٢]

2453- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"Kim bir mümini kasden öldürürse cezası, içinde temelli kalacağı cehennemdir"**[3] buyruğunu açıklarken: *"Eğer onu cezalandırırsa"* buyurdu.[1]

---

[1] Nisâ Sur. 69

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (3308) ve *M. es-Sağîr* (1/26).

[3] Nisâ Sur. 93

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٥٤- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ الأَنْمَاطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ بْنِ عَامِرٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مِهْرَانَ الْكَاهِلِيِّ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ صُبَيْحٍ، عَنْ مَسْرُوقِ بْنِ الأَجْدَعِ، قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمَصَائِبُ وَالأَمْرَاضُ وَالأَحْزَانُ فِي الدُّنْيَا جَزَاءٌ "، عَزِيزٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، مَا كَتَبْتُهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١١٩/٨]

2454- Ebû Bekr es-Sıddîk der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Musibetler, hastalıklar ve üzüntüler dünyadaki cezalardır"* buyurdu.

٢٤٥٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا أَبُو النَّضْرِ.ح وَثنا عَلِيُّ بْنُ الْفَضْلِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ، قَالَ: سَمِعْتُ جَابِرًا، يَقُولُ: " دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَأَنَا مَرِيضٌ لا أَعْقِلُ، فَتَوَضَّأَ، فَصَبَّ عَلَيَّ مِنْ مَاءِ وَضُوئِهِ، أَوْ صَبُّوا عَلَيَّ مِنْ وَضُوئِهِ، فَعَقَلْتُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّمَا يَرِثُنِي كَلالَةٌ، فَأُنْزِلَتْ: ﴿يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلالَةِ﴾ " [١٥٧/٧]

2455- Câbir der ki: Ben hastalanmıştım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma girdiğinde kendimde değildim. O abdest alıp abdest suyunu üzerime dökünce veya döktüklerinde kendime geldim ve: "Bana varis olacak ne çocuğum, ne de babam var, miras nasıl olacak?" dediğimde: **"Senden fetva isterler. De ki: Allah, size kelâle (babasız ve çocuksuz kimse)nin mirası hakkında hükmünü açıklıyor: "Eğer çocuğu olmayan bir kimse ölür de onun bir kız kardeşi bulunursa, bıraktığının yarısı bunundur. Kız kardeş ölüp çocuğu olmazsa erkek kardeş de ona vâris olur. Kız kardeşler iki tane olursa (erkek kardeşlerinin) bıraktığının üçte ikisi onlarındır. Eğer erkekli kadınlı daha fazla kardeş mevcut ise erkeğin hakkı, iki kadın payı kadardır.**

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (3310) ve Ukaylî, *ed-Duafâ* (3/146).

Şaşırmamanız için Allah size açıklama yapıyor. Allah her şeyi bilmektedir"[1] âyeti nazil oldu.[2]

Mâide Sûresi

٢٤٥٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ، قَالَ: " قَرَأَ رَجُلٌ عِنْدَ حُذَيْفَةَ هَذِهِ الآيَةَ ﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾، فَقَالَ رَجُلٌ: إِنَّمَا هَذِهِ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ، فَقَالَ حُذَيْفَةُ: نِعْمَ الإِخْوَةُ لَكُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ أَنْ كَانَ لَكُمُ الْحُلْوُ وَلَهُمُ الْمُرُّ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَتَتَّخِذُنَّ السُّنَّةَ بِالسُّنَّةِ حِذْوَ الْقُذَّةِ بِالْقُذَّةِ " [٤/١٧٩]

2456- Hemmâm b. el-Hâris der ki: Bir adam Huzeyfe'nin yanında: **"Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir"**[3] bu üç âyeti okuyunca, bir kişi: "Bu âyetler İsrâil oğulları hakkında inmiştir" dedi. Bunun üzerine Huzeyfe: "İsrâil oğulları sizin için ne güzel kardeştir. Her tatlı olan sizlerin, her acı olan da onlarındır. Canım elinde olana yemin olsun ki, sizler iki ayakkabının birbirine yakınlığı gibi bir yakınlıkta onların yolunda gideceksiniz" dedi.

٢٤٥٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يُوسُفَ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثَنَا أَبُو قُدَامَةَ الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ الأَيَادِيُّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ إِيَاسٍ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ الْعُقَيْلِيِّ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُحْرَسُ حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: ﴿وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾ فَأَخْرَجَ نَفْسَهُ مِنَ الْقُبَّةِ، فَقَالَ: " انْصَرِفُوا فَقَدْ عَصَمَنِي اللَّهُ مِنَ النَّاسِ " [٦/٢٠٦]

2457- Hz. Âişe der ki: **"Allah, seni insanlardan korur"**[4] âyeti nazil olana kadar Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) muhafızlar tarafından

[1] Nisâ Sur. 176

[2] Buhârî (5651, 6723, 7309), Müslim (3/1234), Ebû Dâvud (2886), Nesâî (1/87), Tirmizî (2096, 3015), İbn Mâce (2728), Ahmed, *Müsned* (3/307) ve Beyhakî (6/223, 224).

[3] Mâide Sur. 44

[4] Mâide Sur. 67

korunurdu. Ancak bu âyet nazil olduktan sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başını çadırından dışarı çıkararak: *"Ey insanlar! Dağılın, Allah beni koruması altına almıştır"* buyurdu.

٢٤٥٨- ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ أَبِي حَكِيمٍ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ جَارِيَةَ اللَّخْمِيُّ، حَدَّثَنِي أَبُو أُمَيَّةَ الشَّعْبَانِيُّ، قَالَ: أَتَيْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيَّ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا ثَعْلَبَةَ، كَيْفَ تَقُولُ فِي هَذِهِ الآيَةِ: ﴿عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ﴾ ؟ فَقَالَ: أَمَا وَاللَّهِ لَقَدْ سَأَلْت عَنْهَا خَبِيرًا، سَأَلْتُ عَنْهَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " بَلِ ائْتَمِرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَتَنَاهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ، حَتَّى إِذَا رَأَيْتَ شُحًّا مُطَاعًا، وَهَوًى مُتَّبَعًا، وَدُنْيَا مُؤْثَرَةً، وَإِعْجَابَ كُلِّ ذِي رَأْيٍ بِرَأْيِهِ، فَعَلَيْكَ أَمْرَ نَفْسِكَ وَدَعْ عَنْكَ أَمْرَ الْعَوَامِّ، فَإِنَّ مِنْ وَرَائِكُمْ أَيَّامًا الصَّبْرُ فِيهِنَّ مِثْلُ قَبْضٍ عَلَى الْجَمْرِ، لِلْعَامِلِ فِيهَا مِثْلُ أَجْرِ خَمْسِينَ رَجُلا يَعْمَلُونَ مِثْلَ عَمَلِهِ "، وَزَادَ فِي غَيْرِهِ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَجْرُ خَمْسِينَ مِنْهُمْ؟ قَالَ: " أَجْرُ خَمْسِينَ مِنْكُمْ ". [٣٠/٢]

2458- Ebû Umeyye eş-Şa'bânî der ki: Ebû Sa'lebe el-Huşenî'nin yanına gidip: "Ey Ebû Sa'lebe! **«Ey iman edenler! Siz kendinizi düzeltin. Siz doğru yolda olursanız, yoldan sapan kimse size zarar veremez»**[1] âyeti hakkında ne dersin?" dediğim zaman şu karşılığı verdi: "Vallahi! Sen sorunu bu âyetten haberdar olan birine sordun. Ben bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sorduğumda şöyle buyurdu: *"Siz iyiliği emredip kötülüğe mani olun. Ancak cimriliğe itaat edildiğini, nefsâni şeylere tâbi olunduğunu, dünyalık şeylerin (âhirete karşı) tercih edildiğini, her görüş sahibinin kendi görüşünü beğendiğini gördüğün zaman kendi nefsine bak ve toplumun sorumluluğunu üzerinden at. Şüphesiz önünüzde sabır gerektirecek günler vardır. O gün sabreden kişi ellerinde kor tutmuş gibi olacaktır. O zaman iyi amel işleyenlerin ecri, sizin gibi amel işleyen elli kişinin ecri kadardır."*

Başka bir rivayette ise şu ziyade yer almıştır: "Ey Allah'ın Resûlü! Kendilerinden elli kişi kadar mı ecir alacak?" dediğinde: *"Hayır sizden elli kişi kadar"* buyurdu.[2]

---

[1] Mâide Sur. 105

[2] Ebû Dâvud (4341), Tirmizî (3058), İbn Mâce (4014) ve İbn Hibbân, *Mevârid* (1850).

En'âm Sûresi

٢٤٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، ثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ نَصْرٍ، عَنِ السُّدِّيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْأَزْدِيِّ، عَنْ أَبِي الْكَنُودِ، عَنْ خَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ، قَالَ: " جَاءَ الْأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ التَّمِيمِيُّ، وَعُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ الْفَزَارِيُّ فَوَجَدُوا النَّبِيَّ ﷺ قَاعِدًا مَعَ عَمَّارٍ وَصُهَيْبٍ وَبِلَالٍ وَخَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ فِي أُنَاسٍ مِنْ ضُعَفَاءِ الْمُؤْمِنِينَ، فَلَمَّا رَأَوْهُمْ حَقَرُوهُمْ فَخَلَوْا بِهِ فَقَالُوا: إِنَّ وُفُودَ الْعَرَبِ تَأْتِيكَ فَنَسْتَحِي أَنْ يَرَانَا الْعَرَبُ قُعُودًا مَعَ هَذِهِ الْأَعْبُدِ، فَإِذَا جِئْنَاكَ فَأَقِمْهُمْ عَنَّا، قَالَ: «نَعَلَمْ»، قَالُوا: فَاكْتُبْ لَنَا عَلَيْكَ كِتَابًا، فَدَعَى بِالصَّحِيفَةِ وَدَعَا عَلِيًّا لِيَكْتُبَ، وَنَحْنُ قُعُودٌ فِي نَاحِيَةٍ إِذْ نَزَلَ جِبْرِيلُ فَقَالَ: ﴿وَلاَ تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِم مِّن شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولواْ أَهَؤُلاء مَنَّ اللّهُ عَلَيْهِم مِّن بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ وَإِذَا جَاءكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَن عَمِلَ مِنكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِن بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ، مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ، وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ. وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا، أَلَيْسَ اللهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ. وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا الْآيَةَ، فَرَمَى رَسُولُ اللهِ ﷺ بِالصَّحِيفَةِ وَدَعَانَا فَأَتَيْنَاهُ وَهُوَ يَقُولُ: «سَلَامٌ عَلَيْكُمْ»، فَدَنَوْنَا مِنْهُ حَتَّى وَضَعْنَا رُكَبَنَا عَلَى رُكْبَتِهِ، فَكَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَجْلِسُ مَعَنَا، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَقُومَ قَامَ وَتَرَكَنَا فَأَنْزَلَ اللهُ تَعَالَى: ﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ﴾ "، قَالَ: فَكُنَّا بَعْدَ ذَلِكَ نَقْعُدُ مَعَ النَّبِيِّ، فَإِذَا بَلَغْنَا السَّاعَةَ الَّتِي كَانَ يَقُومُ فِيهَا قُمْنَا وَتَرَكْنَاهُ، وَإِلَّا صَبَرَ أَبَدًا حَتَّى نَقُومَ " [١٤٦/١]

2459- Habbâb b. el-Eret anlatıyor: Akra' b. Hâbis et-Teymî ve Uyeyne b. Hısn el-Fezârî, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) geldiler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Ammâr, Suheyb, Bilâl ve yoksul müminlerden birkaç kişiyi daha oturur buldular. Onları gördüklerinde küçümsediler ve Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bir kenara çekip: "Arap kabilelerinin heyetleri sana gelmekte. Bu gelenlerin de bizleri bu kölelerle beraber otururken

görmelerinden utanıyoruz. Onun için bizler yanına geldiğimizde bunları yanımızdan uzak tut" dediler. Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Olur"* karşılığını verdi. Sonra ona: "Bize senden yana bir sözleşme yaz" dediklerinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir sahife getirilmesini istedi. Sözleşmeyi yazması için de Hz. Ali'yi çağırdı. Bizler de bir köşede oturuyorduk. O esnada Cibrîl: **"Rablerinin rızasını isteyerek sabah akşam O'na yalvaranları kovma! Onların hesabından sana bir sorumluluk; senin hesabından da onlara herhangi bir sorumluluk yoktur ki onları kovup ta zalimlerden olasın! Aramızdan Allah'ın kendilerine lütuf ve ihsanda bulunduğu kimseler de bunlar mı!" demeleri için onların bir kısmını diğerleri ile işte böyle imtihan ettik. Allah şükredenleri daha iyi bilmez mi? Âyetlerimize inananlar sana geldiğinde onlara de ki: Selâm size! Rabbiniz merhamet etmeyi kendisine yazdı. Gerçek şu ki: Sizden kim, bilmeyerek bir kötülük yapar, sonra ardından tövbe edip de kendini ıslah ederse, bilsin ki Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir"**[1] âyetlerini vahyetti. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sahifeyi yere atıp bizleri çağırdı. Yanına geldiğimizde bizlere: *"Selam size!"* diyerek karşıladı. Yanına yaklaşıp dizlerimiz dizlerine değecek şekilde oturduk.

Önceleri Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında otururken gitmek istediğinde bizi bırakır ve kalkıp giderdi. Bunun üzerine Allah: **"Sabah akşam Rablerine, O'nun rızasını dileyerek dua edenlerle birlikte candan sebat et. Dünya hayatının süsünü isteyerek gözlerini onlardan çevirme. Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık olan kimseye boyun eğme"**[2] âyetini indirdi. Daha sonraları Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturduğumuzda kalkma saatimiz gelince onu bırakır ve kalkıp giderdik. Yoksa biz kalkmadan kendisi asla kalkıp gitmezdi.[3]

٢٤٦٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو حُذَيْفَةَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قَالَ: نَزَلَتْ

[1] En'âm Sur. 52- 54

[2] Kehf Sur. 28

[3] İbn Mâce (4127), Taberî, *Tefsîr* (13258) ve Taberânî *M. el-Kebîr* (4/3693).

هَذِهِ الآيَةُ فِي سِتَّةٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْهُمُ ابْنُ مَسْعُودٍ، قَالَ: " كُنَّا نَسْتَبِقُ إِلَى النَّبِيِّ نَدْنُو إِلَيْهِ، فَقَالَتْ قُرَيْشٌ: تُدْنِي هَؤُلاءِ دُونَنَا، فَكَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ هَمَّ بِشَيْءٍ، فَنَزَلَتْ: ﴿وَلاَ تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِم مِّن شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ " ، رَوَاهُ إِسْرَائِيلُ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ، نَحْوَهُ [٣٤٦/١]

2460- Sa'd b. Ebî Vakkâs der ki: **"Rablerinin rızasını isteyerek sabah akşam O'na yalvaranları kovma! Onların hesabından sana bir sorumluluk; senin hesabından da onlara herhangi bir sorumluluk yoktur ki onları kovup ta zalimlerden olasın"**[1] âyeti altı kişi hakkında nazil olmuştur.

٢٤٦٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو حُذَيْفَةَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قَالَ: نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي سِتَّةٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْهُمُ ابْنُ مَسْعُودٍ، قَالَ: " كُنَّا نَسْتَبِقُ إِلَى النَّبِيِّ نَدْنُو إِلَيْهِ، فَقَالَتْ قُرَيْشٌ: تُدْنِي هَؤُلاءِ دُونَنَا، فَكَأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ هَمَّ بِشَيْءٍ، فَنَزَلَتْ: ﴿وَلاَ تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِم مِّن شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ " [٣٤٦/١]، رَوَاهُ إِسْرَائِيلُ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ، نَحْوَهُ

2460- Sa'd b. Ebî Vakkâs der ki: **"Rablerinin rızasını isteyerek sabah akşam O'na yalvaranları kovma! Onların hesabından sana bir sorumluluk; senin hesabından da onlara herhangi bir sorumluluk yoktur ki onları kovup ta zalimlerden olasın"**[2] âyeti altı kişi hakkında nazil olmuştur. Biz Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gitmek için yarışırdık. Kureyş, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Bunlar sana yakın durmaktadır" deyince sanki Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) içinden bu konuda bir şey geçmişti. Bunun üzerine: **"Rablerinin rızasım isteyerek sabah akşam O'na yalvaranları kovma! Onların hesabından sana bir sorumluluk;**

[1] En'âm Sur. 52

[2] En'âm Sur. 52

senin hesabından da oniara herhangi bir sorumluluk yoktur ki enları kovup ta zalimlerden olasın"[1] âyeti nazil oldu.[2]

٢٤٦١- حَدَّثَنَاهُ أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ الْحَارِثِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قال: " كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ سِتَّةُ نَفَرٍ، فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ: اطْرُدْ هَؤُلاءِ عَنْكَ، فَإِنَّهُمْ وَإِنَّهُمْ، قَالَ: فَكُنْتُ أَنَا وَابْنُ مَسْعُودٍ وَرَجُلٌ مِنْ هُذَيْلٍ وَبِلالٌ وَرَجُلانِ نَسِيتُ اسْمَهُمَا، قَالَ: فَوَقَعَ فِي نَفْسِ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ ذَلِكَ مَا شَاءَ اللَّهُ فَحَدَّثَ بِهِ نَفْسَهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﷻ: ﴿وَلاَ تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِم مِّن شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ " [٣٤٦/١]

2461- Sa'd b. Ebî Vakkâs anlatıyor: Biz Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte altı kişi idik. Müşrikler: "Bunları yanından kov. Bunlar şöyle şöyledir" dediler. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında benimle birlikte, İbn Mes'ûd, Huzeyl'den bir adam, Bilal ve adını unuttuğum iki kişi daha bulunmaktaydı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bu konuda içinden bir şeyler geçirince, Allah: **"Rablerinin rızasını isteyerek sabah akşam O'na yalvaranları kovma! Onların hesabından sana bir sorumluluk; senin hesabından da onlara herhangi bir sorumluluk yoktur ki onları kovup ta zalimlerden olasın"**[3] âyetini indirdi.[4]

٢٤٦٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، عَنْ أَشْعَبَ بْنِ سَوَّارٍ، عَنْ كُرْدُوسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: مَرَّ الْمَلأُ مِنْ قُرَيْشٍ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَعِنْدَهُ صُهَيْبٌ، وَبِلالٌ، وَخَبَّابٌ، وَعَمَّارٌ، وَنَحْوُهُمْ، وَنَاسٌ مِنْ ضُعَفَاءِ الْمُسْلِمِينَ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَضِيتَ بِهَؤُلاءِ مِنْ قَوْمِكَ؟ أَفَنَحْنُ نَكُونُ تَبَعًا لِهَؤُلاءِ؟ أَهَؤُلاءِ الَّذِينَ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ؟ اطْرُدْهُمْ عَنْكَ فَلَعَلَّكَ إِنْ طَرَدْتَهُمْ

---

[1] En'âm Sur. 52

[2] Müslim (4/1878), İbn Mâce /4128), Taberî, *Tefsîr* (7/128) ve Ebû Ya'lâ (826).

[3] En'âm Sur. 52

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

اتَّبَعْنَاكَ، قَالَ: " فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﷻ: ﴿وَأَنذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَن يُحْشَرُواْ إِلَى رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُم مِّن دُونِهِ وَلِيٌّ وَلاَ شَفِيعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ وَلاَ تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِم مِّن شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ " [٣٤٦/١]

2462- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında, Suheyb, Ammâr, Bilâl ve Habbâb gibi müslümanların zayıfları varken Kureyş topluluğu geldi ve: "Kavmini bırakıp ta bunlarla birlikte olmaya mı razı oldun? Biz bunlara mı tabi olacağız. Bunları yanından kov, onları kovarsan belki sana tabi oluruz" dediler. Bunun üzerine Allah: **"Rablerine toplanacaklarından korkanları Kur'ân ile uyar. O'ndan başka bir dost ve aracıları yoktur. Umulur ki Allah'tan sakınırlar. Rablerinin rızasını isteyerek sabah akşam O'na yalvaranları kovma! Onların hesabından sana bir sorumluluk; senin hesabından da onlara herhangi bir sorumluluk yoktur ki onları kovup ta zalimlerden olasın"**[1] âyetlerini indirdi.[2]

٢٤٦٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْجَارُودِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ الأَوْدِيُّ، وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ، حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيُّ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ هِلالٍ، قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ لأَصْحَابِهِ: " مَا تَقُولُونَ فِي هَاتَيْنِ الآيَتَيْنِ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا﴾ وَ ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ﴾، قَالَ: قَالُوا: رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا، فَلَمْ يَدِينُوا، وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ: بِخَطِيئَةٍ، قَالَ: لَقَدْ حَمَلْتُمُوهَا عَلَى غَيْرِ الْمَحْمَلِ، ثُمَّ قَالَ: قَالُوا: رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَمْ يَلْتَفِتُوا إِلَى إِلَهٍ غَيْرِهِ، وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِشِرْكٍ " [٣٠/١]

2463- Esved b. Hilâl der ki: Ebû Bekr arkadaşlarına "Şu; **"Rabbimiz Allah'tır deyip dosdoğru olanlar"**[3] ve **"İman edip imanlarına zulüm**

---

[1] En'âm Sur. 51, 52

[2] Ahmed (3985, kısa metinle) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/10520).

[3] Fussilet Sur. 30

bulaştırmayanlar"[1] âyetleri hakkında ne diyorsunuz?" dedi. Onlar da: "Rabbimiz Allah deyip dosdoğru oldular; bu yoldan sapmadılar, imanlarına zulüm; bir yanlış bulaştırmadılar" dediler. Ebû Bekr onlara: "Asıl manasından başka bir manaya götürdünüz" dedi sonra da şöyle devam etti: "Rabbimiz Allah deyip dosdoğru oldular; başka bir ilaha iltifat etmediler, imanlarına da şirk bulaştırmadılar."

٢٤٦٤- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا وَكِيعٌ، ثنا ابْنُ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: " ﴿يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ﴾ ، قَالَ: طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْ عَطِيَّةَ مَرْفُوعًا، إِلا ابْنَ أَبِي لَيْلَى [٨/٣٧٧]

2464- Ebû Saîd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün"**[2] âyetini açıklarken: *"Burada Güneş'in batıdan doğması kastedilmektedir"* buyurdu.[3]

٢٤٦٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُمَرَ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ بْنُ عَطِيَّةَ، قَالَ: ثنا ابْنُ عَوْنٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نَزَلَتْ عَلَيَّ سُورَةُ الأَنْعَامِ جُمْلَةً وَاحِدَةً يُشَيِّعُهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ لَهُمْ زَجَلٌ بِالتَّسْبِيحِ وَالتَّحْمِيدِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ يُوسُفَ [٣/٤٤]

2465- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"En'âm sûresi bana toplu olarak indi. Yetmiş bin melek tesbih ve hamd sözleriyle bu sûrenin inişine eşlik etti."*[4]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] En'âm Sur. 82

[2] En'âm Sur. 158

[3] Tirmizî (3071), Ahmed, *Müsned* (3/31), Taberî (8/71) ve Taberânî, *M. el-Evsat* (3319).

[4] Taberânî, *M. el-Evsat* (3316) ve *es-Sağîr* (1/81).

A'râf Sûresi

٢٤٦٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ بَالَوَيْهِ النَّيْسَابُورِيُّ الْمُعَدِّلُ بِبَغْدَادَ وَكَانَ حَاجًّا، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحٍ الضُّمَيْرِيُّ، ثنا النَّضْرُ بْنُ سَلَمَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ زَبَالَةُ، ثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ الضَّالُّ، عَنِ الْجَلْدِ بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ طَارَتْ لِعَظَمَتِهِ سِتَّةُ أَجْبُلٍ، فَوَقَعَتْ بِالْمَدِينَةِ أُحُدٌ، وَوَرْقَانُ، وَرَضْوَى، وَوَقَعَ بِمَكَّةَ ثَوْرٌ، وَثَبِيرٌ، وَحِرَاءٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، وَالْجَلْدُ، وَمُعَاوِيَةُ الضَّالُّ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ زَبَالَةَ الْمَخْزُومِيُّ [٦/٣١٤]

2466- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Rabbi dağa tecelli edince, azametinden dolayı altı dağ uçtu ve Uhud, Varikân, Radvâ dağları Medine'ye, Sevr, Sebîr ve Hira dağları ise Mekke'ye düştüler."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٦٦/أ- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْعَتَّابِيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، قَالَا: ثنا سُفْيَانُ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ﴾ ، قَالَ: " وَرَقُ التِّينِ " [٧/٩٩]

2466/a- İbn Abbâs: **"Cennet yapraklarıyla örtünmeye koyuldular"**[1] buyruğunu açıklarken: "Burada incir ağacının yaprakları kastedilmektedir" dedi.

٢٤٦٦/ب- أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مُوسَى، ثنا يَحْيَى بْنُ مَنْصُورٍ الْقَاضِي، ثنا أبو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ التِّرْمِذِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رِزَامٍ الآبُلِّيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَطَاءٍ الْهُجَيْمِيِّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " تَلا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَذِهِ الآيَةَ: ﴿رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ﴾ ، قَالَ: يَا مُوسَى إِنَّهُ لا يَرَانِي حَيٌّ إِلا مَاتَ، وَلا يَابِسٌ إِلا

---

[1] Tâhâ Sur. 121

تَدَهْدَهَ وَلا رَطْبٌ إِلا تَفَرَّقَ إِنَّمَا يَرَانِي أَهْلُ الْجَنَّةِ الَّذِينَ لا تَمُوتُ أَعْيُنَهُمْ وَلا تَبْلَى أَجْسَامُهُمْ "

2466/b- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): **"Rabbim! Bana (kendini) göster; seni göreyim"**[1] âyetini okuyup şöyle buyurdu: *"Allah: «Ey Mûsa! Beni gören her diri ölmüş, her kuru (büzülüp) yusyuvarlak olmuş, her yaş dağılmıştır. Beni, gözleri ölmeyecek ve bedenleri eskimeyecek olan cennet ahalisi görecektir» buyurdu."*

Enfâl Sûresi

٢٤٦٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ.ح وَثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ السَّائِبِ الْكَلْبِيِّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَتَلَ قَتِيلا فَلَهُ كَذَا وَكَذَا، وَمَنْ أَسَرَ أَسِيرًا فَلَهُ كَذَا وَكَذَا "، فَقَتَلُوا سَبْعِينَ، وَأَسَرُوا سَبْعِينَ، فَجَاءَ أَبُو الْيَسَرِ بْنُ عَمْرٍو بِأَسِيرَيْنِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّكَ وَعَدْتَنَا أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ قَتِيلا فَلَهُ كَذَا وَكَذَا، وَمَنْ أَسَرَ أَسِيرًا فَلَهُ كَذَا وَكَذَا، وَقَدْ جِئْتُ بِأَسِيرَيْنِ، فَقَامَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنَا زَهَادَةٌ فِي الأَجْرِ، وَلا جُبْنٌ عَنِ الْعَدُوِّ، وَلَكِنَّا قُمْنَا هَذَا الْمَقَامَ خَشْيَةَ أَنْ يَقْتَطِعَكَ الْمُشْرِكُونَ، وَإِنَّكَ إِنْ تُعْطِ هَؤُلاءِ لا يَبْقَى لأَصْحَابِكَ شَيْءٌ، فَجَعَلَ هَؤُلاءِ يَقُولُونَ، وَهَؤُلاءِ يَقُولُونَ، فَنَزَلَتْ ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الأَنْفَالِ﴾ إِلَى قَوْلِهِ: ﴿ذَاتَ بَيْنِكُمْ﴾ قَالَ: فَسَلَّمُوا الْغَنِيمَةَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ نَزَلَتْ ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ﴾ ، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَاللَّفْظُ لِلْفِرْيَابِيِّ [١٠٢/٧]

2467- İbn Abbâs der ki: Bedir savaşı sırasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birini öldüren kişiye (ganimetten) şu şu vardır. Birini esir alan kişiye de şu şu vardır"* buyurdu. Ebu'l-Yeser b. Amr yanında iki esirle geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Birini öldüren kişiye (ganimetten) şu şu vardır. Birini esir alan kişiye de şu şu vardır diye bir söz vermiştin. Ben de iki esirle geldim" dedi. Bunu duyan Sa'd b. Ubâde kalkıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizi de bu şekilde esir

---

[1] A'râf Sur. 143

almaktan alıkoyan ne bunlardan yüz çevirmemiz, ne de düşmandan korkumuzdur. Ancak müşrikler arkadan gelip sana zarar vermesinler diye, seni onlardan korumak için yanında kaldık. Şâyet ganimetleri bu şekilde onlara verirsen diğer ashabına bir şey kalmaz" dedi. Bu konuda ashâb aralarında çekişince: **"Sana ganimetler hakkında soruyorlar. De ki: "Ganimetler, Allah'a ve Resûlüne aittir"**[1] âyeti nazil oldu. Bu âyetin nüzulünden sonra elde edilen tüm ganimetler Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) teslim edildi. Yine bu konuda: **"Eğer Allah'a ve hakkı batıldan ayıran o günde, iki topluluğun karşılaştığı günde kulumuza indirdiğimize inanıyorsanız, bilin ki, ele geçirdiğiniz ganimetin beşte biri Allah'ın, Peygamber'in ve yakınlarının, yetimlerin, düşkünlerin ve yolcularındır. Allah her şeye Kadir'dir"**[2] âyeti nazil oldu.[3]

٢٤٦٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ. ح وثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ سَلامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " لَمَّا كَانَ يَوْمُ بَدْرٍ جِئْتُ بِسَيْفٍ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَقَدْ شَفَى اللَّهُ الْيَوْمَ صَدْرِي مِنَ الْمُشْرِكِينَ هَبْ لِي هَذَا السَّيْفَ، فَقَالَ: يَا سَعْدُ، إِنَّ هَذَا السَّيْفَ لَيْسَ لِي وَلا لَكَ "، فَوَضَعْتُهُ وَرَجَعْتُ، وَقُلْتُ: عَسَى أَنْ يُعْطِيَ هَذَا السَّيْفَ رَجُلا لَمْ يَبْلُ بَلائِي، فَجَاءَنِي رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: قُمْ يَدْعُوكَ النَّبِيُّ ﷺ فَأَتَيْتُهُ، فَقَالَ لِي: يَا سَعْدُ، " إِنَّكَ سَأَلْتَنِي السَّيْفَ وَلَيْسَ لِي، وَاللَّهُ تَعَالَى قَدْ جَعَلَهُ لِي، فَهُوَ لَكَ "، وَنَزَلَتْ: ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الأَنْفَالِ قُلِ الأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ﴾ ، قَالَ أَبُو بَكْرٍ: فِي قِرَاءَةِ عَبْدِ اللَّهِ: " يَسْأَلُونَكَ الأَنْفَالَ " لَيْسَ ﴿عَنِ الأَنْفَالِ﴾
[٣١١/٨]

2468- Sa'd b. Ebî Vakkâs bildirir: Bedir savaşından sonra bir kılıçla geldim ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bugün Allah müşriklerden yana içimi rahatlattı. Onlardan elde ettiğim bu kılıcı da bana ver" dedim. Ancak Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Sa'd! Bu kılıç ne senin, ne de benimdir"* karşılığını verdi. Bunun üzerine kılıcı götürüp ganimet mallarına koydum. Döndükten sonra

---

[1] Enfâl Sur. 1

[2] Enfâl Sur. 41

[3] Ebû Dâvud (2738), Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/129) ve Hâkim, *Müstedrek* (2/221).

içimden: "Belki de bu kılıç savaşta benim kadar sıkıntı çekmemiş birine verilecektir" dedim. Böyle düşünürken Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) elçisi bana gelip: "Kalk, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) seni çağırmaktadır" dedi. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğimde: *"Ey Sa'd! Sen benden kılıcı istedin, ancak kılıç benim değildi. Allah onu benim kıldı ve ben de onu sana veriyorum"* buyurdu. "Sonrasında Allah: **"Sana ganimetler hakkında soruyorlar. De ki: "Ganimetler, Allah'a ve Resûlüne aittir"**[1] âyetini indirdi.

(Ravi) Ebû Bekr der ki: Bu âyet Abdullah (b. Mes'ûd)'un kıraatinde: عَنِ الأَنْفَالِ şeklinde değil de: يَسْأَلُونَكَ الأَنْفَالَ şeklindedir.[2]

Tevbe Sûresi

٢٤٦٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الْحَوْطِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، حَدَّثَنَا ضَمْضَمُ بْنُ زُرْعَةَ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ، أَنَّ رَجُلا قَالَ لأَبِي الدَّرْدَاءِ: يَا مَعْشَرَ الْقُرَّاءِ، مَا بَالُكُمْ أَجْبَنُ مِنَّا وَأَبْخَلُ إِذَا سُئِلْتُمْ، وَأَعْظَمُ لَقْمًا إِذَا أَكَلْتُمْ؟ فَأَعْرَضَ عَنْهُ أَبُو الدَّرْدَاءِ وَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ شَيْئًا، فَأُخْبِرَ بِذَلِكَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَسَأَلَ أَبَا الدَّرْدَاءِ عَنْ ذَلِكَ، فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: " اللَّهُمَّ غَفْرًا، وَكُلُّ مَا سَمِعْنَا مِنْهُمْ نَأْخُذُهُمْ بِهِ "، فَانْطَلَقَ عُمَرُ إِلَى الرَّجُلِ الَّذِي قَالَ لأَبِي الدَّرْدَاءِ مَا قَالَ، فَأَخَذَ عُمَرُ بِثَوْبِهِ وَخَنَقَهُ وَقَادَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ الرَّجُلُ: إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ، فَأَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى نَبِيِّهِ: ﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ﴾ [١/٢١٠]

2469- Şureyh b. Ubeyd bildiriyor: Adamın biri Ebu'd-Derdâ'ya: "Ey Kur'ân hafızları topluluğu! Ne oluyor da siz bizden daha çok korkak, bir şey istenildiğinde bizden daha cimrisiniz. Yemek yerken de lokmanız pek büyük oluyor" deyince, Ebu'd-Derdâ adamdan yüz çevirip cevap vermedi. Daha sonra bu durum Ömer b. el-Hattâb'a aktarıldı. Ömer bu durumu Ebu'd-Derdâ'ya sorunca: "Allah seni bağışlasın. Onlardan her işittiğimiz şey için kendilerini cezalandıracak mıyız?" dedi. Bunun üzerine Ömer böyle diyen

---

[1] Enfâl Sur. 1

[2] Müslim (3/1367, 1368), Ebû Dâvud (2740), Tirmizî (3079, 3189) ve Ahmed (1/178, 181, 185).

adamın yanına gitti. Boğacak gibi yakasından tutup onu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) götürdü. Adam orada: "Sadece şakalaşıp oynuyorduk" deyince Allah, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): **"Onlara soracak olursan, «Biz sadece eğlenip oynuyorduk» diyecekler"**[1] âyetini indirdi.

٢٤٧٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْغَنِيِّ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَعَنْ مُقَاتِلٍ، عَنِ الضَّحَّاكِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: " ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ﴾ ، قَالَ: هُوَ سَالِمُ بْنُ عُمَيْرٍ، أَحَدُ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفِ بْنِ ثَعْلَبَةَ بْنِ زَيْدٍ فِي آخَرِينَ " [١/٣٧١]

2470- İbn Abbâs: **"Binek vermen için sana geldiklerinde, «Size binek bulamıyorum» dediğin zaman, sarf edecek bir şey bulamadıkları için üzüntüden gözyaşı dökerek geri dönenlere de sorumluluk yoktur"**[2] âyetini açıklarken: "Bu kişiler Amr b. Avf b. Sa'lebe b. Zeyd oğullarından Sâlim b. Umeyr ve başkalarıdır" demiştir.

Yûnus Sûresi

٢٤٧١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَعْدَانَ، وَأَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُخْتَارِ، ثنا ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ﴾، قَالَ: " الْحَسَنَةُ الْجَنَّةُ وَالزِّيَادَةُ النَّظَرُ إِلَى وَجْهِ اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ وَابْنِ جُرَيْجٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ الْمُخْتَارُ [٥/٢٠٣]

2471- Ka'b b. Ucre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"İyi davrananlara; daima daha iyisi ve ziyadesi verilir"**[3] âyeti hakkında: *"İyiden kasıt, cennet ve ziyadeden kasıt, Allah'ın yüzüne bakmaktır"* buyurdu.[4]

---

[1] Tevbe Sur. 65

[2] Tevbe Sur. 92

[3] Yûnus Sur. 26

[4] Taberî, *Tefsîr* (11/75).

Tek kanallı bir hadistir.

Hûd Sûresi

٢٤٧٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْبَلْخِيُّ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ ثَابِتٍ الْبُنَانِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ " يَقْرَأُ: ﴿إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ﴾ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ ثَابِتٍ رَوَى عَنْهُ، مِنَ التَّابِعِينَ دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، وَمَنَ الأَعْلامِ، وَغَيْرِهِمْ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنِ الْمُخْتَارِ، وَعُثْمَانُ بْنُ مَطَرٍ، وَمُوسَى بْنُ خَلَفٍ، وَهَارُونُ بْنُ مُوسَى، وَحَدِيثُ مُحَمَّدِ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِيهِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا بِشْرٌ. [٣٠١/٨]

2472- Ümmü Seleme der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): **"O senin ailenden sayılmaz; çünkü kötü bir iş işlemiştir"**[1] âyetini okuduğunu işittim.[2]

٢٤٧٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، قَالَ ثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ وَأَبُو عِوَانَةَ، عَنْ سِمَاكٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، وَالأَسْوَدُ، قَالا: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي عَالَجْتُ امْرَأَةً بِأَقْصَى الْمَدِينَةِ، فَأَصَبْتُ مِنْهَا مَاءً دُونَ أَنْ أَمَسَّهَا، فَقَالَ عُمَرُ: لَقَدْ سَتَرَ اللَّهُ عَلَيْكَ لَوْ سَتَرْتَ عَلَى نَفْسِكَ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ شَيْئًا، ثُمَّ قَامَ وَانْطَلَقَ، فَأَتْبَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَجُلا خَلْفَهُ، فَدَعَاهُ فَقَرَأَ عَلَيْهِ: ﴿وَأَقِمِ الصَّلاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾، فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلِهَذَا خَاصَّةً أَمْ لِلنَّاسِ عَامَّةً؟ قَالَ: " بَلْ لِلنَّاسِ عَامَّةً "، لَفْظُ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ سِمَاكٍ [٢٣٨/٤]

2473- Abdullah b. Mes'ûd anlatıyor: Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben Medine'nin bir tarafında bir kadınla birlikte oldum. Cinsî temasta bulunmadım, ama boşaldım" dedi. Ömer: "Allah bunu ifşa etmemiş, sen de gizli bıraksaydın ya" karşılığını verdi. Ancak

---

[1] Hûd Sur. 46

[2] Ahmed, *Müsned* (6/294, 322, 454, 459, 460), Ebû Dâvud (3982), Tirmizî (4000) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (23/774- 778).

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir şey söylemedi. Adam kalkıp gidince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) adamın peşinden birini gönderip geri çağırdı ve kendisine: **"Gündüzün iki ucunda, gecenin de ilk saatlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri (günahları) giderir. Bu, öğüt almak isteyenlere bir hatırlatmadır"**[1] âyetini okudu. "Ey Allah'ın Resûlü! Âyet bu adama özel mi, yoksa herkes için geçerli midir?" diye sorulunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aksine herkes için geçerlidir"* cevabını verdi.[2]

٢٤٧٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ، قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نَرَاكَ وَقَدْ شِبْتَ؟ قَالَ: " شَيَّبَتْنِي هُودٌ وَأَخَوَاتُهَا "، اخْتُلِفَ عَلَى أَبِي إِسْحَاقَ، فَرَوَاهُ أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ، وَرُوِيَ عَنْهُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُرَحْبِيلَ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، وَرُوِيَ عَنْهُ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، وَرُوِيَ عَنْهُ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، وَرُوِيَ عَنْهُ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، وَرُوِيَ عَنْهُ عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ [٤/٣٥٠]

2474- Ebû Cuhayfe der ki: Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Saçlarının ağardığını görüyoruz" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hûd Sûresi ve kardeşleri saçlarımı ağarttı"* karşılığını verdi.

Bu hadis, Ebû Bekir, Sa'd b. Ebî Vakkâs ve Abdullah b. Mes'ûd kanalıyla da rivayet olunmuştur.

٢٤٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَرَجِ الأَزْرَقُ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا شَيْبَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَاكَ قَدْ شِبْتَ؟ قَالَ: " بَلَى، شَيَّبَتْنِي هُودٌ، وَالْوَاقِعَةُ، وَ الْمُرْسَلاتِ عُرْفًا، عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ، وَإِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ " [٤/٣٥٠]

---

[1] Hûd Sur. 114

[2] Müslim (4/2115, 2116), Tirmizî (3112), Ahmed, *Müsned* (1/449), Ebû Ya'lâ (5343) ve Abdurrezzak, *Musannef* (13829).

2475- İbn Abbâs der ki: Ebû Bekr: "Ey Allah'ın Resûlü! Saçların ağarmış" dediğinde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hûd, Vâkıa, Hâkka, Mürselât, Nebe ve Tekvîr sûreleri saçlarımı ağarttı"* karşılığını verdi.

Ra'd Sûresi

٢٤٧٦- ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ جَرِيرٍ الصُّورِيُّ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ عن أَبِي الزِّنَادِ، مِنْ أَهْلِ وَادِي الْقُرَى حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ، شَيْخٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ، فَسَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، عَنْ قَوْلِهِ ﷻ: ﴿يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ﴾ فَقَالَ: نَعَمْ! حَدَّثَنِيهِ أَبِي، عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ، قَالَ: سَأَلْتُ عَنْهَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " لأُبَشِّرَنَّكَ بِهَا يَا عَلِيُّ فَبَشِّرْ بِهَا أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي، الصَّدَقَةُ عَلَى وَجْهِهَا، وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ، وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ، وَصِلَةُ الرَّحِمِ تُحَوِّلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَتَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَتَقِي مَصَارِعَ السُّوءِ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، وَإِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ، قَالَ أَبُو زُرْعَةَ: سَأَلْتُ أَبَا مُسْهِرٍ عَنْهُ، فَقَالَ: مِنْ ثِقَاتِ مَشَايِخِنَا وَقُدَمَائِهِمْ [١٤٥/٦]

2476- Evza'î der ki: Medine'ye geldim ve Muhammed b. Ali b. el-Hüseyn b. Ali b. Ebî Tâlib'e: **"Allah, dilediğini siler, dilediğini de sabit kılıp bırakır. Ana kitap (Levh-i Mahfûz) O'nun katındadır"**[1] buyruğunu sorduğumda şu karşılığı verdi: "Evet, babam, dedesi Ali b. Ebî Tâlib'den naklederek şöyle anlattı: "Ben bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sorduğumda şöyle buyurdu: *"Ey Ali! Ben seni bununla müjdeleyeyim, sen de benden sonra bununla ümmetimi müjdele. Sadaka vermek, iyilik etmek, ana babaya ihsanda bulunmak ve akrabayı ziyaret etmek şekaveti saadete çevirir, ömrü uzatır ve insanı kötü ölümden korur."*

Tek kanallı bir hadistir. Ebû Zür'a der ki: İbrâhîm b. Ebî Süfyân hakkında Ebû Müshir'e sorduğumda "Hocalarımızın önde gelenlerinden ve güvenilir olanlarındandır" karşılığını verdi.

---

[1] Ra'd Sur. 39

İbrâhim Sûresi

٢٤٧٧- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو زَيْدٍ الْقَرَاطِيسِيُّ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ.ح وثنا فاروقٌ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا أَبُو عَلِيٍّ الْكَشِّيُّ، ثنا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ، ح وثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، حدثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ.ح وثنا عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ، قَالُوا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي قَوْلِهِ: ﴿وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ يَتَجَرَّعُهُ﴾ ، قَالَ: " يُقَرَّبُ إِلَيْهِ فَيَتَكَرَّهُهُ فَإِذَا أُدْنِيَ مِنْهُ شَوَى وَجْهَهُ وَوَقَعَتْ فَرْوَةُ رَأْسِهِ، فَإِذَا شَرِبَهُ قَطَعَ أَمْعَاءَهُ حَتَّى يَخْرُجَ مِنْ دُبُرِهِ، يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى:﴿وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾ ، وَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى:﴿وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ﴾ "، تَفَرَّدَ بِهِ صَفْوَانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ، وَقِيلَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بِشْرٍ وَهُوَ الْيَحْصِبِيُّ الْحِمْصِيُّ يُكَنَّى أَبَا سَعِيدٍ، وَرَوَاهُ بَقِيَّةُ بْنُ لْوَلِيدِ، عَنْ صَفْوَانَ، مِثْلَهُ، رَوَى صَفْوَانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ الْمَازِنِيُّ وَلَهُ صُحْبَةٌ، وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بِشْرٍ، وَلِذَلِكَ اشْتَبَهَ عَلَى بَعْضِ النَّاسِ، وَهَذَا هُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ [١٨٢/٨]

2477- Ebû Umâme el-Bâhilî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"Orada kendisine irinli su içirilecektir. Onu yudumlamaya çalışacak"**[1] buyruğunu açıklarken şöyle buyurdu: *"Ağzına yaklaştırılacak ve ondan tiksinecektir. Kendisine yaklaştırıldığında yüzünü yakıp kavuracak ve başının derisini düşürecektir. Suyu içince bağırsaklarını parçalayacak ve su makatından çıkacaktır. Zira Allah:* **«Onlara, bağırsakları parça parça eden kaynar su içilir»**[2] ve: **«(Susuzluktan) feryat edip yardım dilediklerinde, maden eriyiği gibi, yüzleri yakıp kavuran bir su ile kendilerine yardım edilir. O ne kötü bir içecektir! Cehennem ne korkunç bir yaslanacak yerdir»**[3] *buyurmaktadır."*[1]

---

[1] İbrâhim Sur. 16, 17

[2] Muhammed Sur. 15

[3] Kehf Sur. 29

٢٤٧٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ، ثَنَا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ، ثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ سَلَّامٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ سَلَّامٍ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَلَّامٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو أَسْمَاءَ الرَّحَبِيُّ، أَنَّ ثَوْبَانَ، مَوْلَى النَّبِيِّ ﷺ، قَالَ: كُنْتُ قَاعِدًا عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ فَجَاءَ حَبْرٌ مِنْ أَحْبَارِ الْيَهُودِ فَقَالَ: جِئْتُ أَسْأَلُكَ، فَقَالَ: «سَلْ»، فَقَالَ الْيَهُودِيُّ: أَيْنَ النَّاسُ يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّماوَاتُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «هُمْ فِي الظُّلْمَةِ دُونَ الْجِسْرِ»، قَالَ: فَمَنْ أَوَّلُ النَّاسِ إِجَازَةً؟ قَالَ: «فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ»

2478- Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Sevbân der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında otururken Yahudi bir bilgin gelip: "Sana bazı şeyler sormaya geldim" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sor"* buyurdu. Yahudi: "Yeryüzü ve gökyüzü başka bir yer ve başka bir gökle değiştirildiği zaman insanlar nerede olacaktır?" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sırat köprüsünün beri tarafında karanlıklar içerisinde olacaklardır"* cevabını verdi. Yahudi: "(Köprüyü) ilk olarak kim geçecektir?" diye sorunca da: *"Fakir muhacirler geçecektir"* buyurdu. [2]

٢٤٧٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلَادٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكَدِيمِيُّ، قَالَ: ثنا سَهْلُ بْنُ حَمَّادٍ أَبِي عَتَّابٍ، قَالَ: ثنا جَرِيرُ بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ﴾، قَالَ: " تُبَدَّلُ بِأَرْضٍ بَيْضَاءَ كَأَنَّهَا فِضَّةٌ، لَمْ يُسْفَكْ فِيهَا دَمٌ حَرَامٌ، وَلَمْ يُعْمَلْ فِيهَا خَطِيئَةٌ "، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ مَرْفُوعًا إِلا جَرِيرٌ، وَرَوَاهُ أَبُو الأَحْوَصِ، وَإِسْرَائِيلُ، وَزَكَرِيَّاءُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ مَوْقُوفًا عَلَى عَبْدِ اللَّهِ [١٥٣/٤]

2479- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"O gün yer, başka bir yere, gökler de başka göklere dönüştürülür"**[3]

---

[1] Tirmizî (2583, 4894), Ahmed (5/265) ve Hâkim, *Müstedrek* (2/351, 368).

[2] Müslim (1/252, 253) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* 2/8 (1414).

[3] İbrâhîm Sur. 48

âyeti hakkında: *"O yer, gümüş gibi beyaz bir yerle değiştirilir. Onda haram olan kan akıtılmaz ve günah işlenmez"* buyurdu.[1]

Başka kanalla İbn Mes'ûd'un sözü olarak rivayet olunmuştur

Hicr Sûresi

٢٤٨٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا نُوحُ بْنُ قَيْسٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مَالِكٍ النُّكْرِيُّ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، قَالَ: " كَانَتِ امْرَأَةٌ تُصَلِّي خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ أَجْمَلِ النَّاسِ، فَكَانَ النَّاسُ يُصَلُّونَ فِي آخِرِ صُفُوفِ الرِّجَالِ لِيَنْظُرُوا إِلَيْهَا، قَالَ: وَكَانَ أَحَدُهُمْ يَنْظُرُ إِلَيْهَا مِنْ تَحْتِ إِبْطِهِ، وَكَانَ أَحَدُهُمْ يَتَقَدَّمُ إِلَى الصَّفِّ حَتَّى لا يَرَاهَا، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى هَذِهِ الآيَةَ: ﴿وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ﴾ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ نُوحُ بْنُ قَيْسٍ [٨١/٣]

2480- İbn Abbâs der ki: İnsanların en güzellerinden olan bir kadın Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında namaz kılardı. Erkekler de ona bakmak için erkeklerin son saflarında yer alırdı. Kimisi ona koltuk altından bakıyor, kimisi de onu görmemek için ön saflara geçiyordu. Bunun üzerine Allah: **"Andolsun biz, sizden geçenleri de biliriz, sonraya kalanları da"**[2] buyruğunu indirdi.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٨١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ سُهَيْلٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِسْحَاقَ الْمَدَائِنِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ الْمُؤَدِّبُ، قَالَ: ثنا عَمَّارُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا لَيْثُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ، عَنْ دَاوُدَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ﴿فَوَرَبِّكَ، لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/199), Hâkim, *Müstedrek* (4/570, "sahih") ve Taberî , *Tefsîr* (13/163, 164).

[2] Hicr Sur. 24

[3] Tirmizî (3122), Nesâî (870), İbn Mâce (1046), Tayâlisî (2712), Ahmed, *Müsned* (1/305), Hâkim (2/353) ve Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (3/98).

عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾، قَالَ: عَنْ قَوْلِ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ دَاوُدَ، وَلَيْثٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَمَّارِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْهُ [٩٥/٣]

2481- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): **"Rabbine andolsun, onların hepsine yapmakta olduklarını mutlaka soracağız"**[1] âyetlerini açıklarken: *"Onlara sorulacak şey, Lâ ilahe illallah sözüdür"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٨٢- مَا حَدَّثَنَاهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ النَّيْسَابُورِيُّ الْحَافِظُ بِهَا، قَالَ: حَدَّثَنِي بُكَيْرُ بْنُ أَحْمَدَ الصُّوفِيُّ بِمَكَّةَ، ثنا الْجُنَيْدُ أَبُو الْقَاسِمِ الصُّوفِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْكُوفِيُّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ الْمُلائِيِّ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " احْذَرُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنْ، فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ "، وَقَرَأَ: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ﴾ ، قَالَ: لِلْمُتَفَرِّسِينَ "

2482- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminin ferasetinden sakının. Çünkü o Allah'ın nuru ile bakar"* buyurdu. Sonra: **"Şüphesiz bunda düşünüp görebilen kimseler için ibretler vardır"**[3] âyetini okuyup: *"Burada (düşünüp görebilen kimselerden) kasıt, feraset sahibi kimselerdir"* buyurdu.

٢٤٨٣- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، ثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَيَانٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [٢٨١/١٠]

2483- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.[4]

---

[1] Hicr Sur. 92, 93

[2] Tirmizî (3126).

[3] Hicr Sur. 75

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

٢٤٨٤- حَدَّثَنَا أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الطَّبَرِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ سَلَمَةَ، ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا أَبُو الْعَلاءِ أَسَدُ بْنُ وَدَاعَةَ الطَّائِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي وَهْبُ بْنُ مُنَبِّهٍ، عَنْ طَاوُسٍ، عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " احْذَرُوا دَعْوَةَ الْمُؤْمِنِ وَفِرَاسَتَهُ، فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ وَيَنْظُرُ بِالتَّوْفِيقِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ وَهْبٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مُؤَمَّلٌ، عَنْ أَسَدٍ [٤/٨١]

2484- Sevbân der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminin bedduasından ve ferasetinden sakının. Çünkü o, Allah'ın nuru ile bakar"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٨٥- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى بْنِ السَّكَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ الْيَمَانِيُّ، ثنا عُمَارَةُ بْنُ عُقْبَةَ، ثنا فُرَاتُ بْنُ السَّائِبِ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ، فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَيْمُونٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٤/٩٤]

2485- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminin ferasetinden sakının. Çünkü o, Allah'ın nuru ile bakar"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir badistir.

٢٤٨٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، ثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ رَاشِدٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، أن رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: قَالَ: مثله سواء [٦/١١٨]

2486- Ebû Umâme, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bir önceki hadisin aynısını aktarmıştır.[2]

---

[1] Taberî, *Tefsîr* (14/32) ve Tirmizî (3127).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* 121 (8/7497), Beyhakî, *Zühd* (358) ve İbn Adiy, *el-Kâmil* 4/1523, 6/2401).

Nahl Sûresi

٢٤٨٦/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سُمَيْعٍ، عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى:﴿فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً﴾ ، قَالَ: " الرِّزْقُ الطَّيِّبُ فِي الدُّنْيَا " [١١٤/٧]

2486/a- Ebû'r-Rabî' bildiriyor: İbn Abbâs: "**Elbette ona hoş bir hayat yaşatacağız**"[1] buyruğunu açıklarken: "(Hoş bir hayattan kasıt) dünya hayatındaki helal rızıktır" dedi.

İsrâ Sûresi

٢٤٨٧- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَنَسِ بْنِ عُثْمَانَ الأَنْصَارِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمْدَانَ الْعَسْكَرِيُّ، ثَنَا يَعْقُوبُ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا إِسْرَائِيلُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ السُّدِّيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي قَوْلِهِ ﷻ: ﴿يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ﴾ ، قَالَ: " يُدْعَى أَحَدُهُمْ فَيُعْطَى كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ، وَيُمَدُّ لَهُ فِي جِسْمِهِ سِتُّونَ ذِرَاعًا، وَيُبَيَّضُ وَجْهُهُ، وَيُجْعَلُ عَلَى رَأْسِهِ تَاجٌ مِنْ لُؤْلُؤٍ يَتَلأْلأُ، فَيَنْطَلِقُ إِلَيْهِ أَصْحَابُهُ، فَيَرَوْنَهُ مِنْ بُعْدٍ، فَيَقُولُونَ: اللَّهُمَّ ائْتِنَا بِهَذَا، وَبَارِكْ لَنَا فِي هَذَا، قَالَ: فَيَأْتِيهِمْ، فَيَقُولُ: أَبْشِرُوا فَإِنَّ لِكُلِّ رَجُلٍ مِنْكُمْ مِثْلَ هَذَا، وَأَمَّا الْكَافِرُ فَيُعْطَى بِشِمَالِهِ، وَيُسَوَّدُ وَجْهُهُ، وَيُمَدُّ لَهُ فِي جِسْمِهِ سِتُّونَ ذِرَاعًا عَلَى طُولِ آدَمَ، وَيُلْبَسُ تَاجًا مِنْ نَارٍ فَيَرَاهُ أَصْحَابُهُ، فَيَقُولُونَ: نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ هَذَا، اللَّهُمَّ لا تَأْتِنَا بِهَذَا، فَيَأْتِيهِمْ بِهِ، فَيَقُولُونَ: اللَّهُمَّ أَخِّرْهُ، فَيَقُولُ لَهُمْ: أَبْعَدَكُمُ اللَّهُ، فَإِنَّ لِكُلِّ رَجُلٍ مِنْكُمْ مِثْلَ هَذَا " [٩/١٥]

2487- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): "**Kıyamet günü bütün insanları önderleriyle çağıracağız**"[2] buyruğunu açıklarken şöyle buyurdu: *"Biri çağrılır ve kitabı sağ eline verilir. Boyu altmış arşın*

---

[1] Nahl Sur. 97

[2] İsrâ Sur. 71

uzatılır ve yüzü ak edilir. Başına parıldayan incilerden taç konulur ve arkadaşlarına doğru gider. Arkadaşları kendisini uzaktan görünce: «Allahım! Onu bize ulaştır ve onu bize bereketli kıl» derler. Yanlarına vardığında: «Müjdeler olsun! Sizden her kişiye bunun gibisi vardır» der. Ancak kâfirin kitabı sol eline verilir ve yüzü karartılıp Âdem'in sûreti gibi boyu altmış arşın uzatılır. Sonra başına taç konulur. Arkadaşları onu görünce: «Bunun şerrinden Allah'a sığınırız. Allahım! Bizi onunla bir araya getirme» derler. Bu kişi arkadaşlarının yanına vardığında ve onlar: «Allahım! Onu bizden uzaklaştır» dediğinde, o: «Allah sizi uzaklaştırsın. Sizden her kişiye bunun gibisi vardır» karşılığını verir."[1]

٢٤٨٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ بَالَوَيْهِ الصُّوفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِكَ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ خَارِجَةَ بْنِ مُصْعَبٍ، ثنا أَبِي، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: ﴿عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا﴾ "، قَالَ: " يُخْرِجُ اللَّهُ قَوْمًا مِنَ النَّارِ مِنْ أَهْلِ الإِيمَانِ وَالْقِبْلَةِ بِشَفَاعَةِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَذَلِكَ الْمَقَامُ الْمَحْمُودُ، فَيُؤْتَى بِهِمْ إِلَى نَهَرٍ يُقَالُ لَهُ الْحَيَوَانُ، فَيُلْقَوْنَ فِيهِ، فَيَنْبُتُونَ كَمَا يَنْبُتُ الثَّعَارِيرُ، وَيَخْرُجُونَ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ، فَيُسَمَّوْنَ الْجَهَنَّمِيِّينَ، فَيَطْلُبُونَ إِلَى اللَّهِ أَنْ يَذْهَبَ عَنْهُمْ ذَلِكَ الاسْمُ، فَيَذْهَبَ عَنْهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُصْعَبٍ، عَنْ أَبِيهِ [٢٥٤/٧]

2488- Ebû Saîd der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): **"Belki de Rabbin seni Makam-ı Mahmûd'a (övülen bir makama) yükseltir"**[2] buyruğunu açıklarken şöyle dediğini işittim: *"Allah, Muhammed'in şefaati ile iman ve ehl-i kıble olanları cehennemden çıkarır. İşte (âyette geçen) Makam-ı Mahmûd'dan kasıt bu şefaattir. Oradan Hayavân denilen bir ırmağa getirilip içine atılırlar. Onlar, orada acur gibi içerisinde yeşerirler ve ırmaktan çıkıp cennete girerler. Orada kendileri «Cehennemden gelenler» diye adlandırılırlar. Allah'tan bu isimlerinin kaldırılmasını isterler ve bu isimleri kaldırılır."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tirmizî (3136), Hâkim (2/242, 243) ve İbn Hibbân, *Mevârid* (2588).

[2] İsrâ Sur. 79

٢٤٨٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ دَاوُدَ الأَوْدِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الْمَقَامُ الْمَحْمُودُ الشَّفَاعَةُ " [٣٧٢/٨]

2489- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Makâm-ı Mahmûd'dan kasıt şefaattir"* buyurmuştur.[1]

٢٤٩٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: سَمِعْتُ صِلَةَ بْنَ زُفَرَ يُحَدِّثُ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: يُجْمَعُ النَّاسُ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ فَلا تَكَلَّمُ نَفْسٌ، فَيَكُونُ أَوَّلَ مَدْعُوٍّ مُحَمَّدٌ ﷺ فَيَقُولُ: " لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ، وَالْخَيْرُ فِي يَدَيْكَ، وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ، وَالْمَهْدِيُّ مَنْ هَدَيْتَ، وَعَبْدُكَ بَيْنَ يَدَيْكَ، أَنَا بِكَ وَإِلَيْكَ، لا مَلْجَأَ وَلا مَنْجَا مِنْكَ إِلا إِلَيْكَ، تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ، سُبْحَانَكَ رَبَّ الْبَيْتِ "، فَذَلِكَ قَوْلُهُ ﷻ: ﴿عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا﴾، رَفَعَهُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ جَمَاعَةٌ [٢٧٨/١]

2490- Huzeyfe der ki: (Kıyamet gününde) insanlar yüksek bir yerde toplanır ve hiç kimse konuşmaz. Orada çağrılacak ilk kişi Muhammed'dir (sallallahu aleyhi vesellem). Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem): *"Buyur, emrindeyim! Tüm hayırlar senin elindedir. Şer senden değildir. Doğru yolda olan ancak senin hidâyete erdirdiğindir. Kulun senin önünde sana dönüktür. Ben seninim ve sana döneceğim. Senden, tekrar sana dönmekten başka kurtuluş ve sığınak yoktur. Sen yüce ve ulusun. Ey Ev'in (Kâbe'nin) Rabbi! Seni bütün eksikliklerden tenzih ederim"* der.[2]

Kehf Sûresi

٢٤٩١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، حَدَّثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ نَصْرٍ، عَنِ السُّدِّيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الأَزْدِيِّ،

---

[1] İbn Ebî Şeybe (11/484), Tirmizî (3137) ve Ahmed (2/444, 378).

[2] Nesâî, *Tefsîr* (314), Taberî, *Tefsîr* (1597, 98) ve Hâkim (2/363).

عَنْ أَبِي الْكَنُودِ، عَنْ خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ: ﴿وَلا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ﴾، قَالَ: جَاءَ الأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ التَّمِيمِيُّ وَعُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ الْفَزَارِيُّ فَوَجَدَا النَّبِيَّ ﷺ قَاعِدًا مَعَ بِلالٍ، وَعَمَّارٍ، وَصُهَيْبٍ، وَخَبَّابٍ فِي أُنَاسٍ مِنَ الضُّعَفَاءِ الْمُؤْمِنِينَ، فَلَمَّا رَأَوْهُمْ حَقَرُوهُمْ فَخَلَوْا بِهِ، فَقَالُوا: إِنَّا نُحِبُّ أَنْ تَجْعَلَ لَنَا مِنْكَ مَجْلِسًا تَعْرِفُ لَنَا بِهِ الْعَرَبُ فَضْلا، فَإِنَّ وُفُودَ الْعَرَبِ تَأْتِيكَ فَنَسْتَحِي أَنْ تَرَانَا الْعَرَبُ قُعُودًا مَعَ هَذِهِ الأَعْبُدِ، فَإِذَا نَحْنُ جِئْنَاكَ فَأَقِمْهُمْ عَنَّا، فَإِذَا نَحْنُ فَرَغْنَا فَأَقْعِدْهُمْ إِنْ شِئْتَ، قَالَ: " نَعَمْ "، قَالُوا: فَاكْتُبْ لَنَا عَلَيْكَ كِتَابًا، فَدَعَا بِالصَّحِيفَةِ لِيَكْتُبَ لَهُمْ، وَدَعَا عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلامُ لِيَكْتُبَ، فَلَمَّا أَرَادَ ذَلِكَ وَنَحْنُ قُعُودٌ فِي نَاحِيَةٍ إِذْ نَزَلَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَقَالَ: ﴿وَلا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ﴾ إِلَى قَوْلِهِ: ﴿فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾، ثُمَّ ذَكَرَ الأَقْرَعَ وَصَاحِبَهُ، فَقَالَ: ﴿وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ﴾، ثُمَّ ذَكَرَ، فَقَالَ تَعَالَى: ﴿وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ﴾، فَرَمَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِالصَّحِيفَةِ وَدَعَانَا، فَأَتَيْنَاهُ وَهُوَ يَقُولُ: " سَلامٌ عَلَيْكُمْ "، فَدَنَوْنَا مِنْهُ حَتَّى وَضَعْنَا رُكَبَنَا عَلَى رُكْبَتِهِ، فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَجْلِسُ مَعَنَا فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَقُومَ قَامَ وَتَرَكَنَا، فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﷻ: ﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾، يَقُولُ: لا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُجَالِسُ الأَشْرَافَ، ﴿وَلا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا﴾، أَمَّا الَّذِي أَغْفَلَ قَلْبَهُ فَهُوَ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ وَالأَقْرَعُ، وَأَمَّا فُرُطًا فُهَلاكًا، ثُمَّ ضَرَبَ لَهُمْ مَثَلَ الرَّجُلَيْنِ وَمَثَلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا، قَالَ: فَكُنَّا بَعْدَ ذَلِكَ نَقْعُدُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فَإِذَا بَلَغْنَا السَّاعَةَ الَّتِي كَانَ يَقُومُ فِيهَا قُمْنَا وَتَرَكْنَاهُ حَتَّى يَقُومَ وَإِلا صَبَرَ أَبَدًا حَتَّى نَقُومَ، رَوَاهُ عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَنْقَزِيُّ، عَنْ أَسْبَاطٍ مِثْلَهُ [١/٣٤٤]

2491- Habbâb b. el-Eret anlatıyor: Akra' b. Hâbis et-Teymî ve Uyeyne b. Hısn el-Fezârî Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) geldiler. Allah Resûlü'nü

(sallallahu aleyhi vesellem) Ammâr, Suheyb, Bilâl ve yoksul müminlerden birkaç kişi ile birlikte oturuyor buldular. Akra' ile Uyeyne bizleri gördüklerinde küçümsediler ve Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) bir kenara çekip: "Arap kabilelerinin heyetleri sana gelmekte. Bu gelenlerin de bizleri bu yoksul kişilerle beraber otururken görmelerinden utanıyoruz. Onun için bizler yanına geldiğimizde bunları yanımızdan uzak tut" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Olur"* karşılığını verdi. Sonra ona: "Bize senden yana bir sözleşme yaz" dediklerinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir sahife getirilmesini istedi. Sözleşmeyi yazması için de Hz. Ali'yi çağırdı. Bizler de bir köşede oturuyorduk. O esnada Cibrîl inip şu âyetleri vahyetti: **"Rablerinin rızasını isteyerek sabah akşam O'na yalvaranları kovma! Onların hesabından sana bir sorumluluk; senin hesabından da onlara herhangi bir sorumluluk yoktur ki onları kovup ta zalimlerden olasın! Aramızdan Allah'ın kendilerine lütuf ve ihsanda bulunduğu kimseler de bunlar mı!" demeleri için onların bir kısmını diğerleri ile işte böyle imtihan ettik. Allah şükredenleri daha iyi bilmez mi? Âyetlerimize inananlar sana geldiğinde onlara de ki: Selâm size! Rabbiniz merhamet etmeyi kendisine yazdı. Gerçek şu ki: Sizden kim, bilmeyerek bir kötülük yapar, sonra ardından tövbe edip de kendini ıslah ederse, bilsin ki Allah çok bağışlayan, çok esirgeyendir."**[1] Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sahifeyi yere atıp bizleri çağırdı. Yanına geldiğimizde bizleri: *"Selam size!"* diyerek karşıladı. Yanına yaklaşıp dizlerimiz dizlerine değecek şekilde oturduk.

Önceleri Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında otururken gitmek istediğinde bizi bırakır ve kalkıp giderdi. Bunun üzerine Allah: **"Sabah akşam Rablerine, O'nun rızasını dileyerek dua edenlerle birlikte candan sebat et. Dünya hayatının süsünü isteyerek gözlerini onlardan çevirme. Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi gücü aşırılık olan kimseye boyun eğme"**[2] âyetini indirdi. Kalbini gafil kıldığı Uyeyne b. Hısn; aşırıya giden ise Akra' idi. Sonra onlara (yani müminler ile kâfirlere iki kişinin misalini (Kehf 32-44) ve dünya hayatının misalini (Kehf 45) indirdi. Daha sonraları Allah Resûlü'nün

---

[1] En'âm Sur. 52- 54

[2] Kehf Sur. 28

(sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturduğumuzda kalkma saatimiz gelince onu bırakır ve kalkıp giderdik. Yoksa biz kalkmadan kendisi asla kalkıp gitmezdi.[1]

٢٤٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو وَهْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ، عَنْ مَسْلَمَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عَمِّهِ، عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ، قَالَ: جَاءَتِ الْمُؤَلَّفَةُ قُلُوبُهُمْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عُيَيْنَةُ بْنُ حِصْنٍ وَالأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ وَذَوُوهُمْ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّكَ لَوْ جَلَسْتَ فِي صَدْرِ الْمَسْجِدِ وَنَحَّيْتَ عَنَّا هَؤُلاءِ وَأَرْوَاحِ جِبَابِهِمْ يَعْنُونَ أَبَا ذَرٍّ وَسَلْمَانَ وَفُقَرَاءَ الْمُسْلِمِينَ، وَكَانَ عَلَيْهِمْ جِبَابُ الصُّوفِ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُمْ غَيْرُهَا جَلَسْنَا إِلَيْكَ وَخَالَصْنَاكَ وَأَخَذْنَا عَنْكَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﷻ: ﴿وَاتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ﴾ حَتَّى بَلَغَ: ﴿نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا﴾، يَتَهَدَّدُهُمْ بِالنَّارِ، فَقَامَ نَبِيُّ اللَّهِ يَلْتَمِسُهُمْ حَتَّى أَصَابَهُمْ فِي مُؤَخَّرِ الْمَسْجِدِ يَذْكُرُونَ اللَّهَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يُمِتْنِي حَتَّى أَمَرَنِي أَنْ أَصْبِرَ نَفْسِي مَعَ قَوْمٍ مِنْ أُمَّتِي، مَعَكُمُ الْمَحْيَا وَمَعَكُمُ الْمَمَاتُ " [١/٣٤٤]

2491- Selmân el-Fârisî der ki: Kalpleri İslam'la ısındırılmak istenen Uyeyne b. Hısn ve Akra' b. Hâbis, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü! Sen Mescid'in baş tarafına otursan ve şu seviyesiz kişilerle oturmaktan vazgeçsen, biz seninle oturur, muhabbet eder senden bir şeyler öğreniriz" dediler. Bununla da Selmân, Ebû Zer ve fakir Müslümanları kastetmekteydi. Zira onlar basit yün giysiler giyiyorlardı. Ancak Allah: **"Rabbinin Kitabı'ndan sana vahyedileni oku. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O'ndan başka bir sığınak da bulamazsın. Sabah akşam Rablerinin rızasını dileyerek O'na yalvaranlarla beraber sen de sabret. Dünya hayatının güzelliklerini isteyerek gözlerini o kimselerden ayırma. Bizi anmasını kendisine unutturduğumuz ve işinde aşırı giderek hevesine uyan kimseye uyma. De ki: «Hak, Rabbinizdendir. Artık dileyen iman etsin,**

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

dileyen inkâr etsin.» Biz zalimlere öyle bir ateş hazırladık"[1] âyetlerini indirerek onları cehennemle tehdit etti. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp bu kişilerin nerede olduğuna bakmaya başladı ve onların Mescid'in en geri tarafında Allah'ı zikrettiklerini gördü. Bunun üzerine: *"Ümmetimden bir toplulukla birlikte kendimin de sabretmemi emretmeden, beni öldürmemiş olan Allah'a hamd olsun. Benim hayatım da sizlerle birliktedir, ölümüm de"* dedi.[2]

٢٤٩٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ، عَنْ كُرْدُوسٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " مَرَّ الْمَلأُ مِنْ قُرَيْشٍ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَعِنْدَهُ نَاسٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ: صُهَيْبٌ، وَخَبَّابٌ، فَقَالُوا: يَا مُحَمَّدُ، أَهَؤُلاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا؟ لَوْ طَرَدْتَ هَؤُلاءِ لاتَّبَعْنَاكَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿وَلا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ﴾ إِلَى قَوْلِهِ: ﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ﴾ " [١٨٠/٤]

2493- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında Müslümanlardan Suheyb ve Habbâb varken Kureyş topluluğu geldi ve: "Ey Muhammed! Aramızdan Allah'ın kendilerine bağışta bulunduğu kimseler bunlar mı? Bunları yanından kov, onları kovarsan belki sana tâbi oluruz" dediler. Bunun üzerine: **"Sabah akşam, Rablerinin rızasını isteyerek O'na yalvaranları kovma. Onların hesabından sana bir sorumluluk yoktur, senin hesabından da onlara bir sorumluluk yoktur ki onları kovarak zulmedenlerden olasın. Böylece, «Aramızdan Allah bunlara mı iyilikte bulundu?» demeleri için onları birbiriyle denedik. Allah şükredenleri iyi bilen değil midir?"**[3] âyetleri nazil oldu.

٢٤٩٤- ثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا جَلَسَ فِي الْمَسْجِدِ، جَلَسَ إِلَيْهِ الْمُسْتَضْعَفُونَ مِنْ أَصْحَابِهِ: خَبَّابٌ، وَعَمَّارٌ، وَأَبُو فُكَيْهَةَ، يَسَارٌ مَوْلَى

---

1 Kehf Sur. 27-29

2 Taberî, *Tefsîr* (15/156).

3 En'âm Sur. 52, 53

صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ، وَصُهَيْبُ بْنُ سِنَانَ، وَأَشْبَاهُهُمْ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَهَزَأَتْ بِهِمْ قُرَيْشٌ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: هَؤُلاءِ أَصْحَابُهُ كَمَا تَرَوْنَ، هَؤُلاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا بِالْهُدَى وَالْحَقِّ، لَوْ كَانَ مَا جَاءَ بِهِ مُحَمَّدٌ خَيْرًا مَا سَبَقَنَا هَؤُلاءِ بِهِ وَلا خَصَّهُمُ اللَّهُ مِنْ دُونِنَا؟ فَأَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِمْ: ﴿وَلا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ﴾ " [٢٤/٢]

2494- Muhammed b. İshâk der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanında yoksul ashabından Habbâb, Ammâr, Ebû Fukeyhe, Safvân b. Umeyye'nin azatlısı Yesâr, Suheyb b. Sinân ve Müslümanlardan bunlara benzer kişiler oturduğu zaman Kureyşliler onlarla alay ederek kendi aralarında: "Dostları gördüğünüz gibi bunlardır. Aramızdan Allah'ın kendilerine hidâyeti ve hakkı bahşettiği kimseler bunlardır. Eğer Muhammed'in geldiği şey hayırlı olsaydı bunlar Muhammed'e tâbi olmakta bizi geçemez ve Allah onları bizden daha has kılmazdı" dediler. Bunun üzerine Allah: **"Sabah akşam, Rablerinin rızasını isteyerek O'na yalvaranları kovma. Onların hesabından sana bir sorumluluk yoktur, senin hesabından da onlara bir sorumluluk yoktur ki onları kovarak zulmedenlerden olasın"**[1] âyetini indirdi.

Meryem Sûresi

٢٤٩٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ، ثنا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ النَّابِلِيِّ ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ نَهِيكٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ السَّرِيَّ الَّذِي قَالَ اللَّهُ ﷻ لِمَرْيَمَ: ﴿قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا﴾ ، هُوَ نَهْرٌ أَخْرَجَهُ اللَّهُ تَعَالَى لِتَشْرَبَ مِنْهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عِكْرِمَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَيُّوبُ بْنُ نَهِيكٍ، وَلا عَنْهُ فِيمَا أَعْلَمُ إِلا يَحْيَى [٣٤٦/٣]

2495- Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): **"Rabbin, senin altından bir ırmak akıttı"**[2] buyruğu hakkında: *«Allah'ın, Hz. Meryem'e su içmesi için akıttığı bir ırmaktır"* buyurduğunu işittim.[3]

---

[1] En'âm Sur. 52

[2] Meryem Sur. 24

[3] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/346).

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٩٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ الْمُجِيبِ، قَالَ: ثنا شُعَيْبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكُوفِيُّ، قَالَ: ثنا هُشَيْمُ بْنُ بَشِيرٍ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قَوْلُ عِيسَى: ﴿وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ﴾، قَالَ: جَعَلَنِي نَفَّاعًا أَيْنَ اتَّجَهْتُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، تَفَرَّدَ بِهِ هُشَيْمٌ، وَعَنْهُ شُعَيْبٌ [٢٥/٣]

2496- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hz. İsa'nın:* **«Nerede olursam olayım beni mübarek kıldı»**[1] *sözü: «Her nereye yönelirsem yöneleyim beni insanlara faydalı biri kıldı» anlamındadır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٤٩٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرْبِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا أَبُو إِسْمَاعِيلَ التِّرْمِذِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالُوا: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِجِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ: " يَا جِبْرِيلُ، مَا مَنَعَكَ أَنْ تَزُورَنَا أَكْثَرَ مِمَّا تَزُورُنَا؟ قَالَ، فَنَزَلَتْ: ﴿وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا﴾ ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ وَذَرٍّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ابْنُهُ عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ، وَهُوَ حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ [٢٩٨/٤]

2497- İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Cibrîl'e (as): *"Ey Cibrîl! Bizi neden daha fazla ziyaret etmiyorsun?"* diye sorunca: **"Biz ancak Rabbinin emri ile ineriz. Önümüzde, arkamızda ve bunlar arasında olan her şey O'na aittir"**[2] âyeti nazil oldu.[3]

---

[1] *Meryem Sur. 31*

[2] Meryem Sur. 64

[3] Buhârî (3218, 4731), Tirmizî (3158), Nesâî (339) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (13/325).

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٤٩٧/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا أَبُو إِسْمَاعِيلَ التِّرْمِذِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرْبِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لِجِبْرِيلَ: " يَا جِبْرِيلُ، مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَزُورَنَا أَكْثَرَ مِمَّا تَزُورُنَا؟ " فَنَزَلَتْ ﴿وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا﴾ .حَدِيثٌ صَحِيحٌ أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ ذَرٍّ [١١٦/٥]

2497/a- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Cibrîl'e: *"Ey Cibrîl! Bizi neden daha fazla ziyaret etmiyorsun?"* diye sorunca: **"Biz ancak Rabbinin emri ile ineriz. Önümüzde, arkamızda ve bunlar arasında olan her şey O'na aittir"**[1] âyeti nazil oldu.

Buhârî'nin rivayet ettiği sahih bir hadistir.

Müminûn Sûresi

٢٤٩٨- ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَزِيدَ أَبِي شُجَاعٍ، عَنْ أَبِي السَّمْحِ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي قَوْلِهِ: ﴿تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ﴾ ، قَالَ: " تَشْوِيهِ النَّارُ فَتَقَلَّصُ شَفَتَيْهِ الْعُلْيَا حَتَّى تَبْلُغَ وَسَطَ رَأْسِهِ، وَتَسْتَرْخِي شَفَتَهُ السُّفْلَى حَتَّى تَبْلُغَ سُرَّتَهُ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو شُجَاعٍ، عَنْ أَبِي السَّمْحِ [١٨٢/٨]

2498- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"Ateş onların yüzlerini yalar"**[2] âyeti konusunda: *"Ateş onu öyle bir kavurur ki üst dudağı başının yarısına ulaşır, alt dudağı da göbeğine kadar sarkar"* buyurdu.[3]

---

[1] Meryem Sur. 64

[2] Müminûn Sur. 104

[3] İbnu'l-Mübârek, *Zühd* (592) ve *Müsned*'inde (126), Tirmizî (2587, 3176), Hâkim

Kasas Sûresi

٢٤٩٩- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عُتْبَةَ بْنَ النُّدَّرِ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ ﷺ: أَيُّ الأَجَلَيْنِ قَضَى مُوسَى عَلَيْهِ الصَّلاةُ وَالسَّلامُ؟ قَالَ: " أَوْفَاهُمَا وَأَبَرَّهُمَا " [٢/١٥]

2499- Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından olan Utbe b. en-Nudder der ki: Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): "Mûsa iki süreden hangisini yerine getirdi?" diye sorulunca: *"Tam ve daha iyi olanını yerine getirdi"* buyurdu.

٢٥٠٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ أَبَانَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سَأَلَ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ: " أَيُّ الأَجَلَيْنِ قَضَى مُوسَى؟ فَقَالَ: أَتَمَّهُمَا وَأَكْمَلَهُمَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُفْيَانَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٧/٣١٧]

2500- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Cibrîl'e: "Mûsa iki süreden hangisini yerine getirdi?" diye sorunca, Cibrîl: *"Tam ve daha iyi olanını yerine getirdi"* karşılığını verdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٠١- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ وَاقِدٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ رِبْعِيٍّ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: " مَنْ شَغَلَهُ ذِكْرِي عَنْ مَسْأَلَتِي أَعْطَيْتُهُ قَبْلَ أَنْ يَسْأَلَنِي "، قَالَ: وَفِي قَوْلِهِ: " ﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا﴾ ، قَالَ: نُودُوا يَا أُمَّةَ

(2/395) ve Ahmed, *Müsned* (3/88).

[1] Bezzâr, *Keşfu'l-Estâr* (2245) ve Ebû Ya'lâ (2408).

مُحَمَّدٍ مَا دَعَوْتُمُونَا إِذِ اسْتَجَبْنَا لَكُمْ، وَلا سَأَلْتُمُونَا إِذْ أَعْطَيْنَاكُمْ "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو مُسْلِمٍ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ [٣١٣/٧]

2501- Huzeyfe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah: «Beni zikretmek, kimi benden bir şey istemekten alıkoyarsa, o benden istemeden önce ona (istediğini) veririm» buyurdu."* Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Allah'ın: **"Nidâ ettiğimiz zaman Tûr tarafında değildin"**[1] buyruğu hakkında da: *"(Tûr dağının yanında) ey Muhammed ümmeti! Biz size verdiğimizde siz daha istememiştiniz. Biz duanızı kabul ettiğimizde siz daha dua etmemiştiniz, diye nidâ edildi"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Ankebût Sûresi

٢٥٠٢- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ أَحْمَدَ.ح وثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الثَّقَفِيُّ.ح وثنا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا هُشَيْمُ بْنُ خَلَفٍ الدُّورِيُّ، قَالُوا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ يُؤَاخِذُنِي وَابْنَ مَرْيَمَ رَبِّي بِمَا جَنَتْ هَاتَانِ يَعْنِي أُصْبُعَيْهِ الَّتِي تَلِي الإِبْهَامَ وَالَّتِي تَلِيهَا لَعَذَّبَنَا وَلا يَظْلِمُنَا شَيْئًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، وَهِشَامٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيُّ [١٣٢/٨]

2502- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başparmağı ve şahadet parmağını göstererek: *"Rabbim beni ve İbn Meryem'i şu iki parmaktan dolayı hesaba çekecek olsa, bizi cezalandırır ve bunda bize bir haksızlık etmiş olmazdı"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Kasas Sur. 46

[2] İbn Asâkir (1/274) ve İbn Ebî Hâtim, *el-İlel* (1738).

[3] İbn Hibbân (2495, 2496).

Rûm Sûresi

٢٥٠٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ بن محمد الدقاق ، إبراهيم بن راشد الآدمي ثنا أبو إسماعيل الأبُلِّي حَدَّثَنَا مالك بن مِغول وعبد العزيز بن أبي رواد قالا ثنا عَطِيَّةَ الْعَوْفِيِّ ، قَالَ : سمعت ابْنِ عُمَرَ يَقُولُ: قَرَأْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِن بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِن بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا﴾ ، فَقَالَ: من ضُعف يا بُنَيَّ "

2503- İbn Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önünde Rûm Sûresinin 54. âyetini (ضَعْفٍ şeklinde) okuduğumda: *"Evladım!: "مِنْ ضُعْفٍ" şeklindedir"* buyurdu.[1]

Secde ve Mülk Sûresi

٢٥٠٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ.ح وثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا جَدِّي أَبُو حُصَيْنٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ حَبِيبٍ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، وَابْنُ حَيٍّ، وَمَنْدَلٌ وَأَبُو الأَحْوَصِ، وَحَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، وَعَبْدُ السَّلامِ بْنِ حَرْبٍ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ، قَالُوا: ثنا لَيْثٌ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ " لا يَنَامُ حَتَّى يَقْرَأَ: ﴿الم تَنْزِيلُ الْكِتَابِ﴾ و ﴿تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ﴾ "، لا أَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ عَنْ فُضَيْلٍ، مَجْمُوعًا مَعَهُمْ إلا أَحْمَدَ بْنَ يُونُسَ

2504- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Secde ve Mülk Surelerini okumadan uyumazdı.[2]

---

[1] Ebû Dâvud (3978), ve Tirmizî (1936).

[2] Tirmizî (3404), Ahmed (3/340), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (1207, 1208) ve Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (2455).

Ahzâb Sûresi

٢٥٠٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْغَزِّيُّ، وَعَمْرُو بْنُ أَيُّوبَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا مِهْرَانُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ يَمَانٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: " مَنَّ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى بَعْضِ نِسَائِهِ، فَأَرْسَلَنِي فَدَعَوْتُهُمْ، فَأَطْعَمَهُمْ، وَخَرَجْتُ مَعَهُ حَتَّى انْتَهَى إِلَى بَابِ عَائِشَةَ فَانْصَرَفَ، وَانْصَرَفْتُ مَعَهُ، فَإِذَا هُوَ بِرَجُلَيْنِ، فَنَزَلَتْ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَن يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَن تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَن تَنكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِن بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمًا﴾ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، مِهْرَانُ [١٢٠/٧]

2505- Enes b. Mâlik der ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), hanımlarından birisiyle evlenmişti. Beni insanları düğün yemeğine çağırmam için gönderdi. Yemekler yenildikten sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte Âişe'nin odasına varıncaya kadar yürüdüm. Geri dönünce ben de kendisiyle birlikte geri döndüm. İki kişi hâlâ oturuyordu. Bunun üzerine: **"Ey inananlar! Peygamber'in evlerine, yemeğe çağırılmaksızın vakitli vakitsiz girmeyin; fakat davet edilseniz girin ve yemeği yiyince dağılın. Sohbet etmek için de girip oturmayın. Bu haliniz Peygamber'i üzüyor, o da size bir şey söylemeye çekiniyordu. Allah gerçeği söylemekten çekinmez. Peygamber'in eşlerinden bir şey isteyeceğinizde onu perde arkasından isteyin. Bu sayede sizin gönülleriniz de, onların gönülleri de daha temiz kalır. Bundan sonra ne Allah'ın Peygamber'ini üzmeniz ve ne de O'nun eşlerini nikahlamanız asla caiz değildir. Doğrusu bu, Allah katında büyük şeydir"**[1] âyeti indi.[2]

---

1 Ahzâb Sur. 53

2 Buhârî (5170), Tirmizî (3219) ve Nesâî, *Tefsîr* (437).

Fâtır Sûresi

٢٥٠٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَفْصٍ الأَوْصَائِيُّ، ثنا أَبِي، ثنا ابْنُ حِمْيَرٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ شَقِيقٍ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ﴿لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ، وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ﴾، قَالَ: " أُجُورُهُمُ الْجَنَّةُ يَدْخُلُونَهَا ﴿وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ﴾ الشَّفَاعَةُ لِمَنْ وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ فِيمَنْ صَنَعَ إِلَيْهِمُ الْمَعْرُوفَ فِي الدُّنْيَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ حِمْيَرٍ، وَرَوَاهُ بَقِيَّةُ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْكِنْدِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، مِثْلَهُ [١٢٨/٧]

2506- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): **"Çünkü Allah bu kimselerin mükâfatlarını tam verir"**[1] buyruğunu açıklarken: *"Mükâfatları girecekleri cennettir"* buyurdu. **"Lütfu ile arttırır"**[2] buyruğu hakkında ise: *"Kendisine cehennem vacip olan kimsenin, dünyada müminlere iyilik etmesinden dolayı şefaate nail olmasıdır"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٠٦/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ بْنِ مُوسَى الْحَافِظُ، ثنا أَبُو حَفْصٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ حَفْصٍ الأَوْصَابِيُّ، ثنا أَبِي، ثنا ابْنُ حِمْيَرٍ، ثنا الثَّوْرِيُّ، ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ﴿لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ، وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ﴾، قَالَ: " أُجُورُهُمُ الْجَنَّةُ يَدْخُلُونَهَا ﴿وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ﴾ الشَّفَاعَةُ لِمَنْ وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ فِيمَنْ صَنَعَ إِلَيْهِمُ الْمَعْرُوفَ فِي الدُّنْيَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَزِيزٌ عَجِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْكِنْدِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَعَنْ إِسْمَاعِيلَ: بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، وَحَدِيثُ الثَّوْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا عَنْ هَذَا الشَّيْخِ [١٠٨/٤]

---

[1] Fâtır Sur. 30

[2] Fâtır Sur. 30

[3] İbn Ebî Âsım, *Sünne* (2/408) ve İbn Asâkir (2/433).

2506/a- Abdullah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): **"Çünkü Allah bu kimselerin mükâfatlarını tam verir[1]")** buyruğunu açıklarken: *"Mükâfatları girecekleri cennettir"* buyurdu. **"Lütfu ile arttırır"[2]** buyruğu hakkında ise: *"Kendisine ateş vacip olan kimsenin, dünyada müminlere iyilik etmesinden dolayı şefaate nail olmasıdır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Yâsîn Sûresi

٢٥٠٧- ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا عُمَرُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَبِي، ثنا حُصَيْنُ بْنُ مُخَارِقٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى التَّيْمِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ هَذِهِ الآيَةَ ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا﴾ ، ثُمَّ قَالَ: " يَا أَبَا ذَرٍّ، أَتَدْرِي أَيْنَ مُسْتَقَرُّهَا؟ " قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: " مُسْتَقَرُّهَا تَحْتَ الْعَرْشِ، إِنَّهَا تَأْتِي فَتَسْتَأْذِنُ فِي الرُّجُوعِ فَتَسْجُدُ، فَيُقَالَ لَهَا: اطْلُعِي مِنْ مَغْرِبِكِ، فَذَلِكَ حِينَ لا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا " [٥/٨٩]

2507- Ebû Zer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): **"Güneş de kendi yörüngesinde akıp gitmektedir"[3]** buyruğunu okudu ve: *"Ey Ebû Zer! Güneş'in nereye gittiğini biliyor musun?"* diye sordu. Ben: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" cevabını verince, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı verdi: *"O, Arş'ın altına gitmekte ve secde ederek geri dönüp doğmak için izin istemektedir. (Bir gün) ona battığın yerden doğ denilecektir. İşte o zaman (önceden iman etmemiş) kişinin iman etmesinin hiçbir faydası olmayacaktır."*[4]

٢٥٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، ثَنَا الأَعْمَشُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ

---

[1] Fâtır Sur. 3

[2] Fâtır Sur. 30

[3] Yâsin Sur. 38

[4] Buhârî (2199, 4802), Müslim (159/250, 251), Ebû Dâvud (4002, kısa metinle) ve Tirmizî (2186, 3227).

عِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ، قَالَ: " يَا أَبَا ذَرٍّ، أَتَدْرِي أَيْنَ تَغْرُبُ الشَّمْسُ؟ " قُلْتُ: اللَّهُ وَالرَّسُولُ أَعْلَمُ، قَالَ: " فَإِنَّهَا تَذْهَبُ حَتَّى تَسْجُدَ تَحْتَ الْعَرْشِ عِنْدَ رَبِّهَا، وَتَسْتَأْذِنُ، فَيُؤْذَنُ لَهَا، وَيُوشِكُ أَنْ تَسْتَأْذِنَ فَلا يُؤْذَنَ لَهَا حَتَّى تَسْتَشْفِعَ، فَإِذَا طَالَ عَلَيْهَا قِيلَ لَهَا: اطْلُعِي مَكَانَكِ، فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، وَالنَّاسِ، وَرَوَاهُ عَنِ التَّيْمِيِّ الْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ، وَفُضَيْلُ بْنُ عُمَيْرٍ، وَهَارُونُ بْنُ سَعْدٍ، وَمُوسَى بْنُ الْمُسَيِّبِ، وَحَبِيبُ بْنُ أَبِي الأَشْرَسِ، وَمِنَ الْبَصْرِيِّينَ يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ، وَزَادُوا: " فَتَطْلُعُ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَذَلِكَ حِينَ ﴿لا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ﴾ [٤/٢١٦]

2508- Ebû Zer der ki: Güneş batarken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber Mescid'de idik. Bana: *"Ey Ebû Zer! Şu Güneş'in nereye gittiğini biliyor musun?"* diye sordu. Ben: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dediğimde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı verdi: *"Arş'ın altında Rabbinin huzurunda secde edip ve geri doğmak için izin istemeye gitmektedir. Bir gün izin isteyip te ona izin verilmemesi yakındır. Geri dönmede gecikince de kendisine: «Battığın yerden doğ» denilir.* **«Güneş de kendi yörüngesinde akıp gitmektedir»** *buyruğu buna işaret etmektedir."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٥٠٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ هَارُونَ الْبَرْدَعِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَيُّوبَ الْحِمْصِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ قَرَأَ يس عَدَلَتْ لَهُ عِشْرِينَ حَجَّةً، وَمَنْ كَتَبَهَا، ثُمَّ شَرِبَهَا أَدْخَلَتْ جَوْفَهُ أَلْفَ يَقِينٍ، وَأَلْفَ رَحْمَةٍ، وَنَزَعَتْ مِنْهُ كُلَّ غِلٍّ، وَدَاءٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ أَبِيهِ [٧/١٣٦]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2509- Hz. Ali der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Yâsîn Sûresi'ni okumak, yirmi defa hac sevabına eşittir. Bu sûreyi yazıp ta (onun suyunu) içen bir kimsenin içine de bin yakîn ve bin rahmeti sokar. Ayrıca içinden her türlü kin ve hastalığı alıp götürür."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٠٩/أ- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا خِسْرُو أَبُو جَعْفَرٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ قَرَأَ يس فِي لَيْلَةٍ الْتِمَاسَ وَجْهِ اللَّهِ غُفِرَ لَهُ "، هَذَا حَدِيثٌ رَوَاهُ عَنِ الْحَسَنِ عِدَّةٌ مِنَ التَّابِعِينَ، مِنْهُمْ يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ[١٥٩/٢]

2509/a- Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim, Allah'ın rızasını isteyerek bir gecede Yâsîn Sûresini okursa ona mağfiret olunur"* buyurdu.

٢٥٠٩/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عِصْمَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الأَصْفَرِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الأَزْدِيُّ، عَنْ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَرَأَ يس فِي لَيْلَةٍ، أَصْبَحَ مَغْفُورًا لَهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَارِثِ، وَمِنْ حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ عَمْرٍو، إِلا أَبُو مَرْيَمَ وَهُوَ عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْقَاسِمِ كُوفِيٌّ، فِي حَدِيثِهِ لِينٌ [١٣٠/٤]

2509/b- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir gecede Yâsîn Sûresini okursa bağışlanmış olarak sabahlar"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Zümer Sûresi

٢٥١٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَلْقَمَةَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ: ﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ

---

[1] Hatîb, *Târih* (6/248).

الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾ قَالَ الزُّبَيْرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، " أَيُرَدَّدُ عَلَيْنَا مَا كَانَ بَيْنَنَا فِي الدُّنْيَا مَعَ خَوَاصِّ الذُّنُوبِ؟ قَالَ: نَعَمْ "، قَالَ: وَاللَّهِ إِنِّي لأَرَى الأَمْرَ شَدِيدًا. [١/٩١]

2510- Ebû Seleme der ki: **"Sonra şüphesiz siz kıyamet günü Rabbinizin huzurunda muhakeme edileceksiniz"**[1] âyeti nazil olduğu zaman, Zübeyr: "Ey Allah'ın Resûlü! Özel birtakım günahlarla birlikte dünyada bizim aramızda meydana gelen şeyler bize karşı tekrar gösterilecek mi?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* karşılığını verince Zübeyr: "Vallahi durumun çok çetin olduğunu görmekteyim" dedi.[2]

٢٥١١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا ضِرَارُ بْنُ صُرَدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ الدَّرَاوَرْدِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ يَحْيَى بْنِ حَاطِبٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ ﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُكَرَّرُ عَلَيْنَا مَا كَانَ فِي الدُّنْيَا؟ فَذَكَرَ نَحْوَهُ [١/٩٢]

2511- Abdullah b. ez-Zübeyr'in bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: **"Sonra şüphesiz siz kıyamet günü Rabbinizin huzurunda muhakeme edileceksiniz"**[3] âyeti nazil olduğu zaman: "Ey Allah'ın Resûlü! Dünyada bizim aramızda meydana gelen şeyler bize karşı tekrar gösterilecek mi?" dedim." Ravi der ki: "Sonrasında Abdullah bir önceki hadisin aynısını aktardı."[4]

Şûra Sûresi

٢٥١٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ أَبِي هَانِئٍ، قَالَ: سَمِعْتُ

---

[1] Zümer Sur. 31

[2] Tirmizî (3236), Ahmed (1/167) ve Hâkim (2/435).

[3] Zümer Sur. 31

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

عَمْرِو بْنَ حُرَيْثٍ، يَقُولُ: " نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي أَهْلِ الصُّفَّةِ: ﴿وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الأَرْضِ﴾، قَالَ: لأَنَّهُمْ تَمَنَّوُا الدُّنْيَا " [٣٣٨/١]

2512- Amr b. Hureys der ki: **"Allah, kullarına rızkı bol bol verseydi, yeryüzünde mutlaka azgınlık ederlerdi"**[1] âyeti, Ehl-i Suffe hakkında nazil olmuştur. Zira onlar dünya malını temenni etmişlerdi.[2]

٢٥١٣- حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي أَبُو هَانِئٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ حُرَيْثٍ، وَغَيْرَهُ، يَقُولُونَ: " إِنَّمَا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ فِي أَصْحَابِ الصُّفَّةِ: ﴿وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الأَرْضِ﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَوْ أَنَّ لَنَا، فَتَمَنَّوُا الدُّنْيَا " رَوَاهُ حَيْوَةُ، عَنْ أَبِي هَانِئٍ [٣٣٨/١]

2513- Ebû Hâni der ki: Amr b. Hureys ve başkalarının şöyle dediğini işittim: **"Allah, kullarına rızkı bol bol verseydi, yeryüzünde mutlaka azgınlık ederlerdi"**[3] âyeti, Ashâb-ı Suffe hakkında nazil olmuştur. Zira onlar: "Keşke bizim de olsaydı" demiş ve dünya malını temenni etmişlerdi.[4]

Duhân Sûresi

٢٥١٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُرْسٍ الْمِصْرِيُّ، قَالَ: ثنا مَيْمُونُ بْنُ كُلَيْبٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُهَاجِرِ بْنِ مِسْمَارٍ، قَالَ: ثنا صَفْوَانُ بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبَانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " مَا مِنْ إِنْسَانٍ إِلا لَهُ بَابَانِ فِي السَّمَاءِ يَصْعَدُ عَمَلُهُ فِيهِ، وَيَنْزِلُ رِزْقُهُ، فَإِذَا مَاتَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ بَكَيَا عَلَيْهِ "، رَوَاهُ مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ الرَّبَذِيُّ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ مِثْلَهُ [٥٣/٣]

---

[1] Şûrâ Sur. 27

[2] Taberî, *Tefsîr* (25/19).

[3] Şûrâ Sur. 27

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2514- Enes b. Mâlik bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her insanın mutlaka semada kendisinden amellerinin çıktığı ve rızkının indiği iki kapısı vardır. Mümin kul öldüğü zaman bu kapılar kendisi için ağlarlar."*[1]

٢٥١٥- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ، ثنا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ إِلا لَهُ بَابَانِ فِي السَّمَاءِ: بَابٌ يَنْزِلُ مِنْهُ رِزْقُهُ، وَبَابٌ يَدْخُلُ مِنْهُ عَمَلُهُ وَكَلامُهُ فَإِنْ أَفْقَدَاهُ بَكَيَّا عَلَيْهِ " لا أَعْلَمُهُ [٣٢٧/٨]

2515- Enes b. Mâlik bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hiçbir müslüman yoktur ki semada kendisinden rızkının indiği, amellerinin ve sözlerinin çıktığı iki kapısı olmasın. Onu kaybettikleri (yani öldüğü) zaman bu kapılar kendisi için ağlarlar."*[2]

Câsiye Sûresi

٢٥١٥/أ- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ مِقْسَمٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، " فِي قَوْلِهِ: ﴿هَذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ﴾ ، قَالَ: كُلُّ شَيْءٍ فَهُوَ مَكْتُوبٌ عِنْدَ اللَّهِ فِي أُمِّ الْكِتَابِ، فَيُحْصِي عَلَيْهِمُ الْحَفَظَةُ مَا يَعْمَلُونَهُ، ثُمَّ يَنْسَخُونَهُ مِنَ أُمِّ الْكِتَابِ، فَذَلِكَ قَوْلُهُ: ﴿هَذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ﴾ " [٢٦٢/٨]

2515/a- Miksem bildiriyor: İbn Abbâs: **"Bu, yüzünüze karşı gerçeği söyleyen kitabımızdır"**[3] buyruğunu açıklarken şöyle demiştir: "İnsanların yapacağı her şey Allah katında Ümmü'l-Kitâb'da yazılıdır. Hafaza melekleri kulların yapacakları şeyleri Ümmü'l-Kitâb'dan kopyalayıp yazarlar. Bu

---

[1] Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (6/146).

[2] Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (6/146).

[3] Câsiye Sur. 29

sebeple Allah: «**Bu, yüzünüze karşı gerçeği söyleyen kitabımızdır**»[1] buyurmaktadır."

Hucurât Sûresi

٢٥١٦- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدَةَ بْنِ الْوَلِيدِ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الرَّاعِي، ثنا هَارُونُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، فِي قَوْلِهِ تَعَالَى:﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ ، قَالَ: " لا تَقُولُوا خِلافَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ " [١٠/٣٩٨]

2516- Ali b. Ebî Talha'nın bildirdiğine göre İbn Abbâs: **"Ey iman edenler! Allah'ın ve Peygamberinin önüne geçmeyin"**[2] âyetini açıklarken: "Kitab ve sünnete aykırı olan bir şey söylemeyin, anlamındadır" demiştir.[3]

Kâf Sûresi

٢٥١٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، ثنا زِيَادُ بْنُ عِلاقَةَ، عَنْ عَمِّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ " يَقْرَأُ فِي الْفَجْرِ: ﴿وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ﴾ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، رَوَاهُ عَنْهُ النَّاسُ [٧/٢٣٧]

2517- Ziyâd b. İlâka'nın bildirdiğine göre amcası: "Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazında: **"Salkım salkım meyveleriyle uzun hurma ağaçları bitirdik"**[4] âyetini okuduğunu işittim.[5]

٢٥١٨- حَدَّثَنَا أَبُو طَاهِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ خُزَيْمَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي جَدِّي مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحَرَسِيُّ،

---

[1] Câsiye Sur. 29

[2] Hucurât Sur. 1

[3] Taberî, *Tefsîr* (2674).

[4] Kâf Sur. 10

[5] Müslim (1/336), Tirmizî (306) ve İbn Mâce (816).

قَالَ: ثنا سُهَيْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ الأَعْمَشَ، يُحَدِّثُ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْحَافِظَيْنَ إِذَا نَزَلا عَلَى الْعَبْدِ أَوِ الأَمَةِ مَعَهُمَا كِتَابٌ مَخْتُومٌ، فَيَكْتُبَانِ مَا يَلْفِظُ الْعَبْدُ أَوِ الأَمَةُ، فَإِذَا أَرَادَا أَنْ يَنْهَضَا قَالَ أَحَدُهُمَا لِلآخَرِ: فُكَّ الْكِتَابَ الْمَخْتُومَ الَّذِي مَعَكَ، فَيَفُكُّهُ لَهُ، فَإِذَا فِيهِ مَا كَتَبَ سَوَاءٌ، فَذَلِكَ قَوْلُهُ تَعَالَى ﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ عَنْ زَيْدٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا سُهَيْلٌ

2518- İbn Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yazıcı iki melek mühürlü kitaplarıyla erkeğe veya kadına (amellerini yazmak için) indiği zaman onun konuştuklarını da yazarlar. Biri geri çıkmak istediği zaman diğer melek ona: «Sendeki mühürlü kitabı aç» der. O da onu açar. Bakar ki her şey düzgün yazılmış.* **«İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın»**[1] *buyruğu da buna işaret etmektedir."*

Tek kanallı bir hadistir.

Tûr Sûresi

٢٥١٩- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ، قَالَ: ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ذُرِّيَّةُ الْمُؤْمِنِ فِي دَرَجَتِهِ وَإِنْ كَانُوا دُونَهُ فِي الْعَمَلِ لِتَقَرَّ بِهِمْ عَيْنُهُ، ثُمَّ قَرَأَ ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِم مِّن شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ﴾ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو وَسَعِيدٍ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ

2519- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Cennette) mümini mutlu etmek için amelleri kendisinden az olan neslinin de derecesi onun derecesine yükseltilir"* buyurdu ve: **"İman eden ve nesilleri de iman**

---

[1] *Kâf Sur. 18*

konusunda kendilerinin yoluna uyanlar var ya, biz onların nesillerini kendilerine kattık. Bununla beraber onların amellerinden hiçbir şey eksiltmeyiz. Herkes kazandığı karşılığında rehindir"[1] âyetini okudu.

Tek kanallı bir hadistir.

Rahmân Sûresi

٢٥٢٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا الْوَزِيرُ بْنُ صُبَيْحٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ مَيْسَرَةَ بْنِ حَلْبَسٍ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي قَوْلِ اللَّهِ ﷻ: كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ، قَالَ: " مِنْ شَأْنِهِ أَنْ يَغْفِرَ ذَنْبًا، وَيُفَرِّجَ كَرْبًا، وَيرْفَعَ قَوْمًا، وَيضَعَ آخَرِينَ " [٢٠٢/٥]

2520- Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"O, her gün bir iştedir"**[2] buyruğunu açıklarken: *"Burada, Allah'ın günahları bağışlaması, sıkıntıları gidermesi, bir topluluğu yüceltirken başka toplulukları alçaltması kastedilmektedir"* buyurdu.[3]

Vâkıa Sûresi

٢٥٢١- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ أَبُو أَحْمَدَ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا خَلَفُ بْنُ عَمْرٍو.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَوْنٍ، قَالا: ثنا مُسْلِمُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَقُلْ أَحَدُكُمْ زَرَعْتُ، وَلَكِنْ لِيَقُلْ حَرَثْتُ "، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَلَمْ تَسْمَعُوا قَوْلَ اللَّهِ ﷻ: ﴿أَفَرَأَيْتُم مَا تَحْرُثُونَ أَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ﴾ الآيَةَ [٢٦٧/٨]

---

[1] Tûr Sur. 21

[2] Rahmân Sur. 29

[3] İbn Mâce (202), İbn Hibbân (2/52), İbn Ebî Âsım, *Sünne* (1/129), Beyhakî, *el-Esmâ' ve's-Sıfât* (s. 98) ve İbn Cerîr, *Tefsîr* (2779).

2521- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden hiç biriniz: «Bitirdim» demesin. Ancak: «Ektim» desin"* buyurmuştur. Allah'ın: **"Görmez misiniz ektiğiniz tohumu? Onu siz mi bitiriyorsunuz, yoksa bitiren biz miyiz?"**[1] buyurduğunu işitmez misiniz?[2]

٢٥٢٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا هَارُونُ الأَعْوَرُ، عَنْ بُدَيْلٍ الْعُقَيْلِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " أَنَّهُ قَرَأَ: ﴿فَرُوْحٌ وَرَيْحَانٌ﴾ " [٢/٦٣]

2522- Hz. Âişe bildiriyor: Hz. Peygamber, (Vâkıa 89. âyetini): فَرُوْحٌ وَرَيْحَانٌ (Vâkıa Sur. 89) şeklinde okudu.[3]

٢٥٢٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عُمَرَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، وَعَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ، قَالا: ثنا هَارُونُ الأَعْوَرُ، عَنْ بُدَيْلِ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يَقْرَأُ: ﴿فَرُوْحٌ وَرَيْحَانٌ﴾ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ هَارُونَ، رَوَاهُ عَنْهُ شُعْبَةُ، وَجَعْفَرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الضُّبَعِيُّ فِي آخَرِينَ [٨/٣٠٢]

2523- Hz. Âişe bildiriyor: Hz. Peygamberin, (Vâkıa Sûresi'nin 89. âyetini): فَرُوْحٌ وَرَيْحَانٌ şeklinde okuduğunu işittim.[4]

Hadîd Sûresi

٢٠٢٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ الصَّقْرِ بْنِ الصَّلْتِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَامِلٍ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، ثَنَا مالك، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ سَعِيدِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " كَانَ بَيْنَ إِسْلامِنَا وَبَيْنَ أَنْ عَاتَبَنَا اللَّهُ ﷻ أَرْبَعَةَ

---

[1] Vâkıa Sur. 63, 64

[2] Sehmî, *Târihu Cürcân* (s. 411).

[3] Ebû Dâvud (3991) ve Tirmizî (2938, "hasen garib"), Nesâî (586), Ahmed (6/64) ve Hâkim (2/236).

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

أَشْهُرٍ، حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: ﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ﴾ ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ بُكَيْرٍ [٣٥٥/٦]

2024- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Bizim Müslüman olmamız ve Allah'ın bizi: "**İnananların gönüllerinin Allah'ı anması ve ondan inen gerçeğe içten bağlanması zamanı daha gelmedi mi**"[1] âyeti ile kınaması arasında sadece dört ay vardır.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Cuma Sûresi

٢٥٢٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، عَنْ أَيُّوبَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: حَدَّثَنِي شُعْبَةُ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: " مَا سَمِعْتُهُ يَقْرَأُ إِلا فَامْضُوا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ "، فَقَالَ شُعْبَةُ: وَجَبَ عَلَيْكَ ضَرْبُ مِائَةٍ يَكُونُ عِنْدَكَ مِثْلُ هَذَا، فَلَمْ تُحَدِّثْنِي بِهِ؟ [٢٩/٩]

2525- Sâlim der ki: Ben, (babam) İbn Ömer'in bu âyeti (Cumâ Sûresi'nin 9. âyetini) فامضُوا إِلَى ذِكْرِ اللهِ şeklinden başka bir şekilde okuduğunu asla işitmedim.

Münâfikûn Sûresi

٢٥٢٦-حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أُبَيٍّ، يَقُولُ: لا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا، فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَأَتَاهُ ابْنُ أُبَيٍّ، فَحَلَفَ أَنَّهُ لَمْ يَقُلْ ذَلِكَ، وَأَتَانِي أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ فَلامُونِي، قَالَ: فَأَتَيْتُ مَنْزِلِي فَنِمْتُ، قَالَ: كَأَنَّهُ كَئِيبًا، قَالَ: فَأَرْسَلَ إِلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ أَوْ قَالَ: فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: " إِنَّ اللَّهَ ﷻ قَدْ صَدَّقَكَ، وَعَذَرَكَ، وَتَلا هَاتَيْنِ

---

[1] Hadîd Sur. 16

[2] Müslim (4/2319) ve Nesâî (588).

الآيَتَيْنِ: ﴿هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا﴾ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ مُعَاذٍ، عَنْ شُعْبَةَ، أَخْرَجَهُ الإِمَامَانِ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مُعَاذٍ، عَنْ أَبِيهِ، وَرَوَاهُ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: خَلِيفَةُ بْنُ حُصَيْنٍ، وَأَبُو حَمْزَةَ الأَنْصَارِيُّ، وَأَبُو إِسْحَاقَ السَّبِيعِيُّ، وَأَبُو سَعِيدٍ الأَزْدِيُّ، وَغَيْرُهُمْ [٢١٨/٣]

2526- Zeyd b. Erkam der ki: Abdullah b. Ubey'in: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bulunanlara bir şey vermeyin, eğer bir şey vermezseniz dağılıp giderler" dediğini işittim. Bunun üzerine Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gidip durumu haber verdim. İbn Ubey, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip böyle bir şey söylemediğine dair yemin etti. Hal böyle olunca da Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı beni kınadı. Ben de evime gidip üzüntülü bir şekilde uyudum. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitmem için bana haber gönderdi (veya yanına gittim). Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah seni tasdik etti ve mazur gördü"* buyurup: **"Bunlar: «Allah'ın Peygamberinin yanında bulunanlara bir şey vermeyin de dağılıp gitsinler" diyen kimselerdir. Oysa göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır, ama ikiyüzlüler bu gerçeği anlamazlar"**[1] âyetini okudu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahib bir hadistir.

Talâk Sûresi

٢٥٢٧- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَمَّادٍ الشُّعَيْثِيُّ، حَدَّثَنَا كَهْمَسٌ، عَنْ أَبِي السَّلِيلِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: " كَانَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ يَتْلُو عَلَيَّ هَذِهِ الآيَةَ ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لا يَحْتَسِبُ﴾، فَمَا زَالَ يَقُولُهَا وَيُعِيدُهَا عَلَيَّ " [١٦٥/١]

2527- Ebû Zer der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana: **"Kim Allah'tan korkarsa, Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder. Ve ona**

---

[1] Münâfikûn Sur. 7

[2] Buhârî (4902), Tirmizî (3314), Nesâî (617), Taberânî, *M. el-Kebîr* (5/226) ve İbn Cerîr, *Tefsîr* (28/70).

beklemediği yerden rızık verir"[1] âyetlerini okur ve tekrarlayıp dururdu.[2]

٢٥٢٨- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا كَهْمَسٌ، عَنْ أَبِي السَّلِيلِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا أَبَا ذَرٍّ، إِنِّي لأَعْلَمُ آيَةً لَوْ أَخَذَ بِهَا النَّاسُ لَكَفَتْهُمْ: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لا يَحْتَسِبُ﴾، فَمَا زَالَ يَقُولُهَا وَيُعِيدُهَا عَلَيَّ " [١٦٥/١]

2528- Ebû Zer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebû Zer! Ben öyle bir âyet biliyorum ki şayet insanlar onunla amel etseydi, onlara kafi gelirdi"* buyurdu ve: **"Kim Allah'tan korkarsa, Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder. Ve ona beklemediği yerden rızık verir[3]"** âyetlerini tekrarlayıp durdu.[4]

Tahrim Sûresi

٢٥٢٨/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدٍ، ثنا شُعْبَةُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ خُنَيْسٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، قَالَ: لَمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى نَبِيِّهِ مُحَمَّدٍ ﷺ ﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ﴾ ، قَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى أَصْحَابِهِ فَخَرَّ فَتًى مَغْشِيًّا عَلَيْهِ فَوَضَعَ النَّبِيُّ ﷺ يَدَهُ عَلَى فُؤَادِهِ فَإِذَا هُوَ يُحَرِّكُ، فَقَالَ: " يَا بُنَيَّ، قُلْ: لا إِلَه إِلا اللَّهُ "، فَقَالَهَا فَبَشَّرَهُ بِالْجَنَّةِ، فَقَالَ أَصْحَابُهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَنْ هَذَا؟ قَالَ: " أَمَا سَمِعْتُمْ قَوْلَهُ: ﴿ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ﴾ "

---

[1] Talâk Sur. 2, 3

[2] Hatîb, *Târih* (5/413).

[3] Talâk Sur. 2,

[4] Hatîb, *Târih* (5/413).

2528/a- Abdülaziz b. Ebî Revvâd der ki: Allah, Resûlullah'a, "**Ey inananlar! Kendinizi ve çeluk çocuğunuzu cehennem ateşinden koruyun; onun yakıtı, insanlar ve taşlardır; görevlileri, Allah'ın kendilerine verdiği emirlere baş kaldırmayan, kendilerine buyrulanları yerine getiren pek haşin meleklerdir**"[1] âyetini indirdiği zaman, bir gün Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu âyeti sahabeye okudu ve bir genç bayılıp yere düştü. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) elini gencin kalbine koyunca, kalbinin (hızlı) attığını gördü ve: *"Ey genç! «Lâ ilâhe ilallah» de"* buyurdu. Genç tevhid kelimesini söyleyince de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu Cennetle müjdeledi. Sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu müjdeye muhatap olan kişi kimdir?" diye sorunca, Allah'ın Resûlü: *"Allah'ın,* «**Bu, makamımdan korkan ve tehdidimden sakınan kimseler içindir**»[2] *buyurduğunu duymadınız mı!"* buyurdu.

Mülk Sûresi

٢٥٢٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي الشَّوَارِبِ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ النُّكْرِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: ضَرَبَ بَعْضُ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ خِبَاءً عَلَى قَبْرٍ، وَلا يَحْسِبُ أَنَّهُ قَبْرٌ، فَإِذَا هُوَ فِيهِ بِإِنْسَانٍ يَقْرَأُ سُورَةَ تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ، حَتَّى خَتَمَهَا، فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ضَرَبْتُ خِبَائِي عَلَى قَبْرٍ، وَأَنَا لا أَحْسِبُ أَنَّهُ قَبْرٌ، فَإِذَا إِنْسَانٌ يَقْرَأُ سُورَةَ تَبَارَكَ حَتَّى خَتَمَهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " هِيَ الْمَانِعَةُ، هِيَ الْمُنْجِيَةُ، تُنْجِيهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الْجَوْزَاءِ، لَمْ نَكْتُبْهُ مَرْفُوعًا مُجَوَّدًا إِلا مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِيهِ [٨١/٣]

2529- İbn Abbâs der ki: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından biri bilmeden çadırını bir mezarın üzerine kurdu. Adam çadırındayken de aşağıda birinin Mülk Sûresi'ni baştan sona kadar okuduğunu işitti. Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) giderek: "Ey Allah'ın Resûlü! Bilmeden çadırımı bir mezarın üzerine kurmuşum. Ancak içinde birinin Mülk Sûresi'ni başından

---

[1] Tahrîm Sur. 6

[2] *İbrâhîm Sur. 14*

sonuna kadar okuduğunu işittim" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mülk sûresi koruyucudur, kurtarıcıdır. Kişiyi kabir azabından korur"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٢٩/أ- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَبِيبٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ أَبِي النَّجُودِ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " مَكْتُوبٌ فِي التَّوْرَاةِ: سُورَةُ الْمُلْكِ مَنْ قَرَأَهَا فِي كُلِّ لَيْلَةٍ فَقَدْ أَكْثَرَ، وَأَطَابَ، وَهِيَ الْمَانِعَةُ، تَمْنَعُ عَذَابَ الْقَبْرِ، إِذَا أُتِيَ مِنْ قِبَلِ رَأْسِهِ، فَقَالَ لَهُ رَأْسُهُ: قِبَلَكَ عَنِّي، فَقَدْ كَانَ بِي يَقْرَأُ فِي سُورَةِ الْمُلْكِ، وَإِذَا أُتِيَ مِنْ قِبَلِ بَطْنِهِ، قَالَ لَهُ بَطْنُهُ: قِبَلَكَ عَنِّي، فَقَدْ كَانَ بِي وِعَاءٌ فِي سُورَةِ الْمُلْكِ، وَإِذَا أُتِيَ مِنْ قِبَلِ رِجْلَيْهِ، قَالَتْ لَهُ رِجْلاهُ: قِبَلَكَ عَنِّي، كَانَ يَقُومُ بِي بِسُورَةِ الْمُلْكِ، وَهِيَ كَذَلِكَ مَكْتُوبَةٌ فِي التَّوْرَاةِ "، كَذَا رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو، وَتَابَعَهُ عَلَيْهِ عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ [٢٤٨/٧]

2529/a- İbn Mes'ûd der ki: Tevrat'ta şöyle yazılıdır: "Mülk Suresi'ni her gece okuyan kişi yeterince Kur'ân okumuş demektir. Bu sûre kişiyi kabir azabından koruyan (Mâni'a) bir sûredir. Kabirde melek başı tarafından ona yaklaşmak istediği zaman başı: «Benim tarafımdan ona yaklaşamazsın! Zira benimle Mülk Suresi'ni okurdu» der. Melek karnı tarafından ona yaklaşmak istediği zaman karnı: «Benim tarafımdan yanına yaklaşamazsın! Zira Mülk Suresi'ni ben de taşırdı» der. Melek ayakları tarafından ona yaklaşmak istediği zaman ayakları: "Benim tarafımdan yanına yaklaşamazsın! Zira gece namazında benim üzerimde durup Mülk Suresi'ni okurdu» der. Bu sûre Tevrat'ta da aynı şekilde yazılıdır."

Hâkka Sûresi

٢٥٣٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ حَفْصٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ الأَوْدِيُّ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ مَيْمُونٍ الْبَنَّا، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا أُرْسِلَ عَلَى

---

[1] Tirmizî (2890) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/12801).

عَادٍ مِنَ الرِّيحِ إِلا قَدْرُ خَاتَمِي هَذَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ مَحْمُودٌ [١٣١/٧]

2530- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âd kavmine (helak olmaları için) gönderilen rüzgar, ancak şu yüzüğüm kadar vardı"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٣١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُفْيَانُ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ مُعَافَى بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا أَبِي، ثنا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُوسَى بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ شَهْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ السَّمَاءِ كَفًّا مِنَ الْمَاءِ إِلا بِمِكْيَالٍ وَلا سَفَّ اللَّهُ كَفًّا مِنَ الرِّيحِ إِلا بِوَزْنٍ وَمِكْيَالٍ إِلا يَوْمَ نُوحٍ وَيَوْمَ عَادٍ، فَأَمَّا يَوْمَ نُوحٍ فَإِنَّ الْمَاءَ طَغَى عَلَى خزانه بِأَمْرِ اللَّهِ فَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ عَلَيْهِ مِنْ سَبِيلٍ "، ثُمَّ قَرَأَ ﴿إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ﴾ وَأَمَّا يَوْمُ عَادٍ فَإِنَّ الرِّيحَ عَتَتْ عَلَى خُزَّانِهَا بِأَمْرِ اللَّهِ فَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ عَلَيْهَا سَبِيلٌ " ثُمَّ قَرَأَ: بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ، رَوَاهُ الْفِرْيَابِيُّ وَالنَّاسُ مَوْقُوفًا عَلَى سُفْيَانَ وَتَفَرَّدَ بِهِ يَرْفَعُهُ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَعْيَنَ، عَنْ سُفْيَانَ وَحَدَّثَ بِهِ أَبُو زُرْعَةَ وَغَيْرُهُ مِنَ الأَئِمَّةِ عَنِ الْمُعَافَى [٦٥/٦]

2531- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah gökyüzünden bir avuç suyu bile olsa mutlaka bir ölçü ile indirir. Gönderdiği rüzgarı da belli bir ölçü ve ağırlık ile gönderir. Ancak Nuh ve Âd kavimlerinin helak olduğu günler bunun dışındadır. Nuh gününde (Tufan'da) Allah'ın emri ile su bekçilerine karşı geldi ve gidecek yer bulamadı."* Sonra: **"Şüphesiz, su bastığı vakit sizi gemide biz taşıdık"**[2] âyetini okudu ve: *"Âd gününde ise rüzgar Allah'ın emri ile bekçilerine karşı geldi ve coşmaya başladı"* buyurdu. Sonra: **"Âd kavmi ise, uğultulu, kasıp kavuran bir**

---

[1] Hâkim, *Müstedrek* (2/455).

[2] Hâkka Sur. 11

fırtına ile mahvedildiler Onu, yedi gece ve sekiz gün, birbiri ardınca musallat etti"[1] âyetlerini okudu.[2]

Cin Sûresi

٢٥٣٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ الْمَازِنِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: ثنا مُسَدَّدٌ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُثَنَّى، قَالَ: ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ، قَالُوا: ثنا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: مَا قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى الْجِنِّ وَمَا رَآهُمْ، انْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي طَائِفَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ عَامِدِينَ إِلَى سُوقِ عُكَاظٍ وَقَدْ حِيلَ بَيْنَ الشَّيَاطِينِ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ وَأُرْسِلَتْ عَلَيْهِمُ الشُّهُبُ، فَرَجَعَتِ الشَّيَاطِينُ إِلَى قَوْمِهِمْ، فَقَالُوا: مَالَكُمْ؟ قَالُوا: حِيلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ، وَأُرْسِلَتْ عَلَيْنَا الشُّهُبُ، قَالُوا: مَا حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ إِلا مَنْ أَمْرٍ حَدَثَ، اضْرِبُوا مَشَارِقَ الأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا، فَانْظُرُوا مَا هَذَا الَّذِي حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ، فَانْطَلَقُوا يَضْرِبُونَ مَشَارِقَ الأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا يَبْتَغُونَ مَا حَالَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ، فَانْصَرَفَ أُولَئِكَ النَّفْرُ الَّذِينَ تَوَجَّهُوا نَحْوَ تِهَامَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ وَأَصْحَابُهُ بِنَخْلَةَ عَامِدِينَ إِلَى سُوقِ عُكَاظٍ وَهُوَ يُصَلِّي بِأَصْحَابِهِ صَلاةَ الْفَجْرِ، فَلَمَّا سَمِعُوا الْقُرْآنَ اسْتَمَعُوا، قَالُوا: هَذَا وَاللَّهِ الَّذِي حَالَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ خَبَرِ السَّمَاءِ، فَهُنَالِكَ حِينَ رَجَعُوا إِلَى قَوْمِهِمْ، فَقَالُوا: إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا، فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﷻ عَلَى نَبِيِّهِ ﷺ: ﴿قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ﴾ وَإِنَّمَا أَوْحَى إِلَيْهِ قَوْلَ الْجِنِّ، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، عَنْ مُسَدَّدٍ، عَنْ أَبِي عَوَانَةَ [٣٠٠/٤]

2532- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir grupla beraber Ukaz panayırına doğru yola çıktı. Şeytanlarla gök haberleri arasında bir engel çekilmiş ve şeytanların üzerine ateş kıvılcımları gönderilmişti.

---

[1] Hâkka Sur. 6, 7

[2] Ebu'ş-Şeyh, *el-Azame* (732, 806).

Şeytanlar kavimlerine boş olarak döndüklerinde, kendilerine: "Size ne oldu?" diye sordular. Şeytanlar: "Gök haberleri ile aramıza bir set çekildi ve üzerimize ateşten kıvılcımlar gönderildi" karşılığını verdiler. Kavimleri: "Sizinle gök haberlerinin arasına, meydana gelen (önemli) bir olay yüzünden set çekilmiştir. Yeryüzünün doğu ve batısına gidin de gök haberleri ile aranıza set çeken bu olay nedir bir bakın!" deyince, şeytanlar, gök haberleri ile aralarına engel teşkil eden bu hâdisenin ne olduğunu öğrenmek için yeryüzünün doğularına ve batılarına dağıldılar.

Bunlardan Tihâme taraflarına gidenler, Ukaz panayırına gitmek üzere olan Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem), Nahle denilen yerde ashâbına sabah namazını kıldırırken karşılaştılar. Okunan Kur'ân'ı duyduklarında dinlemeye başladılar ve birbirlerine: "Vallahi gök haberleri ile aramıza giren şey işte bu!" dediler. Oradan kavimlerine döndüler ve: "Ey kavmimiz! **"Şüphesiz biz doğruya ileten hayranlık verici bir Kur'ân dinledik de ona inandık. Artık, Rabbimize hiç kimseyi asla ortak koşmayacağız"**[1] dediler. Bunun üzerine Allah, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): **"De ki, bana cinlerden bir topluluğun (Kur'ân'ı) dinleyip şöyle dedikleri vahyedildi"**[2] diye başlayan âyetleri indirdi ki aslında Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) vahyedilen cinlerin bu söyledikleriydi.[3]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

İçinde Kıyametin Sıfatları Olan Sûreler

٢٥٣٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى الصَّنْعَانِيُّ الْقَاضِي، أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ الصَّنْعَانِيَّ، أَخْبَرَهُ أَنَّهُ، سَمِعَ ابْنَ عُمَرَ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ رَأْيَ عَيْنٍ فَلْيَقْرَأْ ﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ﴾ و ﴿إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ﴾ و ﴿إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ﴾، وَأَحْسِبُهُ قَالَ: وَسُورَةَ هُودٍ " [٢٣١/٩]

---

[1] Cin Sur. 1, 2

[2] Cin Sur. 1

[3] Buhârî (773), Müslim (1/331) ve Tirmizî, *Tefsîr* (3323).

2533- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kıyamet gününü gözüyle görmek isterse, Tekvîr, İnfitâr ve İnşikâk Sûrelerini okusun"* buyurdu. Sanırım: *"ve Hûd Sûresi'ni"* buyurdu.[1]

İnsan (Dehr) Sûresi

٢٥٣٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّازُ، ثنا عَبَّادُ بْنُ أَحْمَدَ الْعَرْزَمِيُّ، ثنا عَمِّي، مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي قَوْلِهِ: ﴿مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾ ، قَالَ: " مِسْكِينًا فَقِيرًا، وَيَتِيمًا لا أَبَ لَهُ، وَأَسِيرًا، قَالَ: " الْمَمْلُوكُ وَالْمَسْجُونُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ عَبَّادٌ عَنْ عَمِّهِ [١٠٥/٥]

2534- Ebû Saîd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"Onlar içleri çektiği halde yiyeceği miskine, yetime ve esire yedirirler"**[2] âyeti hakkında: *"Miskin, fakir olan kişidir. Yetim, babası olmayan kişidir. Esir ise köle ile mahpus olan kişidir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Nâzi'ât Sûresi

٢٥٣٥- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا يَعْقُوبُ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " لَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ ﷺ يُسْأَلُ عَنِ السَّاعَةِ حَتَّى فَنَزَلَتْ ﴿فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا إِلَى رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا﴾ "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ، غَيْرَ ابْنِ عُيَيْنَةَ [٣١٤/٧]

2535- Hz. Âişe der ki: **"Sen onu nereden bilip bildireceksin. Onun bilgisi Rabbine aittir"**[3] âyetleri inene kadar sürekli olarak Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) kıyamet saati hakkında soruldu.[4]

---

[1] Tirmizî (3333), Hâkim, *Müstedrek* (3/563) ve Ahmed, *Müsned* (2/27, 36).

[2] İnsan Sur. 8

[3] Nâzi'ât Sur. 43, 44

[4] Taberî, *Tefsîr* (30/31), Bezzâr (2279) ve Hâkim (1/5).

Mutaffifîn Sûresi

٢٥٣٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ، وَعَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ بْنِ السَّرْحِ، قَالا: ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى:﴿يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ، قَالَ: " يَقُومُونَ حَتَّى يَقُومَ أَحَدُهُمْ فِي رَشْحِهِ إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ "، نَافِعٌ مَشْهُورٌ، وَعَبْدِ اللَّهِ غَرِيبٌ [٦/٣٤٧]

2536- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): **"O gün insanlar Âlemlerin Rabbinin huzurunda dururlar"**[1] âyetini açıklarken: *"İnsanlar, âlemlerin Rabbinin huzurunda durdukları günde kişi kulaklarının yarısına kadar ter içine gömülür"* buyurdu.[2]

٢٥٣٦/أ- أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّي، وعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ أَيُّوبَ الطَّالْقَانِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، قَالَ: قِيلَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو: إِنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ، يَقُولُ: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَسْبَحُ فِي عَرَقِهِ حَتَّى يَبْلُغَ أَنْفَهُ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: " إِنَّ لِلْمُؤْمِنِينَ كَرَاسِيٌّ مِنْ لُؤْلُؤٍ يَجْلِسُونَ عَلَيْهَا، وَيُظَلَّلُ عَلَيْهِمْ بِالْغَمَامِ، وَيَكُونُ يَوْمُ الْقِيَامَةِ عَلَيْهِمْ كَسَاعَةٍ مِنْ نَهَارٍ أَوْ كَأَحَدِ طَرَفَيْهِ " [٨/١٢٦]

2536/a- Hayseme der ki: Abdullah b. Amr'a: "İbn Mes'ûd: «Kişinin (kıyamet günü) teri burnuna kadar kendisini gömecektir» diyor" denilince şöyle karşılık verdi: "Müminlerin oturacakları inciden kürsüleri vardır. Bulutlar da onlara gölge yapacaktır. Kıyamet günü, onlar için gündüzün bir saati veya başı ya da sonu gibi olacaktır."

Fecr Sûresi

٢٥٣٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلٍ، ثنا مُضَارِبُ بْنُ بُدَيْلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُبَشِّرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ نَوْفَلِ بْنِ أَبِي الْفُرَاتِ، عَنْ عُمَرَ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ

---

[1] Mutaffifîn Sur. 6

[2] Buhârî (6531), Müslim (4/2195), Tirmizî (3336), Nesâî (676), İbn Mâce (4278) ve Ahmed, *Müsned* (2/31, 70).

زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَرَأَ: ﴿فَيَوْمَئِذٍ لا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ وَلا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ﴾، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٦٢/٥]

2537- Zeyd b. Sâbit'in babasından bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Fecr Sûresi'nin 25 ve 26. âyetlerini: " فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ وَلَا يُوثَقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ *(Artık o gün onun (kafirin) çektiği azabı kimse çekmez, kendisine vurulan bağ gibisi başka hiç kimseye vurulmaz)"* şeklinde okumuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

Beyyine Sûresi

٢٥٣٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي عَاصِمٌ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ، قَالَ: فَقَرَأَ عَلَيْهِ: ﴿لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾، وَقَرَأَ عَلَيْهِ: إِنَّ ذَاتَ الدِّينِ عِنْدَ اللَّهِ الْحَنِيفِيَّةُ لا الْمُشْرِكَةُ، وَلا الْيَهُودِيَّةُ، وَلا النَّصْرَانِيَّةُ، وَمَنْ يَعْمَلْ خَيْرًا فَلَنْ تُكْفَرُوهُ، وَقَرَأَ عَلَيْهِ: لَوْ كَانَ لابْنِ آدَمَ وَادٍ مِنْ ذَهَبٍ لابْتَغَى إِلَيهِ ثَانِيًا، وَلَوْ أُعْطِيَ ثَانِيًا لابْتَغَى إِلَيْهِ ثَالِثًا، وَلا يَمْلأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلا التُّرَابُ، وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ " [١٨٧/٤]

2438- Ubey b. Ka'b bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bana, sana Kur'ân okumamı emretti"* buyurdu ve bana Beyyine sûresini okuyup: *"Allah katında gerçek din, Hanîf dindir. Ne müşriklik, ne Yahudilik, ne de Hıristiyanlıktır. Kim hayır işlerse onun mükafatı ona mutlaka verilecektir"* buyurdu. Sonra şöyle devam etti: *"Âdemoğlunun bir vadi dolusu altını olsa ona bir ikincisini katmak ister. İkincisi olsa üçüncüsünü elde etmek ister. Âdemoğlunun gözünü ancak toprak doyurur. Allah tövbe edenin tövbesini kabul eder."*[1]

---

[1] Tirmizî (3898, "hasen"), Ahmed (3/130) ve Hâkim (2/224).

٢٥٣٨/أ- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ أَنَّ لابْنِ آدَمَ وَادِيَيْنِ مِنْ ذَهَبٍ لابْتَغَى إِلَيْهِمَا ثَالِثًا، وَلا يَمْلأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلا التُّرَابُ، وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ

2538/a- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âdemoğlunun iki vadi dolusu altını olsa ona üçüncüsünü katmak ister. Âdemoğlunun gözünü ancak toprak doyurur. Allah tövbe edenin tövbesini kabul eder"* buyurdu.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Tekâsür Sûresi

٢٥٣٩- ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، ثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا أَبَانُ، وَشُعْبَةُ، وَهِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَقْرَأُ: أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ وَهُوَ يَقُولُ: " يَقُولُ ابْنُ آدَمَ مَالِي مَالِي، وَهَلْ لَكَ مِنْ مَالِكَ إِلا مَا أَكَلْتَ فَأَفْنَيْتَ، أَوْ لَبِسْتَ فَأَبْلَيْتَ، أَوْ تَصَدَّقْتَ فَأَمْضَيْتَ؟ ! " [٢٨١/٦]

2539- Abdullah b. eş-Şıhhîr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiğim zaman Tekâsür Sûresi'ni okuyor ve: *"İnsan «Malım! Malım!» der durur. Oysa malından sana yiyip bitirdiğin, giyip eskittiğin ve sadaka olarak verip kalıcı kıldığından başkası var mıdır?"* buyuruyordu.[1]

Nasr Sûresi

٢٥٣٩/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ، سَمِعَ أَبَا الْبَخْتَرِيِّ يُحَدِّثُ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: ﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ﴾، قَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

---

[1] Müslim (2958), Tirmizî (2342) ve Hâkim, *Müstedrek* (2/534).

حَتَّى خَتَمَهَا، ثُمَّ قَالَ: " أَنَا وَأَصْحَابِي حَيِّزٌ وَالنَّاسُ حَيِّزٌ، لا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ "، قَالَ سَعِيدٌ: فَحَدَّثْتُ بِهَذَا الْحَدِيثِ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَكَانَ أَمِيرًا عَلَى الْمَدِينَةِ، فَقَالَ: كَذَبْتَ، وَعِنْدَهُ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَرَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ وَهُمَا مَعَهُ عَلَى السَّرِيرِ، فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ: أَمَا إِنَّ هَذَيْنِ لَوْ شَاءَا لَحَدَّثَاكَ، وَلَكِنَّ هَذَا يَخْشَى عَلَى عِرَافَةِ قَوْمِهِ، وَهَذَا يَخْشَى أَنْ تَنْزِعَهُ، عَنِ الصَّدَقَةِ، يَعْنِي زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ، فَرَفَعَ عَلَيْهِ الدِّرَّةَ فَلَمَّا رَأَيَا ذَلِكَ، قَالا: صَدَقَ، رَوَاهُ النَّاسُ، عَنْ شُعْبَةَ [٣٨٤/٤]

2539/a- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Nasr Sûresi nazil olduğu zaman Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu sonuna kadar okudu ve: *"Ben ve ashâbım bir tarafa diğer insanlar bir tarafadır. Fetih'ten (Mekke'nin fethinden) sonra artık hicret kalmamıştır"* buyurdu. Bu hadisi Medine'de vali olan Mervân b. el-Hakem'e anlattığımda: "Yalan söylüyorsun" dedi. Zeyd b. Sâbit ve Râfi' b. Hadîc yanında oturmaktaydı. Ben kendisine: "Eğer bunlar isterlerse sana bu hadisi anlatırlar. Ancak bu, kavmi için korkmaktadır. Bu da (yani Zeyd b. Sâbit) ona sadakayı (zekatı) kesmenden korkmaktadır" dedim. Mervân'ın kamçısını kaldırdığını gördüklerinde: "Doğru söylüyor" dediler.

Duhâ Sûresi

٢٥٣٩/ب- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ هَاشِمٍ الْبَيْرُوتِيُّ، حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْمَخْرِمِيُّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، قَالَ " عُرِضَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا هُوَ مَفْتُوحٌ عَلَى أُمَّتِهِ مِنْ بَعْدِهِ كُفْرًا كُفْرًا، فَسُرَّ بِذَلِكَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى:﴿وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى﴾ ، قَالَ: فَأَعْطَاهُ فِي الْجَنَّةِ أَلْفَ قَصْرٍ، فِي كُلِّ قَصْرٍ مَا يَنْبَغِي لَهُ مِنَ الأَزْوَاجِ وَالْخَدَمِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا إِسْمَاعِيلُ، وَرَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، مِثْلَهُ [٢١٢/٣]

2539/b- Ali b. Abdillah b. el-Abbâs, babasından bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kendisinden sonra ümmetinin fethedeceği yerler kasaba kasaba gösterilince çok sevindi. Bunun üzerine Allah: **"Rabbin şüphesiz**

sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın"[1] âyetini indirdi. Allah Cennette ona inciden yapılmış, toprağı miskten olan bin tane saray verdi. Her sarayda da ona yaraşır şekilde eşler ile hizmetçiler ihsan etti.

Tek kanallı bir hadistir.

İhlâs Sûresi

٢٥٤٠- حَدَّثَنَا أَبِي، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبَانَ، قَالَ: ثنا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُجَالِدٍ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ جَابِرٍ " أَنَّ أَعْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: انْسُبْ لَنَا رَبَّكَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ عَنْ مُجَالِدٍ، وَعَنْهُ شُرَيْحٌ [٣٣٥/٤]

2540- Câbir bildiriyor: Bedevinin biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Bize Rabbinin nesebinden bahset" deyince, Allah: **"De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur"**[2] âyetlerini indirdi.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٤١- ثنا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبَانَ السَّرَّاجُ بِبَغْدَادَ سَنَةَ ثَلاثِ مِائَةٍ، ثنا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَالِدٍ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ جَابِرٍ، " أَنَّ أَعْرَابِيًّا، جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: انْسُبْ لَنَا رَبَّكَ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ إِلَى آخِرِهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ لَمْ يَرْوِهِ إِلا إِسْمَاعِيلُ، عَنْ أَبِيهِ [١١٣/١٠]

2541- Câbir bildiriyor: Bedevinin biri Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Bize Rabbinin nesebinden bahset" deyince Allah, İhlâs Sûresi'ni indirdi.[4]

---

[1] Duhâ Sur. 5

[2] İhlâs Sur. 1-4

[3] Taberânî, *M. el-Evsat* (3422).

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٤٢- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقِ بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، قَالَ: ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، قَالَ: ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ "، وَرَوَاهُ الرَّبِيعُ بْنُ خَيْثَمٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، فَخَالَفَ أَبَا إِسْحَاقَ، وَأَبَا قَيْسٍ فِيهِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ خَلادٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ، قَالَ: ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، قَالا: ثنا زَائِدَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خَيْثَمٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، فَخَالَفَ أَبَا إِسْحَاقَ، وَأَبَا قَيْسٍ فِيهِ [١٥٤/٤]

2542- Ebû Eyyûb el-Ensârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhlâs Sûresi, Kur'ân'ın üçte birine denktir"* **buyurdu.**

٢٥٤٣- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ "، قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ: تَفَرَّدَ بِهَذَا الْحَدِيثِ أَبُو كُرَيْبٍ، عَنْ وَكِيعٍ [١٣٤/٧]

2543- Ebû Eyyûb el-Ensârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhlâs Sûresi, Kur'ân'ın üçte birine denktir"* **buyurdu.**

٢٥٤٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ دِينَارٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي السَّفَرِ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ "، وَرَوَى غُنْدَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ [١٦٨/٧]

2544- Ebû Eyyûb el-Ensârî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhlâs Sûresi, Kur'ân'ın üçte birine denktir"* buyurdu.[1]

٢٥٤٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنِ امْرَأَةِ أَبِي أَيُّوبَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ " [١٦٨/٧]

2545- Amr b. Meymûn'un, Ebû Eyyûb'un eşinden bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhlâs Sûresi, Kur'ân'ın üçte birine denktir"* buyurmuştur.[2]

٢٥٤٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَاكِرٍ الصَّائِغُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ، قَالَ: ثنا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ، عَنْ أَبِي قَيْسٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ، أَوْ يُغْلَبْ أَنْ يَقْرَأَ كُلَّ لَيْلَةٍ ثُلُثَ الْقُرْآنِ "، فَكَأَنَّهُ ثَقُلَ عَلَيْهِمْ، فَقَالَ: " اللَّهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ، ﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾ " إِلَى آخِرِهِ، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ عَنْ أَبِي قَيْسٍ مِثْلَهُ، وَاخْتُلِفَ عَلَى عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ فِيهِ [١٥٤/٤]

2546- Ebû Mes'ûd el-Ensârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz bir gecede Kur'ân'ı üçte birini okuyamaz mı?"* diye sordu. Ancak bunun onlara ağır geldiğini görünce İhlâs Sûresi'ni okudu *("Bir gecede İhlâs Sûresi'ni okuyan kişi o gecede Kur'ân'ın üçte birini okumuş demektir"* buyurdu).[3]

٢٥٤٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ خَلادٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4/198, 10/172), Dârakutnî, *el-İlel* (6/102) ve Abdurrezzak (6003).

[2] Ahmed (5/418), Nesâî, *Amelu'l-Yevm vel-Leyle* (680), Taberânî, *M. el-Kebîr* (4/4026) ve Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (2544).

[3] Nesâî, *Amelu'l-Yevm vel-Leyle* (693), İbn Mâce (3789), Ahmed (4/122) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/255).

النَّضْرِ، قَالَ: ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، قَالا: ثنا زَائِدَةُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلالَ بْنِ يَسَافٍ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خَيْثَمٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ امْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ، قَالَتْ: قَالَ أَبُو أَيُّوبَ الأَنْصَارِيُّ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ فِي لَيْلَةٍ بِثُلُثِ الْقُرْآنِ؟ "، فَأَشْفَقْنَا أَنْ يَأْمُرَنَا بِأَمْرٍ نَعْجِزُ عَنْهُ، فَسَكَتْنَا، فَقَالَ: " أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ؟ " قَالَهَا ثَلاثًا، ثُمَّ قَالَ: " مَنْ قَرَأَ فِي لَيْلَةٍ: اللَّهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ، فَقَدْ قَرَأَ لَيْلَتَهُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ " [١٥٤/٤]

2547- Ebû Eyyûb el-Ensârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz bir gecede Kur'ân'ın üçte birini okumaktan aciz midir?"* diye sorunca, aciz kalacağımız bir şeyi bize emretmesini istemedik ve sustuk. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir daha: *"Sizden biri bundan aciz midir?"* diye sordu ve bunu üç defa tekrarladı. Sonra da: *"Kim bir gecede İhlâs Sûresi'ni okursa Kur'ân'ın üçte birini okumuş olur"* buyurdu.[1]

٢٥٤٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ أَبِي الْجَعْدِ يُحَدِّثُ، عَنْ مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ؟ " قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ يُطِيقُ ذَلِكَ؟ قَالَ: " اقْرَءُوا: قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، رَوَاهُ عَنْ قَتَادَةَ، أَصْحَابُهُ: سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، وَهَمَّامٌ، وَأَبَانُ، فِي آخَرِينَ، وَاخْتَلَفَ أَصْحَابُ شُعْبَةَ فِيهِ عَلَى شُعْبَةَ عَلَى أَقَاوِيلَ خَمْسَةٍ، فَرَوَى عَنْهُ مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ، وَتَابَعَهُ النَّشِيطِيُّ عليه [١٦٨/٧]

2548- Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz bir gecede Kur'ân'ın üçte birini okumaktan aciz midir?"* diye sorunca: "Ey Allah'ın

---

[1] Dârimî (2/460).

Resûlü! Buna kimin gücü yeter?" denildi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhlâs Sûresi'ni okuyun"* buyurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٢٥٤٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّشِيطِيُّ. ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ، ثنا أَبِي، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ كُلَّ لَيْلَةٍ؟ " قَالُوا: وَمَنْ يُطِيقُ ذَلِكَ؟ قَالَ: " قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ "، وَرَوَى غُنْدَرٌ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي قَيْسٍ الأَوْدِيِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَتَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ [١٦٨/٧]

2549- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz bir gecede Kur'ân'ın üçte birini okumaktan aciz midir?"* diye sorunca, Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Buna kimin gücü yeter ki?" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhlâs Sûresi'ni okuyun"* buyurdu.[2]

٢٥٥٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي قَيْسٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ، قَالَ: " أَيُغْلَبُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ لَيْلَةً بِثُلُثِ الْقُرْآنِ؟ " قَالُوا: وَمَنْ يُطِيقُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ "، وَرَوَى حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي السَّفَرِ، تَفَرَّدَ بِهِ [١٦٨/٧]

2550- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz bir gecede Kur'ân'ın üçte birini okuyamaz mı?"* diye sorunca, Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Buna kimin gücü yeter?" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhlâs Sûresi'ni okuyun"* buyurdu.[3]

---

[1] Müslim (1/556), Dârimî, *Sünen* (2/461) ve Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (2534, 2535).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/255).

[3] Nesâî, *Amelu'l-Yevm vel-Leyle* (6/10520) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/10485).

٢٥٥١- حدثنا عبد الله بن محمد ثنا محمد بن إسحاق التنوخي المسوحي ثنا عبد الرحمان بن عمر ثنا ابن مهدي ثنا سفيان عن أبي إسحاق عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ ؟ اللَّهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ " .

2551- Ebû Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz bir gecede Kur'ân'ın üçte birini okumaktan aciz midir? (O zaman) İhlâs Sûresi'ni okuyun"* buyurdu.

٢٥٥٢- حدثنا حبيب بن الحسن ثنا يوسف القاضي ثنا ابن أبي بكر ثنا ابن مهدي ثنا سفيان عن أبي قيس عن عمرو بن ميمون عن أبي مسعود عن النبي ﷺ مثله.

2552- Ebû Mes'ûd, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bir önceki hadisin aynısını aktardı.

Mushafların Yazılışı

٢٥٥٣- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنَا عُمَارَةُ بْنُ غَزِيَّةَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " لَمَّا أَمَرَنِي أَبُو بَكْرٍ فَجَمَعْتُ الْقُرْآنَ، كَتَبْتُهُ فِي قِطَعِ الأُدُمِ وَكِسَرِ الأَكْتَافِ وَالْعُسُبِ، فَلَمَّا هَلَكَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، كَانَ عُمَرُ كَتَبَ ذَلِكَ فِي صَحِيفَةٍ وَاحِدَةٍ فَكَانَتْ عِنْدَهُ، فَلَمَّا هَلَكَ عُمَرُ كَانَتِ الصَّحِيفَةُ عِنْدَ حَفْصَةَ زَوْجَةِ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ أَرْسَلَ عُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِلَى حَفْصَةَ فَسَأَلَهَا أَنْ تُعْطِيَهُ الصَّحِيفَةَ وَحَلَفَ لَيَرُدَّنَّها إِلَيْهَا، فَأَعْطَتْهُ فَعَرَضَ الْمُصْحَفَ عَلَيْهَا فَرَدَّهَا إِلَيْهَا وَطَابَتْ نَفْسُهُ، وَأَمَرَ النَّاسَ فَكَتَبُوا الْمَصَاحِفَ، فَلَمَّا مَاتَتْ حَفْصَةُ أَرْسَلَ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بِالصَّحِيفَةِ بِعَزْمَةٍ، فَأَعْطَاهُمْ إِيَّاهَا فَغُسِلَتْ غَسْلا " [٥١/٢]

2553- Hârice b. Zeyd b. Sâbit, babasından bildirir: Ebû Bekr'in emri üzerine Kur'ân'ı topladığım zaman onu deri parçalarına, kürek kemiklerine ve hurma yapraklarına yazdım. Ebû Bekr vefat ettiği zaman Ömer, Kur'ân'ı tek parça deri üzerine yazdı ve yanında tuttu. Ömer vefat ettiği zaman yazmış olduğu mushaf Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) eşi Hafsa'nın yanında

idi. Sonra Hz. Osmân, Hafsa'ya birini gönderip bu mushafı kendisine vermesini istedi. Onu tekrar kendisine geri çevireceğine dair yemin etti. Hafsa da mushafı ona verdi. Osmân yanındaki mushafı Hafsa'nın verdiğiyle karşılaştırdıktan sonra içi rahatlamış bir şekilde iade etti. Sonra bazılarına emir vererek mushaflar yazılmaya başlandı. Hafsa vefat ettiği zaman Osmân, Abdullah b. Ömer'e haber gönderdi ve Hafsa'da bulunan mushafı kesin bir emirle teslim etmesini istedi. Alınan bu mushaf da yıkanarak silindi.[1]

Kur'ân'ın Yedi Harf (Kıraat) Üzere İndirilmesi

٢٥٥٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ الْمَوْصِلِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى بْنِ مُعَاذٍ، ثنا أَبِي قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْكِنْدِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَوْنٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ سُفْيَانَ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الأَسَدِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَعْيَنَ، ثنا عُمَرُ بْنُ سَالِمٍ الأَفْطَسُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، " أَنَّ جِبْرِيلَ، عَلَيْهِ السَّلامُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ فِي أَضَاءَةِ بَنِي غِفَارٍ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، إِنَّ اللَّهَ ﷻ يَأْمُرُكَ أَنْ تَقْرَأَ الْقُرْآنَ عَلَى حَرْفٍ، فَلَمْ يَزَلْ يَزِيدُهُ حَتَّى بَلَغَ سَبْعَةَ أَحْرُفٍ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زُبَيْدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ أَعْيَنَ، عَنِ ابْنِ سَالِمٍ [٥/٣٧]

2554- Ubey b. Ka'b bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Gifâr oğullarının suyunun yanında iken Cibrîl gelerek: "Ey Muhammed! Şüphesiz ki Allah, Kur'ân'ı bir harf üzere okumanı emretti" dedi. Yedi harfe ulaşana kadar da sürekli arttırıp durdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (4844).

[2] Müslim (1/562, 563), İbn Ebî Şeybe (10/516), Ahmed, *Müsned* (5/127), İbn Hibbân (740), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (2/383, 384), *el-Esmâ' ve's-Sıfât* (s. 271) ve İbn Cerîr, *Tefsîr* (1/13, 15).

Kur'ân'da İhtilafa Düşmek ve Bu Konuda Tartışmanın Yasaklanması

٢٥٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمَّارٍ، قَالَ: ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الْحَجَّاجِ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ، عَنْ جُنْدُبٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " اجْتَمِعُوا عَلَى الْقُرْآنِ مَا ائْتَلَفْتُمْ عَلَيْهِ، فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ فَقُومُوا " [١٠٩/٣]

2555- Cundub bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Canınız Kur'ân okumak istediği sürece Kur'ân'ı okuyunuz. Kur'ân da (âyetlerinde) ihtilafa düştüğünüz zaman da kalkıp dağılın"* buyurdu.[1]

٢٥٥٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ.ح وثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، قَالَا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَمَّارٍ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ فُرَافِصَةَ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ، عَنْ جُنْدُبٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " اجْتَمَعُوا عَلَى الْقُرْآنِ مَا ائْتَلَفْتُمْ عَلَيْهِ، فَإِذَا اخْتَلَفْتُمْ فَقُومُوا "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي عِمْرَانَ، رَوَاهُ عَنْهُ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ وَالْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ أَبُو قُدَامَةَ، وَسَلامُ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ، وَهَارُونُ بْنُ مُوسَى النَّحْوِيُّ [٢٩١/٨]

2556- Cundub bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Canınız Kur'ân okumak istediği sürece Kur'ân'ı okuyunuz. Kur'ân da (âyetlerinde) ihtilafa düştüğünüz zaman da kalkıp dağılın"* buyurdu.[2]

٢٥٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، مِنْ أَصْلِهِ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الْبَزَّارُ إِمْلاءً، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْمُتَوَكِّلِ، ثنا عَنْبَسَةُ بْنُ مِهْرَانَ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِرَاءٌ فِي الْقُرْآنِ كُفْرٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ حَرْبٍ [١٩٢/٥]

---

[1] Buhârî (5060), Müslim (4/2053), Ahmed (4/313) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (2/1676).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2557- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân hakkında tartışmak küfürdür"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٥٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْعَسْقَلانِيُّ، ثَنَا ضَمْرَةُ، عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْجِدَالُ فِي الْقُرْآنِ كُفْرٌ "، [٦/١٣٤] قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: كُلُّ مَا رُوِّينَاهُ عَنِ ابْنِ شَوْذَبٍ فَمِنْ غَرَائِبِ حَدِيثِهِ، مِنْهَا مَا تَفَرَّدَ بِهِ ضَمْرَةُ، وَمِنْهَا مَا تَفَرَّدَ بِهِ أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ

2558- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân hakkında münakaşaya girmek küfürdür"* buyurdu.[2]

٢٥٥٩- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ، وَحَبِيبٌ، وَمُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْهَاشِمِيُّ فِي جماعة، قَالُوا: ثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَمَّادٍ، ثَنَا كَهْمَسٌ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِرَاءٌ فِي الْقُرْآنِ كُفْرٌ " [٦/٢١٥]

2559- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân hakkında tartışmak küfürdür"* buyurdu.[3]

٢٥٦٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ ثَابِتٍ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْقَيْسِيُّ، قَالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِ جَدِّي، حَدَّثَنَا ابْنُ السَّمَّاكِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمِرَاءُ فِي الْقُرْآنِ كُفْرٌ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، رَوَاهُ عَنْهُ جَمَاعَةٌ [٨/٢١١]

2560- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân hakkında tartışmak küfürdür"* buyurdu.[1]

---

[1] Ebû Dâvud (4603), Ahmed, *Müsned* (2/300), İbn Hibbân (59, 1779) ve İbn Cerîr, *Tefsîr* (1/9).

[2] Ebû Dâvud (4603), Ahmed (2/286) ve Hâkim, *Müstedrek* (2/223).

[3] Tahrici daha önce yapılmıştır.

٢٥٦١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَحْيَى، أَخْبَرَنِي أَبُو بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ بَعَثَ مُعَاذًا وَأَبَا مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا إِلَى الْيَمَنِ، وَأَمَرَهُمَا أَنْ يُعَلِّمَا النَّاسَ الْقُرْآنَ " [٢٥٦٧/١]

2561- Ebû Burde bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Muâz ile Ebû Mûsa'yı Yemen'e gönderip insanlara Kur'ân'ı öğretmelerini emretti.

٢٥٦١/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَيْفِيٍّ، عَنْ أَبِي مَعْبَدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ، قَالَ: " إِنَّكَ تَقْدُمُ عَلَى قَوْمٍ أَهْلِ كِتَابٍ، فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ عِبَادَةُ اللَّهِ ﷻ فَإِذَا عَرَفُوا اللَّهَ فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ ﷻ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي يَوْمِهِمْ وَلَيْلَتِهِمْ، فَإِذَا فَعَلُوا فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ ﷻ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ زَكَاةً تُؤْخَذُ مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ " [٢٣/١]

2561/a- İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Muâz'ı Yemen'e gönderdiği zaman şöyle buyurdu: *"Sen Ehl-i Kitab bir kavmin yanına gitmektesin. Onları davet edeceğin ilk şey Allah'a ibadet etmek olsun. Eğer bunu kabul ederlerse kendilerine gece ve gündüzde beş vakit namazın farz kılındığını bildir. Bunu da kabul ederlerse, Allah'ın kendilerine zekatı farz kıldığını bildir. Bu (zekat) mallarından alınıp fakirlere verilecektir."*

٢٥٦٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أُسَيْدٍ، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى أَبُو الْخَطَّابِ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي عَامِرٍ الْخَزَّازُ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنِ أَبِي مُوسَى، قَالَ: " إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ بَعَثَنِي إِلَيْكُمْ أُعَلِّمُكُمْ كِتَابَ رَبِّكُمْ ﷻ وَسُنَّةَ نَبِيِّكُمْ مُحَمَّدٍ ﷺ وَأُنَظِّفُ لَكُمْ طُرُقَكُمْ " [٢٥٧/١]

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

2562- Hasan bildiriyor: Ebû Mûsa (Basra'ya gönderildiğinde halka): "Müminlerin emîri Ömer, beni size, Rabbinizin Kitab'ını, Peygamberiniz Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetini öğretmem ve yollarınızı temizlemem için gönderdi" dedi.

٢٥٦٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيُّ، قَالَ: " كَانَ أَبُو مُوسَى الأَشْعَرِيُّ يَطُوفُ عَلَيْنَا فِي هَذَا الْمَسْجِدِ مَسْجِدِ الْبَصْرَةِ يَقْعُدُ حِلَقًا فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ بَيْنَ بُرْدَيْنِ أَبْيَضَيْنِ يُقْرِئُنِي الْقُرْآنَ، وَمِنْهُ أَخَذْتُ هَذِهِ السُّورَةَ: ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾، قَالَ أَبُو رَجَاءٍ: فَكَانَتْ أَوَّلَ سُورَةٍ أُنْزِلَتْ عَلَى مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ "، رَوَاهُ وَكِيعٌ وَخَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ، عَنْ قُرَّةَ مِثْلَهُ [٢٠٦/١]

2563- Ebû Recâ el-Utâridî bildiriyor: Ebû Mûsa el-Eş'arî, bu mescidde (Basra mescidinde) aramızda dolaşır, ilim halkaları oluştururdu. Şu an sanki üzerindeki iki parçalı beyaz giysisiyle bana Kur'ân'ı okuturken onu görür gibiyim. Alak sûresini bana öğreten de kendisidir. Alak sûresi, Allah Resûlü Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) nazil olan ilk sûredir."

Kur'ân'ı Öğrenmek ve Öğretmek

٢٥٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَعْلَى بْنُ عَبَّادٍ، وَدَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ.ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، وَحَجَّاجٌ، قَالُوا: ثنا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي عَلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ عُبَيْدَةَ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ "، قَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ: فَذَاكَ الَّذِي أَقْعَدَنِي مَقْعَدِي، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَرَوَاهُ عَنْ شُعْبَةَ: يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ، وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، وَيَعْقُوبُ الْحَضْرَمِيُّ وَالنَّاسُ، وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ عَنْ عَلْقَمَةَ وَاخْتُلِفَ فِيهِ، فَرَوَاهُ وَكِيعٌ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ، وَأَبُو نُعَيْمٍ الْفِرْيَابِيُّ وَعَامَّةُ أَصْحَابِهِ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ مِنْ دُونِ سَعْدٍ، وَرَوَاهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ عَنْهُ مَقْرُونًا بِشُعْبَةَ بِإِدْخَالِ سَعْدٍ عَنْ عَلْقَمَةَ، وَابْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَمِمَّنْ وَافَقَ شُعْبَةَ وَالثَّوْرِيَّ عَلَيْهِ قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ،

وَمُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْجُعْفِيُّ، وَمِسْعَرٌ مِنْ رِوَايَةِ خَلَفِ بْنِ يَاسِينَ عَنْ أَبِيهِ عَنْهُ، وَمِمَّنْ رَوَاهُ عَنْ عَلْقَمَةَ مِنْ دُونِ سَعْدٍ: عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ الْمُلائِيُّ، وَالْجَرَّاحُ بْنُ الضَّحَّاكِ، وَمِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ مِنْ رِوَايَةِ مُحَمَّدِ بْنِ بِشْرٍ عَنْهُ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِيسَى بْنِ أَبِي يَعْلَى، وَالرَّبِيعُ بْنُ المركسِ، وَمُوسَى الْفَرَّاءُ، وَعَمْرُو بْنُ النُّعْمَانِ الْحَضْرَمِيُّ، وَأَبُو الْيَسَعِ، وَسَعْدَانُ بْنُ يَزِيدَ اللَّخْمِيُّ، وَأَيُّوبُ عَنْ جَابِرٍ، وَسَلَمَةُ بْنُ صَالِحٍ، وَعُثْمَانُ بْنُ مِقْسَمٍ الْبُرِّيُّ، وممن رَوَاهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ سِوَى سَعْدٍ، وَعَلْقَمَةَ: الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ النَّخَعِيُّ، وَأَبُو عَبْدِ الأَعْلَى الثَّعْلَبِيُّ، وَعَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ، وَعَبْدُ الْكَرِيمِ، وَعَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ، وَعَاصِمُ بْنُ أَبِي النَّجُودِ، وَاخْتُلِفَ عَلَى عَاصِمٍ فِيهِ، فَرَوَاهُ أَبُو نُعَيْمٍ، وَيَحْيَى السَّحِيلِيُّ وَغَيْرُهُمَا عَنْ شَرِيكٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، وَرَوَاهُ حَيْوَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ، عَنْ شَرِيكٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عُثْمَانَ، وَمِمَّنْ رَوَاهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: عُثْمَانُ، وَعَلِيٌّ، وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ، وَأَبُو هُرَيْرَةَ، وَأَبُو أُمَامَةَ، وَأَنَسُ بْنُ مَالِكٍ، وَرَوَاهُ عَنْ عَلِيٍّ، النُّعْمَانُ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ سَعْدٍ، وَرَوَاهُ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ابْنُهُ مُصْعَبٌ، وَرَوَاهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَبُو سَلَمَةَ، وَرَوَاهُ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الشَّعْبِيُّ، وَرَوَاهُ عَنْ أَنَسٍ سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، وَأَبُو هُدْبَةَ

2564- Osmân b. Affân bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin en hayırlınız, Kur'ân'ı öğrenen ve öğretendir"* **buyurdu.**[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٥٦٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ سُفْيَانَ، وَشُعْبَةَ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عُثْمَانَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ سُفْيَانُ: أَفْضَلُكُمْ، وَقَالَ شُعْبَةُ: "

[1] Buhârî (5027), Ebû Dâvud (1452), Tirmizî (2907), Ahmed (1/58) ve Dârimî (2/437).

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى عَنْهُمَا جَمِيعًا [٣٨٣/٨]

2565- Osmân bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin en hayırlınız Kur'ân'ı öğrenen ve öğretendir"* buyurdu.

Süfyân rivâyetinde: *"Sizin en üstününüz"* derken, Şu'be: *"Sizin en hayırlınız"* demiştir.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih sabit bir hadistir.

٢٥٦٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سَهْلٍ الْعَسْكَرِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ الْقَزَّازُ، قَالَ: ثنا مُعَاذُ بْنُ عَوْنِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خِيَارُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ "، حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاذٌ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ [٣٥/٣]

2566- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin en hayırlınız, Kur'ân'ı öğrenen ve öğretendir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٦٦/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا ابْنُ شُعَيْبٍ التَّاجِرُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمٍ الرَّازِيُّ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ مُحَمَّدٍ يَعْنِي ابْنَ جَابِرٍ عَنْ لَيْثٍ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ خَتَمَ الْقُرْآنَ أَوَّلَ النَّهَارِ صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلائِكَةُ حَتَّى يُمْسِيَ، وَمَنْ خَتَمَهُ آخِرَ النَّهَارِ صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلائِكَةُ حَتَّى يُصْبِحَ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ هِشَامٌ، عَنْ مُحَمَّدٍ [٢٦/٥]

2566/a- Sa'd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim Kur'ân'ı günün başlangıcında hatmederse akşamlayana kadar melekler ona dua ederler. Her kim de günün sonunda hatmederse sabahlayana kadar melekler ona dua ederler."*

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/303), *M. es-Sağîr* (1/136), Ahmed, *Müsned* (1/153) ve İbn Mâce (213).

Tek kanallı bir hadistir.

Kur'ân'ı Öğrenen Kimse

٢٥٦٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو بَكْرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ وَاللَّفْظُ لَهُ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: خَرَجَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ فِي الصُّفَّةِ، فَقَالَ: " أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَغْدُوَ كُلَّ يَوْمٍ إِلَى بُطْحَانَ أَوِ الْعَتِيقِ فَيَأْتِيَ مِنْهُ بِنَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ فِي غَيْرِ إِثْمٍ وَلا قَطِيعَةِ رَحِمٍ؟ " فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كُلُّنَا نُحِبُّ ذَلِكَ، قَالَ: " أَوَلا يَغْدُو أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيَتَعَلَّمَ أَوْ يَقْرَأَ آيَتَيْنِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ، وَثَلاثٍ مِنْ ثَلاثٍ، وَأَرْبَعٌ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَرْبَعٍ، وَمِنْ أَعْدَادِهِنَّ مِنَ الإِبِلِ؟ " قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: فَحَدِيثُ عُقْبَةَ يُصَرِّحُ بِأَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَرُدُّهُمْ عِنْدَ الْعَوَارِضِ الدَّاعِيَةِ إِلَى تَمَنِّي الدُّنْيَا وَالإِقْبَالِ عَلَيْهَا إِلَى مَا هُوَ أَلْيَقُ بِحَالِهِمْ، وَأَصْلَحُ لِبَالِهِمْ، مِنَ الاشْتِغَالِ بِالأَذْكَارِ، وَمَا يَعُودُ عَلَيْهِمْ مِنْ مَنَافِعِ الْبَيَانِ وَالأَنْوَارِ، وَيُعْصَمُونَ بِهِ مِنَ الْمَهَالِكِ وَالأَخْطَارِ، وَيَسْتَرْوِحُونَ إِلَيْهِ مِمَّا يَرِدُ مِنَ الأَمَانِي عَلَى الأَسْرَارِ

2567- Ukbe b. Âmir der ki: Suffe'deyken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıktı ve: *"Sizden kim her gün sabah içerisinde günaha bulaşmadan ve akrabalık bağlarını kesmeden Buthân veya Akîk'a kadar gidip büyük hörgüçlü iki deve ile geri dönmek ister?"* diye sordu. "Ey Allah'ın Resûlü! Hepimiz bunu isteriz" dediğimizde de şöyle buyurdu: *"Sizden birinin Mescid'e girerek Allah'ın Kitab'ından iki âyet öğrenmesi veya okuması kendisi için iki deveden daha hayırlıdır. Üç âyet öğrenmesi veya okuması kendisi için üç deveden daha hayırlıdır. Dört âyet öğrenmesi veya okuması kendisi için dört deveden daha hayırlıdır. Bu şekilde öğrendiği veya okuduğu âyetler kendisi için aynı sayıda deveden daha hayırlıdır."*[1]

Ebû Nuaym der ki: "Ukbe'nin bu hadisinden anladığımıza göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ashabını, kendilerini dünyaya ve dünyalıklara doğru çekecek durumlarda uyarır,

---

[1] Müslim (251), Ebû Dâvud (1456), Ahmed (4/154), Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/290) ve İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (10/503).

hallerine uygun düşecek ve kendilerini meşgul edecek şeylerden uzaklaştıracak şeylere yönlendirirdi. Bu şeyler de Allah'ı zikretme gibi sözlerini temizleyip kalplerini aydınlatacak, onları helak olmaktan ve tehlikelerden kurtaracak, içlerine güveni ve huzuru getirecek olan şeylerdi."

٢٥٦٨- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ النُّعْمَانُ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مُوسَى بْنُ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبِي، يَقُولُ: سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ، يَقُولُ: خَرَجَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا وَنَحْنُ فِي الصُّفَّةِ، فَقَالَ: " أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَغْدُوَ إِلَى بُطْحَانَ أَوِ الْعَتِيقِ، فَيَأْتِيَ كُلَّ يَوْمٍ بِنَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ زَهْرَاوَيْنِ فَيَأْخُذَهُمَا؟ " قُلْنَا: كُلُّنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ يُحِبُّ ذَلِكَ، قَالَ: " فَلأَنْ يَغْدُوَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ فَيَتَعَلَّمَ آيَتَيْنِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ، وَثَلاثٌ خَيْرٌ مِنْ ثَلاثٍ، وَأَرْبَعٌ خَيْرٌ مِنْ أَرْبَعٍ، وَأَعْدَادُهُنَّ مِنَ الإِبِلِ ".لَفْظُ الْمُقْرِي وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَالِحٍ [٨/٢]

2568- Ukbe b. Âmir der ki: Bir gün biz Suffe'de iken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıkıp: *"Sizden kim her gün sabah Buthân veya Akîk'a kadar gidip büyük hörgüçlü iki deve ile geri dönmek ister?"* diye sordu.

Biz de: "Ey Allah'ın Resûlü! Hepimiz bunu isteriz" dediğimizde: *"Sizden biri Mescid'e girerek Allah'ın Kitab'ından iki âyet öğrenir veya okursa bu, kendisi için iki deveden daha hayırlıdır. Üç âyet öğrenirse üç deveden, dört âyet öğrenirse dört deveden ve öğrendiği âyet sayınca deveden daha hayırlıdır"* buyurdu.[1]

Kur'ân'dan Neshedilenler

٢٥٦٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّايِغُ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ، حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَبِي حَرْبِ بْنِ أَبِي الأَسْوَدِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: جَمَعَ أَبُو مُوسَى الْقُرَّاءَ، فَقَالَ: " لا تُدْخِلُوا عَلَيَّ إِلا مَنْ جَمَعَ الْقُرْآنَ، قَالَ: فَدَخَلْنَا

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

عَلَيْهِ زُهَاءَ ثَلاثِ مِائَةٍ، فَوَعَظَنَا، وَقَالَ: أَنْتُمْ قُرَّاءُ أَهْلِ الْبَلَدِ، فَلا يَطُولَنَّ عَلَيْكُمُ الأَمَدُ فَتَقْسُوَ قُلُوبُكُمْ كَمَا قَسَتْ قُلُوبُ أَهْلِ الْكِتَابِ، ثُمَّ قَالَ: لَقَدْ أُنْزِلَتْ سُورَةٌ كُنَّا نُشَبِّهُهَا بِبَرَاءَةَ طُولا وَتَشْدِيدًا، حَفِظْتُ مِنْهَا آيَةً: لَوْ كَانَ لابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ ذَهَبٍ لالْتَمَسَ إِلَيْهِمَا وَادِيًا ثَالِثًا، وَلا يَمْلأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلا التُّرَابُ، وَأُنْزِلَتْ سُورَةٌ كُنَّا نُشَبِّهُهَا بِالْمُسَبِّحَاتِ أَوَّلُهَا سَبَّحَ لِلَّهِ، حَفِظْتُ آيَةً كَانَتْ فِيهَا: يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لا تَفْعَلُونَ فَتُكْتَبَ شَهَادَةٌ فِي أَعْنَاقِكُمْ ثُمَّ تُسْأَلُونَ عَنْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [٢٥٧/١]

2569- Ebû Harb b. Ebi'l Esved'in bildirdiğine göre babası şöyle demiştir: Ebû Mûsâ, Kur'ân okuyucularını toplayıp: "Yanıma sadece Kur'ân'ın hepsini ezbere bilenler girsin" deyince üç yüz kişi civarında yanına girdik. Bize nasihat edip şöyle dedi: "Siz bu memleketin hafızlarısınız. Kitab ehlinin kalbinin katılaştığı gibi sizin de üzerinizden (Kur'ân'ı sık okumayarak) zaman geçmesiyle kalbiniz katılaşmasın." Sonra şöyle dedi: "Uzunluğu ve şiddetiyle Berâe sûresine benzettiğimiz bir sûre nazil oldu. O sûreden: «İnsanoğlunun iki vadi dolusu altını olsaydı, üçüncü bir vadiyi arardı. İnsanoğlunun gözünü ancak toprak doyurur» âyetini aklımda tuttum. Ayrıca aramızda Sebbaha sûrelerinden birine benzettiğimiz başka bir sûre de nazil olmuştu. Bu sûre: "Sebbeha lillâhi" diye başlıyordu. Ondan da: **"Ey iman edenler! Neden yapmayacağınız şeyi söylüyorsunuz?"**[1] âyetini aklımda tuttum. Bu sözünüz belge olarak boynunuza yazılır da sonra Kıyamet günü ondan sorguya çekilirsiniz."

Kur'ân Okuyan Kimsenin Fazileti

٢٥٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْخَشَّابُ الرَّقِّيُّ، قَالَ: ثنا رُزَيْقٌ أَبُو الْقَاسِمِ الْحِمْصِيُّ، قَالَ: ثنا الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَيْلِيُّ، قَالَ: ثنا الزُّهْرِيُّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ شَرَفًا يَتَبَاهَوْنَ بِهِ، وَإِنَّ بَهَاءَ أُمَّتِي وَشَرَفَهَا الْقُرْآنُ " [١٧٥/٢]

---

[1] Saff Sur. 2

2570- Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz her şeyin kendisiyle övündüğü bir üstünlüğü vardır. Ümmetimin övünç ve şerefi ise Kur'ân'dır"* buyurdu.

٢٥٧١- حَدَّثَنَا بَنَانُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُرِّيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْخُتَّلِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَيُّوبَ. ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنُ عَرَفَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ الْحَكَمِ، قَالا: ثنا هِشَامُ الْغَسَّانِيُّ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " هَذِهِ الْقُلُوبُ تَصْدَأُ كَمَا يَصْدَأُ الْحَدِيدُ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا جِلاؤُهَا؟ قَالَ: " قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ وَعَبْدُ الْعَزِيزِ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو هِشَامٍ وَاسْمُهُ عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنِ هَارُونَ الْوَاسِطِيُّ [١٩٧/٨]

2571- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu kalpler aynen demirin paslandığı gibi paslanır"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Onun cilâsı nedir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân okumaktır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٧٢- حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ الْعِجْلِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا سَالِمُ بْنُ قُتَيْبَةَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " نِعْمَ الشَّفِيعُ الْقُرْآنُ لِصَاحِبِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يَقُولُ: يَا رَبِّ أَكْرِمْهُ، فَيُلْبَسُ تَاجَ الْكَرَامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ زِدْهُ، فيلبس حلة الْكَرَامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ زِدْهُ فيكس كسوة الْكَرَامَةِ، ثُمَّ يَقُولُ: يَا رَبِّ زِدْهُ ارْضَ عَنْهُ، فَلَيْسَ بَعْدَ رِضَى اللَّهِ شَيْءٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ سَالِمٌ، وَتَابَعَهُ عَبْدُ الصَّمَدِ عَلَيْهِ فِي بَعْضِ أَلْفَاظِهِ [٢٠٦/٧]

2572- Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet gününde en güzel şefaatçi Kur'ân'dır. O, sahibi için: «Ey Rabbim! Ona ikramda*

---

[1] **İbn Adiy,** ***el-Kâmil*** **(5/1921), Hatîb,** ***Târih*** **(11/85) ve** ***Müsnedü'ş-Şihâb*** **(1178, 1179).**

bulun» der. Bunun üzerine kendisine kerâmet (şeref) tacı giydirilir. Sonra: «Ey Rabbim! Ona (nimetini) arttır» der ve kendisine kerâmet (üstünlük) giysisi giydirilir. Sonra: «Ey Rabbim! Ona (nimetini) arttır der ve ondan razı ol» der. Allah'ın rızasından daha üstün bir şey de yoktur."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٧٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، قَالَ: ثنا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ عِيسَى، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جِعْلانَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِتَعْلِيمِ الْقُرْآنِ، وَحَثَّنَا عَلَيْهِ، وَقَالَ: " الْقُرْآنُ يَأْتِي أَهْلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحْوَجُ مَا كَانُوا إِلَيْهِ، فَيَقُولُ لِلْمُسْلِمِ: أَتَعْرِفُنِي؟ فَيَقُولُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَيَقُولُ: أَنَا الَّذِي كُنْتُ تُحِبُّهُ وَتَكْرَهُ أَنْ يُفَارِقَكَ، الَّذِي كَانَ يَسحبُكَ ويدنيك، فَيَقُولُ: لَعَلَّكَ الْقُرْآنُ، فَيُقْدِمُ عَلَى رَبِّهِ فَيُعْطَى الْمُلْكَ بِيمِينِهِ، وَالْخُلْدَ بِشِمَالِهِ، وَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ السَّكِينَةُ، وَيُنْشَرُ عَلَى أَبَوَيْهِ حُلَّتَانِ لا تَقُومُ بِهِمَا الدُّنْيَا، فَيَقُولانِ: لأَيِّ شَيْءٍ كُسِينَا هَذَا وَلَمْ تَبْلُغْهُ أَعْمَالُنَا؟ فَيَقُولُ: هَذَا بِأَخْذِ وَلَدِكُمَا الْقُرْآنَ " [٥/١٠٧]

2573- Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **bize Kur'ân'ı öğrenmeyi emretti ve bizi bu konuda teşvik ederek şöyle buyurdu:** *"Kur'ân kıyamet gününde sahibinin kendisine en fazla ihtiyacı olduğu zamanda gelir ve Müslümana: «Beni tanıyor musun?» diye sorar. Müslüman: «Sen kimsin?» deyince: «Ben senin sevdiğin ve yanından ayrılmasını istemediğin, seni gölgelendiren ve sana yakın olanım» der. Bunun üzerine Müslüman: «Sanırım sen Kur'ân'sın» deyince, onu Rabbine götürür, mülk sağ eline sonsuzluk ise de sol eline verilir. Başına sekîne (huzur) konulur. Anne babasında dünyadan daha değerli giysiler giydirilir. Anne babası: «Bu giysiler bize neye karşılık giydirildi? Amellerimiz bu derece değildir» deyince, Rab: «Bu, çocuğunuzun Kur'ân'ı öğrenmesine karşılıktır» buyurur."*[2]

---

[1] Tirmizî (2915), Hâkim (1/552) ve Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (1841, 1842).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7/350).

٢٥٧٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ: ثنا حَامِدُ بْنُ شُعَيْبٍ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ شَغَلَهُ قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ عَنْ ذِكْرِي وَمَسْأَلَتِي أَعْطَيْتُهُ أَفْضَلَ مَا أُعْطِي السَّائِلِينَ، وَفَضْلُ الْقُرْآنِ عَلَى سَائِرِ الْكَلامِ كَفَضْلِ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ " [١٠٦/٥]

2574- Ebû Saîd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah: «Kur'ân okumak, kimi beni zikretmekten ve benden bir şey istemekten alıkoyarsa, ona isteyenlere verdiğimden daha değerlisini veririm» buyurdu. Kur'ân (kelamın)ın diğer sözlere olan üstünlüğü, Allah'ın yaratıklarına karşı olan üstünlüğü gibidir."*[1]

٢٥٧٤/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، حدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، حدَّثَنَا الْمُعَلَّى بْنُ عُرْفَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ، يَقُولُ: " يَنْتَهِي الإِيمَانُ إِلَى الْوَرَعِ، وَمِنْ أَفْضَلِ الدِّينِ أَنْ لا يَزَالَ بَالُهُ غَيْرُ خَالٍ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ جَلَّ، وَمَنْ رَضِيَ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الأَرْضِ دَخَلَ الْجَنَّةَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، وَمَنْ أَرَادَ الْجَنَّةَ لا شَكَّ فِيهَا فَلا يَخْفَ فِي اللَّهِ لَوْمَةَ لائِمٍ " [٢٤٩/٩]

2574/a- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "İman kişiyi nihâyetinde vera sahibi olmaya götürür. Kişi için en iyi dindarlık kendisini Allah'ı zikirden başka hiçbir şeyin meşgul etmemesidir. Allah'ın gökten yere indirdiğine razı olan kişi cennete girer. Cenneti isteyen kişi de ondan şüphe etmez ve Allah yolunda hiç kimsenin kınamasından çekinmez."

٢٥٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا الرَّبِيعُ بْنُ بَدْرٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْقُرْآنُ شَافِعٌ مُشَفَّعٌ، وَمَاحِلٌ

---

[1] Tirmizî (2926) ve İbn Asâkir (2/74).

مُصَدِّقٌ، مَنْ جَعَلَهُ أَمَامَهُ قَادَهُ إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَنْ جَعَلَهُ خَلْفَهُ سَاقَهُ إِلَى النَّارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الرَّبِيعُ [٤/١٠٨]

2575- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kur'ân şefaati makbul bir şefaatçi ve tasdik edilen bir savunucudur. Her kim onu rehber edinirse Kur'ân onu Cennete, her kim de onu sırt ardı ederse Kur'ân onu Cehenneme götürür."*

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٧٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُوسَى بْنُ عِيسَى بْنِ الْمُنْذِرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ، ثنا يُونُسُ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا الْفِتَنَ وَعَظَّمَهَا وَشَدَّدَهَا، فَقَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا الْمَخْرَجُ مِنْهَا؟ قَالَ: " كِتَابُ اللَّهِ، فِيهِ حَدِيثُ مَا قَبْلَكُمْ، وَنَبَأُ مَا بَعْدَكُمْ، وَفَصْلُ مَا بَيْنَكُمْ، مَنْ تَرَكَهُ مِنْ جَبَّارٍ قَصَمَهُ اللَّهُ، وَمَنْ يَبْتَغِي الْهُدَى فِي غَيْرِهِ أَضَلَّهُ اللَّهُ، هُوَ حَبْلُ اللَّهِ الْمَتِينُ، وَالذِّكْرُ الْحَكِيمُ، وَالصِّرَاطُ الْمُسْتَقِيمُ، هُوَ الَّذِي لَمَّا سَمِعَتْهُ الْجِنُّ، قَالَتْ: ﴿إِنَّا سَمِعْنَا قُرْءَانًا عَجَبًا يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ﴾، هُوَ الَّذِي لا تَخْتَلِفُ بِهِ الأَلْسُنُ، وَلا يَخْلِقُهُ كَثْرَةُ الرَّدِّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِدْرِيسَ، عَنْ مُعَاذٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ [٥/٢٥٣]

2576- Muâz b. Cebel der ki: Bir defasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çıkacak fitnelerden bahsetti ve bunların büyük ve ağır olacağını söyledi. Ali b. Ebî Tâlib: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu fitnelerden çıkış yolu nedir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bunlardan tek çıkış yolu, Allah'ın Kitab'ındadır. Allah'ın Kitab'ında sizden öncekiler ve sonrakiler hakkında bilgi ve haberler, aranızdaki meseleler için de hükümler bulunmaktadır. Her kim büyüklenerek onu bırakırsa Allah onun işini bitirir. Doğru yolu Kur'ân'dan başka bir yerde arayanı Allah dalâlete düşürür. Kur'ân, Allah'ın kopmaz ipidir. Hikmetli sözleridir, dosdoğru yoludur. Öyle bir kitaptır ki cinler bile onu duyduklarında uzak duramazlar ve:* **«Doğrusu biz, doğru yola götüren, hayrete düşüren bir Kuran dinledik de ona**

inandık"[1] *derler. Diller onu okurken dolaşmaz, çok tekrarlansa da bıkkınlık vermez."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بُدَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ أَهْلِينَ مِنَ النَّاسِ "، قَالُوا: مِنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " أَهْلُ الْقُرْآنِ، أَهْلُ اللَّهِ وَخَاصَّتُهُ " [٩/٤٠]

2577- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın insanlar arasında ailesi vardır"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlar kimlerdir?" diye sorunca: *"Kur'ân ehlidir. Onlar Allah'ın has kullarıdır"* buyurdu.[3]

٢٥٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْمُبَارَكِ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ أَحْمَدُ بْنُ صُبَيْحِ بْنِ رَسْلانَ الْفَيُومِيُّ بِمَكَّةَ، ثنا أَبُو الْفَيْضِ ذُو النُّونِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمِصْرِيُّ، ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ ﷻ أَحِبَّةً مِنْ خَلْقِهِ، قِيلَ مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: أَهْلُ الْقُرْآنِ هُمْ أَهْلُ اللَّهِ وَخَاصَّتِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَزْوَانَ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنِسٍ، مِثْلَهُ [٣/١٠]

2578- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın insanlar arasında çok sevdiği kullar vardır"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlar kimlerdir?" diye sorunca: *"Onlar Kur'ân ehlidir. Onlar, Allah'ın ailesi ve has kullarıdır"* buyurdu.[4]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Cin Sur. 1, 2

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/160).

[3] İbn Mâce (215), Ahmed, *Müsned* (3/127, 128) ve Hâkim (1/556).

[4] Tahrici daha önce yapılmıştır.

٢٥٧٨/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بُدَيْلٍ الْعُقَيْلِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ أَهْلِينَ مِنَ النَّاسِ "، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَنْ هُمْ؟ قَالَ: " أَهْلُ الْقُرْآنِ هُمْ أَهْلُ اللَّهِ وَخَاصَّتُهُ "[٦٣/٣]

2578- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın insanlar arasında ailesi vardır"* buyurdu. Ashâb: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlar kimlerdir?" diye sorunca: *"Onlar Kur'ân ehlidir. Onlar, Allah'ın ailesi ve has kullarıdır"* buyurdu.

Kur'ân'ı Güzel Okuyan Kimse

٢٥٧٩- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، وَهِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَهُوَ مَاهِرٌ بِهِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ، وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ، قَالَ هِشَامٌ: وَهُوَ شَدِيدٌ عَلَيْهِ، قَالَ شُعْبَةُ: وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ فَلَهُ أَجْرَانِ ".رَوَاهُ عَنْ قَتَادَةَ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ، وَسَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، وَأَبُو عَوَانَةَ، وَالْحَدِيثُ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

2579- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kur'ân'ı güzel okuyan kişi, şerefli ve saygın olan meleklerle beraberdir. Kur'ân'ı zorlanarak okuyan kişiye (biri okumasından, diğeri de zorlanmasından dolayı) iki sevap vardır."*

Ravi der ki: Hişâm rivayetinde *"Zorlanarak"* ifadesi, Şu'be'de ise *"Güçlük çekerek"* ifadesi geçmiştir.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

---

[1] Buhârî (4977), Müslim (244), Ebû Dâvud (15514), Tirmizî (2904), İbn Mâce (3779), Ahmed (6/98) ve Abdurrezzak (9194).

Kur'ân Okumak

٢٥٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، ثَنَا أَبُو يَعْلَى مُعَلَّى بْنُ مَهْدِيٍّ ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، رَفَعَهُ، قَالَ: " مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ، أَمَا إِنِّي لا أَقُولُ الم حَرْفٌ وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ، وَلامٌ حَرْفٌ، وَمِيمٌ حَرْفٌ، ثَلاثُونَ حَسَنَةً " [٢٦٣/٦]

2580- Abdullah (b. Mes'ûd) bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Her kim Allah'ın Kitab'ından bir harf okursa, Allah ona on sevap yazar. Ben, Elif Lâm Mîm'i bir harf saymıyorum. Ancak Elif ayrı bir harf, Lâm ayrı bir harf ve Mîm ayrı bir harf olmak üzere otuz sevap eder."*[1]

٢٥٨١- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي سُوَيْدٍ الزَّرَّاعُ، قَالَ: ثنا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى؟ قَالَ: " الْحَالُّ الْمُرْتَحِلُ "، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الْحَالُّ الْمُرْتَحِلُ؟ قَالَ: " صَاحِبُ الْقُرْآنِ، يَضْرِبُ فِي أَوَّلِهِ حَتَّى يَبْلُغَ آخِرَهُ، وَفِي آخِرِهِ حَتَّى يَبْلُغَ أَوَّلَهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زُرَارَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا قَتَادَةُ، وَرَوَاهُ عَنْ صَالِحٍ الْمُرِّيِّ، زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، وَيَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ

2581- İbn Abbâs der ki: Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem): **"Ey Allah'ın Resûlü!** *Allah'ın en çok sevdiği amel hangisidir?" diye sorunca: «Konup göçmektir»* **buyurdu. Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Konup göçmek ne demektir?" diye sorunca, Resûlullah** (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bu, Kur'ân okuyan kimsenin amelidir. Kur'ân'ı başından sonuna kadar okur ve bitirince de tekrar başlar"* **buyurdu.**[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tirmizî (2910), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (10/461), İbn Adiy, *el-Kâmil* (5/1780) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/76).

[2] Tirmizî (2948, "garîb") ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/12783).

٢٥٨٢- حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ الْمَرْوَزِيُّ بِالْبَصْرَةِ، ثَنَا زِيَادُ بْنُ أَيُّوبَ، ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، حَدَّثَنِي صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَبِي أَوْفَى، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟، قَالَ: " عَلَيْكَ بِالْحَالِّ الْمُرْتَحِلِ "، قَالَ: وَمَا الْحَالُّ الْمُرْتَحِلُ؟ قَالَ: " صَاحِبُ الْقُرْآنِ يَضْرِبُ مِنْ أَوَّلِهِ حَتَّى يَبْلُغَ آخِرَهُ، وَيَضْرِبُ فِي آخِرِهِ حَتَّى يَبْلُغَ أَوَّلَهُ كُلَّمَا حَلَّ ارْتَحَلَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ قَتَادَةَ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ فِيمَا أَرَى إِلا صَالِحٌ [٦/١٧٤]

2582- İbn Abbâs der ki: Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! ***En üstün amel hangisidir?" diye sorunca:*** *"Sen konup göçmeye bak"* ***buyurdu. Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Konup göçmek ne demektir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):*** *"Bu, Kur'ân okuyan kimsenin amelidir. Kur'ân'ı başından sonuna kadar okur ve bitirince de tekrar başlar. Yani her başlamada bitirir ve her bitirmede yeniden başlar"* **buyurdu.**[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٨٢/أ- حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ شَافِعُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَوَانَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْفَرْغَانِيُّ، أَخُو زُعَلٍ ثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَحْيَى، ثَنَا مالك، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَأَعْرَبَهُ كَانَتْ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ، إِنْ شَاءَ عَجَّلَهَا لَهُ فِي الدُّنْيَا، وَإِنْ شَاءَ ذَخَرَهَا لَهُ فِي الآخِرَةِ "، غَرِيبٌ فِي حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ [٦/٣٤٩]

2582/a- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim Kur'ân'ı okur ve irabını yaparsa (manalarını araştırırsa) Allah katında kabul edilmiş bir duası vardır. Allah dilerse onu sahibine hemen dünyada verir, dilerse de onu âhirete bırakır"* **buyurdu.**

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

٢٥٨٢/ب- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَمْرُو بْنُ سَوَادَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ يَزِيدَ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، وَالسَّائِبُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُبَيْدٍ الْقَارِي، قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نَامَ عَنْ حِزْبِهِ وَقَدْ كَانَ يُرِيدُ أَنْ يَقُومَ بِهِ، فَإِنَّ نَوْمَهُ صَدَقَةٌ قَدْ تَصَدَّقَ اللَّهُ بِهَا عَلَيْهِ وَلَهُ أَجْرُ حِزْبِهِ "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، مَرْفُوعًا إِلا يُونُسَ [٨/٣٢٦]

2582/b- Ömer b. el-Hattâb der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim okuması gereken hizbini uyuyakalır ve okuyamazsa, o uykusu Allah'ın kendisine bahşetmiş olduğu sadaka sayılır ve kendisine hizbinin sevabı verilir."*

٢٥٨٣/ج- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْعِنَانِيُّ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ عَمِّهِ، قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: " أَعْرِبُوا الْقُرْآنَ "، كَذَا حَدَّثَنَاهُ مَوْقُوفًا وَغَيْرُهُ، يَرْفَعُهُ [٨/٣٠٩]

2582/c- Abdulmelik b. Umeyr bildiriyor: Şa'bî'nin amcasından bildirdiğine göre Abdullah (b. Mes'ûd): "Kur'ân'ı i'râb ediniz" demiştir.

Ebû Bekr b. Ayyâş bunu bana mevkûf olarak nakletti. Ancak başkası merfû olarak rivayet etmektedir.

Kur'ân'ı Sık Sık Okumak

٢٥٨٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ النَّهْدِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالا: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ الْعِجْلِيُّ، قَالَ: ثنا زُهَيْرٌ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ أَبِي النَّجُودِ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " تَعَاهَدُوا هَذَا الْقُرْآنَ، فَإِنَّهُ وَحْشِيٌّ، وَلَهُوَ أَسْرَعُ تَفَصِّيًا مِنْ صُدُورِ الرِّجَالِ مِنَ الإِبِلِ مِنْ عُقُلِهَا تَنْزِعُ إِلَى أَوْطَانِهَا، وَلا يَقُولُ أَحَدُكُمْ: نَسِيتُ آيَةَ كَيْتَ وَكَيْتَ، بَلْ هُوَ نُسِّيَ " [٤/١٨٨]

2583- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kur'ân'ı sık sık okuyun. Çünkü Kur'ân unutulmakta vahşi hayvanın kaçması gibidir. Kur'ân kişinin içinden, bağından kurtulan devenin vatanına kaçmasından daha hızlı bir şekilde gider. Sizden biri: «Ben filan ve filan âyeti unuttum» demesin. Aslında (unutmamış) ona unutturulmuştur."*[1]

٢٥٨٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا أَحْمَدُ، ثنا جَدِّي حَرْمَلَةُ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ عَقِيلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَثَلُ صَاحِبِ الْقُرْآنِ إِذَا عَاهَدَ عَلَيْهِ وَقَامَ بِهِ فِي لَيْلِهِ، كَمَثَلِ الإِبِلِ الْمَعْقُولَةِ إِذَا عَقَلَهَا صَاحِبُهَا أَمْسَكَهَا، وَإِذَا أَطْلَقَهَا انْفَلَتَتْ " [٨/٣٢٠]

2584- İbn Ömer bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kur'ân'ı gece (ve gündüz) sık sık okuyan kişi, devesi olup da onu bağlayarak koruyan kişi gibidir. Eğer bağını çözerse deve kaçıp gider."*[2]

٢٥٨٤/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ، حدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ، حدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، حدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: " تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ خَمْسًا خَمْسًا " [٩/٣١٩]

2584/a- Ömer b. el-Hattâb der ki: "Kur'ân âyetlerini beşer beşer öğrenin."

Mushaf Okumak

٢٥٨٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عُمَرُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ جُبَيْرٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ جَابِرٍ، ثنا الْحُرُّ بْنُ مَالِكٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُحِبَّهُ اللَّهُ وَرَسُولَهُ فَلْيَقْرَأْ فِي الْمُصْحَفِ "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحُرُّ بْنُ مَالِكٍ [٧/٢٠٩]

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/110) ve Ahmed (4/411).

[2] Buhârî (5031), Müslim (1/543), Nesâî, *Sünen* (2/154), Beyhakî, *S. el-Kübrâ* (2/395), İbn Mâce (3783), Mâlik (1/222), Ahmed, *Müsned* (2/17, 112) ve Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (4/494).

2585- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah ve Resulünün kendini sevmesi kimin hoşuna giderse o, mushaftan okusun"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Güzel Sesle Kur'ân Okumak

٢٥٨٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، قَالَ: ثنا أَبُو رَبِيعَةَ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ زَرْبِيٍّ ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، قَالَ: كُنْتُ رَجُلا حَسَنَ الصَّوْتِ بِالْقُرْآنِ، فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ يَبْعَثُ إِلَيَّ فَآتِيهِ، فَيَقُولُ لِي عَبْدُ اللَّهِ: رَتِّلْ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ لِلَّهِ ﷺ يَقُولُ: " حُسْنُ الصَّوْتِ زِينَةُ الْقُرْآنِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ وَحَمَّادٍ [٤/٢٣٥]

2586- Alkame der ki: Kur'ân'ı çok güzel bir sesle okurdum. Bundan dolayı Abdullah b. Mes'ûd beni yanına çağırıp: "Anam babam sana feda olsun! Bana tertîl ile (tane tane telaffuz ederek) Kur'ân oku! Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Güzel ses, Kur'ân'ın süsüdür*» buyurduğunu işittim" derdi.[2]

٢٥٨٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحِ بْنِ مُسْلِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ حَبَشِيَّةَ الْحِمْصِيُّ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ عُمَرَ الثَّوْرِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَهِشَامٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ [٧/١٣٩]

2587- Hz. Âişe bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân'ı seslerinizle süsleyin"* buyurdu.[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] İbn Adiy, *el-Kâmil* (2/855).

[2] İbn Adiy, *el-Kâmil* (6/2068) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/101).

[3] Nesâî (2/180), İbn Mâce (1342), Ahmed (4/283, 285, 296, 304), Hâkim, *Müstedrek* (1/571), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (2/522) ve Dârimî (3/474).

٢٥٨٧/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْكَاتِبُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا عُبَيْدٌ الْعِجْلِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِيهِ أَبِي إِسْحَاقَ، قَالَ: حَدَّثَنِي طَلْحَةُ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْسَجَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ، يَقُولُ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ ".رَوَاهُ الْجَمُّ الْغَفِيرُ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، مِنْهُمْ: زُبَيْدٌ، وَمَنْصُورٌ، وَالأَعْمَشُ، وَجَابِرٌ الْجُعْفِيُّ، وَابْنُ أَبِي لَيْلَى، وَالْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ، وَرَقَبَةُ بْنُ مَصْقَلَةَ، وَحَمَّادُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ، وَأَبُو جَنَابٍ الْكَلْبِيُّ، وَابْنُ أَبْجَرَ، وَالْحَسَنُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ النَّخَعِيُّ، وَلَيْثُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ، وَمَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، وَمِسْعَرٌ، وَفِطْرُ بْنُ خَلِيفَةَ، وَزَيْدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ، وَعَلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ، وَعَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْقَاسِمِ، وَأَشْعَثُ بْنُ سَوَّارٍ، وَالْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَأَةَ، وَعِيسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ، وَالْحَسَنُ بْنُ عُمَارَةَ، وَالْقَاسِمُ بْنُ الْوَلِيدِ الْهَمْدَانِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْقَدُومِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، وَشُعْبَةُ، وَأَبُو هَاشِمٍ الرُّمَّانِيُّ، وَأَبَانُ بْنُ صَالِحٍ، وَمُعَاذُ بْنُ مُسْلِمٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ، فِي آخَرِينَ مِنْهُمْ مَنْ طَوَّلَهُ، وَمِنْهُمْ مَنِ اخْتَصَرَهُ [٥/٢٧]

2587/a- Berâ b. Âzib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân'ı seslerinizle süsleyin"* buyururdu.

Okunan Kur'ân İçin Sekîne'nin İnmesi

٢٥٨٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، سَمِعَ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ، يَقُولُ: بَيْنَمَا رَجُلٌ يَقْرَأُ سُورَةَ الْكَهْفِ لَيْلَةً إِذْ رَأَى دَابَّتَهُ، أَوْ قَالَ: فَرَسَهُ يَرْكُضُ، فَنَظَرَ فَإِذَا مِثْلُ الضَّبَابَةِ، أَوْ قَالَ: مِثْلُ الْغَمَامَةِ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " تِلْكَ السَّكِينَةُ نَزَلَتْ لِلْقُرْآنِ، أَوْ تَنَزَّلَتْ عَلَى الْقُرْآنِ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ زُهَيْرٌ، وَإِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ [٤/٣٤٢]

2588- Berâ b. Âzib der ki: Adamın biri bir gece Kehf Sûresi'ni okuyordu. O sırada atının huysuzlaştığını gördü. Baktığında sise (veya buluta) benzer

bir şey gördü. Bu kişi bu durumu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) zikredince: *"O, (okunan) Kur'ân için inen Sekîne'dir"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٢٥٨٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ، قَالَ: أَنْبَأَنَا إِسْرَائِيلُ.ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، قَالَ: ثنا زُهَيْرٌ، قَالا: عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: بَيْنَمَا رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ يُصَلِّي وَفَرَسٌ لَهُ حِصَانٌ مَرْبُوطٌ فِي الدَّارِ، فَجَعَلَ يَنْفِرُ، فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَخْرُجُ، فَيَمُرُّ وَلا يَرَى شَيْئًا، فَعَمِلَ ذَلِكَ غَيْرَ مَرَّةٍ، فَلَمَّا أَصْبَحَ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " تِلْكَ السَّكِينَةُ تَنَزَّلَتْ لِلْقُرْآنِ " [٤/٣٤٢]

2589- Berâ bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir adam namaz kılıyordu. Erkek atı da evin avlusunda bağlı idi. Hayvan huysuzlaşmaya başlayınca adam dışarı çıkıp baktı ve bir şey göremedi. Bu birkaç defa tekrar etmişti. Sabahleyin adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gidip durumu bildirince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O, (okunan) Kur'ân için inen Sekîne'dir"* buyurdu.[2]

٢٥٩٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ حَمْدَانَ، حدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ، قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا أُصَلِّي ذَاتَ لَيْلَةٍ إِذْ رَأَيْتُ مِثْلَ الْقَنَادِيلِ نُورًا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ، فَلَمَّا أَنْ رَأَيْتُ ذَلِكَ وَقَعْتُ سَاجِدًا، قَالَ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " هَلا مَضَيْتَ؟ " فَقُلْتُ: مَا اسْتَطَعْتُ إِذْ رَأَيْتُ أَنْ وَقَعْتُ سَاجِدًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ مَضَيْتَ لَرَأَيْتَ الْعَجَائِبَ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاذٌ، عَنْ أَبِيهِ [٩/٢٣٧]

2590- Useyd b. Hudayr der ki: Bir gece ben namaz kılarken gökyüzünden kandiller gibi ışıkların indiğini gördüm. Bunu gördüğümde de

---

[1] Buhârî (3614), Müslim (1/548), Tirmizî (2885) ve Ahmed, *Müsned* (4/293).

[2] Tahrici daha önce yapılmıştır.

secdeye kapandım. Bu durumu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) zikrettiğimde: *"Okumaya devam ettin mi?"* diye sordu. Ben: "Hayır, buna gücüm yetmedi. O şeyi gördüğümde secdeye kapandım" dediğimde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer devam etseydin acayip şeyler görürdün"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Okunan Kur'ân'ı Dinlemek

٢٥٩١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ نَافِعٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ عَلَيْهِ ذَاتَ لَيْلَةٍ، وَأَبُو مُوسَى يَقْرَأُ فِي بَيْتِهِ، وَمَعَ النَّبِيِّ ﷺ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، فَقَامَا فَاسْتَمَعَا لِقِرَاءَتِهِ، ثُمَّ إِنَّهُمَا مَضَيَا فَلَمَّا أَصْبَحَ لَقِيَ أَبُو مُوسَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ لَهُ: " يَا أَبَا مُوسَى، مَرَرْتُ بِكَ الْبَارِحَةَ وَمَعِي عَائِشَةُ وَأَنْتَ تَقْرَأُ فِي بَيْتِكَ، فَقُمْنَا فَاسْتَمَعْنَا لِقِرَاءَتِكَ "، فَقَالَ أَبُو مُوسَى: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، أَمَا إِنِّي لَوْ عَلِمْتُ مَكَانَكَ لَحَبَّرْتُ لَكَ الْقُرْآنَ تَحْبِيرًا [١/٢٥٨]

2591- Ebû Burde bildiriyor: Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Mûsa'nın evinin yanından geçiyordu. Ebû Mûsa evinde Kur'ân okuyordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte Hz. Âişe de bulunmaktaydı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) orada durup Ebû Mûsa'yı dinlemeye başladı. Sonra gittiler. Ertesi gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Mûsa ile karşılaşınca: *"Ey Ebû Mûsa! Dün Âişe ile birlikte sana uğradım. Sen evinde Kur'ân okuyordun. Biz de durup seni dinledik"* buyurdu. Bunun üzerine Ebû Mûsa: "Ey Allah'ın Resûlü! Eğer beni dinlediğini bilseydim sizin için sesimi daha da güzelleştirerek okurdum" dedi.

٢٥٩٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ، ثنا بِشْرُ بْنُ السَّرِيِّ، ثنا حَمَّادٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ أَبَا مُوسَى الأَشْعَرِيَّ، كَانَ يَقْرَأُ ذَاتَ يَوْمٍ، فَجَعَلَ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ ﷺ يَسْتَمِعْنَ، فَلَمَّا أَصْبَحْنَ أَخْبَرَ بِذَلِكَ، فَقَالَ: " لَوْ عَلِمْتُ لَحَبَّرْتُهُ تَحْبِيرًا، وَلَشَوَّقْتُكُمْ تَشْوِيقًا "، لَمْ يَرْوِهِ بِهَذَا اللَّفْظِ إِلا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ [٨/٣٠٢]

[1] Buhârî (5018), Abdurrezzak (4183) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (1/561).

2592- Enes bildiriyor: Ebû Mûsa el-Eş'arî bir gün Kur'ân okuyor ve Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) eşleri kendisini dinliyordu. Sabahladıklarında bunu kendisine söylediler. Bunun üzerine Ebû Mûsa: "Eğer beni dinlediğinizi bilseydim sizin için sesimi daha da güzelleştirerek okurdum ve sizi dinlemeye teşvik ederdim" dedi.[1]

٢٥٩٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُهَاجِرِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " اقْرَأْ عَلَيَّ الْقُرْآنَ "، فَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ: كَيْفَ أَقْرَأُ عَلَيْكَ؟ وَعَلَيْكَ أُنْزِلَ؟ فَذَكَرَهُ،، رَوَاهُ غُنْدَرٌ، وَالنَّاسُ، عَنْ شُعْبَةَ، فَلَمْ يَذْكُرُوا عَلْقَمَةَ، وَمَا كَتَبْتُهُ مُتَّصِلا مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ إِلا هَكَذَا [٢٠٣/٧]

2593- Alkame bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Abdullah b. Mes'ûd'a: *"Bana Kur'ân oku"* buyurunca, İbn Mes'ûd: "Kur'ân sana indirildiği halde nasıl okuyayım?" karşılığını verdi. Sonrasında Alkame söz konusu hadisi zikretti.[2]

Kur'ân'ı Hatmetmek

٢٥٩٤- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الدُّولابِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا خَتَمَ جَمَعَ أَهْلَهُ وَدَعَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ [٢٦٠/٧]

2594- Enes der ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Kur'ân'ı hatmettiği zaman ailesini toplar ve dua ederdi."

Tek kanallı bir hadistir.

٢٥٩٥- حَدَّثَنَا بَيَانُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ بَيَانٍ الْبِرْتِيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُجَاشِعٍ، ثنا حَمْدُونُ بْنُ عَبَّادٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ هَاشِمٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " عِنْدَ كُلِّ خَتْمَةٍ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ عَنْ مِسْعَرٍ، غَيْرَ يَحْيَى بْنِ هَاشِمٍ

---

[1] Tahrici daha önce yapılmıştır.

[2] Tirmizî, *Tefsîr* (3024), İbn Mâce (4194) ve Ahmed (1/380).

2595- Enes'in bildirdiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân'ı her hatmetmede (kişinin) kabul edilen bir dua(sı) vardır"* buyurmuştur.

Mümin Kimsenin ve Başka Kimselerin Kur'ân Okuması

٢٥٩٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عن ابن أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الأُتْرُنْجَةِ ، طَعْمُهَا طَيِّبٌ ، وَرِيحُهَا طَيِّبٌ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ التَّمْرَةِ، طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلا رِيحَ لَهَا، وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الريحانة طَيِّبٌ رِيحُهَا مَرٌّ طَعْمُهَا وَمَثَلُ الْفَاجِرِ الَّذِي لا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مَرٌّ وَلا رِيحَ لَهَا " [٩/٥٩]

2596- Ebû Mûsa bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kur'ân okuyan mümin, güzel tadı ve güzel kokusu olan turunç gibidir. Kur'ân okumayan mümin ise güzel tadı olup ta kokusu olmayan hurma gibidir. Kur'ân okuyan facir, kokusu güzel olup ta tadı acı olan reyhan gibidir. Kur'ân okumayan facir ise tadı acı olan ve kokusu olmayan Ebû Cehil karpuzu gibidir."*[1]

İçinde Kur'ân'dan Bir Şey Olmayan Kimse

٢٥٩٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا جَرِيرٌ، حدَّثَنَا قَابُوسُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الَّذِي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ، كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ " [٩/٢٣٢]

2597- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinde Kur'ân'dan bir şey olmayan kimse, harabe bir ev gibidir"* buyurdu.[2]

---

[1] Buhârî (5020), Müslim (1/549), Ebû Dâvud (4829), Nesâî (8/125), İbn Mâce (214), Tirmizî (2865), Ahmed, *Müsned* (4/397), İbn Ebî Şeybe, *Musannef* (10/529) ve Dârimî, *es-Sünne* (2/442).

[2] Tirmizî (2913, "hasen sahih"), Dârimî, *es-Sünne* (2/429), Ahmed, *Müsned* (1/223),

Başka Bir Şeyi Kur'ân'dan Daha Fazla Beğenmek

٢٥٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْوَرْكَانِيُّ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبَانَ بْنِ أَبِي عَيَّاشٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو الْجَلْدِ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لا تَذْهَبُ الأَيَّامُ وَاللَّيَالِي حَتَّى يَخْلَقَ الْقُرْآنُ فِي صُدُورِ أَقْوَامٍ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ كَمَا تَخْلَقُ الثِّيَابُ وَيَكُونُ مَا سِوَاهُ أَعْجَبُ إِلَيْهِمْ وَيَكُونُ أَمْرُهُمْ طَمَعًا كُلُّهُ لا يُخَالِطُهُ خَوْفٌ، إِنْ قَصَّرَ عَنْ حَقِّ اللَّهِ مَنَّتْهُ نَفْسُهُ الأَمَانِيَّ، وَإِنْ تَجَاوَزَ إِلَى مَا نَهَى اللَّهُ، قَالَ: أَرْجُو أَنْ يَتَجَاوَزَ اللَّهُ عَنِّي، يَلْبَسُونَ جُلُودَ الضَّأْنِ عَلَى قُلُوبِ الذِّئَابِ أَفَاضِلُهُمْ فِي أَنْفُسِهِمُ الْمُدَاهِنُ، قِيلَ: وَمَنِ الْمُدَاهِنُ؟ قَالَ: الَّذِي لا يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلا يَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ " [٥٩/٦]

2598- Ma'kil b. Yesâr der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah bu ümmetten bazı kavimlerin içinde Kur'ân'ı giysilerin eskidiği gibi eskitmedikçe günler ve geceler bitmeyecektir. Başka şeyleri Kur'ân'dan daha fazla beğeneceklerdir. Bütün amelleri tamahkârlık ile olacak ve işlerinde Allah korkusu olmayacaktır. Onlardan biri Allah hakkında kusurlu davrandığı zaman nefsi onu Allah'ın lütfu ile ümitlendirir. Allah'ın yasakladığı bir şey yaptığı zaman: «Allah'ın beni bağışlamasını temenni ederim» der. Kalpleri çok katıyken yumuşakmış gibi görünürler. Kendilerine göre onları en iyileri müdâhin kişilerdir."* Ashâb: "Müdâhin kişiler kimlerdir?" diye sorunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İyiliği emredip kötülükten sakındırmayan kimselerdir"* buyurdu.

Hâkim, *Müstedrek* (1/554), Beğavî, *Şerhu's-Sünne* (4/443), İbn Adiy, *el-Kâmil* (6/2072) ve es-Sehmî, *Târihu Curcân* (s. 412).